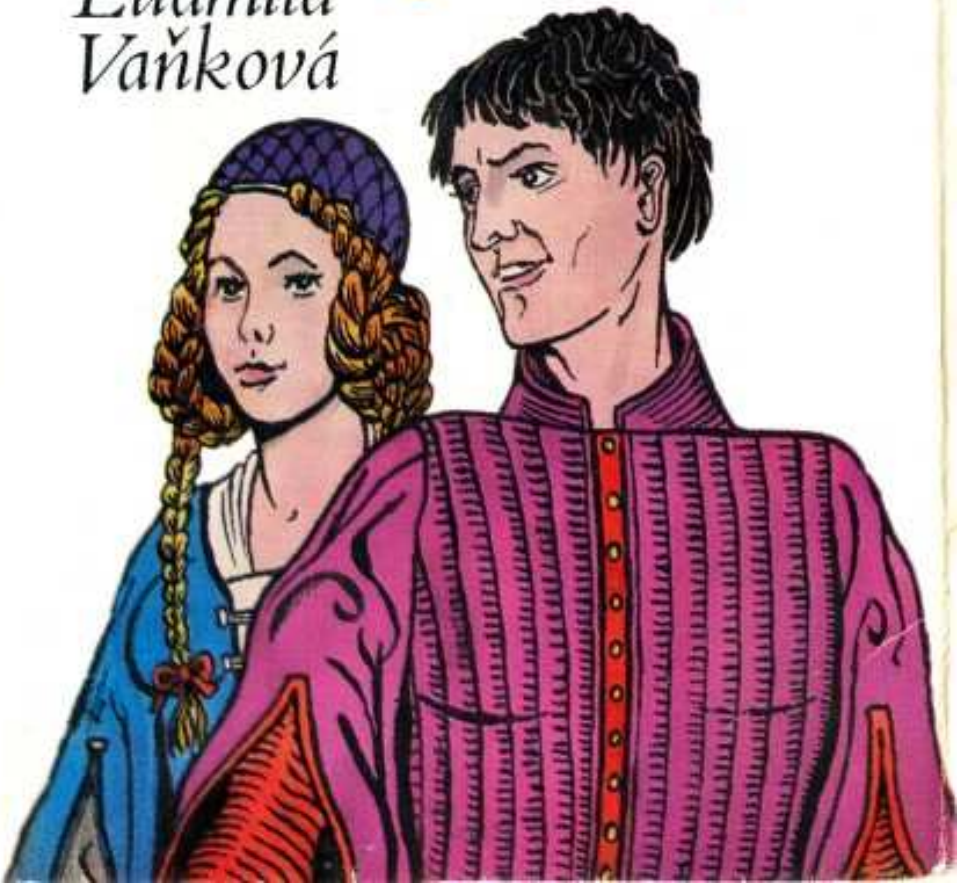
ČESKOSLOVENSKÝ SPISOVATEL

Rab z Rabštejna

Ludmila Vaňková

Ludmila Vaňková

Rab z Rabštejna

ČESKOSLOVENSKÝ
SPISOVATEL
PRAHA
© Ludmila Vaňková, 1985
Illustrations © Miroslav Vála, 1985

Zrození toulavého rytíře

Ne, je to přece jenom divná země. Podivná země a nerozumím jí. Její král. Nikdy jsem neměl být jenom českým králem, ale jsem. Jsem, a už to tak zůstane, k čertu. Boj, ke kterému se chystám s takovým zaujetím, je mým bojem vlastně jen v zastoupení. Ale aspoň něco. Aspoň se konečně přesvědčím, jsem-li skutečně rytíř a muž. Zatím jsem zdá se pro všechny chlapeček, kterému poroučejí. Musíš a nesmíš.

Ano, podvoluju se trpce. Kdyby můj otec zůstal naživu ... Kdyby můj otec zůstal naživu, on první by mi říkal musíš a nesmíš. Jenže on byl císař a jeho cíl byl i můj. Teď nevím. S Petrem z Aspeltu, mohučským arcibiskupem, byli přátelé, jenomže mezi námi rozdíl věku nedovoluje rovnoprávný vztah. Pan Petr byl před šesti lety mým poručníkem a nemůžeme se toho zbavit. Ani on, ani já. Domnívá se, že zná Čechy, vždyť býval kancléřem u Eliščina otce. Ale to už je deset let a za tu dobu si všichni zvykli, že po Přemyslovcích žádný král už není z vůle boží, ale velmožného panstva. Rozdupat! To byla spíš Eliščina snaha, a být to jinak, vyhověl jsem jí rád. Takhle mi dali na vybranou. Poroučet bude Zajíc z Valdeka místo Jindřicha z Lipé.

Ano, dokud jsem věřil, že se Jindřich paktuje s Habsburkem, měl ten boj význam i tak. Ale teď? Skrčenina. Ostatně pan z Lipé je roztomilý společník, a kdybych si měl vybrat... Naštěstí nemusím. Je to dost hrozné, ale já už se pryč těším. Zatím to všechno vypadá jako nevyhnutelnost, ale už vím, že tu nikdy nebudu rád. A natrvalo?

Můj otec obnovil císařství a mělo přejít na jeho syna, jako to bývalo za Štaufů. čert vzal ty Habsburky. Čert je vzal. A co, mysleli si vlastně totéž. I Fridrichův otec Albrecht býval římským králem. Ale ne císařem, korunovaným ve Věčném městě!

Musíš a nesmíš. Pořád ústupky. Musíš se vzdát naděje na římský trůn. Nezvítězíš. Habsburk je silnější a hlavně bohatší. Může zaplatit. Tvůj otec přece jim dal dost - za ústupnost při jeho vlastní volbě. Tys

zdědil jeho slavné jméno, ale s ním fůru dluhů. Nesmíš dopustit, aby římskou korunu urval habsburský Fridrich. Víš, kdo je s ním? Jindřich Korutanský, bývalý český král. To by ses, můj milý, už neudržel v Čechách. Musíš - nesmíš. Buď rozumný. Buď rozumný při římské volbě, buď rozumný při sporech se svými pány. Tak tedy jsem.

Pravda, jenom nerad bych Jindřichovi z Lipé srazil hlavu. Jenom hřebínek. Ale zdá se, že to nejde. Buď - anebo. A musím-li se už za někým mermomocí krčit, určitě radši za ním nežli za Valdekem. Zase musím, vida. Musím, protože nesmím nechat padnout Ludvíka. Toho, kterému jsem svou ústupností otevřel cestu na římský trůn, kterého jsem tam dostrkal, posadil, a teď tedy abych ho tam ještě držel. A on mně nic. Nic, ani jediné kopí. Neměl jsem za ním loni posílat Elišku, měl jsem jet sám. Mohl jsem sehnat pomoc jinde. Jenomže - co by bylo tady? A co jsem tu já dokázal? Nic, nechme toho. Stačí si vzpomenout na loňské jaro. Tehdy se pan Zajíc s panem z Lipé v sevřeném šiku drali o moc. Potíž je v tom, že měli možnost ohánět se mými sliby. Kdo se chce někam dostat, vždycky slibuje. A pak aby mu zbyly jenom oči pro pláč, jsou-li všichni ve vymáhání tak důslední jako tihle dva. A Rožmberk. A všichni ostatní. Musíš a nesmíš. Vlastně sliboval můj otec s Petrem z Aspeltu. Já jsem jen kýval. Bylo mi čtrnáct let.

Teď mě to pronásleduje jako noční můra. Všechno se zvrtlo tak podivně, jsem viník a Jindřich z Lipé je ubohá oběd, nazíráno lidskýma očima skutečně je, pokud pomineme to nepostižitelné, co tvoří podstatu božské moci, která by měla být vlastní skutečnému vladaři. Mučedník. Je, podle toho, co jsem slyšel. Podle všedi mravních norem mě přece nezradil. Nařčení, jak to vypadá, bylo falešné. Jen shoda okolností. Budiž. Sliby se mají dodržet, když už se činily. To je rytířské. A pokud bych byl římským císařem, tak by mi přece vůbec nemuselo vadit, že v Čechách někdo za mne vládne. Naopak, bylo by to třeba. Mám zástupce i v Lucembursku. Musím, pokud jsem tady. A až vytáhnu do boje na pomoc Ludvíku Bavorovi, budu ho mít i v Čechách. Klidně to mohl být pan z Lipé. Kdybych nenaletěl. Jenomže to už nejde.

Nevadí. Chci ho mít radši s sebou. Je skvělý bojovník a taky cítím, že je načase, abychom se znovu spřátelili. A líp. Mám takový pocit, že českou zemi nelze poznat bez Jindřicha z Lipé. A jednou už jsem k tomu trůnu uvázán. Nebýt Lucemburska, ani bych odtud už nevytáhl paty. Zrovna jako ti jejich Přemyslovci. Můj otče! Co jsi to ze mne udělal!

Pravda, krále. Vlastně nedopatřením. Vyšlo to jaksi mimochodem při jeho slavném nástupu k císařství a asi se ani nečekalo, že to pro mne má být zisk jediný. Čert vzal ty Habsburky, že začali s takovým pokřikem vyhlašovat svůj nárok! Nebýt jich ... S rozkoší potáhnu na pomoc proti nim komukoli. Teď nesmíš nechat padnout Ludvíka Wittelsbacha, našeptává mi Aspelt. A on směl? Sice jsem nepadl, aspoň ne tak, aby to bylo vidět, ale vůči Jindřichovi z Lipé bych stokrát raději byl odpouštějícím či třeba kajícím se přítelem než poraženým, který přijal nutnost.

Takže si zchladíme žáhu na Habsburkovi a spojíme příjemné s užitečným. I když se mi čím dál tím více zdá, že jsem měl římskou královskou korunu raději zbraní dobývat pro sebe než pro Ludvíka. Přivedl jsem mu tenkrát k Frankfurtu na ochranu jeho volby tisíc kopí! To by snad bylo stačilo i k polní bitvě s Fridrichem. Jistě, kurfiřtů na mé straně bylo pramálo a Aspelt Habsburky vyšachoval novým kandidátem, ale k čemu je právoplatná volba, když se stejně rvou? Navždycky budu muset

0 římský trůn bojovat, a ne za sebe, ale za jiného. A kdoví jaký sklidím vděk. Ludvík býval přece takový přítel zrovna s Fridrichem! Kdo mi zaručí, až se ho jednou s mou pomocí zbaví, že právě mně přítelem zůstane?

Ostatně jsme ještě nevyhráli. A mně je teprve dvacet. Můj otec byl na římský trůn zvolen ve dvaatřiceti stejně jako ten Bavor. Mám ještě čas. Těším se na tu bitvu, první v životě, i na všechny, které ještě mohu svést ve svém vlastním jménu. Či ve jménu toho, kdo mi tady vrní v kolébce, a přisámbůh, že si dám dobrý pozor, abych ho neopustil tak brzy jako můj otec mne. Při narození dostal do vínku české království a jméno jeho patrona. Václav. Jsem v Čechách králem už šestý rok, a ještě mi to zní cize. Čí je to vina? Moje? Snad. Ještě to zkusím. Potom, až se vrátím. Ale napřed je třeba ubránit

římský trůn. Mečem. Ne slovy. Všichni jen mluví a mluví. Jistě, je třeba před odjezdem zajistit zemi, jenže je to nuda. Když stejně musím a nesmím ...

Král Jan Lucemburský nenápadně natáhl pod stolem dřevěnící nohy a rozhlédl se po přítomných pánech. Průběh porady nebyl nijak bouřlivý, ale zdálo se, že všichni pozorně naslouchají. Až na jediného.

Jan se zadíval na zasněnou tvář pana z Lipé, jako by ho viděl prvně v životě. Vždycky měl při něm pocit, že číhá na kořist, kterou by mohl uchvátit a nedat, vždycky ve střehu, vždycky připraven odrazit ránu a přidat pádně svou. Teď vyloženě nedbal, co se mluví. Dokonce možná spal. Jako by ho na Týřově vyměnili. A přece nevypadal zlomeně. Jakže to v květnu řekl? Bude mi *to* líp slušet v ústraní. On, který se vždycky dral do první řady, a nestydatě ještě před krále! Chtěl jsem mu vrátit úřad podkomořího, ale Petr z Aspeltu s mým strýcem Balduinem mi to rozmluvili. Ani si toho nevšiml. Všechno přijímal bez zájmu zrovna jako teď. Myšlenkami byl bůhvíkde. Stáří? Ze by se dostavilo s prokvetlými vlasy po několika měsících ve věži? Zapomněl jsi mi vzít hodnost maršálka, řekl tehdy ještě. Měl bys to udělat včas. Valdek se na ni jen třese.

Valdek! To tak ještě. Ne.

Jan bezohledně přerušil Petra z Aspeltu, který rozvláčně vypočítával výši nutných platů. „Já budu se svým strýcem velet jen lucemburské hotovosti," prohlásil, vraceje pozornost pánů k rytířské stránce věcí. „České vojsko povede nejvyšší maršálek."

„Ne." Nečekané slovo padlo do nastalého ticha jako prásknutí biče. Jindřich z Lipé se vzpamatoval a dodal rychle: „Je mi líto, že musím Tvou Milost zklamat, ale necítím se ještě docela zdráv."

Omluva vyzněla spíš jako drzost. Nikdy v životě nevypadal líp. Král si změřil jeho spokojenou, osmahlou tvář a ušklíbl se trochu křivě. „Dobře," řekl jen. „Učiním tedy jiné opatření."

Jindřich přelétl omluvným pohledem skupinu svých příbuzných a přátel, kteří na něj vyjeveně zírali, a znovu se zasnil, ještě než dospěl na konec jejich řady. Ne. Vylítlo to z něj mimovolně, ale nelitoval. I když *ona* se bude zlobit. A určitě si bude myslet, že to

udělal schválně. Uvědomil si nové ticho i na sebe upřené pohledy a násilím se vytrhl ze zadumání. Copak zase?

„Jsem vždycky poslušen Tvé Milosti," zamumlal neurčitě a uklonil se králi, který se na něj tázavě díval. „Ale myslím si, že ..." Copak mě nikdo nepřeruší? pomyslel si zoufale. Tak trapně koktat a ani nevědět o čem.

Vysvobození mu přinesl Vilém Zajíc z Valdeka. „Pan z Lipé se patrně domnívá, že hejtmanem měl být jenom on sám," řekl štiplavě. „Má možná pravdu. Dělit se o vládu právě s ním . .."

„Neříkej dvakrát, pane z Valdeka," přerušil ho král suše. „Nejde o vládu. Tou pověřuju svou choť a mohučského arcibiskupa, který jí přispěje pomocí i radou. Pan z Kravař je podkomořím teprve nedávno. Vy oba máte zkušenosti, pan z Lipé určitě největší. Přeješ-li si, je snad možné postrádat tebe."

„Ne," zasáhla Eliška, která dosud mlčela. Jindřich sebou trhl, když zazvučel ten stříbrný hlas. Nedám se dojímat, okřikl se zarputile. Už nikdy. Už se o sebe postarej sama se svým Valdekem. Já už jsem doeliškoval. „Pan z Valdeka se unáhlil. Omluv ho, prosím."

Státnický rozhled, Eliško? Kde jde o ručení, je pan z Lipé dobrý, co? Valdek má dost, ale je proslule lakomý. Jen na těch týřovských drábech nešetřil. Cert vzal tu nepozornost, teď už odmítnout nemůžu. Ale ještě to zkusil. „Domnívá-li se pan z Valdeka, že se nesrovnáme ..."

„To vůbec ne," zahučel Vilém, poslušen Eliščina nevysloveného příkazu, a probodl Jindřicha baziliščím pohledem. „Já jsem ochoten zapomenout, jakými výrazy mě pan z Lipé vyčastoval za mými zády."

Pan z Valdeka. Pan z Lipé. Jak je to dávno, co jsme se láskyplně objímali a říkali si Jindřichu, Viléme a drahý švagře? „Překvapuješ mě, pane z Valdeka," řekl uhlazeně. „Domníval jsem se, že z mého pobytu u tvého purkrabího ti není známo vůbec nic."

„Takže víš, o čem je řeč!" vykřikl Vilém Zajíc vítězně.

Valdek je svině! Ovšem, řval jsem to. Ale na smrduté slámě ve věži?! A na schodech do mučírny?! „Zajisté. Víš-li to i ty, těžko snad můžeš tvrdit, že dlužím omluvu já tobě."

„Pánové! Prosím vás!“ ozval se Petr z Aspeltu smířlivě. „Minulost je snad zapomenuta. Tak jsme se dohodli a ...“

„Já ne,“ zamračil se Valdek. „Nepřizvali jste mě k soudu.“

„To nebyl soud,“ obořil se na něj Jan. „Jenom narovnání. Soudit lze pouze viníky, pane z Valdeka.“

„Pokud se nevina prokazuje zbraní...,“ prohodila královna.

Jindřichův pohled ztvrdl. „Asi jsem ti nerozuměl, Milosti,“ řekl chladně. „Chtěla jsi tuším říci, že *vina* se prokazuje, ano?“

Jan prudce sevřel Eliščinu ruku, dřív než stačila promluvit. Arcibiskup se znovu rozhovořil svým vláčným hlasem ve snaze zamluvit co nejrychleji vzniklé napětí. Tentokrát padl ospalý klid na celé shromáždění. Chystané tažení na pomoc římskému králi ve skutečnosti nikoho tak příliš nezajímalo, až na ty výdaje. Dvě stě hřiven týdně, které měly pravidelně odcházet za králem po dobu jeho nepřítomnosti, nebylo zrovna málo. A další tisíce na náhradu výdajů obou arcibiskupů. Patnáct set na splátkách každý měsíc!

Podkomoří se bude mít co otáčet. A s ním urburéř, městská správa v Horách Kutných, pan z Lipé a pan z Valdeka. Já vím, Aspeltovi se to zrovna moc nelíbilo. Jenomže Vok z Kravař jako podkomoří? Jindy snad, ale v době tak těžkých výdajů ... Nikdy nikdo nehospodařil líp než Jindřich z Lipé, ať už do vlastní kapsy, nebo do mé. Částka je určena, tak na ostatním nezáleží. Jenomže Eliška chtěla Valdeka, samozřejmě. Ale má-li být v zemi klid, musí být síly rozložené. Skoro se divím, že Jindřich neodmítl. Přisoudil jsem mu velmi nevděčnou úlohu. Já? Přisoudil si ji sám. Mohl jít se mnou a bít se po mém boku. Mohli jsme se znovu spřátelit, jak je to možné jen v rytířském boji. Nechtěl jsi. Takže budeš raději počítat groše s mou chotí. I když, marná sláva, mi z toho pomyšlení běhá mráz po zádech. Sám nevím, co jsem si od vašeho dnešního setkání sliboval. Nenávist. Ale předtím byla láska či aspoň hluboké přátelství. Copak nezbylo nic?

Také Eliška Přemyslovna zakoušela prazvláštní pocity, když se dívala na netečnou tvář pana z Lipé. Neviděla ho od té chvíle, kdy ho na konci listopadu Valdekovi zbrojnoši srazili na zem a ona řekla svému choti klidně a nevzrušeně: pojď. A teď už je léto.

Zjara u smírčího jednání nebyla. Vytoužený následník trůnu se zrovna dral na svět a král byl z toho spíš mrzutý než plný nadějí. Byl na ni právě hluboce rozezlen za trpké chvíle, které mu způsobila falešným nařčením Jindřicha z Lipé z piklů s Habsburky, a s jízlivou sebetrýzní čekal třetí dceru. Prokveťlá hlava jeho maršálka mu neušla. Nemohl od ní odvrátit oči po celou dobu zdlouhavých výroků. Díky sdruženému úsilí obou arcibiskupů to vypadalo, jako by šlo jen o revizi komorních dluhů a zástavních práv na královských hradech, a když pan z Lipé nenamítal nic, ostatní mlčeli také. I Valdek chyběl. Nejspíš starostlivě přešlapoval u královniny ložnice a pak - byl uražen. Už od Nového roku poslouchal královy výtky a teď mu dokonce vzali nejen vězně, ale i výnosné podkomořství.

Král hned po první schůzce vydal pokyn, aby ho s Jindřichem nechali o samotě. „Můžeš mi odpustit? Já vím, na něco takového se nezapomíná. Ale byl jsem oklamán. Sám ses nesnažil mě vyvést z omylu."

„Proč?" Jindřich zvedl udiveně obočí. „Přece nic neříkám."

„Neříkáš. Ani nemůžeš, když tu nejsi. To jsi se natrvalo nastěhoval do Hradce?"

Jindřich se přestal usmívat. „Doufám, že ti špehové mého švagra donesli popravdě, jak často se tam vídám s Habsburkem."

„Donesli. Vím, že tam celou tu dobu nebyl. Už od října. Odjel hned ráno po tobě, nejspíš navždy."

„Tak vidíš." Tohle řekl pan z Lipé spíš sám sobě. I když jí věřil, samozřejmě. Ale přesto to rád uslyšel ještě od někoho, kdo by mu nepochybně s potěšením vmetl opak do tváře.

„Mučili tě?" vyhrkl Jan a chytil ho za ruku, „Řekni, je to pravda?"

Jindřich ho netrpělivě setřásl. „Chceš slyšet hrůzostrašné báchorky?" zeptal se nevlídně. „To vzrušuje v bezpečí vlastního hradu. Nač to pohoršení? Strčíš někoho do věže a pak se divíš, že pacholci, jejichž řemeslem je smrt, si počínají tak, jak jsou zvyklí? Ušetři mě, prosím tě. Rád bych zapomněl."

Dveře se otevřely. „Jene, můj hochu!" vykřikl Petr z Aspeltu rozjásaně. Spatřil Jindřicha a nasadil obřadní tvář. „Jsem šťasten, že

Tvé Milosti mohu první oznámit tu zprávu. Eliška Přemyslovna, tvá. choť, ti právě porodila syna a české zemi dědice.“

Jan náměsíčně vstal. Čekal tak neochvějně třetí dceru, že ho to skoro porazilo. „Syna!“ vydechl. „Já mám syna!“

„Přemyslovce,“ poznamenal za jeho zády Jindřich z Lipé polohlasně s notnou dávkou zlomyslnosti. Následník, na něhož čekali deset let od Václavovy smrti! A najednou mu to bylo lhostejné.

Jan po něm šlehl pohledem, který chtěl být nemilostivý, ale nedokázal to. Blažený a dychtivý vyrazil bez rozloučení dveřmi, které před ním otevřel sám mohučský arcibiskup navzdory svému důstojenství. Snad aby měl jistotu, že krále vytrhl z Jindřichovy společnosti.

„Doufám, že si uvědomuješ, co to znamená, pane z Lipé,“ řekl celkem vlídně. Neměl proti Jindřichovi osobně nic, ale choval ostražitou nedůvěru k mocným českým pánům, kteří si zvykli pohrávat s královským trůnem jako s kuželkou. Právě mu pomohl na svobodu. Ne z lásky, ale z rozumu. Přesto pan z Lipé mohl snad být i vděčný. „Čechy teď mají zákonného přirozeného krále a žádný zvrat už není možný bez nesmazatelného znamení zrady.“

„Pročpak to říkáš mně?“ zeptal se Jindřich. „Nebudou-li už další zvraty, jenom to vítám. Nejen na trůnu.“

„Protože ty a Eliška Přemyslovna ...“

„Neboj se. Dobře vím, co dlužím královně.“

Otočil se a šel. Násilím ho zadrželi, aby neujel ještě před skončením jednání. Jan za ním zašel ještě jednou sám do jeho pražského domu.

„Slyšel jsem, že se nezdržíš ani na křtiny.“

„Ano, cítím se už unaven,“ použil Jindřich obvyklé výmluvy. „A ve skutečnosti se mne netýkají. Až příští král dospěje a ujme se vlády, budu už nejspíš pod drnem.“

„Hněváš se na Elišku,“ řekl Jan tiše. „Ale mýlíš se. Jenom podlehla zdání stejně jako já, a pro ni poznání tvé domnělé prorady bylo ještě daleko bolestnější. Má tě ráda, to přece víš.“

„To už jsem poznal," ušklíbl se Jindřich. „My u nás máme takové hezké přísloví. Co se trápívá, to se rádo mívá. Ten, kdo ho první vyslovil, měl nejspíš na mysli tvou choť."

Na křtiny přece jenom počkal. Jednak mu bylo líto Jana, který to bůhvíproč pokládal za tak významné, a pak se mu nechtělo budit pozornost. Když všichni, tak všichni. Proč se má někdo starat o to, z jakého důvodu chybí právě pan z Lipé? Zůstal a díval se, jak mohučský arcibiskup křtí Eliščina syna, a necítil při tom vůbec nic. Ani hořkost. Ani nenávist k jeho matce. Ani zadostiučinění nad živoucím symbolem české státnosti, kterým se stalo to řvoucí mrně z královské krve Přemyslovců. Valdek se vedral do první řady a zářil, jako by s Eliškou vyhráli bitvu. Ani při pohledu na něj Jindřich nepocítil nic. Nakonec se zahanbeně přistihl při jediné myšlence. Kéž bych už byl v Hradci! Odešel z chrámu mezi prvními, a ještě než hodnostáři zasedli u hostiny, hnal koně podél Labe k východu, odhodlán už se neVrátit. To jsi se do Hradce nastěhoval natrvalo? Výborný nápad, můj králi. Napadlo tě to dřív než mě jen proto, že já jsem o tom zatím nepřemýšlel. Máš pravdu. Vůbec nepadá v úvahu, že bych měl odjet. Nikdy. Nikam.

Na první dva květnové týdny, které tam strávil beze zbytku po svém propuštění z Týřova, si nedokázal vzpomenout bez úsměvu. Richenza o něj pečovala jako černá otrokyně o zvlášť náročného pašu. Divže si nelehala na zem k jeho loži, aby se jeho vzácné chodidlo nedotklo chladné země. V noci se jenom spalo. Tvrdě odolávala všem jeho snahám o obvyklý chod věcí. Hradecký kuchař vyvářel jako pro kojence od chvíle, kdy zjistila, že špatně snáší těžká kořeněná jídla. Uždibovala s ním kaše všeho druhu a jemně sekané masíčko bez výraznější chuti a zapíjela vodou, kterou dávala vozit od skalního pramene. Podezíral ji, že si přilepšuje potají, ale ať si počínal sebevynalézavěji, nikdy ji nepřistihl. Do dvou týdnů byl zdravý jako řípa a jednoduše si to zakázal.

„Za pár dní jedu do Prahy," řekl přísně. „Musím si zvykat, nebo mě první doušek porazí."

Plakala, když odjížděl k smírčímu jednání, a plakala ještě, když se vracel, jako by přijížděl z krvavé výpravy proti těm nejukrutnějším Saracénům. Odnesl ji rovnou z nádvoří jako první

den po svém návratu, jenže tentokrát byl při síle a zvedl ji do náruče jako pírko.

„Máš opuchlé oči a červený nos. Vůbec se mi nelíbíš, když pláčeš," pokáral ji a byla to lež jako věž.

„Ale miluješ mě." Popotáhla a začala loudit. „Ze mě miluješ, i když jsem ošklivá. Řekni."

„Miluju tě škaredou, uplakanou, jakoukoli a vždycky. Dokážu ti to okamžitě."

„Ne, musíš si odpočinout po cestě. Nesmíš..."

„S tím je konec," prohlásil mužně. „Teď budeš poslouchat ty."

Poslouchala moc ráda. Tak ráda, že pár týdnů chodil jako zmámený. Bylo to přece jen něco docela jiného než několik ostražitých nocí a pak dlouho nic. Než týden štěstí, který se vždycky zaleskl ve všedním čase jako stříbrná žilka v hromadě hlušiny. Teď dny odtékaly jeden za druhým jako roztavený ryzí kov. Pan z Lipé, první muž království, a Richenza, česká královna, korunovaná a pomazaná, dvakrát po boku královského chotě na trůnu! Zbyla z toho jen ošatka lesku, kterou se přizdobovali, když přijel nějaký vzácný host. Král Jan měl pravdu. Na Týřově ho vyměnili. Kdo nahlédne za bránu smrti, nikdy už nemůže být týž. Protože teprve navrácený život má svou skutečnou cenu, prosté štěstí je svoboda a slepá ctižádost jen návrat k otroctví. I když svou minulost nezapřeme. Nejde to. Nikdy ne docela.

Richenza, pro kterou pocit bezprostředního štěstí nebyl nijak cizí, protože se nikdy neopájela touhou po moci, si hrozící nebezpečí uvědomila dřív než on. „Pojedeš do Prahy?" ptávala se ostražitě a dávala si dobrý pozor, aby to znělo dost lhostejně.

„Ne, neboj se," odpovídal jí s úsměvem, protože pro něho z ní mluvila jen obava z odloučení. Vždycky pak provinile zmlkla a odcházela pohladit svou dcerušku, jako by je to dítě, které kdysi povila českému králi, Eliščinu otci, mohlo ochránit před hněvem Přemyslovny. Ale jeho do Prahy nic netáhlo. Ostatně od smírčího jednání až do léta byl král na Moravě. Snad ho jeho maršálek měl doprovázet, ale nikdo pro něj nevzkázal. Zvykl si náramně snadno. Královské pozvání k radě bezmála po třech měsících vzal jako neslýchanou úhonu.

„Nepojedu," prohlásil nevrle. „Přece se nenechám takhle štvát. Sotva jsem přijel."

„Přijel jsi v květnu, miláčku," připomněla mu Richenza jemně. „A už bude srpen. Jsi maršálek a ..."

„Dobře mi připomínáš. Složím hodnost a bude pokoj."

„Ne. Jeď."

Zamračil se. „Ty se mě chceš zbavit?"

„Ne. Ale nechci, abys skončil jako Falkenštejn."

„Prosím tě! Co ty víš o Falkenštejnovi?"

„Přišel o hlavu."

„Já ne, v tom je ten rozdíl."

„Ještě jsi nevyhrál," řekla vážně.

„Nemám co. Přece nebojuju."

„Měl bys. Jsi první muž království."

„Po tom se ti stýská? Královským hodnostářem můžu být i u tebe." Povzdechl si. „Tak já ti řeknu, proč popravili Falkenštejna a proč jsem já k tomu měl tak zatraceně blízko. Převýšil krále. Zastiňoval ho. To nikdo nesnáší rád příliš dlouho. A ti, kdo nejsou velcí sami o sobě, se potom přiživují na královském hněvu. Falkenštejn umřel na závist a malost. Myslíš, že jich dnes je míň?"

„To není důvod. Mohl zvítězit."

Objal ji. „Falkenštejn umřel na královnu vdovu," zašeptal a políbil ji. „Jeho všechna síla odešla s ní. Hleď se mi zachovat, chceš-li, abych skončil jinak."

„Jindřichu!" pokárala ho a vzepřela se oběma rukama. „Zrovna teď! Přece chci s tebou vážně mluvit."

„Tak mluv. Já tě poslouchám."

Nedostala se k své řeči dřív než druhý den. Ale u snídaně zvedla oči a nesmlouvavě navázala na přetržený rozhovor, jako by mezi poslední větou a střízlivou ranní chvílí neležela noc, milostná, horká noc pod oknem, od něhož bláznivý tlukot slavíka zaháněl přízraky mrtvých milenců ve jménu živé lásky.

„Dala jsem si ten příběh vyprávět tisíckrát," řekla. „Děláš chybu, když nebereš vážně takové varování."

„Jaký příběh?" zeptal se plnými ústy. „Tu koroptvičku dneska přesolili."

„Koroptvičku!“ vybuchla. „Myslíš, že je ztráta času se mnou mluvit o něčem jiném než o milování a o jídle? Možná jsem hloupá. Ale miluju tě a nechci z tebe mít Záviše z Falkenštejna.“

„Zase ten Falkenštejn! Ty zrovna bažíš po mé krvi. Nestačí ti, že je to za námi? Jan Lucemburský není Václav Druhý.“

„Ale Eliška je jeho dcera.“

„Tak je. Prosím tě, přestaň už. Nebo si budu myslet, že po dvou králích je ti pan z Lipé málo.“

Malinko se zarazila, ale pak pokračovala srdnatě: „Tři čtvrtě roku předtím, než Falkenštejna zajali, se oženil s Alžbětou Uherskou. Od té doby ho nikdo neviděl v Praze. Zavřeli se na Svojanově a nejspíš byli šťastni. Možná jako my. Proč by tam jinak zůstával? Jenomže jeho nepřátelé snadno namluvili českému králi, že kuje pikle v ústraní. Bylo to přece tak zvláštní u Falkenštejna, že nevyhledává královský lesk.“

„Jak zvláštní?“

Zadívala se mu přímo do očí. „Jako u pana z Lipé. Přece ti není šestnáct, Jindřichu.“

„Ne, není mi šestnáct,“ odsekl nakvašeně. „To by mi bylo hej. V šestnácti jsem si ještě myslel, že můžu něco dokázat. Dokázal jsem všechno, co se dalo, a nakonec se mi zdá, že to vůbec nemá smysl. Těch bojů! Proč? Není den stejně krásný v Hradci jako na výsluní moci a vlastně mnohem krásnější? Chtěl jsem zachovat trůn Přemyslovcům. Stalo se. Maličký král se zrodil z Přemyslovny. Proč? Aby jednou dával zavírat a popravovat svoje nejvěrnější? Nejspíš proto. Ne, Richenzo, už toho mám dost.“

„To sis měl rozmyslet před deseti lety,“ řekla tiše. „Dnes už je pozdě. Už jsi pan z Lipé, jednou víc než král. Na to se nezapomíná. Máš děti, přátele, kteří ti zůstali věrní a nenechali tě zahynout. Necháš ty je? Pomsta bude hrozná. Žádný Habsburk nejezdí do Hradce a mohu se postarat o to, aby nepřijel už nikdy. Ale jak to dokážeš, až se rozhodnou tě zahubit a zničit? Po roce tvoji přátelé už možná nebudou tak docela tvoji. Život jde dál, a kdo jednou zmizel, ten už prostě není.“

„Víš co?“ řekl s úsměvem. „Provdáme Anežku.“

„Přestaň!“ vykřikla v slzách. „Mluv se mnou vážně, prosím tě.“

„Mluvím vážně. Jednou ji provdáš. Proč ne hned? Tobě bylo jen o rok víc, když tě provdali za Václava. Anežka si nemůže vzít někoho jen tak. Je Přemyslovna a po tobě Piastovna.“

„Jindřichu!“ vydechla. „Ty už jsi s někým ...“

„Myslím na to už velmi dlouho,“ řekl vážně. „Od té chvíle, kdy jsem se dověděl, že tři tvá města se vzdala královskému vojsku. Jak můžeš vědět, že to neudělá i Hradec, bude-li jednou hůř? Jindřich Javorský snad není pánem rozsáhlého údělu, ale statečný je a schopný také. Hradec by uhájil.“

„Musím si to ... Musím si to rozmyslet,“ hlesla zmateně.

„To jistě. Až se rozmyslíš, vzkážu do Javoru. Ale nerozmýšlej se moc dlouho. Jindřich by se nám mohl oženit.“ Mazlivě k ní přitulil tvář. „Tak vidíš, že mi už není šestnáct. Myslím na ledacos. Tvůj Falkenštejn se o Alžbětu na Svojanově zapomněl postarat. Vyhnali ji. To se tobě nestane, až...“

„Ne, to se mi nestane,“ přerušila ho. „Nestane se mi to, protože ty budeš čelit intrikám a vrátíš se ke králi. Aspoň někdy. To je jistější než se spoléhat na nějakého zetě.“ Zlomyslně přimhouřila oči. „Už jednou jsi se spolehl. Na pana z Rožmberka. Klidně tě nechal a oženil se jinak, tvůj pan zeť.“

„Právě že ještě nebyl,“ řekl Jindřich a znělo to skoro soucitně. „Ten za svou královnu vdovu zaplatil zatraceně draho.“

„Ne dráž než ty!“ vybuchla.

„Ale ano. Nevyměnil bych šest měsíců na Týřově za jeho pocity, má drahá. Ani svou královnu vdovu za jeho.“

Rudý je Neckar. Zapadá slunce a krvavé červánky se zrcadlí v krvavé hladině krvavé řeky. Můj kůň je bílý. Bude i on zbarven do nachova, až vystoupí z těclV vln? To, co mi čvachtá v obou škorních, je voda, nebo krev? Ne, nejspíš víno. Opojné červené víno, ve kterém se teď koupou stovky rytířů, i já, omámený, vděčný a vůbec ne svůj, jak jsem se znával, já, rytíř, český král, prvně opásaný pásem slávy pro první skutky své první bitvy. Krvavé vlny se přelévají a zvolna černají soumrakem. Zvítězili jsme? Stojím uprostřed řeky a vlny bijí o bok mého koně i o mé sedlo. Stojím nehnuté. Z vody se neutíká. Vůbec je všechno jako divný,

zpomalený sen, jen blesky mečů nad hladinou se kříží stejně hbitě jako na zemi. Český král, slyším kolem sebe. Brzy už potemní korouhve, jenom můj bílý lev bude ještě chvíli svítit z šera a ten pokřik ke mně dál povede jednoho za druhým. Jan Lucemburský, český král. Je polovina září, ale voda za soumraku je teplá, snad sluncem, anebo možná krví. V hlavě a srdci mám chlad a ruka je pevná. Jsem skutečně rytíř. Poprvé.

Můj kůň se otáčí jen ztěžka k protivníkovi, který se na mě žene z boku. Bojovat v řece! Kdo to měl ten nápad? Ale nevadí. Můj křest je dokonalý. Cítím pod zbrojí stékat krev. Kdosi mě zasáhl. Nevím kam a nestarám se o to. Neubývá mi sil. Jsem český král, jsem pomazaný, a habsburský žoldnéř mě nemůže zahubit. Zvítězili jsme?

Výkřiky pomalu umlkají, jenom můj bílý lev ještě svítí z rudé korouhve, která zčernala nocí jak sedlá krev. Zvítězili jsme?

Co na tom záleží! Já, já jsem zvítězil, nepřemožitelný uprostřed toho proudu, který mě omývá, to kolem mne se tříštil příval rytířů, kteří popadali ze sedel, a jejich koně se vrhají na hlubinu s hlavami vysoko vztyčenými, aby unikli. Zvítězili jsme?

Zvítězil český král. Nad sebou, nad svým mládím, už nejsem kluk pod poručenstvím své choti a kdekoho, ne, pane z Lipé, už mě nezahanbíš u Holiče. Mohl jsi tady, vidíš? Nechtěl jsi. Jsem český král a přední rytíř té bitvy, na mne se obrací pozornost, ti dva, kteří se hrdlí o říšskou korunu, zůstali ve stínu. Zvítězil jsem já. Ti oba .. . Krvavá bitva k ničemu. Ne, nezvítězil Ludvík Bavor, ani Habsburk. Už je to jisté. Kdybych byl římským králem já ... Ale nejsem.

Jsem první rytíř, český král. Jsem sám český král. Jsem sám. Ano, ty obdivné hlasy znějí německy. Kunig von Beheim. Ne český král. Obklopují mě korouhve rytířů od Rýna, ale chybí mi můj maršálek. Chybíš mi, Jindřichu z Lipé. Musím si zvykat. Jsem český král, někde na Rýnu, český král Jan Lucemburský, bez českých pánů český král. Bez pětilisté růže. Bez zkřížených ostrví. Bez sviní hlavy pánů z Valdeka.

Kůň pode mnou padá, sotva v té tmě vystupujeme na břeh. Balduin, můj strýc, mě objímá. Ano, zvítězili jsme. My Lucemburkové. Trevírský arcibiskup a český král. Jsem opěšalý, ale

vzbouřená krev v mých spáncích vytepává vítězný dusot rytířských koní, kteří se ženou cvalem k slávě blíž.

V zapomenutém království

„Tak zvítězili... nebo ne?“ Pan Bavor ze Strakonic zvedl trochu rozpačitě pohled k návštěvníkovi svého bratra. „Abych ti řekl pravdu, Viléme, z vyprávění tvého syna tomu moc nerozumím.“

„Já taky ne.“ Pan z Valdeka odpověděl křivým úšklebkem, který pokládal za úsměv, ale než stačil promluvit, pootevřely se dveře.

„Smím?“ Paní, která bez vyzvání vklouzla dovnitř, sledována vyjevenou děvečkou s přeslicí, byla drobná, ale pohledem a chováním připomínala spíš vojevůdce. „Postav to tady, Bětko, u krbu. A běž. Je tu tepleji,“ obrátila se s vlídným úsměvem k oběma pánům. „Vždycky tu předu, když je Mikuláš doma. Nevadí vám to, doufám.“

„Maminka je totiž strašně zvědavá,“ usmál se pan Bavor shovívavě, vstal od stolu a postavil se nad starou paní. „Viď? Mikuláš je klepna. Já vím, že ti chybí. Ale žádné strachy, už brzy přijede.“

Paní ze Strakonic pleskla nejstaršího syna přes ruku, kterou vztáhl k vřetenu, aby jí pomohl soukat nit. „Na tohle tě nepotřebuju. Dávno jsme se neviděli, Viléme,“ usmála se na pana z Valdeka. „Jen jsi mě přišel pozdravit a dost. Ještě pořád si myslíš, že ženský rozum se má zavírat v komoře? Měl by sis vzpomenout, že můj choť býval tvým poručníkem a že já jsem koneckonců Přemyslovna.“ Chvíli se s podivem dívala na ruměnec, který stoupal tváří pana z Valdeka, ale nenašla pro něj rozumné vysvětlení. „Bodejť bych se netěšila na Mikuláše,“ dodala s povzdechem. „Nevybrala jsem si k pobytu jeho Blatnou náhodou. Kdyby byl stokrát ženatý, nikdy si nezapomene popovídat s matkou. Teď prostě nevím, co se děje. Přišli jste mi vhod.“

„To nezní moc lichotivě, máti,“ nadhodil Bavor rozpačitě.

„Taky vám nechci lichotit. Jenom si povídejte, už jsem zticha.“

Vilém Zajíc měl pocit, že ho vyšívaný límec škrtí. Vlastně si nikdy neuvědomil... Ovšem, je Eliščina teta. Ať mluvil, co chtěl,

jeho pohled se vytrvale vracel k její tváři a hledal v ní známé rysy. Byly, nepochybně. Oči, mocně vyklenuté obočí, energicky vysunutá brada. Paní ze Strakonic byla i ve svém věku ženštější a křehčí, ale ... táž krev. Přemysl Otakar, železný a zlatý král. Její otec a Eliščin děd. Třebaže paní Anežka byla jen dcera z levého boku.

„Mluvili jsme o bitvě na Neckaru, paní máti," oslovil ji důvěrně, jak býval z dětství zvyklý. Vlastní matku už nepoznal.

„Tak mluvte dál. Nic nevysvětluj, nejsem zabedněná." Paní se štíhlými prsty chopila vřetene a natočila se k nim zády. „O mne se nestarej. Jenom si povídejte spolu."

„Oldřich, můj syn, se vrátil rovnou od Esslink. Nadšený. Jak prý se bil český král! A Habsburk utíkal? Ne. Totiž, zůstal na druhé straně. No bodejť, nemohl překročit řeku! Synáček zářil, jako by dobyli svatý hrob. Můj milý, kdyby Fridrich Sličný překročil řeku, loučil by se už Ludvík s korunou. Ubránil vlastně holý život. Ale nejspíš je to úspěch i tak. Tvůj bratr nám doufám řekne víc."

„Jak víš, že se zastaví v Blatné?" zeptal se Bavor. „Když doprovází krále z Lucemburska, pojede s ním spíš do Prahy. Nemrač se. Jsem stejně rád, že jsme se sešli. Můžeme popíjet večer co večer až do Mikulášova návratu, jsi-li ochoten zmeškat královské uvítání. Já už jsem malý pán, ani mě nepohřeší."

„Nezmeškám nic. Čekám tady, protože to chci mít z první ruky."

„Vilém má docela pravdu," ozvala se od krbu paní Anežka líbezně. „Jsi medvěd, Bavore. To víš, že Mikuláš bude spěchat za maminkou."

Pan Vilém jí oplatil nic neříkajícím úsměvem. Ta potměšilá paní samozřejmě ví, že na dvoře Ludvíka Wittelsbacha měl dobré styky a že si dávno zvykl posílat svoje lidi na správná místa. Musel. Kdo nezná každý protivníkův krok, prohrál už předem. Český král sice nebyl nepřítel, ale znamenal rozhodující tíhu na misce vah, kdykoli byl přítomen v zemi. Dokud tu hrstku českých pánů, kteří ho provázeli na tažení, bral od Neckaru do Lucemburku s sebou, nic nebylo jisté. Pan Vilém vážil zprávy opatrně, i když byly z důvěryhodného pramene. Třeba si český král opravdu jen zajel do rodného hrabství. Jen na skok. Na pár týdnů snad. To vědět jistě ...

Proto tak netrpělivě čekal na Mikuláše z Blatné, který patřil k těm nemnohým, kdo byli s ním.

„Vítězství mohlo být rozhodné," řekl suše, „kdyby tam byla i česká hotovost. Habsburkova porážka se ovšem panu maršálkovi nehodí. No, Habsburk ani nezvítězil. To panu z Lipé nevyšlo, i když zmařil celou královskou výzvu."

„Ano?" nadhodila pokojně paní ze Strakonic. „Proto jsi s králem netáhl ty, můj milý?"

„Mátil" napomenul ji Bavor jemně.

„Vždyť mě nemusíte poslouchat. Mluvím jen sama k sobě."

Pan Vilém Zajíc byl silně nedůtklivý, ale vůči paní Anežce měl stejné zábrany jako před vlastní matkou. Spokojil se tedy jen vyčítavým pohledem a pokračoval mírně: „Víš, proč *já* jsem netáhl s králem? Zrádce je na svobodě. A tady. A s pravomocí, která ... Ne, já nepodceňuju mohučského arcibiskupa, ale přes všechnu snahu je v Čechách jen hostem. A po pravdě řečeno, i mně nevítaným. Jeho svazky s naší zemí dávno pominuly a nedokáže předvídat. Svou krátkozrakost prokázal dost jasně letos zjara, když místo rozhodující síly vojsk přivedl opelichanou holubici míru. To byla chyba. Strašná chyba, osudná chyba. Mír za každou cenu! A co pak? Kázali osvobodit pana z Lipé, ačkoli nepodal žádný důkaz neviny. Vůbec žádný."

„To mluvíš o svém švagrovi?" zeptala se stará paní nevinně. „To je moc roztomilý pán. Tvá sestra Anna s ním byla doopravdy šťastná. Co se ti najednou tak znelíbil?"

„Máti," zasáhl znovu Bavor. „Zapomínáš. Vůbec ne najednou. Už skoro deset let straní Habsburkovi. Tenkrát, když mě podvodně připravili o Zvíkov, byl s jeho bratrem. S Rudolfem, tehdy králem."

„O Zvíkov tě připravili před Horažďovicemi, synu," podotkla paní Anežka nevzrušeně. „Pan Jindřich z Rožmberka, pamatuju se. Pan z Lipé snad ne. Či ano? Oprav mě, mýlím-li se.

A Markéta z Rožmberka je tvá choť a pan Petr, její bratr, tvůj spojenec. Tuším, že jí ten Zvíkov nepřidali věnem."

„To už je dávno," zahučel Bavor. Jeho matka neměla svou snachu zrovna v lásce a i to byl jeden z důvodů, proč od něho odešla.

„Ano, dávno," souhlasila usměvavě. „Tak dávno, že ani nestojí za to vzpomínat účasti pana z Lipé, která ostatně byla pramalá."

„Jenomže vůbec není dávno, co se smlouval s Habsburkem Fridrichem u paní Rejčky. Je její milenec," vybuchl Vilém.

„Ty jsi byl s nimi v ložnici?" zeptala se poťouchle. „Můj drahý Viléme! A kdyby, tak co? Že nejsou oddáni? Já jsem se narodila z levého boku. Bylo by směšné, kdyby mě takový vztah pohoršil."

„Máti! Je smutné, že se takového člověka zastáváš ty, ty, dcera českých králů. Copak nevíš, že málem zvítězil? Zbylo nás pár a ..."

„Ano, vím," přerušila ho. „Málem vy sami jen s tím Švamberkem. Jakpak se jmenuje? Ten, víš, jak je teď sudím v Plzni. Jeho otci patříval Skvířín. Mrňous. No, pomoz mi."

„Bohuslav z Boru?" nadhodil Bavor váhavě.

„Zrovna ten." Paní Anežka potřásla hlavou. „Hned tenkrát jsem si řekla, bude-li se Bavor držet takových omezenců, ještě zhloupne sám. To bych moc nerada, synu."

Pan z Valdeka se strnule napřímil. „Myslíš-li to na mne . .."

„Na tebe?" Paní Anežka nadzvedla obočí. „Na tebe se dívám jako na syna, můj milý Viléme. Prostě i tebe popletl Bohuslav ze Skvířína."

„Bohuslav z Boru," opravil ji Bavor chmurně.

„Tak tedy z Boru, nelpím na slovu." Paní se s povzdechem uvelebila u své přeslice a tvářila se, že ji další rozmluva nezajímá. Ale Vilém z Valdeka se toužil ospravedlnit.

„Já jsem zasvětil svůj život královně. A cítí-li se ohrožena hradeckou paní..."

„To se jí ani nedivím," usmála se Anežka ze Strakonic. „Ta to s tvým panem z Lipé umí určitě líp než ona."

„Jak ... s mým!" zakoktal Vilém. „A co ona?"

„Propána!" vykřikla stará paní a s konečnou platností se přestala zabývat přeslicí. „Snad mi nechceš namluvit, že sis ani nevšiml... Ne! Eliška je přece do něj celá pryč. Nevidět to může jen slepý. Aspoň byla. Viděla jsem ji při korunovaci, když si měla určitě hledět spíš toho královského chlapce. Obracela se po panu Jindřichovi dokonce od oltáře. Jakpak by neměla mít na Rejčku vztek. Elišce se nedivím. Žárlí, to je Lidské. Ale tobě se divím, Viléme, a Bavorovi

taky.“ Pootočila hlavu ke dveřím, a ačkoli nebylo slyšet vůbec nic, rozzářila se úsměvem. „Mikuláš přijel.“

Bavor s Vilémem se na sebe podívali. „To znamená . ..“

„To znamená, že dnes večer mu laskavě dáte pokoj,“ ohlásila stará paní rozhodně a vstala. „Dobrou noc. Na Blatné není pánem ani jeden z vás. Poroučejte si doma.“

Na Blatné nepochybně poroučela matka pana Mikuláše, ale Vilém z Valdeka čekal jen na tu jedinou větu. Odporoučel se ještě večer a hnal se do Prahy jako běs. Na černém hřebci černou nocí. Jen jeho myšlenky nebyly černé. Král se nevrátil.

Pro něj to neznamenalo totéž co pro opuštěnou zem. A pro opuštěnou ženu?

Pro jistotu přece jen nasadil smuteční tvář, když se dal ráno ohlásit u královny. Věděla? Ne. Posel špatných zpráv. Kéž nepozná, že pro mne to tak není. Král. Její choť!

„Zase jste se někde smlouvali beze mne?“ přivítala ho nemilostivě. Často, až příliš často se strážci země jmenovaní Janem scházeli tak, aby za nimi nemohla. Jediný z nich to možná nesl těžce. Teď stál před ní a tvářil se zkroušeně.

„Hradecká královna provdala Anežku Přemyslovnu za javorského vévodu,“ načal to pro jistotu z druhé strany. Zpráva, kterou mu jeho člověk z Hradce oznámil, sotva se uřícený vrátil na dvůr svého domu, mu přišla vhod. Snad i Eliška ocení, že manželova nepřítomnost jí dává volnou ruku.

„Kdoví jestli Rejččina Anežka je Přemyslovna,“ řekla královna ledově. „Ale když už ji za ni vydává . ..“ Zrudla, zase zbledla a zaťala nehty do dlaní. „Ta děvka!“ vykřikla. „Děvka drzá je to! Nic víc!“

Pan z Valdeka sledoval její výbuch se staženým obočím. Čekal ho, vyvolal ho vlastně, ale neměl to rád. *Jeho* Přemyslovna měla zůstávat vznešená a nedotčená. Vždycky. I když s ní samozřejmě souhlasil. „To není všechno,“ pokračoval vyzývavě. „Jindřich Javorský vsadil svou posádku do Hradce. Prý k její ochraně.“

„Někdo ji ohrožuje?“ Eliška se už ovládla, ale dalo jí to práci. „Nebo má paní Rejčka nouzi o milence a urostlí Slezané se hodí?“

„Jestli je to tak, pak je pan z Lipé velmi snášenlivý.“

„Co s tím má ...“

„Všechno. Zprostředkoval to on.“

Eliška se odmlčela. Ovšem, věděla to. Věděla to už víc než rok. Jindřich z Lipé, milenec hradecké královny. Jindřich z Lipé, kterého jí výsměšně nastrčili na oči jako svrchovaného hodnostáře.

„Dobře,“ řekla konečně a Vilém zhluboka vzdychl, když o něj zavadil ten hebký, temný hlas. „Hned, jakmile se vrátí můj choť ...“

Bezohledně ji přerušil. „Nevrátí se.“

„Přece ho nezabili!“ vykřikla. „To by někdo řekl! Přece už dávno ...“ Zarazila se. Dávno. Až příliš dávno, ano.

„Ne, nezabili ho. Jenom se nevrátí.“ Vilém Zajíc pokročil kupředu a vztáhl ruce. Kéž je to jinak. Kéž se mi hroutíš do náruče zmámená slastí, a ne takhle. S pěnou v koutku znetvořených úst a s očima v sloup. Mám volat? Opatrně ji posadil do křesla s hlavou zvrácenou nazad a rty bázlivě přiblížil k tváři, z níž se křeč zvolna vytrácela. Eliška Přemyslovna nebyla žádná kráska, ale Vilém se na ni podíval očima lásky a zmámeně poklekl, aniž si troufl víc než letmý dotyk bledého čela. Pomalu. Je opuštěná. Pomalu! Možná si zvykne, ale nebude to hned. Je Přemyslovna. Pomalu.

Když Eliška otevřela oči, pohled na rytíře, klečícího v postoji plném úcty, ji neznepokojil. „Díky,“ řekla bledě. Letmý červánek, který přelétl její tváří, se neusadil v jejím úsměvu. Snad to byl jenom odlesk matného tušení těch rtů tak blízko jejích. „Děkuju, že jsi mi to přišel říci sám. Budu vděčná.“

„Na vděk nečekám,“ řekl stroze. Až zbytečně stroze na to, že jí dosud klečel u nohou. „Udělám cokoliv, co přikážeš. Všechno se změnilo. Zatím to nikdo neví.“

„Od koho to víš ty?“ přerušila ho s prchavou nadějí.

„Od Mikuláše z Blatné.“

„Ne, ten by nelhal,“ řekla s povzdechem a zapomněla svou ruku v jeho dlaních. Snad schválně. „Co mi radíš, abych teď udělala?“

„Jenom to, co chceš.“

„Co chcil Smím chtít?“ Znělo to hořce. „Musíme se bránit. Spoléhám na tebe, že uhlídáš podkomořství. Pan z Kravař se dá snadno přelstít těmi okradači českého království. Ty ne.“ Učiňme kozla zahradníkem, pomyslela si se skrytou jízlivostí, ale pohled,

který přitom upírala na pana z Valdeka, byl jímavý a důvěřivý. Ty kořistníku ze všech největší! Ať. Aspoň nevozíš mé stříbro do Němec jako ten Aspelt. Aspoň ho neužíváš k mé potupě jako ta courá se svým milovníkem. Miluješ mě. Dost na to, abys za mnou stál třeba proti všem. Tak proč bys nesměl krást? Jediný není všichni. To se unese. „Co mi radíš?“

„Nemohu radit, jenom prosit.“ Vilém se zhluboka nadechl a pro jistotu zavřel oči. Na tuto chvíli se připravoval dlouho a pečlivě, a přece, tváří v tvář jí... „Bojím se, že na hradě už nejsi bezpečná,“ řekl chraptivě. „Král přede dvěma lety vyměnil pražského purkrabího, který byl Ronovec. Pan z Michalovic Ronovec není a zdál se věrný, ale ... Přijmi raději mé pohostinství na Křivoklátě i s dětmi.“

„*Já* ne,“ okřikla ho ostře. Co! Jsem snad nějaká... „Ať si pan z Lipé koupil deset Michaloviců, moje místo je tady.“

„Ano. Ale kdo má v rukou následníka, ten ovládl hru. Zatím jsme to my. Ty,“ opravil se honem.

„Nemyslíš na dobré věci, pane Viléme,“ řekla vážně. „Václavovi je stěží pět měsíců. Rukojmí! Zástava! Proč? Asi nedokážeš v čemkoli vidět něco jiného než zbraň.“

„Je to tak špatné?“ zeptal se klidně. „Jsi královna a on bude král.“

Eliška si vzpomněla na ten sňatek v Hradci a rudý vztek jí zastřel oči. „Já chci mít svého syna, pane Viléme. Ať kdekoli, ale aby byl můj. Nemám-li chotě, musím se spolehnout na jiný úsudek a jinou pevnou paži.“

„Jsou tvoje, Milosti.“ Vilém schýlil rty ke královnině ruce a pocit zklamání ho zvolna opouštěl. Ne, nebylo to přesně to, oč usiloval, ale pořád to bylo dost. „Odvezu kralevice raději hned.“

„Stůj!“

Pan z Lipé se s podivem zadíval na veliká nosítka, která bláznivě poskakovala na nerovné cestě mezi dvěma cválajícími koni. Jezdec na třetím, který je pobízel k většímu spěchu, konečně zvolnil.

„Neboj se, drahá,“ křikl do okénka. „Jsme zachráněni, vidíš?“

Nechal je stát na místě a popojel k družině pana z Lipé, zsinalý, vyjevený a s chvějícíma se rukama. Byl prostovlasý, jak na divokém úprku ztratil čapku nebo snad dokonce přilbici.

„Žádám tě o ochranu, pane," vykřikl. „Přepadli nás lapkové. Můj bratr s družinou se ještě bije. Vyvezl jsem jen sestru a .. . Promiň. Jsem Gerhart z Potštejna."

„Syn pana Procka?" zeptal se Jindřich z Lipé s mírnou nedůvěrou. Tvář mu byla povědomá, a zrovna z Potštejna, ale znal mladého Mikuláše. A to byl jediný Prockův syn.

Mládenec rozptýlil jeho pochybnosti. „Ne, synovec. Proboha, pospěš!"

Odkudsi za blízkým lesíkem bylo skutečně slyšet harašení zbraní a ztlumené výkřiky.

„Jedeme. Vecf nás, pane."

„A sestra?" zeptal se pan Gerhart v rozpacích.

„Nechám tu jednoho zbrojnoše. Kolik je jich?"

Úzkostlivý bratr otázku přeslechl. „Sama se sprostým chlapem!" vykřikl rozhněvaně. „Nedovolím!"

„Tak si tu zůstaň."

„Počkej." Mladík popohnal koně k panu z Lipé a chytil ho za rukáv. „Já vím, kudy vést žoldnéře nejrychleji. Ty sám. Prosím tě, nezůstal bys? Ona je . .. Je ještě velice mladá a půvabná."

„Jak chceš," odsekl Jindřich mrzutě. To už je vidět, že mi jdou léta. Půvabnou nevinnou sestru by dřív dal každý před panem z Lipé hlídat půltuctem vojáků.

Oldřich, jeho panoš, zaváhal. „Chceš zůstat sám, pane z Lipé?"

„Kdyby něco, ta panna mě už ochrání," ušklíbl se Jindřich. „Jeď."

Oldřich pobodl koně a tryskem dohnal ujíždějící družinu.

Gerhart z Potštejna je nechal předjet a připojil se k němu. „Tam za těmi stromy, vidíš?"

Oldřich se podíval naznačeným směrem, ale dobře vycvičený jemný smysl válečníka ho varoval včas. Uhnul na poslední chvíli dýce, která se kmitla k jeho hrdlu, a hbitě sáhl po meči. Cesta před nimi ožila. Z houštin se vyhrnuly dvě desítky jezdců. Přesila nebyla tak beznadějná. Oldřich družinu pana z Lipé vybíral sám a nad

žádným nedostatkem nepřimhouřil oči. Ne, nebál se, že v bitce podlehnou, ale zamrazilo ho při vzpomínce na nechráněná nosítka.

Jeho protivník byl ostřílený rváč a chvilka nepozornosti málem stála Oldřicha život. Na poslední chvíli odrazil ránu. Ne docela. Zranění nestálo za řeč, pod hustou kožešinou meč hluboko nepronikl, ale varovalo. Oldřich násilím odtrhl znepokojené myšlenky od pana z Lipé a soustředil se k boji. Zrádný pán brzy poznal, že našel svého mistra, a začal couvat mezi družinu. Kolem Oldřicha se přehnali dva jezdci, kteří až dosud postávali opodál, a rozjeli se zpátky. Oldřich se vrhl vpřed mocným výpadem, zatlačil soupeře mezi bojující, až ztratil rovnováhu, a než ho kdo stačil zadržet, obrátil koně a řítil se na pomoc ohroženému pánu.

„Pane z Lipé!“ zařval ze všech sil. „Pozor!“

Jindřicha vzdálený hlas nezburcoval. Ani nerozuměl, co volá. Celkem netečně zůstal sedět v sedle svého hřebce, který občas netrpělivě přešlápl s volně visící uzdou. Byl rozladěn. Stupňující se napětí minulých měsíců mu nijak nepřidávalo nálady.

Strašně ho unavovalo a obtěžovalo držet se drápkem v lanoví na vrcholu stožáru moci nad lodí, jejíž kapitán se kamsi ztratil a kormidelník nejspíš zešílel. Těch obratů! Kymáceli se v bouři sem a tam a snad by jim bylo líp na vraku bez stožáru i kormidla.

Vracel se ze Sedlice do Hradce ještě o hodně mrzutější než dřív. Schůzky o rozdělení urburních důchodů byly čím dál tím nevraživější. Vok z Kravař se hádal se Zajícem, Petr z Aspeltu s oběma a vlastně se všemi třemi, protože to odplývání českého stříbra do říše nesnášel s potěšením ani pan z Lipé, který byl arcibiskupovi přece tolik zavázán. Patnáct set hřiven každý měsíc pro věřitele a pro krále!

Scházeli se většinou bez královny, ale vždycky to nešlo. Pan z Lipé nakonec schůzky na hradě vůbec odmítl se zdůvodněním, že ze Sedlice je blíž do Kutných hor. Jenomže všichni věděli, oč jde. Byli přece tenkrát u toho, když Eliška Přemyslovna uprostřed zdlouhavého jednání, při kterém Jindřich vytrvale usínal, nečekaně prohlásila: „Zatkni ho!“

Tohle Jindřicha zburcovalo a příští slova mu potvrdila, že nečekaná pocta skutečně patří jemu. „Zatkni ho, pane z Valdeka! Na

co čekáš? Půl roku je už na svobodě a počíná si stejně jako dřív. Nevidíš, jak se snaží rušit každou dohodu? Nezachytil jsi rakouského posla? V nepřítomnosti mého chotě může všechno? Myslí si to, ano. Ale může opravdu?“

Bylo to krátce po tom, co Mikuláš z Blatné přivezl tu nepochopitelnou zvěst, že král Jan zatím hodlá zůstat v Lucembursku. Prý z naléhavých příčin. Naléhavých! V Čechách je pokojno? A na neurčito? Arcibiskup se tvářil, že je to tak v pořádku, a nejspíš si to také myslel. Takoví páni z Lipé snadno obalamutí rytířka, jako je Jan. A ta krásná, vydatná řeka stříbra by třeba začala vysychat.

Vilém z Valdeka Jindřicha nezatkl. Tentokrát nemohl a Petr z Aspeltu to také hbitě zamluvil. To neměl. Najednou mu Eliška začala vyčítat i české stříbro, na kterém jí, pyšné královně, tak dvakrát nezáleželo, když se hrálo o přemyslovskou čest. S konečnou platností ji odstranili tiše a nenápadně. Porady o zemských důchodech se jednoduše přesunuly blíž k Horám Kutným. Bez její účasti a Valdekovi na vztek. Kdybych se aspoň mohl ztotožnit s tím arcibiskupem! A proč ne? Co mi záleží na tom, když se Přemyslovna ráčí ožebračit? Proč by si Petr z Aspeltu neměl nacpat kapsy, když mě vysvobodil z Týřova? Ne. To potěšeně kývám, když se vyjádřil, že za těchto okolností v Čechách nezůstane. Ačkoli moc dobře vím, co bude pak. Takoví lapkové u Hradce jsou proti tomu holá maličkost.

Nerozhodně se podíval k nosítkům. Slušelo by se pozdravit urozenou pannu. Jenomže se mi krutě nechce, ať si je třeba královna ze Sáby. Mám přece výmluvu. Co kdyby to pokládala za dotěrnost? Jen si tam sed, Apolenko, nebo jak se jmenuješ. Nechce se mi.

„Pitomče!“ vykřikl za ním neznámý hlas. „Co tam děláte?

Dávno jste měli být na vršku!“ Překvapeně zmlkl, když se Jindřich otočil. Chvíli se na sebe dívali. Z lesa vyjel druhý. „Na něj!“ zasupěl. „Pospěš si!“

Jindřich bleskurychle couvl k nosítkům a sáhl po meči. Vtom ho zezadu sevřely pevné ruce a strhly ho ze sedla. Vyprostil se. Dva chlapi se vyhrnuli z nosítek a povalili ho do sněhu.

„Nemohli jsme!“ vykřikl jeden z nich.

„Prý se nám bude cpát do nosítek!“ odfrkl opovržlivě druhý. „Ani ho to nenapadlo.“

Půvabná děvenko s těmi dvěma vousatými hlavami! Za jiných okolností by to bylo k smíchu. Napjal paže a setřásl první dva útočníky. Proti čtyřem a bezbranný ... Podlezl pod nosítky na druhou stranu a pokusil se protáhnout pod koňským břichem k svému hřebci. Tentokrát se nedám odvléci na Týřov. Už nikdy.

Poplašený kůň se vzepjal. Jindřich zahlédl nad sebou bijící kopyto a pudově si zakryl rukama tvář. Rána ho zasáhla do paže a sklouzla. Ani nestačil vykřiknout, než ho pohltila tma.

Slámu v té věži tentokrát napustili Richenzinou vůní. Hlava mě bolí k prasknutí. Táhli mě zase za koněm? Bůhví. Levá ruka je bezvládná. To zas ten Ulman, vzal ho ďas. Taky ho vzal. Pověsili ho přece v Nymburce a on mě teď kope čertovským kopytem. Škoda, že není v nebi. Andělské křídlo jen hladí.

Slabounce zasténal a pohnul se.

„Miláčku!“ ozval se nad ním hlas zastřený slzami.

To přece není felčar-kat. Byl sice hodný, ale ne tak hebký. Otevřel oči. V šeré místnosti ho neoslnilo nic. Okno? Ano, je tady. A za ním soumrak.

„Richenzo,“ zašeptal.

Byla to ona. Bez náušnic. Asi jsem blouznil. „Jsem nemocen?“

„Spíš mrtev,“ usmála se slzami. „Tu zlámanou paži si dej pozlatit. Nebýt jí, měl jsi hlavu vejpůl.“

„Jak to, že jsem tady?“

„Přivezli tě... Počkej, nesedej si!“ vykřikla zděšeně.

Svět se s ním převrátil a vzdálený volající hlas zmizel. Když se probudil po druhé, uviděl nad sebou Oldřicha.

„Už je to v pořádku,“ řekl panoš střízlivě, jak se sluší mezi muži. „Její Milost pořád pláče, ale felčar říkal...“

„Nepláču kvůli felčarovi,“ ozvala se Richenza slzavě.

„Je mi docela dobře. Co se stalo?“

„Ti chlapi v nosítkách tě měli vtáhnout dovnitř, až bys slezl z koně a pokusil se seznámit s tou pannou. Štěstí, žes to neudělal.“

„Má ctnost mě chrání, vidíš?“ usmál se Jindřich na Richenzu.

„Co se zajatci, pane?“

„Zbylo jich moc?“

„To ... Ani ne. Tři. Dost posekaní.“

„A ten Gerhart z Potštejna?“

„Je mezi nimi.“

Jindřich chvíli mlčel. „Pusť je,“ řekl pak. „Tři chlapi pana Zajíce nevytrhnou. Chci, aby se dověděl, jak dopadli. A že je směšný blázen, když mě chce chytat na nějakou sukni.“ Povzdechl si. „Tak i Drslavici. Páni z Potštejna táhnou se Zajícem!“

„Mohl si jméno vymyslet,“ nadhodila Richenza.

„Určitě jsem ho viděl s panem Mikulášem. To mě moc netěší. Potštejn je blízko.“

„Teď si s tím nelam hlavu. Jsi v Hradci. Na ochranu máš mého zetě. Potom ... Říkal jsi, že pan z Valdeka chytá rakouské posly? To je možné, ale všechny nechytil.“

„Richenzo!“ Bolest při prudkém pohybu ho vzpamatovala. Podíval se na Oldřicha. „Běž, Oldřichu, a pusť je. A děkuju ti. Měl bys být rytířem, ale bohužel nejsem král, abych tě mohl pasovat.“

Oldřich se zamračil. „Kdyby tvé nepřátelství s královnou bylo jediná překážka ... Promiň. Zařídím, co si přeješ.“

„Copak?“ zeptala se Richenza zvědavě, urovnala Jindřichovi podušku a přisedla si k němu. „Oldřich vypadal zrovna ublíženě.“

„Má proč. Moc se bojím, že se mezi rytíře nedostane nikdy.“

„Ty čtyři chlapy, co tě měli v práci, spořádal sám. A to byl raněný. Ne nebezpečně, ale byl. Už je mu šestadvacet. Kolik bylo tobě, když jsi dostal svůj rytířský pás? A zasloužil sis ho určitě až mnohem později.“

„Nezasloužil jsem si ho vůbec. Nemám úctu k ženám. Jsem žárlivý.“ Vzal její ruku a přitiskl ji dlaní ke své tváři. „Ještě Oldřich,“ vzdychl bolestínsky. „Nesmířil jsem se dodnes ani s Fridrichem. Pleteš nás pořád všechny dohromady. To už jsme tři.“

„A proč by Oldřicha nemohl pasovat Fridrich? Spolehne-li se na tebe, ten se dočká. Že válčíš s Přemyslovnou! Vždycky jsi neválčil. Byl jsi dokonce Janův miláček. Na co jsi čekal? Nechtělo se ti zkrátka o něj přijít. Podkomoří! To byl on a ne ty, lenochu.“

„Však se mu to vyplatilo. Dělil jsem se s ním o důchody. Křivdíš mi jako vždycky. To prostě nejde jenom tak.“

„Proč ne?“

Jindřich se na ni vážně zadíval. „Oldřich totiž nezná svého otce,“ řekl pomalu. „To nemůže zamlčet.“

„Proč ne?“ opakovala posměvačně. „Myslíš, že každý z vás svého otce zná? V nejlepším případě manžela své matky.“

„Vyzpovídej se,“ řekl Jindřich klidně. „Máš ošklivé myšlenky! Potíž je v tom, že Oldřichova matka chotě neměla. Její rodinu jsem znával. Musela to být pro ně strašná rána.“

„Pro rodinu. To ovšem.“ Richenza přimhouřila oči, že skoro nebylo vidět jejich světélkující zeleň mezi štěrbinami řas. Neklamná známka, že se hněvá. „Takže *je* urozený. Váš příští Přemyslovec na trůnu také za královský rod nebude vděčit svému otci.“

„Prosím tě!“ okřikl ji nevrle. „Kralevic je z manželského lože.“

„A proč neprovdali za svůdce Oldřichovu matku? Byl snad ženatý?“

„Ne. Nevím. Neřekla to. Nikomu neřekla, kdo to byl, ačkoliv ...“

„To *ačkoliv* si dovedu představit,“ odsekla chmurně. „Muž může napáchat levobočků, co mu libo, ale žena .. . Chudinka. Kde je? Podívám se za ní. Třeba mi řekne pravdu.“

„Neřekne.“ Jindřich vztáhl ruku a pohladil ji po vlasech. „Je dávno mrtvá.“

„Zabili ji?“ vybuchla.

„Umřela v klášteře. U magdalenitek. Její bratři ji tam už dávali s tím naučením. Sestry se dvakrát nesnažily ji zachránit. Porodila chlapečka a umřela.“

„Ještě že nechali žít aspoň dítě,“ odsekla Richenza zlostně. „A jak to víš? Nejsi snad nakonec jeho otec ty?“

„Přestaň, já se nemůžu smát,“ zajíkl se Jindřich a stáhl tvář. „Všechno mě bolí.“

„Co je tu k smíchu?“ zamračila se.

„Vlastně nic. Máš asi pocit, že jsem stoletý. Ve dvanácti bych se stěží zmohl na syna. Vím to zkrátka. I jeptišky se dají podplatit. V té vesnici, kam ho odstranili, věděli jenom, že ho přivedly sestry z

Dalešic. Mně v klášteře řekly víc. Prý páni z Vranova. Jenomže chudinky myslely, že z toho mého.“

„Tak vidíš.“

„Nevidím nic. Je ještě jeden Vranov, poblíž Valdštejna. Hrádek, nic velkého. Vklíněný do majetku pánů z Dubé.“

„Zeptej se Póty z Frýdlantu. Býval na Valdštejně.“

„Prosím tě! Tam jich je. Vranov, Zbirohy, Rotštejn, jeden na druhém. A konečně záhadný milenec měl taky nejspíš koně. Proč nad tím hloubáš? Dnes už se k němu žádný otec hlásit nebude.“

„Přece kvůli jménu, s kterým by jezdil do bitev. Pod kterým by si ho každý pamatoval. Ne jako sluhu pana z Lipé, rozumíš?“

„Ale ano. Koupil jsem mu tu vesnici. Mohl si říkat Oldřich z Kramolína, ale nechce. Ostatní mu říkají Oldřich Pluh. Prý mu to stačí. Za pluhem jsme ho tenkrát našli.“

„Ty jsi ho hledal?“

„Ne, jenom jsem náhodou zajel na Moravu. Markrabím byl tenkrát tvůj Fridrich a ... Hrome! Málem se ti povedlo to zamluvit.“

„Nic nezamlouvám. Chtěla jsem to prostě vědět.“

„Už víš dost. Teď bych zase chtěl něco vědět já. Poslové rakouského vévody tu tedy byli.“

„Špatně se ti leží. Ukaž, natřesu ti podušku.“

„Tak byli, nebo ne?“ zařval neuváženě a táhle zaúpěl, jak mu prudká bolest projela hlavou.

„Ubližuješ si! Přestaň!“ Vzala jeho hlavu do dlaní a přitiskla rty na zvlhlé čelo. „Nestarej se o Fridrichovy posly. Vracím je.“

„Pořád?“ zašeptal.

„Vracela jsem je. Teď tu žádný není.“

„A až přijde?“

Dlouho mlčela. „Hleď se uzdravit,“ řekla pak nabádavě a políbila ho na nos. „Potřebuju, abys zajel do Retzu. Mám tam ještě nějaké důchody. Snad by bylo dobře je převést na některou z rakouských zástav na Moravě. Sám jsi říkal, že by neškodilo je vykoupit.“

„Ty už jsi...“

„Jenom tě prosím. Miluju tě a nechci tě ztratit.“

„Přece mě máš.“

„A v posteli, ano. Jenomže bych tě tam chtěla zdravého.“

„To je ten hlavní důvod?“

„Třeba. Mysli si, co chceš, ale poslechni. Teď už ti nezbývá nic. Vlastně ano, ale jen jediné.“

„A to je co?“

Zadívala se mu pevně do očí. „Zvítězit,“ řekla tvrdě. „Rozdupat Elišku i s Valdekem. Nebo to oni udělají s tebou.“

„K tomu mi nabízíš Fridricha Habsburského?“ zeptal se přísně.

Usmála se. „Ne, nabízím ti sebe. Sebe a docela všechno, co je v mé moci, miláčku. Jsem slabá bezmocná vdova. Ale miluju tě.“

Zavřel oči. „Ty jsi tak málo bezmocná, až je to s podivem,“ zašeptal spokojeně a přitiskl její ruku ke svým rtům. „Mám pocit, že jsem zdráv. Docela neodbytný a krutý pocit. Spojím se třeba s ďáblem, jestli chceš. Rozdupu Elišku i s Valdekem. Stanu se králem a položím ti celou zemi k nohám. Přetvařuješ se. Chceš být potřetí královnou, to je to. A já se pro tvé přání dám rozčtvrtit.“

Láska si nevybírá

„Asi jsme zabloudili, Oldřichu,“ křikl přes rameno žoldnéř, který jel v čele, a zastavil koně. „Na mou duši nevím. Cesta dál nevede. Vypadá to, že odtud jenom z vesnice dole tahali dříví.“

Oldřich, který jel uprostřed v trojici za ním, přerušil rozhovor a nevrle se rozhlédl. „Jak je to možné? Přece tu nejedeme prvně. Co to tam bylo za vesnici?“

„Záleží. Vždycky jezdíváme kolem. Asi jsme zajeli do jiného úvozu.“

„Pod sněhem není cestu vidět. Vyjedu na kopec, vy zatím čekejte.“

Pobídl koně do příkrého srázu. Únavu po celodenní cestě necítil a nejraději se spoléhal sám na sebe. Často se mu to už vyplatilo. Nebylo dobré se tu zdržovat moc dlouho. Mýto, kdysi věnné město hradecké královny, se už víc než před rokem za žalářování pana z Lipé vzdalo králi a nikdo zatím nemluvil o jeho vrácení. Tím méně teď, kdy královna zvedla skutečnou válku. Na nějakou potyčku by nestačili. Byli jen čtyři, protože většina družiny doprovázela pana z Lipé, když se cestou od Znojma nečekaně rozhodl zajet do Rožmberka.

Oldřich raději nepřemýšlel, co znamená nenadálá návštěva jeho pána v rakouském Retzu. Narychlo smluvené obchodní jednání mezi ním samým a pány z Frene o koupi nepatrného zbožíčka jistě nezbytně nevyžadovalo osobní přítomnosti českého maršálka. Vesnička navíc Oldřicha nijak nemrzela, ale nebyl tak prostoduchý, aby věřil, že pan Jindřich ve dne v noci myslí jen na rozmnožení jeho statků, zvláště když tak tvrdošíjně trval na okamžitém uskutečnění svého nápadu. Oldřich měl tedy vesnici, v Retzu řádně zpečetil smlouvy, a co se dělo kolem, to byla výhradně věc pana z Lipé. A nikomu do toho není nic, i když ten šlechtic, který nahonem přijel, sotva se v Retzu objevili, náramně připomínal kohosi, komu se právem říká Sličný. Pan Čeněk, druhý syn pana z Lipé, který ho

ke schůzce doprovázel, měl sice tisíc chutí s Oldřichem probrat celou událost, když už vznešený otec mlčel jako ryba, ale naštěstí zůstal v Moravském Krumlově s prvorozeným Jindřichem. Oldřich neměl nejmenší chuť se míchat do panských věcí. Přes dlouhé roky, kdy byl panošem pana z Lipé a jeho důvěrníkem při všech jednáních, si ještě dnes a možná že stále zřetelněji uvědomoval svou nesounáležitost s věcmi nejvyšších. Bylo to jeho bolavé místo. Raději si namlouval, že dvorské pletichy ho nezajímají, ačkoli jako pravá ruka pana z Lipé býval do nich většinou zasvěcen líp než leckterý pán.

Díky krušnému dětství, které strávil v poddanské vesnici, byl stále ještě schopen pohledu zdola, který v poslední době byl čím dál tím otřesnější. Panské rozepře připomínaly spíš rvačku rouhačů na hřbitově. A proč by právě jeho měla zajímat otázka spravedlnosti sporů, v nichž jeho místo bylo už dávno předem dáno? Ostatně Jindřicha z Lipé měl skutečně rád. Nikdy mu nedal pohrdavě pocítit rozdíl mezi pánem a sluhou a velkomyslně mu poskytl možnosti, o kterých i daleko urozenější muži mohli jen marně snít. Až na ten rytířský pás.

Bohatl. Už deset let, ale přesto ještě neztratil cit pro lidskou bídu. Kdysi jí užil dost. Zvlášť ten rok po smrti Václava Druhého, než ho pan z Lipé vytáhl z vesnice do panského domu. Tehdy začalo zoufalé zbídačování země a trvá s malými výkyvy až do dneška. Pomalu dvanáct let. Pravda, Oldřichovi se nevedlo zle - s panem z Lipé. Ale kdykoli za něj vykonával povinnosti jeho podkomořkého úřadu - a to bylo skoro pořád - projezdil zemi křížem krážem. Od města k městu. Od jedněch zazobaných měšťanů k druhým zazobaným měšťanům a mezi nimi lány a lada a vesničky, které nemíjel se zavřenýma očima jako jiní. Městská chudina mu k srdci nepřirostla, ale vesničany znal. Dovedl si představit, co pro ně a s nimi pro celou zemi znamenají suchá pole s chudými klásky, která vídal kolem cest. Páni vybrali poddanské sýpky - někteří prozíravější snad ne docela, ale kolik jich bylo, těch schopných úvahy, že nechají-li zahynout živitele, zahynou všichni sami dřív či později?

Hlad dotíral na zuboženou zemi. Ke všem zmatkům a hrůzám ozbrojených šarvátek a náhodných požárů, v nichž lehaly popelem

domky lidí, kteří vůbec netušili, proč že se žháři vlastně sváří jejich pán, se družila hrozba hladomoru. Z bohatých Čech odcházely centnýře ryzího stříbra až za Rýn, a tady? Ostatně stříbra si neukousneš, kdyby ho u cesty ležely balvany. Kupci se bojí do země, zmítané neustálými zmatky. A bez nich - kde vzít, když doma se neurodilo?

Stará výměnkářka, která ho jako chlapce vzala v Kramolíně k sobě do chalupy, mu vyprávěla o zlých létech po smrti krále Přemysla, kdy lidské trosky z hladu pojídaly jedny druhé. Mezitím slavná doba blahobytu za Přemyslova syna, a po více než třiceti letech se země znovu nachyluje nad stejnou propastí. I o lidojedech se povídalo. Prý řádí zrovna tady u Mýta.

Oldřich stařenčiny zkazky sice poslouchával s vyvalenýma očima, ale připadalo mu to jako strašidla z pohádky. Lidi se mu přece jenom vždycky jevili spíš jako lidi než jako podivné nestvůry, přestože mu ubližovali a kopanců schytal rozhodně víc než vlídných slov. Rabův žal je nakonec pochopitelný, i když se vybíjí na nevinném. Ale sprovodit ze světa jako dobytče pro kuchyni třeba i vlastní dítě? Nikdy neuvěřil. Ani tenkrát a ani dnes, i když hrůzostrašné povídačky sám šířil s chutí. Cestování územím, které musel pokládat za nepřátelské, tím získávalo na bezpečnosti. Ze samého děsu před netvory se v Mýtě za hradbami zavírala i dobře ozbrojená posádka. Pro lapky to byl sice ráj, ale ti teď řádili všude. Ostatně Oldřich a jeho vojáci se uměli výtečně ohánět mečem a v nejhorším měli skvělé koně ze stájí pana z Lipé. Těžko by je doháněly utahané herky nějakých loupežníků.

Jeho kůň se vyšplhal na hřeben a mrazivý vítr mu vmetl do tváře spršku ledové krupice. Nevlídný čas. A v březnu. Zima se táhne jako dávno ne a hladem zdivočelé zemi bere naději i na příští úrodu. To by se muselo pořádně oteplit a hezky rychle. Oldřich popotáhl a rozhlédl se. Tady to fičí, pomyslel si mrzutě. Měl jsem poslat zbrojnoše, stejně moc nevidím v té fujavici. Budeme se muset vrátit do toho Zálší, nebo vyjedeme z lesa rovnou u Mýta.

Najednou zpozorněl. Vítr k němu zanesl ohlas výkřiků. Zdálo se mu, že rozeznává i ženský hlas. Popojel kousek dál po hřebenu a zastavil se nad skalnatým úbočím. Nejdřív neviděl nic, jenom dva

osedlané koně, kteří přešlapovali hluboko pod ním v údolí. Seskočil a spustil se kousek po skalách, aby se dostal za balvan, který mu zakrýval výhled. Dole se rvali tři muži. V poletujícím sněhu se těžko dalo poznat, co jsou zač. Neměli zbraně, aspoň ne rytířské. To, co se jim občas kmitlo nad hlavami, mohl být klacek nebo kyj. Kde je ta žena? Byla vůbec? Mohl jsem se i přeslechnout.

Popolezl za převis a najednou ji viděl nedaleko před sebou. Drala se do kopce po kamení, kluzkém námrazou, a za ní tři chlapi. Jeden jí byl v patách, dva v malém odstupu. Oldřich se schoval rychle za balvan, aby ji nevyplašil. Minula ho sotva na tři kroky. Slyšel hlasitý sípavý dech. K volání o pomoc jí už nezbývaly síly.

Skočil na otrhaného chlapa jako rys. Chvíli se v objetí váleli po zemi, ale Oldřich věděl, že nemá čas. Navíc se kutáleli po svahu blíž zbylým útočníkům. Popadl špinavé, rozcuchané vlasy a křísl hlavou o kámen. Chlap zůstal ležet bez hnutí. Mrtvý? Omráčený? Oldřich se vratce vztyčil, zvedl ho nad hlavu a shodil těžké tělo na jeho dva dobíhající druhy. Že ale vážil! Tihle hlady netrpí. Popolezl výš a sebral ze země dřevěný kyj, který neznámý ztratil při útoku. Taktak včas. Jeden z druhých dvou se stačil vyhnout letícímu tělu a už mu byl v patách. Těžkopádné zbraně se srazily. Muž ze skal ovládal jediné umění, praštit a zabít. Oldřich hladce uhnul a využil svého šermířxkého přehledu. Ránu ze strany protivník nečekal. Těžce upadl na skalní převis, chvíli se na něm bezmocně kymácel a pak se zřítil po kamenitém srázu se vzteklým řevem, který umlkl až dole v propasti. Oldřich zůstal stát proti poslednímu. Nehnutě se na sebe dívali. Pak cizí chlap něco zamručel a dal se na ústup. Ohlédl se, a když viděl, že se Oldřich nemá k pronásledování, sebral vypasené tělo, svého druha, hodil si ho na záda a s hekáním klouzal po svahu dolů.

„Díky, Leopolde," ozval se za Oldřichem ženský hlas. Zněl překvapivě křišťálově. „Myslela jsem, že jsi zůstal dole, a .. ." Zděšeně vykřikla, když se Oldřich obrátil, a zakryla si tvář. „Ne!"

Oldřich stál dost nepohodlně na srázu, ale chránil se pohnout, aby ji nepolekal. „Neboj se, paní," řekl co nejvlídněji. „Ode mne se nemáš čeho obávat." Neznámá spustila ruce a zadívala se na něj velkýma temně modrýma očima v alabastrové tváři. Byla

podivuhodně krásná. Až neskutečně. A mladinká. Stěží víc než dítě. Ne, dítě ne, uvědomil si okamžitě, když postřehl letmý odhadující pohled, který po něm sjel s nedětskou zkoumavostí od hlavy k patě. Ale okamžitě odvrátila oči a vypadala zase andělsky prostoduše.

„Děkuji," hlesla. „Nevíš, co se stalo s mým průvodcem?"

„Nevím. Můžeme se podívat." Podal jí ruku a pomohl jí po skále výš. V údolí pod nimi už bylo pusto. I oba koně zmizeli. Tmavý bod ve sněhu bylo nehybné tělo. „Pojď, obejdeme to," řekl soucitně. „Snad se pro něj dá ještě něco udělat."

Zamračila se. „To není třeba. Je stejně mrtev, nevidíš?"

„Ne, to nevidím," odpověděl, překvapen trochu nemile. „Mohl omdlít, uhodit se, cokoliv."

„Jak chceš. Ale je mrtev a oni se mohou vrátit."

„Bojíš se?"

„Mám předstírat, že ne? Radši bych jela domů. Ale k tomu se asi nedáš pohnout, rytíři."

„Ne." Podíval se na ni a okamžitá nelibost ho opustila. Vlastně měla pravdu a on byl směšný. Byl by, kdyby byl sám. „U sedla koně mám meč," řekl na uklidněnou. „A dole mne čeká družina. Docela malá, ale přece. A oni zbyli v nejlepším případě tři. Pěší a jenom s klacky."

Ucítil, jak se zimomřivě zachvěla, když ji vzal do náruče a zvedl před sebe na koně. Pod potrhaným pláštěm bylo vidět šaty, umazané a odrané, ale nepochybně patřící urozené paní. Panně. Paní? Rád by se zeptal, ale netroufal si. Co tady dělala tak sama v průvodu jediného muže? Milenec? Bratr? Ale moc o něj nedbala.

Pomalu sjížděli po svahu dolů. Opřela si hlavu o jeho hruď a unaveně zavřela oči. Chvílemi se díval na dokonale hebké čelo pod uvolněnou kadeří zářivě zlatých vlasů a bylo mu blaze jako nikdy. Blaze a smutno. Ovšemže nikdy. Nikdy nesmím ani pomyslet.

„Zachránil jsi mi víc než život," promluvila konečně, když se přiblížili k cestě.

„To snad ne," odpověděl s úsměvem.

„Přece mě nechtěli zabít!" Znělo to překvapeně a trochu zklamaně.

„A co?" zeptal se. „Znásilnit tě?"

Chtěl být hrubý a povedlo se mu to. Dívka zrudla. „Co si myslíš?“

„A co sis myslela ty?“

Z ničeho nic se rozesmála, zvonivě a docela upřímně. „Jsi neuvěřitelný.“

„Proč?“

„Chceš se mi zošklivit. To se ti tak nelíbím?“

„Líbíš se mi moc, ale . .. Co čumíte?“ rozkřikl se na své vojáky, kteří na ně vyvalovali oči. „Dál údolím. Napřed objedeme ten kopec a pak se vrátíme.“ Jen aby nikoho nenapadlo mne teď oslovit!

„Nedovím se ani, komu tedy mohu poděkovat... za život?“ zeptala se jemně. Vojákům nevěnovala ani pohled.

„Oldřich z Vranova,“ představil se bezděčně jménem své matky. Vyjelo z něj s takovou samozřejmostí, až se lekl.

Chlapi se po sobě podívali s vlídným porozuměním. Pánův panoš byl dobrý kumpán. Nikdy se nepovyšoval. Dávno si zvykli pokřikovat na něj křestním jménem a on to trpěl. I tu přezdívku, kterou si kdysi někdo vymyslel. Pluh. Oldřich od pluhu.

To jsem, tak co má být? odpovídal vesele, když mu připomínali jeho vyšší hodnost. Panoš takového pána, jako byl Jindřich z Lipé, měl přece být urozený. Ale ať byl, či nebyl, jeho vojáci ho milovali a přáli mu jenom dobré.

„Kam poroučíš, pane?“ zeptal se tedy přeuctivě ten, který s ním býval nejdůvěrnější.

Oldřichovi se svalila ze srdce celá skála. Odměnil ho vděčným pohledem, ale jeho hlas zazněl pánovitě. „Ve vedlejším údolí někoho přepadli. Napřed se podíváme tam.“ Zbrojnoš se urozeného pána nevyptává. Tři Oldřichovi vojáci, jakkoli sršeli zvědavostí, provázeli dvojici v uctivém mlčení. Dva vpředu, jeden vzadu.

Tělo na zdupaném sněhu patřilo vychrtlému skrčkovi, zarostlému, odrbanému a odpudivému na pohled. Z jeho těla trčel nůž s vykládanou rukojetí. Oldřich ho vytáhl, otřel krev a zabalil ho do vlastního šátku. „To patří tvému ... příteli?“ zeptal se.

„Díky,“ utrousila odměřeně. „Vrátím ho panu z Brandýsa. Kde jsou koně? Nemohu jet pořád před tebou.“

„Půjdu pěšky,“ usmál se.

„Ty?“ užasla.

Okamžitě si uvědomil svou chybu. „Vést tvého koně nemohu dopřát každému,“ odpověděl dvorně. „Radši se uštvu k smrti.“

„Vyskočil na koně a ujel tryskem. Druhého vedl na uzdě,“ hlásil voják, který ve sněhu zkoumal stopy.

„Kdo?“ zeptal se Oldřich.

„Někdo v botách. Ten třetí měl nohy omotané hadry jako tady ten. Obrátil se a šel nahoru. Za skupinkou lidí. Mohli být tak tři.“ Podíval se na dívku. „Možná o tom víte víc. Myslím, že to byl ženský střevíček. Takový, jako má paní.“

Dívka se dívala na Oldřicha vyděšenýma očima. „Mohli se spojit,“ hlesla rozechvěle. „Byl jsi sám.“

„Ale vrátili se,“ řekl konejšivě a bezděky políbil ruku, kterou k němu vztáhla. „Neboj se, oba mají co dělat, aby odtáhli toho mrtvého. Byl pěkně vykr...“ Slovo mu odumřelo na rtech.

„A proč tohohle nechali ležet?“ zeptala se, jako by četla jeho myšlenky. „Je hubený jako šindel. Určitě neváží skoro nic.“

Hubeného nechali ležet. Přestali je honit, když shledali, že tlusťoch je mrtvý. Křehoučké sousto, tahle dívenka. Ale někdo má radši pečínku prorostlejší. Otřásl se. „Pojedeme,“ řekl nesvým hlasem. „Po koňské stopě. Tamty už nech být.“

Dívka se posunula, aby měl místo v sedle. Zaujal ho bez námitek, zamlklý a zneklidnělý. Měl bych odvahu se jim postavit, kdybych věděl, kdo jsou opravdu? Před dáblem člověk ztrácí vůli.

„Proč myslíš, že mě chtěli jen zabít?“ zeptala se znenadání.

„Nemyslím. Vím to.“

„Proč?“

„A proč ty říkáš - jen? Znáš něco neodvolatelnějšího než smrt?“

„Ztratit čest,“ začala zvysoka, ale přerušil ji.

„Nesmysl. Nevíš, co mluvíš.“

„O rytířské cti přece nepochybuješ,“ řekla zlostně. „A čest ženy...“

„Co jsi tam dělala tak sama s tím Leopoldem?“ zeptal se zlomyslně.

K jeho překvapení zrudla a zakoktala se. „Ty jsi se díval?“

Zastyděl se. „Ne," řekl něžně. „Nedíval jsem se. A tu otázku mi promiň. Byla hloupá."

„Vůbec ne." Zadívala se upřeně před sebe. „Proč ujel?" zeptala se spíš sama sebe. „Proč mi nenechal ani koně? Vůbec se nepokusil..."

„Nemohl," přerušil ji střízlivě. „Na druhém koni ho mohli pronásledovat. Třeba ti jel na pomoc druhou stranou."

„To leda," ušklíbla se a stáhla se do sebe.

„Ty bys ho tam taky nechala ležet," připomněl jí vážně.

„Měla jsem k tomu všechny důvody," odsekla zlostně. „Jsi rytíř, tak už se neptej, pane z Vranova."

Dál jeli mlčky. Dvojí koňská stopa se v rokli spojila s jinou a pokračovala hluboko vyšlapanou stezkou, jak husím pochodem kráčela početná řádka koní. Najednou vyjeli z lesa a v dálce před sebou viděli zamrzlou hladinu řeky a za ní hrad. Oldřich zastavil. „Kde jsme?"

„Brandýs," řekla hořce. „Jel rovnou domů, ničema."

Oldřich moc neznal pány z Brandýsa. „Snoubenec? Bratr?"

„Synovec mého snoubence," zamračila se. „Paní z Brandýsa je sestra Křesislava ze Žampachu. To je můj snoubenec."

„A ..." Zaváhal.

„Chtěla jsem utéci," řekla znaveně. „Pan Křesislav je starý."

„Kam?"

Zrudla hněvem. „Jeskyňka ve skalách! Na víc se nezmohl!" zasyčela vztekle. „Co si myslel? Že se chci povyrazit? S ním?" Podívala se na Oldřicha. „Ptej se."

„Nechci se ptát."

„Tak ti to řeknu sama. Zavedl mě ... tam. Kdyby aspoň srub! Málem mě znásilnil. Vlastně je štěstí, že na nás tamti přišli."

„Tohle už nikdy neříkej!" vykřikl zlostně. „Slyšíš? Štěstí! Panebože! Kdybych náhodou nezabloudil..." „Co si tečí počnu?" vybuchla zoufale. „Co, co řeknu? Zabijou mě!"

„Jak ses s ním dostala až sem?"

„Mikuláš, můj bratr, mě vzal na návštěvu k panu Oldřichovi, Leopoldovu otci. Táhli to u džbánu od oběda. Řekla jsem, že nechci na Brandýse zůstat přes noc. Ani by se to nehodilo. Mikuláš měl v

hlavě, nechtělo se mu pryč. Leopold se nabídl, že mě doprovodí. Tak jsme jeli.“

„Kdy se to stalo?“

„Dnes.“

„Dnes!“ vykřikl Oldřich. „Teprve se šeří. Máš to daleko?“

„Ani ne.“

„Tak už se přestaň třást. Proč by se měli hněvat? Tvůj bratr to táhne s panem z Brandýsa a pod stolem čas vždycky uplývá jinak než střízlivým. Ani si nevzpomene, kdy tě posílal. Jestli ovšem ...“

„Co?“

„Byl tvůj milenec?“

„Jak se opovažuješ ...“

„Odpověz. Byl? On nebo jiný. Byl? Tak mluv. Nebo jsi nevinná?“

„Ovšemže jsem,“ osopila se na něj. „Co si to dovoluješ?“

„Mluvíš-li pravdu, nemáš se čeho bát. Jednoduše vzkážeš tomu Leopoldovi, aby tě dovezl domů. Doufej, že tvůj bratr má už natolik dost, aby se ho nevyptával.“

Řezavě se zasmála. „Jak vidíš, neptá se ho.“

Od hradu se k nim řítila přesila nejmíň čtyřnásobná. Oldřich nechal dívku sklouznout do sněhu, popojel jim vstříc a sevřel meč. Ale mladík v čele jen zvedl ruku k pozdravu a zastavil koně až před dívkou.

„Radmilo! To je zázrak. Ani jsem nedoufal.“

„Velké naděje nejsou tvá silná stránka,“ řekla suše a obrátila se k Oldřichovi. „Zvedni mě zase, pane z Vranova. Slíbils mé odvézt domů. Leopold nás nepřepadne. Můžeme vyrazit.“

Potřásl hlavou. „Já?“

„Kdo jiný?“

Leopold zasáhl. „Pán má pravdu. Nebylo by vhodné, aby on ...“ „A vůbec už není vhodné, abys ty!“ vykřikla vztekle. „Budu vyprávět o tom přepadení. Proč ne? Pan z Vranova si tu hrdinskou roli perně vysloužil. A ty budeš *mlčet*, Leopolde. Rozumíš?“

Oldřich ji přerušil. „Mám naléhavou cestu,“ řekl nerad, ale odhodlaně. Zaplést se nemohl. A svádět ji jen tak ... „Pan z Brandýsa mi přijel právě vhod. Rád mu předám tu rytířskou službu.“

„Naléhavou cestu!“ vybuchla. „Doteď bys bloudil ve skalách a Potštejn není kraj světa.“

Oldřich okamžitě změnil mínění. Potštejn! Sáhnout tak na zoubek tomu Gerhartovi! „Přání ženy je rytíři svaté,“ udělil usměvavé naučení panu Leopoldovi. „Ať rád, či nerad, musím jít. Budu se těšit, že nás doprovodíš, pane z Brandýsa.“

Leopold osobně přivedl jejího koně. Oldřich ji zvedl jako pírko a vysadil ji do sedla.

„Můžeme se domluvit,“ řekl Oldřich vážně. „Snad není nutné vykládat... cokoliv.“

„Ne,“ ozvala se Radmila hlasem, nesnášejícím námitky. „Nechci zatajit vůbec nic.“

„Vůbec nic?“ zakoktal Leopold zmateně.

„Nic zajímavého,“ odsekla chladně. „Takže, jak vidíš, nic o tobě. Ale to, jak se neozbrojený muž postavil třem útočníkům, zatímco druhý... Ne, řekla jsem, nic o tobě. Tak ani tohle, neměj strach.“

„Nemám strach,“ řekl Leopold chmurně. „Strach jsem měl tam, to by měl každý. To nevíš, že v okolí Mýta se potloukají ...“

„Dost,“ přerušil ho Oldřich ostře. „Nemusíš děsit pannu Radmilu. Když jsi to věděl, proč jsi ji tam vozil?“

„Nevěřil jsem tomu. Žijeme blízko, přece bych musel vědět ...“

„A teď už věříš?“

„Ano, docela.“

„Čemu?“ zeptala se Radmila zvědavě.

„Ze jsi ta nejkrásnější dívka na světě,“ řekl Oldřich rozjařeně, protože Leopold z Brandýsa vůbec nevypadal na to, že by mohl ohrožovat jeho vyhlídky. A starý choť? Mladá paní často otvírá potají dveře. Anebo ... Chtěla utéci. Proč ne? Ale ne takhle. Ne tak tupě, jak si ta vymyslel ten mládeneček. Unést dceru nebožtíka Procka z Potštejna? Třeba si to už rozmyslela. Jedna zkušenost stačí.

Posmutněl. Páni z Potštejna! To stejně nelze. Žádná škoda, když ona nebude nikdy chtít. Ostatně, chci to já? Na celý život? Ne. Starý manžel a mladá choť. Držme se skutečnosti.

Dojeli k Potštejnu v zasmušilé shodě už dávno za tmy.

Leopold v bráně zaváhal. „Snad bych se měl vrátit," řekl přiškrceně. „Je pozdě." A upřel prosebný pohled na Radmilu.

„Pravda. Pozdravuj Mikuláše," odpověděla posměšně.

„Co řekneš?" zeptal se úzkostlivě.

„Nic. Nestojíš mi za to, víš?"

Dívali se za ním, jak mizí ve tmě se svou družinou. „Bojí se strýce Poty," řekla bez úsměvu a podívala se Oldřichovi zblízka do očí, když ji na nádvoří snášel z koně.

„Stačí, kdybych se zmínila. Oldřich z Brandýsa je na syny přísný. Radši by strpěl smrt než potupu. Jsi bohatý?" zeptala se bez přechodu.

Bohatý? Vlastně ano. Pan z Lipé je štědrý pán a přičiňoval jsem se. Ne pro peníze. Ale prostě to tak vyšlo. „Jsem," odpověděl tedy.

„Hodně?"

„Dost. Proč tě to zajímá?"

„Jsi bohatší než Křesislav ze Žampachu?" vydechla prosebně.

Konečně mu to došlo. „To nemůžu vědět. Nevidím do jeho truhlice."

„Nakradl toho spousty za Korutance. Oldřich z Brandýsa taky, ale o všechno zase přišel. Také jsi loupil?"

„Dá se to tak říci," usmál se, vzpomínaje na nadávky měšťanů, když podkomořský úřad pana z Lipé vykonával dost zhurta. Německé měšťany neměl rád a líbilo se mu občas přitlačit, když k tomu byl důvod. Ani ryba ani rak. Měšťan být nechtěl a rytíř nemohl. Zbýval jenom ten pluh. A rozhodně ne krásná, chudá, urozená dívka, kterou její bratr prodá za hromádku stříbra možná menší, než mohl nabídnout on.

Stiskl chvějící se prsty, které se kdovíproč octly v jeho dlani, a jemně se vyprostil. „Pojď za strýcem," řekl a znělo to trochu teskně. „Přede mnou je ještě dlouhá cesta. Dobře třicet mil."

Zamračila se. „Dojdi pro pana Pótu," přikázala podomkovi. „Pan z Vranova se chce rozloučit hned na nádvoří."

Oldřich se rychle rozhlédl. Světlo pochodní neozařovalo všechny kouty. Leckterá z těch stínovitých postav mohla patřit k tehdejším útočníkům a poznat ho. Vzal to ďas. Zmizím-li, bude pan z Lipé jistě pátrat, ale možná nevypátrá. Snad bude lepší nepohněvat

pannu. I pro vězně by mohla leccos vykonat. Vyhledal pod pláštěm její ruku a opatrně ji pohladil. Ucukla, ale usmála se.

Mohutné dupání zvěstovalo příchod mladšího bratra nebožtíka Procka z Potštejna. Byl jako hrom. Urostlý Oldřich si vedle něho připadal jako trpaslík a Radmila tak nejspíš jako víla-skřítek.

„Copak se stalo? Kde je Mikuláš?“ I jeho hlas vycházel dunivě z vyklenuté hrudi.

„Zůstal na Brandýse. Chtěla jsem se vrátit.“

„S kým? Kdopak je tohle?“

„Pan Oldřich z Vranova. Z Brandýsa mě doprovázel Leopold, ale . . .“

„Leopold!“ zařval pan Póta zuřivě. „Mikuláš asi ztratil rozum.“

„Proč?“ zeptala se nevinně.

„Ty se ptáš.“ Nebyla to otázka. Spíš posměšné oznámení. Zvídavé oči znovu zabloudily k Oldřichovi. „Ještě jsi mi neráčila sdělit, proč místo něj přichází tenhle pán.“

„Chtěla jsem ti pana z Vranova představit. Zachránil mi život.“

„Jakpak to?“

„Cestou nás přepadli lapkové. Leopold ... Neměl zkrátka o mé bezpečí takovou starost, jako o svoje. Pan z Vranova se objevil v poslední chvíli. Sám proti třem. Domnívám se, že mu vděčíme aspoň dík.“

„Tak proč tu s ním stojíš na nádvoří?“ zasmál se pan Póta. Cizí rytíř se mu líbil už na pohled a vyhlídka na pitku s někým novým ho rozjařila. Dávno nemohl žít, jak odpovídalo jeho rodu a jak za bratrova života býval zvyklý, a páni z okolí ho už nudili. Od pana z Brandýsa až po Křesislava ze Žampachu.

Vlastně je Radmila chudák, pomyslel si a s novým zájmem se podíval na cizince. Jeho plášť byl potrhaný od divoké rvačky, ale docela jistě nebyl ošumělý. Kdoví, jestli ho na sobě neměl poprvé. Obrovitý démant na sponě jeho kabátce vypadal, že je pravý. Výtečně ušité šaty nosil s nedbalou jistotou. Zbraně u sedla jeho koně byly vzácné cizí práce. Byl zvyklý na přepych. To určitě. A k Radmile na první pohled vhodnější než starý Křesislav. Ta nemá zavřené oči, když jde o muže.

„Pan z Vranova má před sebou dalekou cestu,“ řekla upjatě.

„Dalekou ani ne," usmál se Oldřich. „Ale už je noc."

„Nesmysl. Kampak bys jezdil?" Pan z Potštejna položil těžkou pracku kolem jeho ramen. „Nebo na tebe čeká netrpělivá choť?"

„Ne, nejsem ženatý." Nejradši by se neviděl za to podřeknutí. Tak jednoduchá možnost vyklouznout! Ale pan z Potštejna si ho už vedl dovnitř, nedbaje jeho námitek.

„Z Vranova," řekl, když usedli, a pátravě se zadíval do Oldřichovy tváře. „Znám dobře Vranovské. Znával jsem," opravil se. „Starý pan Dětřich zůstal sám. Oba synové skončili dost špatně. Kdo z urozených není lapka, řekni sám? Staršího Havla dali rozčtvrtit. Kdosi zneužil rychetního práva. Spáchal prý násilí na ženě. A kdyby, byl snad jediný? Umřela. Za to snad nemohl on. Ale její manžel byl rychtář a měl styky. Druhého jednoduše pověsili. Dávno dřív. Ještě za Václava Druhého. Ten si potrpěl na pořádek. A jediná sestra umřela v klášteře. Vždycky jsem myslel, že Vranov zůstal bez dědiců. Jsi příbuzný?"

Po Oldřichově tváři bloudil studený úsměv jako vždycky, když slyšel o neúprosném božím trestu, který stihl ty, koho právem mohl pokládat za vrahy své matky. Ale byl ve střehu. Tohle prozrazení se mu zrovna nehodilo. „To mluvíš nejspíš o Vranovu na Jizeře, pane," řekl opatrně. „Ale je ještě druhý Vranov. Nad Dyjí."

„Ten patří panu z Lipé," zamračil se Póta. „Žertuješ?"

Buď anebo. Když už to jméno padlo ... „Pan z Lipé má přece purkrabího. On sám, jak víš, sídlí spíš v Hradci. Jedu tam." Neměl jsem nechávat zbraně venku. Táhnou-li skutečně s Valdekem ...

Ale na tváři pana Póty se objevilo jen čiré potěšení. „Ty patříš k leníkům pana z Lipé!" vykřikl. „Proč jsi to neřekl hned?"

To už znělo líp. Vlastně to ani nebyla lež. Kdybych tak toužil po purkrabství, pan z Lipé by mi ho nejspíš svěřil. Jenomže já mám jedinou touhu. Rytířský pás.

Zadíval se upřeně na svého hostitele a obavy ho opustily. Pan Póta nevypadal jako mistr přetvářky. „Máš syna nebo příbuzného, pane?" zeptal se bez přechodu. „Gerharta z Potštejna. Znáš?"

„Co je to za nesmysl?" zamračil se pan z Potštejna. „Vranovy jsou snad dva, ale Potštejn doufám jen jeden."

„Prosím tě, důvěrně. Proto jsem vlastně tady.“ Oldřich se podíval prosebně na Radmilu, která se zarděla hněvem.

„Jdi už spát, neti,“ přikázal jí pan Póta bez okolků. „Stejně se nehodí, abys seděla s námi. Vděk panu z Vranova vyjádřím sám.“

Odešla bez pozdravu. Její strýc jen mávl rukou. „Tak povídej. Hned jsi mi nevypadal na záletníka, který se vtírá do přízně bezbranných panen. Ačkoli Radmila, mezi námi, není vůbec bezbranná.“

„To není.“ Oldřich se bezděčně usmál, ale hned zase zvážněl pod pátravým pohledem Radmilina strýce. Chce mě nachytat? „Nebyl bych pannu vůbec doprovázel, kdyby nebyla z Potštejna. Doprovod pana z Brandýsa byl ve volné krajině docela postačující.“

„Proč jsi chtěl do Potštejna?“

„Nepočítal jsem, žé tak brzy odhalíš, kdo jsem.“ Oldřich pro jistotu malinko odsunul židli, aby byl připraven hbitě čelit nenadálému útoku. Chytit ji obratně za nohu a jsem ozbrojen. Možná líp než dýkou. Je spíš rváč, nebo by poslal podomky.

Pan Póta se zachmuřil. „Chtěl jsi mě oklamat?“

„Jenom si sám nenastrojit past. Už se stalo. Ačkoli věřím, že naše podezíravost nás zmýlila.“

„Asi ti nerozumím. Koho - nás?“

„Mne a pana z Lipé. Byl jsem s ním loni v listopadu, když padl do zálohy cestou ze sedlického kláštera. Tlupa ničemů. Ten, kdo jí velel, si říkal Gerhart z Potštejna.“

„Jméno si může vymyslet každý,“ řekl pan Póta mrzutě. „Přece mě pan z Lipé zná.“

„Zná. Tak dobře, že tě kdysi navštívil i na Potštejne, odkud si toho chlapa pamatoval. Je přinejmenším z tvé čeledi.“

„Cože? Počkej! A v listopadu, říkáš? Gerhart, no ovšem. Utekl?“

„Ne, pustili jsme ho.“

„S přeraženou rukou a dvěma šrámy na tváři?“

„Přesně tak.“

„Hromská práce! A pan z Lipé si snad dokonce myslí, že i já ...“

„Ne, jen si nebyl jist. Měl bys to znát. Dnes nikdo neví.“

„Tak aby věděl.“ Pan z Potštejna si zavolal kastelána. „Je tu Gerhart?“

„Právě sedlá koně. Prý jsi ho někam poslal, pane.“

„Zadrž ho. Neotvírejte bránu a přitáhněte ho sem třeba svázaného. Nebo ne. Rovnou s ním do věže.“

„Něco provedl, pane?“

„Moc se neptej a běž. Nebo ti uteče a pak půjdeš do věže místo něho.“ Podíval se podmračeně na Oldřicha. „Asi tě poznal. Ale přece jen se laskavě obtěžuj ke dveřím, aby ses na něj podíval. I když to stěží může být mýlka, chci být spravedlivý.“

Chlap v poutech, který sprostě nadával, byl neomylně záhadný pan Gerhart. „Říká se, že Valdek má špehy na každém hradě,“ řekl pan z Potštejna zádumčivě. „A přitom je prý lakomý. To přijde draho.“

„Aspoň vidíš, že pan z Lipé je nemá,“ zasmál se Oldřich. „To už by věděl, že u pánů z Potštejna nemusí mít strach. Co s ním uděláš?“

„Dám ti ho s sebou na památku. Ať pan z Lipé vidí, že se nepřetvařuju. Strčit někoho naoko do věže je přece snadné.“

Oldřich se na něj podíval s uznáním. K té medvědí postavě se bystrozrak jaksi nehodil. „Měl bych ti za něj nabídnout náhradu,“ řekl pokud možno nevtíravé. I kdyby nebylo Radmiliných slov, nuzota tady čišela z každého kouta.

„To bys měl,“ zasmál se hradní pán v dobré náladě. „Třeba sebe, ano?“ Oldřich zrudl. „Nic ve zlém,“ pokračoval hostitel honem. „Ty samozřejmě nejsi žádný rab. Ale měl jsem dojem, že se ti na Potštejně líbí. Nejen hrad.“

„Ale já bych se možná nelíbil Křesislavovi ze Žampachu,“ prohlásil Oldřich otevřeně.

„To jistě ne. Ona ti říkala?“ Pan Póta zvedl korbel a obrátil ho do sebe jedním rázem. „Je mi jí líto, víš? Radši bych našel jiné řešení než starého Křesislava. Ale nedej na opilé blábolení. Zítra o ničem nebudu vědět. Vždyť ani nevím, kdo vůbec jsi.“

Oldřicha mírně zamrazilo. „Jsem leník pana z Lipé a nikdy by mě ani nenapadlo zasahovat tak překotně do osudu panny Radmily. Snad si Křesislava ze Žampachu nebere hned zítra. Přej mi čas.“

„Chceš se poradit s otcem?“

„To bych rád.“ Oldřich se v duchu ušklíbl. To bych opravdu moc rád, pane Póto. Mít otce, s kterým bych se mohl radit o sňatku třeba i s Radmilou z Potštejna. Chopil se džbánu a rychle dotáhl svého spolustolovnika. Teplo se mu rozlilo v útrobách a dodalo mu sebedůvěru. Proč by mě měl podezírat? Ráno odjedu a nikdy se už neukážu ani v okolí. Ona si vezme Křesislava ze Žampachu. Anebo jiného. A nikdy se nedoví, že ten, kdo ji držel v sedle před sebou určitě dotěrněji, než to bylo třeba, je jenom Oldřich, řečený Pluh. Způsoby chlapa. To mám. Nikdy rytíř nebudu.

Ráno se loučili v líbezné shodě. Radmila se ani neukázala. Oldřich nebyl v pití žádný nováček, ale tentokrát se kymácel v sedle dost vratce. Pan z Potštejna se držel jeho třmene, aby neupadl.

„Vrať se co nejdřív, pane Oldřichu,“ škytl. „Co nejdřív, opravdu. Vykašli se na ženské a prostě přijď. S Mikulášem je nuda. A s Zampašským ...“ Mávl rukou. „Ještě si to rozmysli,“ zašeptal spiklenecky a přivřel jedno oko. „Ona by přece za to stála. I když, samozřejmě, s věnem nemůžeš počítat. Tak jeď.“

Uhodil Oldřichova koně přes zadek a s potěšením se díval, jak zmožený jezdec usilovně vyrovnává rovnováhu. Konečně zmizeli. Pan z Potštejna se vrátil do síně a ještě jednou si nalil. Po ranní číši obvykle trochu vystřízlivěl. Dal si zavolat Radmilu a pokusil se trochu srovnat myšlenky. „Líbí se ti?“ uhodil na ni bez okolků.

„Je statečný rytíř,“ řekla ctnostně. „Jako muž ovšem...“

„Co?“ vybuchl. „Ten Leopold je snad hezčí?“

„To ne. Ale jednou jsem zasnoubená a ...“

„Počkej. Jako bych tě neznal. Viděla jsi ho doopravdy poprvé?“

„Přísahám.“

„Z Vranova. To je zvláštní. Vypadá jako královský dvořan a je prý purkrabí. Jenomže, dívenko, moc bych se mýlil, jestli pan z Lipé do Vranova nedosadil svého syna. A druhého do Moravského Krumlova. Ten si hlídá rakouskou hranici, víš?“

„Myslíš, že lhal?“

„Co si myslíš ty?“

V Radmile zapásila nedůvěra s bláznivou nadějí. „Pan z Lipé nemůže mít dospělého syna. Je moc mladý, viděla jsem ho.“

„Jak to, že nemůže, když nejmíň dva z nich jsou už bojovníci?“ zeptal se potměšile. „Ze jsi ho viděla! Vypadá o mnoho mladší, než je, to ano, ale dospělé syny má určitě.“ Vzrušeně ji objal. „Radmilo! I kdybych si měl nadosmrti znepřátelit Křesislava ze Žampachu! Víš, kdo je to pan z Lipé? A co jednou podědí jeho syn? I druhorozený?“

„Zbláznil ses?“ vykřikla. „Chceš mu snad nabízet mou ruku sám? Nebo ...“ Zatajila dech. „Požádal o ni?“

„To ne. Musí se napřed poradit s otcem. Sám to řekl.“

„Strýčku! Jak to chceš dokázat?“

„To není moje věc,“ usmál se. „Mám krásnou a chytrou neteř, aspoň si to o sobě vždycky myslela. A pan maršálek si nebude chtít znepřátelit pány z Potštejna. V nejhorším zbývá Křesislav ze Žampachu. Nemusíš to hned vytrubovat do světa. Hlavně ne Mikulášovi. Popíjí moc často v Brandýse a ten pitomec Leopold je Křesislavův synovec. A bude žárlit, víš? Ten především. Neříkej mi, že se o tebe nikdy nepokoušel. A ty jsi svéhlavá. Přiznám se ti, že jsem z toho měl strach. Leopold z Brandýsa! Nic pro nás. Z tebe žebračka nebude, na to jsi příliš krásná.“

„Co tím myslíš, můj milý?“ zeptala se nevinně. „Myslíš, že když mě pan Oldřich svede, bude si mě muset vzít?“

„Svede?“ rozkřikl se Póta zuřivě. „Radmilo! Zajdeš-li dál než k stisku ruky, budeš litovat, to ti přísahám. Leda by s tebou týž den šel k oltáři. Jsi panna z Potštejna, nezapomeň. Kdekterý prašivý měšťan číhá na to, aby se nám mohl znovu smát.“

„Vždyť nic neříkám. Říkám něco?“ vybuchla. „Začal jsi ty. Syn pana z Lipé! Kašlu na tvoje bohaté ženichy! Kdyby Mikuláš nebyl zatracený blázen, nemuseli jsme vězet po krk v dluzích.“

„Mlč,“ řekl chladně. „Ty ho nemáš co soudit. To je záležitost mužů. Mikuláš je syn Procka z Potštejna a potrestal otcova vraha.“

„Otec zahynul ve rvačce,“ odsekla mrzutě. „A vraždil Mikuláš. Úkladně, ze zálohy. Slyšela jsem tě, jak jsi na něj řval, když ho konečně pustili. Neměl jsi za ním stát. Byl by pokoj.“

Popadl ji za ruku a přitáhl ji blíž. „A syna mého bratra by pověsili! Kvůli prašivému měšťanu. Nepleť se do toho, rozumíš? Ženská má slepičí mozek. Ty budeš dělat, co ti poručíme.“

Pustil ji. Radmila se s odporem zadívala na svou paži, jako by to byla cizí věc. Na bílém předloktí promodrávaly temné skvrny po krutém stisku Potových prstů. To mám z toho. Už jsem asi zapomněla, proč jsem svolila si vzít Křesislava ze Žampachu. Těch modřin bylo víc. Zbili ji do bezvědomí. Páni rytíři!

Zpupnost ji přešla. Proč taky, jde-li o Oldřicha. Nikdy jsem neviděla vzhlednějšího rytíře. Leopold z Brandýsa je proti němu směšný panáček. Chvílemi nemluvil zrovna vybraně a taky se tak nechoval, ale na neuctivé řeči byla z domova zvyklá. To si jen hrála na hrdopyšnou ctnost. Ne, tenhle svou choť bít nebude. Určitě ne. Bude k ní uléhat plný něhy a ...

Odvrátila se, aby ukryla zrádnou záři, která se v ní přelévala sem a tam a určitě se drala ven rozkvetlýma očima. „Udělám všechno, co si přeješ, strýčku," řekla pokorně. „Opravdu. A děkuju ti. Myslíš jen na mé dobro. Někdy jsem nevděčná, ale už ti rozumím."

„No proto," hekl uklidněné a padl zpátky do židle. Výbuch ho unavil. „Na, napij se. Snad jsem mu neměl dávat s sebou Gerharta. Mikuláš bude mít vztek. To jsem udělal jen kvůli tobě."

„Ano, děkuju," hlesla upejpavě. „Jsi laskavý. Už můžu jít?"

„Pomoz mi, sakra, do postele. A pak si dělej, co chceš."

Co chci! Uložila ho s nechutí, kterou se chránila dát najevo. Než se vrátí Mikuláš, aspoň chvilka klidu. Chvilička klidu pro snění o černovlasém rytíři s usměvavýma očima.

O zakletém hradu a smutné královně

„Mám divný pocit," prohlásil pan z Lipé, usadil se pohodlněji a zadíval se upřeně na svého hostitele. „Raději jsem moc nepřemýšlel a rovnou jsem přijel, ačkoli je psí čas a ani jsem nevěděl, přijde-li ti moje návštěva vhod. Tak zatraceně divný pocit to byl."

„Ze mne?" zeptal se Rožmberk netýkavě.

„Z ničeho zvlášť. Prostě jen tak. Uvědomil jsem si - vlastně jsme spolu nemluvili dva roky. Krom několika letmých setkání u krále."

Dva roky. Ovšem. Rožmberk vydržel pohled pana z Lipé jen chvíli a odvrátil oči. Vzpomínka to byla dost zvláštní a nijak nesvědčila o přátelství, na jehož počest tehdy zpečetili smlouvu o vzájemné pomoci proti komukoli. Vlastně i proti samotnému králi. Petra se otevřeně projevená nedůvěra bolestně dotýkala, přestože připouštěl, že pan z Lipé k ní má tisíc zatraceně dobrých příčin. Petr měl k němu odjakživa vztah značně odtažitý, jako ostatně ke každému. Až do sedmnácti let vyrůstal v klášteře, předurčen ke kariéře církevního hodnostáře. Smrt staršího bratra změnila jeho úděl ze dne na den a jen o několik let později ho i otcova smrt postavila rázem mezi nejvyšší zemské hodnostáře. Dlouho ho přijímali s nedůvěrou, jako by mezi ně ani nepatřil. Vzdělanec. Mnich. Časem si jakž takž zvykli, ale přátele neměl. Krom těch z prvního mládí kdysi. Následník českého trůnu, pozdější král Václav Třetí. Jeho bratranec Habsburk Jan, po matce Přemyslovec, který upadl do klatby pro vraždu římského krále Albrechta. A třetí, Janův nejbližší druh, pan Záviš ze Svojanova.

Při pouhém jménu Petra zamrazilo a vzpomínka zhořkla ještě víc. Ne že by s ní bývalý přítel měl co společného. Tehdy ještě ne. Pan z Rožmberka, deset let zasnoubený s dcerou pana z Lipé, se chystal konečně k sňatku s dospívající nevěstou, když jeho budoucí tchán upadl do nemilosti a skončil v královském vězení. Jistě se dalo čekat, že nejvyšší komoří bude první mezi vzbouřivšími se pány.

Byla to panská pře a jeho místo bylo mezi nimi. Po panu z Lipé byl druhým nejmocnějším pánem v zemi, byl hlavou rodu prvního významem a nejpřirozenějším spojencem otce své příští choti. Pan z Lipé krátce před svým pádem tvrdě prosadil, že mladý Lucemburk se konečně zřekl rádců a spoluvládců z ciziny. Zemi začalo spravovat české panstvo. Kdo mohl vědět, který z nejvyšších hodnostářů bude po něm první na řadě? Ukázat, že to opakovat nelze, byla jediná cesta k bezpečí i pro Rožmberka a především pro něho. Nikoho ani nenapadlo, že by se mohl zachovat jinak, než celou svou mocí přispět k osvobození pana z Lipé. Sám bouřil u krále okamžitě hned první den a pak ... Ovšem. Zpečetili dodatečnou smlouvu a Petr byl tentokrát odhodlán ji dodržet. Ale proč měl být o tom přesvědčen zrovna pan z Lipé, kterého předtím klidně nechal na Týřově ve Valdekových drápech, a dokonce se spolčil proti němu s králem a královnou? Zrádce a ješitný závistivec. Nechal sedět Annu z Lipé, protože se lekl královského hněvu, a oženil se vznešeněji. S vdovou po posledním Přemyslovci, královnou Violou. Ano, tak si to všichni mysleli. Všichni ostatní. Jenom pan z Lipé zná víc. Toužení marné lásky, kdy ona se nedostupná skrývá na trůnu . . . Pan Jindřich se se svou královnou vdovou neoženil, ale tohle zná, jako by byli nejposvěcenější manželé, a možná líp. Jemu splnění jeho snu přineslo aspoň štěstí. Mně ... Můžu to vysvětlit?

Petr potlačil povzdech při pomyšlení na marnost prázdných slov a řekl jen: „Mluv, pane z Lipé. Poslouchám tě.“

„Nemám nic zvláštního. Opravdu ne. Chtěl jsem si s tebou prostě promluvit a v Praze jsem tě dávno nezastihl.“

„Ano,“ řekl Petr zamyšleně. „Bývám teď víc doma.“

Jindřich se usmál. „Já taky.“ Doma - to bylo v Hradci. U ní „Ještě že máme Petra z Aspeltu,“ dodal s povzdechem. „Když si vzpomenu, jak jsem ho kdysi nenáviděl!“

„A teď se ti to zdá v pořádku?“

„Co?“

„Ten říšský pán, který vládne v Cechách.“

„Já nevím. Jsem už asi starý a unavený. To víš, že už je Valdek zase podkomořím?“

„Ne. Vok z Kravař složil úřad?“

„Ani ne. Královna ho prostě jmenovala. Pan Vilém Zajíc je teď přední pán.“

„Král ho nepotvrdí,“ řekl Petr útěšně.

„Král! Kdoví kdy ten se vrátí, jestli vůbec.“

Odmlčeli se. Neklidnému Janovi se zpátky do Čech zřejmě nechtělo. K střetnutí obou římských králů došlo v září a už je březen. Český král byl stále v Lucembursku. Pro pány, zaujaté svými spory, bylo těžké ho pochopit. Ještě nikdy neměli krále, jehož sídlem by nebyla česká zem. Pokud svou říši rozmnožoval, zastupovali ho v ostatních zemích hejtmani. Zdálo se, že Jan Lucemburský to chápe stejně. Ale najednou to vypadalo spíš naopak.

„Dvě stě hřiven týdně jenom jemu,“ zahučel Jindřich rozmrzele. „Ostatně podkomořím je Zajíc. Ať se stará. Pro mne loňské závazky už neplatí.“

„Slyšel jsem, že tvojí příbuzní nechtějí vracet zástavní hrady. Její Milost si stěžovala dost trpce, když jsem byl v Praze naposled.“

„Její Milost si to představuje trochu jednoduše. Přemyslovně tu patří všechno, jděte žebrotou. Tobě o Zvíkov ještě neříkala?“

„Ne.“

„Máš štěstí. Ale i na to dojde, neměj strach.“

„Pane z Lipé ...“ načal Petr a odmlčel se.

„Ano?“ Chvíli se na sebe dívali. „Já musím znát své možnosti,“ řekl konečně Jindřich. „A ty ke všemu mlčíš až příliš podezřele.“

Petr vstal a rozčileně přešel po místnosti. „Víš, jak to vypadá v zemi? Už teď je hlad a bída, úroda byla špatná. Obilí stěží vydrží do jara. A ještě boje! Vypálit nepřátelskou sýpku, to je ovšem hrdinství.“

„Bráníme se,“ řekl Jindřich klidně. „Mně, abych ti řekl pravdu, se nechce znovu na Týřov. Valdek už po mně pase. A až odjede mohučský arcibiskup ...“ Mávl rukou. „Tak co, pane Petře. S námi, či proti nám?“

„Zkoušel ses smířit?“

„Samozřejmě. Nejsem lapka, chci žít v klidu. Čert už vem všechny hodnosti. Jenomže ono to nejde. Čekat, až mi zadrhnou oprátku kolem hrdla? Nabídl jsem smír, dokonce další ústupky. Prý jen když se poddám bez výhrad. Rozhodnutí přísluší královně z její

moci. Aspelt to zmírnil, ale vyspílala mu, že mu jde jenom o peníze, a ne o čest královského domu. Snažím se je přesvědčit, že nepřekážím, ale už mám na čele zase toho zrádce. Provdal jsem maličkou Přemyslovnu prý na Eliščinu potupu!“

„Ano. Slyšel jsem, že královna vdova vsadila do Hradce slezskou posádku,“ řekl Petr odtažitě.

„Přesně tak, můj milý. Já nechci vést válku. Ty místní šarvátky jsou sice zlé, ale pro celou zemi nemají význam. Kdežto velká vojska ... Ne. Nemohu-li ji chránit sám, mám ženu, kterou miluju nade všechno, vydat bezbrannou? Kam myslíš, že si nedávno vyjel pan Zajíc? K Hradci. Ten se neštítí ničeho. My taky chceme žít. Nejen Přemyslovna.“

„Její Milost přece pochopí, že všechno se řeší dohodou a smírem. To cizí vojsko v Hradci Králové se jí možná dotklo.“

„Mne se zas dotýká to cizí vojsko, které se žene do Čech od Rýna,“ řekl Jindřich suše. „V mém případě jde o soukromou nenávist, jistě. I když jí nerozumím, přiznávám, že je. Ale co ostatní? Mají se ke všem ranám osudu a neúrodě připojit ještě čety německých žoldnéřů, aby rozhodly o tom, kdo je pánem v Čechách?“

„Najímá v říši vojsko?“ podivil se Petr.

„Ovšem. Její podkomoří na to přece má.“

„Přemyslovna? A Vilém z Valdeka?“

„Bij mě. Tou proměnou jsem vinen já. Kdo jiný za to může, že si bláznivá ženská znelíbila nejlepšího přítele? Ten přítel, samozřejmě. Pryč s ním a bude pokoj, ano?“

Rožmberk svraštil obočí. „Chceš, abych ti postavil ozbrojence?“

„Ne. Ale jsi nejvyšši komoří, máš vliv. Předsedáš soudu. Nejlíp víš, že jednání není jen rozsudek. Řekni jí to. Tobě snad uvěří. Ačkoli... Nechci tě klamat. Ozbrojence budeš pak možná shánět sám pro sebe. Ona si nejspíš říci nedá a zůstaneš v tom s námi.“

Petr se usmál. „S tím počítám. Jaké si kladeš podmínky smíru?“

„Vůbec žádné. Jen žádám záruky pro vlastní bezpečí. Proti Valdekovi a jakékoli libovůli. I královské.“

„Shledám-li neústupnost,“ řekl Petr vážně, „spolehni se, pane z Lipe, i na můj meč. Ještě jsem nezapomněl, co jsme pečetili.“

Ne, nezapomněl jsem. Podplatili mě, ale to podruhé už nelze. Prosící oči dávné lásky... Ne. Tahle posedlost mě přišla draho. I jako manžela. Boží trest. Stokrát zasloužený. Vždyť já jsem ji už tehdy ani nemiloval. To jenom léty zesládl ten obraz k neuvěření. Bláhové jaro v Těšíně! Milovali jsme ji tenkrát všichni. I když si ji vyvolil můj přítel, český král, její vznešený sňatek docela smazal vzpomínku, že ona tehdy tak docela očividně dávala přednost tomu třetímu.

Má choti! Díváš se na mě slzami jako tenkrát. Zase chceš prosit? Proč? Eliška Přemyslovna tě už nemá v moci a nikdy jste se v lásce neměly, tak proč?! Ano, *ty* jsi v bezpečí. U mne na Rožmberku vždycky. Chránit tě ještě dokážu proti každému, to přece víš.

Ovšem, víš to. Ale já zase vím, že Svojanov je královský hrad a purkrabí závisí na královské přízni. Má ji? Vždyť o něm stěží vědí. Zapadlý hrad. Purkrabství udělené na žádost pana z Lichtemburka jeho švagrovi. Ani ho možná nikdy neviděli. Ale *ona* tam jezdívala. Z kláštera, kam ji zavřeli rok po Václavově smrti. Když to vím já, proč oni ne?

Violo! Proboha, nepros už. Nejde jen o mou čest spojence a muže, jde o budoucnost nás všech. I o to, zůstaneme-li jen hadrem pod královskou nohou. To přece nemůžu chtít právě já.

Jenomže odepřít? Mít na čele znamení malicherného mstivce, který se raduje ze záhuby bývalého přítele? Jen pro podezření ...

Vědět! Nevídají se. Jen když pan Záviš přijede navštívit mne, a to potom spolu o samotě nepromluví ani slovo. Jenomže proč se ona bojí? A proč on zůstává? Vyrůstal v cizině a má tam matku. Tady nikoho.

Nikoho? Ne, nepros, Violo. Mlč.

Pan z Rožmberka se pokusil neposlouchat uslzený hlas a proti jeho vůli v něm rostl nezadržitelný vztek. Proč, proboha! Proč, když už jsem si tenkrát nevzal Annu z Lipé! To porušení slova by mi přineslo aspoň štěstí, nebýt výsměšné hry osudu. Kateřina z Vartemberka byla nejlepší přítelkyně Anny. Nevinné poupě. Čisté. A mezi námi rostl něžný cit. Ano. S ní bychom se milovali. Ale Eliška Přemyslovna s kuplířským úsměvem mi strčila tehdy Violu rovnou

do náruče. Po dlouholetém odpírání, když už jsem přivykl. Vdova po Přemyslovci může patřit jenom Bohu. Najednou Rožmberkovi. Prý dávná láska. Ale už na ni nevěřím.

Podíval se na Violu, která vyděšeně zmlkla pod jeho upřeným pohledem. Mlč. Už vždycky mlč. Pojedu za Závišem a pokusím se ho podplatit vším, nač si vzpomene, jen aby opustil ten prokletý hrad. A celou zemi. Za všechna ta léta musela vášeň přece přejít i jeho. To jenom ženy jsou tak bláhové. Pojede. Musí. A když odepře?

Otřásl se. Strhl ze své šíje bílé ruce, které ji objímaly, a vyrazil ven. Hnát koně svištící vichřicí, která ti nedovolí myslet na víc než zachování života. Pryč. A doufat, že panský spor se nevyhrotí tolik, aby i mocný Rožmberk musel přispět svou ozbrojenou mocí. Komu, se svázanýma rukama?

Jindřich nebyl o mnoho klidnější, když konečně zamířil k Hradci, ale stěží mohl dělat víc. Ostatně i tak to byl úspěch. Spíš čekal, že se Rožmberk bude vytáčet. Zvlášť když si při svém nečekaném vpádu dobře všiml úleku na tváři jeho choti. Viola, smutná, pobledlá a vyděšená, skoro vypadala, jako by každou chvíli čekala nějakou strašlivou katastrofu, kterou není v jejích silách už odvrátit. On se ovládal dokonale, ale byl uzavřenější než kdy dřív. Jednal už s těmi druhými? Zavázal se? Vpadl jsem bezděky do samého středu spiknutí? Protože Viola měla strach ze mne, to je jasné.

Nebo už vidím všude čerta a jde nakonec o něco tak soukromého, jako že komořímu se narodila dcera místo tak toužebně očekávaného syna? Možná to neumím posoudit, dětí mám jako smetí a od Richenzy nečekám dědice. A i kdyby, miloval bych ji méně za to, že mi ho nemůže dát? A Viola snad může. Já bych ... Ale ovšem, nejsem Rožmberk a do jeho srdce nevidím. Třeba jeho vychvalovaná láska byla jen touha po královském loži. Jako ctižádostivec nevypadá, ale možná je. Anebo jeho posedlost narostla prostě jen dlouholetým odpíráním. Přece se Přemyslovny tvrdě postavily proti tomu sňatku, který chtěl uzavřít už po zavraždění Václava. Deset let čekal. To se pak věří lásce za hrob. Já ... Co já! Jde přece o něho.

Nebýt mne, nikdy by ji nedostal. Nikdy. Měl by být vděčný. Podplatili ho, když jsem já seděl na Týřově.

A čím podplatili ji? Myšlenka byla tak překvapující, že Jindřich bezděky zarazil koně. Proč souhlasila po deseti letech? Tak najednou? Chvíli se díval strnule před sebe a snažil se zachytit cípek nejasného podezření. Blázen jsem, nadával si a pobídl koně do cvalu. Blázen, nic víc. Proč souhlasila! Asi ho měla ráda, byli přece zasnoubeni a po deseti letech v klášteře se může stýskat po životě. Co je na tom zvláštního? Ostatně v pohledu, který upírala na svého chotě, bylo mnohem víc něhy než v tom jeho. Bezbranná. To byla vždycky. Už když ji provdali za Václava. Jen loutka ve hrách mocných. A srdce - kdo se jí po tom kdy ptal!

Pan z Lipé si na rozdíl od jiných neosvojil chvályhodný zvyk špehovat ženy. Ani manželky pánů, na nichž do jisté míry závisel osud jeho i celé země. Možná pochybil. Jinak by jistě věnoval více pozornosti jednomu náhodnému setkání. Pán známý jen povrchně od vidění a v houfci zbrojnošů jakási žena v kožešinách. Ale protože nebyl zvyklý pátrat po tajemství žen, nevěděl nic a cválal klidně dál a královna vdova, která zaměstnávala jeho myšlenky, dostávala, čím víc se vzdaloval od Rožmberku, stále zřetelněji jedinou podobu hradecké paní.

Hrad jako z pohádky. Pod ním pár chalup, ale skupina jezdců kolem nosítek s polámanou žerdí je nevšímavě minula a zamířila přímo k bráně. Zima se táhla do jara a ten jediný opěšalý mezi nimi zimomřivě přešlapoval v hlubokém sněhu. Za uzdu vedl koně, v jehož sedle se choulila žena. Slunce za mraky vidět nebylo, ale určitě se naklánělo nízko k západu. Možná už zapadlo. V šerém mlžnatém dnu se stopy blížícího se soumraku neprojevily. Zimavá tma už od rána.

Povykující jezdci dávno ochraptěli, než se na hradbě objevil zachumlaný strážný. „Paní Gertruda z Durbuy prosí o přístřeší," vykřikl velitel malé družiny. „Zabloudili jsme."

„Dole ve vesnici..." Strážce hradu zahlédl pod poodhrnutou kožešinovou kápí pobledlou drobnou tvář a kadeř zlatých vlasů. „Zeptám se," zahučel obměkčené a zmizel za hradbou.

Další věčnost čekali se smíšenými pocity. Gertrudu zvolna opouštěla srdnatost, s níž se pustila do toho dobrodružství. Nepřijmeli je pohostinný hrad ... Zbýval jen nocleh ve vesnici. Neohrazené. Vystavené všanc každému útoku. V zemi zmítané stálými boji to bylo na poměry poměrně i s početnější družinou.

Konečně zaskřípaly řetězy a most padl přes příkop. Sklíčenost Gertrudu opustila jako mávnutím čarovného proutku. Zvědavě se podívala na vyšňořeného pána, který je očekával na nádvoří, a v duchu se ušklíbla. Purkrabí? To snad ne. Podsaditý šedesátník. Vypadal uhlazeně, ale určitě ne svůdně. Nicméně ho vyčastovala svým nejkouzelnějším úsměvem, když jí pomáhal ze sedla.

„Pan ze Svojanova přikázal, abych tě ubytoval, paní.“ Obracel se spíš k jejím průvodcům, jako by očekával, že ona mu nebude rozumět.

Pokojík, kam ji zavedli, byl prochladlý, ale podomek rychle zatápěl v krbu a jakási žena stlala pohodlné lože. Oba zmizeli s rozpačitými úsměvy. Kdyby mi šlo jen o nocleh ... Gertruda se postavila ke krbu a vztáhla k ohni zkřehlé ruce. Co dál? Přespíme, ráno otevřou bránu - a nic? Jak to vysvětlím?

Panošův příchod ji vysvobodil z rozpaků. „Na chodbě čeká služka s večeří,“ řekl tiše. „Ale hradní pán ti vzkazuje, nejsi-li příliš hladová a příliš unavena, že mu bude ctí, přijmeš-li jeho pozvání k společné večeři. Ovšem ne hned. Večeřívá prý pozdě.“

„Pošli to děvče pryč,“ usmála se. „Nemám ještě hlad. Že počkám.“

Čekala dlouho. Tak dlouho, že už začala uvažovat, není-li připravené lože nakonec vábnější. Ten den byl únavný skoro stejně, jako kdyby se skutečně potácela závějemi v polámaných nosítkách při vyčerpávajícím bloudění. Občas se objevila usměvavá služka a přihodila poleno do krbu. Už byla dávno noc, když pro ni konečně přišli.

„Pan ze Svojanova tě čeká, paní.“

Kráčela za sluhou s loučí dolů k osvětlené síni. Hrad uprostřed lesů! Vládl tu přepych přímo královský. Čeledi nebylo mnoho, ale vyznala se ve své práci. Číšník a jídlonoš by obstáli u každého hraběcího stolu. „Je mi líto, že jsem se nemohl uvolnit dřív, ale nebyl

jsem připraven na takovou návštěvu," řekl ten, který tu čekal, a schýlil rty dvorně k její ruce.

Gertruda užasle mlčela. Hlas byl sametový a hluboký, ale daleko pozoruhodnější bylo, že mluvil francouzsky. Tvrdě a kostrbatě, ale přece. „Přeháníš zdvořilost," usmála se konečně. „Žiju v Čechách už sedmý rok. Tvá řeč mi určitě dělá menší potíže než tobě moje."

Uličnicky se ušklíbl a rázem ještě omládl. Teď vypadal spíš jako kluk. „To jsem rád. Francouzsky jsem mluvil jen se svým učitelem šermu, to už je dobře patnáct let. K smrti mě vyděsilo, když mi ohlásili paní z Durbuy. Mladou a krásnou. To poznal i ten balvan u brány."

„Mýlil se?"

„Zdaleka ne, paní z Durbuy. To zní moc hezky. Kde je tvůj hrad?"

Zarděla se. Durbuy patřilo hrabatům z Lucemburku a vlastně neměla nejmenší právo užívat toho jména. Ale kdoví. Králova matka si ji kdysi zavázala službou, za kterou jí jistě příslušela odměna. Třeba to mohlo být zrovna Durbuy. Protože kdyby Markéta Lucemburská nezemřela, docela jistě by Gertruda splnila ten úkol. „Daleko," řekla rychle, aby mu vzala chuť k dalším otázkám. „Tak daleko, že ti stěží oplatím tvé pohostinství. Už proto, že vrátím-li se někdy domů, budu už určitě stará a ošklivá."

Všimla si rychlého odhadujícího pohledu, který na ni vrhl, když ji usazoval ke stolu. Jeho oči dostávaly výraz lovce, když sleduje vyhlédnutou laň. Tím líp.

„Tvá choť nás nepoctí svou společností?" zeptala se nevinně.

„Nejsem ženatý. Jestli ti to vadí, mohu zavolat..."

„Ne, díky. Jsem zvyklá společnosti mužů spíš než žen." A vyčastovala ho svůdným úsměvem. I kdyby nebyl o nic pohlednější než ten, který ji uvítal. Naštěstí je. Tady nemusím brát ohledy. Nejsme v Praze, všem na očích.

Příjemné poslání. Paní z Rožmberka má znamenitý vkus. Moc dobrá zpráva pro Elišku Přemyslovnu. Ale jemu rytířská věrnost srdce moc netrápí. Jenomže Viola od svého sňatku sem jistě nejezdí tak často jako dřív. To by Rožmberkovi snad neuniklo. A co když

už... Ne, to by bylo zlé. A proč by její sňatek konečně měl přinést ochlazení? On se přece neoženil. A milovali se řadu let. Už z pohledského kláštera jezdila Viola na Svojanov. často. Několikrát do měsíce. Předloni udělala pro jeho záchranu docela všechno. Udělá to i teď? Ráno už budu vědět, jestli jí stojí za to.

Přisedl si až k ní. Asi ani on nemiloval dlouhé okolky. Nicméně ... Upejpavě se odtáhla. S českými pány už měla své zkušenosti. Očekávali zdráhavost. Patrně teprve ona jejich úspěchu dodávala ceny. V Lucembursku, kde vládl francouzský mrav ... Ne, ne, litovat není čeho. Vlastně je to takhle mnohem zábavnější.

Hru přijal okamžitě. „Smím ti u stolu posloužit sám?“ zeptal se s úsměvem. „Tak vzácný host sem nepřijíždí denně. Smím?“

Přikývla. Výtečná záminka pro větší blízkost i chvíli samoty. Vstali, přijal mísy z rukou jídlonoše a úslužně jí nalil víno. Vzácný host! Chránila se dát najevo, že ví o hostu mnohem vzácnějším. „Tudy vlastně žádná cesta nevede,“ pokračoval. „A návštěva krásné ženy je spíš zázrak než skutečnost. Svojanov je víc než osamělý.“

„Zázrak? Prostě jsme zabloudili a ani nevím kam. Jméno tvého hradu mi moc neříká. Nemám tušení, kde jsme. Je odtud daleko do Žďáru?“

„Ty jedeš do Žďáru? Z Prahy? To sis zajela dobře o den.“

„To věřím. Ráno nám řekli, že jsme na dohled, ale asi nám špatně ukázali cestu. Co je to tady za pustinu! Ani stavení, kde by někdo znal víc než jméno sousední vesnice. Kdyby to aspoň byla ta moje!“

„Ty máš u Žďáru vesnici?“

„Tři. Patřívaly prý kdysi ke klášternímu zboží.“

„Copak klášter prodává?“

„To nevím. Dostala jsem je darem od pana z Lipé. Za ... Prostě dostala jsem je.“ Všimla si rychle potlačeného úsměvu a přimhouřila oči. „Už je to pár let. Já se o zdejší spory moc nezajímám, ale přece jenom jsem hostem krále Jana. Můj komorník mě upozornil, že by mohly být potíže s berní, když se pan z Lipé s dvorem poškorpil.“

Poslední slovo vyvolalo na jeho tváři nový úsměv. „Měla ses obrátit k zemskému soudu anebo přímo na pana z Rožmberka. Přece ho znáš?“

Návnada? Nehnula ani brvou. „Na pana z Rožmberka?“ vykřikla překvapeně. „Netušila jsem, že je sudí.“

„Je nejvyšší komoří. Ale zemskému soudu předsedá on.“

„Škoda, že jsem to nevěděla. Vídám ho občas, ale ne moc často. Bývá prý zřídka v Praze.“ Dost pro zmatení stop, můj pane? Doufám, že ano. Intriky mě nezajímají, i když je ovládám jako každá žena. Uměla bych tě i obelhat, ale proč? Můj úkol je jen podívat se na přitažlivého muže. A to ty jsi beze vší pochyby. Usmála se. „Vlastně proč škoda? To zlé mám doufám za sebou a utěšený večer je po nepříjemném dnu tím milejší.“

„Vynasnažím se, aby byl tak utěšený, jak jenom čekáš. Zítra tě sám doprovodím do Žďáru. Mám tam cestu.“

Zkouška? Vyhazov? Či pokus o sblížení? „Doufám, že moje nosítka už budou spravena. Je-li tu kovář tak zdatný jako kuchař ...“

Znenadání se k ní naklonil. „Chtěla bys, aby nebyl? Musela bys tu pak zůstat.“ Přitáhl si ji blíž a políbil ji. Když ji zase pustil, podíval se na ni s uznalým a trochu spikleneckým úsměvem.

„Už se mi po tobě stýskalo,“ řekl.

„Po mně? Copak mě znáš?“

„Mám takový pocit, že dávno. Ty ne?“

Po druhém polibku připustila, že má nepochybně pravdu. Takovou samozřejmost objetí zažila v Čechách jen jedenkrát. Před sedmi lety s panem z Lipé. Sedm let! Teprve? Už?

„Jak se vlastně jmenuješ?“ zeptala se uprostřed té podivuhodné noci, když si uvědomila, že vůbec neví, jak ho oslovit. Dávno už byl s ní v té komůrce s sálajícím krbem a rozeslaným ložem, na které se pohodlně vešli oba dva.

„Záviš,“ odpověděl stručně a posadil se. „Chceš to vědět dál?“

„Jak dál? To už mi řekl tvůj purkrabí.“

„To nebyl purkrabí, purkrabí jsem já. Svojanov je královský hrad.“

„Kam jdeš?“ zeptala se.

„Nikam. Jen jsem čekal, že se ještě budeš ptát.“

„Co mně na tom záleží, jestli tvůj hrad skutečně je tvůj, nebo královský? Přece se nechci vdávat.“

„Nechceš? Opravdu?“ zeptal se škádlivě a objal ji s lenivou vyzývavostí. „Jenomže já nemám ani tu vesnici, abych ti ji mohl věnovat.“

Rozesmála se. „Chudáčku! A co ten přepych, který tě obklopuje?“

„Ten není můj.“

„Je také královský?“

„Ne,“ řekl nerad. „Jsi příliš všímavá. Řekni, co chceš, snad to nějak vysvětlím.“

Neptala se komu. Stejně to věděla. Rožmberkovi, ovšem. Jeho komorník často Svojanov navštěvoval, ale možná jen z Violina příkazu. Ten mi má zrovna co vyčítat dary pana z Lipé! „Nechci nic, co si o mně myslíš?“ pokárala ho něžně. „Jen nemám ráda, když mi někdo lže.“

„Nelžu ti. Rád bych tě obdaroval.“

„To už se stalo,“ vzdychla. „Nemáš si co vyčítat.“

Gertruda si chvíle lásky nikdy nekazila přemýšlením. Ani teď. Ostatně věděla už dost, vlastně všechno, na čem záleželo, a s výsledkem byla nadmíru spokojena, zvlášť v těch odplývajících nočních hodinách. Vdávat se skutečně nechtěla, a zvlášť ne na osamělý hrad, byť jeho pán byl milenec, jakých je málo. Ale své potěšení už dávno nespojovala s manželstvím. Bylo jí pětadvacet a dobře věděla, že má čas. Na rozumného vdovce, s kterým by mohla dožít ve vlídné shodě, vždycky. Dary přijímala, nikdy je nedávala a žila na královské útraty. Docela záviděníhodná nevěsta i bez té počestnosti.

Ostatně - kdo o tom ví? Pár milenců, které si vybírala čím dál obezřeleji. U dvora vystupovala vždycky úctyhodně, byla to dlužna svému postavení, i když královna jistě věděla, či aspoň tušila, jak to s ní je. Chovaly k sobě vlídnou sympatii, která časem vyrostla k skutečné hluboké důvěrnosti. Snad je spojovala právě ta naprostá nepodobnost povah i cílů, která vylučovala jakoukoli žárlivost. A vlastně byly předurčeny k tomu stát se nepřítelkyněmi. Tu královskou přízeň si Gertruda spravedlivě vysloužila. Ráda i nerada. Ale už dávno věděla, že věrnost neporuší.

Byla z Lucemburska. Chudá společnice dětí římského krále Jindřicha Lucemburského a chráněnka jeho choti. Malý Jan se do ní zamiloval už jako dítě. Bylo jí patnáct, jemu jedenáct. Nejdřív to jeho matka neviděla ráda. Málem, a Gertruda přišla o své teplé místečko. Ale pak přišla chvíle, kdy se začala hodit. Tenkrát, když do Heimbachu dorazila Janova nevěsta. Gertruda to před sebou viděla jako dnes. Vznešená panovačná dívka a dítě Jan. Tehdy byl drobnější než ona. Čtrnáctiletý a osmnáctiletá! Těžko si představit větší nepoměr. Královna si Gertrudu zavolala a svěřila jí prapodivné poslání. Vedle mocichtivé ženy nesmí mladý manžel zklamat, nebo bude nadosmrti poslouchat. A kdo spíš než první láska je předurčen k tomu, aby ho naučil ovládnout umění milostných her, až bude čas? Jan byl zhýčkaný jedináček a jeho nevěsta už prošla tvrdou školou života. Jistě měla svůj nesmlouvavý ideál muže. Oba nevinní. To mohlo dopadnout všelijak. Ale úspěšný milenec má naději, že bude poroučet i hrdé Přemyslovně.

Gertruda přijala ráda. Eliška si ji na první pohled oblíbila a její postavení na vzdáleném královském dvoře mohlo být mnohem důstojnější než úloha chudičké příživnice. Ostatně hry lásky ji vždycky zajímaly. Jan sliboval, že bude dobrým žákem, a taky lucemburská vesnice, kterou měla slíbenu za tu službu, nebyla k zahození. Ale všechno se zvrtlo naopak a první prapříčinou byl napodiv zrovna pan z Lipé.

Jak je to dávno! Sedm let! Ano, ještě přede dvěma lety byl vášnivým stoupencem královny Elišky, natož tenkrát. A Gertrudiným milencem se stal hned první den. Jak jinak. Byl stejného druhu jako pan ze Svojanova, jenom své královně vdově nejspíš věrnější. Ta tenkrát ještě *jeho* nebyla. I Gertruda byla tehdy prostodušší a ráda se chlubila. Když se pan z Lipé dověděl, jakým posláním ji Eliščina tchyně pověřila, slíbil jí ty tři vesnice, když to neudělá. Anebo potupné vyhnanství.

Nebylo vlastně zbytí, i když si Gertruda ráda namlouvala, že všechno udělala z lásky k Elišce. Ať tak či tak, nikdy nelitovala. Jan sice vyrostl v půvabného a určitě přitažlivého muže, ale byl těkavý a přelétavý, zatímco královna, byla stálá v nenávisti stejně jako v

přátelství. Popouzet ji? A proč konečně! Mladíků byly u dvora tucty a v milostné hře královský majestát nemá úlohu.

Elišku měla Gertruda ráda. Vlastně to byl jediný člověk, k němuž upřímně a věrně přilnula. Už dávno věděla, že přísahy padající do milostné tmy, závratný pocit touhy, za jejíž splnění by v přítomné chvíli dala život, za rok, za měsíc, za týden, možná už zítra nebudou nic. Nic než vzpomínka, kterou je možné hýčkat s pokojným úsměvem, když moudře neuvěříme lhavé vášni. Ne déle, než je třeba k rozjitření smyslů a jejich líbeznému uklidnění.

Tomu ty rozumíš, pane ze Svojanova. Moc dobře tomu rozumíš. A já jsem tehdy Viole vlastně prokázala službu. Rožmberk, ať je jaký chce, je určitě stálejší a bude ji chovat jako v bavlnce. Vždyť i on za ní jezdil do Pohledu, když tam po roce přešla od velkoborských johianitek. Proč? Nejspíš proto, aby k tobě měla blíž, protože tys tam za ni nejezdíval. To ona za tebou. Co taky v klášteře! Tam mohla ona v refektáři snad pohovořit s Rožmberkem, ale ulehnout k milenci? To přece ne. Eliška není nedovtipná. Vždycky je dobře vědět všechno o všech. Tak ji to naučil pan z Valdeka. On sehnal jakýs takýs důkaz proti Jindřichovi z Lipé a Eliška zas pochopila, jak ochromit očekávanou vzpouru v počátcích. Žel se to nepovedlo, ale Rožmberk byl cenná výhra. S ním na straně Ronovců mohlo dopadnout všechno hůř. Taktak a byli jsme zpátky v Lucemburku a český král splaskl na hraběte. Já jsem v Lucemburku sice doma, ale ona jako pouhá hraběnka by šťastná nebyla. Ostatně se tam zoufale nehodí. Ta patří sem, do té tvrdé, nepoddajné země. Stejné, jako je ona. Jak by ne, je její královna.

Jak tady mohla vládnout chudinka Viola? Spíš nevládla. Ne, ta na to nevypadá. Bylo to jako hra kočky s myší, když jsem se za ní tehdy vydala do Pohledu. Až mi jí bylo líto. A taky bylo škoda mých schopností. Na tu jsem mohla rovnou s otevřenou hrou. Docela by byl k tomu úkolu postačil Valdek a já jsem si nemusela vyčítat ty raněné oči.

Vlastně to bylo k smíchu. Já - a vyčíst jí, že se nechová tak, jak sluší královně! Konečně nejsem královna. Nic nezapřela. Vůbec nic, ani se nepokoušela, jen plakala. A když jsem jí pohrozila vyvrácením hradu a popravou nepočestného svůdce, byla ochotná ke

všemu. Vzít si kohokoli. Ani nevěděla, že to je Rožmberk. Jsem v jádru dobrá duše. Utěšilo mě, když jsem viděla, jak zazářila, sotva Eliška vyslovila jméno ženicha. Tak vida. Vlastaič jsem ji zachránila. Do konce života v klášteře! Cest za milencem jako šafránu a tady manželské lože den co den. A s komořím to umí. Až napodiv to s ním umí, má manžela a zůstal jí i svojanovský pán. To, abych pravdu řekla, jsem nečekala ani já. Ale asi je to vůle osudu. Dnes se to hodí. A dnes, zrovna dnes, v té dnešní noci, se tomu už nedivím.

K ránu na chvíli zdřímla, a když se probudila, byla sama. Blaženě se protáhla a zůstala ležet s přimhouřenýma očima, za jejichž víčky ještě odeznívaly obrazy uplynulé noci. Vystřídala je nespokojenost. Proč odešel? I probuzeni má svůj půvab. Možná největší, právě tím hrozícím rozloučením. Vlastně je divné, že přišel sem. Sám jistě žije pohodlněji. Má snad strach z prozrazení? Proč? Všechna čeládka na mne vrhala spiklenecké pohledy, jako by dobře věděli, co bude. Jistě to nebylo poprvé, co zavítala osamělá žena.

Viola z Rožmberka je vlastně chudák, když na něm lpí s tak bezhlavou vášní. Jak lvice bránící ohrožené mládě. A přitom s Rožmberkem nedopadla nejhůř. Je podivín, ale má něco do sebe. Já bych se sice s ním do postele bála, ale ona je královna. A prý jeho dávná láska. Vlastně tím hůř, možná je žárlivý. Žárlivý manžel a nevěrný milenec! Br. Neměnila bych.

Gertruda se oblékla a vyklouzla na chodbu. Už je den, těžko někdo může říci, že slídím. A slídím snad? Hledám jen pána, který před chvílí opustil moje lože. Na to mám přece právo.

Děvečka vypískla, když na ni narazila na schodech. „Pán poručil, abychom tě nebudili, paní," řekla omluvně. „Máš-li hlad..."

„Ani ne. Kde je pan ze Svojanova?"

„Nahoře u dětí."

„U dětí?" užasla Gertruda.

Služka se zarazila. „Totiž ..., kdybys laskavě počkala dole v síni. Řeknu mu, přijde hned."

Má děti? Není ženatý, ale může být vdovec, jistě. Ta holka z toho už byla celá nesvá a strkala ji očima ze schodů.

„Už jdu. Jenom ...“ Gertruda se shýbla ke střevíčku, když shora zaslechla jeho hlas, jak se kdesi otevřely dveře.

„Vrátím se možná až za několik dní. Nechoďte mě dnes vyprovázet.“

Dva dětské hlasy. Nebylo jim rozumět. Nakonec vynikl jasněji ten dívčí. „Kdo je ta paní, Záviši?“

„Ani pořádně nevím. Cizinka. Porouchala se jí nosítka. Kovář je spravil, dnes pojede dál.“

„Proč jedeš s ní?“

„Nejedu s ní. Ona jede až do Prahy.“

„A kam jedeš ty?“

„Já? Musím se podívat do Rožmberka. Dávno jsme tam nebyli.“

„Proč my ne?“

„Protože je zima. Sbohem, Violo. Buď už hodná.“

Dohnal Gertrudu na schodech. „Co tady děláš?“ vyhrkl nezdvořile.

„A co ty?“ usmála se. „Hledala jsem tě a služka mi řekla, že čekáš dole v síni. Asi mě nechtěla pustit za tebou do ložnice.“

„Tam není moje ložnice.“ Ohlédl se přes rameno, než jí položil ruku kolem pasu a políbil ji do vlasů. „Vyspala set dobře?“

„Výtečně.“

„Já taky. Pojď, pospěš si. Hned po snídani vyrazíme.“

Gertruda nebyla valná jezdkyně, ale tentokrát dala přednost koni před šerými nosítky. Nejeli dlouho. Ještě nebyli ani z dohledu hradu, když odbočil z cesty po vyšlapané pěšině. Zdálo by se, že po ní chodí jen lesní zvěř, ale ve sněhu bylo vidět stopy koní.

„Tohle je cesta do Žďáru?“ zeptala se nevinně.

„Ne. Do Žďáru tě doprovodím zítra. Mám tady řízení.“

„Mohla jsem odjet sama.“

„To by mě tu nic nedrželo,“ zasmál se, popadl ji kolem pasu a posadil před sebe na koně. „Unáším tě, jestli sis nevšimla. Na Svojanově je moc zvědavých očí. Nechci dál ohrožovat tvou pověst.“

Ach rytíři! Ty zvědavé oči jsou nejspíš ty moje, viď? Jenomže mě nějaké děti nezajímají. Přece vím, že milování často nezůstane bez následků, a je-li pouto mezi milenci silnější o plody lásky, tím

líp. Tajíš je? Dobře. Jistě by mohly zajímat pana komořího. Ale mne nezajímají žádné záhady krom jediné: jaký můžeš mít půvab pro paní z Rožmberka. Myslím, že si to budu ověřovat co nejdéle. Líbí se mi to.

„Díky. Jsi ohleduplný," vzdychla způsobně.

„Jen k sobě. Nerad se dávám vyrušovat, víš?"

Noc v lesním srubu. Jako by tady stál jen pro to sladké milování. A taky nejspíš ano. Sem si ten dvorný rytíř, zavázaný své paní, asi vodívá křepeličky. Ty dětské hlasy nepatřily žádným batolatům. Už asi otce hlídají. Otce? Ta malá mu říkala Záviši. Gertruda to pustila z hlavy, sotva se jí ta myšlenka vynořila. Co s tím! Jinde v rodinách si říkají pane. Tak proč ne jménem? Neoženil se. Žije sám jen s dětmi. Skutečně si Viola myslí, že je jí věrný? On?

Gertrudin rytíř jí stál v šřovu a hned nazítří vyrazili na cestu. Lidé se většinou drželi doma kvůli nečasu i možnému nebezpečí. Potkal-lis koho, tak nejspíš lapku, a ani těm se do plískanic nechtělo. Cestovali liduprázdnou krajinou až na jediné setkání hned u Jimramova, které Gertrudě vzalo dech. Naštěstí pán, jehož družina zůstala ostražitě stát, když v ohbí cesty nečekaně vyjeli proti svojanovským, si ženy, zachumlané v kožichu a schovávající se vzadu mezi zbrojnoši, moc nevšímal.

Zkřížené ostrve. Pan ze Svojanova cestoval bez znaku. „Ostrev," řekl jen, když sám vyjel vstříc ronovským ozbrojencům doprostřed cesty. „Má sestra je paní z Lichtemburka. Neměj obavy, pane z Lipé."

„Ano, poznávám tě, pane." Jindřich z Lipé marně zapátral v paměti po jménu. Ovšem, to je ten mladík, s kterým se kdysi sešel v Těšíně, ještě než se Viola Těšínská stala královnou českou. Přišel odkudsi z ciziny, snad z Itálie. Sestra je paní z Lichtemburka? Lichtemburků je! Pokrčil rameny. Vlastně na tom nezáleželo. „Přeju ti šťastnou cestu," dodal a ustoupil stranou.

„Já tobě také, pane."

Chvíli si dávali přednost na úzké cestě, nakonec pan z Lipé přijal projev zdvořilostí mladšího pána a odcválal v čele svých lidí.

Záviš se otočil a objevil Gertrudu mezi ozbrojenci. „Ty se schováváš před panem z Lipé?" zeptal se udiveně. „Proč?"

To tak! Obrátit Jindřichovu pozornost ke Svojanovu. Ať si Viola omotala Rožmberka jakýmikoli výmysly, ten by mu to už rozmluvil. Mazaný je dost, aby pochopil, oč jde. Stačí, když si vynutí přístup do hradu, jehož purkrabí hostí důvěrnici české královny, a zahlédne ty děti. Viola! Už jméno prozrazuje. A možná i tvář.

„Schovávám se před každým a před ním zvlášť," řekla suše. „Mám mu snad strkat pod nos, že si zrovna teď jedu zajistit jeho dar?"

Záviš to přijal bez podezření. Ostatně týž den se přesvědčil, že mluvila pravdu. Tři vesnice z vlastnictví pana z Lipé, které jí patřily už pět let. Rozpačitý hold rychtářů, kteří se možná chtěli vzpouzet. Přítomnost ozbrojenců pana ze Svojanova dodala Gertrudiným právům váhy. Skončili prohlídku ještě do večera a nocovali v klášteře.

Ráno už čekal u nosítek, sotva se vzbudila. „Spěcháš velice?"

„Snad ne," usmála se. „Podle toho, proč se ptáš."

„Možná jsi něco zapomněla v mém srubu."

„Možná."

Vyhledal pod pláštěm její ruku. „Slíbil jsem, že tě dovezu sem, a slib jsem splnil. Ale nezavázal jsem se, že tě neunesu zpátky. Nelituj toho dne. Můj panoš zatím učinil náš úkryt líbeznějším."

„Ty už nejedeš dál?"

„Kam?" zpozorněl.

Chránila se dát najevo, že poslouchala. Rožmberk jako výmluva? To na tom nejsi zrovna dpbře, paní Violo. To vůbec ne.

„Přece jsi řekl, že máme jen společnou cestu."

„A nemáme snad?"

„Týden," řekla přísně. „Nic víc."

Týden je až moc. A je-li to málo, tím líp. Kdo se rozejdou ještě roztouženi, mají vždycky otevřená dvířka k návratu.

Ale byly to jenom tři noci a dva dny. Když si třetí den na chvíli vyjeli, umilovaní a spokojení, couvli z cesty oba, jako by si řekli, když se v zatáčce objevila korouhev s pětilistou růží.

„Neviděl tě?" zeptal se Záviš starostlivě.

„Vadilo by ti to?"

„Mně?“ usmál se docela přirozeně, jako rytíř, který jen střeží čest ženy. „Byl bych hrdý, ale tak ješitný nejsem. Musím teď zpátky. Počkáš?“

Ano, družina pana komořího mířila patrně ke Svojanovu. Rychle se rozhodla. Už jednou jsem se s ním vrátila. Ještě čekat? Už by to nebylo to. A pak, takovou příležitost zmeškat nelze. „Jak dlouho se zdrží pan z Rožmberka?“ zeptala se.

„Nevím. Přijíždí poprvé.“

Poprvé?! Snad pan komoří neobjevil sladké tajemství své choti? Tak nevhod, bože! Doufejme, že ne. „Nepočkám,“ řekla zdrženlivě.

„Zlobíš se? Ten týden přece ještě neskončil.“

„Už asi ano.“ Usmála se. „Snad se mi ještě někdy porouchají nosítka. Nezapomenu, kde je pohostinný hrad.“

„Díky.“ Políbil ji, velice vřele, ale krátce. Docela jasně už byl myšlenkami pryč. „Sbohem, má drahá.“

Nosítka se mi nejspíš už neporouchají. Víš to taky, viď? Závrať blažené vzpomínky a sbohem. Tak to má být.

Dívala se za ním, jak se zkratkou řítí přímo lesem. Mám také naspěch. Pan komoří se možná nezdrží a lepšího posla než já by Eliška Přemyslovna těžko našla. I když se mi zvlášť nelíbí vyhrožovat ženě, kterou chápu. Jenže to bere všechno zbytečně vážně. Sama je si vinna tím, že je tak zranitelná. Ne, žádný soucit, se mnou ho taky nikdy nikdo neměl. Naštěstí se já bez něj obejdu.

„Jedeme,“ řekla svému panošovi. „Co nejrychleji.“

„Do Prahy?“

„Ne. Napřed k Rožmberku.“

Hebká je kukla smrtihlava

„Jsem sluha pana Mikuláše. Pan Póta neměl právo mě posílat," prohlásil zajatec zatvrzele možná po sté a první.

„Gerhart," řekl pan z Liipé zamyšleně. „Nejsi náhodou ten, co vrazil starému Peregrinovi v uličce za Havlem nůž mezi žebra?"

„Já nejsem vrah."

„Kdybys nežvanil. Viděli jsme sami."

„Tví sluhové nikdy nikoho nezabili na tvou obranu?" zeptal se Gerhart drze.

„Ale ano. Dost často, naštěstí, jinak bych tu už nebyl. Kolik máš vroubků ty, Oldřichu?"

Oldřich se zasmál. „Ani nevím. Ale tenhle k nim asi nepřibude."

„Ne. Odvezeš ho na Potštejn zpátky panu Mikulášovi. Že se dávám uctivě poroučet. Ať s ním naloží, jak mu libo." Pan z Lipé se obrátil k zajatci. „Mně starý Peregrin Puš na srdci neleží. Už je to pět let a nebyl můj přítel, i když já bych si na to nenajímal sluhy. Ale kdyby můj Oldřich za mými zády přijímal úplatky od kohokoli, neřku-li od Viléma Zajíce, to by mi vadilo. A moc. Nebudu pana z Potštejna připravovat o jeho spravedlivý soud. Patříš jemu, tak běž hezky zpátky."

„Pane," řekl zajatec zbledlými rty a zpupnost ho přešla. Jeho pán mu očividně naháněl strach. „Sto ran holí, ano? Přijímám a víckrát mě neuvidíš."

„Holenku, nejsi zlodějíček," odpověděl pan z Lipé vážně. „Asi zapomínáš, jaký je trest za zradu. O míň podle mne nešlo. Odveď ho."

Richenza za jeho zády si povzdechla. „Měl jsi to svěřit mně."

„Dala bys ho čtvrtit. Vím." Jindřich se usmál a políbil ji. „Já bych se tě potom v noci bál. Neměj strach, Mikuláš z Potštejna už něco vymyslí. Kam bychom přišli, kdyby naše lidi soudil kdekdo? I když já jsem pan z Lipé, a on jenom zchudlý a po krk zadlužený pán."

„Proč?“

„Co proč?“

„Proč je zadlužený?“

„Miláčku, ty ses ve svém Hradci asi starala jen o jídlo. Starý Procek z Potštejna přece zahynul ve sporech s Peregrinem Pušem a jeho příbuzní drzého měšťánka přitlačili ke zdi. Mikuláš s tímhle Gerhartem a ještě jedním sluhou a samozřejmě taky s nerozlučným panem Oldřichem z Brandýsa zamordovali Peregrina někde v Praze. Úkladně. Rytíř prý nemůže křížit meč s měšťanskou špínou. A co hůř, dal se chytit. Jak to, že nic nevíš? Potštejn i Brandýs máš skoro na dohled.“

Richenza našpulila rty. „Tenkrát jsem se zajímala jen o tebe.“

„A o Habsburka. Teď už ne?“

„O Habsburka už ne,“ usmála se. „Od té doby, co jsi rozumný, snad nemusím.“

„Rozumný jsem byl vždycky. Dřív jsi to myslívala jako výtku.“

„Bohužel nezaslouženou.“ Vylezla si mu na klín. „Povídej, jak to bylo. Výkupné mocného pána přece neožebračí.“

„Kdyby výkupné.“ Přesedl si, aby ji mohl obejmout pohodlněji, a pokračoval, líbaje chvílemi nastavené rty. „Platili strašlivě. Třiceti klášterům kromě získání bratrství tisíc mší za Peregrinovu duši. Kdejakému kostelu denně mše na věčné časy a ještě vdově patnáct set hřiven stříbra. V hotovosti na ruku. Dohromady to bylo pěkných pár desítek tisíc. Počítám, že se zadlužili nadosmrti. A navíc pokořující procesí a odprošování a kajícné pouti k apoštolským hrobům do Říma, do Cách, do Compostelly. Má drahá! To nestálo málo krom rudého vzteku před očima, protože rozsudek vynášela říšská hrabátka, kterým do toho nebylo vůbec nic. Jenomže vládl Petr z Aspeltu, Mikuláš seděl ve věži a Póta ho v tom nechtěl nechat.“

„Byl koneckonců vrah,“ řekla Richenza smířlivě a přivřela oči, vychutnávajíc přerušovaný polibek. „A pomáhala mu banda sprostých, prodejných ničemů, mohu-li soudit podle toho Gerharta.“

„Ano. Jenomže jeho otec byl také zabit a toho si vzácní rozhodčí neráčili ani všimnout. Peregrin byl pěkný beránek. Sám jsem to

zakusil na vlastní kůži. Páni z Potštejna jsou ovšem Češi. A Pušovci a ostatní Němci jak polena. Snadné rozhodnutí.“

„Už zase, Jindřichu?“

„Co už zase? Habsburk je taky Němec, sakra. To se ví.“

„Neklej.“

„Nic jiného mě nenapadá. Kéž bych ho nikdy nepotřeboval!“

„Choval se zpupně?“ zeptala se Richenza potměšile.

Podíval se na ni se zlostnou chápavostí. „Jako bys neznala svého Fridricha! Rozplýval se vděčností, jako bych mu prokazoval kdovíjakou službu. A vlastně ano. Podplatil tě, abys mě oklamala. Ten moc potřebuje v Čechách neshody.“

„Asi už ničemu nerozumím,“ prohlásila Richenza upjatě a odtáhla se. „Tebe si Fridrich najal, abys tu dělal rozbroje, a chudinka Eliška Přemyslovna touží po míru. Ano? Co mně je do toho? Přesvědčil jsi mě, že jsi ohrožen, tak jsém ti opatřila spojence. Nebo ne? Sám jsi se na podzim praštil do hlavy a zlámal si ruku, jenom abys mě obelhával? Abych dál v myšlenkách křivdila té pokojné holubičce a tvému jemnému švagrovi?“

„Bez Fridricha bych se obešel.“

„Ovšem, máš pana z Rožmberka,“ ušklíbla se. „Návštěva u něj věru stála za ty dva dny zajížďky, o které jsi mě okradl. Jenomže já jsem hloupá a ty se vyznáš v lidech.“

Jindřich mlčel. Petrovi z Rožmberka nikdy nerozuměl a asi už nikdy nebude. Mezi pány jistě mohlo dobře jít o to, kdo bude hrát prim ve státě. A Rožmberk možná tenkrát těžce nesl, že místo na výsluní nemá on. Vítkovci odjakživa byli první v zemi. Už dávno před FalkenStejnem a zvlášť za něho. Petrův otec, pan Jindřich, byl sice jen poslušným hodnostářem, ale za Václava Druhého to jinak nešlo. Ten uměl ve svých slabých nerytířských rukou po čertech pevně třímat otěže. Po králi byl pan Jindřich z Rožmberka z nejmocnějších pánů, ale k moci se tlačili i Ronovci. Pan Hynek z Dubé. Páni z Lictotembutka. A nakonec i pan z Lipé, který všechny převýšil. To už byl Václav Druhý po smrti, takže převýšil i krále. Václava Třetího, Koruitaace, Habsburka a nakonec i Jana. Rožmberk couvl do stínu.

Starý pan Jindřich umřel, Petr byl mladý, nezkušený a vychovaný v klášlteře. Brzy sice vyrovnal krok s ostatními, ale toho prvního nepředhonil. Jenomže prvním chce zatraceně být pan Zajíc a ne už já. Já jen chci zachránit holý život, a co je třeba k štěstí. Spokojil bych se s menší mírou moci, mít záruku ve svém vladaři. Rožmberk! Tady přece mohl popadnout svou příležitost. Zajíc ho ke kormidlu nepustí.

Já už ničemu asi nerozumím. Škoda, že tenkrát z té svatby sešlo. Škoda. Měl jsem mu nabídnout Kateřinu místo Anny, jenže jsem netušil, že ji vůbec zná a ... Škoda. Ale kdoví. Vyměnil bych já slib Richenzina objetí za jakoukoli sebesvůdnější přelétavou lásku? Víc mezi ním a Kateřinou asi nebylo. Pár polibků. Několik procházek. Milenci? Ne. Je urozená panna a on rytíř. Svádíme dívenky z fraucimoru, ne své příští choti.

„Hlupák jsem já," řekl konečně a usmál se. „Aspoň je jasno, s kým a proti komu."

„Ještě ho omlouvá královna vdova?" dala ho.

„Královna vdova omlouvá každého. Dokonce i mne." Jindřich bez velkých obtíží přemohl předstíraný odpor a políbil ji vroucněji. „Víš co? Nechrne už Rožmberka i s Violou. A vůbec, šel bych spát."

„Je ráno," připomněla mu s malým úsměvem.

„Ať. Pro tvoje krásné oči jsem onehdy probděl noc s tvým Fridrichem. Sama víš, že mi zdraví neslouží, tak mi to musíš vynahradit."

„Vezeme toho holomka zpátky na Potštejn, Prkoši," řekl Oldřich prvnímu zbrojnoši a přátelsky se na něj zašklebil. Asi se tak znamenitě vyspal, že se mu najednou zdál růžový celý svět. Jistojistě se zapřísahal, že Potštejn ho už neuvidí. Ale když poručil pan z Lipé ... Ostatně proč? Podívat se přece není zločin. A o nic jiného zdaleka ... docela určitě ... Než se stačil zakabonit, vyvstaly před ním ty třpytivě modré oči a smetanová pleť. V konečcích prstů znovu dráždivě cítil ohebnou hebkost těla, které potají objímal pod pláštěm, když ji přidržoval v sedle. Jsi bohatý? Ano, ,to jsem. Bohužel...

Promluvím s panem z Lipé, rozhodl se. Okamžitě s ním promluvím, jen co se vrátím. Aspoň ten rytířský pás. Její Milost

přece říkala, že by mohl rakouský vévoda, když se český král doma nezdržuje. Paní Richenza má pana Fridricha dobře omotaného. Ten se nebude ptát na otce. A jednou rytíř ... Je ovšem Habsburk. Ale do sporu římských králů nám vůbec nic není, a komu straní Jan Lucemburský, může být srdečně jedno každému. Náš domov Habsburk dávno neohrožuje.

Bohatý. Ano. Proti té lesklé bídě, i když Potštejnové patří k nejvyššímu panstvu a čerstvý rytíř beze jména ... Pomalu. Ještě žádný rytíř. Ještě ani slovo závazku. Jenom se podívat a slíbit aspoň očima. Anebo mlčícími rty na růžových ústech ... Ta představa ho zaskočila, až si vzrušeně poposedl. Zamilován? No samozřejmě, jsem. A jak!

Prkoš ho pozoroval s našpulenými rty a zdálo se, že se baví. „Co koukáš?“ utrhl se na něj Oldřich nevrle. „Vidíš mě snad prvně?“

„Jedeme na námluvy, pane?“ zeptal se zbrojnoš úslužně.

„Nech toho!“ rozzuřil se Oldřich. „O takových věcech se ... Prostě se nežertuje! Víš, kdo je ta panna? Radmila z Potštejna!“

„A ty jsi pan Oldřich z Vranova. Tak co?“ Prkoš se k němu přitočil a přátelsky ho popleskal po rameni. „Dělej, jak myslíš, Oldřichu, ale vůbec nebude na škodu, když ti dnes zase budeme říkat pane. Vlastně by se to slušelo. Ty pro nás můžeš být Oldřich jen na vlastní přání a mezi čtyřma očima. A ještě Pluh! Neměl jsi nás zvykat.“

„Díky.“ Oldřich popojel do čela, ale hned se zase obrátil. „A stejně možná jenom dneska, Prkoši,“ řekl smutně. „Každý, kam patří.“

„A kam patříš ty? Tvá matka nebyla poběhlice a určitě tě nezplodil žádný opilý kočí. Myslíš, že je to výhoda, když já znám svého otce? Jdi, všechno se nějak vyřeší. I kdyby jenom někde na mechu. I urozená panenka je jen ženská a na pana z Lipé se můžeš spolehnout, že tě nedá, kdyby tě její bratr honil jako nebožtíka Peregrina.“

„Povzbudivá připomínka,“ ošil se Oldřich. „Nemám v úmyslu ji svést. Prostě jen předám toho věžně.“

„A zůstaneš na žejdlík či dva.“

„Snad, když mě pozvou.“

„A přes noc.“

Oldřich se zarazil. To ne. Z toho bych už mél strach. Copak bych dokázal nepátrat, které dveře jsou její? Byla přece s tím Leopoldem. Půjde s prvním, kdo ji odvede z náruče starého Křesislava ze Žampachu. Pročpak mě vůbec napadlo, že se jí líbím? Chce se jen osvobodit. Jsi bohatý? Hladil jsem ji a nebránila se. Kdybych ji políbil... A přece je pyšná.

„Pan z Vranova!“ vykřikl strážný u potštejnské brány, jako by vítal očekávaného hosta, a most se snesl přes příkop s překotnou rychlostí. Ušmudlaný kluk upadl na schodech, jak spěchal do hradu zvěstovat tu novinu. Pan Póta se vynořil nečekaně rychle. Skoro to vypadalo, že ho čekají dnem i nocí. Radmila v úloze hospodyňky strojila stůl a usmívala se na něj za zády obou mužů očima. Ten druhý byl asi její bratr Mikuláš. Mračil se jako čert a prohlížel si Oldřicha se zjevnou nedůvěrou. Křesislav ze Žampachu byl jeho nápad. Prozatím neměl proč mít pana z Vranova v lásce.

„Pan z Lipé ti posílá toho muže zpátky, pane,“ oznámil mu Oldřich uhlazeně, sotva je Póta představil. „Rozsudek nad tvým sluhou přísluší tobě, ne jemu, protože zradil tebe především.“

„Ten úklad přece platil panu z Lipé.“

„Jistě. Ale je to tvoje jméno, které zneužil.“

„A kdybych mu odpustil?“

Oldřich pokrčil rameny. „Je to tvoje právo, ale vydáváš se v nebezpečí. Jednou už začal, přestat nemůže.“

„Jenom jsem žertoval. Dám ho rozčtvrtit, a bez milosti.“ Mikuláš se obrátil a houkl na podomky „Odtáhněte ho do věže. A zavřete pořádně, ať neuteče, nebo dám z vás všech sedřít kůži.“

„Naše tabule je chudá, musíš prominout.“ Pan Póta spustil své mohutné tělo na rozvrzanou židli. Radmila usedla proti nim na konci stolu a dívala se upřeně Oldřichovi do očí. Znejistěl pod tím pohledem a taktak že si nerozlil víno po šatech. Bylo výtečné, do sklepů pánů z Potštejna nouze nezasáhla. Zato kuchař se u své práce určitě nezapotil.

„Je bída v celé zemi,“ prohodil Oldřich s pochopením, spíš aby své hostitele neuváděl do rozpaků než proto, že by v té chvíli obzvlášť cítil s trpícími. Vlastní zmatení citů ho zaměstnávalo úplně.

„Mám vesnici kousek nad Jihlavou řekou. Dost blízko u Dalešic. Tamní magdalenitky chodí žebrat, a dokonce když jim kdosi řekl, že ves, která má jediná v okolí plné sýpky, patří mně, přišla za mnou sama abatyše, ještě pohledná ženská, a ...“ Zarazil se a vrhl omluvný pohled na Radmilu.

„Vyhověl jsi jí?“ zeptala se potměšile.

„Radmilo!“ okřikl ji Mikuláš zlostně.

„Už mlčím.“

„Raději odejdi,“ řekl Póta nevlídně. „Ani se nehodí, abys seděla s námi. Jdi, můžeš přist. Práce ti stejně stojí.“

Radmila se zvedla. „Věřím, že tě nevidím naposledy, pane z Vranova,“ řekla roztomile a poslušně opustila síň.

Oldřich tiše zuřil, hlavně na sebe. Proč jsem začínal! Potštejnové po Radmilině odchodu viditelně okřáli a sesedli se blíž.

„Tak jeptišky!“ vyhrkl Póta dychtivě. „Povídej, pane Oldřichu.“

„Není o čem,“ usmál se Oldřich stísněně. „Nevyužil jsem ...“

„Copak jsi svatý? Před námi nemusíš. My jí to neřekneme.“

„To vůbec nejsem. Jenomže ... Obejmout žebračku, které je jedno, kdybych byl o padesát let starší a třikrát tak odpudlivý . ..“

„To je vlastně pravda,“ řekl Póta trochu překvapeně. „Ačkoliv, služebnice boží...“ Olízl se jako mlsný kocour a zeptal se: „Jaký že to je řád v těch Dalešicích?“

„Magdalenitky.“ Oldřich se usmál. „Dalo by se říci, že k tomu nemají daleko, ale já nebyl jenom tam. Znojemské klarisky, dominikánky v Brně, i cisterciačky v Tišnově a augustiniánky v Doubravníku ... Říká se, že není jediný ženský klášter, kam by sedláček zajel s pytlíkem mouky bez naděje na sladkou odměnu. A co teprve lovci se zvěřinou u sedla!“

„Měl jsi je všechny?“ zeptal se Mikuláš závistivě.

„Já žádnou. Je mi z toho nanic. Jako by tě u hřbitovní zdi sváděly mrtvé duše. Když je ti úzko, přece si nezpíváš. Či ano?“

„Při souložení si nezpívám,“ odpověděl Mikuláš hrubě, „a taky mi při něm není úzko. Tobě snad je? To tě lituju. Hraješ si na počestného a nemáš proč. Jsme muži světa.“ Opřel se opatrně dozadu o opěradlo rozviklané židle a úskočně se zadíval na Oldřicha. „Ty se prý ucházíš o mou sestru, pane,“ prohlásil bez přechodu.

„Chceš se ptát na věno? Pan Křesislav se na ně neptal, jestli rozumíš.“

„Mikuláši!“ okřikl ho Póta zlostně. „Přestaň konečně ...“

„Tak chce si ji vzít, nebo ne?“

„O tom přece vůbec nebyla řeč,“ vložil se do nevítaného rozhovoru Oldřich. „Nikdy jsem, ani slůvkem ...“

„Tak vidíš,“ obrátil se Mikuláš vítězně k strýci. „Kroutí se.“

„Nekroutí se!“ zařval Póta a praštil pěstí do stolu. „Kdybys tak nechlastal! Nedomluvili jsme přece nic. Radmila je zasnoubena s Křesislavem a . .. Promiň, pane z Lipé.“

Oldřich nechal narážku bez povšimnutí. Ani druhé jméno mu nebylo vlastní a to přeřeknutí mu nic neříkalo. „Já nerad nechávám za sebe mluvit jiné, pane z Potštejna,“ řekl ostražitě. „Až jednou přijdu a prohlásím, že se hodlám vážně ucházet o pannu... o kteroukoli pannu, tak to bude pravda hned a nadosmrti. Mám říci, že si chci tívou sestru vzít? I když je to tisíckrát má touha, ještě nemohu. Nikdo z nás není ničím vázán. Když myslíš, vdejte ji a já nemohu nic než ze žárlivosti zabít jejího chotě ještě při svatební hostině a dát se třeba popravit. Nic víc, pane z Potštejna. Zatím.“

Mikuláš zaraženě mlčel. Póta, který se domníval, že chápe, vynaložil všechno úsilí, aby se svému hostu zalíbil. Pan z Lipé nejspíš nesouhlasí. Bodejť by, dívka bez věna. Jenomže syn mu to může rozmluvit, když bude velmi spokojen a velmi zamilován. Mikuláš se zbláznil. Křesislav ze Žampachu! Možná bude jednou dobrý, ale proč to tomu mladíkovi strkat před oči? Všechno je na mně, pomyslel si mrzutě. Radmila je nevychovaná husa. Tenhle si přece tak docela zjevně potrpí na počestnost. Co má nevinná dívka co vědět o zkažených jeptiškách, které prodávají své tělo? A vůbec o tom, že tělo je na prodej?

„Ano, už to není k vydržení,“ vrátil se k načatému rozhovoru. „Všechny naše důchody pohlcují dluhy, co bych zapíral. A že nás měšťani a kutny ždímají bez milosti. Z tohio kolotoče se snad neosvobodíme nikdy. Abys mohl jednomu zaplatit, musíš si půjčovat od druhého. Nediv se nám, že možná s trochu neobvyklým spěchem ... Ne, nebudeme už o tom mluvit. Jsme ze starého rodu, pane ... z Vranova. A nebyli bychom první, kdo kvůli dluhům klesnou zpátky

mezi zemany. Nechci. Radši povraždím sebe a celou rodinu. Jenom se rozhlédni, kdo už si všechno hraje na pána! Takový Pirkner z Pirkštejna je ještě světlý zjev. Ten svoje hrady staví sám. Ale Puš ukradl mému bratrovi Litice a... Je jich, měšťánků! Zatím to šlo. Zaťali jsme zuby a začali hospodařit. A máme přátele. Tvůj . .. Pan z Lipé nám také nejednou vypomohl. Nezištně. Bez úroku. Jenomže při té drahotě . .. Řekni mi, je to pravda, že královna si pozvala cizí vojáky? A že krom pana z Valdeka snad v její radě není Čech? Když jsme se dověděli, že mohučský lišák odjíždí, oslavovali jsme to týden. A zbytečně, jak se zdá.“

„Být nepřítelem pana Zajíce určitě není prozřetelné,“ řekl Oldřich opatrně. „Proto jsem přivezl toho člověka. Rozhodněte se.“

„Asi ti nerozumím,“ zamračil se Póta.

„Příští král vyrůstá na Křivoklátě pod dohledem pana z Valdeka. To víš, že je teď podkomořím? Podaří-li se porýnským žoldákům rozdupat pana z Lipé . .. No, volte. Královna Eliška je Přemyslovna.“

„Co jsi zvolil ty, pane z Vranova?“

„Já nemám na vybranou.“

„Chceš tím říci...“

„Vůbec nic. Jenom to, co jsem řekl. Ale jsem šťasten, že to, co pokládám za správné, není v rozporu s mou povinností, a budu se rád bít do posledního dechu a do poslední kapky krve. Jenom nechci dát život zbytečně. Ještě od něj cosi očekávám.“

Nezdálo se, že by Potšitejnové chápali, co očekává zrovna od té chvíle. Dveře zůstaly zavřené. Copak ji neuvidím? Ne. Ani při obědě, ktetý byl ostatně tak málo vydatný, že i nevybíravého Oldřicha přešly chuitě na další pitku. Vstal.

„Měl jsem vám vyřídit, aby bylo jasno: Pan z Lipé nikomu nebude bránit, chce-li raději přijmout přátelství Viléma z Valdeka.“

Mikuláš vstal a praštil pěstí do stolu. „Co si o mně myslíš?“ vybuchl. „I kdyby ten ničema Gerhart byl miláček mého srdce. Vlastního bratra bych zavrhl, natož jeho. Chceš se podívat?“

„Ne, pojedu. Neukvapuj se kvůli mé přítomnosti.“

Přes mnohomluvné námitky dal sedlat, smutný jak o pohřbu. Dají ji bohatému pánu a svatbu jsou ochotni vystrojit třeba dnes. Jinak nic. Nic, ani pohled, úsměv, natož polibek. Svatba! Kdyby se

dověděli, kdo jsem, hnali by mě spíš holí. Ne. Radši pryč. Vyrvat ten obraz ze srdce. Leda bych jednou přijel pod korouhví. Svou vlastní, ne tou se zkříženou ostrví, která mě nutí lhát a ...

„Podívej," řekl Prkoš.

Seděla na vysokém koni, celá zachumlaná do kožešin, že jí koukal jen nos. „Jeďte napřed," hlesl Oldřich zmámeně.

„Už jsem myslela, že tu zmrznu," usmála se mu vstříc.

Den byl vlahý. Dubnové slunce vykonalo své i při té protáhlé, nekonečné zimě. „Vždyť není zima," vydechl vzrušeně, chopil se vztažených rukou a zahřál je obě najednou dlouhým polibkem.

„Ale já tu čekám od rána."

„Ty jsi. .."

„Hned, jak mě vyhnali. Myslela jsem si, že půjdeš taky. Mýlila jsem se, jak vidím. Korbel a můj bratr ti byli milejší." Ušklíbla se. „Ale pojistila jsem se," dodala se zadostiučiněním. „Oběd tě přece jen vypudil. To se mi podařilo."

„Jak to tobě, když jsi byla tady?"

„Držím spíž pod zámkem. Dnes je to třeba. Asi mysleli, že už nic nezbývá."

„A zbývá?" zeptal se všetečně.

„Moc ne. Ale kdybych tě chtěla opravdu uctít, to bych mohla."

„Díky, můj žaludek se uskrovní moc rád pro blaho srdce."

„Jde o blaho srdce?"

„Ty se ptáš?"

„Musím."

Trochu ji od sebe oddálil a dlouho se jí díval do očí. „Proč chceš, abych si tě vzal?"

„Třeba to nechci."

„Ale ano. Jenomže ..."

„Ne, to je všechno špatně. Neměla jsem se ptát, jestli jsi bohatý. Ve skutečnosti mě to nezajímá. Na nouzi jsem si dávno zvykla."

„Chudoba je zlá," řekl vážně. „Viděl jsem ubožáky z hladu krást, zešílet, zabíjet. Padat morem. Prodávat se. Nemohu to mít za zlé nikomu. Také jsem poznal kdysi hlad, když jsem byl malý a upřímnost ve mně ještě vítězila nad pomyslnými pojmy rytířské cti. A kradl jsem."

„Ty?“ zepitala se nedůvěřivě. „Chceš mě zkoušet?“

„Ne. Přiznat se.“ Poklekl před ní. „Aby sis nemyslela, že se vytáčím. Chtít! Má drahá! Chtít a smět nebývá vždycky totéž.“

„Záleží na tom?“ hlesla tichounce. „Co nesmíš . . . tady?“

Vstal. „Nic,“ řekl a zavřel oči. „Protože. ..“ Zmlkl. Cítil hebké prsty, jak se kradou po jeho tváři. Ale vyhnuly se jeho hledajícím rtům a pevně se spojily na jeho šíji. Chvíli kladl odpor jejich naléhavému tahu, než povolil. Zvolna, s vypočítavou dráždivostí, táhly ty útlé paže jeho hlavu níž.

Díky, nebesa, za tu vleklou zimu. Jiné roky by už byl zářivý jarní děn, našedlé chomáče loňské trávy by se už vábivě zelenaly a jejich vlhkost by snadno pokryl rytířský plášť. Jedině tvrdé skalní lože jim nabízelo útulek uprostřed rozblácených kaluží a i přes tu hromadu kožichů . .. Zarazil se. Myslela na to? Všechny tři pláště se rozvíraly do tajuplné skuliny, za kterou neviděl nic. Neodolal a sáhl do sametového přítmí. „Kdo jsi opravdu?“ zeptala se, zadržujíc dech.

Chvíli nepromluvil a sledoval rty stopu svých laskajících dlaní. „Proč to chceš vědět?“ zašeptal pak.

„Nechci. Teď ne,“ odpověděla taky šeptem. „Až potom.“

Vzpamatoval se. Zabalil ji do všech jejích plášťů a pevně stáhl jejich okraje.

„Poslouchej. Jsem jenom panoš pana z Lipé. Docela obyčejný a vlastně hůř než to. Má matka byla z pánů z Vranova a zemřela při mém narození. U magdalenitek v Dalešicích, chápeš-li, co to znamená. Kdo je můj otec, neví nikdo. Říkají mi zkrátka Oldřich Pluh. Pan z Lipé mě našel ve vsi u sedláka, může to být tak deset let. Zbili mě tenkrát do bezvědomí, protože jsem políbil dcerku nejehudšího podruha. Počestně zplozenou. Já, parchant. Pan z Lipé viděl z dálky z kopce, jak se bráním pěti rozzuřeným chlapům. Líbilo se mu to. Chtěl mě vykoupit, ale v klášteře zjistil, že nejsem poddaný a že má matka byla urozená. Vzal mě s sebou rovnou. To je všechno. A chceš-li ještě, můžeme se teď milovat.“

K jeho podivu se nebránila. Zastyděl se a pustil ji. „Dovedeš být pěkně sprostý,“ řekla tiše. Pláč měla na krajíčku.

„Asi je to tím, že jsem vyrůstal jako sprostý chlap,“ odsekl. „Ber, chceš-li. Po druhé nepřijdu.“

Přitulila ťvář k jeho rameni. „Proč jsi zlý?“

Vzdychl. „Protože jsem nešťastný až k smrti. Co můžu? Přísahal jsem si, že už nepřijedu, dokud nebudu aspoň rytířem.“

„Budeš?“

Pokrčil rameny. „To nemůžu vědět. Pan z Lipé je uznalý. Za těch deset lét jsem nahrabal víc než leckterý pán. S tím by mě možná přijali aspoň do měšťanského stavu, ale to by mě tvůj bratr hnal ještě spíš, než kdybych přišel rovnou ze selského dvora.“

„Bojíš se, že tě zabijou?“

„Ne. Mne stěží dostanou. Ale ty jsi s nimi bezbranná. Kdybych tě unesl, musel bych tě vydat. Ani pan z Lipé by tně nezaštítil. A já nemám ani tvrz, neřkuli hrad. Chceš se snad skrývat po lesích?“

„A co když mi lžeš?“

Usmál se. „Radši mi věř. Moc by ses zklamala. Ve Vranově nad Dyjí je purkrabím svého otce pan Čeněk z Lipé. To se dá zjistit dost snadno. Za týden už bych se bál tady ukázat.“

„Póta to samozřejmě ví,“ řekla líbezně. „Jenže si myslí, že ty jsi syn pana z Lipé.“

Oldřich strnul. „Cože? Já ...“

„A nejsi?“ zeptala se s poslední nadějí, vystoupila rva špičky a znovu přitáhla jeho rty blíž k svým. „Prosím tě! Řekni!“

Líbal ji dlouho bez odpovědi. Asi naposledy. Pak ona sedne na koně a my abychom zmizeli co nejrychleji, než nás někde v rokli doženou mstitelé. Dnes se dá kdeco svést na lapky a na Valdeka.

„Ne,“ řekl pak zasmušile. „Nejsem syn pana z Lipé. Jsem Oldřich zvaný Pluh. A parchant. Snad urozený. Miluju tě a nesmím si tě vzít. Aspoň před lidmi. A moc tě chci. Co mám udělat?“

Malinko couvla, ale nebylo to odmítnutí. „Musím se rozmyslet,“ hlesla tiše. „Já jsem tak doufala, že mě vysvobodíš!“

„Vyplýtváš-li polovinu té námahy na jiného, náramně snadno najdeš ženicha,“ utrhl se na ni hněvivě. „Můžu ti jedině zabít starého Křesislava, abys měla víc času na výběr a nemusela sáhnout po prvním, kdo přijde. Chceš? Jen si řekni. Udělám to rád.“

Potřásla hlavou. „Vůbec nic nechápeš.“

„Ale ano.“

„Ne. Snad bude lepší, stanu-li se paní na Žampachu. Starci málokdy přežijou svou choť. A pak . ..“

„Snad nechceš vraždit?“ zeptal se nedůvěřivě.

„Jsem toho schopná!“ vykřikla zoufale. „Miláčku! Mne nikdo nikdy nepolíbil tak jako ty! Proč se hádáme?“

Hleděl to napřavit co nejrychleji. V úkrytu jejího zakuklení si mohli dovolit skoro všechno. Skoro. Ne úplně. Konečně se vzpamatoval natolik, že byl schopen pomyslet i na její bezpečí.

„Jsi od rána pryč. Cos řekla? Nehledají tě?“

„Ležím v posteli a je mi moc špatně. Služka si není jistá, jestli to není mor. Zítra projdu domem a zase ulehnu. Přijdeš?“

„Nemůžu nepři jít. Kdyby mě pan z Lipé chtěl někam poslat, zabiju ho. Někde se utábořím. Poraď mi, ty to tu znáš líp.“

„Kousek dál za Potštejnem na druhou stranu,“ řekla dychtivě. „Pojď, ukážu ti to.“

Objížděli Potštejn krajem ldsa. Oldřich zastavil koně. „Co je to?“

Šeptal, ačkoli ho na dálku nikdo nemohl slyšet. Na vrohu před hradem postávala četa zbrojnošů a čtyři koně s dlouhým řemením.

Radmila stiskla rty. „Pojď. Nechci to vidět.“

Z brány kohosi vlekli. Oldřich se dovtípil. „Chtějí ho čtvrtit?“

Radmila byla bledá jako stěna. „Mikuláš jinak nepopravuje. Jednou mě přinutili se na to dívat. Pojď pryč, prosím ttě.“

„Musíme počkat, kam poženou koně, nebo jim vběhneme do cesty.“

Radmila tiše vzlykla a skryla tvář na jeho prsou. „Neříkej mi nic,“ požádala ho dušeně. „Hlaď mě. Budu si myslet, že se jen objímáme a . ..“ Zmlkla. Oldřich ji objal pod pláštěm a poslušnými rty čechral rozcuchané, třpytivě zlaté vlasy. Taky tu podívanou neměl rád, ale byl voják, viděl už horší věci. Až sem bylo slyšet zběsilý řev. Najednou umlkl.

„Vracejí se!“ vykřikl s úžasem. Koně v řadě klusali zpátky a odsouzenec za nimi klopýtal na oprati. Brána se zavřela.

„Pojedu domů,“ řekla Radmila hluše. „Něco se muselo stát.“

„Je služka věrná?“ zeptal se s obavami.

„Úplně. O mne neměj strach.“ Prudce ho objala oběma rukama. „Cekej zítra tady. Přijdu určitě. Něco snad vymyslíme.“

Nevymysleli nic. Jak taky, když se nebe konečně umoudřilo a počasí bylo příznivé spíš milencům než mudrcům. Oldřich poslal své lidi zpátky s vylhaným vzkazem a sám se utábořil v lese za Potštejnem, jako by se tu chtěl usadit natrvalo. S ničím jiným si žatím hlavu nelámal.

„Ještě máš mor?“ zeptal se za týden.

„Pořád,“ zasmála se. „Bratr mi zakázal chodit po domě. Služka mi strká jídlo oknem. Tamtudy jsem utíkala už jako malá. Vlastně bych s tebou mohla být i v noci.“

„Ne,“ řekl vážně. „Nepokoušej mě.“

„Proč? Když se milujeme . ..“

„Já nechci, abys skončila jako moje matka. Často teď myslím na otce. Třeba ji taky miloval. Třeba se musel dívat, docela bezbranný... Třeba ho zabili, ale možná taky, že ne. Třeba zešílel a dodnes někde bloudí. Nemohl zachovat zdravý rozum, když viděl, jak ji ubíjejí. Pokud zůstaneš nedotčená, máš naději.“

„Naději!“ vybuchla. „K čemu? Na Křesislava?“

„Nepřipomínej mi to! Proboha! Musíme něco udělat.“

„Ano musíme.“

Taktak že nepodlehl. „Proč to chceš?“ zeptal se hněvivě. Zvedl ji na nohy a prudce jí zatřásl. „Proč? Jenom mě mučíš a snad i sebe. Nic víc.“

Radmila mlčela. Vlastně to ani nechtěla. Ale byla Radmila z Potštejna a po otci zdědila duši bojovníka. Ten vytrvalý vzdor ji popouzel. Jak byla ze začátku ochotná si jenom hrát a posmívat se, teď byla odhodlána dát se celá. Bez přemýšlení a hned. „Zdá se mi, že tě musím opanovat,“ přiznala konečne s odvrácenou tváří. „A jinak to už nedokážu.“

„Jsi moje paní,“ řekl velice dvorně. „Vládneš mi, až to není hezké. Ale teď pro jednou mě poslechni. Uzdrav se. Já se vrátím do Hradce a promluvím s paní Richenzou a s panem z Lipé. Něco se konečně musí stát. Už jsme med kradli dost dlouho. Teď je čas půstu. Musíme vydržet.“

„Prosím tě, ještě aspoň zítra! Vždyť už je večer. Dnes bude teplá noc,“ zašeptala vybízivě. „A já . ..“

„A ty ji strávíš v posteli a sama,“ okřikl ji přísně. „Dost. Už o tom nechci slyšet ani slovo.“

„Ale dnes ještě neodjedeš, viď?“

„Ne. Počkám do zítřka.“

Díval se za ní, jak odbíhá pěšinkou mezi keři, přikrčená, aby ji z hradu neviděli. Mír v jeho duši byl bolavý. Ano? Ne? Co řekne pan z Lipé? Kdyby ho požádal hned místo toho lhaní... Jenomže nemohl. Podvědomě se bál, že by si tím zahradil cestu aspoň k těm dnům kradeného štěstí. Může mít velmož, jako je pan z Lipé, pochopení pro buřičskou lásku ke vznešené panně u Oldřicha, kterému přezdívají Pluh? I když byl deset let jeho panošem a mnohokrát pro něj málem vypustil duši? Co kdyby přišel nějaký kluk beze jména a chtěl se ucházet o Elišku nebo o Dorotku z Lipé?

Podvědomě se vrhl k zemi, když opodál zaslechl dusot několika koní. V poslední chvíli. Páni z Potštejna, kteří si ráno kamsi vyjeli, se vraceli trochu neobvyklou cestou. Skoro to vypadalo, že někoho hledají. Jeli krokem a rozhlíželi se na všechny strany, zatímco jejich nepozorná družina tiše rozmlouvala. Oldřich se ve svém mělkém úkrytu necítil zrovna nejlíp, ale minuli ho bez povšimnutí. Opatrně se nadzvedl. Radmilu nikde vidět nebylo, i když se díval sebepozorněji.

Ne, to už nesmíme. To už nikdy. Co kdyby přijeli dřív a viděli nás! Mají ji docela v moci. Zítra jí to řeknu a nedám se uprosit za žádnou cenu. Vydám se třeba do Svaté země, abych si vysloužil rytířský pás. Kradená selanka není nadosmrti. Přece se nemůžeme věčně spokojit jen letmým polibkem.

Póta a Mikuláš dojeli k Žampachu v trudnomyslném mlčení. Vlastně si od návštěvy mnoho neslibovali. Poslové, kteří se vraceli bez odpovědi, byli výmluvní až dost. Póta zastavil koně, když se před nimi objevila žampašská věž.

„Nakonec snad i Leopold z Brandýsa,“ řekl šeptem.

Mikuláš se na něj hněvivě podíval. „Nesmysl. Ten první musí něco vyženit. Chceš dluhy jeho otce přičíst k našim?“

„Pan Oldřich je tvůj přítel.“

Mikuláš se zlostně zasmál. „Jestli mluvíš o panu Oldřichovi z Vranova, tak ten je zase tvůj. Od prvního spatření se mi nelíbil. Pojeď a neboj se. Starý Křesislav drží slovo.“

Póta odevzdaně poslechl. Od té chvíle, kdy vyjevený sluha přiběhl s posledním vzkazem odsouzence a Mikuláš dal zastavit popravu, se spíš podvoloval než poroučel. Byla to jeho chyba. Docela. I když Mikuláš se připojil moc rád a Radmila ... Chlap má snad rozum, už se neobjeví. Stejně se cukal. Bodejť by ne. Aspoň si po druhé nebude hrát na pána. Ale ta holka vzplane jak věchet, sotva uvidí mladou tvář. Rychle s ní z domu, než se přitočí někdo podnikavější.

Sejít se ještě s tím mizerou, dám mu na zadek vysázet pěkných pár holí. Nenápadně se dali poptat v Hradci. Teď se prý pan Oldřich Pluh potlouká někde na Moravě, a než se vrátí, bude holka vdaná. Ale proč se najednou točí žampašský pán? Odklady byly kvůli ní. Pořád si něco vymýšlela. To on spíš spěchal. Bodejť, v jeho letech.

Kastelán je nechal stát na dvoře. Pan ze Žampachu vyšel o holi a podmračeně se na ně zadíval zpod rozcuchaného šedého obočí.

„Neodpovídal jsi našim poslům, pane Křesislave,“ řekl Mikuláš vlídně, ačkoli v něm bublalo vzteky. Dědek si začne dělat drahoty skutečně v pravou chvíli. „Báli jsme se, že jsi nemocen.“

„Jsem víc než zdráv.“ Hlas pana Křesisilava byl i v jeho stáří hlasem hromu. „Nemuseli jste se ohtěžovat. Sbohem.“

„Počkej,“ zarazil ho Póta. Stěží se přemáhal. „S pány z Potštejna na dvoře nemluví ani král, když k němu přijedou na návštěvu.“

Křesislav se ušklíbl. „Král nemluví vůbec s nikým, ani na dvoře ani jinde.“ Chvíli se na ně díval a pásl se na krutém úsilí, které oba vyvíjeli, aby potlačili výbuch zuřivosti. „Tak pojdte,“ řekl nečekaně, obrátil se a zašel dovnitř.

Strýc se synovcem se na sebe podívali. Póta odepjal meč a hodil ho zbrojnošovi. „Udělej to taky,“ vyzval Mikuláše. „Slyšíš? Zavraždit bezbranného starce není žádná čest.“

Mikuláš poslechl. Vstoupili za panem ze Žampachu do hodovní síně, kde je uvítal prázdný stůl. Hostitel se rozvaloval v křesle a nevyzval je, aby se posadili.

„Přišli jsme se zeptat, co to má znamenat," vybuchl Mikuláš.

„To bych se mohl zeptat spíš já vás, páni," odpověděl Křesislav chladně. „Tebe jsem znal už jako kluka a ji..." Chvíli mlel zlostně naprázdno bezzubými dásněmi, než pokračoval: „Otcův přítel je rytíři svatý. Páni z Potštejna asi nejsou rytíři."

„Obávám se, že ti vůbec nerozumím, pane," řekl Póta docela zdvořile. Samým úžasem ho přešel vztek.

„Zasnoubili jste Radmilu!" vykřikl stařík pisklavě. Rozčilením mu přeskakoval hlas. „Jako by nebyla už zasnoubená. Či vaše slovo neplatí? Groše starého Křesislava najednou nejsou dost těžké? Nebo co vlastně? Takový mladý hezoun nebude zvědavý na holku bez věna. Chcete ji přece jenom vdát spíš za mne a počkat si, až umřu? Aby dědila? Nebo mi dokonce trošku pomoci? Ne. Nejsem blázen, pánové."

„O jakém mladém hezounovi to mluvíš?" zeptal se Póta pomalu.

„O tom, který ji zachránil. Před lidožrouty. Pchá!" Pan Křesislav se rozesmál. Chrčivě, stařecky. Celý jako by se přitom scvrkl. Póta si vzpomněl na svou rozkvetlou neteř a přišlo mu to trochu líto. Škodá. Být to tak pravda ... Ale život už je takový.

„Nevím, proč tě to pohoršuje, pane Křesislave," řekl vlídně. „Mikuláš ji svěřil tvému synovci a ten ji málem nechal zahynout. Byli jsme vděčni tomu mladíkovi. Dvakrát byl u nás, nic víc. Nevím, co z toho vyvozuješ. Ani pořádně nevíme, kdo to je."

„Zato Radmilka to ví. Asi moc dobře." Křesislav vstal. Docela zapomněl na hůl a vratce se belhal po síni sem a tam. „Myslíš, že čeládka nemlčí? Moc dobře vím, co se žvanilo u vašeho stolu."

„To víš víc než já," odpověděl Póta pokojně a za zády sevřel pěsti, aby si zachoval na tváři aspoň strnulý náznak úsměvu. „Byl jsem úplně opilý. To toho člověk nažvaní. Ale nikdy neuvěřím, že jsem se nějak dotýkal tebe, i kdybych už byl pod stolem."

Pan ze Žampachu se zastavil až u něj. „Nežádal o její ruku?" zeptal se nedůvěřivě. „A tys ji neslíbil?"

„To mohu odpřisáhnout," vykřikl ulehčeně Póta, který nerad lhal. „K žádnému závaznému slibu nedošlo. Je to tak, Mikuláši?"

„Je," potvrdil Mikuláš horlivě. „Docela jasně nám řekl, že se o její ruku neuchází."

Póta ho nenápadně kopl, ale pan Křesislav z podivné odpovědi nevysoudil nic. „Musím vás požádat za prominutí," řekl rozpačitě. „Vina je tedy na mé straně. Měl jsem vás upozornit, a ne se urazit. Ona je koneckonců dcera mého starého přítele Procka a ..."

„O tom snad není třeba hovořit," přerušil ho Póta velkomyslně. „Přišli jsme s tebou dohodnout den svatby. Všechno smažeme a ..."

„Já nejsem blázen, pánové." Křesislav spustil drobné tělíčko zpátky do křesla a zabubnoval prsty na kraj stolu. „Napijeme se a rozejdeme se v dobrém, ano? Já si Radmilu nevezmu. A prosím vás, abyste bez rozčilování vyslechli proč."

Potštejnové zaraženě mlčeli, zatímco starý pán uděloval rozkazy číšníkovi. Konečně promluvil Mikuláš. „S tvým synovcem jsem ji poslal sám. Zdržel jsem se na Brandýse a ona chtěla domů. Neviděl jsem v tom nic nepatřičného, když ji doprovází rytíř s družinou. Samozřejmě jsem věděl o jeho zájmu, ale ona nikdy..."

„Ještě Leopold!" vybudil starý pán. „To je příliš! Ale vlastně na tom už nezáleží. Poslouchej dobře. Když jsem se dověděl o tom přepadení, spěchal jsem, abych jí vyjádřil svou účast. Je, byla přece moje nevěsta. Ale nemusel jsem dojet až do hradu, abych se s ní sešel."

Významně se odmlčel. „Ne?" zeptali se Potštejnové dvojhlasem.

„Ne! Našel jsem ji v lese. Válela se s nějakým mladíkem na mechu. Mám ještě oči jako rys. I na tu dálku, byla to ona, přísahám. Bylo mi hanba. Otočil jsem a jeli jsme zpátky."

„Pane Křesislave!" vydechl Póta ustrnule. „Mohl ses mýlit. Na dálku! Přísahám, že od toho dne, kdy byla na Brandýse, Radmila neudělala krok z domu. Ani nemůže. Je nemocná."

„Nemocná!" Starý Křesislav opět zachrčel, jako že se směje. „No, já nebudu tak důvěřivý manžel, jako jste vy poručníci. Cizoložnice se pohřbívají zaživa. Jenomže je už taková doba, že by mi to někdo mohl mít za zlé. Radši se neožením. Aspoň ne s Radmilou."

„Jestli ohceš zrušit zasnoubení pod záminkou ...," ozval se Mikuláš zuřivě, ale pan ze Žampachu mu skočil do řeči.

„Poslal jsem důvěryhodného člověka blíž. Připlížil se skoro až k nim. Neslyšeli ho. Málem před ním ... docela všechno. Víš, o čem

mluvili? Že mě ten ničema přijde zabít, aby měla víc času vybrat si ženicha. Ptal jsem se tvých lidí. Popis docela odpovídá. A kde by taky přišla k jinému. Je to ten. Prý vyvolený. Já ...“

Páni z Potštejna se zvedli jako na povel. „Jestli máš pravdu, pane Křesislave,“ řekl Mikuláš temně, „už nemám sestru. Ale uvěříš nám, když ti řekneme, že všechno byl jen blud a výmysl?“

Pan ze Žampachu si je chvíli měřil bystrýma sivýma očima. „Uvěřím, Mikuláši. Ale bojím se, že mi to neřeknete. Nejste lháři. Tvá sestra se mi moc... Moc se mi líbila. Ale paroháč, a už před svatbou ...“

Vyrazili ven, ještě než sluha přinesl víno. Pan Křesislav si zádumčivě nalil třaslavou rukou a zvedl pohár ke rtům. Osamělý pijan. Už nadosmrti. Ten přízrak mladé choti... Mávl rukou a zvrátil do sebe plnou číši jako zamlada. „Potom mě odneseš,“ řekl sluhovi a zachichotal se. „A teď dej přivalit soudek a nalívej.“

Čtyřikrát umřeš

První cesta vedla k Radmilině komůrce. Vyděšená služka se postavila přede dveře s rozpjatýma rukama. „Ne! Panně Radmile je moc ...“

Mikuláš jí dal ránu pěstí, až zaskučela bolestí a svalila se na zem. Odkopl ji stranou a druhým kopancem rozrazil dveře. Ustlaná postel a otevřené okno. Okno bez mříží. Samozřejmě. Póta za ním tiše zaklel. Mikuláš vyrazil zpátky na chodbu, trhnutím zvedl služku na nohy a zasadil jí druhou ránu, až popolítla ke zdi.

„To je jen ukázka,“ řekl s ledovým klidem. „Běž přede mnou a hbitě. Popovídáme si jinde.“

Póta uvnitř znovu zastrčil dveře a vysoukal se oknem. Pátrání netrvalo dlouho. Zbrojnoš koktavě vyzradil, že panna Radmila denně chodívá yen. Přece pro koření proti horkosti. Snad byl tak pitomý, ale taky milenec Radmiliny služky. Póta ho pro jistotu dal strčit do sklepa a k brance postavil Blahuta, přítele uvězněného Gerharta a Mikulášova spoluviníka při dávné vraždě. Na toho se mohl spolehnout, že neřekne nic, co pán nepřikázal.

Mikuláše našel u vína. Plačící služka se krčila v koutě se zkrvavenou tváří.

„Každý den,“ řekl Mikuláš chmurně. „Denně chodila za ním a nám sprostě lhala. Toho chlapa musím dostat. Sedřu z něj kůži zaživa.“

„Uvidíme,“ zamručel Póta. Nechtěl si znepřátelit pana z Lipé. Stačí, že ani Gerharta ještě nepověsili. Sedí si klidně ve věži. „Napřed ho musíme chytit a pak si s ním dělej, co chceš. Ale zaživa. Chci, abych jednou mohl panu z Lipé odpřisáhnout, že na Potštejně jsme ho nezabili.“

„Tak kde je?“ obořil se Mikuláš znovu na zbitou dívku a vstal.

„Nevím!“ vykřikla a zakryla si rukama tvář. „Na mou duši! Vrátí se každou chvíli! Opravdu! Už musí!“

Blahut ji zachránil, sotva dopadla první rána. Na kolenou se odplazila z Mikulášova dosahu. „Je tady," řekl sluha tiše. „Vlezla dovnitř."

Póta se zvedl. „Jdeme."

„Tuhile si odved." Mikuláš kopl do ležící dívky. „Ukliď ji někam stranou a dělej si s ní, co chceš. Ale ať nekřičí. Teď ne."

Vraceli se k Radmiliným dveřím, zatímco Blahut přitiskl širokou dlaň na služčina ústa a táhl ji ven. Počkali, až byla chodba prázdná.

„Radmilo?" ozval se pak Póta. „Už je ti líp?"

Ozvala se okamžitě. „O hodně. Zítra pozítří vstanu. Pošli mi Cilku, prosím tě. Potřebuju přestlat postel."

Vzal za kliku. „A proč jsi zamčená?"

„Já? Ani nevím. To je hloupé, budu muset vstát. Točí se mi hlava."

„Tak nevstávej. Já k tobě vlezu oknem."

„To není třeba. Nějak to už dokážu. Prosím tě, běž pro ni."

Póta tiše kývl na Mikuláše a hlučným krokem se vydal po chodbě. Po schodeqh na dvůr. A zpátky k Radmilinu oknu po špičkách.

Radmila rychle svlékala šaty a skládala je do truhlice. Přestože u branky nenašla svého člověka, neměla podezření.

Blahut jí zamračeně otevřel. „Neseš koření?" zeptal se nerudně.

Rozevřela zásltěru. Vždycky v ní pro jistotu přinášela kus trávy.

„To je dobře," zavrčel. „Snad ti vydrží. Pašek si zlomil nohu. Já tě ven pouštět nebudu, leda s vědomím pana Mikuláše."

„To není třeba," řekla honem. „Už nepůjdu. Díky, jsi hodný."

Složila poslední kousek, přiklopila víko a zamyšleně zůstala stát nad truhlou. To je mrzuté. Zítra musí jít Cilka a smluvit s ním znamení, abych mohla poslat vzkaz, kterému by posel nerozuměl. Panebože! Kdoví na jak dlouho sama.

Zachvěla se chladem a sáhla po své noční říze. Nenadálý stín v okně ji polekal.

„Co děláš!" rozkřikla se na Pótu a přitáhla si tenkou tkaninu k tělu. Vyděšeně se obrátila na hlasitý praskot za svými zády a taktak uskočila před vykopnutými dveřmi, padajícími z veřeji.

Póta ji zachytil a přitáhl jí lokty zezadu k tělu. Mikuláš přešel po rozbitých prknech a rozmyslně jí zasadil z každé strany políček.

„Pro začátek, krásko," řekl sveřepě. „A jestli budeš řvát, bude to horší. Čeládka nepotřebuje vědět, že moje sestra je harapanna."

„Zbláznil ses?" vykřikla dušené.

„Vůbec ne. Ráda se procházíš nahá, tak pojď. Ode mne není slyšet na nádvoří ani hlásek."

Táhli ji po schodech do věže. Nekřičela, zledovělá hrůzou. Všechno je marné. Konec. Je to marné. I kdyby slyšel můj zoufalý křik . . . Mikuláš ji surově kopl už na schodech, až upadla a odřela si tvář o jejich ostré hrany. Za ruku ji vytáhl na plošinku a strčil do dveří. Zdálo se jí, že má polámané všechny kosti. A přece to byl jen začátek.

„Strýčku, prosím tě!" vzlykla zlomeně. „Proč? Nejsem si vědoma ..."

Nová rána ji umlčela. Póta zavřel a postavil se do dveří. Jako obvykle nechal ošklivou práci Mikulášovi. Ale rád se díval.

„Jsi náramně pěkná," řekl Mikuláš zle. „Opravdu moc. Vlastně můžu být tomu chlapovi vděčný. Nebýt jeho, nikdy bych nevěděl, jak moc pěknou mám sestru a jak bychom ji mohli ocenit. Kdyby nebyla pitomá!" zařval najednou a skočil po ní. Bezmocně uhýbala krupobití ran, schoulená do klubíčka. Jako tenkrát. Vlastně hůř. Dneska Mikuláš vypadal, že je mu jedno, kdyby ji třeba zabil.

„Ne!" zaječela zoufale, když ji strhl za vlasy na zem. Těžká bota ji zasáhla do břicha.

Probudila se na zemi s vlasy zmáčenými ledovou vodou. Zuby jí drkotaly zimou. „To bys vyvázla moc snadno, panenko," obořil se na ni Mikuláš. „Těch pár ran nestojí ani za řeč. Jenom vstaň."

Namáhavě se převrátila a poslušně se zvedla na kolena a ruce.

„Na nohy! Bude to?"

Druhé vědro jí chrstlo do tváře. Rozplakala se. „Nemůžu. Co jsem vám ..."

„Počkej," zarazil Póta rozzuřeného Mikuláše, který se chystal odpovědět po svém.

„Zmaluju ji, že ji ten mizera nepozná," běsnil Mikuláš.

„Už tohle je až dost. Když bude hodná, můžeš přestat, ne?"

„Hodná!“ ucedil Mikuláš opovržlivě. „Děvka mizerná! Prolhaná! Chlípná! Jenom se na ni podívej! Jen se podívej, co může ohmatávat kdejaký podruh! Vsadím se, že kvičela rozkoší v těch sprostých prackách! Panna z Potštejna. Pěkná panna. I v takovém starém dědkovi budí jen hnus.“

„Nerozumím,“ pípla slzavě.

„Starý Křesislav tě nechal sedět,“ oznámil jí Póta chmurně. „Kvůli tamtomu.“

„Nesměj se!“ zařval Mikuláš a vrhl se na ni znovu.

„Vůbec se nesměju,“ vydechla třaslavě, vděčná, že se spokojil jen bitím. „Co ode mne chcete? Všechno udělám.“

Mikuláš se podíval na odřené klouby na svých rukou. „Jako trest to snad stačí. Teď záleží na tom, jak budeš rozumná.“

„Budu,“ hlesla přičinlivě, soustředěná na další otázku. Do nikoho jiného mi nic není, opakovala si zarputile na nesmělý hlásek svědomí, který se znepokojeně ozval v předtuše, co přijde teď.

„Víš, kdo je ten chlap, co ses s ním slézala?“

Zapírat? Zahlédla číhavý výraz v Mikulášových očích a okamžitě se vzpamatovala. Ne. Vždyť to vědí. Stejně to ze mne vytlučou.

„Pan z Vranova,“ hlesla tedy docela věrohodně se sklopenýma očima. „Myslela jsem, že snad ... pan z Lipé.“

„Vidíš?“ vybuchl Póta. „Lhal i jí. Do poslední chvíle! Chlapovi se zachtělo vyválet se v panské posteli. A když ji svedl . . .“

„Nesvedl mě!“ vykřikla vítězoslavně. „Jsem nevinná!“

„Cože? Nelži!“ Mikuláš se rozpřáhl k nové ráně. Radmila vykřikla a zakryla si tvář. Ale rána nedopadla. Odvážila se a otevřela oči. Oba se na ni upřeně dívali.

„Jak to, že tě nesvedl?“ zeptal se Mikuláš nedůvěřivě. „Žvaníš?“

„On . .. Totiž já! *Já* jsem nechtěla! To přece ... Jenom jsem myslela, kvůli tomu sňatku, pan z Lipé je přece o tolik bohatší než...“

„Kuš.“ Póta zachytil Mikulášovu napřaženou ruku. „Nech ji, to se dá zjistit. A jestli je to pravda, tak mluv o štěstí.“

„Křesislav si ji už nevezme ani tak,“ zamračil se Mikuláš.

„Na ni se ještě někdo chytí. Jen co ji předvedeme u dvora.“

„U dvora! Panebože, tohle ke všemu!“ zařval Mikuláš. „Pitomá válka! Ani pro vlastní sestru nenajdeš ženicha!“ A aby si zchladil žáhu, uhodil Radmilu hřbetem ruky, až se zapotácela. Chvíli se na ni díval a mračil se čím dál víc. „Na, tumáš,“ řekl a hodil jí lastní plášť. „Zabal se. Už to není tak hezký pohled.“

Nebyl. Krev stékala rozmazanou stružkou z tržné rány na jejím rameni a kreslila na pohmožděné hrudi nehezký ornament. „Děkuju,“ řekla pokorně. „Můžu si sednout?“

„Zalez si třeba do postele. Už tady zůstaneš. A poslouchej.“

Mikuláš ji ještě pro výstrahu pohladil pěstí, když se pokusila proklouznout kolem, a ve zbytku vody si umyl zkrvavené ruce.

„Ten tvůj pan z Vranova je prachsprostý chlap. Pan z Lipé ho našel někde na vesnici a kdoví proč ho vytáhl od pluhu. Tak se mu říká. Oldřich Pluh. Dělá panu maršálkovi panoše. To je všechno, čím kdy přičichl k urozenému světu.“

„Jak to víš?“ odvážila se.

„Gerhart slyšel, jak o tom žertovali jeho vojáci. Prý jede do Potštejna na námluvy. Proto mu říkali pane, aby nás oklamal. Gerhairt měl štěstí, že to vzkázal včas.“

„Proto jsi ho nedal rozčtvrtit?“

„Ano. Proto.“

Radmila se podívala z jednoho na druhého. Vypadalo to, že už trochu vychladli. „Proč jste mi to neřekli dřív?“ zeptala se s věrohodnou výčitkou. „Když pomyslím, že jsem se nemusela ubránit...“

To přehnala. V příští chvíli byla znovu na zemi a Mikuláš jí vztekle dupl na ruku. Zoufale zavřeštěla a pokusila se zalézt pod postel, aby unikla těžké botě. Póta zasáhl. Vyvlekl ji za vlasy z úkrytu a mrštil jí znovu na postel. Nijak jemně, ale aspoň ji nezmiátil.

„Lež a poslouchej. Na tvoje řeči nejsme zvědaví. Nemusela jsi! Nemusela ses s ním válet na mechu. Tam tě násilím asi nepřitáhl. Ženy z Potštejna se nikdy nekurvily ani s králem.“

„Máš pravdu, strýčku,“ vydechla s úzkostí. „Já to uznávám.“

„Lže,“ ozval se Mikuláš výhružně. „Já ji...“

„Proč bych lhala?“ zaječela přeskakujícím hlasem. „Už nikdy, přísahám! I kdyby to byl sám pan maršálek. Tak zavolejte bábu z Hradce! Řekne vám, že jsem nevinná!“

„Jestli ne, zabiju tě.“

„Jestli ne, zabij mě!“ vykřikla. „Zabij mě tou nejohavnější smrtí! Dej mě třeba rozčtvrtit. Já...“ Vzpomněla si na přetržené tělo jednoho dávného provinilce a svět se s ní zatočil. To já, ne, já snad ne, ale on ... Začala křečovitě dávit. Jestli mě zase donutí se dívat...

Póta ani nepočkal na konec záchvatu. „Tak mluv. Kde ho najdeme?“

„Já nevím. Odjel do Hradce,“ řekla zmužile. Vlastně to byla skoro pravda. Vlastně . .. „Ne!“ vyjekla bez sebe hrůzou, když Mikuláš k ní znovu udělal krok. „Nebij mě! Řeknu všechno! Chtěl, ale ještě zůstal. Zítra se sejdeme. Totiž...“

„Ale ano, sejdete se,“ řekl Póta mírně a skoro vesele. „A ty k němu poběhneš, jako bys tančila. Jestli ne a on něco pozná, tak si pamatuj, že už nevstaneš. Ten nesmí utéci, rozumíš? Nic víc od tebe nechceme. Jestli jsi mluvila pravdu, můžeme zapomenout. Viď, Mikuláši?“

„Ale ty, radím ti, nezapomeň,“ upřesnil Mikuláš Pótovo odpuštění.

„Nikdy, bratře!“ vykřikla, chytila jeho ruku a políbila ji. „Díky. Jste velkodušní.“

Surovci. Mizerové, soptila tiše, když osaměla. Strčili jí za dveře jen okoralou kůrku a hrnek vody. Póta jí dokonce vzal i svůj plášť. Krčila se nahá pod jednou hubenou přikrývkou a třásla se zimou. Utéci? Zamřížovaným oknem? Zamčenými dveřmi? A bez šatů? Kdybych mohla! Půl noci, kdy jí bolavé tělo nedovolilo spát, strávila v horečných úvahách, jak ho varovat. K ránu, když měla celý plán hotov, si najednou s ledovou jasností uvědomila, že ho nepoužije. Jestli uteče, tak už nevstaneš. Smrt. Kvůli němu? Nebo zmrzačená? Aby se někde smál s jinými, bezstarostný a usměvavý jako dřív? Kdovíkde na něj někdo čeká, přemlouvala se, otupujíc nesmělé námitky svědomí. Vždyť o něm nic nevím. Vůbec nic. A jestli je takový, jak říká, že by se trápil, kdyby se mi něco stalo, jistě se radši

obětuje on. Ještě by mi to zazlíval. Nač o tom vůbec uvažuju. Stejně nemůžu vůbec nic. I kdybych tisíckrát chtěla.

Touha, ze které měla podvědomý strach, se k zmlácenému tělu nepřikradla. Rozkoš. Co je to? Leda pro muže. Když pomyslím, že by mě teď objal... Všechno ji zabolelo při té představě. Ne. Je to vlastně dobře. Oldřich Pluh! Kam jsem dala rozum?

Rozednilo se úděsně brzy. Hned po půlnoci slyšela, jak se opatrně otvírá hradní brána. Mikuláš se svými lidmi se ještě za tmy pllížil do lesa. Póta jí přinesl šaty. „Oblékni se a zkus to rozchodit," řekl jí přísně. „Pamatuj si, že nesmí poznat nic. Kdy přijde?"

„Nevím. Vždycky už čekal."

„Tak choď. A až to půjde, ukážeš se v brance."

Raději to mít za sebou. „Dokážu to," řekla a zaťala zuby. „Jestli tam ještě nebude, počkám."

„Nepředstavuj si, že můžeš utéci," upozornil ji zasmušile. „V lese je Mikuláš. Těžko ťě ochráním, kdybys ho rozzuřila."

Sklonila hlavu. „Nepředstavuju si nic. A už chci jít."

Otevřel branku. Vyklouzla ven, na chvíli v pokušení dát se do běhu a utéci. Kamkoliv. Stejně bych neutekla, pomyslela si, když nutila bolavé nohy k lehké chůzi. Několik kroků, a upadnu. Kéž přijde. Panebože, ať už je tady a já mám pokoj od všeho.

Objevil se na kraji lesa. Sladce v ní zatrnulo jako vždycky, ale vzápětí ji rozrazila hrůza. Zůstával opatrně v úkrytu. Musím až k němu. Obejmout ho. Zaměstnat jeho ruce, aby se nemohl bránit. A neříci mu nic. Podržet lhavý úsměv na rtech, které už nepolíbí. Žádné rty nepolíbí. Nenechají ho žít.

Šla pořád dál, jako by neměla vlastní vůli. Čekal. Dvakrát jí netrpělivě popošel vstříc a zase se vrátil do stínu. Jindy jsem běžela, ale dnes nemůžu. Nemůžu. Vlekla nohy čím dál tím pomaleji, až se konečně zastavila dva kroky od něho. Vyběhl k ní a objal ji.

„Je to naposled," řekl tiše. „Snad už můžeme." „Odpusť mi," vzlykla. „Proboha, odpusť mi to!"

Ozve se zrádný šelest v houští? Pozná to? Uteče?

Pustil ji a zachmuřeně se jí zadíval do tváře. „Co se ti stalo?"

„Nic. Upadla jsem na schodech."

Hradní brána se rozlétla. Póta z Potštejna štval k nim koně v čele několika jezdců. Oldřich uskočil zpátky do lesa.

„Tam ne," řekla mimovolně. „Tam je jich víc. Můžeš jen po kraji."

„Na louce mě koně doženou." Krátce ji objal a políbil. „Ale zkusím to. Sbohem."

„Ne!" Chytla ho za ruku bez sebe hrůzou. V lese už bylo slyšet praskot suchých větviček pod těžkými kroky. Jestli uteče, už nevstaneš. „Stůj přece!" vykřikla zběsile. „Zabijou mě, když jim utečeš!"

V jeho očích se objevil strašný údiv, ale rychle ho vystřídalo pochopení. „Vlastně máš pravdu," řekl klidně. „To jsem neuvážil."

Nebyl ozbrojen. Jen u pasu měl nůž a ten teď vyhodil širokým obloukem daleko do trávy. Vystoupil z lesa a popošel vstříc přijíždějícímu Pótovi se založenýma rukama. „Tady jsem. Nebudu se bránit."

Mikuláš vyběhl za ním z lesa a skočil na něj jako rys. Radmila se na ně dívala neschopná pohybu a s mučivou jasností si vybavila své včerejší pocity. Oldřich nevykřikl. Nevzdechl. Jen se podvědomě rozehnal po útočníkovi a vrátil mu strašlivou ránu, až Mikuláš žuchl opodál do trávy. Ale už mu Póta přehodil smyčku přes ramena a zatáhl.

„Počkej ještě," zachroptěl Mikuláš. „Tohle si vyřídíme hned."

Pět chlapů srazilo bezbranného. Vypadalo to, že po něm tančí jakýsi šílený tanec. Když odstoupili, zůstal ležet. Mikuláš ho ještě jednou kopl. „Vstaň!"

Poslušně se zvedl na kolena. Radmila tiše vykřikla. Jeho tvář byla k nepoznání. Zavadil o ni pohledem a pohnul rozbitými rty, jako by chtěl něco říci. Mikuláš ho ranou zespodu zvedl na nohy. „A teď běž."

Póta pobídl koně. Oldřich padl po pěti krocích. Viděla, jak se jeho tělo zmítá v marné snaze vstát. Nebyli ještě ani v půli cesty, když směšně nadskočilo a bezvládně se klátilo po kamení.

Póta zastavil. „Vzbudte ho!" houkl.

Mikulášovi lidé doběhli a zvedli zajatce na hadrové nohy, které se pod ním okamžitě podlomily. Pod proudem ledové vody se jen

křečovitě otřásl a zůstal ležet. Ani Mikulášův kopanec ho nepřivedl k životu.

„Už to nejde, pane," prohlásil jeden zbrojnoš přičinlivě. „Máme ho potopit celého?"

„Ne. Odvaž ho a odneste ho dovnitř. Zítra si promluvíme." Póta odcválal a zase se vrátil. „Musí zůstat živý," řekl důrazně. „Živý, rozumíš? Víš, co to je?"

„Ano, pane. Když dýchá."

Mikuláš je pomalu došel a zašklebil se. „Tak jako teď, vidíš? To je víc než dost. Hleď tu péči nepřehánět."

Radmila zůstala zapomenutá na kraji lesa. Teď bych mohla utéci. Teď ano. Ale kam? Ke komu? Do Hradce! Říci jim, co se stalo! Panu z Lipé a... Ne. Stejně mě vydají a bude to horší. Udělala jsem, co chtěli. Dají mi pokoj. Jsem panna. Mohou mě vdát. Jak jsem mohla být tak šílená! Ještě že nikdy neposlechl. Panebože! Sklopila hlavu a vydala se pomalu na cestu zpátky, neschopná jakéhokoli citu ani myšlenky.

„Dlouho si s ním hrát nebudeme," prohlásil Mikuláš u snídaně.

„Dlouho ne." Póta se zamyslel. „Možná bychom mohli. . ."

„Co?"

„Pustit je na sebe s Gerhartem. Gerhart ho zabije a my pak potrestáme vraha. To se pan z Lipé přece zlobit nebude."

Mikuláš si povzdechl. „Když lhát, tak ať to stojí za to. Dám ho rozčtvrtit. A ona ať se dívá, jak z něj lezou střeva."

„Proč lhát? Gerhart je ve věži, dobrá, je. Ale tak oddaný sluha pana z Lipé možná zatouží potrestat ho vlastní rukou. Muž proti muži, sluha proti sluhovi. To je snad v pořádku, ne?"

„Co když vyhraje?"

„Ten? Sotva leze. Viděl jsi ho. A Gerhart bude mít nůž."

„Moc rychle," odfrkl si Mikuláš.

„Co?"

„Umře moc rychle. Nelíbí se mi to."

„Buď takhle, nebo vůbec ne. Nechci mít další oplétačky. Složíme přísahu, že ho Gerhart zabil muž proti muži. Pan z Lipé

nemá proč nám nevěřit. S tím, proč sem jezdil, se miláček snad nechlubil.“

„Vtipkovali o tom zbrojnoši,“ připomněl mu Mikuláš zasmušile.

„Ti budou mlčet. Pan z Lipé je velmož, ne? Ví, co je ohrožená čest urozené pamny. Když tě to baví, můžeš ho ještě trochu zmlátit.“

Mikuláš se podíval na své medvědí pracky. „Ne,“ řekl ušlechtile. „Nebudu se už špinit, jsem pan z Potštejna.“

„Dej je vyvést ven. Zajdu pro Radmilu. Ať se dívá.“

Sešli se na nádvoří. Dva vězňové na klopýtajících nohou. Gerhart oslněné mžikal. Byl v temné věži déle a světlu už odvykl.

Mikuláš se zamračil. „Ty nevidíš?“

„Ale ano, pane,“ řekl Gerhart horlivě. „Udělám všechno, co umím.“

Póta se obrátil k Oldřichovi. „Budete zápasit. Zatím jsme ho ušetřili, protože to on nás upozornil, co jsi zač. Když jedu na lup, milý hochu, dávám si pozor na jazyk. Zvlášť před zajatci, kteří mohou mluvit. Tak ty jsi do Potštejna jezdil na námluvy. Vida. Bodejť, takový pán. Třeba dokonce rab z Rabštejna.“

Oldřich mlčel. Mohl leccos podotknout na svou obhajobu, ale tak zjevně to nemělo smysl, že zbytečně nepopouzel. Umřít se mu nechtělo. Jeho jediná naděje byla v tom, že si snad Potštejnové nebudou chtít znepřátelit pana z Lipé. Podaří-li se mu skolit Gerharta, možná mu nesáhnou na život. Narovnal se, napjal spoutané paže a zkusil sílu prstů. Za moc to nestálo. Po včerejšku byl jako panák z hadrů, ale byl zvyklý rvát se o život. Ještě mě přinejmenším zbijou. Nepustí mě jen tak. Hlavní je přežít. Vlastně jediné.

„Souhlasím,“ řekl. Jeho hlas zněl vyprahle. Sám ho nepoznával. Horečka jím lomcovala celou noc. „Stejně je všechno kvůli němu.“

„Tebe se neptám, Gerharte,“ oslovil Mikuláš svého sluhu. „Jsi můj, mohu ti poručit. Jdi a zabij ho.“

Radmila zůstala stát na schodech se sklopenýma očima. Ani se na něj nepodívala. Nezlobil se na ni. Dovedl si představit, jak ji zlomili. Postavil se do střehu. Vykázali mu místo proti slunci, ale se skloněnou hlavou a přimhouřenýma očima neviděl hůř než světlem oslněný Gerhart. Jenomže si všiml, jak mu druhý zbrojnoš tajně

podává dlouhý nůž. Potštejnové to neviděli. Nebo nechtěli vidět. „Nůž," řekl nahlas.

„Jaký nůž?"

„Chci svůj nůž. On je ozbrojen."

„Ozbrojen?" podivil se Mikuláš. „To máš vlčí mlhu. Vidíte něco?"

„Ne," odpověděli zbrojnoši sborem.

„Tak vidíš. Začněte."

To bude horší, blesklo Oldřichovi hlavou. A co? Troufli by si mě zabít i tak? „Nechci zápasit," prohlásil nahlas.

„Čerta!" zařval Mikuláš. „Mám ti dát naučení? Na něj, Gerharte!"

Gerhart skočil. Ne, s tím neobstojím. Oldřich na poslední chvíli uhnul a chytil ho za ruku. Gerhart vymrštil nohu a kopl ho kolenem do břicha. Oldřich ho pustil a zmoženě se odpotácel nazad. Tohle nevydržím. Kdybych měl jistotu, že zasáhne jen mělce . . . Odrazil se a vrhl se mu do kolen. Gerhart upadl v plném běhu. Nůž zazvonil o kámen.

Zázrak! Čepel se zlomila a Gerhart zaváhal. Oldřich mu sevřel prsty hrdlo a stiskl ze všech sil. Ale cítil, že povoluje. Gerhart chroptěl s vytřeštěnýma očima, ale zmítal se čím dál tím zběsileji. Jenom co popadne dech ... Stalo se. Zlomená čepel bolestně sjela po Oldřichově boku. Prsty povolily. Ted, teď mě zabije. Nůž viděl nad hlavou. I tak to bylo vražedné ostří. Posledním vzmachem odhodil protivníka daleko na zem a skočil na něj jako rys. Zapomenutá stará podkova se mu připletla pod ruku v poslední chvíli. Rozmáchl se a uhodil Gerharta přímo doprostřed tváře. Ještě jednou. V hrobovém tichu bylo slyšet, jak zrezivělý kov proráží lebku. Radmila konečně vzhlédla a vyjekla hrůzou. Ne, pěkný pohled to není. Ale on měl nůž. Zvedl se na kolena a svět se s ním zatočil. Upadl vedle Gerharta do shnilé slámy a omdlel.

Odtáhli ho k roubení studny a zvrátili mu na hlavu plný okov vody. Druhý. A ještě jeden. Konečně otevřel oči. Nepřátelské tváře nad ním vypadaly hrozivěji než dřív. Zabitý byl odsouzený zrádce. Ale mohl se vykoupit a žít. Leckterý z čeládky byl jeho přítel.

Hradní páni se mračili jako bouře. „Podváděl jsi!“ obořil se na něj Póta. „Proti bezbrannému s podkovou!“ „Měl nůž.“

„Neměl žádný nůž. Viděl ho snad někdo?“

„Neměl,“ ozvalo se znovu sborem.

„Ale budiž. Vyhrál jsi. Ještě dostaneš výprask, jak se sluší na drzého sluhu, a víc tě na Potštejně nechci vidět.“

„Hůl,“ napověděl Mikuláš pomstychtivě.

„Ne. Bič.“ Radmila špatně snáší krev. Moc špatně. Tak ať se dívá.

Můžu to přežít? pomyslel si Oldřich zoufale, když z něj rvali zbytky kdysi panských šatů. K smrti mě neutlučou. Není tak těžké pochopit, nač pan Póta hraje. Ale když mě vyhodí polomrtvého do lesa, je to už jedno. Ke koni nedolezu a vlci ucítí krev.

Vytáhli ho za ruce, že se sotva dotýkal nohama země. Kůl s kruhem. Na Potštejně to asi nebyl řídký trest. Temné skvrny na starém dřevě jsou krev. Čí? Na tom už nezáleží. Dnes přibude moje.

„Ty,“ řekl Mikuláš Blahutovi a usmál se. „A dej si záležet.“

Blahut vybíral bič tak dlouho, až si Oldřich v napjatém očekávání prokousl rty. A přece nevykřikl, když dopadla první rána, s plnou silou a rozmyslně vedená. Soustředit se k tomu jedinému ... Má lásko, kéž zůstaneš ušetřena! Upřel divoký pohled na Radmilu, když zasvištěla druhá rána. Vydržel bez vzdechnutí. I po třetí.

„Přidej,“ ozval se Póta rozmrzele. „Bolí tě snad ruka, chlape? Ať ti neukážu sám, jak se má zacházet s bičem. Bude to?“

Rána hodila Oldřichem ke straně. Zahoupal se na napjatých rukou a zaťal zuby pevněji. Cítil, jak mu z rozervaných rtů stéká krev po hrdle dolů, ale jeho kati to neviděli. „Visí moc volně!“ vykřikl Blahut rozčileně. „Přivažte mi ho celého!“

Póta osobně přistoupil k Oldřichovi, když ho znovu uvazovali, a podržel mu u krvácejících úst misku s vodou. Oldřich k ní sklonil hlavu a hltavě se napil, ale třesoucí se rty ho neposlouchaly. Jenom pár kapek. Zbytek se mu rozlil po hrudi. Zaskučel jako vlk, když bič dopadl znovu, prudce hodil hlavou ke straně a divoce se zahryzl do své paže.

Pótu to rozveselilo. „Pokoušeš se," řekl vlídně. „Jen řvi, budeme hodnější. Blahut si také potřebuje chvílemi polevit. No tak. Neboj se svého hlasu. Zpíváš moc krásně."

„Nejsem unaven." Blahut se rozpřáhl. „Desátá. To si dám záležet."

Vydržel jsem! blesklo Oldřichovi vítězně hlavou posledním zbytkem vědomí, než klesl bezvládně do provazů.

„Položte ho," přikázal Mikuláš. „Polévejte ho třeba při každé ráně. Bít omdlelého nemá smysl. Ještě. Víc!"

„Ne," zasáhl Póta. „Už by nevydržel. Vzal jsi tu výtku moc doopravdy, Blahute."

Zmučené tělo dopadlo do pokálené slámy, když žoldnéři povolili provazy. Odtáhli ho k roubení studny. Okovy stoupaly jeden za druhým. Radmila stála na schodech bílá jako mramorová socha a dívala se na ně prázdnýma, šílenýma očima.

Póta k ní přistoupil a přátelsky ji poplácal po rameni. „Tak už je konec, holubičko," řekl vlídně. „Teď už se jenom podíváme ven, a pak můžeš na všechno zapomenout."

„Proč ven?" zajektala. „Nech mě už, prosím tě."

„Jen pojď. Mikuláše by to moc mrzelo. Má rád tu podívanou."

Oldřich konečně procitl. Ale jen se trochu nadzvedl na loktech, zablábolil něco nesrozumitelného a klesl zpět. „Jestli to chceš mít za sebou," promluvil nad ním Mikuláš, „koukej se probrat. Jsi první hrdina, tak musíš u všeho být od začátku až do konce. Polejte ho ještě. Máme čas."

Dva chlapi ho podepřeli z obou stran a spíš ho nesli než vedli ven otevřenou branou. Nebesa! Svoboda! A ještě jsem živ! Přičinlivě se postavil na chabé nohy a kolísavě popošel. V bráně konečně pochopil. Zastavil se, ale vlekli ho dál. Radmila za ním začala křičet šíleným, neskutečným hlasem. „Ne! Já chci domů! Pusťte mě!"

Povalili ho na rozbitá záda. Kdybych se mohl rvát, kdybych teď mohl dokázat, aby mě někdo praštil! Přece jsem skoro mrtvý. Přece už nemůžu vydržet. Posledním zbytkem sil sebou hodil stranou, až se mu ostré kamínky zadřely do živého masa, a milosrdná mdloba mu přispěchala na pomoc. A zase vědra vody. Radši si vylejou celou studnu, pomyslel si zuřivě při chabém návratu k nejtrapnějšímu

zbytku života. Ať pojdou žízní. Ať ... Ucítil jemný pohyb, jak jeden z koní přešlápl. Čtyři chlapci už na nich seděli s dlouhými řemeny u sedla. Při plném vědomí. Kriste. Radmila nepřetržitě ječela. Neviděl ji. Neviděl vůbec nic. Před očima se mu dělaly krvavé mžitky. Už ani necítil bolest, zledovělý hrůzou.

„No tak to vidíš," promluvil těsně nad ním Mikuláš. „Kdybys jen malinko poprosil. .. Pros! Proč neprosíš?"

„K čemu?" zachroptěl Oldřich. „Stejně mě, stejně ..."

„A co když ne?" řekl Mikuláš sladce. „Zkus to přece, nebuď bláhový. Uctivě prosím, tak to řekni. Jsem chlípný smrdutý chlap, ale nemůžu za to. Jsem jenom sprostý parchant, pane. Nemůžu vědět, co se sluší. Má matka byla obyčejná kurva a spustila se s prasetem."

Oldřich sebral poslední síly. „To jsi nemusel," vypravil ze sebe s námahou. „To už o tobě stejně všichni vědí."

Mikulášovi chvíli trvalo, než pochopil. „Cože?" zařval nepříčetně. „Co si to ..." V poslední chvíli se ovládl a spustil zaťatou pest. „Tak tohle ti nevyšlo, milánku," řekl tiše. „Tohle ti zatraceně nevyšlo. Já vím, na co hraješ. Ale rychlá smrt není nic pro tebe. Čtyřikrát umřeš. Každým kouskem zvlášť. A budeš se moc divit, jak dlouho může trvat umírání. Trapná záležitost. To abys mohl pořádně litovat. Budu milosrdný - k tvé duši."

Póta k nim přistoupil. „Vědí, oč jde?" zeptal se důtklivě.

„Ale ovšem. Dal jsem si záležet, aby pochopili. Jdi k Radmile a drž ji. Nebo uteče." Sklonil se ještě jednou k Oldřichovi. „Rab jsi a jako rab umřeš. Pomodli se! Času máš dost i na tři otčenáše." Napřímil se. „Pomalu zabrat!" vykřikl. „Teď! A vytrvale. Vydržet!"

Koně se pohnuli do čtyř světových stran houževnatým, vytrvalým krokem. Radmilin hlas naposled zaštkal, zlomil se a zanikl. Oldřich ucítil v napjatém těle trhnutí, jako by ho párali shora dolů, naposled se pokusil přemoci strašný tah, ale ruce ho neposlouchaly, snad už to nebyly ani jeho ruce, připadal si obludně velký a neskutečný s praskajícími kostmi mezi koňskými ocasy, které se neúprosně vzdalovaly.

Oslnivě modré jarní nebe nad ním vybuchlo a zhroutilo se do pekelné, beztvaré noci. „Stát!"

Pótův hromový hlas překřikl vřavu. Jezdci přitáhli uzdy. Pan Mikuláš jim dal jasné příkazy, ale pan Póta dobře ví, co dělá. Koně se pomalým tahem zbůhdarma přepínají. Znali to. Leckdo drží pořádně pohromadě, jako hned tady ten. Nejlepší rozehnat se pěkně cvalem. To nevydrží ani nejhouževnatější chlap.

Pan Póta měl kupodivu na věc jiný názor. „Zpátky. A opatrně."

Zvolna couvali. Za mohutnými zadky koní se tělo, napjaté ve vzduchu k prasknutí, složilo na zem jako kus hadru.

„Odříznout. A pryč s tou maškarádou." Póta se obrátil k Mikulášovi, když jezdci zmizeli v bráně. „Tohle si vyřídíme," zasyčel zlostně. „Měls ho jen postrašit a ne ... Ještě že zůstal celý." Poklekl k Oldřichovi. „Dýchá," řekl spokojeně. Pohled, který upíral na synovce, o poznání zvlídněl.

Mikuláš se ušklíbl. „Tak vidíš, že je živý. Zbytečně, nemyslíš? Na přísahu panu z Lipé by to bohatě stačilo. Živý prošel branou a živý půjde dál."

„Hej, vy tam," houkl Póta na zbrojnoše. „Rychle, pospěšte si." Zdálo se mu, že trhavé chvění, které teď otřásalo ležícím tělem, se tak nejspíš podobá smrtelnému zápasu. „Odtáhněte tu mršinu někam na hnůj, ať nám tu nepáchne. A jestli si někdo z vás troufne přijít mi říci, že vám cestou umřel, tak poputuje za ním. Jasné?"

„Docela jasné, pane."

Póta se protáhl. „To byl perný den," vzdychl a otřel si pot z čela. „V takovém vedru! Kdo by se divil, že omdlela. Odnes ji domů."

Překročil ležící Radmilu a vrátil se do hradu.

Spáleniště

„Kouř," řekl biskupův průvodce a zarazil koně. Za zalesněným vrškem bylo dobře vidět valící se mračna černého dýmu.

„Pan z Rožmberka asi dává vypalovat klestí na mýtinách," podotkl kanovník pražského kostela. „Je dobrý hospodář. Ten bude zakládat nové vesnice ještě na smrtelném loži."

Velitel Dražicovy družiny se otočil a ušklíbl se. „Vidíš všechno očima míru, otče. Vsaď se, že některý z pánů právě vypaluje zboží svého souseda."

Kanovník se pokřižoval a biskup si povzdechl. Ano, těch ohňů bylo příliš mnoho. I na zvelebovací úsilí pána tak mocného jako Rožmberk. Ostatně dnes? Sedláci houfně opouštějí své domy u pustých polí a derou se do hladových měst. Prázdných usedlostí je po Čechách! Nač rozmnožovat jejich řady? Ale ryk boje k nim také nedoléhal. „Pojedeme se podívat," řekl tiše. „Možná je třeba hasit. Nebo pomoci."

„Hasit?" vykřikl jeho kapitán. „Milosti! Než dojedeme, zbude jen spáleniště. Ze všeho."

Jan z Dražic mlčky pobídl koně. Ano, spáleniště. Tomu se tak nejspíš podobá celá země.

„Vrátím se do Prahy, Milosti," promluvil znovu muž po jeho boku. „Nechci svůj život zadarmo. Tam je mne třeba."

Biskup se na něj krátce podíval. „Mrtvého tě není třeba nikde, mistře Richarde. Zůstaneš u mne. Když jsem já v Praze, prosím. Ale beze mne ne."

Richard se ušklíbl. „Papežský inkvizitor sedí zabedněný a vykuřuje dům vonnými dýmy. Stěží pomýšlí na to pálit kacíře. Ostatně myslí, že jsem za horama. Mohl bych být."

Les před nimi otevřel svou zelenavou náruč. Kouř zmizel za korunami stromů. Ani cítit ho nebylo. „Vyléčils někoho?" zeptal se Jan z Dražic mírně. „Můj drahý! Skutečně nemocní nemají na lékaře a taky ho nevolají."

Lékař se zamračil. Biskup měl pravdu jako vždycky. Chudina v městech hynula, lidé padali jako mouchy připraveni už pro hrobníky. Lékaře! Když se pokoušel vstoupit do některého brlohu, zaháněli ho s pokřikem. Jako by se báli, že je dá hodit do morové jámy zaživa. Možná se to už nejednomu stalo. A platit? Dostával plat od biskupa a na chorých nevydíral. Jenže to nevěděli. Bohatí, to bylo jiné. Čech Junoša i Němec Plaier si v umírajícím městě dávali za zlato mazat stářím bolavá záda mistrem lékařství! Bída. A navíc se musel skrývat. Ne příliš důkladně, biřici měli jiné starosti s odháněním hladových ubožáků od bohatých domů. Ale přece jen, jednou byl odsouzen na smrt a rozsudek neztratil platnost tím, že odsouzenec zmizel potají z vězení u křížovníků. Pražský biskup byl jenom původcem myšlenky, činu se ujali jimi, ale velmistr s převorem přece jen vyčenichali, že uprchlík se skrývá v biskupském dvoře za řekou. A až odejde morová rána ... Ne. Jan z Dražic nebyl tak mocný, jak si namlouval. Jeho hrdost ho už přivedla do papežské klatby. Dlouhoji nedodržoval, papež umřel a Aspelt, mohučský arcibiskup a metropolita pražského kostela, přimhouřil obě oči, ale co až odejde nová stížnost za novým papežem? Ochránce kacířů. To už je zlé. Ale biskup se tváří, že o nic nejde.

„A potom, příteli," dodal Jan z Dražic vážně, „kdyby ses skutečně setkal se zasaženými morem, nemohl bys volně vycházet a vcházet do mého domu. To přece víš. Uprostřed složitých mírových jednání se u mne scházejí poslové ze všech koutů země. Nelze svévolně roznášet nákazu i tam, kam dosud nepronikla."

„Tak proč jste mě zachraňovali?" zeptal se Richard chmurně. „Proč, když ne jako lékaře? A když jen jako člověka, proč zemřeli ti druzí?"

„Přiznali se," řekl Jan z Dražic suše. „Patnáct! Mohl jsem vybrat jen jednoho. A potom zajisté toho, kdo měl nejvíc ceny."

„I já jisem se přiznal," zachechtal se Richard nevesele. „Nechtěl jsem mít polámané kosti pro případ útěku. Jak vidíš, vyplatilo se mi to. Přece nikdo rozumný nemůže věřit takovým nesmyslům. Mše s přivoláváním ďábla a souložení před oltářem! Proboha proč? Postel je pohodlnější. Ale jeho Excelence, či jak se tomu pacholkovi

inkvizitorovi říká, bere svou prebendu a chce se zavděčit. Tak potřebuje viníky. A tvůj Bůih k tomu mlčí.“

Jan z Dražic stáhl obočí. „Nerouhej se!“ okřikl ho ostře. „Bůh ti dá zapravdu, bude-li chtít. A nebude-li, kdo jsi ty, abys ho soudil?“

Richard neodpověděl. „Už jsme na kraji lesa,“ prohodil docela obyčejně, jako by nikdy nebyla řeč o něčem jiném než o požáru. „Podívej, vesnička. Lehla popelem, jen jeden domek stranou ještě stojí.“

Dým stoupal v řídkých chuchvalcích z čerstvého spáleniště. Jan z Dražic popojel a zastavil se po lékařově boku. Nikde nikdo. Kdo zapálil? Kam šli? A proč?

Z osamělého domku se vynořil muž a nejisté se odpotácel k studni.

„Je možná raněný,“ řekl lékař. „Zůstaňte, Milosti. Půjdu sám.“

Biskup sledován družinou pomalu sjížděl za ním. Richard u studny seskočil ze sedla a zachytil kácejícího se muže. Tvář, kterou obrátil zpátky ke svým společníkům, byla prázdná a bez výrazu. Složil své břímě opatrně na zem a zvedl ruku. „Stát!“

Jan z Dražic zarazil koně. Stáli jako sochy a dívali se, jak lékař dole odnáší muže dál od stavení k malému seníku. Na chvíli vešel do chaloupky a vrátil se. Někoho nesl v náručí. Ti nahoře už pochopili a jen ho mlčky sledovali krátkou cestou k spáleništi. Prošel po žhavých oharcích a složil břímě doprostřed. Poklusem se vrátil, zul doutnající boty a pomalu stoupal zpátky do svahu. Na dosleoh se zastavil.

„Nepřibližujte se,“ řekl klidně. „Ve vesnici je mor. Rožmberkovi jezdci zapálili zamořené domy. Prý mnozí ještě žili. Tenhle je podplatil. Zapřel svou mrtvou ženu a tvářil se, že je zdráv. Měl zlatý dukát, který kdysi dostal od projíždějícího krále.“

„Zachráníš ho?“ zeptal se biskup a olízl jazykem náhle oschlé rty.

„Ne. Umírá.“

„Tak proč?“ vykřikl prelát. „Proboha, mistře! Proč?“

„Jsem lékař,“ odpověděl Richard klidně. „Ještě žije a mohu mu ulevit. Vyřiď panu z Rožmberka, smím-li tě prosit, Milosti, aby

svým lidem zakázal pálit domy s živými. Stačí vypálit kolem vesnice ochranný kruh, dokud nejsou mrtvi. Tady...“ Odmlčel se.

„Neměls tu ženu odnášet. Pošlu pacholky spálit dům.“

„Ne, jsou tam děti. Možná přežijí. Až otec umře, zapálím sám a vezmu děti do lesa. Je léto. Za týden, dva, bude-li to ještě možné, je svěřím nějaké ženě v nezamořené vesnici. Smím prosit, abys mi tu nechal svůj měšec, pane? Budu potřebovat peníze. Budu-li.“

Jan z Dražic, kterému posměváčci říkali Jan Skoupý, bez váhání pokynul komorníkovi. Těžký váček cinkl o kámen, jak padal k zemi. „Vrať se pak ke mně“ zavolal. „Za týden, dva, až se ti podaří umístit děti a budeš vědět, že se tě nákaza nedotkla, tak se vrať.“

Lékař se pomalu usmál. „Vědět! Kdo to ví? Přežiju-li, aspoň *ty* budeš vědět, že Bůh si skutečně nepřál mou smrt. A já budu vědět, proč. Ale nevrátím se. Teď ne. Do zimy se nákaza nezastaví a já se nebudu vyhýbat.“ Vytáhl ruku k spáleným domům. „I tam prý byly děti!“ vykřikl zuřivě. „A ne všechny ještě byly mrtvé. Vyřiď to panu z Rožmberka! Prosím tě!“

Zůstal stát na místě, dokud nezajeli. Biskup se na kraji lesa ještě ohlédl. Batole sotva dvouleté vyběhlo z domku. Až sem bylo slyšet jeho pláč. Richard se přestal starat o odjíždějícího pána a úprkem se vracel ke svým svěřencům.

Kanovník se přičinlivě připojil k jeho boku, ale biskup mu jen mlčky pokynul, že chce zůstat sám. Viděl v posledním roce tak mnoho obrazů bídy a utrpení, že nechápal, proč se ho právě ten dnešní tak hluboce dotýká. Snad probo, že muž, kterého pokládal za přítele, si dobrovolně zvolil pravděpodobnou smrt. Kacíř. Utekl z hranice. Ach inkvizitore! Utekl možná k větším mukám, než jsi mu připravil. A ty se domníváš, že jsi svatý muž? Zavřel ses v domnělém bezpečí svého domu před ranou, která stíhá nešťastníky. Už slyším, jak budeš hřímat, že je to hoží trest. Hřešili, jistě. Všichni jsme hříšní, a když ne skutkem, aspoň myšlenkou. Hřích pýchy. Ano, z toho se často kaju i já. Ale napadá vůbec tebe, že je to hřích? A je-li křesťanské milosrdenství bližší kacířům než trestající ruce inkvizičního soudu ... Co mě to napadá!

Násilím odtrhl myšlenky od nebezpečných pochybností a obrátil je k blížícímu se setkání. Za Petrem z Rožmberka se rozjel sám. Cítil

v něm nejpřirozenějšího spojence ve své mírové snaze a chtěl se s ním poradit docela upřímně a bez přetvářky. Vůči všem ostatním musel volit opatrně slova, ale s Rožmberkem si odjakživa rozuměl. Byl koneckonců duchovní kníže a Petr se svým klášterním vychováním vzdělance jemu jedinému nebyl nikdy cizí. Vždy stáli spolu na stejné straně. I teď. Mocný Rožmberk se sice vyslovil pro královnu, ale v projevech své oddanosti byl dost strohý. Jan z Dražic se záměrně postavil mezi obě strany. Nechtěl je soudit, chtěl je smířit. Jiné východisko pro zbídačelou zemi nebylo.

I Petr z Rožmberka hledal zjevně cesty k smíru, stejně jako přede dvěma lety v bojích za svobodu pana z Lipé. Stát proti ikráli nelze v zemi, která chce žít v pokoji. Žel, všem pánům krveprolití nevadilo. Mnozí ho vítali. V bojích se dalo určitě ukořistit víc než v míru. Že kořist v hladovějící zemi ztrácela na ceně, to si málokdo uvědomil. A taky nemusela být trvalá. Zvítězit! To stejně úplně nemohla žádná strana.

Pan z Rožmberka na chvíli vyjasnil zachmuřenou tvář, když mu ohlásili neočekávaného hosta. „Milosti! Měl jsi vzkázat. Byl bych přijel sám.“

„Ještě nejsem tak starý, pane Petře. Myslíš, že šedesátník už nic nevydrží?“ Zvážněl. „Nemáme mnoho času. Chci hned zpátky a chci, abys jel se mnou. Ale dřív ti chci říci, co jsem viděl cestou. Ty dáváš spalovat morové domy. To ti chválím. Ale svým lidem bys měl vysvětlit, že živé křesťany upalovat nelze. I když umírají.“

„To snad ne,“ řekl Rožmberk pomalu. „Chceš říci, že jsi viděl...“

„Na vlastní oči, pane. U Zátoně. Můj lékař zachránil dvě malé děti, které snad budou žít. Chybělo málo a uhořely s ostatními.“

„Tak blízko?“ vypravil Petr ze sebe se zadrhlým hrdlem, ale hned se zastyděl. Blízko! Samozřejmě, všude řádí mor. Moji lidé ve spěahu a na můj rozkaz krutě vraždí a já se strachuji o bezpečí své dcerky. I jiné děti chtějí žít. „Buď bez obav, otče, hned to zařídím,“ promluvil už ovládnuté. „Nikdy mi ani na mysl nepřišlo, že by mohli... Ale ovšem, žoldnéřům to nepřijde. Jsou zvyklí plenit. Ale přísahám ti, že vždycky před nimi šel duchovní, vzdělaný v lékařství. Vyšebrodský mnich. Pečují o zdraví mých poddaných s příkladnou

obětavostí. Ale kam vkročí černá smrt, jsou bezmocní. Několik jich už zemřelo. Klášter se taktak drží.“

Biskup si povzdechl. Jistě, Rožmberk byl známý lidumil a žádný neurvalec. Jiný dělal méně a nedbaleji. Být všichni jako ten tady, nákaza by se aspoň omezila jenom na města.

Vymře-li venkovský lid, kdo zasije a sklidí?

„Věřím ti.“

Poslouchal Rožmberkův rozhněvaný hlas, když káral čeled za ta zvěrstva. Ano, sotva může víc. Surovost neukrotíš a něžná duše se nedá najmout do zbraně. Ale hněv pana z Rožmberka něco platí. Snad si už dají pozor.

V chladné síni po namáhavé cestě v červnovém dusnu bylo příjemně. Marná sláva, ať se tvářil, jak chtěl, těch šest křížků už cítil. Pan Petr venku teď už mluvil mírněji. V nastalém tichu se k odpočívajícímu starci zvolna kradla dřímota. Usínajícím vědomím zaznamenal, že kdosi vstoupil, a vzpamatoval se v poslední chvíli, když už mu hlava nedůstojně klesala.

Klečela před ním se schýlenou tváří, temné zlato rozpuštěných vlasů mu splývalo po ruce, když ji líbala. „Vstaň, paní,“ řekl mírně. „Jsem tu jen jako přítel. Zapomeň pro tu chvíli, že přijel biskup.“

Viola z Rožmberka k němu zvedla oči a jako vždycky mu jejich hluboká modř vzala dech. Znal ji už dávno. Stal se biskupem ještě dřív, než ji poslední Přemyslovec povýšil na královský trůn. Přes svou duchovní hodnost byl dvorný muž a její neslýchaná krása ho při každém setkání znovu ohromila, jako by ji viděl poprvé. Na několik let ji ztratil z dohledu, když po Václavově smrti ujela z Prahy s nejstarší Přemyslovnou, chotí Jindřicha Korutanského. Svá vdovská léta trávila v klášteře, nejdřív ve Velkém Boru, potom prý kdesi u Pašova. Do Čech se vrátila, právě když zabili Albrechta Habsburka. Nejdřív do kláštera u pohledských panen. Ale teď byla už druhý rok paní z Rožmberka. Jan z Dražic znal z doslechu ten příběh dávné lásky a deset let odpíraný souhlas Elišky Přemyslovny ho mile dojal, i když dobře věděl, čím byl vynucen. Violu viděl po těch letech prvně. Nezestárla. Jen uzrála do krásy. Má to někdo štěstí! Po králi Rožmberk. Vlastně i ona by měla zářit štěstím, ale viděl na její tváři stín a ten neuvěřitelně modrý pohled býl unavený a uštvaný.

„Jsi nemocná?“ zeptal se starostlivě.

Polekala se. „Vypadám tak?“

„Ne, vůbec ne,“ zakoktal překvapeně. Nechápal její strach.

„To je dobře.“ Vydechla úlevou a konečně se pokusila o úsměv. „Nic mi není, jsem šťastná,“ prohlásila se zbytečným důrazem a trochu se jí zatřásl hlas. „Musím být šťastná, mám všechny důvody být. Ale . ..“

„Ale?“ povzbudil ji jemně.

Chvíli mlčela. „Bojím se,“ řekla pak se sklopenýma očima, usedla proti němu a splétala neklidné prsty v klíně. „Řekni mi, Milosti, s kým jdeš? Pro koho chceš získat mého chotě?“

„Řekl jsem přece, že přijel přítel,“ usmál se.

„Přátelé jezdí jenom, když něco potřebují. Odpusť,“ řekla trpce. „V březnu pan z Lipé také přijel jako přítel. Patříš ty k jeho lidem?“

„Nepatřím nikomu,“ ohradil se biskup ostře. „Zapomínáš, s kým mluvíš.“

„Sám sis to přál.“

Ano, to byla pravda. A hněvat se na krásnou ženu . .. „Já stojím mimo jejich spory,“ odpověděl mírně. „Můj cíl je jenom mír. Ty nenávidíš pana z Lipé? Nevzpomínám si, že bys k tomu měla důvody.“

„Ach ne, mám ho docelia ráda, ale ...“ Násilím ovládla třesoucí se hlas. „Bojím se o Petra. A ... Vůbec se bojím. Ta vláda v zemi ohrožuje život všech a já mám děti. Dítě,“ opravila se s náhlým úlekem, ale biskupovi její přeřeknutí docela ušlo.

„Tvá dcerka je na Rožmberku v bezpečí,“ řekl chláoholivě. „Ostatně doufám, že nepřátelství brzy pomine. Velice spoléhám na pomoc tvého chotě.“

„Pan z Lipé se s ním nikdy nesmíří,“ hlesla beznadějně. „Už dvakrát ... Bože, co jsem to udělala!“ vzlykla a bez výstrahy se rozplakala naplno.

Biskup vztáhl ruku, aby ji utěšil, ale rychle ji spustil. Ve dveřích stál Rožmberk a výraz v jeho očích vyvedl preláta z míry. Užaslý vztek. Jako by ji podezíral... Panebože, se mnou? To snad ne.

„Tvá choť je rozrušená," řekl rychle, aby rozbil trapné napětí, které rostlo v síni. Viola teprve teď zvedla hlavu a spatřila manžela. Její tvář ztuhla úlekem.

„Přece jsem ti řekl, abys nás nerušila, drahá," ozval se Rožmberk a biskup překvapeně zamžikal očima. To před chvílí se mi snad zdálo. Jeho hlas byl plný něhy a do očí mu teď neviděl. Přešel k plačící Viole a pohladil ji po vlasech. Přitulila jeho dlaň k svým rtům. Ucukl, ale mohlo to být také proto, že se to před hostem nehodilo.

„Nemám tajnosti před tvou chotí, jde-li jen o tohle," prohlásil biskup překotně. „Ať zůstane, přeje-li si - a jestli ovšem dovolíš."

Dověitek zněl zkoumavě a trochu odtažitě. Petr se zarazil a pohlédl nerozhodně z jednoho na druhého. „Myslel jsem, že chceš se mnou důvěrně pohovořit," usmál se. „Viola určitě není povídalka a vlastně se ani s nikým nestýká. Krom . .. Teď s nikým. I tajemství je u ní v bezpečí. Svolíš-li, rád ji budu mít i dnes zde po svém boku."

Znělo to přirozeně. Dvojice, která usedla proti biskupovi, působila dojmem dokonalého souladu. Asi se mi to skutečně jenom zdálo. Po všech těch jednáních a vytáčkách ostatních pánů jsem ke všemu nedůvěřivý.

„Přicházím k tobě jako k jednomu z posledních, pane z Rožmberka," promluvil Jan z Dražic. „Ne proto, že bych si nevážil tvého vlivu. Spíš naopak. Vím, že jsi ho vždycky uplatňoval ve prospědh míru. O ten nyní jde. A proto jsem si jist, že u tebe se setkám jenom s vřelým pochopením. Prosím tě o pomoc."

Petr nepatrně odtáhl ruku od Violy a usmál se trochu nuceně „Hledáš-li cesty k panu z Lipé, Milosti, nevybral sis právě nejvhodnějšího prostředníka. Ten k mým zárukám nechová důvěru a bohužel má proč."

Viola zčervenala a polkla slzu. Biskup to přešel. Tušil zde bolavé místo, jehož se nechtěl dotýkat. Zvlášť proto, že mu nerozuměl. „Pan z Lipé je k smíru ochoten," řekl. „Poslové chvíli běhali mezi Hradcem a Prahou, ale nakonec jsme se dohodli. „Je ochoten co nejponíženěji prosit o milost. Chce ovšem záruku, že se mu jí dostane skutečně."

„To nezní zrovna poníženě," podotkl Rožmberk. „Milost na záruku už není přece milost. Je to dohoda."

„S královnou byste si rozuměli." Biskup pokrčil rameny. „Co chceš dělat? Pan z Lipé a jeho věrní vládnou určitě polovině země - a to ještě možná nedoceňuji. Dal by ses ty na jeho místě pro nic za nic vléci v poutech, kdybys nemusel?"

„Ne. Ale neprosil bych. Vítěz si může klást podmínky."

„Jaký vítěz?" Biskup najednou vypadal pohněvaně. „V té zbídačelé zemi mluvíš o vítězství? Pořád se budete rvát jako kohouti a třeba na hřbitově? Vítěz! Umrlčí lebka s hnáty, to není trofej vítěze, pane komoří. A ty ses ostatně vyslovil proti němu. Proč ti vadí, že je ochoten se pokořit? Naoko, samozřejmě. Ani já si nenamlouvám víc. Ale královna si příliš zakládá na zadostiučinění svému majestátu. Tak proč to vadí právě tobě?"

„Protože měl pravdu," odsekl Petr. „To přece víme všichni a to musíš vědět i ty sám. Ostatně ti to tady říkám jen mezi čtyřma očima. Vlastně šesti. Jinak - ať žije královna. Viď, miláčku?"

Ne, nic se mi nezdálo. Jízlivost v jeho hlase je tentokrát zřejmá a Viola odvrací tvář s očima plnýma slz. Komoří se nabažil své pomsty, vzal ji za povolnou ruku a řekl už zase docela obyčejně: „Toho si nevšímej. Smír uvítám. Moc rád se zase setkám s panem z Lipé a podívám se mu zpříma do očí. Mám zajít za Valdekem? Ten na jeho poníženost moc neuvěří, ale jde-li o královnino vítězství.. . Jinak než naoko se ho dosáhnout nedá."

„Pan z Valdeka už vyslovil svůj souhlas." Biskup vyhodil svůj největší trumf a kochal se pohledem na účinek svých slov.

„Cože?" vydechl Petr. „Valdek se smiřuje s panem z Lipé?"

„Příměří má k míru bohužel daleko," povzdechl biskup. „A ani klid zbraní soupeřících stran nezažene hlad a mor. Pan z Valdeka jen odhadl své možnosti. Nejsou vlastně žádné. Všichni už od královny odpadli. Je-li pan z Lipé ochoten k tomu pokornému gestu, kdekdo to uvítá s jásotem. Zbývá jen smluvit podmínky a pak se pokusit o záchranu země. Od tebe, pane z Rožmberka, očekáváme jen, že svoláš sněm, jak je tvá povinnost. A ..."

Načatá věta zůstala viset ve vzduchu. Petr dhvíli čekal a v očích se mu objevily posměšné ohníčky. „Jen dokonči, Milosti, co jsi chtěl

říci," usmál se. „Kvůli mé povinnosti bys tak dlouhou namáhavou cestu asi osobně nevážil."

Jan z Dražic se mu podíval přímo do očí. „S královnou můžeš promluvit jen ty, pane z Rožmberka," řekl pevně. „Poskytl jsi jí oporu, když ji potřebovala. Máš moc a nejsi proti ní zaujatý. Tebe snad poslechne."

„Snad." Slovo vyznělo krutě sarkasticky. Rožmberk se obrátil a zadíval se upřeně na Violu, která na něm visela úzkostlivýma očima. „Víš přece sám, že královna mě ani nevyslechne. U ní je zrádce každý, kdo jen naznačí, že by se mohla setkat s panem z Lipé, aniž by mu vrazila meč do těla či dala nalít jedu. Vzpurný poddaný patří pod sekeru. Prosí o milost? Tak ať prosí. Až se vzdá bez výhrady, uvidíme, zaslouží-li ji. Ale spíš si ji nezaslouží, jak ji znám. Přesto tě poslechnu s potěšením, pane. Rád."

„Petře?!" vzlykla Viola.

„Utěš přece mou choť, Milosti! Nevidíš, že má strach? Královna zanevře na svého komořího, dobude Rožmberk a mne dá popravit. Či ne? Ne. Nemusíš se bát. Bez Valdeka Eliška Přemyslovna nedobude ani prasečí chlívek, natož tebou tak ochraňovaný hrad."

„Ale to je bláhovost," řekl překvapený biskup. Na Violině tváři četl jasně, že Rožmberk má pravdu. Prostě se bála královniny moci. Jako by k tomu byly důvody! „Rožmberk je přece nedobytný," dodal chlácholivě. „Utiš se, paní. Nemáš vůbec příčinu k obavám. Tvůj choť má pravdu. Královna stojí docela osamocena a nemůže už nic. Když si to uvědomí, snad se dohodneme."

„Neuvědomí si to." Rožmberk se rozesmál a smál se srdečně a dlouho. „Ale já jí to řeknu velmi, velmi rád. Nic nemůže. Ne, nemůže už nic."

Póta s Mikulášem se necítili zrovna volně, když projížděli hradeckou branou. Jistě, pozvání nedostali sami a nebylo taky nijak určité. Vůbec nebylo proč nevěřit tomu, že pan z Lipé se před sněmem chce domluvit se svými straníky. A kde jinde než v Hradci. Dávno se sem páni sjížděli ze všech stran. Páni z Potštejna mezi posledními a až na opakované pozvání.

Přivezl jim ho pan Jíndřidh mladší z Lipé stejně jako poprvé. Syn pana z Lipé! Poseděl, popil, se zájmem pohlédl na Radmilu a nic víc. Uplakaná s červeným nosem se mu stejně líbit nemohla a pan z Lipé syn nemohl tušit, jaké vzpomínky probudil ve smutné panně. Pan z Lipé, purkrabí z Vranova!

Biskup je zapřísahá zoufalými listy. Země umírá. Mor a hlad, strašná neúroda. A letos to lepší nebude. Dopřejte domovům mír!

Pánům z Potštejna na hladovějící zemi zrovna nezáleželo, ale drahota se dotýkala i jich. A jak! Leckterý pán stísněn okolnostmi smýšlel stejně. A kněží. Mniši. Měšťani. Br. S těmi všemi v jednom šiku. To bylo křiku s Valdekovým špehem a najednou si páni podávají ruce. Nebo se k tomu aspoň chystají. No co. Gerharta zabil ten maršálkův rab, s tím vlastně nemáme nic společného. Měl příležitost. Zmařil si ji sám. S Valdekem se už dohodneme. A s panem z Lipé ... Nemá podezření, ale můžeme mu to zatajit?

„Nech mluvit mne," sykl Póta k synovci. „Vždycky něco plesknеš. Říkej jen ano nebo ne podle toho, jak kývnu."

Břetislav z Ryžmberka jim vyšel vstříc. Drslavic. Hlava jejich rodu. „Potštejnové, a poslední!" vykřikl káravě. „Už jsem chtěl pro vás zajet. Mladý pan Jindřich říkal, že jste ho nevítali moc nadšeně. Copak se děje? Měli jste neshodu kvůli sluhovi, ale to přece není důvod, aby .. ."

„Jakou neshodu?" zajektal Mikuláš vyděšeně.

„Pan z Lipé o tom přepadení dávno neví." Pan Břetislav se povzbudivě usmál. „Pojďte. Jestli jste nepotrestali toho lumpa .. ."

„Ale ano," ozval se Póta. „Ten už nežije. Snad si pan z Lipé nemyslí ... Ne, jenom neteř trochu stůně. Měli jsme o ni strach."

„Radmilka," usmál se pan z Ryžmberka. „Hezounké dítě. Už vlastně musí být dospělá panna, co?"

„Ano. A bez věna," řekl Póta mrzutě. „Z dospělé panny může být stará panma náramně snadno. Zvlášť když není ani kde ji ukázat."

„Ať poděkuje bratrovi." Pan Břetislav pokýval hlavou a úkosem pohlédl na Mikuláše. „Když vzpomenu, jaké panství měl pan Procek, páni! Ty, pane Mikuláši, jsi prchlivec. Dej si už pozor. Vyvádíš příliš drahé šprýmy. Zapíchnout měšťana ze zálohy ..."

„To už udělal leckdo, pane," ohradil se Mikuláš vztekle.

„Ano. Ale málokdo je takový hlupák, aby se dal chytit a vsadit do věže, můj milý. Nač to omílat? Stalo se, stalo. Poslední, co si teď můžete dovolit, je držet se stranou. V bojích přece jen občas ukápne něco stříbra. A hlavu vzhůru. Taková krasavice se vdá i bez věna. Pojďte. Pan z Lipé se už chystá do Prahy. Sněm je dávno svolán."

Póta na chvíli zapomněl na vlastní starosti. „A král?"

„Král je v Lucembursku."

„Ví o tom?"

„Jistě, vzkázali jsme mu." Pan z Ryžmberka pokrčil rameny. „Neodpověděl nám. Ani královně."

„A ona? Přijde?"

„Ne. Ujela. Zrovna dnes, právě o tom přišla zpráva. Sebrala královské děti a opustila Prahu. Zatím ani pan z Valdeka neví, kam."

„Takže je po sněmu." Póta se podíval na Mikuláše. „Snad nemusíme tedy ani obtěžovat," dodal rychle.

„Počkej! Co je ti?" Pan z Ryžmberka ho v poslední chvíli chytil za rukáv. „Počínáš si dině, pane Póto," řekl vážně. „Kdybych tě neznal. .. Potřebujeme k sněmování krále? Anebo královnu?"

„Budeme volit snad jiného?" ušklíbl se Póta. „Docela mi to připomíná, jak před sedmi lety Jindřich Korutanský seděl na hradě a u Klimenta panský sněm zvolil Jana z Lucemburku. Zrovna touhle dobou, nemýlím-li se. Škoda, že Ludvík Bavor nemá dospělého syna, co?"

„Ale zato má Habsburk spoustu bratrů."

Pan z Ryžmberka se usmíval, ale Póta, který se pro své hříšky držel stranou, věděl všechno jen z doslechu. Pan z Lipé se synem byl v březnu v Retzu. Že by... „Co tím chceš říct?" zeptal se váhavě.

„Nic. Jen že už všechno není tak jasné jako tenkrát. Římští králové jsou dva a my už nemáme svobodnou Přemyslovnu. Ostatně ... Lucemburk, Habsburk, Korútanec, zdá se, že na tom nezáleží. Pan z Lipé má pravdu. Na sněmu veďme střízlivou řeč a hledejme spíš mír než spory."

Póta ho následoval beze slova. Co tu znamená život jednoho sluhy? Mikuláš ho rýpl do žeber. „Smír," zašeptal. „Slyšel jsi? Jestli mu to neřekneš, tak to řeknu já. Vhodnější chvíli nenajdeme."

„Buď zticha.“

Mikuláš poslušně mlčel po celou dobu zdlouhavé porady. Póta se upřeně díval na pana z Lipé, ale spíš než na to, co říkal, dával pozor na výraz jeho očí, když zabloudily k nim. To úskalí mezi nimi bylo teď přednější. Ale nezdálo se, že pan z Lipé má pro ně něco jiného než přátelské úsměvy.

„Radši to nechme. Neví nic,“ sykl Póta k Mikulášovi, když jednání skončilo a hradecká paní se objevila mezi hosty spolu s číšníky a konvicemi vína. Lahůdky na stříbrných a zlatých mísách by budily závist i v dobách blahobytu, natož teď.

Pan z Lipé vyměnil s královnou úsměvný pohled, přede všemi ji políbil na tvář a zamířil k pánům z Potštejna. V Pótovi hrklo a Mikuláš se zatvářil zarputile.

„Chtěl jsem vás navštívit na Potštejně,“ řekl pan maršálek vlídně a přisedl si k nim. „Neměl jsem čas. Škoda, že jste nepřijali pozvání dřív. Dnes nepobudeme dlouho. Měl bych už odjet do Prahy.“

„Vynahradíme si to jindy, pane,“ odpověděl Póta srdečně a kopnutím pod stolem umlčel Mikuláše, jehož zdvořilosti často vyzněly jako urážka. „Přece se najde příležitost. Nemáme k sobě daleko.“

„Ne. Až moc blízko, kdyby...“ Pan z Lipé zaváhal. Lepší snad nepřipomínat, ale omluva tlumočená třetími ústy platí míň. „Dlužím vám oběma zadostiučinění. Je mi líto, že jsem vás podezíral z úkladů. Oldřich mi všechno vysvětlil. Jsem zvyklý dát na jeho úsudek, ještě nikdy jsem neprohloupil. Odpusďte mi.

„A-ano.“ Póta zatékal neklidnýma očima od pana z Lipé ke královně, která se mezitím přiblížila a opřela se lokty o maršálkova ramena. Jindřich sjel pohledem k Mikulášovi a zpozorněl. Oba páni se tvářili, jakoby si sedli do mraveniště.

„Za to můžu já,“ ozvala se Richenza hedvábně. „Jsem moc nedůvěřivá a nechci mít Jindřicha mrtvého ani ve vězení. Jestli vám jeho omluva nestačí, prosím, můžeme se bít. S každým zvlášť nebo s oběma dohromady. Tady jsem.“

„Ne, jsme spokojeni,“ řekl honem Póta. „Za svoje sluhy přece nezodpovídáme. Sluha a pán, to vůbec není totéž. Ani v nejmenším.“

Jindřich se na něj překvapeně zadíval. „Jistě ne. Jak vidíš, stačilo ujištění mého panoše, aby ...“

„Na našem místě by ses zachoval stejně!“ vybuchl Mikuláš. „Já sice nejsem pan z Lipé, ale jsem pan z Potštejna a ...“

„Mlč.“ Všechno zkazí, pomyslel si Póta mrzutě a probodl synovce očima. Mohli jsme se jednoduše zvednout a jít. Ale teď mlčet by už byla lež. „Jde o toho tvého panoše,“ odpověděl sklesle na otázku v Jindřichových očích. „O toho Oldřicha, co mu říkají Pluh.“

„Ten na váš vděk nečeká. Ale chceš-li, pošlu ti ho, až se vrátí. Je na Moravě. Má tam rozsáhlé statky a musím mu dopřát, aby občas na ně dohlédl. Udělal pro mne moc a vlastně se divím, že ještě zůstává v mých službách. Ale každý máme nějaký sen.“ Pan z Lipé vzal královninu ruku a něžně ji políbil. „Oldřich zase touží po rytířském pásu.“

„Sedlák . .. sedlák přece . ..“ zakoktal Póta zděšeně.

„Jaký sedlák?“

„On! Ten . . . Pluh.“

„To je jen přezdívka. Jeho matka byla z Vranova. Znáš? Na Jizeře. Ronovci jako já. Co je ti?“

„Říkal, že ... že nad Dyjí. Tam, co je purkrabím tvůj syn. Nechal si říkat i pan z Lipé, vážně.“

„Olídřich?“ Pan z Lipé zavrtěl hlavou. „To nechápu.“

„Pak jsme se dověděli, kdo je. Totiž .. . ře nemá otce a že jsi ho našel někde na vesnici. A my s ním seděli u vína jako s rytířem! Chtěli jsme ho patřičně vyprovodit, ale už se neobjevil.“

„To je dobře,“ usmál se pan z Lipé. „Oldřich by se dal asi dost těžko *patřičně vyprovázet.* Jsem rád, že na to přišlá řeč, dřív než dojde k nedorozumění. Levobočky přece mívají i králové.“

Póta strnul. „Snad nechceš říci...“

„Ne, to vůbec ne,“ ohradil se Jindřich chvatně, ale Richenza mu skočila do řeči.

„Pan z Lipé je vázán přísahou,“ řekla roztomile. „Nesmí prozradit jméno Oldřichova otce. Neřekne ti ano, ani kdybys uhodl.“

Jindřich se kousl do rtu. Samozřejmě, tak si to domluvili. Jenže Richenza ho podvedla, jak už byl její zvyk. Oldřichova urozenost po

otci byla jen pravděpodobná. Nejvýš byl odhoten připustit, že šlo o zchudlého rytíře. „Neprozradil jsem ho ani Její Milosti," odrazil aspoň její úskočný náznak. „Může se jen dohadovat stejně jako ty."

„K nedorozumění už došlo," zamumlal Póta odevzdaně.

„Cože? Nerozumím ti."

„K nedorozumění."

„Jaképak nedorozumění?" zařval Mikuláš a praštil pěstí do stolu, až číše poskočily. „Nechal bys ty snad podomka lézt ke své sestře do postele?"

Richenza si první povšimla ticha, které nastalo v síni za jejich zády, a pevněji stiskla paži pana z Lipé, který jen ohromeně zíral na oba pány.

„Nepůjdeme se projít?" zeptala se líbezně. „Z plošinky na věži je překrásný výhled. Páni ho jistě ocení."

Chvatně je opustila. Když se tři muži v pochmurném mlčení vyšplhali na věž, už tam byla, obklopena svými zamilovanými lahůdkami a řádkou plnýdh konvic. „To vám snad stačí," řekla bez úsměvu. „Číšmík se tu už neobjeví. Prosím, mluvte."

Póta se zlostně podíval na synovce. „Prostě ... Ten pan z Vranova, jak si říkal, přijel prvně s naší Radmilou. Poskytl jí ochranu při jakémsi přepadení, když se vracela z Brandýsů. Po druhé jsi ho poslal s Gerhartem. Pak ... k nám už nepřijel. Jenom se opodál utábořil v lese, víš? Radmila je, totiž byla zasnoubená s Křesislavem ze Žampachu. A ten je uviděl, jak..."

Chvíli byli ticho. „Křesislav ze Zampadhu je přece stařec," řekla konečně Richenza tiše.

Jindřich si povzdechl. Teď nedá pokoj, kuplířka.

„Ale urozený a bohatý," řekl nahlas. „Já vím. Co ti mám říci? Oldřich je určitě bohatší, ale z levého boku. Važ mládí a štěstí své neteře. Že bude jednou rytířem, za to ti stojím. Určitě ji nechtěl jenom svést."

„Co je to za řeč?" vybuchl Milculáš. „Svést? Nějaký Pluh mou sestru? Jsme páni z Potštejna, pane z Lipé. *Páni!* Ani nějaký rytíř pro ni není dost, i kdyby byl skutečně rytířem. Co jsi udělal ty, když chtěli tvou dceru provdat za měšťana? Co? Jen si vzpomeň! Svést! Nesvedl ji. Je čistá. To jsme si ověřili."

„Tak oč jde?“ řekl pan z Lipé unaveně a mrzutě odsunul stranou Richenzinu ruku, která výmluvně tiskla jeho. „Za ženicha vám ho nenutím. Jistě si počínali pošetile, ale mládí už je takové. Když se nic nestalo, už si ji ohlídáte. Vdejte ji klidně za Křesislava, do toho mi nic není. Jemu domluvím.“

„Totiž. ..“ Póta polkl a dořekl statečně: „Už jsme mu domluvili.“

„Cože? Tomu nerozumím?“

„On přece není na Moravě.“ Richenza pochopila a prudce zbledla. „Když chodil po lese.“

„Není. Nebyl tam,“ zakolísal Póta. „Vlastně ... Spíš není.“

„Dostal strach a utekl!“ vykřikl Mikuláš. „Někde se skrývá.“

„Vy jste ho zabili!“ vzlykla Ridhenza.

„To ne,“ ohradil se Póta. „Byl živý. Jen kvůli tobě, pane z Lipé. S jiným bychom se nemazlili. Nakonec jsme ho pustili.“

„Kdy nakonec?“ ozval se konečně pan z Lipé poměrně klidně. Až do té chvíle mlčel a pokoušel se zaujmout stanovisko. Takových hříšků jako Oldřich měl sám na sta. Byl ovšem pan z Lipé, a ne nějaký panoš z panské družiny. A s počestnými urozenými pannami byl náramně opatrný, když nešlo o lásku. Oldřich přece nebyl pitomec. Musel se zbláznit pořádně. Ale hnout s těmi balvany ... Stejně se nemůžu postavit na jeho stranu. Měli právo. Měli právo ho i zabít, když na to přijde. Dívčí čest! Oldřich Pluh a Radmila z Potštejina! Co ho to napadlo. Nemphu rušit mír, abych obhájil nespravedlivou při bláhového záletníka. „Když nakonec, tak něco bylo předtím, ne? Chci vědět co.“

Póta se ošil. „Výprask,“ řekl temně. „Jako sluhovi.“

Jindřich se ovládl. „Ovšem. Hůl?“ Rychle položil ruku na ústa Richenze, která se chystala promluvit.

„Ne. Bič.“

Richenza ho kousla do ďaně. Oči jí zlostně blýskaly.

„Jsem Oldřichovi zvyklý,“ prohlásil Jindřich bezvýrazně. Vztek jim lomcoval. Na oba bratry i na ni. „Zaplatím odškodné, jaké chcete. Ale chci vědět, kam jste ho odtáhli.“

„Jak odtáhli? Byl živý, když jsme ho pustili, a ...“

„Tak dali odtáhnout, abychom byli přesní. Či mi chceš tvrdit, že odešel sám? Sám po svých vlastních zdravých nohou? Z Potštejna po

výprasku? Prosím, neříkám nic. Měli jste právo, ohrozil čest sestry pana Mikuláše. Ale i já ho chci zpátky. Zaplatím.“

„Zeptám se,“ řekl Póta zkrotle. „O to jsme se už nestarali.“

„Prosím, co nejdřív.“ Jindřich ulehčené pustil Riohenzu. „Podívám se tam, jakmile se vrátím z Prahy.“

„Ne, hned,“ řekla rozhodně.

„Co hned?“

„Hned se tam podíváme. Sněm začíná až za tři dny.“

„Ale má drahá!“ vykřikl Jindřich. „Dnes stejně nebudeme vědět...“

„Budeme,“ řekl Póta horlivě, šťasten, že tak dobře vyvázli. Má pochopení, samlozřejmě. A ještě odškodné. „Mikuláš má s sebou Blahuta. Zavede nás tam.“

Les byl v tom místě řídký a přehledný. „Tady,“ řekl k/onečně Blahut a zastiavil se nad svahem, pokrytým husltými šlahouny ostružin. Richenza se na něj podívala se zřetelnou nelibostí, ale mlčela.

„Kde tady?“ zeptal se Jindřich.

„Někde v tom ostruží ní. Hodili jsme ho tam. Chvíli se po něm kutálel. Mohl se zarazit tam u toho kamene, než zapadl mezi větve.“

„Nože a prosekejte se.“

„Není tam. A když, tak po třech týdnech přece ...“

„Sekejte.“

Trpělivě ruku v ruce přihlíželi, jak se mezi zrajícími plody šíří spoušť. Richenze se zvolna vracela barva do tváře. Ze všeho nejspíš čekala, že najdou mrtvé tělo. Zbrojnoši z Potštejna patrně také, protože se tvářili dost nevěřícně. Ale na posekané stráni nebylo nic krom vyplašených ptáků.

„Krvavá stopa?“ zeptal se Jindřich.

„Pršelo, pane.“

„A co je tam dole?“

„Nic, potok. Kousek dál vesnice.“

„Jdeme tam.“

Jindřich popadl Richenzu do náruče a opatrně ji snášel k potoku a dál po jeho břehu. Páni z Potštejna klopýtali za ním v chmurném

mlčení. Ještě odměna žoldnéřům za to, že nemluvili víc, než je třeba! No, snad pan z Lipé dá dost, i když ho nenajde. Do té vesnice nedolezl. Musel být mrtvý, než ho odtáhli až sem. Nikdo nic ovšem neříkal, ale přece to zakázali.

Jindřich postavil Richenzu na zem na loučce před vesnicí. Pár stavení. Nikde nikdo, jen nějaká dívka prala prádlo v potoce.

Jindřich k ní přistoupil. „Poslouchej," tekl a zazvonil stříbrnými groši. „Znáš všechny ve vsi, ano?"

„Ano, pane," odpověděla bez úsměvu.

„Je vás tu málo. Vlastně jedna rodina."

„Skoro."

„Kdyby přišel někdo cizí, věděSa bys?"

„Ano."

„A nepřišel?"

„Ne."

„Nikdy?"

„Dávno ne."

„Vzpomínej. Tak před dvěma, třemi týdny. Černovlasý mladík s modrýma očima. Tady tou cestičkou. Možná se plazil. Nebyl zdráv."

„Ne," řekla a zamračila se ještě víc.

„Docela jistě bys věděla, kdyby přišel?"

„Jistě, pane."

„Poslouchej, a když ti řeknu, že je můj přítel... Přísahám ti to, rozumíš? Řekneš mi pravdu?"

„Ano."

„Tak co, je tady?"

„Není."

Jindřich s povzdechem pustil měšec do trávy a vrátil se zpátky. „Myslím, že nic neví. Ale je to moc divná, zamračená holka."

„Je moc mladá," řekla Richenza.

„Proč mi to říkáš?"

„Protože takové se na tebe už možná nesmějí."

Přezíravě se na ni podíval. „Když myslíš... Horší je, že jsme v koncích. Ale třeba tu v lese žije nějaký uhlíř. Nebo opravdu odešel sám. Když jsme ho nenašli v té stráni, znamená to, že je určitě

živý.“ Nebo ho po kouskách roztahali vlci, pomyslel si se zachvěním, ale neřekl nic, jen ji pevněji objal kolem ramen.

„Ano,“ řekla poslušně, ačkoli ji napadlo totéž. „Ano, určitě.“

Ohlédla se. Dívka dosud stála u potoka jako socha a dívala se za nimi. Hezká dívka. Moc hezká. Všiml si? Ale Jindřich se neotočil. Ani jednou. Přestože ona na něm visela očima.

Richenza nemohla vědět, že je dívčin pohled z úkrytu sledoval až k pěšině nad strání. Teprve když nasedli znovu na koně, běžela kolem potoka zpátky jako vítr, proběhla vesnicí a vpadla do poslední chaloupky, která stála stranou ostatních.

„Babi,“ vyhrkla zadýchaně. „Už ho hledají.“

Stařenka možná stoletá seděla u ohniště. Byla scvrklá jako loňské jablíčko, ale oči měla jasné a mladé. „Tiše, neprobuď ho. Kdo?“

„Páni z Potštejna. Ptal se mě někdo jiný, ale poznala jsem je.“

Babička se pokřižovala. „To je zlé.“

„Jestli se vrátí a budou se ptát ve vesnici... Co mám udělat?“

„Nic, Zuzanko. Doufat. Do té doby snad bude moci odejít.“

Zuzanka chvíli mlčela. „Opravdu spí?“ zeptala se pak.

„Ano.“

„Vždycky říkáš, že spí, když přijdu.“

„Protože vždycky spí. Běž domů. Moc se tu neukazuj.“

Když dívka odešla, slila babka odvar z kotlíku nad ohništěm a odbelhala se dozadu k tmavé komůrce, kam denní světlo nepronikalo.

„Já nespím,“ ozval se slabý hlas. „S kým jsi to mluvila?“

„S nikým. Přece víš, že sem nikdy nikdo nepřijde.“

„Nelži. Já těm pohádkám nevěřím.“

„Jakým pohádkám?“

„Že se převtěluješ.“

„Přece nic takového netvrdím.“

„Ale ano. Když přijde ona, vždycky říkáš, to jsem já.“

„Vždycky to jsem jenom já.“

„I mladá?“

„Zase máš horečku. Vidíš přízraky.“

„To není přízrak. Kdo je ta dívka?“

„To jsem já.“

„Jsi snad čarodějnice?“

„Možná. Líbila bych se ti?“

Chvíli mlčel. „Jsi moc hodná,“ zašeptal. „Ale ...“

Tiše se rozesmála. „Takhle ne. Myslím mladá. Jako mě vídáš.“

„Nevím,“ řekl bezbarvě. „Já mám rád jinou.“

Stařenka si povzdechla. „Tak už se neptej. Co tě to zajímá?“

„Chci ji znát. Mám pocit, že na ní závisí můj život. NeVím proč.“

„Tvůj život je jenom tvůj. A její zase její, kdyby byla,“ řekla vážně. „Je ti dnes líp?“

Zavřel oči. „Mělas mě nechat. Nikdy se nepostavím. Pořád budu jen ležet v tomhle přístěnku a dívtat se, jak se proměňuješ. Až jednou přijdeš mladá a políbíš mě, umřu doopravdy. Proč nic neříkáš?“

„Podej mi ruku.“

Chvíli namáhavě dýchal s křečovitě sevřenými zuby. „Nejde to,“ vydechl nakonec zmoženě. Na bezvládných rukou se nepohnul ani prst.

Po sté a první. Stařena vzdychla. „Nevzpomínej,“ řekla přísně. „Především musíš zapomenout. Před tebou tě chránit nemůžu.“

„Na co zapomenout?“

„Že tě zabili.“

Divoká jako jarní vítr

Lesy. Lesy a zase lesy. Zrovna tak to vypadá kolem Křivoklátu. Zrovna tak jsem stála u okna ten večer, co... Mám milence? Snad ne. Nedovedu posoudit, co se tam vlastně stalo. Vinen je Jan. Je přece český král. Český král a ... Ano, je taky lucemburský hrabě. A pro něj to zdá se znamená víc. Měl jím zůstat. Byla jsem hloupá.

Jsem hloupá. Kdybych směla být jen milenka a žena, snad ...

Ne. Nikdy. S tím se nesmířím, i kdyby mi k nocím lásky tloukl slavík za oknem vítězný pochod každý večer až do bílého dne. Mám se snad chovat jako ta coura v Hradci a nechat zrádné pány procházet v průvodku svou ložnicí, abych se mohla spolehnout, že mi neodepřou svůj meč?

Žena! Proč nejsem muž! Jak by to všechno bylo snadné! Ten chlapeček, kterého jsem oblékla do královského nachu, by zůstal vždycky jenom nepoznaným hrabátkem z Lucemburku, které nemůže zajímat krále na trůnu pod českým lvem. Jsem žena. A nic se nezměnilo od časů Libuše. Až na to, že můj bílý kůň nešel do Stadic, ale odnesl mě daleko, až k Rýnu. Měla jsem jako ona strpět urážku a potom vyznamenat někoho, kdo patří k tomu drzému houfu? Povýšit ho na otcovský trůn? Přemysla ze Stadic, Jindřicha z Lipé nebo Viléma z Valdeka? Ne. Myslíš, že netuším, pane Zajíci, proč je královnino lože vábné? Jsem přece ošklivá. To vypadalo až příliš snadné, co?

Nebo ne? Nebo mi nelhaly ty zářící oči? Ježíši, vědět! A vlastně proč. Stejně jsem jako kus ledu, ztuhlá, tvrdá. Kdybych nikdy nepoznala vichřici touhy hrdlem, které se stahuje k výkřiku, s rukama na neprobuzeném těle, které konečně poznává, co mělo zůstat navždy uzamčeno... Proč, když tak málo, a teď už možná nikdy ne! Zbavím se ještě někdy toho krunýře, kterým mě znovu sevřela křivoklátská noc?

Gertruda nade mnou vrtí hlavou. Nechápe. Ne, nechápe vůbec nic. Snad by ještě byla s to porozumět tomu otazníku, Valdek anebo

král na loži, nad nímž se nikdy nepřestal vznášet obraz třetího a v němž tedy vítězí ten podobnější. Panu z Lipé, ano. Jenomže zakleté tělo mohlo zůstat zakleté navždy a snad už zase je. Královna. To jsem a to chci být. A to je to, co nikdy nemůže pochopit ta malá samička z Janovy rodné země. A přece je to moje jediná. Jediná, na koho je spolehnutí. Myslím, že ji mám dokonce ráda. A ona mne. Přes ty rozdíly. A přes ty podobnosti. Myslí si na Jana? Kdoví. Ale nikdy se ho nedotkne. Určitě si myslela na pana z Lipé. A docela jistě ji nepokouší Vilém z Valdeka. Tím končí její zájem o to, kdo drží moc.

„Co bys dělala na mém místě?“ zeptala jsem se jí.

„Já?“ zasmála se. „Milosti! Být královnou...“ Zvážněla. „Pozvala bych si pana z Lipé na večeři. Docela samotného. Královnu přece nemůže odmítnout jen tak.“

„Proč by nemohl? Dal by si pozor. To už tu jednou bylo.“

„To snad ne,“ usmála se. „Byl při tom tvůj choť a pan z Valdeka a také jsi čekala následníka. Ne, neodmítl by, kdybys mu dala záruku.“

„Co z toho?“ přerušila jsem ji ostře.

„Co z toho?“ podivila se. Přece všechno. Ukázala bych mu ... Jsi královna. Na to si takoví jako on potrpí. Se svým chotěm přece ...“

„Není můj choť!“ rozkřikla jsem se. „Co bych mu ukázala? Co?“

„Třeba by...“ zakoktala na ústupu. „Třeba by už nikdy potom v Hradci, a jenom ve tvé ložnici...“

Nezlobím se na ni. Nemůže za to, že myslí jenom na postel. Vlastně je šťastná. Ne, Gertrudo, i když jsem kdysi prahla nade všechno ... Ne, to není to, v čem toužím pana z Lipé pokořit. Aspoň ne především. A vůbec ne. Už ani stínem myšlenky, ani cípkem snu. To už jsem opustila. On přece vždycky jenom chtěl se po mně vyšplhat výš. Aby mohl oslňovat. *Tu* a kdekoho. Aby vládl. Aby držel moc, která přísluší jen králi. A držel ji. Ať už to byl Korutanec, anebo můj choť. Ne, nikdy. Nedovolím. Jsem dcera Václava. A vnučka železného krále. Ne loutka na drátkách, za které tahají páni z Lipé. Anebo Valdekové.

Prohrála jsem? Sedím na Lokti docela opuštěná. Vypadá to, že se mne všichni zřekli. Docela všichni. Také můj choť? Kdoví. Jenže ten netáhne s českými pány. Je v Lucembursku. Občas, když moc prosím, posílá stručný vzkaz. Čekej. Já přijdu.

Přichází nějak příliš dlouho. Kam? Do Prahy, nebo za mnou? I oni ho volají, vím to. A Petr z Aspeltu, ten vypelichaný tchoř, který se přišel jenom nažrat českých grošů, mu asi radí správné. Neposlouchej svou choť. Ta kdyby chtěla, bude mír a tvoje země zase plná stříbra.

Jemu ovšem nejde o trůn Přemyslovců. Je mohučským arcibiskupem a na římském trůnu sedí *jeho* král, kterého nechce ztratit. Co je mu po nás! Čechy jsou jenom pokladnička a strašák na bázlivé rytíře. Vždyť za kým stojí český král se svou válečnou mocí ...

Ano. To nejhorší se stalo loni zjara. Dali jsme se umluvit a na koni jsou páni. Kdo to kdy slyšel, aby král, který chce zůstat králem, povolil drzému velmoži! Můj otec dal Falkenštejma popravit. Že trpěl? Že až nadosmrti. .. Sem s těmi výčitkami! Sem s krví na mou hlavu! Bude-li to ta pana z Lipé, jenom sem s ní!

Mučedník. Těch řečí, jak ho Valdek trýznil na Týřově! Nevěřím ani slovo. Jan ovšem uvěřil. Snad proto je teď v Lucembursku, a ne tady. Snad proto. A nebýt maličkého Václava, možná bych teď neměla chotě ani podle jména. Bývaly doby, kdy bych to uvítala, se synem Přemyslovcem v náruči. Ale teď mě to děsí. Už jsem si zvykla, že jsem žena, pro kterou je prázdné lože až o strach velké. A že nikdo, vůbec nikdo za mnou nejde v té zemi, která patřívala mému otci. I oni volají krále. Proti mně.

Odjel celý dychtivý hledat slávu v bláhové bitvě dvou králů, do kterých nám není vůbec nic. Ne, křivdím mu. Bojoval proti Habsburkovi. Vlastně i za sebe. Za mne. Jenže se bojím, že na to nemyslel. Myslel jen na rytířský pás, který mu strýc Balduin konečně položil kolem beder, na blesky mečů a Artušův stůl. Ano, můj Jan má hlavu v oblacích. Snad létá. Snad se ani nedotýká země, která mě k sobě přibila. Snad bych ho nemilovala, kdyby byl jiný, ale je láska to hlavní na trůnu? Pan z Lipé prý býval také takový, než si vzal Valdekovu sestru. Snad. Teď je jiný. Teď se rozkročil na té

zemi a svírá ji oběma nohama jako vzpínajícího se hřebce, kterého dokáže zkrotit jen neúprosná vůle. On ji má. Ty řeči o klidu a o ústraní, to je jen maska. Mám strach. Bojím se. Je přesvědčivý a kdekdo mu už uvěřil. Pokorně prosí za odpuštění, jenom chce záruky. Záruky! Proti své královně? Vzdát se na milost, to není pro pana z Lipé? Pan z Lipé není leckdo, ovšem. A Rejččinu Přemyslovnu provdal jen na svou ochranu. Prý není jist životem ani svobodou.

Proklatě jistější, než jsem já v té prodané zemi, je pan z Lipé. Tisíckrát. Jenomže jsme ho týrali na Týřově. Já snad? Ne. Přece pan z Valdeka. A podívejme se, už ani on se nezdráhá sjednávat hanebné příměří. Válčili jsme, měla jsem proč. A s cizími žoldnéři, proč ne, dělá to každý, když na vlastní se nelze spolehnout. Aspelt ujel a válčili jsme. Lev proti ostrvi. Lev a svině, řekl by pan z Lipé a snad má pravdu. Sázet na pány z Valdeka! Jenže jsem byla opuštěná. Tak strašně. A on mi aspoň předstíral tu zoufalou, nádherně krutou lásku.

Hráli jsme si. Ale bojím se, že to byla spíš hra na pana z Lipé. On jím chce být a já ... Dopadlo to tak, jak muselo. On není Jindřich z Lipé a já nejsem Rejčka. Mé lože není otevřený hrad, do něhož vejdeš jednou branou, zatímco druhou jiný odchází. Viléme! Ne, nejde mi to. To jméno se prostě nehodí k milostnému vzdecíhu. Škoda, že nám nestačila hra. Dosud jsem mohla být paní aspoň v Praze. Pan z Valdeka by rozehnal ten potupný sněm a ... Sny. Stalo se. Už zpátky nemůžeme.

Až do té noci to šlo. Přízeň, kterou jsem obmyslela pana Zajíce, budila pohoršení, ale šlo to. A taky se čekalo, že se na zimu vrátí král. Hněval by se, že jeho syn vyrůstá na loveckém hradu? Tam, kde prvně, a bojím se že naposledy, uvěřil v zrádcovu vinu?

To už se nikdo nedoví. Nevrátil se. A já jsem jezdívala podzimními lesy, které zbarvilo zlato a krev, za prvním Přemyslovcem ze svého lůna. Krev a zlato zapadaly sněhem a já jsem jezdívala stejnou cestou, jako by sníh přikryl i krev válečných polí. Sem válka nedosahovala. Ani příšera hladu, která se zvolna plíží zemí. Že prý mou vinou. To je prostě směšné. Copak já posílám vláhu polím nebo ji zdržuji? Bída. A hlad. Tím spíš má být v zemi králi. Tím spíš. Ale můj Jan je asi jen hrabě z Lucemburku. Při

takové neúrodě a ještě válka, našeptávají mi proradné hlasy. Ne! Otročí snad nebe panu z Lipé? Neúroda. Ano, je to smutné. Taková neúroda a ještě vzpoura zrádných pánů. Ale nikdo mě neposlouchá. Jen já jsem vinna? Jenom já? Neústupnost? Ale mí drazí, kam jsme došli s ústupností? Nevidíš, pane z Valdeka? Ten podzim, tu zimu a ještě zjara jsi vůbec nepomýšlel na to, se vzdát. Dokonce ani po té noci. Ale červ už asi pracoval.

Byl březen. Všechno tálo. Sychravý březen po dlouhé zimě, žádné jaro. Strojila jsem se do kožešin. A šaty černá a zlatá. Bělostný hranostaj. Jediná skutečná barva byly mé vlasy. A kdesi uvnitř, docelila skrytě, jsem byla divoká jako jarní vítr. Chtělo se mi... Bůhví co se mi chtělo. Jsi nádherná, šeptala Gentruda s obdivem. Ano, byla jsem. Mám své dny. A své šaty. Chvíle, kdy lze zapomenout, že jsem měla být spíš muž. Jindřich - pan z Lipé mě to dobře naučil. Ach k čemu! Být raději neohrabaným kůzletem, které všichni milujou právě pro ty dlouhé vrávoravé nohy! Eliáš. Hračka. Dítě. Ošklivé káče k politování. Už nejsem. Už mě nelitujou. Jsem královna. A zlá. Nedovolili mi dělat dobré skutky. Tak tedy zlá. Aspoň na pana z Lipé.

Nádherná, slyšela jsem pořád ten lichotivý hlas. Nádherná a zlá. A divně zdivočelá. Chtělo se mi... Ano. Čekala jsem posly z Lucemburska a právě přijeli. Totéž. Čekej, vrátím se.

Jen si tam zůstaň. Zlá zlato-černá královna odjela na Křivoklát za svým synem, kterého jí tam od podzimka vychovává královský podkomoří pan Vilém Zajíc z Valdeka. První muž království jako kdysi pan z Lipé. Vlastně ne. *Oni* ho neuznali a je jich víc. O tolik víc, že ...

Ovšem, my máme Rožmberka. Pan Vilém zažil překvapeni, když se všemocný Vítkovec vyslovil. „Proč?“ zeptal se s údivem. Jako by nebylo samozřejmé, že páni přísahají své královně.

„Asi že máme pravdu, Viléme,“ řekla jsem shovívavě. O tom on ví svoje a asi líp než já.

Neodvrátil oči. „To jistě máme, Milosti,“ řekl bez úsměvu.

Pan z Valdeka se zřídka usmívá, a když, tak stěží z veselosti. Jsem dobrá žačka, pane. S tím Svojanovem by sis to nevymyslel líp.

A kdo si troufá mít královnu ve svém loži, ať platí. Ne stříbrem, za to získáš harapannu. Dráž. Krví svého srdce.

Nejlíp se pobavila Gertruda. Vrátila se z toho výletu celá usměvavá. Dokonce pronikla až do hradu. Žena v nesnázích, kterou cestou překvapila tma. Tohle Gertruda umí. Byla jsem zvědavá. Purkrabství si ještě na Anně vyžádal jeden z Lichtemburků pro svého příbuzného a nebylo proč ho měnit. Jenomže nemám potuchu, co je to za člověka. Snad jsem ho nikdy neviděla. Ostatně - záleží na tom? Žij blaze, pane ze Svojanova. A díky za tu zbraň.

„Krasavec. Svobodný nebo vdovec. Žije sám."

Gertruda se malinko začervenala pod mým upřeným pohledem a zapřela všechno. Známe se. Přece vím, kočičko, že tě měl v posteli hned první noc. A zdržela ses. Přece nečekáš, že budu věřit, že tě Viola nechtěla pustit z Rožmberka, když jsi jí přinesla tu připomínku a to poselství! Ano, to bylo chytré a taky jsem to ocenila. Bohatě. Gertruda bývá líná přemýšlet o něčem jiném než o milencích. Tentokrát pochopila, možná rychleji než já, že k paní z Rožmberka lze proniknout jen potají. Když manžel není doma, aby nevěděl. Nesmíme kazit její hru, když neznáme její pravidla. Je to jen postel, jak myslí Gertruda? Ne, to by bylo jednoduché. Aspoň na Rožmberka jistě. Musíme to už nechat na Viole. Zná svého chotě líp.

„Udělá všechno, aby ho neztratila," prohlásila Gertruda s přesvědčením a zadívala se mi přímo do očí. „Docela všechno. Na to vezmi jed."

V tomhle se tedy Gertruda vyzná. Viola udělala všechno. Docela všechno a Rožmberk je náš. Nerad. Drží se nás jen s nechutí. Ale má královnu a platí. Totiž - to bylo. Dokud byl i Vilém z Valdeka. A zdání moci, která může dobýt aspoň ten jediný hrad. Teď už se i komoří přidal k těm protivným ševelícím hlasům. Taková bída a ještě válka! Uvaž to, Milosti. Pan z Lipé nabízí.. . Pan z Lipé přistupuje ... Že žádá záruky, je přece přirozené, Milosti.

Ne. Už je dávno léto, spíš se nachýlilo, už dávno vyschlo bláto jamích plískanic, a já se dívám na ty lesy, tak podobné těm kolem Křivoklátu, a vzpomínám na březnový den. Snad abych neslyšela ... Milosti, neurodilo se ani letos. Taková bída, Milosti! Smiř se. Smiř se s panem z Lipé, Milosti.

Jako by vítězství pana z Lipé naplnilo sýpky, blázni!!!

Jela jsem jenom se svou družinou. Nečekali mě. Bylo to sotva pár dnů, co jsem opustila pohostinný Křivoklát. Nevzkázala jsem, nic. Prostě jsem přijela. V černi, zlatu a bílém hermelínu. Předjaří. V polích zpívali skřivani, než jsme vjeli do těch nekonečných lesů.

Hnal mě stesk, ale ne po panu Zajícovi. Těšila jsem se, že tam není. Jednou jsem chtěla obejmout své dítě a nemyslet při tom na to, že je to příští král. To mi pan z Valdeka nikdy nedovolí. Obklopuje mě královským majestátem. Mívala jsem to kdysi ráda a vlastně ještě mám. Jenomže dítě ... Toho drobečka vídám jen dvakrát do měsíce, protože je to král. Skutečný přemyslovský král. A mohlo by napadnout kohosi nepovolanějšího, že by se lépe hodil za jeho poručníka. Jan se stejně cítí líp jako lucemburský hrabě a já . . . Přemyslovnu lze strčit do kláštera. Je tam i Kunhuta. Proč ne?

Přesto přese všeohno jsem si čím dál tím méně jista, že Vilém měl pravdu, když ho odvezl na nedobytný hrad. Nikdo se přece nepokusil vůbec o nic. Kdoví. Třeba to byl jen strašák, aby mohl říci, mne navštěvuje královna. Anebo, přemyslovský král je jenom odchovanec pana z Valdeka. Křivdím mu? Snad. Snad nechtěl říkat vůbec nic. Jen mě mít pro sebe častěji, než bylo možné v Praze. Ne, nekřivdím mu. Copak má život *dítěte* určovat touha muže? A tenkrát jsem na ni ještě nevěřila. Ten černozlatý šat neoblékala žena, která chce být svůdná, ale královna, která poroučí.

Pan z Valdeka mi vyběhl vstříc ještě užaslejší než já z toho nenadálého setkání a zajíkal se jako chlapeček. Nádherná. A ten vítr ve mně . . . „Chci vidět svého syna," řekla jsem.

„Právě jsem přijel." Nespustil ze mne oči a začal koktat. „Právě, zrovna teď. Divnou náhodou. Tak, najednou to na mne sedlo. Vlastně tu vůbec nemám co dělat zrovna teď. Sedlo to na mne. Musel jsem."

„Chci vidět svého syna!" rozkřikla jsem se. „Nerozumíš?"

Vzpamatoval se. „Zajisté, Milosti. Prosím, rač."

Zůstali stát za mnou ve dveřích a cítila jsem v zádech jeho upřený pohled, když jsem se sehnula k dítěti. Maličký Václav se chytil chůviných prstů a zvedl se na boubelaté nožky. Ale když jsem ho vzala do náruče, rozplakal se. Jako vždycky. Chůva ho šťouchá

do bříška a on se zajíkavě směje. Já .. . Netroufám si ho šťouchat do bříška a líbat drobné prstíčky s tím pohledem v zádech. Rve chůvě vlasy a zalyká se smíchy. Přede mnou bázlivě couvá. Nenávidím tu ženu. Nenávidím ji, ale nemám odvahu říci, vyměň ji. Dítě chce lásku. Se svými holčičkami to dokážu. Ale tady, na Křivoklátě ... Zachvátila mě marnost. Ano, jsem královna a on bude král. Za nějaký čas z toho dostane rozum a bude se vážně klanět. To černé a zlaté je maminka. Ne, maminka ne. Paní máti. Její Milost královna.

Chci zlomit to kouzlo. Přiklekám k Václavovi a prudce ho líbám. Polekal se. Už nepláče, přímo řve, řve a já prchám. Pryč. Kolem Valdeka. Ten vítr ve mně je divočejší než dřív.

Chytil mě za ruku. „Na noc chceš zpátky? Milosti! V té slotě?“

Ovšem, spustil se déšť. A copak jsem vážila tu cestu jen kvůli dětským slzám? Zítra je také den. Valdek ho nedá, tak aspoň ... Nedá?

„Zůstanu,“ odpověděla jsem zvysoka. „Jen jsem se chtěla podívat...“

Nedořekla jsem. Jaksi mě nenapadlo na co. On na to stejně nečekal. Možná vůbec neposlouchal, co říkám, jenom mě hltal očima. „Musím . .. Musím přikázat... večeři...“ vypravil ze sebe s námahou, jako by se chystal omdlít. „Omluv mě, Milosti.“ A býl pryč.

Váhavě jsem se vydala ke královské kpmnatě. Vždycky jsem přespávala na Křivoklátě, když jsem přijela za synem, a vždycky jsme s Valdekem večeřeli. Nebylo na tom nic zvláštního. A přece ten den to bylo jiné. A co horšího, od počátku to bylo jasné nám oběma. Bůhví proč.

Skoro nejedl a pil jen málo. Venku zuřila bouře. Chvílemi poryv větru pronikl i škvírou v okně a rozkomíhal plamen svíce na stole. Můj otec se bál bouře. Já ne. Miluju ji. Cítím se lehčí a proměněná, když živly zuří i venku, nejen ve mně. Vilém se přisunul blíž a zahleděl se mi zblízka do očí. Zatočila se mi hlava.

„Mlč,“ řekl tiše a políbil mne.

Ovšemže jsem mlčela. Ten polibek mě překvapil. Mne líbával jen Jan a jednou Jindřich z Lipé. Jejich rty byly měkké a lichotivé. Vilém má ústa tvrdá jako meč. Mělo by se mi to líbit, ale ... Odtáhla

jsem se a zvedla jsem bílý šátek ke rtům. Byla na nich krev. Její hořkosladkou chuť jsem cítila i na jazyku. Pořád se na mě díval stejně.

„Řekni něco!“ zaprosil, jako by před chvílí nežádal, abych mlčela.

„Je pozdě, půjdu spát,“ pronesla jsem bezbarvě. Zhmožděné rty mě bolely. Snad proto jsem neovládala svůj hlas, který z ničeho nic zazněl vyzývavě. Valdek zbledl jako smrt a roztřásl se. Dívala jsem se na něj s podivem. „Co je ti?“

„Přijdu se přesvědčit, jestli máš všechno pohodlí, Milosti,“ vydechl a barva se mu vrátila do tváře s překotnou rychlostí. Teď byl zas rudý jako krocan a dýchal těžce jako po boji. A ve mně něco kamenělo. Ti hraví rytíři uměli říkat tisíc maličkostí tak snadno, vycvičeně, každému. Můj Jan je chlapeček proti tomu muži vedle mne, který má doma na Valdeku ženu a kopec dětí. A přece je Jan stokrát zkušenější. Když se mě prvně dotkl lehkou rukou, která předtím hladila děvku v hospodě ... Nenávistně jsem si vzpomněla na Jindřicha z Lipé a Valdek, jeho nepřítel, jeho kat, byl pro mne najednou nejbližší na celém světě. Hle, vášeň, o které se nezdá těm, kteří si denně pohrávají s láskou. Musí to být. I já jsem sitejná.

„Přijď,“ řekla jsem tvrdě a neuhnula jsem pohledem ani o vlásek.

Vstal na ztuhlých nohou a málem upadl, když mi podával rámě, ale nebylo na tom nic směšného. Šla jsem vedle něj a ve svém těle jsem cítila tisíc andělů pana Lipé, kteří nezvedené kůzle měnili v ženu, kdykoli se *on* přiblížil. A to jsem věděla, že jsem krásná. Že pluju jako bohyně a muž, který vedle mne klopýtá jako omráčený, se nikdy nedoví, že to není mé vlastní kouzlo, které ho rozpaluje a zotročí. Došel až ke dveřím a zůstal stát. Bylo mi jasné, že se od nich nehne.

Škoda, že nemám s sebou Gertrudu. Ale nač vlastně. Gertruda si potrpí na jemnosti, které jsou královstvím Jindřicha a Jana. Ale Vilém ... Chci to? Hradská děvečka už na mne čekala a pokorně mě svlékla. Ale když rozestřela noční šat, řekla jsem - a pořád jako by za mne rozhodoval někdo jiný: „Už mě nech. Nepotřebuju tě.“ A položila jsem se nahá do podušek.

Služka za dveřmi vypískla. Ten výkřik v chodbě ještě nedozněl a on už byl uvnitř. Zastrčil dveře a vrhl se ke mně jako běs. Tak jak byl. V šatech. Dokonce možná v botách. Znehybněla jsem. Vášeň! Tohle je vášeň, když tě tlačí přezky cizího obleku? Ani si nevšiml, že jsem se mu toužebně nevzepjala vstříc. Ani si nevšiml, že jsem zmrtvěla a ten divoký vítr ve mně pomalu polehával s výsměšným sykotem. Sssvině. Sssvině. Zkazili mě. Ano, zkazili. Tohle jsem přece já. Já Janových prvních nocí. Být Vilém mým chotěm, nikdy by si na nic nepostěžoval a nemusela bych jako nějaká ... Přes ty uznalé myšlenky se touha nedostavila. Dobyl se ke mně a necítila jsem ani rozkoš, ani odpor, nic. Ani pohnout se mi nedovolil. Ani malinko. Prudce mi dýchal do tváře a najednou jsem toho měla dost. „Pusť!“ vykřikla jsem. „Okamžitě!“

Vzepřela jsem se ze všech sil. Teď zdivočel a snad to mohlo být i krásné, ale už jsem byla ochromená a necitlivá, nepřátelská, lhostejná. Co? Znásilnit českou královnu? Dceru Přemyslovců? Mám sílu jako chlap a teď to pocítil, když jsem ho odkopla, až zaskučel a zkroutil se na zemi vedle mého lože. „Jak jsi se mohl opovážit!“ řekla jsem studeně a zahalila jsem se až k bradě. „Jak jsi mohl!“

„Eliško!“ zachroptěl a sahal po mně upocenou rukou. „Eliško!“

„Jdi!“ osopila jsem se na něj a udeřila jsem přes šátrající prsty. „Už ať jsi pryč! Zítra si promluvíme. Snad.“

Nebylo zítra té noci. Ráno bylo jako každé jiné ráno na Křivoklátě, Valdek byl uctivý a odtažitý, jen jeho oči byly ulekané oči odkopnutého psa. Ani já jsem nedala najevo slůvkem, že se pamatuju na to zválené lože a těžké, panovačné ruce otrokáře na těle královny.

„Dej obléci co nejtepleji mého syna,“ řekla jsem jen tak mimochodem, když sluhové odnášeli zbytky od snídaně. „Vezmu ho s sebou.“

Že nedá? Čeho jsem se včera bála? Jen sklopil hlavu. „Milosti,“ zamumlal zoufale, „cesta je nebezpečná.“

„Není.“

Neodporoval. Doprovázel nás cestou k Praze a určitě se modlil za to přepadení, ke kterému vůbec nikdo neměl chuť. Chlapeček

plakal v mé náruči. Tu ženskou jsem s sebou nevzala. Však si zvykne. Umím být také matka, která polaská - bez Valdeka, který mi strnule hledí do týla. Nestalo se nic, jen jakási žena s dítětem, které jí v náruči viselo jako zplihlý hadr, vyběhla z ubohé chatrče a hrozila nám pěstí.

„Jen se projížděj, potvoro!“ řvala zběsile. „Jen se projížděj a nech nás chcípnout hlady!“

Nevím, co jí udělali. Neohlédla jsem se a nikdy jsem se na to nezeptala. Pan z Valdeka si možná zchladil žáhu, ale ...

„Smím zůstat v Praze?“ zeptal se pokorně, když jsme dojeli.

„Proč ne? Jsi přece podkomoří.“

Všechno šlo dál. Až na to, že jsem už nejezdila na Křivoklát. Ani na Valdek. Nikam. A drzost pana z Lipé ještě vzrostla. Pobíjel skupinky mých žoldnéřů. On, jeho syn, Landštejn, kdekdo. Pan z Valdeka jen seděl a tupě zíral a lítost z něj zvolna vyprchávala. Často jsem viděla, že se mu při pohledu na mne do očí krade hněv. Ó ukřivděný pán! Rejčka, ta by si tě vzala do postele.

Požádala jsem o hotovost Rožmberka, ale jen zvedl oboč. „Milosti, to nemyslíš vážně,“ řekl jen. „Dál otevřeně bojovat už nelze.“

Vzkázala jsem pozdrav Viole. Drze se ušklíbl, když mi děkoval. Bodejť, on také ví, že s hrstkou žoldnéřů, která mi zbyla, nemůžu dobýt Svojanov. Ať už mu napovídala, co chtěla. Šuška si s Vilémem z Valdeka a páni dřív věrní se přidávají. Slyším kolem sebe jen šepot, který umlká, když se přiblížím. Vyslala jsem Gertrudu na výzvědy. Nevím, s kým spala, s Rožmberkem ne a s Valdekem sotva, ale novina, kterou přinesla od kteréhosi pána, byla omračující.

V Praze se sejde smírčí sněm!

Omdlela jsem. Už se mi to nestává tak často jako dřív, ale občas přece. Když jsem procitla, přešlapoval za dveřmi Vilém z Valdeka.

„Milosti,“ řekl vážně, když jsem ho přijala, „je na čase srovnat se s Jindřidhem z Lipé. Zvítězit nemůžeme. Já prohrát nechci a ty jistě také ne. Vzkázali jsme tvému choti, ale on nepřijíždí.“

„Kdo je to my?“ přerušila jisem ho ostře.

„My, čeští páni.“

„Bez krále!“

Pokrčil rameny. „Raději s králem, ale není tu.“

„Jsem tady já!“ vykřikla jsem. „Já, královna a ...

„To není totéž, Milosti,“ zarazil mě bezohledně.

Přijala jsem ho na loži, asi spíš schválně, ale vytrvale odvracel zrak. „Viléme,“ řekla jsem co nejněžněji, „i ty mě zrazuješ?“

„Mohl jsem, snad ...,“ ozval se po chvíli chraptivě. „Ale nechtěla jsi.“ A podíval se na mne s vyzývavou nestoudností.

Co mohl? Co?! „Chtít a smět není totéž, pro královnu,“ odvážila jsem se, ale marně. Už jednali. A vášeň - byla vůbec? Pan z Valdeka byl teď kluzký jako had, a ač jsem mu dovolila i stisk ruky, i důvěrnější dotyk potají, necouvl. Spíš se mě snažil přitáhnout k jednání. Biskup prý poslal list. Pan z Lipé se ke mně obrátil pokornými slovy, všichni se tváří, že jsem zarputilá a nerozumná, já, která dobře vím, že královská moc může být královská jen tehdy, když bude skutečně mocí, já to vím, i otec to věděl, za jeho vlády nezvedali hlavu páni z Lipé a nikdo, a když, tak o ni přišli jako Falkenštejn.

A přesto se říkalo, že byl dobrý král. Mocný, bohatý a spravedlivý. Zatvrzelý? Ne. To jsem já.

Dívám se na loketské lesy. Ti v Praze sněmují. Valdek si podává ruku s panem z Lipé. Ujela jsem. Ne, k tomu ponížení se nepropůjčím. Je léto. Z lesů stoupá vůně. Jsem sama. Jen se svou touhou a nenávistí. Sama, sama.

Sladká tího života

„Oře, vidíš?“

„Kdo?“

„On přece. Už oře druhou brázdu. Tamhle, až docela vzadu. To je Bářino políčko. Dneska už druhou, rozumíš?“

„To snad není tak moc.“ Blonďatý opálený chlapec otočil k sobě dívčinu tvář a umlčel ji polibkem. „Ty jsi mě neposlouchala.“

„Ale ano. Jenom jsem byla napjatá, jestli vydrží. Dneska už nejde o nic hůř než ostatní oráči. No tak se přece podívej, Martine!“

„Mám hezčí výhled,“ zašeptal zamilovaně a sklouzl rty po její šíji. S nelibostí se odtáhla a urovnala porozhalený živůtek.

„Přestaň. Chceš, abych té poslouchala, a nic neříkáš.“

„Proč jsi tak divná? Kvůli němu?“

„Jak to, kvůli němu?“ utrhla se na něj.

„Než jsme ho našli, byla jsi... hodnější.“

„O moc ne,“ zamračila se.

„Ale o trochu ano. Víš o tom, viď?“

„Není to taky žádná maličkost,“ řekla mrzutě. „S tebou se scházet potají a pro něj krást jídlo. Myslíš, že ano? Teď? Když si každá hospodyně všechno hlídá? Maminka mě neošidí. Ale že toho sním za dva, to jí nenamluvím. Ty jsi ho našel. Měl sis ho vzít k vám.“

„Nechtěla jsi,“ připomněl jí.

„Nemohla jsem tušit, že to je na tak dlouho. Bláznivá Bára je moc hodná, ale sama nemá nic. Všechno je na mně.“

„Odpusť mi to,“ zašeptal a pohladil ji po vlasech. „Když já mám tak strašně nerad panské dráby.“

„Jak jsi mohl poznat, že ho tak zřídil panský dráb?“

„Ne snad?“

Páni z Potštejna! Vesnice jim patřila. Nějakou ránu dostal sem tam už každý. Martin byl ovšem zdaleka. Přes tři vršky. Jeho vesnice nestála dlouho, byla vlastně svobodná a Martinův otec tam byl

rychtářem.. Ale už se proslýchalo, že ji král zastavil. Nikdo pořádně nevěděl komu. Nový pán se moc nedral o důchody. Asi věděl, že letos nebylo co brát. Pánům z Potštejna to bylo jedno. Hned po žních vybrakovali sýpky, ale o lidi se jejich komorník nestaral. Bláznivá Bára měla prostě nemocného vnuka. Ani ho kloudně neviděli. Svou výhodu to mělo. Mlčky a bez podezření ho konečně vzala na vědomí celá vesnice.

„Nač myslíš?“ ozval se Martin vedle ní.

„Na to, jak jsme ho našli.“

„Řekla jsi, někdo se dívá.“

„Ano, a ty jsi ho běžel zmlátit.“

Oba se rozesmáli. Zuzana na chvíli nechala jeho paže, aby ji objímaly, a přitulila hlavu k jeho rameni. „Stejně to nad tou strání bylo lepší než tady,“ řekla snivě.

Moc dobře věděl, proč to říká, a zamračil se. „Měla jsi to dál.“

„Tady je to až příliš blízko. Není pohodlné se schovávat.“

Útulek nad vesnicí, který tak pečlivě budoval řádku měsíčních nocí, většinou zůstával prázdný. I dnes se skrývali za křovím opodál. Zuzana se málokdy dala zlákat do vystlaného pelíšku tak právě pro dva, kde nezbývalo než ležet si v objetí. Tak snadno by se tam mohlo stát úplně všechno! Pochopila to náramně rychle. A vždycky měla tisíc výmluv, proč zůstat jinde. Zrovna jako dnes. Musí se dívat, jak oře nějaký chlap! Dvakrát do roka jich vídala tucet.

„Měl bych ho odvést,“ řekl váhavě. Byla pro to spousta důvodů. Cizinec, kterého našli zjara víc mrtvého než živého v ostružiní, byl zjevně na obtíž. Ženské ho taktak uživily. Odnesli ho sem jen proto, že to bylo blíž a bláznivá Bára byla kořenářka, jaké nebylo rovno široko daleko. Zuzana nechtěla. Ze bude k němu chodit do lesa. Jenže tu bylo plno vlků a Martin měl pro uprchlíky zpod panského biče cit. „Vesnice patří k Potštejnu. Jestli říkal, že mu to udělali tam . ..“

„Neříkal nic,“ utrhla se na něj a odsedla si. Vzpomínka ji vzrušila jako vždycky. Horečnaté blábolení, když ho po dlouhých hodinách přivedly k životu. Přízračný výkřik, když ho obrátily, aby mu stará kořenářka mohla rozervaná záda potřít hojivou mastí.

Hlas, umírající v zlomeném stonu. Pohled, který zachytila, ji vyděsil, až tiše vykřikla. Jako by nahlédla samotnou branou pekla.

„Umírá," vydechla s hrůzou. „V jeho očích je smrt."

„Snad ne. Pomoz mi." Společným úsilím ho převrátily na bok. Svinul se do klubíčka s jektajícími zuby a na čele mu vyrazil pot. Trhavé chvění rozbitého těla se zvolna uklidňovalo. Stařena si dřepla k němu s tváří těsně u jeho. Zuzana věděla, co se říká o její uhrančivé moci, které jen zřídka používala. Teď se dívala nehnutým černým pohledem do modrých prázdných očí, z nichž jako by i život vyprchal.

„Mluv," řekla tiše. „Řekni mi všechno."

„Bič," odpověděl a pokusil se uhnout očima.

„Neutíkej. Musím to vědět, slyšíš? Co bylo potom?"

„Nevím."

„Tak předtím?"

„Nic. Nevím. Je mi strašně špatně. Nech mě už."

„Nenechám. Kopali tě?"

„Taky."

„Co ještě?"

„Nevím."

„Víš!"

„Nevím!"

„Řekni!"

„Ne!"

Stařena rychle vstala a odvrátila se. Modré oči se okamžitě naplnily hrůzou a utrpením pod přivírajícími se víčky. Zaťal zuby do oteklých rtů a zmučeně, tichounce zaúpěl.

„Zbytečně se trápí," řekla kořenářka vyčerpaně. „Kdyby to řekl, uleví se mu. Myslí jen na to a prožívá to znovu a znovu. Jak mu mám pomoci, když nevím, co mu udělali?"

Bolest v modrých očích vystřídal strach a hned po něm prázdnota. „Tak mluv," pronesla stařena tvrdě. „Rychle, ať to máš za sebou. Bičovali tě. Zkopali tě. A pak?" Mlčel. V tváři mu cukalo. „A pak?" opakovala důrazněji. „Mluv. Zkopali tě. Bičovali tě. A pak tě ..."

„Ne!“ vykřikl. Se strašným úsilím odvrátil oči a zamumlal: „Pustili. Pustili mě. Ven. Otevřenou branou. A já ... Pustili mě ven!“

„Jsi lhář,“ okřikla ho. „Dívej se na mne, slyšíš? Vytáhli tě otevřenou branou a ...“ Odmlčela se. Zuzana se uhranuté naklonila níž. V potlučené tváři to divoce škubalo. Ústa se křečovitě svírala. „Otevřeli bránu a za ní...,“ dodala vybízivě stařena.

„Jsem mrtvý!“ zaúpěl najednou. „Nech mě! To nesmím říci.“

„Musíš,“ řekla přísně. „Co bylo za branou?“

„Ne.“

„Mluv! Vytáhli tě ven a ...“

„Nejsem,“ zablábolil najednou. „Nech mě. Nejsem. Radši ne. Ne znovu, proboha! Dva bělouši. Jeden hnědák. Jeden rap. Proč?“

„Spi,“ řekla honem a zakryla mu dlaní oči. „Nic není pravda. Nevzpomínej.“

Stiskl rty. „Je nevinná,“ zašeptal. „Zlomili ji. Nemůže za nic.“

„Nemůže. Buď klidný. Máš ji moc rád?“

„Moc. Nevím.“ Zuzana se prudce naklonila kupředu. „Kdo jsi?“ zasípal.

Stařena ji odstrčila a postavila se před ni. Tenkrát poprvé. „To jsem já,“ řekla odhodlaně. „Žiješ. Na všechno ostatní zapomeň.“

„Jsem mrtvý. Řekl jsem ti to a teď jsem mrtvý.“

„Jsi živý.“ Bára opatrně přejela rukou po skrčeném těle. Zdušené vykřikl a omdlel, sotva se ho dotkly scvrklé prsty. „Bůhví,“ řekla tiše, spustila paže podle těla a dlouho se dívala do zsinalé tváře. „Měli jste ho nechat, kde byl.“

„Umře?“ vydechla Zuzana.

„Já do něj nevidím. Rvali ho čtyřmi koni. Nikdy si neodpustím, jestli ho trápíme zbytečně.“

„Proč jsi řekla, že já jsem ty?“

„Protože,“ odsekla stařena zkrátka. „Jdi pryč a už sem nechoď.“

„Jak chceš.“ Zuzana se uraženě odvrátila. „Ale umře ti hlady.“

„Počkej, ty hloupá.“ Bára ji stáhla k sobě na stoličku a zadívala se jí do očí. „Jsi tu se mnou už od včerejška a vidím, jak jihneš. Kdoví, kdo je on. Lítost je zrádná. Miluje někoho, neslyšelas? I kdyby nebyl neznámý tulák. Já tě mám moc ráda, Zuzanko. Buď

umře a ty se utrápíš, anebo .. . Radši jdi, slyšíš? A nevracej se. To bude ještě trvat, než tenhle začne přemýšlet o hladu.“

„Jen proto, že jsem mladá, musím být taky hloupá?“ odsekla, ale zrudla. „Martin chce vědět, jak mu je. On . ..“

„Tak běž a řekni mu to. Už víš dost.“

Odcházela tenkrát za úsvitu. Probral se až večer. Znehybnělý a divně mdlý, ale při vědomí tak jasném, až šel strach. Dny. Týdny. Bezvládný jako věc.

„Říkám ti, že ho odvedu, slyšíš?“ opakoval Martin naléhavě.

Vytrhla se ze zamyšlení. „Půjde sám. Říkal, že jenom zorá její pole a ... půjde.“ Políčko temnělo čerstvou brázdou. Možná poslední. Hrdlo se jí sevřelo. Ano, půjde. Už ho neuvidím. Je to tak líp. Obrátila se k Martinovi. „Říkal jsi něco o svém otci. Mluv jen dál.“

„Je strašná bída.“ Zamyšleně zkouši stéblo slámy, které držel v ruce, a zahanbeně se na ni podíval. „Nad tím bych se neměl radovat, ale... Na Potštejně ji taky pocítili. Shánějí, kde se dá.“

„Shánějí, ano,“ řekla trpce. Těch pár ožebračených domečků dole ... Nedá-li něco les, pomřou hlady. „Mluv dál,“ řekla a její oči znovu utekly dolů k oráči, který obracel svůj pluh. Ne, nebyla to poslední brázda. Ještě ne. Možná až zítra. Zachvěla se. Martin to přičetl své laskající dlani a objal ji pevněji.

„Pojď do naší skrýše,“ zašeptal. „Chceš?“

Odsedla si. „Ne, nechci. Je moc krásně, škoda se schovávat.“

„Já ti přece nechci ublížit!“ řekl něžně.

„Ne? A co tedy? Scházíme se už půl roku. Půl roku, Martine! A pořád totéž. Já přece nejsem taková.“

„To teda nejsi,“ ušklíbl se. „Takovou upejpavou holku jsem ještě neviděl. Na co čekáme? Já se chci přece s tebou oženit.“

„To nevím jak. Teď je tak zrovna doba na vdávání. Zbrojnoši z Potštejna odvedli i tu jalovici, kterou jsem měla dostat věnem. Nemůžu si vzít ani chlapce od nás z vesnice. Natož tebe.“

„Tak přece poslouchej!“ vykřikl. „U nás se letos urodilo, slyšíš? U nás ano a jinde ne. Říkal jsem o tobě otci. Pojede s obilím do Potštejna a vykoupí tě. Rozumíš? Na jaře. To už za pytel zrní dostane třeba hrad. To je moc dobře, že tě teď nevdají. Počkej do jara a ... Co je ti?“

„Já nechci čekat," řekla a prudce zbledla. Vdát se. Mít děti. Zapomenout. Hned. „Přece jsi slíbil..."

„Co? Jenom že to zkusím. Nezlob se." Chytil ji za ruku. „Přece jsme nečekali víc. Půl roku přece není tak moc."

„Nechci!" Slzy jí vyhrkly z očí. „Já to nevydržím!"

„Já taky ne." Přivinul ji k sobě. „Jdi, hloupá. Tak proč se bráníš? Já ..."

„Hlupáku!" rozkřikla se na něj zuřivě a odstrčila ho ze všech sil, až skoro upadl. „Ničemu nerozumíš. Ničemu!"

„To tedy ne," řekl uraženě. „No dobře. Rozmysli se. Čekám."

Sedl si zády k ní s koleny přitaženými k bradě. Teď čeká, že ho budu usmiřovat. Měla bych. Natáhla se k němu, ale ruka, kterou ho chtěla pohladit po rozcuchané kštici, jí klesla, jak se její myšlenky bez výstrahy vzdálily od bláhového sporu. Místo toho se převrátila na břicho a s rukama pod bradou se znovu zadívala dolů.

Nenadálá touha ji sevřela jako v kleštích. Už se jí nebránila. Copak bych strpěla jiné ruce na svém těle a jiná ústa na svých rtech? Třesu se odporem, když na mě Martin sáhne. Dřív jsem ho líbávala.

Má pravdu, změnila jsem se. Moc. K nenapravení. Dávno jsem mu měla říci, aby už nechodil. Přece vím, že si ho nemůžu vzít. A nikoho. Ten dole kdyby kývl, šla bych za ním třeba se zavázanýma očima a neptala bych se, kam mě vede. V zimě a bosa po sněhu. Ve mně by bylo jaro.

Zpomalil! Už je unavený. Nebo se mi to jen zdá? Teď, po té dlouhé nemoci, měl ruce hebounké jak princezna. Sedře si mozoly do krvava. Už včera. Ale zdálo se, že mu to je jedno. Bylo to prvně, co z pole přišel sám, bez cizí pomoci. Svou brázdu dooral.

„Mohl jsem i druhou," usmál se vesele. „Ale varovalas mě, abych se nepřepínal. Jsem poslušný. Moc chci být zdráv."

Zuzana si všimla jeho zkrvavené dlaně. „To nech," řekl a oči mu pořád hrály. Vypadal vítězně a spokojeně. „Dnes nebo zítra, ať si zvykají. Co bych byl za chlapa s takovýma ručičkama?" A znovu ukázal bílé zuby v úsměvu. „Pluh, to je moje. To si nedám vzít. Kdyby tak páni věděli, oč je to těžší než ohánět se mečem!"

„Přestaň a o pány se neotírej," okřikla ho stařena. „Už ti otrnulo? Ještě včera jsi omdlel na poli. Co ty víš o meči!"

„Všechno. Je ze stejného železa a taky po něm okrvaví dlaně. Myslíš, že ne?“ Popadl stařenku, zvedl ji a zatočil se s ní po komůrce, že Zuzana taktak uskočila do rohu. „Jsi moje láska, matičko, a tak mi musíš věřit. Naučila jsi mě černým kouzlům. Když ty se můžeš proměňovat v roztomilou dívku, proč by nemohl být z pluhu meč? A potom . ..“ Pustil ji a přivřel oči. „Mikuláši z Potštejna!“ řekl s tichou nenávistí. „Ty taky, pane Póto!“

„Mlč!“ vykřikla Zuzana zděšeně.

Vzpamatoval se a rychle se podíval z jedné na druhou číhavýma očima. „Jsem vlastně opilý,“ prohlásil nenucené. „Na to nedejte, co žvaním. I radost opíjí. Vůbec jsem už nevěřil, že se vzpamatuju. Zítra to dooru a půjdu. Už je čas.“

„Čas .. . k čemu?“ odvážila se Zuzana.

Podíval se na ni. „Vrátit se. Nic víc.“ Pokrčil rameny. „Cos myslela? Vypadám snad jako mstitel?“

Ne, nevypadal. Až na tu dobu umírání a kratičký záblesk před chvílí byl lehkovážný a bezstarostný, že to až bylo s podivem. Byla to přetvářka? Trochu jistě. Teď teprve si přiznal, že měl strach. Ale tvrdou vůli, která ho nutila nejdřív chodit na podlamujících se nohou kolem stěn, pak ven do lesa sbírat klestí, rozdělávat oheň, konečně nosit vědra s vodou a dnes dokonce vést těžký pluh, tu zatvrzelost neporažených přikrýval úsměvem a žertem, i když se hroutil a třeba i ztrácel naději. Kolem něj rostla slunná pohoda, kde se objevil. Bára ho zbožňovala. Povídal si se stařenkami z vesnice stejně jako s chasníky. Ale s děvčaty se nezastavoval. Brzy si všiml, že starostlivé matky je před tulákem zavírají. Jen se Zuzanou občas promluvil, když potají přes plůtek utekla ke kořenářce. Přezíravě. Jako by byla kluk.

Od té doby, co se uzdravoval, se skoro nevídali. Až včera. Zdržela se dlouho. Všichni spali, když se okénkem spouštěla do zahrady, a neměla strach, že ji někdo pohřeší. Bára se na ni od ohniště dívala se smutnou výčitkou, ale nevyhnala ji. Jako by věděla, že je stejně pozdě.

Bylo už hodně po půlnoci, když se zvedla. Spíš proto, že stařenka dávno poklimbávala, a on . . . „Počkej, doprovodím tě,“ řekl nenadále. „Je tma, nechod sama.“

„Co by se mi mohlo stát?“ pípla polekaně. „Já se nebojím.“

„Nevěříš na hejkaly a lesní skřítky?“ zasmál se.

„Ne,“ zamračila se. „Dobrým lidem se nezjevujou.“

Vyšli ven. Strach ji přešel až příliš brzy a vystřídalo ho zklamání. Šel dobře na dva kroky od ní a očima bloudil po hvězdnatém nebi.

„Dobří lidé,“ řekl tiše. „Ano, to jste. Jsem moc rád, že tě znám. Je to jako napít se z čistého pramene.“

Zachvěla se. Žíznivé rty ... Ale nemyslel to tak. Šel klidně dál a vůbec mu nepřišlo ji políbit. Dostala vztek. „Já nejsem voda, která proteče pod rukama,“ řekla vzdorovitě. „Jsem žena.“

Rozesmál se. „Ty? Skřítečku! Nepřivolávej neštěstí. Jednou mu stejně neujdeš. Ale dokud je čas ... Když jsem byl dítě jako ty, chodil jsem za pluhem a snil jsem o velkých činech. Pak ...“

Zastavila se. „Já nejsem dítě,“ utrhla se na něj tlumeně. „A jdi už. Půjdu sama.“

„Máš pravdu, mohli by nás vidět. Běž, počkám, dokud nedojdeš.“

Pro slzy neviděla na cestu, když od něj klopýtala úzkou pěšinkou. Máš štěstí, řekla by Bára a nejspíš každý. Štěstí, že si mě nevšímá? Tulák. Kdovíodkud. Ani jméno jim neřekl. Dejte mi nějaké, usmál se, když se ptaly. Tady jsem stejně někdo jiný. Stařenka mu začala říkat Štěpáne. Přijal to. Druhý den slyšel na Pavla a třetí na Jakuba. Vystřídaly snad tucet jmen. Třeba mezi nimi bylo i to jeho. Nakonec mu zůstal František. Snad proto, že se k němu vůbec nehodil.

Pomalu se svlékala, smutná a poražená, když se najednou v okénku objevil stín. Na poslední chvíli potlačila ulekaný výkřik. On!

„Už se možná neuvidíme,“ řekl udýchaně. „Rozhněval jsem tě a nevím proč. Tak nechci odejít. Co jsem ti řekl zlého?“

„Nic,“ odpověděla šeptem. „Vůbec nic. Ani dobrého. Neřekl jsi mi ani, jak se jmenuješ.“

„Tohle tě trápí?“ zeptal se udiveně. „Nic jsem tím nemyslel. Já se jmenuju Oldřich. A tam ...,“ hodil hlavou kamsi do neurčitá, „mi říkají Pluh. Dobrou noc, skřítečku. A vzpomeň si někdy.“

Zmizel tak rychle, že už nestačila říci ani slovo. Ani ho pozvat dovnitř. Tam! Co je *tam?* Jeho domov? Rodiče? Milenka?

„Vyhrála jsi," řekl za ní Martin mrzutě. „Dobře, tak odprosím já tebe. A do Potštejna pojedeme hned. Ten pytel navíc snad ještě máme. Teď po žních s nimi nebude tak snadná řeč. Ale abys mi nevyčítala, že mi nestojíš za to. A třeba i bez té jalovice."

Chvíli si připadala jako v divném snu. Jalovice. Dva pytle obilí. Ano, tak byli vždycky zvyklí uvažovat a ona taky. Ale od té doby, co poznala *jeho* ... Pracně se soustředila. „Vždyť je do jara dost času," řekla docela rozumně. „Jenom ty kdybys nebyl tak ..."

„Zamilovaný," skočil jí do řeči. „To ti vadí?"

Ano, vadilo jí to. Víc než kdy jindy ten poslední, nejkrutější den. Neměla sem chodit. Měla se vymluvit. Na všechno možné. Přece se nestalo prvně, že nemohla přijít. Ale místo toho jen zavrtěla hlavou.

„Ne. Ale snad bychom se neměli scházet tak často, dokud ..."

„Dokud co? Chtěl jsem jít k tvému otci, zakázala jsi mi to. Co pořád máš? Zuzanko!" Násilím obrátil k sobě její hlavu a zadíval se jí do očí. „Ty už mě nemáš ráda, viď?"

Vytrhla se mu a rychle se odvrátila. Milosrdná náhoda ji zachránila před surovou pravdou nebo lží. Byla opravdu milosrdná? Vytřeštila oči do údolí a vzrušeně popadla chlapce za ruku. „Podívej!"

Skupina jezdců. Toho, kdo sesedal u první chalupy, zrovna u chalupy Zuzanina otce, poznala okamžitě, třebaže ho viděla dobře před třemi měsíci naposled a taky poprvé. „To je ten, co se na něj vyptával."

Přijeli na koních až do vesnice. Ježíši! Nikdo nemá zapotřebí tajit vnuka staré kořenářky. Kdo se dovtípí první, koho hledají?

Vyskočila. „Musím ho varovat."

„Počkej. Půjdu s tebou."

„Ještě ty!" vykřikla zuřivě. „Nač se chceš ukazovat?"

„Mám počkat?"

„Proboha, pusť!"

Vytrhla se mu a rozběhla se dolů po svahu. Jezdec byl ještě v jejich chalupě. Oráč překvapeně zvedl hlavu, když zakopla a upadla těsně u zoraného pole. „To jsi ty?“

„Rychle!“ vykřikla. „Utíkej!“ Popadla ho a táhla ho za ruku po strništi za hradbou šípkových keřů. „Hledají tě,“ vydechla, když byli nahoře. „Ten člověk se už na tebe jednou ptal. S pány z Potštejna. Zapřela jsem tě. Ale teď chodí dům od domu. Někdo jim to řekne, musíš utéci. Stejně jsi chtěl už zítra. Můžeš hned, Martin tě odvede.“

„Kdo je Martin?“

„Ten, jak tě našel v tom ostružiní.“

„Neznámý zachránce. Aspoň mu poděkuju. Kde je?“

„Kousek dál. Sehni se, bylo by tě vidět.“

Bez dechu proběhli krátkou vzdálenost a padli do vyhloubeného pelíšku. „To se mi líbí,“ zasmál se tiše. „Kdo to tu zařizoval?“

„Martin.“

„Pro mne snad ne.“

„Ne,“ špitla s odvrácenou tváří.

Pochopil, ale odpustil si drzou poznámku a posadil se. Stáhla ho rychle zpátky. „To nesmíš, viděli by tě. Podívám se sama. Ne, nevystrkuj hlavu. Řeknu ti.“ Opatrně se nadzvedla. Neznámý pán právě vycházel z domu a zamířil k druhému stavení. Zuzana si oddechla. „Ještě nic nevědí, to by šel rovnou k Báře. Nebo na pole. Martine!“ zavolala tiše. Chvíli čekala a pak znovu. „Martine!“

„On mě tu čeká?“ zeptal se Oldřich nevinně. „Vzácná pohotovost.“

„Nečeká. Asi se urazil.“ Zuzana stáhla lítostivě rty. Málem se rozplakala. „Já nevím, kam tě odvést. Co budeme dělat?“

„Počkám tu do tmy a pak půjdu sám. Snad někam dojdu.

Neplač. Přece nejsem slepý, aby mě někdo musel vodit za ručičku.“

„Jestli tě dostanou ...“

„Já nemám žádnou neshodu s pány z Potštejna. Jak jsi na to přišla?“ řekl lehce. „To včera jsem řekl jenom tak. Protože vím, že jim to tady patří. Nikdy jsem o nich ani neslyšel.“

„Ty umíš ale lhát!“ řekla s úžasem. „Skoro bych ti to uvěřila.“

„Proč jen skoro?“

„Navyprávěl jsi toho dost ty první dny.“

„Vida,“ řekl jen. Chvíli mlčeli. „Tak ty máš chlapce,“ promluvil najednou udiveně. „Ovšem, Bára mi o tom říkala, ale nikdy jsem to nějak nevzal na vědomí.“

„Co ti říkala?“

„Že se máte moc rádi a budete se brát.“

„Ano.“

„Ale to není pravda.“

„Proč ne?“ naježila se.

„Jsi skřiteček. Přece tě nemůže objímat nějaký mužský jako hrom. Na to je určitě nějaký trest.“

„Proč myslíš, že je jako hrom?“

„Určitě je.“ Zasmál se. „Jsem starý blázen. Proč ne? V tomhle pelíšku ... A taková křehotinka zase nejsi. Představoval jsem si tě jinak.“

„Jak jinak?“

„Jenom od pohledu. Teď tě cítím. Měla jsi včera pravdu. Byla by škoda, kdyby ses mi rozplynula pod rukama.“

Už hodnou chvíli vnímala jejich jemný, nevtíravý dotyk. Teď sebou trhla, když si uvědomila, že nebyl bezděčný.

„Co je ti?“ zašeptal. „Neboj se, nic ti neudělám.“

„Nebojím se. Jen jsem se chtěla podívat.“ Znovu se nadzvedla. V rozrušení neviděla nic, ale asi nebylo co vidět. Jezdci napájeli koně u potoka a tamten byl nejspíš někde v domě. „Budou tě hledat,“ vydechla zmateně, neschopná odsunout lichotivou dlaň, která váhavě spočinula na jejím hrdle, jako by nevěděla, kam se vydat dál. To Martin vždycky bez okolků hned.....Jednou tě doženou,“ dodala honem, aby odvedla rozhovor na bezpečnější půdu. „A pak to dokonají.“

Vzdychl. Dlaň se poslušně vydala na nezávadnou pouť po její tváři a zabořila se jí do vlasů.

„Je mi líto, že jsem mluvil. Nechtěl jsem. Jsi hodná k pláči. Neměj o mne strach. Vždyť co se stalo? Zbili mě a měli k tomu právo. Už to neudělají.“

„Právo!“ vykřikla zlostně. „Mluvíš jako... jako...“

„Rab," zasmál se tiše. „A co jsem? Čí dcera jsi ty? A čí budeš žena? Ten tvůj Martin je snad vladyka? Pro pár ran bičem ..."

„Dva měsíce jsi ležel bez vlády. Dva měsíce šla z tebe krev. To pro pár ran bičem? A byl bys mrtev, kdyby tě Bára neuhranula, abys jí řekl, co se stalo. Nikdy by nevěděla, nenašla léky. Umřel bys."

Stáhl obočí. „To jsem neřekl," prohlásil chvatně.

„To jsi řekl," opakovala tvrdohlavě. „Že tě mezi čtyřmi koni..."

„Mlč." Jeho hlas zazněl jako švihnutí biče. Ulekaně se na něj podívala. Jeho tvář jí vzdáleně připomněla tu tehdejší, až se vyděsila.

„Jsou věci, na které je lépe zapomenout," řekl konečně s hlubokým povzdechem. „S některými vzpomínkami prostě nelze žít." Pokusil se o úsměv. „Čarodějnice stará. Nechtěl jsem jí to věřit, když říkala, že je. Nakonec je tu opravdu se mnou ona. Obejmu tě a proměníš se a ona se mi bude smát."

Jeho ruce najednou přilnuly k jejímu tělu s nestoudnou zvědavostí. Nečekaný obrat jí vzal dech. „Která ona?" zajíkla se bezmocně.

„Chtěla tě zapírat a už vím proč. Celou tu dobu jsem tomu nerozuměl. Pořád jsem tě měl jen za dítě." Najednou ji pustil. „Proč jsi kulhala?" zeptal se přísně. „Stalo se ti něco při tom pádu? Bolí to?"

„Ne," zakoktala vyjeveně. „Jenom jsem ... jen jsem si odřela koleno, nic víc. Proč?"

„A bolí to?" opakoval naléhavě.

„Už ne."

„Ukaž." Posunul se níž a jemně odhalil odřeninu. Jeho ruce zůstaly ležet na jejích bocích, horké a neklidné. „Protože nejsem surovec," odpověděl na její předchozí otázku docela novým hlasem. „Když řekneš, bolí to, okamžitě... Ne, už ne. Už nemůžu."

Zuzana pozdě procitla z omámení a divoce sebou trhla. Přece nemůžu, takhle, jako nějaká . . . „Ne!" vyjekla zdušeně.

Stáhl jí sukni zpátky přes kolena. Ruce se mu malinko chvěly. Dlouho leželi mlčky vedle sebe. „Mám prosit?" zeptal se konečně. „Znásilnit tě nemůžu. Na to, bojím se, nemám ještě sílu. Neplač! Proboha!" vyhrkl zjihle, jak ho přemohla kajícnost. „Jsem sprosťák, nevděčník a surovec, i když se tvářím, jako že nejsem. Co ti mám

říci? Ten tvůj Martin snad taky přitom nevede jemné řeči. Já jsem se tolik potřeboval přesvědčit, že jsem živý. Odpusť mi. Já vím, že to nemůžeš pochopit. Zuzanko! Neplač přece! No tak! Jsi mu věrná?“

Mlčky zavrtěla hlavou. Věrná! Jak a komu, když tě miluju? Ty mě ne. Ale copak by v tom byl nějaký rozdíl, kdybys mě miloval?

„Nejsi mu věrná?“ řekl užasle. „Nejsi? To se ti tak nelíbím? Připadám ti starý? Podivínský? Příliš drzý? Nebo nesmělý?“

Obrátila se k němu celou tváří. Mluvit nemohla. Všechno, co jí napadalo, se jí zdálo strašně hloupé. Vůbec mu nerozumím, ale miluju ho. Nepotřebuju mu rozumět. Leda tomu, že jsem lehkovážně přivolala zpátky, co mělo v jeho duši věčně spát. Jsi živý. Obejmi mě. Žiješ. Pojď, je to mé štěstí a tvá záchrana.

„Takže nesmělý,“ řekl spokojeně, když z jejích očí vyčetl tichý, vášnivý souhlas. „Neboj se, to můžu napravit.“

Objal ji. Tentokrát se nebránila. Něha ho prostoupila až do konečků chvějících se prstů, jak byla dojemná s těma obrovskýma očima, které neuhýbaly. Nic neskrývaly. Byly nahé. Kdyby sám neznal všechny odstíny slasti, mohl se učit z jejich pohledu. Úpěnlivého. Dychtivého. Vzdalujícího se do blaženého bezedná a zase letícího vstříc krutému výbuchu touhy. Ty oči byly s ním v každé vteřině, která odplavovala mučivé týdny odříkání, trýzeň vzpomínek i ticho smrti. Úzkost a bolest. Rozkoš, hrůza, štěstí. Zrcadlo jeho vlastních pocitů, plných údivu. Kdo z nás je skutečný? Já? Ona? Dotýkám se jí. Miluju ji. Mučím ji a naplňuji slastí. Naše oči se neopouštějí. Nemáme co skrývat jeden před druhým. Jsme v sobě celí. Snad že je .to jen jednou. Naposled. Poprvé. A nebuduji zítra, nebudu-li... dnes, zatímco mě hledají mí vrazi, jsem živý docela. Úplně. Beze zbytku. Taková maličká kouzelnice a tolik drásavého blaha. Čeť aby už vzal toho Martina. Tohle ji naučil on? Takový vesnický balvan?

Oči malinko potemněly, jako by žárlivě vycítily, že na okamžik utekl z jejich dosahu. Trochu ji oddálil, aby viděl líp. Napjaté hrdlo. Něžná ňadra, utíkající z roztrženého živůtku. Tupec. Kdy jsem to udělal? Lehounká sukně se dávno smekla z rozvázané tkanice. Jak půjdeš domů, skřítečku, s tou tíhou naší touhy, která neunese žádný šat? Snad jsem tu pobíhal jako blázen a rozvěšoval kusy látky po

keřích a ani o tom nevím. Snad už je nikdy nenajdeme. Půjdeme nazí ruku v ruce a ...

Ne, jen ty půjdeš. Já jsem ty. Už se mě nikdy nezbavíš, ani já tebe. Už není mezi námi hranice. Tvá ňadra jsou jen odlitky mých dlaní a rty ... Vždyť jsem tě ještě nepolíbil! Naklonil se níž.

„Měl jsem takový divný sen," řekl tiše. „Když ses mi zjevovala v těch nejkrutějších nocích jako výsměch marnosti. Byla jsi divná a cizí. Kouzlo. Snad nepřátelské. Bál jsem se tě víc než ... tamtoho."

Zachvěla se. „To neříkej," hlesla a pokusila se uniknout z té divné strnulosti.

„Lež tiše. Já tě políbím." Jejich oči už byly tak blízko, že neviděly nic jiného než tu černomodrou tůň. „Políbím tě, ačkoli v tom snu jsem věděl, že musím umřít, když to udělám."

Děs. Černá hrůza. Pokus uniknout. A nekonečné blaho.

„Jsi živý," zašeptala, když konečně nadzvedl hlavu, aby v jejích očích mohl číst zřetelněji. „Neumřel jsi. Jsi živý."

„Ano, jsem. Teď teprve si tím jsem jist."

Lehounký jako vítr a těžký jako krev. Jak je to dávno, co jsem umíral? Snad teprve za branami smrti lze nalézt vrcholnou slast milování. Jenom utrpení je brána rozkoše a slabost silou lásky. Tajemství věčnosti, které nezná bujaré mládí. Objevil jsem ho až za hranicí hrobu. A s tebou. V tvých očích čtu, že o tom víš a že jsi nikdy, s nikým ... Proboha! Nikdy s nikým! Blesk poznání sjel do černá závrati a zanikl. Ne teď. Ne ve vrcholné chvíli vítězství, kdy se rvu se zánikem a snažím se ho oddálit, ještě tu poslední věčnost, tu nejmenší, teď nastala, je nekonečná, tonu ... Oči se nezavřely ani teď. To není pravda, co v nich Čtu. Tak hluboké vzdání ani není. Musíš lhát. Šílím. Mým tělem stoupá mír, ale oči ,jisi vypila. Jsou *už* jen v tvých. Srdce mi trhá hrud křečovitými výbuchy. Snad opravdu umřu po tom políbení.

Vydechl, zavřel oči a nechal klesnout hlavu na její mdlou paži. Nepromluvili. Kouzlo jednoty se rozlomilo, ale ještě nepominul obraz zrcadla jejich očí v blažené vzpomínce.

S úsilím zvedl hlavu a viděl, že se Zuzanka usmívá. „Ten sen se mi málem vyplnil," zašeptal. „Jsem skoro mrtvý. Ale nelituju."

„Já taky ne," vydechla okamžitě a přitáhla jeho ruce k svému tělu, jako by se nemohla nasytit jejich dotyku. „Nikdy. Ničeho."

„Škoda, že není jaro," zamumlal. „Zůstal bych v tomhle pelíšku do podzimu a čekal, až přijdeš, každý den."

Zrudla. „Martin ..."

„Ty jsi s ním nikdy nespala. Nelži," napomenul ji přísně. „A s nikým. Měla jsi mi to říci. Je pozdě. Zkazil jsem tě a odcházím."

„Zkazil?" řekla udiveně, jako by to bylo cizí slovo.

Zavrtěl hlavou a vzal ji do náruče. „Ne, nechal jsem tě rozkvést," řekl něžně. „Stvořil jsem tě. Už nikdy na mne nezapomeneš, protože přede mnou jsi nebyla. Žádný milenec tě neobejme, abych spolu s ním nebyl s tebou."

„Žádný milenec mě neobejme," opakovala tiše. „Radši už jdi. Ti jezdci odjíždějí."

„Mohl bych zůstat," nadhodil a zadíval se na ni. Týden, dva jistě. Je to vlastně škoda. Ještě včera jsem ji pokládal za dítě.

„Chtěla bys ...," začal váhavě.

Očima bezděky zabloudil k odjíždějícím. Korouhev s osfcrví! Vyskočil, rychle si přetáhl přes hlavu odloženou košili a obrátil se k dívce. „Pan z Lipé!" řekl vzrušeně. Roztoužený milenec zmizel jako na obrtlíku. „To je pan z Lipé. Sbohem. Vrátím se. Určitě."

Dívala se za ním, jak pádí dolů po stráni, a na tváři ji pálila stopa posledního roztržitého polibku, jako by to byl políček. Pan z Lipé. Nevěděla, kdo to je, ale na tom tak málo záleželo.

Vznešený pán. A Oldřich k němu běží jako k vlastnímu bratrovi. Její Oldřich. Kterému přezdívají Pluh. Kdy lhal?

Viděla, jak jeden ze zbrojnošů mu úslužně postoupil svého koně, na kterého se vyhoupl s nedbalou samozřejmostí, a sám jde pěšky. Jako pánovi. Kdy lhal? Rab. Co jsem jiného? Kdy lhal?!

Ted. Teď lže, rozhodla se zarputile a obrátila se zády, aby zahnala z očí ten obraz nepochopitelné cizoty. Ne, to není můj Oldřich. Můj Oldřich zůstal tady. Nesu ho v sobě. Nikdo ho nevidí, jen já. Nikdo ho nezná. Jenom já. Dnes v noci bude se mnou. A zítra. Noc co noc.

Podívala se na sebe. Zválená, potřísněná sukně a roztržený živůtek. Radši snad počkám do soumraku. Zvolna ulehla zpátky. Je

tu jak v hrobě. A chladno. Před chvílí. .. Zadívala se nad sebe a zapomněla na zimu a smrt.

Vysoké modré nebe. Padá na mne tvýma očima, které se přibližují mými slzami.

„Dal sis na čas," řekl pan z Lipé vlídně. „Chtěl jsi tu zůstat? Mohl jsi aspoň vzkázat. To víš, že jsme tě hledali." Nejradši by ho objal, jakdu měl radost.

„Vzkázat nebylo po kom. Já ... Musel jsem doorat jedno pole. Slíbil jsem to. Stará babka. Je sama. Podivuhodně se o mne starala. Byl bych odešel zítra. Ovšem pěšky."

„Takže jsme přišli vhod." Jindřich se zadíval do Oldřichovy tváře. Něco s ní nebylo v pořádku. „Čtyři měsíce ... pro pár ran bičem?" zeptal se účastně. „Nebo jsi byl nemocen?"

Oldřich chvíli mlčel. Pak se narovnal a zadíval se mu do očí. „Musíme o tom mluvit?"

„Když nechceš, nemusíme. Ale co ta dívka?"

Oldřich nečekaně zrudl. „Tys nás viděl?"

„Já?" podivil se pan z Lipé, který netušil, že nemají na mysli tutéž dívku. „Na tom snad nezáleží, kdo vás viděl. Jestli to nevíš, tak to byl Křesislav ze Žampachu. A zrušil zasnoubení."

Radmila! Oldřichovy myšlenky se bleskurychle vrátily zpátky. Vzpomínal na ni hodiny a hodiny. Dnes... „Ano," řekl jen.

„Co ano?"

„Ze se to dalo čekat."

Jindřich se na něj překvapeně zadíval. Zpitoměl na té vsi či co? „Nedělej žádné ukvapené rozhodnutí," řekl jemně. „Jenom o jedno tě chci požádat. Vyhni se Potštejnu. Aspoň zatím."

„Ano, pane. To mám v úmyslu."

Lže? Jindřich pokrčil rameny. „Aby bylo jasno, Oldřichu. Nehovořme o míře tvého trestu, když nechceš, ale Mikuláš z Potštejna je v právu, když chrání čest své sestry. A nikdo, ani já, mu v tom nemůže zabránit. Nejvýš mu mohu vysvětlit rozdíl mezi sluhou a rytířem, což se stalo. Nechceš-li ty mluvit o tom, co se mezi vámi přihodilo, tím méně on. Můžeme to pochovat. Pokud ovšem nebudeš ohrožovat tu dívku, dokud se o ni nemůžeš řádně ucházet."

Pochovat! Tu chvíli vlastní smrti a týdny bolestného umírání?

„Rádně se o ni ucházet nebudu moci nikdy," řekl, pomíjeje povzbudivý úsměv pana maršálka. Tisíckrát rytíř, pořád budu parchant. A Mikulášovi říkat bratře ... Ty oči, které pořád vidím, nejsou její. Ale snad ten obraz časem vybledne. Dnes! A uá je to minulost. Stejně jako ... to. A v mé budoucnosti žádná z nich nemá místo. Zatím je prázdná. Nemám budoucnost. „I kdyby, ještě jsem to neuvážil. A dovolíš-li, nechci. Jsem na světě první den a musím se teprve porozhlédnout."

„To ti chválím. Vypadáš unaveně."

„Jsem. Na ... orání už nejsem zvyklý."

„Meč doufám udržíš."

Oldřich se na něj rydhle podíval. „Ještě bojujeme?"

„Snad ani ne."

„Jak to snad?"

„To nikdo neví. Král je v Lucembursku, královna na Lokti. Snad se nikdo z nich nehodlá vrátit. Tady je mrtvo. Jako o pohřbu. A taky se to pohřbu nejvíc podobá. Mor, hlad, naprosté vyčerpání. Ze byla zase neúroda, to asi víš."

„To ano."

„My jsme se jakž takž smířili. Ale oni? Mrtvé království. Kdyby aspoň řekl - nepřijdu. Nebo - nechci být králem Čechů. Nic. Jenom vzkazuje. Prý přijde. Už přes rok přichází. Jeho hodnostáři odešli nebo je královna sesadila. Její jsou bezradní.

Čekat, volají všichni. Proč ne? Býval jsem netrpělivý, to už mne přešlo. Jenže země hyne. Ano, řeklo by se neúroda. Ano, řeklo by se mor. Ale jak to, že se to nestává za dobré správy? Druhý rok. K nepřežití."

Oldřich mlčel. Ano, k nepřežití. Ti v zapadlých vsích snad ani nevěděli, jaký je v Četíhách král. Z panských jmen znali jenom to, které je okrádalo o úrodu. A přece je postihlo všechno dřív než pány z Lipé, pány z Valdeka, královny, krále. Jako jehňata na porážce.

„Za kým stojí lidé z vesnice?" zeptal se pan z Lipé nečekaně a tak docela nezasvěceně, až vzbudil Oldřichovu útrpnost. „Nebo jdou slepě za svým pánem?... Proč nic neříkáš?"

„Jenom mě to překvapilo. Proč by za někým měli stát?"

„Copak oni nečekají mír? A blahobyt?“

„Od krále sotva. Stěží vědí, že je. Proč také? O jejich životě rozhoduje krupobití a deště a úpaly.“

„To jsou tak tupí?“

„Ne, jenom přirození. Když chtějí znát víc, mohou se zeptat čarodějnice. Ty se na venkově neupalují. A vědí.“

„Ty jsi mě vyděsil. Co ví ta tvoje?“

„Moje?“ Oldřich se usmál. „Ta ví všechno.“

„Jenže ji nezajímá, kdy se vrátí král,“ řekl Jindřich trpce. „Žádnou čarodějnici to nezajímá. Jenom tu na Lokti.“

Ohněm a mečem

„Kdo je tu?“

Její hlas. Jan se ve tmě usmál a pokročil blíž, ale nečekaně mu cosi měkkého a teploučkého vklouzlo do náruče. Než se stačil podivit nad hebkou poddajností oblých, vyzývavě ženských ňader, kde čekal spíš majestátní výšku své štíhlé choti, ozvala se znovu.

„Co se tam děje? Gertrudo! Kdo je to tady?“

Gertruda vypískla a vysmekla se mu. Klapnutí za zády mu zvěstovalo, že nejspíš utekla na chodbu.

„Já, drahá,“ řekl zadrhle. Hlas se mu ještě třásl vzrušením.

Také druhý milostný nápor přišel bez výstrahy. Jenom o krůček couvl a zůstal pevně stát s pažemi ovinutými kolem vzlykající Elišky.

„Miláčku!“ zajíkla se. „Můj! Jene! Můj miláčku!“

Jan nebyl žádná pápěrka ani ve čtrnácti. Natož ted, kdy překročil už jednadvacátý rok. Zvedl ji jako pírko a unášel k loži, které tušil ve tmě opodál. Zakopl a padli na něj oba tak jak byli, držíce se v objetí. Eliška se smála a plakala zároveň.

„Počkej,“ zašeptal. „Právě jsem přijel, takhle nemůžu.“ Svezl se na kolena vedle lože a spěšně odhazoval šaty se rty přitisknutými k tělu, které najednou zmrtvělo a znehybnělo. „Co je ti?“

Trhla sebou, j,ako by ji uhodil. „Nic,“ vydechla a vztáhla k němu ruce, žehnajíc noci za tu tmu, která bezpečně skryla ruměnec zrádné vzpomínky. „Miluju tě. Já jsem tak čekala!“

„Odpusť mi,“ řekl tiše a jeho ťty se zvolna kradly po jejím hrdle až k jejím. „Odpusť mi, moje milovaná.“

Kdyby se ho zeptala, nedokázal by říci, jestli se omlouvá za dlouhé čekání nebo za řadu drobných nevěr a za to, že nezachoval v paměti horoucnost toho objetí. Přes blažené nadšení, které se ho zmocnilo při narození syna, nedokázal docela potlačit nelibost nad trapným zakončením sporu s panem z Lipé, do kterého ho vehnala ona tak docela proti jeho vůli a nejlepšímu citu i proti ptávu, jak se

tehdy zdálo. Malému Václavovi byly sotva tři měsíce, když odjížděl víc než před rokem. Bez rozloučení, jaké patří lásce. Ohleduplný manžel! Ve tmě se zarděl a stiskl ji pevněji. „Eliško," zašeptal, „už nikdy nechci..."

„Mlč. Nic mi neříkej a nic nevysvětluj. Já ti rozumím."

„Ale ..."

„Ne teď." Ovšem. Teď ne. Ne v té divuplné noci. Už dávno byl bílý den, když ji políbil naposled a posadil se. „Škoda," řekl.

„Co?"

„Ze jsem nepřijel jen jako milenec za svou paní, ale s třemi sty rytířských kopí s družinami. Musím se o ně postarat. Bojím se, že loketské lesy nejsou nejvhodnější k táboření."

„Tři sta!" vydechla a oči jí zazářily. „Díky, Jene."

„Ty nemáš přece zač."

„Je to má země, kterou zachraňuješ," odvážila se. „Ty se necítíš jako český král."

„Jak to, že ne? A jako co, prosím?" vykřikl.

„To nevím. Ale doma jsi zůstal v Lucembursku. Ne u mne."

„Vyčítáš mi domov? Právě ty, která ho tolik ctíš? Sňatkem s tebou jsem ho přece neztratil. Jen jsem získal druhý."

„Nemůžeš mít dva domovy!"

„Musím je mít." Přitáhl si ji blíž. „Nebyl jsem v Lucembursku čtyři roky. A ty měsíce potom, které jsem doma strávil po smrti svého otce, jsem správce hrabství moc nevěnoval. Chtěl jsem, aby král český byl zároveň císař římský a ty císařovna."

„Stejně nejsme," řekla odtažitě. „A nebudeme. Bavor nevypadá, že by se chystal umřít. Tvrdil jsi, že Lucembursko znamená styky s Porýním, které je pro říši tak důležité. Jaké styky tam hledáš dnes?"

„Třeba s Francií," odsekl nakvašeně. „Ty tady snad hledáš nějaké styky? Já jsem ve Francii vyrůstal, na dvoře Filipa Sličného a s jeho syny. Až volba mého otce na římský trůn ty vztahy trochu ochladila, ale to neznamená, že se nemohou zase proteplit. Pravda, v současné chvíli stěží s královským dvorem, protože s prostředním Filipovým synem, který teď sedí na francouzském trůnu, jsem se nikdy moc nemiloval. Ale hned jeho mladší bratr Karel je můj skutečný přítel. OdmaLa. Přísahali jsme si a zpečetili krví. A vůbec

tam mám přátel dost. Rozhodně víc než v celé říši. O tvých roztomilých Čechách už ani nemluvím.“

Urazila se. „Jednoho přítele jsi tu přece měl. Pana z Lipé.“

Čekala zlostný výbuch, ale nevyzpytatelný Jan se místo toho položil na záda a snivě se usmál. „Ano. Nejvíc ze všech se podobal mým představám rytíře od Artušova stolu. I když teď . .“ Chvíli mlčel, pak pokračoval změněným hlasem, jako by právě překousl hořkou pilulku: „Mám v hrabstvi místodržícího, pravda. Pana Arnolda z Pittingen. Ale ačkoli mu docela důvěřuji, není to totéž, jako když je vladař přítomen. To přece vidíš i tady. Kdekterý pán se mu protiví v domnění, že mu to projde. Pojeď tam někdy se mnou. Sama uvidíš, jak krásná země je moje Lucembursko a že stojí za to i o ně pečovat. Musel jsem se tam od Neckaru vrátit. Aspoň uspořádat to nejnutnější. Nezdálo se, že tady ještě může dojít k nesrovnalostem. A potom .. . Není tak jednoduché sehnat vojsko. A znovu opustit zemi, zvlášť s vyhlídkou, že moje nepřítomnost možná potrvá řadu let.“ Vycítil skryté nepřátelství a objal ji pevněji. „Dokázal jsem to hlavně s tvou pomocí, drahá,“ zašeptal ve snaze si ji udobřit. „Kdybys věděla, co tam znamená být český král!“

„A víš ty, do to znamená tady?“ obořila se na něj v slzách.

„Tady?“ Jan přivřel výsměšné oči. „Tady mnoho ne.“

Zamračila se. „Takže jen proto, aby lucemburské dívenky zářily obdivem k českému králi, jsi přivedl těch tři sta rytířských kopí?“

„Jen proto ne.“ Povzdechl si. Má cenu se přít? Dívenky! Pravda, i dívenky byly a jistě i u nich královský titul vykonal své jako u vzpuirných pánů v Lucembursku. Královská moc, obdařená tajuplnou boží milostí a přízní, se poddaným nevelkého říšského hrabstvi jevila jako cosi nevyzpytatelného a nepřemožitelného už od časů Janova otce, císaře Jindřicha. Ten ostatně, ozářen slávou císařského jména, se do rodné země nikdy nevrátil. Král. V Lucembursku i sousedních krajích se jeho lesk těší určitě větší vážnosti než tady. „Já dobře vím, co to znamená,“ řekl nicméně bez výčitky. „Přišel bych dřív, ale nemohl jsem. Sbíral jsem hotovost, to přece pochopíš. I když Aspelt říkal. ..“

„Co?“ vybuchla.

„Na tom nezáleží. Já si nemyslím to, co on, a po dnešní noci ještě míň. Máš pravdu. Musíš mít pravdu. Chci, abys měla pravdu.“

„Když jsi odjížděl, nemyslel sis to.“

„Ne, nemyslel.“

Eliška svraštila ve tmě obočí a odvrátila tvář. Rty, které hledaly její, sklouzly na její šíji. Pohnula se, odpovídajíc naléhání hladících rukou, ale myšlenkami už byla pryč od toho objetí. Co jsou ti muži zač! Nemám pravdu o nic víc než tenkrát. Možná - přiznala si zahanbeně - možná i míň. Ale přivítala jsem ho s vylhanou vášní, prtotože se cítím vinna v jeho objetí. Proto mám pravdu? Předtím jsem mu porodila syna. Veliká sláva, ale dobře půl roku nebyl se mnou v posteli, takže jsem samozřejmě lhala. Díval se radši po jiných, které neztratily krásu kvůli jeho dítěti. Ale teď mám pravdu. Protože jsem ho přivítala tak, jak to má rád.

Jeho objetí povolilo. „Promiň,“ řekl tiše. „Neměl bych teď, ale musím na to myslet. Pořád na to musím myslet a nebudu mít pokoj, dokud ti to neřeknu. Nemusím s těmi vojáky odjet hned zítra, viď?“

„Ne, nemusíš,“ odpověděla trochu překvapeně. „To víš, že nemusíš.“

„Pojedeš se mnou?“ zeptal se naléhavě. „Pojedeš, viď? Chci, abys byla při tom, až přijedu do Prahy.“

„Bojíš se, že ...,“ malinko se zajíkla, „že to nedokážeš?“

„Ne. Ale chci, abys viděla, že nechci vyjednávat s tvými nepřáteli. A s nikým, kdo byl ochoten potupit neposlušností svou královnu. Chci, abys viděla, že jsem skutečně český král a muž.“

„To je to, co jsi mi chtěl říci?“

„Ne.“ Chvíli mlčel, zatímco ji jeho ruce lehce hladily. Pak je spustil. „Budou i jiné noci,“ dodal s povzdechem. „Z téhle už nezachráním nic. Proto jsem ... váhal.“ Nadechl se. „Jindřich z Lipé byl za Habsburkem,“ řekl zřetelně. „Už zjara. I se synem. Dověděl jsem se to až před měsícem.“

Vilém z Valdeka kráčel dlouhou chodbou za sluhou, ozbrojeným po zuby, se smíšenými pocity. Sem utekla. Sem, zatímco on stál u zavřených dveří jako pokorný služebníček a čekal na vzácnou paní, aby ji uctivě doprovodil. Klidně ho nechali čekat.

Až když se zeptal důtklivěji, přišel mu pan kancléř říci, že Její Milost ráčila odcestovat a se vzbouřenci se bavit nebude. A přece mu den předtím řekla, přijď, bez tebe nepůjdu. Nešla. Ani se mnou. Neměl jsem pouštět následníka z ruky. Jenže jsem netušil, že jednou budu potřebovat zbraň i proti ní. Těch poslů, co se naposílal! Vzkaž. Budeš-li potřebovat, vzkaž.

Nevzkázala. Ba ani teď. Jenom mu donesl jeho bavorský přítel lantkrabě z Leuchtenburka, že král Jan zamířil do Čech. Prý s vojskem. Šílenství! Vilém zdaleka nebyl lidumil, ba ani citlivá duše, ale stav země se už podobal spíš smrti než životu. Ani rytířům za spuštěným hledím to neušlo. Hlad. S ním ruku v ruce mor. A drahota. Mrtví, mrtví, mrtví. Když sedlák stačil zasít mezi dvěma šarvátkami pochodujících vojsk, už nesklidil. A když, byla hubená žeň. Ještě neúroda. Jako by se na zbídačelou zemi hněvalo i nebe. Ne. Už dost. Vědět, že moje královna je moje ... Ale není. Už neposlouchá, co říká Vilém z Valdeka o nic víc, než co říkával Jindřich z Lipé. Snad míň. Jeho možná i milovala. Mne ...

Z rozporuplných pocitů zbyl jen vztek, když konečně sluha před ním otevřel dveře. Ne zrovna uctivě. Spíš jako před vězněm než hostem. Udiven zjistil, že v síni není sám. Sám pražský biskup seděl skromně v koutku jako prosebník. Nebyli nikdy zvláštní přátelé, biskup byl muž míru, Vilém válečník, ale prozatím se oba přidržovali posvěcené, byť neskutečné moci, takže se vždycky scházeli jen jako spojenci.

„Čekám," usmál se pan z Dražic na Valdekovu otázku. „Zrovna jako ty. Náš král, zdá se, na svoje věrné nemá čas. Pro tebe vzkázal?"

„Ne."

„Ani pro mne. Zato pro kancléře. A leckoho si přivedl."

Chvíli mlčeli. „Co o tom soudíš?" odvážil se Vilém otázky.

„Nevím." Biskup si povzdechl. „Čekal jsem, že přijde do Prahy, přece jsme ho volali dost naléhavě, a dlouho, ale ...

Snad se jen zastavil pro svou choť. Doufejme. Je to přirozené."

„Jak ... přirozené?"

„Jsou přece manželé a neviděli se víc než rok.“ Prelát se usmál. „Nemrač se, pane Viléme. Ještě snad nemusíme předpokládat nic horšího.“

Omráčenému Vilémovi se zdálo, že nic horšího být nemůže. Manželé! Ovšem. Skoro zapomněl. „Proto jsem nepřijel, aby ...“ zahučel.

„Aby co?“ Biskup se na něj ostře podíval. „Já věřím, že mi v tobě přišel spojenec, pane z Valdeka. I když královna odmítla vyslechnout usnesení sněmu, pro tebe jeho výrok snad platí. A i když pro odpor Elišky Přemyslovny nedošlo ke konečnému smíru, je aspoň příměří. Chceš ho porušit?“

„Ne.“

„Díky.“ Biskup vstal a přešel až k stojícímu Valdekovi. „Král si přivedl z říše ozbrojence,“ řekl šeptem. „Musí, slyšíš? Musí do Prahy bez nich. Jinak bude zle. Proboha tě prosím, domluv jim! Tři sta rytířských kopí se zbrojnoši, to už je vojsko. Ne královská družina.“

„Němci?“

„Ovšem. Kdo jiný.“

Valdek na okamžik zaváhal. Zlomit mocí ten odpor... Ne. Ne s Němci. Aby ten rytířek si přišel jako spasitel? Aby se ona na něj podívala svrchu a mohla říci, vidíš, Viléme, to jsi ty nedokázal? Proto on vstupuje do mého lože a ty ...

Uprostřed těch neutěšených myšlenek se rozlétly dveře a v nich stanul král. Vilém z Valdeka poklekl na koleno, spíš aby zakryl výraz ve skloněné tváři než jako projev úcty. Chlapeček, který odjížděl víc než před rokem, se vrátil jako muž. Mladý muž, pravda. Mladý? Prvně v životě na Viléma dolehla tíha blížící se čtyřicítky. Až dosud mu nepřišlo, že je to nějaký věk. Žárlíval na Jindřitíha z Lipé, ale ten byl aspoň stejně starý jako on. Tenhle ...

Jan Lucemburský mu nedopřál čas k dalším úvahám. „Vedeš nám vojsko, pane Zajíci? Není to třeba, ale díky. Každá paže je vítána.“

„Vojsko?“ zakoktal Vilém překvapeně.

„Ovšem. K dobývání království. Je to tu přece zvykem.“ Jan se suše zasmál. „Nemohu totiž věřit tomu, co ten třasořitka kancléř donesl královně, že prý ses spřáhl s odbojníky. Ty s Ronovci! A s

panem z Lipé? Nikdy. Nevěřím. Stejně jako bys nesáhl na čest mé choti.“

Nečekaný ruměnec polil Vilémovu zsinalou tvář, ale král ho přičetl studu za tu proradu. „Tak mluv. Jistě mi povíš, že ses pokusil rozehnat to zrádné rokování a že jsi mou choť zval k přehlídce jejích pokořených nepřátel. A že jen našeptáváním zlomyslné kutny - promiň, biskupe, neviděl jsem tě - uvěřila, že i ty jsi od ní odpadl.“

„Neodpadl jsem od ní. Vůbec nikdy,“ řekl Vilém, který během dlouhé královy řeči zase zbledl jako smrt. „Jen jsem ji varoval. A přijel jsem varovat i tebe, protože ...“

„Dej si pozor,“ přerušil ho král. „Zatím jsem možná pánem jenom na Lokti. Ale zanedlouho budu rozhodovat o hrdlech a statcích. Teď mluv.“

Vilém krátce pohlédl na Jana z Dražic. Dal by přednost tomu, kdyby promluvil on. Ale biskup mlčel. „Držíme pracně příměří už pátý měsíc. Dobře víš, jak úpěnlivě jsme tě volali. Porušíš-li ho zbraní...“

„Já? S kým příměří? Máš nějakého krále či aspoň vévodu, s kterým bych ho já uzavíral? Či kdo, mým jménem?“

„Vladaři, které jsi ustanovil sám ...“

„Petr z Aspeltu ne, má choť ne, tak kdo?“

„Já a pan z Lipé .. .“ Vilém se kousl do rtu, jak se nechtěně dostal přímo do nepřátelského tábora.

„Ty a pan z Lipé jste měli pomáhat panu z Kravař,“ přerušil ho Jan ostře. „Nic víc. Pan z Lipé se teď postavil do čela otevřené vzpoury a ty mi tu říkáš já a on. Jak tomu mám rozumět? Je-li pan z Lipé mým nepřítelem, udělal jsi ho z něj ty. Máš-li s ním příměří, je to tvá věc. Ne moje ani mé choti.“

Pan z Valdeka zavřel oči. Měl pocit, že se dusí, ale vzpamatoval se. Podkomoří Vok z Kravař! Jako by nevěděl, že královna ... „Smím vidět Její Milost?“ zeptal se ochraptěle.

„Proč?“

„Aby ti potvrdila, že, abych ...“

„Ne.“ Jan se na něj podíval hezky svrchu. „Má choť tě vyznamenávala mimořádnou přízní, pane z Valdeka. Skutečně mimořádnou. Je hanba pomyslet, jak jsi jí oplatil.“

„Já!“ vybuchl Vilém. „Já?!“

„Smlouval ses za jejími zády s jejími nepřáteli.“

„Chtěl jsem se smlouvat před ní, jenže nebyla ochotna poslouchat. Milosti! Znáš mou oddanost. Znáš můj vztah k panu z Lipé. K Habsburkovi. A ke všemu. Vyslechni mě bez zaslepenosti, prosím. Nevím o válce, která by nekončila mírem. Na sněmu v červnu jsme našli přijatelné narovnání a věř mi, že to snadné nebylo. Určitě důstojnější, než jsi před půldruhým rokem smluvil sám. Postavili jsme záruky z obou stran. Záruky, které plně zajišťují královská práva a ... Její Milost nás bohužel ani nevyslechla.“

„Co měla poslouchat?“ utrhl se na něj král. „Jak si zrádní páni rozdělili mé království?“

„Hájil jsem především královnin nárok,“ ohradil se Vilém Zajíc už vztekle. „Sněm ..,“

„Žádný sněm,“ okřikl ho král. „Bezprávné shromáždění buřičů. A tak s vámi i naložíme.“

„S buřičem! Se mnou?“ zařval Valdek.

Biskup mu chlácholivě položil ruku na rameno a vložil se konečně do sporu. „Nebyl jsi pravdivě zpraven, Milosti. Sám říkáš, že tvá choť má všechno jenom od kancléře. Mne přece za buřiče nepokládáš. Nemůžeš. Ačkoli jsem osobně spřátelen s panem z Lipé, vždycky jsem věrně stál za tebou i za tvou chotí.“

„Sotva ti co jiného zbývalo, pane,“ ušklíbl se Jan. „Mohučský arcibiskup je tvůj metropolita. Jen díky našemu přátelství s ním ti před třemi léty prošlo, že jsi byl papežem exkomunikován, a vůbec jsi svůj úřad správně už neměl zastávat. Petr s AspeLtu kvůli tobě riskoval mnoho, když tvou hodnost mlčky uznal i nadále.“

Biskup byl muž boží, ale křesťanská pokora ho leckdy stála dost přemáhání. V žilách měl rytířskou krev stejně jako král. „Před třemi léty mě arcibiskup tuze potřeboval,“ odsekl. „Ty také, Milosti. Ostatně Kliment Pátý krátce na to zemřel a kardinálové teprve loni zvolili nového papeže. Ještě uvidíme, kdo měl pravdu. Litoměřický probošt byl v mé nepřítomnosti jmenován neprávem. Bez porady s biskupem a proti přání kapituly, která už s mým souhlasem zvolila jiného.“

„Tvého přítele, jednoho z pánů z Dubé, bodejť ne," řekl král výsměšně. „Upíráš Svatému otci nejvyšší právo? Či myslíš, že se zmýlil?"

Jan z Dražic přimhouřil oči. „Naprosto ne," řekl vyrovnaně. „Ale jistě mohl být špatně zpraven. Pan ze Šumburka je Němec. Má vlivných přátel v Avignonu asi víc."

Král se kousl do rtu. Jistě, použil svých známostí, i když nemohl přímo, ale Fridrich ze Šumburka za bratránka z levého boku tolik orodoval a zdálo se, že nejde o biskupa, který byl tehdy na koncilu ve Vienne, ale jen o kapitulu, na které pramálo záleží. „Já vliv v Avignonu nemám, pane," ohradil se nicméně téměř po pravdě. „Aspoň jisem nemel za pana Klimenta. Ten měl velice nerad mého otce. A pochybuju, že to teď bude lepší, protože mezi přátele nového francouzského krále také nepatřím. Zato Jan Dvaadvacátý ano. Už léta a důvěrně. Proč myslíš, že právě on se stal papežem? Avignon je tuze blízko Paříže. A ty máš ostatně i jiné hříšky. Osvobozuješ usvědčené kacíře a . .."

„Milosti!" ohradil se biskup. „Inkvizitor není Svatý otec. Mýlit se může. V případě mistra Richarda se zmýlil určitě. Měl snad vynikající lékař zahynout v plamenech jen proto, že ho udal nízký závistivec? Ostatně jsem ho neosvobodil já. I ze žáláře se dá uprchnout a vyvést ho měli příležitost spíš jiní. Leckdo mu vděčí za život."

„Jakpak jsi poznal, o kom je řeč, když, jak říkáš, jsi s tím neměl společného nic?"

„Vím, co se říká. A taky vím, kdo to říká a proč. To už jsou dva roky, Milosti. Zvláštní, že tehdy ti to nevadilo, když byl pan z Lipé na Týřově a potřebovali jste mě - ty i tvá choť."

„A taky pan z Valdeka," ťal ho král. „Vidím, že vaše přátelství od těch časů trvá."

Biskup se ovládl. „Nejde tu o mé osobní city, Milosti," řekl mírně. „Jde o mír, o životy prostých lidí, kteří válkou trpí vždy nejvíce. A není míru v bouřící se zemi. Proto jsem při tobě stál i přede dvěma léty, kdy jsi nebyl v právu. I dnes, kdy ..."

„Kdy jsem?" skočil mu král do řeči jízlivě.

„Ještě daleko méně, Milosti.“ Jan z Dražic smutně potřásl hlavou. „Přej pokoj zemi. Já sám, ano, já sám jsem původce toho sněmu. Ti, které nazýváš nepřáteli, ti vycházejí vstříc.

Sám pan z Lipé se na mou prosbu pokořil a ponížen ými slovy žádal o milost tvou choť. Ve jménu umírající země jsem prosil je a teď prosím i tebe. Hlad, bídu, mor nelze odstranit zbraní. Nezavírej sluch před nářkem ubohých. Přijmi i ty ruku, zvoucí k smíru. Doufali jsme ve tvůj návrat. Nezklam nás.“

Jan kývl na dveřníka. „Pozvi i ostatní. Poradíme se.“ Ale pohled, který upíral na biskupa, zůstal ledový. „Moc krásně mluvíš, pane. Příliš krásně. Jistě jsi dojal pana z Lipé, dovedu si to představit. Tady máš příležitost dojmout i mé rádce.“

Valdek i biskup si mlčky měřili skupinu královských hostů. Většinu z nich znali z dob Aspeltova poručníkování. Páni od Rýna. A český kancléř, který snad ani česky neuměl. Pánové Fridrich a Jindřich z Šumburka. Porýnský rytíř Konrád z Buchsesu. Druhý Konrád, přízní mohučského arcibiskupa biskup olomoucký, původem z Bavorska. „Tak mluvte,“ řekl král úsečně. „Zahajuji radu.“

„Ne,“ ozval se Valdek zamračeně. „Jakápak rada? Z nejvyšších hodnostářů jsem tu sám. Pan kancléř svůj úřad nezastává dlouho, krom toho není Čech.“

Jan se zamračil. „Já také nejisem Čech. A s kým se mám radit, když páni sněmují jinde? Jediný hodnostář? Žádný, pane. Nevím o hodnosti, kterou jsem ti svěřil.“

„Pan podkomoří,“ ozval se znepokojený biskup, ale král hn přerušil.

„Pan z Kravař?“ zeptal se uštěpačně. „Je tady? Neviděl jsem ho.“

„Pan z Kravař podkomořský úřad dávno nezastává,“ prohlásil Valdek rozhodně. „Nepochybuju, že o tom víš, Milosti. Královna ...“

„Ovšem že o tom vím. Podkomořím je pan ze Šumburka. Jmenoval jsem ho ani ne hodinu před tvým příjezdem. Má choť s tím souhlasí.“

Vilém zmlkl, zaskočen tou zradou.

„Tvou radu, pane z Dražic?“ obrátil se Jan na pražského biskupa.

„Kdybys byl ochoten slyšet hlas rozumu, pane, nechal bys ozbrojence zde a přijel do Prahy jen s malou družinou. Všichni tě čekají s nadějí jako anděla míru. Ale přitáhneš-li s cizí mocí...“

„Přitáhnu se *svou* mocí, pane z Dražic. To je všechno?“

„Ne. Vyvoláš novou válku. A nezvítězíš.“

„Kanonizovaný prorok snad nejsi, pane. Moji přátelé říkají něco jiného. Do hnízda zmijí lze vstoupit jenom s holí. A bít. Jsou mezi nimi i duchovní. Nejen náš kancléř. Také jeden z pánů ze Šumburka je probošt a .. .“

„Němec a úplatkář,“ neudržel se rozhněvaný biskup. „Probošt ne.“ Jindřich ze Šumburka se na něj podíval rybíma očima, jako by chtěl říci, tohle ti přijde draho, a obrátil se ke králi. „Mluvíš-li o přátelích, pak máš jistě pravdu, Milosti,“ řekl úlisně. „Chceme, aby náš panovník skutečně panoval. Páni snad nechápou, v čem je podstata královské moci. Nemohou vládnout samozvanci.“

„Hlavně když tvůj bratránek povládne komorním jměním, kutno,“ utrhl se na něj Valdek.

„Naposled,“ řekl Jan z Dražic chvějícím se hlasem. „Milosti, vzpamatuj se! Dobrá, nechceš nás poslouchat. Přitáhneš k Praze s ozbrojenci. Spokojíš se tím, když ukážeš svou moc? Přísahám, že udělám, co je v mých silách, abych stranu pana z Lipé i tak pohnul k povolnosti. Co uděláš? Co řekneš, přijdou-li?“

Jan se na něj chvíli díval se založenýma rukama. „To uvidíte,“ řekl pak chmurně a obrátil se zády. „Sbohem.“

„Pan z Rožmberka, Milosti. Kde s ním chceš mluvit?“

Jan se rozhlédl po stanu, stísněném, neútulném. „Venku,“ řekl. „Nemám s panem z Rožmberka žádné tajnosti.“

Pan nejvyšší komoří si dal na čas, než přijel holdovat svému králi. Ovšem, dodalo mu až vlastní popleněné zboží. Tak na ně. Kdepak smírem. I když Eliška tentokrát varovala. Rožmberk je náš. Už jsi popudil Viléma z Valdeka, když jsi mu vzal to podkomořství. V otevřeném boji se sice nespojí s panem z Lipé, ale stačí, když zůstane stranou. Nemůžeme si to dovolit.

„Nevzal jsem panu z Valdeka podkomořství," odpověděl jí tenkrát zlomyslně, „protože jsem mu žádné nedal."

„Ale já!" vykřikla.

„Má drahá! Nepřipouštěj si už starosti. Máš přece chotě."

„Mám ho teprve týden," řekla trpce. „Nediv se, že jsem si ještě nezvykla."

„Nechci, aby sis zvykala," zašeptal, a přestože už byl čas vstávat před tažením, které si umínil, ještě ji objal.

„Zvyk je skoro tak strašné slovo jako povinnost. Ne, mýlil jsem se. Nemáš chotě. Máš milence. Na nic jiného nemysli. Už nikdy."

Tentokrát ho zklamala. Už skoro zapomněl na chladnoucí objetí ve vášnivé vichřici, která je ten zázračný týden unášela. Přemýšlí. Už zas! S nelibostí se odtáhl.

„Nemysli!" vybuchla tiše. „Mohu nemyslet na to, jak můj choť uráží mé spojence, zatímco drzí páni otloukají korunu Přemyslovců?"

Tohle poslouchal nerad. Vždycky a zvlášť teď. On, rytíř a hrdina od Neckaru! Král z milosti své choti Přemyslovny? Ne. Tentokrát zůstane ona královnou jen díky sňatku s Janem Lucemburským.

„Česká koruna není přemyslovská už dvanáctý rok," řekl nevrle. „Jsi moje žena, a proto i královna česká. Neboj se, chci ti to zachovat."

„Dřív jsi..."

„Dřív je dřív. Chceš pokořit pana z Lipé?"

Chvíli to trvalo, než překousla hořké sousto. „Ano, to chci," řekla konečně. O pokoření Jindřicha z Lipé šlo přece především. A o Habsburka. O hradeckou Rejčku. „Ale měl bys ..."

„To už nech na mně. Rožmberkovi úřad ponechám, když myslíš. Ale budeme možná oba litovat."

Usmála se. V šeru svítání mu neušlo, že pohrdavě. „Ne, nebudeme. Ještě je tu Viola. A Svojanov."

Ano. Tím vždycky zkrotila Rožmberka. Zlobilo ho, že neví proč, ale nechtěl se ptát. „Ty sama sis stěžovala na něj a na Valdeka," řekl odměřeně. „Nevyčítej mi, že vyvozuji z toho důsledky. *Moji* lidé jsou věrní. A tyhle přinutím."

Už vstával, když ho za ruku přitáhla zpátky. „Máš pravdu," vydechla a s úsilím nedala znát, co ji to stojí přemáhání. „Takhle se přece nerozloučíme."

Milenka! Dokázala to. Jan opouštěl Prahu spokojen a šťastný a připadal si víc než kdy jindy jako skutečný král. Zkrotit Přemyslovnu bylo snad těžší než zdeptat pana z Lipé. Je třeba ukázat vůli a rozhodnost.

Vrhl se jako běs na statky vzpurných pánů. Přímo proti Jindřichovi z Lipé zatím moc nedokázal. Taktak že dobyl tvrzku Tatce, kterou drží Ronovec odňal věrnému kancléři. Ale hned u Nymburka ztroskotal. Obrátil raději k jihu. Dřív než se střetne s hlavní mocí odbojníků, je třeba odradit spojence. Na Sázavsku stiskl Zdislava ze Šternberka, že přišel prosit o milost. Úspěch ho povzbudil. Rychle se vydal dál pokořit Viléma z Landštejna. Za jeho zády se Šternberk znovu spojil s panem z Lipé. Spolu s tou zprávou přišla ještě horší. Pan z Lipé se chystá do Vídně. A není sám.

Landštejn ovládal jižní pomezí a zasahoval svou mocí až na Moravu. Jeho územím má zrádce projít v bezpečí? To ne. Král přepadl ohněm a mečem Landštejnovo zboží a nestaral se o jeho hranice. Možná i schválně. Rožmberk a páni z Hradce mu přece měli složit povinný hold už v Praze. Snad se jim doneslo, jak tam naložil s nabídkou smíru, kterou mu předložili Markvartici bratři z Lemberka, a dokonce syn Póty z Dubé. Ale ty poslal zrádce. I kdyby ne, není na pánech soudit svého krále. Osobuje-li si Rožmberk taková práva, ať lituje.

Dal si na čas. Ukázat ochotu a povolnost je to poslední. Ještě tak Jindřichovi z Lipé, kdyby přišel sám. Ale tihle? Pravda, hloučky jeho bojovníků řídly v bitkách a posila z Rožmberka by se hodila. Ale přijmu ji jen jako milost pyšnému hodnostáři. Ať si nemyslí, že ...

Petr z Rožmberka si nemyslel nic. Čekal. Netrpělivě a na koni. Ani nesestoupil. Jan ho chtěl uvítat hezky svrchu, ale v první chvíli ztratil řeč. Nejvyšší komoří vypadal spíš jako přízrak. Strašidlo. Vyzáblý, bledý s vpadlýma očima.

„Jsi nemocen?" Znělo to účastně. Nenadálé vysvětlení Rožmberkovy nepřítomnosti v Praze Jana naladilo smířlivě. Ten zůstal věrný. Eliška měla pravdu. Snad jsem ho neměl popouzet.

„To sem snad nepatří," odbyl ho velmož z vysoká. „Smím se zeptat, co to má znamenat?"

Jan měl do mírného beránka daleko. Nevlídná odpověd ho popudila. „Co jako?" zeptal se suše. „Žádal jisi o přijetí krále, to jsem já. Nezdá se, že si to uvědomuješ."

„A ty ano?" odsekl Rožmberk vzpurně. „Král snad pobíjí vlastní poddané? Bezbranné, pokojné lidi svých věrných?

A nechá své přední hodnostáře čekat v mrazu? Nepozval jsi mne k posezení, nezbývá mi než zůstat v sedle. Ptal ses, jestli jsem nemocen. To jsem. Stát nevydržím. Prosím, odpověz."

„Na co?"

„Proč pálíš, loupíš, vraždíš v mých vesnicích i na zboží pánů z Hradce? Zachovali jsme přece nestrannost."

„Zachovat nestrannost vůči bouřícím se pánům není o mnoho lepší než přímá vzpoura, pane. Tví lidé mě nepustili ani na Zvíkov, když jsem ho chtěl navštívit. Jak to vysvětlíš?"

„Chtěl jsi mi Zvíkov odebrat."

„Je snad tvůj? Zvíkov je královský hrad. Mám právo vyměnit purkrabího, nejsem-li jist jeho věrností."

„To nemáš. Přijal jsi zástavu. Zvíkov je můj jako všechno co držím. Vyplať se a pak se můžeme dohadovat. Ne dřív."

„Ty se chceš dohadovat? Se mnou? Ty? Nechal jsi mou choť na pospas zrádcům a čekáš, že ti odpustím?"

„Odpustíš? To ne. Čekám zadostiučinění a hned. Pro sebe, pro pány z Hradce. Pak jsem ochoten zprostředkovat smír. Pan z Landštejna je můj synovec a pan z Lipé ..."

„Tvůj příští tchán?" ťal ho Jan jízlivě. „Před dvěma lety jsi na to zapomněl. Pozdravuj od královny svou choť. A vyřid jí, že se zastavím na Svojanově. Rozmysli se. Počkám tři dny."

Vypustil svůj šíp nazdařbůh a trochu zvědavě čekal, co to s protivníkem udělá. Výsledek býl překvapující. Komořího kůň se zvedl na zadní nohy a otočil se půlobratem, až jeho kopyta se mihla nebezpečně blízko u královy hlavy. „Toho budeš litovat," křikl Rožmberk neuctivě přes rameno. „A moc." Zavířil sníh a byl pryč s celou družinou.

Už byli hezky daleko, když se Jan opožděně vzpamatoval z úžasu. „Lučištníky!“ zařval. „Střílejte po nich! A mířte dobře!“

Šípy bezmocně napadaly do závěje. Jan se mrzutě vrátil ke stanu. Ženská zbraň! Nesmysl. Ohněm a mečem. Ale se Svojanovem se zdržovat teď nemám čas. Bohužel. Ukážu jim, až se budu vracet.

„Dál na Moravu,“ přikázal Konrádovi z Buchsesu, kterému svěřil vrchní velení nad neexistující zemskou hotovostí. Nejvyšší český maršálek a pár jezdců od Rýna! Ten druhý jich má možná víc. Musím si pospíšit. Polapím ho, až se bude vracet od Habsburka se zrádnými listy. Musím ho polapit. Přece neprojede. Nebo budu pro smích i Elišce.

Ne, dokážu to, je nás dost.

Nebylo jich dost a nebýli dost rychlí. Jindřich z Lipé dávno v míru minul Třebíč, když se královští žoldnéři konečně probili a propálili k věrnému Brnu, zanechávajíce za sebou poušť. Vracel se obezřele přes Moravu. Držel tam hrad Vranov, Moravský Krumlov a řadu opevněných míst a zástavním nárokem bylo dosud v rukou rakouských vévodů pevné Znojmo. Cítil se úplně v bezpečí a zatím uklouzl jen o vlásek. Ale uklouzl. Když se se svými průvodci loučil v Jihlavě, zdaleka netušil, že stačilo málo, a mohli ztratit všechno. Oni přinejmenším svobodu. A kdo znal Elišku Přemyslovnu, nemohl pochybovat, že i hrdla.

Jindřich se od Jihlavy vracel do Hradce sám jenom s malou družinou, a přestože pořídil, jak nikdy nedoufali, byl mrzutý. Ani vyhlídka na setkání s Richenzou ho netěšila. Nemohl nespojovat ji s Habsburkem a příznivý výsledek jednání jí měl spíš za zlé. Vlastně by mu bylo milejší bojovat jenom vlastní silou a raději podlehnout.

Byl to ovšem nesmysl. Jsem starší usedlý pán a odpovědný. Vůdce českého panstva. Vlastně král. Docela omrzelý monarcha, ale jsem. Musím se podle toho chovat a dát konečně lekci tomu kloučkovi, který zbrkle vyhazuje pod pevnou uzdou Přemyslovny. Ví Bůh, že jsem to nechtěl. Donutili mě. Protože kdo má rád vyhlídku na vlastní smrt? Už jsem ji jednou zahlédl a hezky zblízka. Nechci.

Připojil se i Bavor ze Strakonic. Z Eliščiných věrných zbývá jenom Vilém z Valdeka a Rožmberk. A Valdeka zbavil Jan

podkomořství. Pan Bavor tvrdí, že se smluvíme. Já v jednom šiku se Zajícem! Tak kdo je tu nepřítel? Už tomu přestávám rozumět i já. Co teprve ti druzí!

Jemu v patách pálili královští žoldnéři bezbranné vesnice a chystali na něj opožděnou léč. Netušil to a zostražitěl teprve na dobře střeženém území Lichtemburků. Početná družina po zuby ozbrojených jezdců bez korouhve a bez znaku budila podezření. Bylo jich třikrát víc.

Díky té vzpomínce poznal rytíře v čele okamžitě. Vždycky, když se vracím od Fridricha . .. Ach k ďasu! Stejně budu mít co vysvětlovat, tak co se s tím otravuju už teď. Couvl mezi své jezdce a chtěl minout cizí družinu bez povšimnutí, ale rytíř mu tentokrát vjel do cesty. Za jeho zády nastal pohyb, jak se dvě drobné postavy mísily do hloučku žoldnéřů. Jede jak na válečnou výpravu a veze s sebou děti. Posledně nějakou ženu. A co? Nejspíš je ženatý.

Jindřich nevěnoval dětem v průvodu svojanovského pána o nic větší pozornost než spřed rokem Gertrudě. „Přeješ si něco, pane?“ zeptal se.

„Jenom varovat. Král plení Landštejnovo zboží a míří na Moravu.“

„Díky. Jsi Moravan?“

„Moravan? Já?“

„Vlastně ne, pravda. Ital. Vzpomínám si.“

Mladík potřásl pobaveně černou hlavou. „Pamatuješ si velmi mnoho, pane z Lipé,“ řekl a snažil se, aby to neznělo posměšně. „Ale já nejsem Moravan ani Ital, jsem Čech. V Pise žije má matka. Myslím, že . ..“ Jeho tvář posmutněla. „Ano. Teď se tam nejspíš vrátíme.“

„Vracíme se jen domů, mladý muži,“ řekl Jindřich vážně. „Žiješ tu patnáct let. Máš tady jistě přátele, ženu, děti, panství ...“

„Ne. Byl jsem jen zavázán k rytířské službě. Teď pominula. Matka tam žije sama. Vlastně bylo kruté ji tak nechávat.“

Jindřich pokrčil rameny. „Budeš-li prodávat,“ nadhodil nezávazně.

Rytíř se zasmál. „Nemám co, pane z Lipé. Jsem na Svojanově jenom purkrabím.“

Svojanov? „Královský purkrabí!“ vykřikl Jindřich překvapeně. „Ty jsi odepřel poslušnost?“

„Ani ne, nikdo se mě neptal. Já nejsem ničí straník, pane. Jenom ... Nemám rád královskou zvůli, která zabíjí nevinné. Buď zdráv.“

„Počkej. S kým jdeš, je tvoje věc, a co uděláš, taky. Ale jak víš, že král poplenil jižní pomezí? Kdo ti to říkal?“

„Nikdo. Viděl jsem to. Byl jsem ...“ Záviš ze Svojanova se odmlčel, pak pokrčil rameny a pokračoval: „Vracím se od Vyššího Brodu.“

Jindřichem to trhlo. „Mluvil jsi s Rožmberkem?“

„Ty víš, že je v klášteře?“ zeptal se svojanovský purkrabí překvapeně. „Ani já jsem .. . Ovšem, nevyjížděli jsme. Je mor.“

„Snad už ne.“

„Ano, snad už ne. Kéž by.“ Záviš si povzdechl a bezděčně se ohlédl po dětech. „V zimě se nákaza nešíří. Proto jsem vyjel až teď.“

„Co máš ty s Rožmberkem? Říkáš, že stojíš stranou, a ...“ Jindřichovi najednou vytanuly jakési klepy o tomhle mladíkovi a Viole z Rožmberka, ale nemohl se rozpomenout, oč přesně šlo. Ptát se, to ovšem nejde. „Promiň. To je jistě tvá věc. Proč je komoří v klášteře?“

„Má tam lékaře. Ještě zápasí se smrtí. Přiznám ,se, že jsem ani nečekal na bližší zprávu a ujel jisem.“

„Rožmberk umírá?“ vyhrkl Jindřich a k jeho zahanbení se mu okamžitě vynořila myšlenka na rod bez vůdce a statky bez pána, který se už tolikrát přiklonil k Přemyslovně. Bez dědice. Jen s malou dcerkou, kterou lze přece vdát, a třeba za Ronovce. „Co se mu stalo?“

„Ty nevíš? Paní Viola zemřela už v září. On snad přežije. Už se to stalo, že se uzdravil i zasažený morem. Chtěl jsem ... aspoň na její hrob. Ale život má přednost před mrtvými.“ Znovu se ohlédl a usmál se. „Jestli ti připadám jako zbabělec, prosím. Nebráním se.“

„Mám také děti, pane,“ řekl Jindřich mírně. „Rozumím ti.“

Pan Svojanova se na něj dlouze podíval a mlčel.

Mor. Rožmberk? To je zvláštní. Vysokých pánů se nákaza obvykle nedotkla. Ale Viola byla dobročinná. Snad navštěvovala i

nemocné. Mrtvá! Chudinka. Vlastně všechna nesnáz pocházela od ní. Vlastně teď ...

„Pevně doufám, že se pan z Rožmberka uzdraví," řekl s citem.

„Ano, já také. Je to vzácný člověk."

Vzácný člověk sice způsobil Jindřichovi nejednu krušnou chvíli, ale mocný pán je mocný pán. Poslední spojenec, kterého je teď možné získat. Vždycky byl spíš hlasatel míru než nepřítel, právě tak jako biskup. Viola! Šlo jenom o ni? To se teď ukáže.

„Odjíždíš hned?"

„Podle toho, čemu říkáš hned. Tak do roka."

„Kdybychom se už neviděli, pane, přeju tobě i tvé rodině šťastnou cestu."

„Jménem celé rodiny ti vřele děkuju." Tentokrát v rytířově hlase zazněl netajený posměch. „Přeju i tobě šťastné rozuzlení, pane."

Jindřich se za nimi díval se smíšenými pocity. Rytířské službě málokdo zasvětí patnáct let. Možná jsem si měl lépe všimnout té ženy tehdy a těch dětí dnes. A vlastně proč. Není můj nepřítel a jinak se mě jeho věci netýkají. Přesto ... Ta rytířská služba, tak neobvykle závazná, teď pominula. S čím? Nebo s kým? S Violou?

Umřela. Rožmberk je vdovec, blesklo mu najednou hlavou. Byl zasnouben s mou dcerou. Pravda, zapletl se také s Kateřinou z Vartemberka, ale to je teď spíš dobře. Anna se už vdala za Landštejnova bratra a Kateřina je ještě svobodná. Ano, podplatili ho Violou. Miloval ji prý dvanáct let, tak nakonec možná i z lásky. Ale šťastni spolu nebyli. Jak by si nevzpomněl teď na Kateřinu! A ona?

Ne, o její city není strach. Dávno se mohla vdát, nebýt ré vzpomínky. Přísahal jsem památce jejího bratra, že se o ni postarám. Zasnoubil jsem ji se svým prvorozeným synem. Jenomže ani on ani ona o ten sňatek moc nestojí. Mají sta výmluv. Už rok ho odkládáme. Proč? Nenutil jsem je. To nikdy. Ale nechceš-li, má milá, být paní z Lipé, už nemám na vybranou, chci-li dostát tomu slibu. Není v Čechách moc pánů tak zvučného jména, jako pan z Lipé ... nebo Rožmberk.

Bylo i to, že jsme se milovali

Cilka vlítla do Radmiliny komůrky a opřela se zády o zeď vedle dveří. Vypadala vyjeveně a trochu vyděšeně.

Radmila zvedla hlavu od vyšívání. „Co se děje? Kdo to přijel?“

„Nějaký kupec, panno Radmilo. On ...“

Radmila svraštila obočí. „Přece všichni víte, že v nepřítomnosti bratra sem nikdo nesmí.“

„Chtěli jsme ... Mysleli jsme ... že ty ...“

„Tím se mi nezavděčíte, spíš naopak. Kdo je u brány?“

„Blahut.“

„Tak vidíš.“ Radmila rozčileně vstala. „Aby se bratr dověděl, sotva se vrátí...“

„To on sám, panno Radmilo. Sám pustil toho kupce. To přece ... Takový kupec není návštěva.“

„Proč se tak třeseš?“

„Má . .. Má moc krásné zboží. Já ti ho pošlu. Když už je tady! Blahut řekl, že na tom nic není a že ...“

„Ne!“

„Už jde.“

Cilka vyklouzla ze dveří. Radmila vstala se srdcem až v hrdle. Těžko by dokázala vysvětlit, proč ten strach. Jakýsi muž vešel s několika štůčky brokátu přes rameno, že mu nebylo vidět do tváře. Pootočil se, až přehlédl celou místnost, a celý vzácný náklad shodil klidně na zem.

„Radmilo!“

Couvla až ke zdi, bílá jako plátno. „Ty žiješ!“ vydechla.

Zastavil se v půli cesty a spustil vztažené paže. Převládající výraz na dívčí tváři byl čirý děs. Omdlí mi jako špalek, sotva se přiblížím. „Tys to nevěděla?“ zeptal se mírně.

„Ne. Řekli mi, že, že ...“ Roztřásla se jako v zimnici. Zuby jí drkotaly. „Sama jsem viděla - ne, to není možné!“

„Nejsem duch,“ zasmál se. „Sáhni si.“ Ustoupil, když vyjekla hrůzou. „Přestaň. Nemůžu tu být věčně. Chci se s tebou domluvit.“

„Domluvit?“ hlesla uboze. „O čem?“

Chvíli se na ni díval. „Nemůžeš zapomenout na ten strach?“

„A ty jsi zapomněl?“ vypravila ze sebe, po paměti couvla k židli a posadila se. „Jestli ano, tak nejsi skutečný.“

„Poslouchej mě,“ řekl důtklivě. „Dovedu tě pochopit. Ale už je to tři čtvrtě roku. Nebyla jen ta hrůza. Bylo i cosi před ní. Bylo i to, že jsme se milovali. Může to převážit strach jediného dne?“

„Jediného dne!“ vybuchla. „Snad pro tebe. Ale já v tom žiju. Tři čtvrtě roku v tom žiju. A ty... Proč jsi nepřišel dřív?“

Výčitka? Odvážil se a pokročil až k ní. Nevyskočila a neutekla. „Čtyři měsíce mi trvalo uzdravení těla. Až pak jsem poznal, že stůně i má duše. Možná nebezpečněji. A víc. Říkal jsem přece, že tě cíhápu. Nejdřív jsem na *to* nemohl ani pomyslet. A tím ani na tebe. Odpusť mi. A následuj mě, prosím. Tak nelze žít. Strach musíš zašlápnout jako hada. Jak myslíš, že dnes bylo mně, když jsem projížděl tou branou? Ještě teď se mi třesou kolena. Ale přemohl jsem se a vstoupil jsem a už se nikdy nebudu bát. Musel jsem přijít. Já sám. Ne posílat vzkaz.“ Usmál se. „Stejně bys na něj neodpověděla. Ale mně odpovíš.“

„Na co?“ Sklopila oči a zatvářila se vzdorovitě.

„Milovali jsme se opravdu?“

„Ty si tím nejsi jist?“

Podívala se na něj s novým výrazem. Srdce v něm poskočilo. Poklekl k ní. „Jsem,“ zašeptal. „Teď už ano. Před chvílí jsi byla cizí a vzdálená. Nepoznával jsem tě. Ale kdybych tě potkal na té první cestě, když jsem se vracel, nebyl bych jiný. Bál jsem se na tebe i pomyslet.“

„Myslíš, že jsem tě zradila,“ hlesla roztřeseně. „Mohla jsem tě tenkrát varovat? Já nevím, možná ne. Ale jistě si myslíš, že jsem měla. Jistě si myslíš, že jsem měla zapřít naši schůzku a prostě nepřijít.“

„Ne,“ řekl rychle a objal ji. „Nic si nemyslím. Nikdy bych si přece nemohl přát, abys místo mne trpěla ty sama. Věděl jsem, kdo jsi a kdo jsem já. A kdo je tvůj bratr.“ Zděšeně sebou trhla v jeho

náručí. „Čeho se bojíš? Je na Zvíkově. Nemůže se vrátit. Na všechno máme čas.“

Políbil ji. Její rty mu odpověděly po krátkém zaváhání a zase se vyděšeně vzepřela. „Ne,“ vydechla. „To nesmíme. Moje jediná záchrana byla v tom, že jsem panna. Bojím se.“

„Copak tě chci svést?“ vykřikl už rozhněvaně. „Nikdy jsem nechtěl, ani myšlenkou ... Já vím, jak skončila má matka. Nedovolím, aby tě mou vinou potkal stejný osud. Přece to víš.“

„Ano.“ Zahanbeně svěsila hlavu. „Co ode mne chceš? Bojím se, že jsem tě zklamala. Ale někdy mi připadá, že jsem odumřela.“

„Ano, to znám.“ Poklekl před ní, zamyšleně se podíval na její ruce ve svých a políbil je jednu po druhé. Hebké a něžné. Jako plátky růže. „Myslel jsem, že tě provdali.“

„Bez věna? I starci si na mne ukazují prstem. Nepočestná. Provdat měl chtěli, samozřejmě. Jenže to není tak snadné.“

„Vypadáš, jako by tě to mrzelo,“ zasmál se.

Zachvěla se. „Aspoň bych byla pryč. Tobě je všechno k smíchu.“

„Vůbec ne.“ Zvedl k ní oči a dlouho a pozorně si ji prohlížel, jako by ji viděl prvně v životě. Lásce se budeme muset učit znovu. Dlouho. A poctivěji. Byla by šťastná, kdybych odešel, jenomže ... smím? Smím ji tu nechat zlomenou? Vystrašenou jako dítě, které bloudí lesem bez konce? Bojoval jsem dlouhé měsíce sám se sebou jen proto, abychom se rozloučili? Ještě na podzim jsem zděšeně prchal před jejím jménem. To si snad naše láska nezasluhuje. Je žena. Žije v tom. Nemůže za sebe. Jsem padouch a mizera, jestli ji nevysvobodím. „Ptala ses, co chci,“ řekl konečně po trapném zaváhání. „Řeknu ti to. Přes zimu jsem na svém zboží vybudoval tvrz. Myslel jsem přitom na tebe. Pojď tam se mnou. A chceš-li do důsledků, vím o kostele i o knězi, který nás oddá. Na rytířský pás nebudu dlouho čekat, v bojích se získá snadno.“

„To nemyslíš vážně,“ vzlykla. „Proboha tě prosím, už to neříkej.“

Sevřel její ruce pevněji. „Buď statečná,“ řekl naléhavě. „Život přece stojí za tu sázku. Tady jen živoříš.“

„Proč hned?“ vykřikla. „Proč ne později? Až budeš rytířem doopravdy? Až bude všechno, jak má být?“

„Protože by ses tu utrápila. Nebo ne?“

„Miluju tě,“ hlesla zemdleně. „Ale ...“

„Ale bojíš se,“ doplnil bez výsměchu. „Radmilo! Bylo by moudřejší tvého bratra postavit před nezbytnost. Rytíř není ještě pán. Ani pak nebudu jejich vyvolený. Vzchop se! Prosím tě! Najdi samu sebe! Tu, která bez rozpaků utekla, aby se vyhnula ponižujícímu sňatku. S chlapcem, který ti nenabízel ani polovinu toho, co já. Vzpomeň si! I tvá služka je statečnější. Třásla se strachy, ale přivedla mě.“

„Služka!“ ohradila se dotčeně. „Stěží jí udělali to, co mně.“

Zamračil se. „Taky nešlo o *její* potěšení.“

„O to nejde ani dnes. Statečná? Je spíš bláznivá.“

„Ani ne. Za pět kop grošů?“

Strnule se na něj zadívala rozšířenýma očima. „Pět kop?“ zašeptala ohromeně. „To nemám ani já.“

„Budeš mít tisíckrát víc, když půjdeš se mnou.“ Zakoktal se. „Promiň. Nechtěl jsem tě urazit.“

„Pět tisíc.. . pět tisíc kop?“ řekla uhranuté. „To nemyslíš vážně.“

„Proč ne? Jako věno to tvému bratrovi snad postačí.“

„Jako věno!“ vykřikla. „Jen jako věno? To je šílenství! Ne! Proč bychom utíkali?“ Plakala a smála se zároveň, když si přitáhla jeho hlavu blíž k polibku, který se konečně osvobodil ze zdráhavosti. „Přijď bez obav, až budeš rytířem! Pět tisíc kop přece vyrovná ten rozdíl stavu. Kdybys věděl, v jak strašné nouzi žijeme!“

Jestli lze koupit štěstí za peníze, jestli tenkrát stačilo jen, abych před sebou valil pytel stříbra, a nikdy by mě tak surově nemučili ... Hořce se usmál, ale políbil ji vroucněji. Osvobodím tě a znovu rozkveteš, má lásko. Zmrzačená. Ukřivděná. Kvůli mně.

„Už jdi,“ řekla konečně a vyvinula se mu. „Radši už jdi a vrať se.“

„Zítra?“

„Ne!“ vykřikla zděšeně. „Copak jsi nepochopil?“

„Zítra ještě sněmují na Zvíkově. Neboj se, znám svou povinnost. Před pány z Potštejna předstoupím až jako rytíř, zazvoním ostruhami a stříbrem a oni mi tě vloží do náruče. Ano?“

„Ty se zlobíš?“ zeptala se tiše.

„Zlobím. Mám vztek, a nevím proč. Je to tak přece správné. Nevím, co by mi pan z Lipé řekl, kdybych tě unesl. Ale chtěl jsem nás zbavit mrtvého čekání, které ubíjí cit. Nevšimla sis? Vždyť my už se snad ani nemilujeme.“ Mlčky se na něj dívala úděsně velkýma očima. Zjihl. „Křivdím ti. Sám sobě taky. Nech mě přijít. Ať znovu objevíme, proč chceme a musíme být spolu.“

„Ano,“ odpověděla rozpačitě. „Ano, přijď. Budu umírat strachy, ale snad nás Blahut neprozradí.“

„Ten?“ zasmál se lehkovážně. „Sto grošů je až dost za jeho mlčení.“

„Přijal je?“

„Samozřejmě. Mám koupit všechnu čeleď na hradě a chodit k tobě denně? Řekni si. Udělám to.“

„Neponižuj nás,“ řekla vážně. „To, co vstoupilo mezi nás, je moje vina, ale ... Proč jsi sem chodil, nechceš-li odpustit?“

„Ty víš proč. Jenomže marně. Sbohem.“

„Počkej,“ zastavila ho ve dveřích. „Odejdu s tebou, chceš-li.“

Vrátil se. Chvěla se jako list, bledá a zimomřivá. „Ne,“ odmítl. „*Ty* nechceš.“ Se smutným zadostiučiněním se díval, jak se jí barva pomalu vrací do tváře a do uštvaných očí mír. „Sbohem.“

„Ty látky,“ hlesla.

Podíval se na balík u svých nohou. „Co je s nimi?“

„Jsou příliš vzácné. Nemohu je zaplatit.“

„Zaplatit? Mně?“ Sklonil se a políbil ji na čelo. „Jsi dojemná. Myslím, že tě budu moc milovat. Nech si je. Ať jsi v nich krásná.“

„Ale co řeknu jim?“

Tentokrát dostal vztek. „Řekni, že jsi šla loupit na cestu a ten kupec že už je bradou vzhůru. To se pánům z Potštejna jistě bude líbit.“

Na zpáteční cestě marně přemáhal mrzutost, která se ho zmocňovala čím dál víc. Láska! O čem jsme mluvívali dřív? Už ani nevím. Nejsem spravedlivý. Ta cizota byla i ve mně.

Přišel jsem, až když pominula. Když já už jsem byl připraven. A ona mě měla za mrtvého. Objevil jsem se jako přízrak. Div ne jako strašidlo. Připomínka všeho, na co by ráda zapomněla. A nemůže. Ne, teď už nemůže a nesmí. Vrátím se zítra. Noc má k přemýšlení. Ten strašný první otřes máme za sebou. Já si chci odnést jinou vzpomínku, než... Já! Zase jen já. Nevrle poposedl. Já jsem se rozhodl. Mně se hodí. Copak je moje otrokyně? Má pravdu. Kdyby mě zabili, co by byla? V klášteře. Možná s dítětem. Možná mrtvá. Můj syn by někde chodil za pluhem v potštejnské vsi.. .

Bezděky se usmál při vzpomínce. Skřítečku. Ty se nebojíš. Snad nemáš čeho. Život na polích je asi vlídnější než v hradech. Vánoce jsou doba veselek. Teď už je po nich. Ty spokojeně objímáš svého Martina a ani si nevzpomeneš na tuláka, který tě učil prvním krůčkům lásky. Poznal to ženich? Možná ani ne. Budeš mít kopec dětí a zestárneš, až budeš vypadat jako ta stařenka s uhrančivýma očima. Závidím vám. Máte to jednoduché. Příroda ve vás ještě vítězí. Skulíš se do pelíšku s tulákem, pomilujete se a sbohem. Ani tě nenapadá přemýšlet o lásce. O povinnosti. O strachu. Jsem žena, řekneš samozřejmě. A dáš se, když se ti zlíbí. Nikdy na rozkaz.

Ještě byla velká věž Potštejna na dohled a už se usmíval docela spokojeně. Pošlu vůz s obilím. Kořenářce, ta se rozdělí. Ať nemají nouzi. A něco pro Zuzanku. Samozřejmě že ne přímo jí. Jakmile skončí ty boje, zajedu aspoň na skok. Nejsem nevděčník. Na žně, přece jsem to slíbil staré Báře. Skřiteček se zavitou hlavou vdaných žen, to bude pro mne zklamání. Ale třeba jí ani ten Martin vadit nebude a pelíšek v létě bude ještě příjemnější.

Nač to myslím, pokáral se. Nejsem kluk, už musím myslet na budoucnost. Svoji. Radmilinu. Skřiteček patří do lesů a k ohníčkům čarodějnic. Vzpomínka hřeje, ale snad nebude vždycky tak studeno jako dneska.

Jel dál a při vzpomínce na Zuzanku mu bylo veselo a příjemně. Stín jeho matky patřil hradní paní. Ani ho nenapadlo na ni vzpomenout jako na výstražné znamení nad pelíškem lásky. A přece asi měl.

Zuzanka se zastavila na prahu se zatajeným dechem. Zaslechla zasyčení, jak něco šplíchlo do ohniště. To ještě obědvají? Zaváhala.

Teď v zimě chodil otec po obědě spát, a to byla její chvíle, kdy mohla nenápadně vklouznout dovnitř a zmizet v komůrce až do tmy. Pak už se nemusela bát. Že ne? Jako by to šlo skrývat věčně. Zachvátila ji malomyslnost a roztřásla se zimou. Třeba se mi to jen zdálo. Vždyť není slyšet ani hlásek. To tu mám zmrznout?

Odvážila se a vklouzla dovnitř. Dveře vrzly. „Zuzano, to jsi ty?“ ozval se otcův hlas, sotva se zastavila v síni. Čekali na ni. Proč?

„Ještě se ... Ještě se podívám ke kurníku,“ hlesla stísněně.

„Pojď sem!“ zařval zlostně. „A nevymlouvej se. Kdy jsem tě naposled viděl u oběda? Pořád se někde potuluješ.“

Sebrala odvahu a otevřela. Otec seděl za stolem a matka se skloněnou hlavou kutila něco u ohniště. Vypadalo to, že pláče. Zuzančin mladší bratr Tomáš seděl v koutě a tvářil se spokojeně a vesele. Snad proto, že dnes on nebyl předmětem otcova hromování.

„Sundej ten vlňák,“ řekl sedlák nevrle. „Je tu teplo.“

„Mně... mně ne,“ odvážila se a přitáhla si velký šátek k tělu.

„Sundej ho!“ rozkřikl se na ni. „Okamžitě! Chci se podívat!“

Ani se nezeptala, na co. Rozrazilo ji horko a srdce měla až v hrdle. Od koho to ví? Bára ji určitě neprozradila. Ale včera upadla na klouzačce a tetka od sousedů s pichlavýma očima se na ni podívala nějak divně. Kus jela, nemohla se schovávat. A taky už chodila tak těžce. Ženské na tohle mají oko. Shodila šátek a zůstala stát před otcem se sklopenýma očima. Pořád to ještě mohlo vypadat, že jenom ztloustla.

Chvíli se na ni díval a mračil se čím dál víc. „Podívej se na ni ty,“ rozkázal konečně ženě. „Já to nepoznám.“

Matka se rozplakala. Kluk v koutě si samým rozčilením dřepl na zem. Oči mu svítily. Sedlák vstal. „Já tě zabiju!“ zařičel.

„Ne!“ Zuzana ucítila v hloubi těla prudký pohyb probouzejícího se dítěte, který ji vždycky děsil i plnil blahem, a zmocnila se jí bojovnost. Popadla židli a mrštila jí proti otci, který se na ni řítil.

„Mrcho!“ zaklel. „Jestli tě dostanu, vytřískám z tebe toho parchanta i s duší.“ Sebral hrnec a hodil ho po ní. Rozpleskl se o zeď, jak uhnula. Druhým ji zasáhl do prsou. Vyjekla hrůzou, když si uvědomila, jak málo chybělo, aby splnil svou hrozbu, a vrhla se ke dveřím komůrky. Podrazil jí nohy. Upadla, schytala několik ran a

jako vlčice se ostrými bílými zuby zakousla do nohy, která se chystala ji kopnout. Vyškubl se jí, zavrávoral zpátky a vtom už byla za dveřmi a držela je oběma rukama. Třesoucími se prsty taktak zastrčila závoru. Stejně dlouho nevydrží, pomyslela si zoufale. Tělo ji bolelo od těch ran. Ale dítě v ní si kopalo spokojeně a stejně čile jako před chvílí.

Nezabije mi ho. Přece nesmí. Uteču.

Vedle bylo ticho. Těžké kroky se vzdalovaly od dveří. Otec si asi zase sedl za stůl.

„Kdo je ten mizera?“ zeptal se konečně nevrle. „Chtěl jsem tě vdát. Dva chlapce jsi odmítla. Přece nejsi tak pitomá, kdyby někdo z nich ... Nebo je ženáč? Odtud z vesnice? Už nevím o nikom. Tak mluv.“

„Není,“ odpověděla zdušeně po odmlce.

„Co není?“

„Odtud není.“

„Je to Martin, tatínku,“ ozval se syn za jeho zády. „Vždycky se líbali tamhle nahoře. Pohádali se. Už sem nechodí.“

„To není pravda!“ vykřikla Zuzana za dveřmi. „Nevymýšlej si!“

„Co není pravda? Co si vymýšlím? Viděl jsem vás? Viděl. Líbali jste se? Líbali. Nosil jsem vzkazy? Nosil.“

„Tys o tom věděl?“ ozval se otec hrozivě a vstal.

Tomáš hbitě uhnul před pohlavkem. „Nebij mě!“

„Neutíkej, smrádě! Odkud je ten chlap?“

„Nepovím, když mě budeš mlátit!“ vřískl kluk. „Ne a ne! Jen na mne sáhni a nedovíš se nic. Neřeknu. Pusť!“

Sedlák konečně popadl neposlušného syna za kazajku a zalomcoval jím, jako by z něj chtěl vytřást duši. Nakonec ho pustil. Znal svoje plemeno. Kdyby je umlátil až k smrti. Holka jako kluk.

„Dobře, nechám tě. Tak mluv.“

„Ji taky?“

„Ji! Ji? Tu děvku mizernou?“

V návalu vzteku se vrhl znovu na dveře. Zapraskaly. „Tatínku!“ řekla selka zlomeně. „Měj rozum! Přece ji nemůžeš zabít.“

„Můžu! Co bych nemohl?“ utrhl se na ni a znovu se obrátil k synovi. „Až budeš mít dceru, chlapečku,“ řekl zlostně, „a včas ji

neotlučeš, dopadneš zrovna jako já. Buď rád, že jsem nechal tebe, a nevydírej. Když nechceš mluvit, tak si mlč. Zabiju ji a bude pokoj.“

„Je ze Záměle,“ řekl Tomáš vzdorovitě. „Rychtářův syn. Myslel jsem, že si ji chce brát. Aspoň to říkal.“

„Jakpak by si ji mohl brát, co?“ zahromoval otec. „Záměl je královská. Páni z Potštejna si svoje duše střeží. Snad by prodali, kdyby bylo za co. Jenomže takovou holku, co se chce vdát jinam, chtějí vždycky vidět a obvykle skončí na hradě. Sakra! Už je to jedno. Já si za chlapečkem dojdu. Rychtář je svobodný. Synáček si může jít, kam chce. Tak třeba do poddanství k pánům z Potštejna.“

Dveře se rozlétly. Zuzana v nich zůstala stát bílá jako plátno. „Tatínku,“ řekla zadrhle. „To nemůžeš udělat!“

„Co nemůžu?!“ Rozehnal se po ní. Zalítla vyděšeně dovnitř a zabouchla dveře. „Kožich,“ řekl sedlák ženě. „A ty mi hoď na hnědku ohlávku, Tomáši. Pojedu hned.“

„Ne! Prosím tě!“ Zuzana vběhla do světnice. Otec si jí už nevšímal. Spěšně zapínal kožich a hnal se ze dveří.

„Nepokoušej ho,“ zadržela ji matka, „nebo se ještě stane neštěstí.“

Zuzana se jí vytrhla. „To přece nemůžu dovolit!“

„Co máš ty co dovolovat otci? Buď ráda, že tam jede. Počkej!“

Zuzana ji neposlouchala. Vyrazila ven a brodila se závějí za otcem, který se ztěžka soukal na neosedlaného koně. „Tatínku! Martin to není. Přísahám! Ani se mě nedotkl! Aspoň ne -tak!“

„Tak to jsi teda ještě nejspíš panna, co?“ zasmál se zle. „To leda. A od čeho ti narostlo to břicho? Huso! K takovým jako ty duch svatý nechodí. Já s tím tvým Martinem zatočím. Zkazí ji a nechá ji v tom a ona ho ještě brání. Potrhlá.“

Zkazil! To slovo ji šlehlo jako bič. Zrovna tak to tenkrát řekl on. Copak jsem zkažená? Pro to? ZvedLa tvář vzhůru. Nebe potemnělo, ale pořád ještě mělo barvu jeho očí. Zaslechla otcův hlas, jak pobízel hnědku do klusu, a vzpamatovala se.

„Ne!“ vykřikla a rozběhla se za ním. „Ne! Nesmíš! Nemůžeš!“

Odkopl ji do vysokého sněhu, když se mu pověsila na nohu. „Vymlátit jsem to z tebe měl,“ řekl vztekle. „Třeba to ještě udělám. Těš se, jestli se rychtář bude vzpouzet.“

Zůstala ležet v závěji, vyděšená a bezmocná. „Vstávej," řekl nad ní Tomáš a podal jí ruku.

„Ty jsi se vyznamenal." Převrátila se na kolena a vstala sama. „Žalobníčku."

„Hele, mlíčel jsem dost dlouho," zamračil se. „Ale tohle už přece není slušné. Nač máme živit ještě jeho parchanta? Myslíš, že já si budu jednou užívat s holkou a nepoženou mě s ní k oltáři? Jen ať nějakou schytá, to mu neuškodí. Jak dlouho už tady nebyl, co?"

„Vzkázala jsem mu, aby nechodil."

„Po kom?" zeptal se podezíravě. „Lžeš. Táta má pravdu. Jsi potrhlá husa." Naklonil se k ní a zašeptal zasvěceně. „Proč jsi si nedošla za Bárou? Jsi s ní jedna ruka. Udělala by ti to."

„Co?"

„Ta přece umí odstraňovat děti. Poslouchej, slyšel jsem, že ..."

„Všechno jsou pomluvy," přerušila ho. „Už mě nech, nebo ti jednu vrazím. Bára by nikdy nikomu ..."

„Ale tobě ano."

Zacpala si uši a utíkala od něj po zledovělé cestě. Matka stála na zápraží. Přece mě někdo musí pochopit! Uklouzla a taktak vyrovnala rovnováhu. Selka ji zachytla v poslední chvíli. „Nelítej, ještě se ti něco stane. Už včera jsi prý upadla." Pustila ji, přejela ji očima shora dolů a zavrtěla hlavou. „Bůhví, proč se starám. Vždyť by to bylo nakonec lepší. Jenomže takové štěstí my nemáme, abys o to přišla. Pojď radši domů. Ať tu hanbu nikdo nevidí."

Zuzana se mlčky obrátila a šla dál vesnicí. Hanba. Parchant. Zkažená. Bylo by štěstí, kdybys o to přišla. Proč sis neřekla Báře? Mohla ti to vzít.

„Babičko," zavolala u dveří. „Prosím tě, nech mě tady."

Chvíli trvalo, než šátrající prsty odsunuly závoru. „Co je ti, děvenko?" Babka ji zatáhla dovnitř. „Už na to přišli, ano?"

Zuzana kývla a rozplakala se.

„Měla jsi jim to říci včas. Už tenkrát."

„Když oni ničemu nerozumějí."

Stařena si k ní sedla a pohladila ji po vlasech. Nerozumějí. Bodejť by rozuměli. Ona sama přece ... A že už je stará ženská, která

viděla ledacos. Bylo to zrovna o vánocích. Zuzana přišla stejně jako teď, bílá a vystrašená. „Budu mít dítě, babičko," řekla hned na prahu.

Bára se na ni jen podívala a už to věděla. „S Martinem?" zeptala se jen tak pro jistotu se slabou nadějí.

„Ne."

Chvíli mlčely. Stará žena v sobě sbírala dávno ztracenou odvahu. Přece si přísahala, že už nikdy ... Ale Zuzanka, to jasné bezstarostné dítě ... Odcházel v září, uvědomila si s úlekem. Musí to být už přes tři měsíce, i kdyby až ten poslední den ...

„Jdeš pozdě," řekla roztřeseně. „Děvenko, z toho už mám strach."

„Já taky," hlesla Zuzana a pořád se na ni dívala těma úděsně velkýma očima. „Ale víc jsem se bála, že se možná mýlím. Babičko, já jsem tak strašně šťastná! Jsem šťastná a bojím se. Ale víc jsem šťastná."

„Myslela jsem .. ." Bára potřásla hlavou. Úleva v ní bojovala s úzkostí. „Copak ty to dítě chceš?"

„Co sis myslela!" vybuchla Zuzana a zrudla hněvem. „Co sis to o mně myslela! Vždyť je to jeho dítě!"

„Jeho dítě!" řekla stařena trpce. „Máš ho ty, ne on. Kdovíkde je mu konec. Víš vůbec, co tě čeká? Měla sis včas vzít Martina."

„Ne, nedovolím. Nikdy nikomu." Zuzana se najednou usmála, dětsky a blaženě. „Já ... i kdybych ho už nikdy neviděla . .." Objala si útlá ramena oběma rukama a do očí jí vstoupily slzy. „Vždycky chci zůstat jenom tak," vzlykla. „Vždycky. Martinovi jsem dnes vzkázala, aby už nechodil. Nemůžu. Zkoušela jsem to. Já ... já jsem chtěla moc být rozumná. Ale nemůžu. A teď už jsem šťastná."

Ale plakala. Marnou touhou. Strachem. Právě tak jako teď. Já jsem to přece věděla. Já jsem to věděla hned od první chvíle, ještě když nám umíral před očima. Měla jsem ho nechat. Skříteček, říkal jí. A zdálo se, že sám ani nepomyslel... Je stejný jako ostatní. Odjede si a víc se nestará. Nač taky? Skřítků jsou možná pro něj plné lesy.

„Proč pláčeš teď? Přece sis nemyslela, že ti budou rozumět."

„Mám strach. Tatínek odjel za Martinem."

„Tak ho nech, aspoň cestou vychladne. Zlobil se moc?"

Zuzance se roztřásly rty. „Zabije mi ho. Vyhrožoval, že mě umlátí, jestli Martin ... To prý by bylo štěstí, kdybych o něj přišla. Otec i matka. A Tomáš...“ Zajíkla se. „Zkažená! Zkažená bych byla bez něho. A marná. Pustá. Přece mě nezkazil. To přece nemůže být hanba, to nejkrásnější, co jsem poznala. Já ho mám ráda, babičko.“

„Zůstaň tu. Dojdu k vám a promluvím s tvým otcem. Mne bít nebude. S čarodějnicemi je líp si nezačínat.“ Usmála se. „Bude mít strach, že bych mu uhranula slepice. Lehni si. Vypadáš jako smrtka.“

Zuzana se poslušně natáhla na lůžko v přistěnku. Totéž, kde on kdysi... Zachvěla se. Bára se nad ni naklonila, políbila ji na čelo a přetáhla přes ni teplou houni. Její ruce zůstaly ležet na dívčině těle opatrně a zkoumavě. „Žádné strachy,“ zasmála se. „To bude kluk jak buk. Podívej, jak se tuží. Jakpak se bude jmenovat? František?“

„Ne,“ vydechla Zuzana rozechvěle. Úzkost se rozplynula a zbylo jen štěstí, když její dlaně spočinuly vedle stařeninýchna tom vlnobití života. „Oldřich, babičko. Jako on.“

Bára zpozorněla. „Ty víš, kdo to byl?“

Zuzana se na ni podívala. „Vím dost,“ řekla velice dospěle a vážně. „Dost na to, abych ho mohla najít. Ale nechci. On mě jen pomiloval, ale rád mě nemá. Tak nač? Tenhle je můj. A už mě neopustí.“

Martin vypřáhl a otřepal sníh z ovčího kožichu. Už byla pěkná vánice. A potmě ... Ještě že jsem se vrátil včas. Dříví zůstane do zítra na voze. Co dělat. Překvapeně se podíval na cizího koně, který ve stáji rozvážně okusoval seno. Sehnul se, prohlédl mu nohy, odhrnul měkký pysk, aby viděl zuby, a přátelsky ho poplácal po šíji. Dobrá koupě. Nejmladší není, ale dobrá. Kdopak ho přivedl v té vánici?

Přeběhl dvůr a vešel do tmavé síně. Nikde ani živáčka. Až ho to překvapilo. Menší sourozenci se k němu obvykle hrnuli, sotva se objevil. Pod dveřmi viděl světlo a rázně otevřel. Zůstal stát překvapeně na prahu. Šest dětí se krčilo v koutku tiše jako pěny. Matku neviděl. Otec seděl kýmsi u stolu a popíjeli ječinu tak tiše, jako by byli němí. Host seděl zády. Tvář měl ve stínu.

„Tak pojď dál,“ řekl rychtář a Martin zostražitěl. Takový hlas si pamatoval z dob dětských výprasků. Stalo se něco? Neznámý se

otočil a Martin vzrušeně popošel kupředu. Strach ho opustil, zůstala jen zvědavost. Zuzančin otec. Znal ho od vidění.

„Tak to jsi ty," řekl sedlák. „Nikdy jsem tě u nás neviděl."

Martin se ošil. „Nechtěla." Upřeně se zadíval na oba otce. Co to má znamenat? Už řadu týdnů se trápil k nesnesení. Od podzimu se vlastně neviděli a pak, když příliš naléhal, jen strohý vzkaz. Už nikdy nechoď. Proč? Co jí udělal? A najednou je tady její otec. Rozmyslela si to snad? Tvář se jnu rozjasnila.

„Pojď sem a nesměj se!" zahřměl rychtář. „Máloco je tu k smíchu. Já už jsem říkal sousedovi, že o jeho Zuzance vím. A taky že to není tak moc dávno, co jsi prohlásil, že žádná svatba nebude. Abych si šetřil zrno spíš na jarní setí. Tak jak je to? Chceš ji, nebo ne?"

„Já?" vykřikl Martin. „To ona nechtěla! Jenom ona!"

Znenadání dostal ránu, až odletěl mezi děti. „To abys věděl, že můj syn není darebák a ničema! A když, tak aspoň zbabělec už ne!"

„Tatínku!" ozval se Martin výhružně a pomalu se zvedl. „Kdybys nebyl můj otec, tak bych teď . .."

„Co bys teď?"

Stáli proti sobě jako dva kohouti. Sedlák zasáhl. „Já nejsem tvůj otec, naštěstí," řekl a vstal. „Vrať ji mně, jestli si troufneš."

„Proč?" Okamžik údivu mu připravil další trudnou pouť ke zdi.

„Tak to jsi nebyl ty, co se s ní procházel po lese?" zahřímal Zuzančin otec. „Co jisi jí vystýlal hnízdečka lásky u nás nad strání? Ne? A líbal ji tam někde v ostružinách? Aby byla pro smích celé vesnici?"

„K tomu se znám," prohlásil Martin vzdorovitě. „Proč ne? Nejsem horší než vaši sousedi. Spíš lepší. Když už jste se tak hezky domluvili, mohl ti táta také říci, že jsem si ji na jaře chtěl vzít. I bez té jalovice. To on měl námitky. Ne já."

„Námitky ne," zamračil se rychtář. „Jen jsem si myslel, že ještě snad můžete počkat, a ty jsi mě neráčil upozornit, že už vůbec ne."

„Aspoň jsi o ní věděl," řekl Zuzančin otec vztekle. „To já .. . Co na jaře? Zkazíš mi holku a na jaře? Aby ti slehla rovnou při veselce?"

„Jak slehla?“ zakoktal Martin. „Co si to vymýšlíte? To je nesmysl. Ona je přece nevinná. Zbláznili jste se oba?“

Uskočil, když se na něj hrnuli, popadl židli za nohy a zvedl ji nad hlavu. „Kdo na mne sáhne, tomu rozbiju hubu otec neotec,“ zařval vztekle. „Měl jsi ji přivést, ať to řekne sama. Zuzanka? Dítě? Nikdy mi nedovolila vůbec nic. Proč nás podezíráte?“

„Protože ona je v šestém měsíci,“ obořil se na něj rychtář. „A byl jsi to ty. Že ne? Zrovna v září jsi přiběhl, že chceš svatbu hned. Proč? Tenkrát mě to nenapadlo. Mlčel jsi jako mník. To se v tobě aspoň hnulo svědomí. Ale pak ... Proč jsi ji chtěl nechat?“

„Já ne,“ řekl Martin a roztřásl se. To není možné. Není. „To ona. To ...“ Židle mu vypadla z ruky. Zuzančiln otec k němu přistoupil a z každé strany mu vydal políček.

„To už snad stačí,“ řekl chmurně. „S tatíkem jsme se domluvili, tak pojď. Urovnáme to doma.“

„Je noc a sněží. Zůstaň do rána.“ Rychtář přistoupil k synovi a podíval se na něj s nelibostí. „Teď, teď se klepeš strachy. Však jsme ti měli dát víc. Ale v lese na mechu, to jsi hrdina. Styď se.“

„Ona ti řekla, že jsem to byl já?“ zeptal se Martin tiše.

„Ne. Syn. Viděl vás spolu. Ona tě zapírala do poslední chvíle. Teď ještě běžela za mnou sněhem a prosila mě, abych nejezdil.“

„Takové holky si važ,“ řekl rychtář usmířeně a dal synovi herdu do zad. „Má tě moc ráda, to je to. Vzpamatuj se. Žádná ženská není krasavice, když chodí s outtěžkem. To jí nezůstane.“

„Nevezmu si ji,“ prohlásil Martin rozhodně a ani se nepohnul, když se na něj oba sápali. „I kdybyste mě umlátili.“

„Zbláznil ses?“

„Vůbec ne. Nebo chceš na grunt parchanta?“ Podíval se na Zuzančina otce. „Vyřiď jí, že jí děkuju, že aspoň nelhala. Ale že si toho chlapa najdu a zabiju ho. Těmahle rukama. Mám na to právo. Měli jsme ho nechat ležet. Měla tenkrát pravdu. Znásilnil ji? Proč mi to neřekla?“

Oba otcové se s ustrnutím dívali, jak klesl na kolena, sklonil hlavu na stůl a rozplakal se jako malé dítě.

Chceš-li být českým králem

Jindřich z Lipé stál stranou uprostřed hloučku, který se rozplýval a znovu stmeloval, jak se v něm střídali ti, kdo se toužili s ním pozdravit, a pozoroval rostoucí shromáždění ve velké síni. Výborný nápad, ten Zvíkov. Rožmberkovi ani nezbývalo nic jiného než ho nabídnout, chtěl-li se jednáni zúčastnit. Stěží by vydržel delší cestu, setkání s Janem Lucemburským po vánocích ho zle zkosilo. Ještě teď vypadal jako stín.

Jindřidh si s úsměvem vzpomněl na Kateřinu, která na Zvíkově plaše zastávala úlohu domácí paní. Teprve druhý den. Prozatím z toho spěšně uzavřeného sňatku asi neměli nic. Kdybych si nebyl tak zatraceně jist, že ho má dávno ráda .. . Udělal bych docela totéž. Odpusť, příteli Vartemberku. Prodal bych tvou sestru Petrovi z Rožmberka. Protože co zbývá? Je zkrátka na ženské - a potom, že je mnich! Eliška ho doběhla s Violou. Tenkrát přebila mou kartu. Královna vdova a vášeň až za hrob. Ba ne, Eliško, za htob ne. Už jsi prohrála.

Zvíkov je výhra, ano. Hostitelem je nejvyšší komoří a já se nemusím vítat se Zajícém, který by ke mně ostatně nikdy nepřišel. A v Praze bezpečno není. I když se *oni* stáhli na Moravu. K Rožmberkovi mohou všichni. Vždycky stál mimo bojující Strany a snažil se o mír. Ano, všichni, i Vilém z Valdeka. Bavorovi ze Strakonic to muselo dát i tak hodně přemlouvání, ale je tady. Oba jsou tady. Všichni jsou.

Šum v sále zvolna ustával. Jindřich posledním pohledem přelétl seskupení, aby věděl, odkud má čekat projevy nesouhlasu, a beze spěchu vystoupil do čela. „Dovolil jsem si pozvat vás jen po úradě s panem komoříta," řekl nahlas, „a zároveň mu vyslovuji dík za jeho pohostinství. Na jeho Zvíkově jsme se nesešli náhodou. Královský hrad v rukou nestranného pána jako místo rokování má být výrazem naší snahy o nezaujaté řešení svízelné situace. Všichni jistě víte, proč naše setkání bylo nezbytné." Na okamžik se odmlčel a zadíval se

přímo na Valdeka. „Ty, pane z Valdeka, už nejsi podkomořím, podkomořím je říšský pán.“

Vilém se v rozpacích zavrtěl. Pan z Lipé veřejně uznal jeho právo k českému podkomořství, které získal vlastně potají jen z rukou Elišky Přemyslovny. Promyšlený ústupek. Jsem teď zavázán. Doopravdy jsem?

Jindřich se chvíli kochal pohledem na zahanbeného soupeře a pokračoval klidně: „Ani já už nejsem maršálkem a kdoví, jestli pan z Rožmberka zůstal nejvyšším komorníkem. Už víc než měsíc s králem nikdo nemluvil. Ví někdo o někom, jehož úřad nebyl uchvácen? Kdo nebyl zkrácen ve svých právech? Na svém majetku? Nebo i na svobodě? Německé vojsko řádí po Čechách, jako by přitáhl dobyvatel. V takových případech český král svolával zemskou výzvu, aby se ubránila nepříteli. Ale teď český král táhne v čele Němců, jako by nebyl vladařem svobodné země, ale jen říšským hrabětem, který přišel krást. Z moci svého úřadu svolávám tedy zemskou výzvu sám. Nebo se domníváte, že českým maršálkem je Konrád z Buchsesu?“ Chvíli poslouchal hněvivý řev, který si neobjednal, a usmíval se. Těch, kteří mlčeli, bylo málo a bylo to spíš z rozpaků než z přesvědčení. Ani Vilém z Valdeka si určitě nemyslí, že rýnský rytíř kdovíodkud má v české zemi právo vytlačit českého hodnostáře, ač je to třeba i pan z Lipé. Dohodneme se snadno, jak to vypadá. Jenom podaří-li se mi vysvětlit i to poslední.

Nabral dech a zvedl ruku, aby je umlčel. „Pánové! Zvolili jsme si Jana z Lucemburku svobodně. Je dosud naším králem jenom z naší vůle, ne proto, že mu jeho otec císař udělil Čechy v léno nebo že je jeho chotí Přemyslovna. To bylo jenom naše přání a hořce přiznávám, že jsme se možná zmýlili. Ale je těžké hledat krále osiřelému trůnu. Těžké a kruté pro zemi, která neví, čí je. Nežádám změnu. Jan Lucemburský byl už korunován a vlastně na tom ani nezáleží. Už jsme snad s výměnou někdy udělali štěstí? Těch slibů! Nikdy je žádný nesplnil. Důležitější než osoba panovníka je, aby si uvědomil, že v Čechách může vládnout, jen přijmeme-li ho dobrovolně my, přirození ochránci své země a jejích práv. Zkoušeli jsme prosit, domlouvat se, vysvětlovat. Vidíte odpověď. Popleněné Čechy a jižní Morava. Je nepřesvědčíme, dokud se budou cítiit

silnější. Musí se tedy cítit slabší, než jsme my. A třeba až do těch mečů a krve. Ustoupit znamená zemřít. Hůř. Zradit samy sebe.“

„Ať mě ďas, nehlásáš-li tu vzpouru, pane z Lipé,“ ozval se zezadu výsměšný hlas. „Ale buďsi. Už toho mám dost.“

„Vzpouru ne!“ vykřikl Jindřich. „Jak, proti komu myslíš, že se hodlám bouřit? Proti králi? Ne. Žádám přece, aby mu trůn byl zachován. Proti právoplatným hodnostářům? Nikdy. Jen proti vládě cizinců a nepřátelským vojskům v zemi. Jsou to žoldnéři Ludvíka Bavora. Vojsko českého krále - jsme přece my. Pánové! Který římský král se kdy domníval, že Čechy jsou jen bezprávné říšské léno, nikdy nezůstal dlouho římským králem, pokud nezměnil včas své mínění.“

Poslední slova zapadla do hlubokého ticha. Většinia přítomných věděla, oč jde, ale trpělivě čekali na vysvětlení pana z Lipé. Najednou vyskočil Vilém z Valdeka a bez výstrahy zařval: „Smlouváš se s Habsburkem! To je zrada!“

„Ne.“ Jindřich se spokojil tím, že odmítl nařčení, a počkal si, až vzrušené hlasy umlkly. „Proč zrada? Přísahal jsem snad Ludvíku Bavorovi? Nebo kdokoli z vás? Habsburk nám zaručuje všechna práva a svobody, jaké si můžeme přát. A co pro nás udělal Ludvík Bavor? Jenom to, že našeho krále vybavil smečkou zabijáků. Proti nám.“

Valdek se znovu ozval. „Přesto mu patří pravoplatný český hlas.“

Pan z Lipé pokrčil rameny. „Nenechme německé spory zasahovat do našich věcí,“ řekl shovívavě. „Já vím, že máš přátele v Bavorsku.“

„Co tím chceš říci?“ vybuchl Vilém.

„Nic. Já je mám zase v Míšni a každý někde. Přesto neprohlašuju za římského krále míšeňského Fridricha. To je věc kurfiřtů. Ale když už zvolili dva krále, jen blázen by uznal toho, kdo ho ohrožuje.“

„Habsburk je ovšem dobrák,“ utrousil Valdek zlostně.

„Třeba ne. Ale je druhý římský král. Byl jsem u něho před rokem v Retzu, přestože ho nemám nijak v lásce. Chtěl jsem vědět, jaké záruky nabízí on. Byly takové, že jsem se nakonec odvážil

jednat, když Jan Lucemburský neuvážlivě učinil naše postavení bezvýchodným. Ptejte se těch, kteří v prosinci byli se mnou ve Vídni. Zavolejte své písaře, ať přečtou listinu, kterou jsme pečetili z pověření mnohých, i pana ze Strakonic. Ptej se jeho, pane z Valdeka. Je tvůj přítel. A dobře ví, kolikrát jsme obraceli každé slovo, než jsme se shodli na požadavcích a slibech, které učiníme. Mohu vám říci, že jsme ty požadavky kladli a o slibech mlčeli. Až kdyby se nám nepodařilo dosáhnout narovnání s králem, kterého dosud uznáváme. Pak ovšem bychom něco museli splnit i my, kdyby se za nás postavil s celou mocí, aby skončilo lucemburské panství v Čechách. K tomu doufám nedojde.“ Vzal do ruky svitek, z něhož visely pečetě, a zamyšleně se na něj podíval.

„Dohoda výslovně platí tak dlouho, jak se bude hodit nám. Opakuji, ne jemu, nám. Za brannou pomoc pěti set jezdců se zavazujeme k vyplacení moravských zástav, jak se Habsburkové před deseti lety dohodli už s císařem Jindřichem a o tři roky později i s králem Janem. Je to moc? Ve Znojmě dosud sedí rakouský purkrabí. Vždyť je to hanba, páni! Je v našem vlastním zájmu skoncovat s tím co nejrychleji. Toho písaře, prosím, aby mi uvěřil i pan z Valdeka.“

Nechal listinu klesnout do vztahujících se rukou. „Ještě maličkost. Byl jsem několikrát v Čechách podkomořím a několikrát mě král zbavil úřadu. Karutanec stejně jako Lucemburk. Pro úplatky? Pro krádeže a zatajené zisky? Ne. Předkládal jsem účty a i nejhorší nepřátelé mi nic nevytkli. Platil jsem prostě dluhy. Platil jsem komorní dluhy, páni, a platil jsem i vám. Všichni to víte. Dostal někdo z vás jediný groš v dobách, kdy můj úřad zastával někdo jiný? Královská rada byla jednoduchá. Nic neplať, všechno na můj stůl. Anebo pro ty pány z říše, kteří ti budou poroučet. Ovsem, na hradě se hodovalo. Rozumný hodnostář nepopouzí panovníka jen proto, aby zachránil své zemi čest a jméno. Nebyl jsem rozumný. Čechy bývaly bohatá země, nejbohatší v říši. Ale koho si mohou rozebrat věřitelé, ten je chudý. Líbí se vám Habsburk na Moravě? Mně ne. Zbývá jen vyplatit a začít znovu. Stáhnout opasek. A stáhnout ho i králi a hlavně těm, kdo nám rozkrádají zemi do říše.“

„Čí je ten písař?“ zeptal se Valdek nedůvěřivě.

„Pana ze Strakonic," usmál se Jindřich. „Já už jsem skončil. Teď ať už promluví listiny ústy, kterým uvěříš."

Zatímco písař pomalu a jednotvárně odříkával jednotlivé články vídeňské dohody, proklestil si cestu k hostiteli a spustil se na židli vedle něho. „Jsi známý zprostředkovatel míru, pane z Rožmberka. Tady budeš mít co dělat. Připrav se."

„Chystáš se přece válčit. Nebo jsem nerozuměl?"

„Všichni se chystáme. A k tomu *všichni* je třeba, abychom zanechali starých záští. Je jich dost, jenom se rozhlédni. Valdek a já. Valdek a Albrecht ze Zeberka. Valdek a ..."

„Nejsi zaujatý?" usmál se Rožmberk. „Všichni ostatní se milují?"

„Právě že ne." Jindřich si povzdechl. „Tvůj úkol je docela nejtěžší, pane komoří. Ale svedeš-li ho, zvítězili jsme."

„Jak jsi to dokázal?"

„Co?"

„Tu smlouvu. Pomoc a docela bez závazků. Dokud se bude hodit nám."

„Je tam doložka."

„Ano. Ale jen když se nesmíříme s Lucemburkem. A ty se snad smířit chceš. Aspoň to říkáš."

„Chci a smířím se. V čele vojska to dokážu."

„Fridrich to ví?"

„Jistě. Netajil jsem se tím, že je mi pořád milejší Jan Lucemburský než některý z mladších Habsburků nebo dokonce potřetí Jindra z Korutan. To je prostě směšné. V nejhorším ta smlouva platí, dokud se nám hodí. Neporovnáme-li se, třeba se hodit přestane. Jenomže koho, když nám selže Jan? Radši nemyslet."

„Co uděláš teď?"

„Počkám si, až se páni vyjádří."

„Nemají na vybranou, odpověď je jen jedna. Co chceš pak udělat?"

„Co chci a co udělám, to jsou dvě různé věci." Jindřich zhluboka vzdychl. „Udělám, co se ode mne čeká. Seberu hotovost jménem české země, požádám o posily z Vídně a Uherska a postavím se našemu rytířkovi polem. Ať třesknou meče, odváží-li se.

A budu nejsmutnější blázen na světě, který kdy opustil vlídný domov pro pitomou slávu. Ale jen vítězové jsou svobodní.“ Vstal. „Pojď. Začni u mne a u Valdeka. Nebudeš doufám chtít, abych ho líbal. Jinak jsem ochoten ke všemu.“

„Dnes, moje milá, musíš zůstat tady,“ řekl Jan vážně a políbil Elišku do vlasů. „Tady, v Brně a za hradbami. Slib mi to.“

„Včera jsem byla s tebou.“

„Včera! Včera jsme jenom plenili osamělé zbožíčko pana z Landštejna. Ale dneska vyrazím k Vranovu. Ať se pan z Lipé chytne za nos.“

„Nepojedeš kolem Znojma, viď?“ zeptala se úzkostlivě.

„Tak se už nespletu,“ zasmál se Jan. Rakouský kastelán Herrmann z Ebenthalu je koncem ledna zaskočil při neopatrném putování a taktak mu uklouzli. „Ne. Kolem Bukoviny a Šimberka. Mikuláš zná cestu. Kdepak je? Měli jsme už vyrazit No co, pojede bez snídaně.“ Vstal, ještě jednou políbil Elišku, urovnal si opasek a zamířil ke dveřím.

Mikuláš, syn bývalého opavského vévody a Eliščin bratranec, mu zastoupil cestu. Byl rozcuchaný a udýchaný jako po rychlém běhu. .„Milosti,“ vyhrkl hned ve dveřídh. „Nebyl čas tě volat, musel jsem .. .“

„No dobře, vyrazime. Jsou všichni připraveni?“

Mikuláš pohlédl na Elišku a řekl jaksi nerad: „Ne. Nevyrazíme, Milosti. Dal jsem všechny vojáky stáhnout do města.“ Dodal si odvahy a dořekl i před Eliškou, z níž měl potají strach: „Brno je obklíčeno.“

„Cože?!“

Královský dvojhlas zazněl směšně, ale Mikulášovi to nepřišlo. „Pan z Lipé,“ oznámil suše. „Obrovská hotovost. Počítám tak na dva tisíce jezdců. Možná i víc. Ještě přicházejí.“

„To není možné,“ hlesla Eliška. „Taková síla. Proč?“

„Patrně chtějí zvítězit,“ usmál se Mikuláš nevesele.

„A s námi nikdo, jenom ty,“ pokračovala, jako by mluvila spíš k sobě. „A to ještě nejspíš proto, že jsi jen kníže bez údělu.“

„Eliško!“ okřikl ji Jan. Měl Mikuláše rád a poslední dny bojů je ještě sblížily. Ale Mikuláš přeslechl netaktní narážku.

„Nad vojskem se to hemží korouhvemi,“ řekl nemilosrdně. „Je složené z panských družin, ne z žoldnéřů. Aspoň ve své většině. Všechno, co v Čechách za něco stojí a udrží meč, je před Brnem.“

„A Valdekova sviní hlava? Rožmberkova růže? Viděls je?“

„Ne.“

„Tak vidíš. Vzkaž do Čech, Jene, a oni jistě ...“

„Nechci tě rmoutit, Milosti, ale všechny korouhve ještě nedojely. Nejsou-li před Brnem, neznamená to nic. Nechal jsi přece posádky i v Čechách a oni... hm ... chrání celou zemi. Přísahali si na Zvíkově. A byl tam i Vilém z Valdeka. Na Zvíkově, který ...“

„... nevydal pan z Rožmberka,“ řekl Jan hořce. „Vzkazovat buřiči! Už jsem s ním jednal. A už nebudu.“

Nesmiřitelné Elišce zatrnulo v zádech. „Všichni,“ vydechla s hrůzou. „Proti mně, Přemyslovně! Jak to víš?“ obrátila se na Mikuláše. „Jak můžeš vědět, kde se scházeli a co ...“

„Mám ještě přátele,“ přerušil ji. „A nechtěli mluvit s Konrádem z Buchsesu. Prý jménem českého krále přichází český maršálek zachránit zemi, kterou plení lapkové z Porýní.“

Tentokrát zamrazilo i Jana. „Kterého českého krále?“ zeptal se chraptivě. Ten ničemný zrádce byl přece u Habsburka. Co když...

„To neříkal. Snad mluvil o tobě. Namítl jsem, že českým maršálkem je Konrád z Buchsesu, ale vysmáli se mi. Pravoplatný český král prý ví moc dobře, že žádný cizinec nemůže být českým hodnostářem. Tak - odpusť, Milosti - si žádný čestný vladař prý nenaplive do tváře, ať už od jeho slibů uplynuly tři roky anebo sedm.“

Přes tu urážlivou řeč si Jan oddechl. Před třemi a sedmi lety sliboval on. Protože kdyby si přivedli jiného, tak stěží... Už chvíli se otevřeným oknem díval na omračující množství před městem. „Co chce?“

„Polní bitvu. Nebo dobýt hrad. Aby prý vyprostili krále z rukou těch německých darebáků.“

Eliška na rozdíl od Jana se dívala upřeně na Mikuláše. Byl s nimi, pravda, a z Čechů vlastně sám. Ale spíš z příchylnosti k Janovi

a z rytířské potřeby chránit Přemyslovnu než proto, že by mu lahodila ta záplava Němců. S maršálkem se moc nesnášel. Srdcem byl možná i on spíš tam dole před branou. „Co uděláš?“ obrátila se k svému choti.

„Mám chuť tu bitvu svést,“ prohlásil Jan se zaťatými zuby. „A třeba padnout. Nejsem myš zalezlá v díře, jsem český král. Radši zahynu jako zubr pod tesáky lovců, ale napřed rozpářu toho mizeru, který si říká český maršálek, a .. .“

„Konráda z Buchsesu?“ zeptal se Mikuláš všetečně.

„Mlč!“ zahřměl král a praštil pěstí do stolu. „Promiň,“ opravil se okamžitě, kdiyž si uvědomil, že mluví s posledním přítelem. „Co bys udělal ty na mém místě?“

Mikuláš dlouho mlčel. „Asi totéž,“ řekl pak tiše. „Ale nebylo by to moudré. Král nemá právo ...“

„Tady na nic,“ přerušil ho Jan. „Smutná pravda. Dobře, rozmyslím se.“

Když Mikuláš odešel, královští manželé se na sebe dlouho dívali beze slova.

„Pojď,“ zašeptal pak Jan a vzal ji za ruku. „Pojď, máme spoustu času. V noci jsme jenom spali, abych byl svěží na tu výpravu. Jenomže nejedu nikam. Čím se může zabývat sesazený král? Jenom víno a ženské? To je příjemné. Asi tomu dám přednost před vládnutím. Pojď.“

Pohoršené se vzepřela. „Jene! Přece teď nemůžeš ...“

„Můžu a chci,“ přerušil ji. „To jenom proto, že jsem tě dnes neobjímal, jsem tak zmatený, že si nevím rady. Pojď.“

Eliška nedovedla pochopit jeho žertování. Bylo to vůbec žertování? Ona sama byla strnulá a zledovělá, bez pomyšlení na cokoli krom hrozící pohromy, ale jeho polibky byly upřímné a naléhavé, když se pokoušel ji jemně pohnout k těm několika krokům ke dveřím ložnice. Co mám udělat? Přece v takové chvíli nemůžu ... Nebo ano?

„Kdybych tu měla Gertrudu!“ řekla bezděky nahlas.

Pustil ji a rozesmál se. „To je nápad! Ale nemáš ji tu. Škoda.“ Chvíli mlčel a pak dodal rozmrzele. „Jsem tu docela opuštěný s Přemyslovnou, která je pyšná a studená. Je to k zoufání.“.

Byl nespravedlivý. Za ty tři měsíce od jeho příjezdu to bylo prvně, co se u ní nesetkal s nadšenou odezvou, ale Jan rád zapomínal. Gcťruďa! Poradila by mi totéž, co on žádá. Nebo by možná sama s ním ...

„Je už světlo," hlesla rozpačitě.

„To je dobře," usmál se. „Aspoň na sebe uvidíme."

Eliška si byla dobře vědoma, že to pro ni není zrovna výhoda, ale nevzpouzela se. Možná jsme ztraceni. Možná úplně. Už je jim lhostejné, že jsem Přemyslovna. Už nejsem já oporou královské moci, spíš naopak. Valdek! A Rožmberk! On má za sebou aspoň římského krále, i když to také mnoho neznamená. Bratránek Ludvík Bavor! Drží se zuby nehty svého kolísajícího trůnu, který mu Habsburk podtrhuje pod zadkem, a nedohlédne přes hranice. Římský král? Panáček. Nic. Kdyby měl trochu rytířského ducha, věděl by, že za takovým spojencem, jako je český král, je třeba stát bez výhrad a s celou mocí. Nepřišel a museli jsme pustit pana z Lipé. Teď tedy bude mít pan Ludvík Habsburka i v Čechách.

Panebože ne! To přece ne! Přede dvěma lety měl přijít. Teď už je možná pozdě. Nechal se prosit. Až k tomu jsem se tenkrát ponížila. Já a můj Václav, dalo by se říci. První diplomatické poslání našeho syna bylo opravdu podivné. Ještě v mateřském lůně a už bez úspěchu. Chudinka. A přece jde především o *jeho* trůn. Třeba na něj nikdy ani nezasedne. A když, bude se potácet od prohry k prohře. Jeho sudičky ho ošidily. Přišel na svět, právě když jsme prohráli. Výsměšné proroctví. Možná proti pánům z Lipé bude ještě bezmocnější než jeho otec. Ten aspoň má kam odejít. Ale já ne. Nechci odejít. A chci, aby zůstal se mnou. Tady. Ať už je jaký chce, je statečný. A miluje mě.

Otřásla se a přimkla se k Janovi vroucněji. A třeba sami. Sami. Má pravdu, radši padnout v bitvě.

Král se objevil na hradbě až těsně před západem slunce, aby se podíval na tu pohromu. Doprovázel ho jenom Mikuláš. Ani Eliška. Ani žádný Němec. Uvítalo ho hlučné provolávání slávy. Rychle se podíval tím směrem. Zlatá a černá Vartemberků. Landštejnská růže. A ostrev, vypadalo to, že pánů z Lipé. Pod nimi samé mladé tváře v nelíčeném veselí. Ušklíbl se. Ještě že jsem neodpověděl. Měli by se

čemu smát ještě zítra. Mizerové. Prošel se po hradbě. Až na ten ostrůvek smíchu všichni mrazivě mlčeli. Nad obřím stanem, který vévodil všem ostatním, zkřížené ostrve. Pan samozvaný maršálek. Vida.

„Korouhve jsou jenom české?“ obrátil se k Mikulášovi.

„Taky moravské. Dost značná skupina Uhrů. A ...“ zaváhal. „Rakouská orlice. Tamhle až vzadu. Nevidím, kolik jich je. Nemusí to nic znamenat, třeba je to jenom kastelán ze Znojma. Nemáte spolu dobrou vůli.“

Ničitelské úsilí českého krále v jeho zemi si věru nevybíralo. Ano, asi byli postiženi všichni. „Mám pravdu?“ zeptal se čiše.

Mikuláš pokrčil rameny. „To nechci posuzovat. Jsem tu s tebou. Ale jsem jenom kníže bez údělu a ten nemůže být náročný, jak víš. Tvá choť to vystihla správně. Léna uděluje jenom král.“

Jan na něj ze strany pohlédl a potom znovu na hrozivé množství pod hradem a kam až dohlédl, i kolem města. „Jde o to, jestli ses přidržel toho správného krále,“ řekl s povzdechem. „I výrostci se mi už posmívají, neviděls?“

„Zatímco jsi ... nepřijímal,“ prohodil Mikuláš s odvrácenou tváří, neboť hluboce nesouhlasil s tím, co tušil, že se mezi manžely odehrálo za zavřenými dveřmi, „pan z Lipé nabídl příměří.“

„Příměří - mně?“ vybuchl Jan.

„Řekl bych, že je to dost ušlechtilé - s touhle silou.“

„Nikdy.“

Za několik dní skličujících procházek po hradbách a stálého naléhání potměšilého odbojníka si to konečně rozmyslel. „Dobrá, ať přijde,“ řekl Mikulášovi. „Ale sám. Beze zbraně a s ním ani panošík.“

„Na jakou záruku?“ zeptal se Mikuláš.

„Na záruku mého slova. Není to dost?“

„Je, dáváš-li ho skutečně.“

„Co si to dovoluješ? Mám si snad kleknout?“

„Jenom, že to slovo mu budu dávat já, ne ty. Jenom tvým jménem. Válečná lest, můj pane, je obvyklá a snad i přípustná, ale ne na úkor Přemyslovce, byť nevlastnil ani píď té země, kterou jsi přijel zpustošit. Ostatně bys nic nezískal. Jediný z toho množství!“

„Ale je hlava. Tu utneš-li komukoli...“

„Vyrostou nové. Nechci tě zarmoutit a také nepodceňuju význam pana z Lipé. Ale tentokrát se zdaleka nespolehl sám na sebe.“

„Přeme se zbytečně. Vrátí se bezpečně, přece jsem to slíbil.“

„Kdy?“

„Dávám ti rytířské slovo Jana Lucemburského,“ rozkatil se Jan. „Tobě, Mikuláši. Nálož si s ním, jak chceš. Ale sám. Jenom on jediný. Nevěříš-li mi, nedomlouvej nic. Ještě tu vydržíme.“

„Ne, věřím ti. Takhle už ano.“

Nazítří přišel pan z Lipé. Sám. Hned u brány odevzdal zbraně a přes panující mráz dokonce odložil plášť, aby ho mohli prohlédnout, že nemá ani dýku. Nádvořím prošel špalírem mlčících lidí, kterým rozdával neochvějně vlídné úsměvy. Doprovázel ho Přemyslovec Mikuláš.

Král Jan ho přijal sám. Opomněl zpravit Elišku. Vlastně to udělal schválně. Chtěl se dohodnout, protože utéci bylo směšné, zvítězit nemohl a padnout ve vlastní zemi rukou vzbouřeného pána nebylo nijiak slavné. Ale ústupky nehodné krále ... Jde vůbec o ústupky? Ne, jenom o splnění už dvakrát daných slibů. Když si to uvědomil s konečnou platností, byl k narovnání ochoten tím spíš. Vlastně byl Jindřich vždycky mým přítelem. To jenom s Eliškou se nemají rádi. A proč? Nejspíš kvůli té hradecké královně. Eliška je panovačná a žárlivá. Zpočátku se přece mohla rozplynout právě nad panem z Lipé.

„K věci, pane z Lipé,“ přerušil úsečně uctivý dlouhý úvod svého kdysi přítele, který neskrblil slovy úcty a oddanosti ve výsměšném rozporu s tou obrovitou silou venku, jako by ji přivedl jenom tak a k větší slávě milovaného panovníka. „Jsme tu jen tři, nebudeme si lhát. Ta krásná slova si necháme pro mírové ujednání, ať má dav nad čím jásat.“

„Je-li to Tvé Milosti tak příjemnější ...“ Jindřich pokrčil rameny a usmál se. „Jistě se můžeme spolehnout na mlčení i věrohodnost takového svědka, jako je opavský vévoda.“

„Jenže já nejsem opavský vévoda,“ opravil ho Mikuláš mírně.

„Pravda, zapomněl jsem. Opavské vévodství je nedílnou součástí českého království od té doby, co český král z knížecího stolce před sedmi lety sehnal tvého otce.“

Jan se zamračil. Nestydatý pokus o odrazení jediného spojence ho popudil. „Vévoda Mikuláš se může od mé milosti nadít všeho, oč se kdysi jeho otec zpupně sám připravil,“ odsekl zlostně. „To není tvoje starost, pane z Lipé. Kdybys mě laskavě nechal skutečně vládnout v mé zemi, nemusel by Mikuláš na Opavsko čekat ani den.“

„Král nemusí čekat na moje svolení, aby mohl vládnout a udělovat léna,“ řekl Jindřich tiše. „Na moje ne.“

„Jsem v Brně zajatec.“

„Vysvobodím tě, chceš-li.“

„Nech už těch pokryteckých lží. Dobře víš, jak to myslím.“

„Ať už to myslíš, jak chceš, Milosti,“ řekl Jindřich velice vážně, „mohu jen opakovat, co jsem řekl. Zachráním tě i před tebou.“

„Tak.“ Jan vyskočil a začal měřit místnost spěšnými, neklidnými kroky. „Kdo si myslíš, že jsi?“

„Tvůj maršálek. Poslušný jenom tebe a svého svědomí.“

„A jsme u toho. Svého svědomí! Přemyslovcům jsi tohle neříkal.“

„Ne. Nebylo to třeba.“

„Má choť je také Přemyslovna.“

„Která si zve proti svým žoldnéře od Rýna.“

„Jinými slovy, posloucháš svého krále, jen jedná-li on tak, jak si přejí velkomožní páni.“

„A jak si žádá prospěch země. Ano.“

„Jakým právem chceš ty rozhodovat o prospěchu země? A poručníkovat mi? Jsi snad víc než král?“

„Poručníkoval ti už kdekdo, můj králi,“ usmál se Jindřich. „Petr z Aspeltu, tvá choť, kdejaký německý hrabě. Jsi zvyklý. Nebo ne? Proč by ses jednou nemohl řídit i naší radou? Jsme snad hloupější než páni z Buchsesu? Méně stateční? Méně schopní? Určitě jsme méně škodliví. Získáváme-li něco za ty služby, které jiným tak draze platíš, zůstává to aspoň doma. V Čechách a na Moravě. Není nám jedno, bude-li z naší země poušť. A to už skoro je. Mor, neúroda a hlad. Už rok se pokoušíme o smír. Doufali jsme v tebe, a co jsi

přijel, je to ještě horší. Už nejsou jen nespravedlivé ústrky a drobné šarvátky. To už je válka, pane. Měj smilování.“

„Prosíš o milost?“

„Jistě. Jako vždycky.“

„Tak rozpusť hotovost a vzdej se.“

Jindřich se útrpně usmál. „Dobýt jediné město a zachránit tak zemi by ještě šlo,“ řekl shovívavě. „Ale já mám rád Jana Lucemburského, tak jak jsem ho znával před sedmi a snad ještě před třemi lety. Mám ho rád a nechce se mi hledat jiného krále. Už jich bylo moc a je to taky zbytečné. Změnami na trůnu nic nevyřešíme. Každý pak zpívá stejně. Měli jsme si to uvědomit už s Korutancem. Co bylo, bylo. Ostatně jsi mi milejší než on. Máš aspoň syna.“

„To je všechno, co uvádíš v můj prospěch?“ zeptal se Jan trpce.

„Zatím ano.“

„Kdysi jsi...“

„Kdysi jsem býval zatracený hlázen. Divíš se mi, že i já chci zůstat naživu a svobodný? Vyhledávám tvou milost, ale ne bez záruky. Nikdo z nás. Pochybuješ snad, že bychom tě mohli smést jediným úderem? Ale přesto dáváme přednost tomu, dohodnout se v míru.“

Jan se podíval na Mikuláše, ale ten mu nepomohl ani povzbudivým pohledem. „Co žádáš?“ zeptal se a přes ty rozpaky to znělo pevně.

„Nic zvláštního. Jen splnění tvých dávných slibů, pane. Žádní Němci v tvé radě a do dvorských úřadů a hodností výhradně čeští páni. Tví krajané ať vládnou v říši. Tady nejsi jeden z nich.“

„Ani jeden z vás,“ podotkl Jan se smutným vztekem.

„To jistě ne. Jsi přece král.“

Jan přešel k svému místu a s povzdechem usedl. Vypadal zamyšleně. Jindřichovi ho skoro přišlo líto. „Chceš-li čas, abys to mohl uvážit v klidu,“ řekl mírně.

„Ne. Nemám na vybranou. Splnění dávných slibů! Do třetice. Tentokrát je tedy dodržím.“

„O to už, Milosti, není strach,“ usmál se Jindřich s převahou. „Přesto nebude na škodu uzavřít smlouvu znovu.“

„Budiž. Všechny úřady do rukou českých pánů a Němce pryč ze země. Jenže já jsem také lucemburský hrabě. Mám tam svůj dvůr a ...“

„To není naše věc. Tam si měj hodnostáře, jaké chceš. Lucembursko! To nás nezajímá zdaleka tolik, jako my tvé rýnské přátele. Vlastně vůbec ne. Pro mě za mě ať v Lucembursku vládnou třeba Tataři.“

„Pane z Lipé!“ ohradil se Jan prudce. „Lucembursko je má rodná země a nedovolím, aby ...“

„Vždyť ti ji nikdo nebere. Dále ...“

„Rozumím. Beztrestnost pro všechny.“

„Beztrestnost?“ podivil se Jindřich. „Ta je snad samozřejmá. Ale přeješ-li si, jistě nebude na škodu, když ji zahrneme do ujednání. Prokazujeme ti službu, možná největši. Ale už to tak bývá, že za oddanost se lze snadno dočkat královského trestu. Máš pravdu, beztrestnost. Dále ...“

„Co ještě? Potvrdím prostě všechny tehdejší listiny. To snad stačí. Sežeň písaře a pečetníky. Už se mi nechce sedět tady jako krysa v díře. A čeká mě rozhovor s mou chotí. Pochybuju, že bude nadšená.“

„To tě lituji,“ řekl Jindřich upřímně. „Jenže to nejde tak rychle. Nesliboval jsi jenom nám.“

„Co tím chceš říci?“

Jan ucítil znepokojivý chlad v zátylku, i když ještě docela nechápal.

„Jenom to, že když jsi vstoupil na trůn, přejal jsi i závazky svých předchůdců. Závazky nejen k nám, ale i vůči římskému králi.“

„Nerozumím. Římským králem byl přece můj otec.“

„Tehdy. Ne dnes.“

„Ludvíkovi Bavorovi jsem přece nic ...“ Jan si odkašlal, aby odstranil přehradu v hrdle, která neúprosně rostla.

„Mluvím o římském králi Fridrichovi,“ řekl Jindřich s urážlivou trpělivostí. „O Fridrichovi Habsburkovi, víš? Drží v zástavě moravská města a na vyplacení dohodnuté částky už čeká marně skoro deset let. Tvůj otec, jehož spojencem byl tenkrát ...“

„Dost!“ zařval Jan. „Já jeho spojenec nejsem! Ne!“

Jindřich zvážněl. „Ale my ano," prohlásil chladně. „Ty jsi neviděl rakouské korouhve? Ano, naším spojencem je římský král."

„Volil jsem Ludvíka Bavora," řekl Jan bledý jako stěna. „Jsem český král. A moje země bude uznávat téhož krále jako já. Jinak ..."

„Co jinak?" zeptal se pan z Lipé mírně jako beránek, ale jeho oči byly posměšné a zlé.

„Ať je to tedy poušť," procedil Jan zaťatými zuby. „Ať je. Já nejsem proradník."

Chvíli bylo ticho. „Přede dvěma lety jsem seděl na hradě Týřově pod ochranou svého milovaného švagra," řekl pak Jindřich docela bezvýrazně. „Je únor, ano? To jsem zrovna umíral, utýrán surovým blbem, který mě měl v moci. S tichým souhlasem krále, který mi říkal příteli a pozval mě na večeři. Když mě najatí pacholci zmlátili do bezvědomí, jen se otočil zády. Smím se ptát, čemu říkáš proradník, můj pane?"

„Co si to ..." Jan se kousl do rtu. Vlastně neměl právo se urážet na tuto připomínku. Opanoval se. „Nevěděl jsem o podrobnostech tvého pobytu na Týřově víc než tvůj švagr. Spíš míň. Jste teď prý přátelé, jak jsem slyšel."

„Spojenci, Milosti," opravil ho Jindřich. „To rozlišuji. Spojence nemusím milovat. Přítele ano."

„Dík za poučení. Kolik je Rakušanů ve tvém vojsku?"

„Jen pět set jezdců, Milosti."

„Jen! To je víc, než já mám dohromady," uklouzlo Janovi.

„Ano, to je víc," přitakal pan z Lipé ochotně. „Dvakrát tolik. Přesněji třikrát tolik, odečtu-li ztráty, které jsi už měl."

„A za tu pomoc?"

„Nerozumím ti."

„Co jsi mu slíbil, ptám se tě!"

„Slíbil! Mohu já slibovat jménem krále? Jen že se přimluvím za vyplacení zástav. A přimlouvám se rád. Už mě to zlobí mít Habsburka na Moravě. Být českým králem, hleděl bych se ho zbavit dřív."

„Vlastně kdybychom to nazírali takhle ...," vložil se Mikuláš do rozhovoru.

„Mlč, Moravane,“ okřikl ho král unaveně. „Smluvili jste se, neříkej.“ Obrátil se k Jindřichovi a zadíval se mu do očí. „A to je všechno, co jste s Fridrichem pečetili?“

„To jistě ne. Smlouva zahrnuje i možnosti, které ... snad nenastanou. Zavolej písaře, Milosti, a dej si přečíst opis. Přivezl jsem ti ho. Ať vidíš jasně stejně jako já.“

Jan váhavě poslechl. Chuť vyhodit pana z Lipé se v něm vzmáhala až k nevíře, ale byli i zvědavý. A vlastně dost. Když spolu válčí kníže s knížetem, samozřejmě hledají spojence v zahraničí. Ale poddaný proti králi? A který vladař je tak šílený, aby se s odbojníky spojil veřejně? Fridrich Rakouský byl. Jan poslouchal jednotlivé body rozsáhlé smlouvy se zatajeným dechem. „Jindřicha Korutance!“ vypravil ze sebe strnulý hrůzou. „Anebo některého mladšího Habsburka na můj trůn!“

„Až neporovnáme-li se,“ opravil ho Jindřich mírně. „Poslouchals nepozorně, můj králi. Až nebude-li možné se dohovořit s tebou a zvolíme-li někoho z nich svobodně a bez nátlaku. Až pak se vyjádří římský král a vyjádří se podle našeho přání.“

„Římský král je Ludtvík Bavor!“ vykřikl Jan. „Jiného neznám a nechci znát! Jak jsi se mohl opovážit přijímat pomoc od mého nepřítele?“

„A jak ses ty mohl opovážit přivést bavorské žoldnéře proti svým?“ zahřměl Jindřich tak nečekaně, až sebou Jan trhl leknutím. „Tvůj nepřítel!“ ušklíbl se. „Spíš Bavorův, ne? Mně jsou všichni římští králové, co jich je, lhostejní. Úplně. Co je nám po nich? Ale když už nám volba kurfiřtů dala jinou možnost, využívám jí. Jen šílenec a sebevrah by dobrovolně uznal někoho, jehož jediná starost je na nás posílat vrahy. Dej pozor. Jsi mladý, věříme, že ses zmýlil z nerozumu. Nehledej pomoc v cizině. Nebo tam zůstaneš i ty.“

„Takže mě uznáváš za svého krále.“ Jan se ovládl. Od té chvíle, co se cítil smrtelně uražen, ho zachvátil až neskutečný klid. „Uznáváš mě a budeš mě oddaně poslouchat, pokud ovšem se ti neuzdá vyhnat mě i s mou chotí, která je Přemyslovna. Kvůli Korutanci nebo Habsburkovi, proti nimž jsi mě kdysi povolal.“

„Ty skutečně myslíš, že se neshodneme?“ zeptal se Jindřich s tichou výčitkou.

„Ty to přece nechceš.“

„Ale ano, chci.“

„Mám se odřeknout krále, kterého jsem uznal, a přijmout pokorně vůli svých poddaných?“

„Bylo by to jistě moudřejší, chceš-li skutečně zůstat českým králem. Ale příčí-li se ti to ... Smlouva, jak jsi slyšel, je uzavřena jenom na tak dlouho, jak se nám, ne jemu, bude hodit. Může se nám hodit ji zrušit třeba dnes. Jediné, co jsme slíbili, je neuzavřít žádnou dohodu, v níž by nebyl zahrnut i jeho zástavní nárok. To, jak jsem měl tu čest ti vysvětlit, je zisk spíš pro nás. Přijmi a skončeme to.“

„Ne.“

„Pak ovšem ...“ Jindřich se odmlčel. Pohled, který upíral na krále, byl plný hněvu i nadějí. „Přijmi,“ řekl skoro prosebně. „Přijmi, vždyť ti nic nezbývá. Přijmi a nenuť nás k nejhoršímu.“

„Mám pošlapat svou čest?“

„O tu nejde. Jde jenom o stříbro.“

„Jenom!“ Jan se hořce rozesmál. „Jenom stříbro! Po tom se všichni ženete. Pro mne to tvoje stříbro nemá větší cenu než smetí. Mám-li ho, nebo nemám, to je mi jedno. Dnes můžu mít statisíce a zítra budu chudý jako kostelní myš. Myslíš, že mě to vzruší?“

„Tak vidíš,“ řekl Jindřich pokojně. „Proč ho nechceš dát?“

„Protože ho nemám, pane z Lipé,“ ušklíbl se Jan. „Nemám, slyšíš? Kde ho mám podle tebe vzít?“

„To je věc podkomořího.“

„Jistě. Ale můj podkomoří říká, že půjdu žebrotou, když budu chtít zaplatit jediný dluh.“

„Potom to není dobrý podkomoří,“ usmál se Jindřich. „A také to není český podkomoří, máš-li na mysli pana z Šumburka.“

„Ty bys to, pane z Lipé, dokázal?“

„Jistě, učiníš-li mne podkomořím.“

„A myslíš, že to udělám?“

„To nevím. Bylo by to prozíravé, ale prozíravost nepatří k tvým předním ctnostem.“

Jan vstál. „Já možná nemám vůbec žádnou ctnost,“ řekl vzrušeně. „Už jsi mě nazval proradníkem. Co když tě teď dám popravit?“

Jindřich se na něj chvíli mlčky díval a pak se pomalu usmál. „Nechci ti tvrdit, že mě to obzvlášť blaží, ale skoro jsem s tím počítal. Budeš litovat. Ti ostatní tě nemají ani rádi.“

Jan unaveně mávl rukou. „Nech už toho. Víš zrovna tak dobře jako já, že to neudělám.“

„Uděláš!“ vykřikla za ním ve dveřích Eliška. „Hned, teď hned, pro výstrahu! Já sama shodím jeho hlavu z hradby do tábora, aby viděli!“

Byla bledá jako smrt a oči jí hořely. Kdo ví, jak dlouho poslouchala. Ani jeden z nich si nevšiml.

Ohradil se kníže Mikuláš. „Nepřipustím to. Pan z Lipé přišel za řádného příměří na záruku královského slova k bezpečnému odchodu. Ten slib jsem tlumočil já sám, Milosti.“

„Příměří! Záruky zrádci! Tak už jsme klesli.“ Eliška přešla až k Jindřichovi. „Ale nikdo z nás není tak ubohý, aby poplival svou mužskou důstojnost a lezl po kolenou k milenci své děvky!“

„To jistě ne,“ řekl Jindřich usměvavě a dal si dobrý pozor, aby se na jeho tváři neodrazil ani stín zuřivého vzteku, který ho zachvátil. „Zejména pro Tvou Milost by to bylo nesnadné. I když jsi nikdy nebyla žena, nejsi ani muž.“

„Věděla jsem, vždycky jsem věděla, že se přetvařuješ, ty ...“

Jindřich zachytil ruku, která se ho chystala udeřit, a odměřeně se uklonil Janovi. „Rozmysli se do konce příměří. Dřív tě nenapadneme.“

Pustil Elišku a vyšel ze dveří.

„To je neslýchané!“ vybuchla Eliška v slzách.

„Neslýchané, ano.“ Jan ji pohladil po vlasech. „Co nám zbývá?“

„Jak - co nám zbývá! Snad nechceš...“

„Umřít?“ pokračoval. „To je totéž jako se vzdát.“

„To není totéž! Aspoň nevidět. ..“

„No tak,“ okřikl ji vlídně a políbil ji. „Máme přece děti.“

„Děti! Nikdy ses o ně nestaral.“

„To máš pravdu,“ zasmál se. „Ale stejně mám rád vědomí, že jsou.“

„Jsou Přemyslovci. Neodpustí nám.“

Zamračil se. „Ty s tvými Přemyslovci! Slyšelas? Přemyslovci jsou prostě legenda a my už se do ní nehodíme. Pojď, odejdeme. Dnes, okamžitě. Ještě jsme neprohráli.“ „„Umíš snad létat?“ zeptala se s trpkou bezradností. „Je jich příliš. Není naděje, že by si nás nevšimli.“

„Ať si všímají,“ usmál se. „Nedal jsem přece popravit pana z Lipé. Máme příměří. Myslíš, že pro něj neplatí? Ten se nebude chtít dát zahanbit, moje drahá. Ten ne. Projdeme s celou hotovostí.“

Prošli. A přece se Jan mýlil. Jindřich se díval s úsměvem na královskou hotovost, která se ubírala pryč s nedůstojným spěchem. Jeho syn se k němu přihnal bledý vzrušením.

„Utečou!“ vykřikl. „Ty je necháš?“

Otec k němu stočil přísný pohled. „Kolik je ti let, Jindřichu?“

„Devatenáct.“

„To tě omlouvá, ale ne příliš. Uč se přemýšlet. Chceme, aby Jan Lucemburský zůstal českým králem? Ano, chceme. Leda bychom se nedohodli.“

„Copak on souhlasil? Přece jsi říkal.. .“

„Dohodneme se, můj milý,“ usmál se pan z Lipé. „Jenom on to ještě neví. Ale dohodneme se určitě. On totiž jede k Ludvíku Bavorovi. Musí. Na jeho místě bych jel také.“

„K Ludvíku Bavorovi!“ zděsil se Jindřich syn. „Zadržme je, to je nebezpečná hra. Přitrhne s celou říšskou hotovostí a . ..“

„Kdepak. Ludvík ji nemůže postrádat.“

„Ale jeho zájem je to především. Habsburský vliv v Čechách . ..“

„O jakém vlivu to mluvíš, chlapče?“ Jindřich se usmál na syna a objal ho kolem ramen. „Říkají ti Jindřich Železný, víš to?“

„Ano,“ řekl mladý Jindřich polichoceně. „Už jsem to slyšel. Po bojích kolem Moravského Krumlova ...“

„Hezká přezdívka - pro bojovníka. Jenomže můj syn nebude jenom rytíř s okovanou hlavou, rozumíš? Teď přemýšlej. Proč asi jsem Lucemburkovi nechal opis té vídeňské smlouvy? Co myslíš?“

„To nevím.“

„Přece aby ji ukázal Ludvíkovi Bavorovi.“

„Ale ukáže-li mu ji, tak musí poslat vojsko, aby . ..“

„Aby se Jindřich Železný mohl vyznamenat.“ Pan z Lipé si povzdechl. „Je ti devatenáct, dobře, už neříkám nic. Snaž se pochopit, že Ludvík BaVor nemá dost sil na to, aby nás mohl utopit v krvi i s Habsburky. A vyženeme-li Jana ze země - což už se vlastně stalo -, přestává být Ludvík Bavor římským králem. To je jednoduchý počet. Valdek Bavora zná. Není prý žádný hlupák. Smlouva, dokud se nám hodí a nepodaří-li se nám smířit s králem Janem mu dává naději. Jan Lucemburský prostě musí zůstat českým králem. I za tu cenu, že žádný říšský hrabě včetně toho z Lucemburku už nikdy nebude mít v Čechách vliv. Narovnáme se s Janem, neměj strach. Ludvík Bavor mu už domluví.“

Vladaři z milosti

Lesy, lesy a zase lesy. Eliška shlížela dolů do jejich proměnlivé zeleně. Tehdy, když se na ně dívala naposledy, hrály všemi ohnivými barvami podzimu. Teď temnou zeleň prosvěcovaly světleijšími skvrnami mladé listy a výhonky modřínů. Jaro. Už zase jaro. To nejsmutnější jaro. Jaro porážky. Před očima se jí kmitl obraz předjarních křivoklátských lesů. Rok. Ano, vlastně víc. Tenkrát jsem zahodila jedinou ženskou zbraň a spolehla se na meč. Přece vím, že nejsem, nikdy nemůžu být muž. Přece to vím už deset let. Od té chvíle, co bláhová nohatá šestnáctiletá dívenka zatoužila po objetí pana z Lipé.

Deset let! Má ho *ta*. Ale už jí nezávidím. Stejně se do rozkoše musím nutit. S ním by to nebylo jiné. Nebylo. Proč vlastně jsem tenkrát na Křivoklátě ... Je nepohodlí snad obtížnější než ty vylhané vzdechy a kočičí prohnutí těla, které zůstává bez citu? Ponížení. Může být větší v trpné povolnosti než v předstírané nedočkavosti touhy, která se snaží znít věrohodně z úst netrpělivě stažených spíš k uvážlivé řeči nežli vzdechům? Je větší pokoření v ukájení mužského pudu, nebo ješitnosti? To první lze tak snadno. Jen s trochou odporu. Jen s přijatelnou dávkou sebevlády. To druhé . ..

Podívala se na svého chotě. Jak dlouho se dá ještě klamat? Umím to čím dál hůř. Anebo on vychládá, jak čas utíká a oba stárneme. On míň. Neví si se mnou rady. Sladká milenka do postele, to tedy nejsem. Nikdy nebudu. Nechce se dělit o starosti panovníka se ženou, kterou objímá. Kdybych se nepodobala jeho matce, dávno by se mě ani nedotkl. I teď se na mne dívá s nevlídně staženým obočím, protože tohle je přece jednání mužů. Nejradši by mě poslal pryč. Jenže jsem Přemyslovna. Nemůže. A tenhle Ludvík Bavor je suchopárný chlapík. Zdá se, že ve mně vidí jenom královnu. Jsme prostě dva. Jan a já. Dva provinilci na královském trůnu. Zahlíží na nás stejně na oba, i když se přemáhám a pokouším se ho častovat svůdnými úsměvy. Na mne se vlastně mračí ještě víc. Aspelt ho

navedl, nepochybuju o tom, Jan je miláček, motýlek, je příliš mladý, za všechno můžu já. Chůva.

Nechci být jeho chůva, ale jsem. Co mi zbývá? Hrát mu dál nepovedenou harapannu, která se odívá do královského purpuru? Noc co noc bořit v jeho objetí přehrady dne? Rostou. A proč já? Proč já se mám věčně přizpůsobovat jemu? Proč? Co je on proti mně? Lucemburk proti Přemyslovně v zemi mých předků? Už toho mám dost.

A stejpě, i kdybych tu zbraň milovala a ovládala, na jak dlouho? Měsíc, dva, sotva víc. Ať už to bude syn nebo dcera. Tentokrát mu na tom nezáleží. Máme přece Václava. A já budu ošklivá tak dlouho, až zapomene, že jsem se mu někdy líbila. A kdoví, jestli budu ještě s to mu to připomenout. Čtyři děti! To je dost i pro ženu, která si pěstí svou krásu. A já ... Všichni? Všem se budu zdát ošklivá?

„Valdek nepřijede," prohodil Jan za jejími zády tak znenadání, až sebou trhla, jako by ji s ním přistihl rovnou v posteli. „Nejsou zvědavi, už nás odepsali. Kdybys mi postavil vojsko ..."

„Ne," přerušil ho Ludvik Bavor. „Já si nepřeju boje."

„Český král jako onuce pro své pány?" vybuchl Jan. „Je to šílenství. I pro tebe a zejména pro tebe. Já mám koneckonců ještě Lucembursko. Stejně mi tam je líp."

Elišce ztuhl na tváři úsměv vyvolaný slibným začátkem jeho řeči. „Líp je tam českému králi," podotkla. „Ne Janovi z Lucemburku."

Jan se na ni krátce podíval. „Ano, pravda. Ale než být králem jen z milosti..." Jeho choť k němu přistoupila a pevně mu stiskla ruku. Zůstali tak stát spolu proti římskému králi, který se usmíval trochu pohrdavě, trochu soucitně.

„Co myslíš, že jsem já?" Znělo to skoro vesele. „Král z milosti! Už to tak chodí a s tím se musíš smířit. Vyvolávat situace, kde to tak bije do očí jako tady, je, mírně řečeno, neprozřetelné."

„Můj otec .. ." vzbouřila se Eliška.

„Nech svého otce spát, sestřenko," přerušil ji Ludvík. „Z hlediska římské říše se nechoval o nic líp než tvůj pan z Lipé. Na říšský trůn si posazoval krále, jak ho napadlo, a když se mu přestali

líbit, prostě je odstranil. Ne snad? Albrechta Habsburka nedostal jen proto, že umřel dřív. Ale už mu stál na krku. Stačilo přišlápnout.“

„To je něco jiného,“ ohradila se Eliška.

„Proč?“

„Český král je svrchovaný vladař a žádný římský král nemůže ...“

„Tak proč mě vyhledáváš?“ Eliška zrudla a Ludvik jí chlácholivě položil ruku na paži. „Jsem s vámi celým srdcem,“ řekl mírně. „Jenomže musím-li já na každém kroku couvat kurfiřtům, a nejen jim, dokonce kdejakému říšskému pánu, nechápu, proč vy jste odmítali jednat. To lze jen se silou, která je dost mocná, aby rozdrtila odbojníky. A nikdy to není natrvalo. Ne. Copak Jan Lucemburský po mně nechtěl sliby za svůj hlas? A nežádá, abych je splnil?“

„Nesplnils je,“ zahučel Jan nevlídně. Ludvík Bavor mu přinesl naději na smírné narovnání, ale on chtěl spíš zvítězit.

„Ne, nesplnil,“ usmál se Ludvík. „Ne docela, já vím. Nikdo neplní, když není nucen, protože obvykle naslibuje víc, než může dát, a má-li uspokojit jednoho, musí šidit druhé. Vytloukat klínem klín. Ale ty nemusíš. Slíbil jsi Čechům hlavní slovo v jejich zemi bez zasahování cizích rádců. To tě nestojí nic. Spíš míň. Stačí se podívat na Bertholda z Henneberka, který si nahrabal právě v Čechách, a když má dost, změnil korouhvičku. Najednou miluje Habsburky. Mám radši tvoje Čechy, a dokonce bych řekl, že jsou v právu.“

„Taky milují Habsburka,“ prohlásila Eliška zpupně. „Asi jsi špatně poslouchal, můj milý.“

„Moc dobře, sestřenko,“ opravil ji Ludvík. „Nejspíš líp než ty. Velice pozorně jsem probíral tu smlouvu. Zatím je nezavazuje. Chtějí se srovnat s tebou především.“

„Ale potom ...“ namítl Jan.

„Co potom!“ rozkřikl se Ludvík rozhněvaně. „Nebude žádné *potom*, když přestanete být tvrdohlaví jako mezci! Promiň, Eliško. Nemohu postavit několik tisíc rytířů, a méně k podrobení Čech nestačí. Nedobyl je ani Albrecht s celou říšskou mocí. Ostatně chci já dobývat českou zemi? Sama jsi řekla, že je svrchovaná. To není ledajaké hrabstvi, kde na tom nezáleží, když po něm přejde četa cizích vojáků.“

„Ty přece ne. To já ...“

Ludvík se zavrtal do Jana očima. „Ty? Ty chceš dobývat svou zemi s cizím vojskem? Vzpamatuj se. Já, i kdybych to vojsko měl, nikdy nepřistoupím k tak pobuřujícímu kroku. Za rok, dva by mě to stálo trůn. A možná dřív. Myslíš, že ne?“ Přistoupil k Janovi a objal ho kolem ramen. „Já tě chápu. Já ti moc rozumím. Také já bych chtěl být nepochybným vládcem, a nejsem, dokud válčím s Habsburkem. Možná ho porazím. Myslíš, že to bude konec sporů o římský trůn? Ne. Ne dřív, než se dohodneme v míru. Jistě, budu se snažit zvítězit i zbraní, protože ten, kdo je poražen, nakonec ustoupí. Ale tady jste poraženi vy. Už se stalo. Zbývá jen vyváznout bez horších ztrát.“

„Co horšího ještě ...,“ ozvala se Eliška vzrušeně.

Ludvík se k ní obrátil. „Vyhnanství,“ řekl mírně. „Pobyt z milosti kdesi, kde budeš královnou jen podle jména.“

„Jsem královnou snad víc než podle jména?“ zeptala se trpce. „I to mi chtějí upřít. Korutanec! Má sestra Anna je přece dávno mrtvá. Už je ani nezajímají Přemyslovny. Proč?“

„A proč by je měly zajímat? Sami se pokládají za dědice. Pečetí jménem české země spojenecké smlouvy. Naštěstí znám dobře Valdeka. Vím, že Habsburky nenávidí. A většina těch pánů, jejichž pečetě jsem viděl, zrovna tak. Nedohánějte je k nejhoršímu.“

„To je vděk!“ Jan se mu vytrhl a vzdorovitě se obrátil zády. „Byl jsem ochoten ke smíru už v Brně. Víš, proč jsem utekl jako kluk? Proč jsem se hnal až sem, nedbaje nebezpečí? Tou cestou, na které mi tvůj oddaný Valdek sebral většinu mých rytířů včetně samotného maršálka? Mám stěží družinu, která mě může ochránit před osamělým lapkou. A proč? Protože jsem chtěl stát v slovu Ludvíku Bavorovi, kterému jsem otevřel já cestu k císařské hodnosti a který by beze mne ... Mezek! To ovšem jsem, když nechci věrolomně přilnout k Habsburkovi.“

„Tohle máš od své choti, nebo ze sebe?“ zeptal se Ludvik nešetrně. „K Habsburkovi! Je snad o tom řeč? Chraň se je žádat, aby se ho zřekli! Přece chtějí jen vyplatit zástavy. Ty snad chceš habsburské posádky navěky ve své zemi? Na Moravě ti sedí už deset let! Spal jsi? Spal Walter z Castellu? Na mou duši si vážím toho pana z Lipé, i když ho Valdek nemá rád. Římský král nezávisí na

volbě českých pánů, ale český ano, můj příteli. Mne vůbec nemusí zajímat, nazývají-li Fridricha králem ze zdvořilosti, nebo z přesvědčení, a tebe také ne. Ale určitě tě musí zajímat, koho nazývají králem Čech. Zatím jsi to ty. To ostatní nemá žádnou platnost, porovnáš-li se s nimi. A ty se porovnáš.“

„Jak?“ Jan se ušklíbl. „Drž si svůj trůn. Ještě budeš moc litovat, žes mi nepostavil to vojsko. Oni už nechtějí jednat. Nevidíš?“

„Korouhev,“ řekla Eliška nezvučně, shlížejíc přes cimbuří dolů.

„Cože?“ Oba muži se k ní obrátili, jako by nechápali, o čem je řeč.

Královna si je změřila planoucíma očima a obrátila se k odchodu. „Sviní hlava v zlatém, poli,“ utrousila přes rameno. „Vilém z Valdeka.“

Opustila je bez dalšího slova, ledově chladná a odhodlaná.

„Počkej!“ volal za ní Jan. „Eliško! Ty s ním nechceš mluvit? To přece nemůžeš! Já a on ...“

„Přijdu později,“ křikla bez ohlédnutí a zrychlila kťok. Skoro běžela, ačkoli nebylo nijak naspěch. Potkat ho nemohla ještě hodnou chvíli. Než pan z Valdeka jenom projede branou, bude už dávno, dávno ...

Do dětského pokoje vpadla bez dechu. Gertruda polekaně vyskočila ze země, kde si hrála s Markétkou a Gutou. Malý Václav seděl uraženě v postýlce. Byl nastydlý a nedovolili mu dnes vstát.

„Co se stalo?“ vykřikla Gertruda a přiskočila ke královně. Eliška byla smrtelně bledá. Vypadalo to, že musí omdlít.

„Zavolej chůvu,“ řekla tiše. „Zavolej k nim chůvu a pojď se mnou. Hned. A přemýšlej včas. Na strojení nebudu mít moc času. Dnes musím být krásná jako ještě nikdy, rozumíš?“

„Ještě krásnější než ... před rokem, Milosti?“ zeptala se Gertruda bezvýrazně se sklopenýma očima. Právě zaslechla hlučný hlas z nádvoří, který ohlašoval očekávanou návštěvu.

„Kdy před rokem?“ štěkla Eliška a barva se jí vrátila do tváře. Neměla ráda Gertrudinu jasnozřivost. Jako by poslouchala za dveřmi i tam, kde nemohla být.

„Jak jsem tě strojila k cestě na Křivoklát,“ prohodila Gertruda drze a poťouchle se jí zadívala do očí.

Co věděla? Mohla ovšem někoho poslat, aby se zeptal. K děvečkám z Křivoklátu. Tam to vědělo každé dítě. Ale Gertrudin pohled neurážel. Eliška se najednou usmála. Tím líp. Gertruda má obrazotvornost. Dovede si představit i vkus Zajíce z Valdeka. „Tisíckrát krásnější, Gertrudo," řekla zvolna. „Ale jen pro někoho."

Cítila, jak se v ní znovu zvedá ten předjarní vítr. Ne, žádná touha. Nebudeme se objímat na hradě mého chotě. Možná už nikdy ne. Nebudu s tebou mluvit jinak než očima. Ale odneseš si slib.

Jan se opřel nazad v křesle a zamyšleně pozoroval shromáždění úsměvnýma očima. Sláva vítězům, čest poraženým. Byl rytíř. Dovedl snést porážku, a co víc, vymazat ze srdce zbytky hořkosti vůči přemožitelům. Prohrál. Spíš vlastní vinou. Všechny výhody byly na jeho straně. Budiž, rytíř se rád a s úctou skloní před lepším protivníkem. Ve šraňcích jako v životě. Bylo mi ctí, pane z Lipé. Mohls mě vyhnat, a usmíváš se na mne. Zrada? Vždyť jsi mohl všechno. Dnes uz to vím. Tvůj Habsburk byl jen strašáček. Výtečný strašáček. Zmohl i Ludvíka Bavora, který zanechal všech svých starostí - a že jich nebylo zrovna málo - a přiběhl s vrtícím ocáskem jako poslušný psík, aby ti podal pac. A mně. A já zas tobě. Proč ne? Když ty ses mohl smířit se Zajícem, tím snáz já s tebou. Vlastně jsem tě vždycky měl spíš rád. Vidíš, jaký jsem hlupák. Chtěl jsem tě porazit, abys mi nemohl vpadnout do zad. Zrada, našeptávali. Pan z Lipé chystá zradu. No a co? Kde je ta zrada? Vítězný zrádce by se mnou už zatočil.

Jen biskup se tváří zasmušile a mlčí, ačkoli mezi hlasateli míru vždycky nejzřetelněji zaznával jeho hlas. Včera by mě to ještě znepokojilo, ale večer jsem mluvil s Oldřichem z Paběnic. Přijel narychlo z Avignonu. Přesto ne dost rychle, papežův posel ho předešel. Ostatně nevím, co slovutný mistr chtěl vlastně zamluvit, verdikt je přece jasný a Jan z Dražic má právem zamotanou hlavu. Zatraceně se zmýlil v novém papeži. Je stařík proti mně, ale ještě nepochopil, jak to mezi mocnými chodí. Jan Dvaadvacátý mohl Klimentem Pátým pohrdat, jak chtěl, a třeba ho i nenávidět, ale jakmile navlékl papežské papuče, už nemá na vybranou. Papež musí být neomylný, ergo byl neomylný i pan Kliment a jeho výroky nelze

zrušit jenom tak. Takový precedens je vždycky nebezpečný. Ostatně Jindřich ze Šumburka se usadil v Avignonu, odhodlán vydobýt si svoje proboštství. V hledání známostí je mistr. Prý už je protežé králova strýce Karla z Valois. Ten nedá pokoj. Biskup by měl couvnout, Albrecht z Dubé snadno sežene jakékoli jiné obročí. Jenže jemu jde o zásadu.

Zásady, pane z Dražic, mohou mít jen ti silnější, víš? A to ty vůči papeži nejsi. Sám jsi mě přesvědčoval o požehnané ústupnosti. Můžeš si snad dovolit víc než král? Pan z Paběnic mi dokonce říkal, že se chceš v Avignonu soudit! Slyšel jsem, že ti říkají Jan Skoupý. Jsi-li skutečně, tak nevysoudíš nic. Nikde, a u kurie nejmíň.

Vidíš to? Ty chceš vzdorovat, a já jsem jako beránek. Slibuju. Totéž, co jsem sliboval už mockrát. Škoda, že jsem to nedodržel dřív. Mohl být mír a moje láska by se na mě nemračila, protože by si pořád myslela, že je mocná královna. Už vždycky bude vědět, že není.

Asi se změnil mrav. Anebo to s Přemyslovci taky nebývalo tak slavné, jak se všichni tváří. Třeba prostě jen líp věděli, jak uhnout včas. Těžko jsem si to uměl představit. Jen zvolna si zvykám dívat se na věci tak, jak jsou. Velice zvolna a velice obtížně. Tomu Bavorovi to připadá obvyklé, a dokonce snad v pořádku. Jaktěživ nebyl v Paříži. Jaktěživ neviděl Filipa, jemuž se taky říkalo Sličný, zrovna jako tomu Habsburkovi. Jenže Habsburk je jenom krasavec a za něho bojují spíš jeho bratři. To francouzský Filip ... A možná je to chyba, že jsem se zhlédl zrovna v něm. Jenže kdo mohl tenkrát tušit, že budu jednou králem? Já, syn oddaného vazala francouzského trůnu!

Ano, ještě se musím hodně učit. Můj otec, velebený císař, úctyhodný muž a rytíř tělem duší. Největší duchové doby ho opěvují. Snad že zemřel mladý, sražen zákeřnou smrtí v letu za úžasným snem. A přece král Francie ho určitě aspoň potichu vyčastoval urážlivými jmény, a dokonce snad právem. On sám chtěl na římský trůn posadit svého bratra a jistě se nenadál, že jeho oddaný Jindřich z Lucemburku za jeho zády obratně jako dlouhoprstý zloděj sáhne po císařské koruně.

Dlouho jsem nepochopil, proč mě tak narychlo odvezl z Paříže. Mne, matku, sestry. Celou rodinu. Ve Francii bych se moc rychle dovtípil, že celá římská volba mého otce byla prorada, a krom toho se Filip mohl mstít. Což by byl nepochybně udělal, kdyby mu otec k tomu dopřál čas. Ten uměl zatočit s každým, kdo se mu nelíbil! Před patnácti lety necouvl ani před papežem. Od toho času se kuriální dvůr krůček za krůčkem blížil k Francii, až váhavě zakotvil v Avignonu.

Ano, to jsem ve Francii prožil. Pravda, jako kluk, ale synové knížat nemají dětství jako jiní. Hrával jsem si s nejmladším Filipovým synem Karlem na převrat v Anagni, na Nogareta, na smělost francouzských dobyvatelů. Královská moc, to byla jistota. Všichni se třásli. Filip si troufl rozdrtit i mocné templáře. Vsadil svou moc a vlastně i korunu, protože kdyby prohrál ... Jenomže vyhrál. Moc dobře si to spočítal, než zatáhl síť, a ta byla ze železa. Na rybku ze zlata. Takřka přes noc padla síla, na kterou by byl ještě včera každý přísahal.

To už jsem měl jiné starosti, takže mi málem uniklo, že vítězství má přece jenom háček. Velmistr templářů Jacques de Molay, kdysi Filipův přítel a spojenec nejvěrnější, ho na hranici proklel. A do roka zemřel zrádný král i prodejný papež, který potvrdil, co Filip chtěl.

Ano, jsou věci mezi nebem a zemí... Hodně se klevetilo po Filipově smrti. Jenže dokud byl živ? Ta představa, že by si kterýkoli z francouzských vévodů či hrabat proti němu troufl! Vrcholem vzpoury byl čin mého otce, a to mu prošlo jenom proto, že Lucembursko ani ve skutečnosti není francouzské léno, nýbrž říšské. Ano, Lucemburkům francouzský král sedl na vějičku, mému otci i strýci Balduinovi. Ale v dosahu své moci a ve vlastní zemi vládl tvrdě. Proti každému.

Filip! A co já? Co? Copak já tady můžu vládnout proti panu z Lipé? Petrovi z Rožmberka? Zajíci z Valdeka? Markvarticům a Benešovicům a kdovíkomu ještě? Sám proti všem? Rozdělit je, to ano, ale . .. S Valdekem proti Jindřichovi, nebo naopak? Čerta. Pana z Lipé jsem měl vždycky rád a nejen já. Vidím do tebe, Eliško. Jenomže já nežárlím. Aspoň ne na Jindřicha. Nemám proč.

„Dělej, co uznáš za vhodné, pane z Lipé," řekl vážně, když ho trapná odmlka a upřené pohledy upozornily, že se čeká na jeho výrok. „Mé království je v nejlepších rukou u tebe."

Tentokrát se Eliška už neudržela. „Jak můžeš!" vykřikla se slzami v očích. „Taková pohana! Neslýchaná, nestydatá! Já ..."

Jan postřehl, že ticho v síni je spíš klidně vyčkávavé než napjaté. Nikdo ji už nebere vážně, uvědomil si. Anebo spíš všichni vědí, že kdyby se uvztekala a ukřičela, je to docela bezvýznamné proti jejich jednotě. Najednou mu jí přišlo líto. Vstal a přivinul ji k sobě.

„Omluvte mou choť, pánové," řekl jemně. „V jejím stavu jí vzrušení neprospívá. Pojď, odpočiň si, drahá."

„Já nechci! Já ..."

Jan se nezdál, ale byl silák. Odnesl ji jednoduše ke dveřím, aniž si kdo všiml jejich skrytého zápasu.

„Ještě přijdu," sykla zlostně, když ji postavil na chodbu.

„Až se ovládneš, rádi tě uvidíme," odpověděl klidně. „Pokud vím, Ludvík Bavor nikoho z nás nepozval k neomezenému pobytu na svém dvoře. Chceš snad do Lucemburska, paní hraběnko?"

„Neměli jsme sem jezdit."

„Můžeme odejít. Na to, vzdát se všeho, je vždycky čas."

„Máš malou duši," řekla s pohrdáním.

Vzkypěl. „Já se smířím s tvými pány a ty si dělej, co chceš. Ale upozorňuju tě, že hodlám držet slovo. Už nikdy neodpadnu od Jindřicha z Lipé, i kdybys obalamutila tisíc Valdeků."

„Valdeků! Teď? O to ses přičinil." Ne zcela srozumitelná odpověď zněla poněkud lítostivě. „Neodpadneš od pana z Lipé! Velice trefně vystiženo. Rab odpadá od pána, ne naopak."

Odšustila provázena Gertrudou, která na chodbě čekala k jejím službám. Chvíli se za nimi díval se zalíbením. Slušelo jim to spolu. Jen kdyby s Eliškou někdy byla řeč. Vrátil se do síně. „Doufám, že její Milost se už cítí dobře," řekl pan z Lipé velice zdvořile. „Můžeme počkat, přeješ-li si sdílet své vladařské povinnosti s ní."

„Sdílím je s ní po svém," usmál se Jan. „A asi tím nejpříjemnějším způsobem. Ano, musíme mít ohledy. Ty ani já jsme

nikdy nerodili děti. Neumíme si to asi představit. Pokračuj, prosím. Řeknu jí to potom.“

Zatím co se pan z Lipé znovu pustil do jednotlivých bodů obšírného ujednání, zastavil se Janův pohled užasle na tváři pana z Valdeka. Vilém byl zsinalý a jeho rty se třásly. Pohled, který upíral přímo na krále, byl plný nenávisti. Ještě před chvílí se zdálo, že v tajném srozumění s nimi se přiklání k mírnějšímu řešení, i když úřad nejvyššího maršálka s radostí přijal, samozřejmě. Teď koukal jako vrah.

I kdybys okouzlila tisíc Valdeků. O to ses přičinil. Podivná odpověd, u sta hromů! Zač asi dostal ten úřad podkomořího, když jsem byl pryč? Jediný věrný. On a Rožmberk. Jenomže toho vydírala. Ještě cestou z Brna po mně chtěla, abych vyvrátil Svojanov. Ať Rožmberk vidí.

Ne, Eliška není moudrá. A je mstivá. Co ten Valdek? Přece ji zná. Je jenom nepřítelem svého švagra, anebo . . . Nepřítel! Srší teď shodou jako blíženci. Protože já jsem se vrátil. Já choť. Já se svými právy milence a muže, která už opět nesou následky.

Ne! Já se svými francouzskými a německými zbrojnoši. U všech všudy, přece si nebudu ještě trápit hlavu nesmysly. Valdek a ona! K smíchu. Ano, z Jindřicha z Lipé by byl strach, ale jako zvěstovatel lásky si troufám na tisíc Valdeků. Má choť je Přemyslovna. Královna. Nikdy na to nezapomíná. A i když pro ni jsem zůstal jen hrabátko z Lucemburku, jsem korunovaný český král. Přivedl jsem prostě německé zbrojnoše. Nemám proč nevěřit, že všechno je kvůli tomu.

„Kancléře bude třeba vyměnit,“ ozval se vtom Valdek podmračeně. Král znovu začal naslouchat. Uhlazený hlas pana z Lipé už nevnímal, ale snad že byl právě soustředěn na Viléma . ..

„Mistr Jindřich vám nevyhovuje?“

„Mistr Jindřich je německá stvůra,“ odsekl Valdek zlostné.

„Odjakživa přece spojenec tvůj a mé choti. Vyprávěla mi ...“

„Nemůžeme ho strpět!“ rozkřikl se Valdek. „Řekni, Jindřichu!“

„Co bylo, bylo,“ promluvil pan z Lipé mírně. „Mistr Jindřich královně nepochybně prokázal kdysi vzácné služby. Jenomže to byl možná právě on, kdo ji svedl k odklonu od vlastní krve. Nemohu

věřit, že Přemyslovna sama od sebe, bez rady proradného kancléře ...“

„To se ti tedy nepovede, pane z Lipé,“ promluvila Eliška ledově ve dveřích za královými zády. „Tohle ne.“

„Už jsi se zotavila, drahá?“ Jan vstal s očividnou snahou ji znovu vystrkat na chodbu.

„Nech mě! Vůbec nic mi není. Ale nevíš-li to ty a neví-li to římský král, tak aspoň pražský biskup ví stejně dobře jako já, že českým kancléřem smí být jen probošt vyšehradský a probošta potvrzuje pouze papež. Jistě ne pan z Lipé, ba ani král. A zbavit hodnosti úctyhodného muže ...“

Jan z Dražic si zhluboka povzdechl a s výčitkou pohlédl na Elišku. Sesazování jakéhokoli probošta bylo to poslední, co si mohl v dané chvíli vůči rozhněvanému papeži dovolit. Stejně dobře jako královna věděl ledacos. Také to, že mu nezbývá než se postavit co nejostřeji proti úmyslu svých přátel, ačkoli kancléře neměl v lásce o nic víc než toho druhého úlisného olizovače pat v Avignonu. Jen s krajním přemáháním se odhodlával k nezbytnému zásahu, ale královninu výzvu nemohl mlčky přejít. Jistě nebyla náhodná. Papežův verdikt se přes noc stal veřejným tajemstvím a Eliška Přemyslovna uměla využívat osudem poskytnutých zbraní.

Vysvobodil ho Vilém z Valdeka. „Je právě tak úctyhodný jako kdekterý zloděj,“ vybuchl. „Myslíš, že nebral úplatky od Winanda z Buchsesu? Od jeho bratra? Od kdekoho?“

„I od tebe, pane z Valdeka?“ zeptala se pohrdavě.

„I ode mne, jako od každého,“ zasmál se nevesele. „A já jsem ochoten to dosvědčit. Bude nás víc. Kancléře ovšem nelze sesadit z proboštství vyšehradského, ale lze ho při důvodném podezření dočasně zbavit úřadu až do rozhodnutí Svaté stolice. Za chvíli přivěsíme pečeti k mírovému ujednání, které všichni přijímáme doufám bez námitek. Pak Jeho Milost laskavě doprovodí mne a pana z Lipé do Prahy k rozhodnutí o věci kancléřství.“

Eliška zrudla. „Ne!“ vykřikla ostře dřív, než Jan stačil promluvit. „Můj choť, donucen k hanebnému narovnání, nebude pánům ještě dělat šaška! Slibovals cosi zcela jiného, pane z Valdeka.“

„Nesliboval!“ ohradil se rozčilený Vilém. „To bylo předtím, než ...

„Než co?“ dořekla Eliška medově a probodla ho pohledem. „Nebudeme se přít. Můj choť pojede se mnou na Loket pro naše děti. Ať naše trnitá cesta skončí tam, kde na podzim začala v květech. Nemohu cestovat sama, když nosím pod srdcem královské dítě.“

Tak přece. Vmetla mu to do tváře a rozkacený Valdek rázem splaskl. Co oni spolu? Nebo ho vodila jen za nos? Proboha, to snad spíš. Přece jsem král a nemohu ... Přesto, královna, a dávat naději poddanému! I kdyby to byl sám okouzlující pan z Lipé! Ten medvěd! Surovec! Ten balvan bez vzletu!

„Už budeš muset, drahá,“ řekl Jan suše a honem hledal vhodnou výmluvu, protože do Prahy k pokoření vlastního člověka se mu také zrovna nechtělo. Ale nechat se poručníkovat jako žáček! Před tímhle, který zná důvody, pro které možná ... Jindřich z Lipé se ušklíbá. Co ví?

Králův pohled se zastavil na Rožmberkovi. Věčná záhada. Snad bych se měl snažit poznat líp i druhého nejmocnějšího pána v zemi. Je uzavřený. Nerozumím ani jemu, ani jeho záměrům. A to je nebezpečné. Snad.

„Musím přijmout tvé pozvání, pane z Rožmberka,“ prohlásil bez výstrahy. „K urovnání místních sporů na Budějovicku je třeba mé osobní přítomnosti. Rozhodl jsem se, pojedeme hned. Vždyť je to takřka při cestě. Nač odkládat mírové narovnání? Honitba je prý u tebe znamenitá.“

„Teď zjara, Milosti, není k honitbě nejvhodnější doba,“ zakoktal zaskočený Petr. Ještě nebyl ženatý tak dlouho, aby konečně nezatoužil po chvíli nerušené samoty. Celý čas svého mladého manželství strávil zdlouhavým uzdravováním, nekonečným vyjednáváním a bojováním.

Ale král zostražitěl. Vymlouváš se, pane? O důvod víc, abych naléhal. „Nevadí, tvé panství snad skýtá i jiné radovánky. Když ne, budeme jenom pracovat. Navršil jsi násep kolem Budějovic, chtěl bych ho vidět. Je to prý znamenité dílo.“

Petr zachytil sršící pohled pana z Lipé a vzpamatoval se. „Bude mě nesmírně těšit, Milosti,“ řekl procítěně, zaháněje marnost toužení

zpátky do úkrytu. „Zdržíš-li se, mí lovci připraví i léč důstojnou krále.“

„Rád pozdravím tvou choť. Je to už dávno, co jsem ji viděl naposledy.“

„Nikdy jsi ji neviděl, Milosti,“ opravil ho Jindřich z Lipé významně. „Chotí pana komořího se letos v únoru stala sestra mého přítele Jana z Vartemberka.“

Petr se podíval na královnu s nechtěnou vítězoslávou, za kterou se okamžitě zastyděl. Ta, která se stala bezděčnou zbraní královské hry, byla nejmíň vinna. Nikdy si přece nepřál její smrt.

Eliška Přemyslovna se zimomřivě zachvěla. „A Viola?“

„Podlehla morové ráně loni na podzim.“

Na podzim! Proto ta vzpoura. Ne, nic by nepomohlo vyvrátit Svojanov. Podváděný manžel by jenom zajásal. Ví to?

Jako by porozuměl skryté otázce, zadíval se jí teď zpříma do očí. „Tvá Milost věnovala příliš mnoho péče mé zvěčnělé choti,“ řekl velice uhlazeně. „Nikdy nezapomenu, zač ti všechno vděčím.“

Eliška beze slova couvla zpátky na chodbu a práskla za sebou dveřmi. V síni jako by se rázem oteplilo. Ludvík Bavor ulehčené vydechl. „Jsem rád, že jste dosáhli narovnání se svým králem,“ řekl vlídně. „Byl jsem zkrušen pomyšlením, že můj milovaný přítel a bratr Jan žije v nevůli se svými šlechtici. Šlo-li jen o nedorozumění, tím líp.“

„Nedorozumění, Milosti, jsou různá,“ usmál se Jindřich z Lipé. „Nejhorší je, když přátelská srdce spolu promlouvají jen skrze prostředníky. Tomu zamezit bylo naší nejpřednější snahou. Teď už mezi nás a něho nevstoupí žádné stíny.“

„To doufám.“ Ludvík Bavor se s jistými pochybnostmi zadíval na Viléma z Valdeka, který se mračil jako bouře. „Král vyhověl vašim spravedlivým požadavkům a jistě ve své ústupnosti zašel tak daleko, jak jen mohl. Kdyby teď proti němu někdo zvedl zbraň ...“

„Milosti!“ ozval se znovu Jindřich z Lipé a znělo to vyčítavě, přestože bylo víc než jasné, že narážka tentokrát neplatila jemu. „Setrvá-li náš panovník věrně při svých slibech, bude ve mně mít nejoddanějšího přítele. Myslíš, že nedokážu ubránit svobodu, život a

moc svého krále, pokud by byly ohroženy? Jaká síla může být větší než královská, opřená o lásku nejmocnějších rodů?“

Římský král se pořád díval na Viléma. „Vaše jednota je jedinečná a doufám, že v ní vytrváte. Jistě se mnou souhlasíš, pane z Valdeka.“

Vilém se usmál, vypadalo to spíš jako ušklíbnutí. „Nenechme zasahovat hlas srdce do věcí obecného dobra. Ten kancléř musí pryč, Milosti.“

„Koho na jeho místo?“ zeptal se Jan.

Jindřich z Lipé pohlédl úkosem na Valdeka. Pravda, předběžně se dohodli o odstranění nepohodlného kancléře, ale vášeň, s jakou se Vilém pustil do toho boje, ho překvapila. To nebyla obhajoba spravedlivé pře, to byl akt msty. A vypadalo to, že vůči Elišce. „To bude jednoduché, Milosti,“ řekl hladce, když zjistil, že Valdek nehodlá promluvit, jako by mu k uspokojení stačilo pouhé odstranění královnina člověka. „Jan, nevlastní bratr tvé choti, řečený Volek. Je kapitulárem vyšehradským a členem řady dalších kapitul. V tvé kanceláři pracuje jako protonotář. Snadno může kancléře zastoupit. Je to muž zbožný a spravedlivý a jeho rod zaručuje, že jistě nestranný. Po otci Přemyslovec. Za časů otce Její Milosti to nebývalo jinak.“

Jan vážně přikývl, ale v očích mu hrál smích. Ti Přemyslovci! Každý měl půl tuctu levobočných bratrů. Kdyby se stejnou pílí plodili syny v manželském loži, nemusel bych si já teď dělat starosti o jejich trůn. Tenhle Jan Volek bude pěkný podšitec, když se na něm shodli všichni bez rozdílu. V dobré míře si ušetřil i poznámku, že posledním kancléřem největšího Přemyslovce Václava byl přece právě Petr z Aspeltu, který panu z Lipé tolik pil krev. Nač se přít? Slovy proti meči ať bojují preláti. Pan z Lipé nepochybně zvítězil v poli, tak tedy platí kancléř Přemyslovec.

Zašel za Eliškou, sotva jednání skončilo. „Jdeš se rozloučit?“ přivítala ho nemilostivě. „Spěcháš, já vím, tak se se mnou nezdržuj. Dobrou zábavu při honu v rožmberských lesích.“

„Nepřišel jsem se hádat,“ řekl a objal ji zezadu kolem ramen.

Gertruda se tiše zvedla a chystala se odejít. „Zůstaň,“ zarazila ji královna ostře. „Pro den, kdy pohřbíváme svou důstojnost, se hodí

spíš obřady smuteční než milostné. Král ostatně pro to nepřišel, to bys mu křivdila. Jenom se nechce hádat.“

Jsem rytíř, jsem rytíř, jsem rytíř, řekl si v duchu třikrát, než promluvil. „Chceš, aby Gertruda zůstala? Dobře, mohu mluvit i před ní, znám ji od dětství. Vytýkáš mi tu chvíli lásky v Brně? Řekni mi, kdy jsme si spolu rozuměli jindy než na loži? A ani tam vždycky ne. Přišel jsem do tvé země a domníval jsem se, že stačí jen řídit se tvým přáním. Ale ukazuje se, že ta země nechce být tvá, kdo za to může? Ti všichni, kteří prolévali krev, aby ses dostala na trůn svého otce? Já, který jsem bláhově poslouchal? Bylo to přece pro tebe tak snadné: Jindřich z Lipé i Vilém z Valdeka byli ochotni se roztrhnout na jedno jediné tvoje slovo. Podívej se na ně teď.“

Eliška zrudla a zase zesinala pod jeho upřeným pohledem. „To není totéž. Já, já si vážím pana z Valdeka i přesto, co . ..“

„Eliško,“ zarazil ji mírně, „já tě znám. Troufám si říci, že tě znám, může-li muž vůbec znát ženu. Ještě dnes jsem přesvědčen, že neznáš a nechceš znát jiného muže než mne. Kdysi jsem žárlíval na Jindřicha z Lipé. Nevěříš?“

„Ne. To bys ho nezahrnoval přízní. Bažil bys po jeho krvi a ...“

„Já nejsem ty. Vážím si ho a mám ho rád. Navíc vím, že dnes už jeho city, byly-li jaké, dávno vyprchaly. Mohl být aspoň oddaný, kdybys ho žárlivě nenutila k nenávisti. Ta se mne naštěstí netýká.“

„Jsi zbabělec.“

„Ne, jen poražený král. Ale to mi vadí daleko míň než představa, že se má choť válela s tou sviní hlavou.“

„Tomu nevěříš!“ Eliška, která už chvíli zápasila se slzami, se teď rozplakala naplno.

Janovi se jí zželelo. „Ne,“ řekl mírně. „Nevěřím. Ale uvěřím-li někdy, tak to bude zlé.“

„Z čeho mě viníš?“ vzlykla.

„Z toho, že povzbuzuješ jeho city,“ odpověděl velice vážně. „Tím jsem si jist. Stačí se na něj podívat. Zavraždil by mě, kdyby mohl. Proč? Protože jsem nepohodlný král? Cizák, který si na Čechy vodí Němce? Ne. Protože jsem manžel Elišky Přemyslovny a vstupuju k ní, kdykoli se mi zachce. Čehož důkazem jsou naše děti. Ten, jehož nosíš pod srdcem, je můj. Tím jsem si jist. Kdyby byl

Valdekův, choval by se jinak. Ostatně," usmál se, „má-li se narodit v listopadu, pan z Valdeka už neměl příležitost. Byli jsme pořád spolu."

„Tobě je třeba... i takového důkazu?" zakoktala Eliška zmámeně.

„Ani ne, já si věřím. Ale přesto, má drahá, nezapřu ti, že tentokrát se mi ulevilo, když jsem si to i spočítal. Choval se divně. A ty, ty jsi mu vmetla to očekávané dítě, jako bys čekala, že ho to porazí. Odpadl od tebe. Kdy? Když jsem přijel."

„Když jsi ho zbavil úřadu."

„Přece žádný neměl. Já jsem ho nikdy nejmenoval podkomořím."

„Ale já ano."

„Na vztek Jindřichovi. Ne, já tě nepodezírám z lásky k Valdekovi. Tím hůř. Chceš ho jen zneužít." Podíval se na Gertrudu. „Je mi to líto. Sama jsi chtěla, aby zůstala." Pokořená Eliška mlčela. Sklonil se a políbil ji na čelo. „Já nežárlím," zašeptal konejšivě. „To si nesmíš myslet. Ale nechci, abys spoléhala na to, že jsem budižkničemu a hlupák. Zkus chvíli být jen žena a neporoučet. Přejde tě Valdek a třeba budeme i šťastni."

„Nejsme?"

„Ne."

„Milosti," ozvala se Gertruda prudce. „Dovol mi odejít."

„Už půjdu sám." Vstal. „Nezapomenu, když jsem tě spatřil prvně. Ten obraz nikdy nevymizel z mých snů. Rozněcuje mne, když vedle tebe umdlévám, a když jsi vzdálená, učí mě, co je láska. Eliško! Nevím, jestli někdo miloval víc. Jenomže čím dál tím méně se podobá skutečnosti. Proč?"

„Stárnu," řekla trpce. „Porodila jsem ti už tři děti a ..."

„To není tím." Povzdechl si. „Snad jsem se změnil já. Těžko říci."

„Ty mě už nemiluješ?" odvážila se otázky.

„To jsem přece neřekl!" ohradil se.

„Ne, ale ... Rok jsi byl beze mne. Dobrovolně. A rád."

„Ano, s tvým obrazem mi bylo líp. Asi jsem to už cítil." Vzal ji za ruce. „Přesto, hned tu noc, jak jsem přijel. .. Jenomže, má milá,

ten souzvuk nepřetrval ani den. A pak - i tam chceš poroučet. I v objetí.“

„Ne!“ vykřikla zoufale. „Ty mne chceš opustit?“

Vymanil se jí. „Bože, ne,“ řekl mrzutě. „Proč ze všeho hned děláš tragédii? Jedu jen s panem z Rožmberka a ty pro děti na Loket. Sejdeme se pak v Praze. A budeme-li dost moudří, začnem znovu. Spolu i na trůnu.“

Už se vzpamatovala. „Mluvíš jako stařec,“ utrousila pohrdlivě.

„Vidíš, co jsi ze mne udělala?“ usmál se. „Přemýšlej trochu. Kdybys měla takového chotě, jaká jsi sama, už by jeden z vás nežil. Já nenávidím hádky, a dokonce pračky se ženami. Měj to na paměti a dohodneme se. Ale zvýšíš-li ještě hlas, odejdu.“

„Jdi!“ štěkla.

Pokrčil rameny. „Prosím, jak si přeješ.“

„Jene!“ zavolala ho ode dveří.

Vrátil se. „Ber to s královskou nedotknutelností,“ řekl s tichým smíchem a políbil ji. „Jsi rozčilená a tak zbytečně. Přirostli tobě snad k srdci rytíři od Rýna? To já bych si to měl brát spíš, jsem přece cizák jako oni. Nechápeš, že to mohlo dopadnout hůř? Ještě mají v úctě krále a Přemyslovny. Ani jsem to nečekal.“

„Hůř! To si neumím představit.“

„Ale ano. Hrdost je krásná, ale zatvrzelost škodí. Tak co? Usměješ se na pana z Lipé?“

„Ne.“

„To jsem si mohl myslet. On naštěstí na to nečeká. Vrátím se do Prahy do tří neděl. Hleď se nezdržet.“

Chvíli mlčela. „To ... To jsi myslel vážně?“

„Co?“

„To všechno ostatní. Co jsi říkal.“

„Chtěla bys, aby to byl žert?“ Zvážněl. „A třeba jsem i žertoval. Ber to tak, uleví-li to tvé duši. Ale prosím tě, nezapomínej. Byl bych moc rád, kdyby všechno zase mohlo být tak jako kdysi.“

„Vynasnažím se,“ řekla pokorně. „Ano, opravdu.“

Odcházel s lehkým srdcem. Vždycky byl ochoten věřit, že je všechno spíš v pořádku, dokud ho tvrdá skutečnost nevyvedla z

omylu. Eliška dávno nebyla takhle zjihlá. Ovšem nikdy jí ještě neřekl to, co dnes.

Gertruda stála na chodbě. Ani si nevšiml, kdy odcházela. „Můžeš se stydět," řekla k jeho překvapení chladně, jako by se vrátili zpátky o deset let, kdy byl chlapeček a ona paní jeho srdce, která ho směla peskovat, jak se jí zamanulo.

„Stydět?" zeptal se trochu dotčeně. „Za co?"

„Jí, světici, takovou nehoráznosti Jak tě to napadlo s tím Valdekem? Ona, která je čistá jako .. ."

„Jako ty?" zašeptal všetečně a vztáhl ruce. Na okamžik v nich spočinula, než ho prudce odstrčila.

„Nezneužívej, prosím..." Hlas se jí zachvěl.

„Čeho?" Byl zaskočen. Mínil jen nezávazně zažertovat, jak ho ovládla rozjařující úleva ze smírného zakončení královského rozhovoru. Ten dotyk a ten hlas žert rázem proměnily v cosi ... Deset let! Dvanáctiletý chlapec a Láska. Něžná, ženská, útlá. Nezměnila se. Ta bude dívenka i v padesáti. Eliška nikdy nebyla. Eliška ... Zahradil jí cestu k ústupu a znovu se jí dotkl toužícíma rukama.

„Čeho?" opakoval.

„Ty víš."

Spustil ruce a chvíli se na ni jen díval, než ustoupil, aby mohla projít.

Gertruda se ušklíbla. Přezíravě a výsměšně. „Máš štěstí," sykla zlomyslně. „Máš velké štěstí, že si dáváš pozor, ale stejně mě neoklameš. Už jsi myslel na to, kam si mě pozvat v noci, co? Ty, ublížený věrný choť! Styď se."

Hrátky pro pana rytíře

K Potštejnu dorazili v plné parádě. Družina tentokrát v uctivém odstupu a vpředu panošik s korouhví. Hradní brána byla otevřená! Ovšem, je mír. Kupci si volně chodí sem tam po cestách. Vharcovali rovnou na nádvoří kolem ulekaného strážného. Družina kdoví jestli ne početnější než celá hradní posádka.

Kastelán jim uctivě a trochu ustrašeně vyběhl vstříc. Když poznal pána v sametu a zlatě, zalapal po dechu.

„Vyřid pánům z Potštejna," řekl panoš zvonivým chlapeckým hlasem, „že si je přeje navštívit rytíř pan Oldřich ..." Zaváhal.

„Pluh," doplnil Oldřich. „Nenaučil ses svou řeč správně, Bušku."

Chlapce, synka drobného vladyky, jeho pán plnil nábožnou úctou a podivné jméno se mu vůbec nezdálo. „Ano, pane," řekl nicméně pokorně. „Už si to budu pamatovat, pane."

Kastelán se mezitím vzpamatoval a už ani mrknutím nedal znát, že pana rytíře nevidí prvně. „To jim bude moc líto, pane," řekl tak poníženě, jak se slušelo. „Ale jsou v Praze, pane. Jednání u dvora, pane. Nevím, kdy se vrátí, pane."

Z každou větou pane. Nezní to trochu drze? „Rád bych pozdravil aspoň pannu," řekl bez úsměvu. „V tom mi, doufám, bránit nebudeš."

Kastelán se ošil. „Panna Radmila tu není, pane," řekl váhavě, jako by tušil, že mu nebude uvěřeno. „Poslali pro ni před týdnem. Král očekává sestry z Lucemburska. Do fraucimoru, pane."

„Mám se přesvědčit?" zeptal se Oldřich výhrůžně.

Šarvátka byla beznadějná, když už je tak hloupě pustili do hradu. Ostatně k čemu? Kastelán s úklonou ustoupil. „Prosím, pane, rač."

Oldřich zaváhal. Rabovat hrad, kam přijel jako ženich? Nahoře v okénku se objevila známá tvář. „Zavolej ji," přikázal stručně.

Cilka vyběhla na nádvoří s očima navrch hlavy. „Ty?" vydechla.

„Kde je tvá paní?“

„V Praze, pane.“ Cilka se rychle vzpamatovala. Pan rytíř nebyl stejný jako ten, od kterého loni nosívala vzkazy. Kdepak. K důvěrným otázkám určitě nebyla vhodná chvíle. Vděčně zachytila měšec dost těžký, ale zase ne tak veliký, aby budil závist.

„Doufám, že nelžeš.“

„Ne, pane. Pojedu za pannou Radmilou. Vzkázala mi.“

„Dobře. Tak vyřiď pozdravy. Ze se sejdeme v Praze. Sbohem.“

Korouhev napřed, za ní pán, vzadu družina. „Most nahoru!“ zavelel kastelán, když poslední jezdec projel branou, a otřel si pot z čela. Tenhle měl jistě tisíc dobrých důvodů vypálit hrad. To bylo ale štěstí! „A jestli nebudete zavírat bránu za každým kupčíkem, mizerná holoto, sedřu z vás kůži!“

Oldřich v lese zadržel panoše a počkal na družinu. „Kousek se vrátíme. Nebo ne, pojedu sám. Jeďte pomalu napřed k Brandýsu. Před brodem počkejte, kdybych vás nedohnal.“

„Mám tě ohlásit panu z Brandýsa, pane?“ zeptal se Bušek dychtivě.

„Ne, pojedeme dál, třeba i v noci. Nemohu nechat pana z Lipé čekat a chci se ještě stavět doma.“

Doma, to bylo v Kramolíně, kde stála tvrz. Radši jsem měl žádat o povolení stavět hrad. Radmilu z Potštejna jako svou choť nemohu ubytovat v dřevěné tvrzi. Času je dost. Marná touha nás nespálí. Už asi ne. Ale jsem jí to dlužen, i sobě. Od rytíře k pánovi není daleko, když je dost stříbra. Hrad. Ano, promluvím s panem z Lipé. Ted, když jsem překonal tu nepřekročitelnou mez, teď už je všechno snadné. Rytíř! Krvácel jsem v bojích deset let. Stokrát bych přemohl kdejakého urozeného hocha. Rytířský pás po vítězné bitvě? Nebo před ní? Ne.

Půjčka. Pár hřiven stříbra jako kdejaký mizerný měšťan. A slovo pana z Lipé. Znám jeho rod. A i když jméno jeho otce je tajemství ... Tajemství! Ten výmysl paní Richenzy zapůsobil. Nebo ho nebylo třeba?

„Přece ti nesmím nic odepřít,“ řekl král panu z Lipé s malým úsměvem, který dopadl trochu křivě. „Zač ručíš ty, je ryzí.“

Ano, ryzí jak stříbro, které odteklo do královské pokladny. Bylo ho dost. Oldřich se nezpěčoval. Byl nejobratnější královský podkomoří, jak s úsměvem říkával pan z Lipé. Uměl zacházet s úvěrem o nic hůř nežli s mečem a důchody pod jeho rukama rostly. Královské důchody, samozřejmě. Ale hospodaření bylo složité. Podkomoří ručil za všechno a riskoval své jmění. Záleželo jen na jeho schopnostech, skončí-li jako boháč, nebo žebrák. Už se i stalo, že zástava nevynesla tolik, co do ní vložil. Tak skončil tenkrát i bohatý Raimund z Lichtemburka, který se dodnes těžko vzpamatovával z následků svého podkomořského období. Walter z Castellu, Vok z Kravař, Fridrich ze Šumburka hospodařili stěží z ruky do úst. Také pan z Valdeka zbohatl spíš jako lapka než jako podkomoří. To se panu z Lipé nikdy nestalo. Měl Oldřicha.

Ted, když byl pan z Lipé znovu podkomořím, mohl si i Oldřich dovolit víc. Vlastně všechno. I stavět hrad. Uplácet krále přišlo draho, ale blázen, kdo šetří, když na to má. Rab z Rabštejna. Tak jsi mě vyčastoval, pane Mikuláši? Dobře. Tvá sestra bude pani z Rabštejna. A ještě se oba pokloníte. .. páni.

Chvíli bloudil, jak pozapomněl cestu. Ani stráň s ostružinami mu neřekla nic. Projížděl tudy vlastně jenom jednou.

„Hej, chlapče," zavolal na výrostka, který byl nejspíš na houbách v lese a teď vyjeveně civěl na vystrojeného pána. „Je tady vesnice? Kousek dál, jen pár domků?" Vlastně ani nevím, jak se jmenuje, uvědomil si s úžasem a pro jistotu dodal: „Žije tam stará kořenářka. Bláznivá Bára jí říkají. Znáš?"

„Ano. Tam dolů a podle potoka. Poslední domek, pane."

„Nemůžu horem?"

„Jistě, lesem. Ale není tam cesta. Vesnici uvidíš rovnou dole, ale ..." Odmlčel se včas. Panští koně se vzrostlým osením procházejí, jak jim libo. A nezabráníš.

„Díky." Hoch chytil hozený groš v letu a potěžkal ho uznale v dlani. Panečku! Jestli si na kopytech odnese za víc, není to z mého. Ať ho chrání nebe. Takový štědrý pán.

Oldřich na kraji lesa sesedl a uvázal koně. Dojatě popošel a zůstal chvíli stát. Vesnička. Tamhle je to pole, které jsem na podzim oral, abych si dokázal, že jsem živ. Šípky se na keřích už červenaly.

Dnes kvetou. Za hradbou keřů se vydal dál. Pelíšek. Zarostlý, ale je tu. Měl jsem dřív. Dobře, že Radmila odjela. I dnes bych nevšímavě minul lesní stezku a cválal dál za svou korouhví. Zapomněl jsem. Nevděčný pán. Honil se za rytířskými ostruhami a zapomněl. Pro divnou princeznu Zlatovlásku. Ještě divnější princ. Je přemožení smrti pyšná pomsta raba, který se chce dostat na panský hrad? Anebo tady, v pelíšku za šípkovou růží... Z luk na protějším svahu stoupala mdlá vůně zavadajících posečených trav. Pár babek s nůšemi a srpy kousek dál.

Co děláš, skřítečku? Tvůj Martin nebyl odtud. Najdu tě vůbec? Přežila jsi tu zimu? I tady byl přece hlad. I tady. Chtěl jsem vám poslat obilí, a neposlal jsem. Zapomněl. Darebák. Ničema. Zadarmo chci svůj život., Už jsem asi pán. Už pro mne neplatí, co platí pro každého. I teď přicházím s holýma rukama až na pár grošů. Stříbro za život? Přede žněmi? Když je tu možná ještě hůř než loni?

Užuž se chtěl zahanbeně vrátit, ale rozmyslel se. Aspoň podívat. Teď stejně musím na Moravu. A než se vrátím ...

Proběhl nad vesnicí za hradbou keřů a úvozem k Bářině chatrči. Babka seděla v přítmí u ohniště, jako by venku nesálalo slunce. „Kdo je to?“ zeptala se ostražitě.

„Já, babi. František.“

Prudce se otočila a chvíli se na něj dívala zakalenýma očima. Pak potřásla hlavou. „Nežertuj, pane,“ řekla třaslavě.

„Nepoznáváš mě?“ Poklekl k ní a vzal ji za vrásčité ruce. Její oči se proměňovaly, až zůstaly chladné, nepřátelské a zlé.

„Ne, nepoznávám. František umřel, pane. Čím ti mohu sloužit?“

„Proč jsi taková?“

„Já nejsem zvyklá na pány.“

„Copak jsem pán? Jen podle šatů.“

„A podle srdce.“ Znovu se odvrátila k ohništi. „No tak, vrátil ses. A co má být? Já na tvé díky nečekám. Byl jsi už za Zuzankou?“

„Je tady?“ zeptal se a srdce mu poskočilo. „Ona se nevdala?“

„Nevdala?“ Stařena se na něj úkosem podívala. „Co ty o tom víš?“

„Já? Vůbec nic. Jenom to, že snad chtěla.“

Chvíli bylo ticho. „Tak ty jsi za ní nebyl,“ řekla Bára konečně.

„Ne, šel jsem rovnou k tobě. Ani jsem nečekal, že ji tu najdu.“

„Tak proč jsi vlastně přišel?“ vykřikla zlostně.

„Tak, podívat se,“ zakoktal zmateně. „Najednou mě to napadlo a ...“

„Najednou tě to napadlo,“ ušklíbla se. „Podívat se. No dobrá, jen se podívej.“

Posadil se na zem. „Vzkaž pro ni, ano? Počkám tady.“

„Já mám asi dům plný sluhů,“ zasmála se zle. „Po kom mám vzkazovat? A kam? Myslíš, že holka z chalupy má čas sedět doma? Jen si ji najdi. Je nejspíš na louce, vyžíná trávu. Její tatík je balvan. Bez citu. Není to ani týden, co vstala.“

„Byla nemocná?“ zeptal se s účastí.

„Nemocná?“ Bára se na něj podívala s úsměvem, nad kterým ho kdoví proč zamrazilo. Otřásl se. „To se ví, že málem umřela,“ řekla a pořád se na něj dívala tím uhrančivým pohledem. Jeho děs rostl. Neměl pro něj jméno. Věděl, že ona mu teď vnucuje ten neznámý strach, ale nedokázal odvrátit oči, aby se osvobodil.

„Ušetři mě,“ zašeptal.

„Ušetřit tebe? Proč?“ zaskřehotala, snad to měl být smích, a podívala se na své ruce, složené v klíně. Oldřich si otřel z čela pot a zhluboka se nadechl. Konečně se cítil zase volný a svůj. „Vidíš ty ruce?“ pokračovala smutně. „Už jsem moc stará, třesou se. Bojím se, že jsem jí i ublížila. Nerada, přišlo to o moc dřív. A já už... Co tady stojíš? Jdi za ní. Já už jen umírám. Od toho dne vím, že jsem vyřízená. Jdi.“ Strčila do něj, když nerozhodně zůstal sedět, že málem upadl. „Pospěš si!“ vykřikla. „Sem, sem tě přivlekla vlastníma rukama! Tady jsme tě přivedly k životu. I kdybys byl sám papež, jsi jí dlužen. Udělej něco pro ni, slyšíš? Hned, než ji zabijou!“

„Jak zabijou?“ vyhrkl. „Říkalas přece, že je na trávě.“

„Už ať jsi pryč!“ zachroptěla. „Už ať jsi...“

Vyrazil ven a rychle se rozhlédl. Roztroušené postavičky na lukách byly daleko. Vyběhl zpátky do vršku k svému koni a vydal se po kraji lesa dolů k potoku a na protější svah. Zbláznila se. Je stará, pomátla se na rozumu. Nesnesitelný hukot v hlavě zvolna slábl v lehounkém, čistém vzduchu. To z toho dusna. Babka má přetopeno. Kdo ví, co jsem slyšel, když se do mne zavrtala těma

čarodějnickýma očima. Vůbec jsem neměl chodit. Vůbec ne. Co je pryč, je pryč. Radši se rovnou ztratím do lesa. Skříteček! Třeba uvidím tupou venkovskou holku. Třeba se mi jen zdála zrovna tak jako ta hodná stařenka místo potřeštěné baby.

Už byl hezky hluboko v lese, když prudce zarazil koně. Jsem jí dlužen. Ovšem, to jsem, a všechno. I kdyby byla ošklivá jako noc a ta ježibaba ještě protivnější. Ať se mi zdálo cokoliv, nezdála se mi ta smrt, ani to, že jsem teď živý.

Zvolna se vracel ke kraji lesa. Už viděl do druhého údolí. Hned za hřebenem sedlák kosil louku.

„Co čumíš?“ rozkřikl se hrubě na kohosi až nahoře a postavil kosu. „Nech toho parchanta a běž dát krávě. Bude to?“

Cosi chladného a neúprosného sevřelo Oldřichovo srdce strašnou silou. Pustil uzdu a zachytil se nejbližšího stromu. Sjel po něm bezduše k zemi až na kolena. Myšlenka, která mu seděla v hlavě, neměla ještě žádný tvar. Nepřipouštěl si ji. Vzpouzel se domyslet. Vkleče, jako se hříšník v kostele pokorně blíží k oltáři, se doplazil ke krajním stromům a teprve tam se odvážil vstát a podívat se k drobné postavičce, která .. .

Zuzanka s těžkou nůší na zádech zchváceně seděla na zemi a tiskla k sobě dítě. Netroufala si je nechávat samotné. V noci se budila zpocená hrůzou, když se jí zdálo, že slyší plíživé kroky, které směřují k jejímu loži. Řádil mor. Tolik drobných tvorečků se často nedožilo rána. A zadusit takové děťátko ... Je snad otec vrah? Matka? Bratr? Posedlá. Ano, byla. Rodila těžce a dlouho. A když se ozval dětský křik, viděla na tvářích kolem sebe zklamání. Možná i na Bářině. Tak těžký porod, a dítě žije. Mohlo být líp. Pomodlit se za dušičku a konec. Holka je zase svobodná. Časem se zapomene.

Matka plakala a otec klel. Kluk byl jak řípa, přestože se narodil dřív. Je teprv půlka června. Vlastně teprve teď se měl chystat na svou první osudovou cestu z bezpečné tmy mateřského lůna, které ho chránilo lip, než její slabé ruce. Posedlá? Ovšemže ano. Posedlá hrůzou, láskou, nadějí. Zhroucená vlastní bezmocí. Sotva se vlekla. Pořád jí bylo zle. Nech přece to dítě. Odpočiň si, říkala matka a Zuzaně se zdálo, že v jejích očích vidí vražedný záblesk. Proč odpočívat? řval otec vztekle. Když nebyla líná uhnat si parchanta,

nebude se mi tu válet. Když kojí, tak jí za dva. Jsem snad milostpán, abych si mohl držet ještě děvečku? Kvůli spratkovi se neudřu k smrti. Jen hezky vstaň. Kráva bučí hlady. Mlíko, to chceš, co? Tak na trávu.

Neodporovala. Jenom Oldříška nosila všude s sebou. Obvykle chodila sama a ulehčila si, ale dnes byl otec s ní a napěchoval jí nůši tvrdě až po okraj. Neuzvedla ji. Ať se snažila jak chtěla, s nůší na zádech a dítětem v náruči se jí nepodařilo vstát.

„Já toho parchanta přetrhnu, jestli ho nenecháš ležet!“ zařval sedlák vztekle. „Tráva je přednější. Popadni nůši a jdi!“

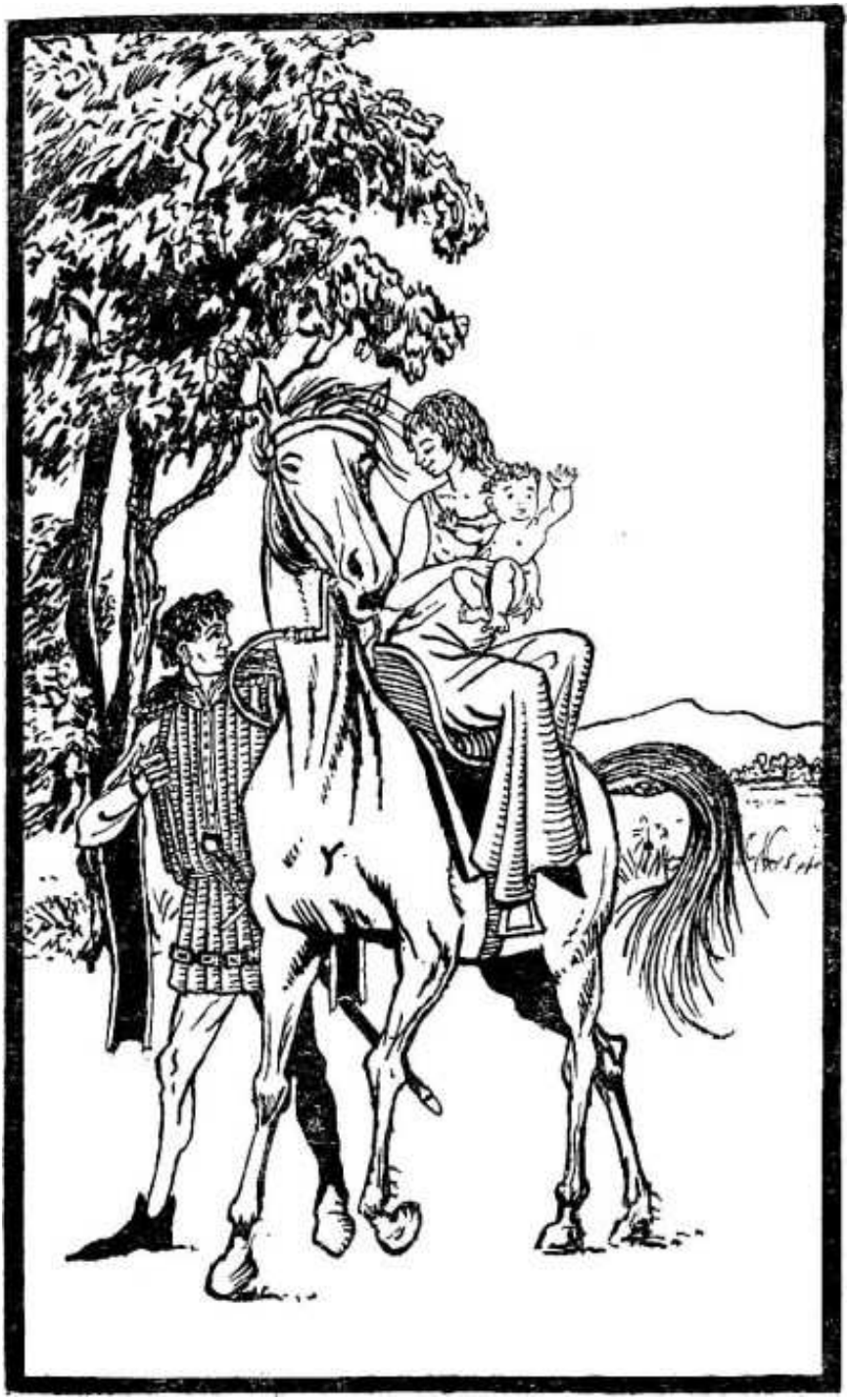
Zuzanu zachvátil vzdor. Shodila popruhy z útlých ramen a objala dítě pevněji. „Tak nás zabij oba,“ řekla nenávistně. „Já už nemůžu.“

„Mám tě vzít za slovo?“ Sedlák popadl kosu a rozběhl se k nim.

„Ne! Ne!“ Zuzana odložila dítě a s horečným spěchem se pokoušela nahodit nůši na záda. „Tatínku, ne! Odpočinula jsem si, už to půjde!“

Popadla dítě do náruče a vzepřela se na vratkých nohou. Najednou stála. Tíha zmizela. Stála jen s chlapečkem v náruči a ... Copak nůše lítá? Viděla, jak se otec v běhu zastavil s tupým údivem v tváři, a zvolna se otočila.

„Kde je ta kráva?“ zeptal se Oldřich věcně a díval se jí upřeně do očí. Hlas mu malinko zadrhával. „Odneseme jí tu trávu spolu, skřítečku.“

V sametu, brokátě a s popruhem nůše přes rameno vypadal tak nepravděpodobně, že se sedlák přežehnal křížem. Zuzance se roztřásly rty, ale ještě neplakala. Chlapeček v její náruči, zavrněl. Oldřich hvízdnutím přivolal koně, zvedl Zuzanku jako pírko a posadil ji do sedla. Sám s nůší na zádech se chopil uzdy. „Jestli chceš dát dceři otcovské požehnání," řekl, „pospěš si. Už ji neuvidíš."

„To přece ..." zakoktal sedlák. „Ty jsi z Potštejna, pane?"

Oldřich si odkašlal. „To zrovna ne. Kdyby ji sháněli, tak vyřiď pánům z Potštejna, že je pozdravuje pan rytíř Oldřich Pluh. Sbohem."

Zuzana se ani neotočila. Seděla na koni tichoučká jako pěna a oči měla jen pro pána, který poskakoval dolů po svahu jako nějaký kluk a za uzdu vedl koně posečenou loukou, nic nedbaje na to, že rozhrabuje řádky polousušeného sena. Zmizeli za domem. Za chvíli je sedlák viděl znovu, tentokrát bez nůše. Pán seděl v sedle, Zuzanu s dítětem posadil před sebe a hnal si to rovnou vzhůru přes pole protější strání. U šípkových keřů se zastavili nad tím bezbožným, opuštěným hnízdečkem, pán pustil uzdu, otočil k sobě Zuzančinu hlavu a dlouze ji políbil na rty. Pak jeli dál, volně, loudavě, ona s hlavou na jeho hrudi a on se chvílemi skláněl a nořil jí tvář do vlasů.

„Nejsi unavená?"

„Ne." Zuzanka ani neotevřela oči ze samého strachu, že se ten sen zase rozplyne.

„Já nemůžu jet krokem. Spěcháme. V Litomyšli ti koupím pohodlnější sedlo."

„Ne, mně je takhle dobře." Zachvěla se a mimovolně přitiskla jeho objímající ruku k sobě pevněji. „Prosím tě."

Mlčel. Znovu se sklonil a políbil ji na růžové ouško. „Proč pláčeš?" zeptal se překvapeně. „Něco tě bolí? Řekni!"

Slzy jí tekly proudem ze zavřených očí. „Nic. Je mi ... Je mi moc krásně," vzlykla. „Nedělej si se mnou vůbec starosti."

„Bára mi říkala, že - že jsi málem umřela. A že jsi ještě slabá. Já bych ti nechtěl ublížit."

Nový výbuch pláče. „Co ještě říkala?" zeptala se uslzeně.

„Že ti jsem dlužen. Měla pravdu.“

Slzy se zastavily, jako když utne. „Ne, nejsi,“ řekla vyprahle. „Prosím tě, zavez mě radši zpátky.“

„Proč?“ vykřikl. „Co tě to napadlo?“

„Zdržujeme tě. Spěcháš.“

Obrátil k sobě její hlavu. Oči zoufale uhýbaly, ale nakonec přece jen zachytil jejich pohled, sklonil se a políbil jedno po druhém. „Radši plač,“ řekl přísně. „Plač, povídám. Já neplatím žádné dluhy. Mám tě prostě rád. Přijel bych dřív, kdybych to věděl. Ale myslel jsem, že si chceš vzít toho Martina. Proč jsi mi nevzkázala?“

„Neměla jsem kam.“

„Neříkej, že bys nenašla pana z Lipé,“ vykřikl rozhněvaně. „Tak blízko Hradce! Kdybys chtěla ... Jenomže ty jsi nechtěla. Proč?“

„Myslela jsem, že o mne nestojíš.“

„Skřitečku, nelži. Tam,“ hodil hlavou zpátky, „jsme přece byli spolu. Nebo ne? Kdo to o tebe stál tak, že .. .“ Vzpomínka se mu vrátila při pohledu do těch uplakaných očí, až se zachvěl blaženou předtuchou. Už brzy, brzy. Jen co dojedeme. Ne, musí se zotavit, je jako smrtka. Vždyť z té tvářičky zbyly jen oči a rty. Týden. Dva?

„Nestál,“ řekla odhodlaně. „Copak to nevím? To jen, že jsme se spolu schovávali. Náhodou. A dlouho jsi se žádnou nebyl. Kam mě vezeš?“

„Domů.“

„Máš matku?“

„Ne.“

„Otce?“

„Ne.“

„A ... nikoho?“

„Teď mám tebe.“

„Ženu, ženu nemáš?“

„Ne, zatím.“

Mlčela. Zatím. Už se neodvážila ptát. I kdyby měl doma tisíc žen, jenom ta cesta bylo víc, než se kdy odvážila snít. Byl cizí, nezvyklý, ale to ty šaty. Tam tenkrát... Polekala se. Nebudu se mu líbit. Už vůbec nejsem taková. Ten maličký mě ošidil.

„Náhodou jsme se spolu schovávali," řekl zamyšleně. „Ano, máš pravdu. Přemluvil jsem tě. Nechtěla jsi."

„Já?" zeptala se s úžasem.

„Bránila ses."

„Já?" opakovala a uprostřed pláče se rozesmála.

Pobídl koně do houpavého cvalu, najednou šťastný a spokojený.

„To nebyla náhoda?" zeptal se.

„Ne, nebyla. Já jsem se denně modlila za to dítě. Aby mi něco zůstalo. Víc než vzpomínka. Vzpomínka je moc málo. Byla jsem šťastná, když jsem věděla, že bude. Moc šťastná, opravdu. Celou tu dobu a hlavně teď. Všiml sis, jak je hezký? Byla bych čím dál tím šťastnější, i kdybys nikdy nepřišel."

„Mlč," řekl trpce. „Nelži, skřítečku. Málem tě utýrali. Prosím tě, zlob se na mne. Zlob se moc, bude mi líp."

„Nemůžu."

Chlapeček se z ničeho nic rozeřval. „Vidíš, můj syn je hodnější." usmál se Oldřich. „Zlobí se." Naklonil se a políbil dítě na tmavou šešulku. „Co je mu?" zeptal se bojácně, když křik neustával.

„Nic, má asi hlad. Zastav, prosím tě."

Snesl ji z koně a usadil na kámen u cesty. Na tichou prosbu v jejích očích zvolna zavrtěl hlavou. „Já se chci dívat," řekl něžně. „Budu od vás obou odjíždět na celé měsíce, ale na tenhle pohled nezapomenu. Přej mi ho." Posadil se do trávy u jejích nohou a oběma rukama ji objal kolem boků. Zčervenala jako růže, ale poslechla. Dítě se hladově přisálo a s pomlaskáváním zavřelo zase oči, které se na okamžik zadívaly do prázdna, tajemné a hluboké. Oldřich vzdychl. „Já jsem tě měl rád hned od začátku," řekl a vlastně to ani nebyla docela lež. „Když jsi nepřicházela, bylo mi vždycky hůř. Bál jsem se tě a čekal. Jen ten poslední den jsem tě nečekal. Už ne. Myslel jsem, že jsme se rozloučili večer u tvého okénka a navždycky. Bylo mi z toho moc smutno. Nebyl jsem prostě připraven, že ještě přijdeš, to je to. A už jsem nedokázal odolat."

„Zase lžeš," usmála se slzami. „Jako vždycky."

„Ne!" vykřikl. „Bylo to přesně takhle. A pak..." Odmlčel se. „Já už vím, proč jsem se tě tolik bál," řekl změněným hlasem. „Teď už to vím. Měl jsem strach, že všeho nechám a zůstanu u tebe."

„Čeho necháš?“

„Ale...“ Pustil ji, odvrátil se a se skloněnou hlavou začal čmárat do písku nějaký záhadný vzorec.

„Ani teď mi neřekneš, kdo jsi?“ odvážila se.

„Vždyť to víš. Jsem Oldřich Pluh, nic víc.“

„Jsi pán.“

„Ne, jenom rytíř.“

„To jsi mi tenkrát neřekl.“

„Taky jsem tenkrát ještě nebyl. To bych nikdy ...“

„Nikdy bys neobjal skřítečka pod keřem, já vím,“ zašeptala.

„Ne, nikdy. A skříteček by odevzdal věneček Martinovi v svatební noci a bez zdráhání, protože by mě nikdy neviděl. Nikdy bych neležel ubitý v tom ostružiní, nikdy bych nezažil slavné zmrtvýchvstání a z brány Potštejna by mě táhli čtyři koně leda jako čtyřspřeží u svatebního vozu.“ Ulekaně zvedla hlavu. „Možná ne,“ dodal honem. „Rytíř je pro pány stejně málo. Ale nevěděl bych, co je za branami smrti, a proto bych nikdy s tebou nepoznával slávu života. Jsem rád, že jsem se stal rytířem až teď. Děkuju nebi i za tu bolest i za to umírání, jestli mi daly právo na tebe.“

Dívala se na něj zářícíma očima. „Nikdy jsi takhle nemluvil.“

„Ne. Ale cítil jsem to právě tak. Jenom jsem to asi neuměl říci, dokud jsem nevěděl, že jsi moje. Ale nemůžu ti slíbit víc, než že tě budu vždycky milovat a že tě neopustím. Stačí to?“

Zase blažené slzy. Slíbal je něžně na dálku, zatím co nasycený kojenec dřímal mezi nimi jako nepřervatelné pouto i hráz k nepřekročení. „Kolíbku musím sehnat ihned,“ řekl Oldřich, „aby ho aspoň někdy bylo kam dát. Abych tě mohl pohladit bez obavy, že mu rozmáčknu nos. Pojď, pojedeme dál. Koupím ti šaty a usadím tě v tvrzi. Můj syn pro nikoho nebude rab z Rabštejna.“

Zvedl ji znovu před sebe, náhle nespokojený sám sebou. Ani slůvkem se nezeptala. A já jsem mlčel. Samozřejmě, musím se rozmyslet, vždyť není žádný spěch. Dítě je dávno na světě a ona na to nečeká, to bych snad poznal. Tak novopečený rytířek jako já se nemůže oženit pod svůj stav bez nebezpečí, že spadne tam, kde byl. Mizero! Záleží na tom? Mít ženu a dítě ... Pan z Lipé taky není ženatý, a miluje snad proto paní Rejčku míň? Anebo ona jeho?

Láska a manželství není totéž. Ne vždycky. A většinou asi ne. Ta důvěřivá tvář na mé hrudi...

Něha mu sevřela srdce. Schýlil hlavu k ní a dál jeli se rty hebce spojenými v dotyku, který snad ani nebyl polibek. Spíš pečeť. Slib.

„Neměla jsi jezdit," řekl Jindřich podmračeně a zůstal stát nad Richenziným křeslem. „Tvůj zeť snad není miminko, aby se v Praze ztratil."

„Přece jsi mě zval."

„Ne teď, miláčku. Vzpomněla sis s tříletým zpožděním."

„Ty mě nevidíš rád?"

Lítostivě našpulené rty ho neoklamaly, ale přesto se sklonil, aby je políbil. Okamžitě ho lapila do úskočného objetí. Nezbývalo mu než přikleknout k ní. S rukama ovinutýma kolem jejího pasu vychutnával svou porážku dlouho a s nábožným zanícením.

„Vidím tě vždycky rád," řekl bez dechu, když se konečně vyprostil z toho láskyplného zajetí. „Ale o moc raději za hradbami Hradce. Kdybys nezlobila, mohli jsme se vidět dřív. Zajel jsem si cestou z Moravy a pro nic."

„Nevěděla jsem, že přijedeš," řekla ctnostně.

„Ne. Já tě asi nikdy nenavštěvuju. Copak jsem neříkal, že se pro Jindřicha stavím sám?"

„Ale prosím tě! Měl snad Boleslavovi říci, že musí čekat na pana poručníka?"

„Dobře, tak on. Ale ty?"

„Mám tu co dělat."

Jindřich se na ni zkoumavě zadíval. Ano, otázka jejích věnných měst byla ožehavá. Ted, když v Hradci seděla slezská posádka ... Sám jako podkomoří to stěží mohl obhájit, a ani nechtěl. To opatření pro chvíli tísně nemohlo přece být navěky. Přesto ... Ano, zvítězili. Jan se tvářil pokojně a celkem spokojeně. Ale byla tu Eliška. Jak dlouho může trvat, než znovu přesvědčí manžela, který tak velice nemiloval hádky, že je třeba zbavit se pana z Lipé a nenáviděné hradecké královny? Zvítězili, ano. Krásná věc, jednota. Ale jen do té doby, než Valdek znovu poklekne před Přemyslovnou a Rožmberk. .. No, tuhle starost snad máme z krku. Usmál se při vzpomínce na

krátkou návštěvu na Krumlově u vrkajících novomanželů a vrátil se ke skutečnosti. „Ano, tvoje Anežka je Přemyslovna a český král jí určitě dluží věno. Ale to je snad výhradně věc tvého zetě. Boleslav Lehnický, který sjednával schůzku s českým králem, je jeho přítel a manžel další Přemyslovny. On, Jindřich Javorský a král Jan jsou švagři. Tak je nech dohodnout. Co u toho máš co dělat ty?“

„Jsem jejich tchyně,“ řekla potměšile a rozesmála se při pohledu na Jindřichovu tvář. „Copak jsem u toho? Čekám tu přece na tebe.“

„Kdybych tě neznal!“ povzdechl si. „Vždycky si něco vymyslíš. Moje vítězství není tak konečné, aby mi v Praze neběhal mráz po zádech, když si vzpomenu na Elišku. A ještě ty. Čas prchá, všichni se uklidnili. Němci už nehrozí. Nepřerůstá nám zase moc přes hlavu pan z Lipé? Jsem z toho neklidný. A jsme tak málo spolu. Mohl jsem zůstat sedět v Hradci, dokud by mě neodvlekli na popravu. A třeba by se i zapomnělo. Neměl jsem tě poslechnout.“

„Nemusels,“ řekla vlídně, využila jeho chvilkové nepozornosti a přitulila jeho ruku k svému hrdlu nad volným výstřihem. Ruka ožila, poslušná nevyslovené výzvy, jak byla zvyklá z tisíců něžných předeher, ale najednou ji pan z Lipé zlostně sevřel.

„Měl bych tě uškrtit,“ utrhl se na ni. „Ještě ten Habsburk! Všem už otrnulo a teď na mne zahlížejí. Jako bych byl kdovíjaký ctitel krásného Fridricha.“

„Zahlížet na tebe může tak nejspíš on,“ podotkla mírně. „Pustils ho k šípku, než by řekl švec.“

„Vyplácím jeho zástavy, nemá si co stěžovat,“ řekl chmurně. „Proč myslíš, že jsem na Moravě pečený vařený?“

„Abys ho vypíchl i ze Znojma, znám tě,“ zasmála se. „V zimě, to ti byl dobrý.“

„My jemu taky. Sázel na víc, nevyšlo mu to, to se stává. My jsme se nezavázali k ničemu. Smír s králem byl uzavřen.“

„Říkám snad něco?“ vzdychla a znovu se k němu přitulila. „Začínáš sám.“

„Hnal jsem se za tebou,“ zašeptal. „Když mi v Hradci řekli, že jsi odjela ... Chtěl jsem tě zadržet v Nymburce.“

„Proč?“

„Bojím se," přiznal tiše. „Bojím se tě mít tady u sebe. Naslouchám šelestům v průjezdu a . .."

„Jsi ty ale nepohostinný, pane z Lipé!" zasmála se. „Kdybych to věděla, mohla jsem se ubytovat v hostinci. Tak by se Eliščin hněv aspoň neobrátil proti tobě."

„Dobře víš, že se nebojím o sebe," odbyl ji mrzutě. „Aspoň ne tolik. Ona i Valdek tě nenávidí. A vinen jsem já. Tak se mi nediv, že se cítím zodpovědný."

„Nevědí o mně."

„To si myslíš ty," usmál se chmurně.

„Tak se v hostinci ubytuj sám. Já jsem už unavená a půjdu spát, kde jsem."

„Výborný nápad. Čert vzal Přemyslovnu, už se stalo. Pojď."

„Poprvé," usmála se na prahu jeho ložnice. „Vlastně jsem přijela kvůli tomu. V Hradci ti to už určitě zevšednělo."

„Mně ne," zašeptal a vzal ji do náruče. „V Hradci, tady a kdekoliv. Kdy se vrátí tvůj zeť?"

„Ne dřív než po půlnoci."

„To už přece můžeme doopravdy spát. Řeknu sluhům. Ať se uloží sám. Přivítám se s ním zítra."

Ale dávno ještě nebyla půlnoc, když sluha nesměle klepal na dveře.

„Co je?" ozval se pan z Lipé, vyrušen víc než nemile.

„Někdo přišel, pane."

„Řekni mu, že jsem umřel."

„Jindřichu!" okřikla ho Richenza tiše.

„Tak dobře. Kdo je to?"

„Nevím, nechce říci. Prý ho znáš."

„Když nechce říci, tak ho výhod. Dobrou noc, sbohem." Políbil, Richenzu dřív, než stačila promluvit. „Mlč. Teď mi proboha nemluv o návštěvách."

Vytoužený klid netrval dlouho. Kroky za dveřmi tentokrát byly ráznější, i hlas. „Pane," ozval se Oldřich Pluh. „Nerad tě ruším, ale ten, kterého jsi kázal vyhodit, je král."

„Čerta," zaklel Jindřich, políbil Richenzu a vstal. „Sluha mu to doufám ještě nevyřídil."

„Ne, zakročil jsem. Čeká v síni.“

Jindřich se mrzutě oblékl. „Ty lež,“ přikázal Richenze. „Vrátím se. A kdyby ne, dej si o mně zdát. Dobrou noc. Závidím ti.“

„Tak zůstaň, půjdu já,“ nadhodila.

„Nezlob.“

Do velké síně vstoupil ne právě přívětivě.

„Vyrušil jsem tě?“ zeptal se Jan nevinně.

„Ano, už jsem spal,“ odpověděl pan podkomoří nezdvořile. „Byl jsem unaven cestou, přijel jsem večer. Netušil jsem, o mně víš.“

„Nevěděl jsem o tobě.“

„Cože?“ Jindřich mávnutím ruky zahnal jídlonoše a přistoupil těsně ke králi. „Smím se zeptat, co jsi tu tedy chtěl?“

Jan se usmál, ale jen očima. „Zapomínáš na dobré mravy, pane z Lipé.“

„Promiň, Milosti. Čemu děkuji za čest tvé návštěvy?“

„To už zní líp. Ničemu, pane podkomoří. Nepřišel jsem za tebou, ale máš prý hosta. Javorský vévoda mě posílá. Šli s Boleslavem Lehnickým ještě kamsi popít. Myslel jsem, že bude lepší jít hned. Některá jednání není radno odkládat.“

„To jistě, Milosti.“ Jindřich zazvonil. „Požádej pana Oldřicha, ať vyrozumí Její Milost,“ přikázal sluhovi. „Má zde vzácného hosta, jehož očekává.“

„Neočekává mě,“ opravil ho Jan s úsměvem. „Nerad bych budil takový dojem. Přišel jsem prostě sám.“

„Když jsi věděl, že vévoda jde jinam?“

„Právě proto. Chtěl jsem znát její názor dřív, než s ním budeme pečetit.“

„Výborně. Doufám, že nevadím.“

„Ani ne. Zůstaň, chceš-li.“

Richenza se objevila. Jindřich si ji změřil s neskrývaným podezřením. Nikdy by to nestihla tak brzy, kdyby čekala až na ten vzkaz.

Janova tvář se proměnila. Vstal a šel jí čile vstříc. „Přijelas na zapřenou, paní,“ řekl s výčitkou. „Proč? I náš dvůr má právo na hvězdu, jako jsi ty.“

Podívala se na něj s hlavou malinko přikloněnou k jedné straně a přimhouřenýma očima. Jindřich zachoval kamennou tvář, i když výraz v Janových očích jím zalomcoval. „Díky, Milosti," odpověděla Richenza hedvábně. „Ale už nejsem zvyklá. Dům pana podkomořího mi zcela postačí. Má hvězda dávno zapadla."

„Slunce zapadá noc co noc," usmál se dvorně, „a přece každé ráno vychází ještě zářivěji."

„Zavolám číšníka," oznámil jim pan z Lipé zachmuřeně a vyšel ze dveří. Když se vrátil, Richenza seděla u stolu v králové těsné blízkosti. Ale už se, ovládl a nehnul ani brvou. „Může vám prospět moje rada, nebo spíš moje nepřítomnost?" zeptal se.

„To je otázka!" zasmála se Richenza stříbrně. „Správa měst je přece především věcí tvého úřadu."

„Ne docela, jde-li o věnná města."

„Nejde o věnná města, ale o královská města Hradec, Chrudim, Jaroměř, Mýto a Poličku. Lituji, nabídku přinesl Lehnický vévoda teprve předevčírem. Nestačila jsem se s tebou poradit. Ale protože vím, že je to i tvůj názor ..."

„Ovšem. V zásadě. Ale pokud jde o podrobnosti. .."

„Ach, podrobnosti!" zvolala netrpělivě. „S komorou je přece můžeš projednat ty sám. Zástavní hodnotu stejně neznám. Mohu jen doufat, že mě neošidíš."

„To jistě ne," usmál se Jan. „Pan podkomoří je bedlivým strážcem tvého prospěchu. To je nám známo." Podíval se na Jindřicha s trochou dobromyslné závistí. „Ano, až příliš známo," opakoval zádumčivě. „Vlastně jsem přišel na popud své choti."

Richenza nadzvedla tázavě obočí a Jindřich neklidně poposedl.

„Její Milosti se něco nelíbí?" zeptal se příkře.

„Eliška domýšlí věci," řekl Jan vychytrale. „Já jsem jen taková prostá dušička. A když mi to řekla, nelenil jsem."

„Ona tě poslala za mnou?" zeptala se Richenza s malým úsměvem.

„To zrovna ne. Jenom ji napadlo, že je dost zvláštní, proč se chceš usadit právě v Brně."

„V Brně!" vyletěl Jindřich. „Jak to, v Brně?"

„Nebo se mýlím?“ Jan se zatvářil překvapeně. „Třeba jsme nerozuměli javorskému vévodovi. Pak ovšem promiň. Moje návštěva je hloupá.“

„Ne, vůbec ne,“ vykřikla Richenza. „Proč ne v Brně? Nechápu, co je na tom zvláštního.“

„Nikdy jsme o tom nemluvili,“ řekl Jindřich temně.

„Copak ses ptal, kde chci žít, až komora vyplatí má města?“

„Myslel jsem, že ...“

„Ne,“ přerušila ho, ačkoli věděla, že o tohle mu vůbec nejde. „Má dcera je už skoro dospělá, bohužel. Odejde se svým chotěm do Javoru. Je v mladém manželství žádoucí přítomnost sebemilovanější matky? Ne, pane z Lipé, z toho mě nepodezřívej. Chci, aby byli šťastni. I když se mi bude stýskat, samozřejmě. Ale ...“

„Jsou přece místa, odkud je do Javoru blíž,“ řekl zuřivě. „Žitava ...“

„To je moc na severu a je to přes celé Zhořelecko. Nemyslím, že je to tak velký rozdíl. Morava mi připadá příhodnější.“

„To tedy nevím na co!“ vybuchl. „Je to desetkrát dál!“

„Nudíme krále,“ napomenula ho mírně. „Můžeme si o tom snad pohovořit jindy.“

Ale Jan je neposlouchal. „Dospělá dcera!“ řekl s úžasem. „Ano, vím, že je vdaná, ale v královských rodinách ... Myslel jsem, že je dítě.“

„Jak se to vezme,“ usmála se zádumčivě. „Je to už týden, co jí bylo třináct. Byla jsem jen o tři roky starší, když se mi narodila.“

„Třináct!“ opakoval ustrnule. „To není možné.“

„Můj milý!“ zasmála se. „Sám už jsi českým králem osm let. A před tebou Korutanec, Habsburk, Korutanec... Méně jí nemůže být, když je Přemyslovna.“

„Pravda. Ano, vlastně na tom nezáleží. Jen nemohu uvěřit, že jsi starší než Eliška.“

„Byla jsem chotí jejího otce. Co bys chtěl?“

„Chtěl bych ...“ Zarazil se s pohledem na Jindřicha. „Ledacos bych chtěl, ale nesmím být neskromný. Ctím práva pana podkomořího - ke královským městům.“

„Proč do Brna?“ vybuchl Jindřich tlumeně. Podivná zrada ho ohromila do té míry, že po celou dobu královského laškování nedokázal od ní odtrhnout znepokojené myšlenky.

„Ano, přesně tak se ptá i Eliška,“ řekl král s úsměvem. „Je vidět, že z vašeho bývalého souznění přece jen něco zbylo. Proč do Brna, ptají se oba a já připojuju za svou choť: Proč do Brna, když jedině tam jsme se v nejkrušnějších chvílích setkali s věrnou oporou? Nebo - se s ní už nesetkáme?“

Jindřich pohladil Richenzu zjihlýma očima. Žárlivec. Směšný. Blázen. Samozřejmě má pravdu. Porážka Elišku učinila prozíravější, než jsem já.

„Věrnou oporou, Milosti,“ prohlásila Richenza usměvavě, „ti budou vždycky všechna moje města, dokud ty a Jindřich jste spojeni.“

„Nemluvíš o Elišce.“

„Ne. *Ty* jsi král.“ Podívala se na Jindřicha a dodala sladce:

„Proč do Brna? Divím se, že jsi to nepochopil. Býváš teď častěji na Moravě než v Cechách a mně se stýská. Z Brna je přece blíž do Moravského Krumlova, do Vranova ...“

„A do Vídně,“ dopověděli páni vzácným dvojhlasem. Oči, které upírali na královnu s naprosto stejným výrazem zlostného pobouření, teď udiveně obrátili k sobě.

Richenza se nedala zmást. „Do Vídně taky,“ řekla klidně. „Nikdy jsem netvrdila, že ne. Snad se tam konečně jednou podívám. Nikdy jsem - věřil bys? - ve Vídni nebyla. A je tam prý krásně.“

Jindřich oněměl a Jan se rozesmál. „Jestli se i teď přetvařuješ, pane z Lipé, jsi příliš obratný šejdíř, než abys mne neoklamal. Nechrne už Vídeň Vídní. Královna vdova je přece svobodná. Nemůžu jí bránit v cestování.“ Obrátil se ke královně a vzal ji za ruku. „Chtěl jsem tě prosit, abys nás zítra doprovázela,“ řekl vřele. „Pozvání k slavnostem na hrad jsi nepřijala, ale výlet na Zbraslav k uctění památky Eliščina otce ve výroční den jeho smrti ...“

„Výroční den jeho smrti byl už včera,“ opravila ho Richenza. „Ještě se pamatuju. Proto jsem také přijela. Už třináct let! Teprve třináct let?“ opravila se udiveně, jak propast, která byla mezi ní tehdejší a dnešní, připomínala spíš věčnost než co jiného. „Byla jsem

u jeho hrobu. Pusto a klid. Ano, říkali mi, že slavnost bude až zítra. Copak už všichni zapomněli, kdy umřel skutečně?“

„Zítra je výroční den, kdy byl uložen na Zbraslavi,“ upozornil ji Jindřich. „Ty jsi na pohřbu nebyla.“

Obrátil se ke králi a dodal zachmuřeně: „Ovšem, půjdeme. Český král Václav byl také Richenzin choť. Její Milost může stěží co namítat.“

„Ale bude,“ ušklíbl se Jan. „Ať. Chci vás tam mít. Zavolej svého rytíře, ať mě doprovodí. Mám pocit, že si s ním ještě potřebuju promluvit z ouška do ouška.“

Richenza se rozloučila nejpůvabnější poklonou a milostným úsměvem, který Jindřichovi rval srdce. „Určitě si chce vypůjčit,“ usmála se, když osaměli. „Oldřich na něm snadno vymámí ten hrad.“

„Hrad? Jaký hrad?“

„Chce stavět hrad, to nevíš?“

„Kdy ti to říkal?“

„Před chvílí. Škoda, že jsem ho nemohla upozornit. Návštěva kláštera by se mu mohla hodit.“

„Prosím tě! Pan rytíř Nevímkdo.“

„Spíš Nevímjak. Bohatý, víš?“

„Vím. Čtvrtinový podkomoří. Ještě vydám za čtyři pány Pluhy, i kdybych nikdy nezískal nic jinak než ze svého úřadu.“

„Tak ses s ním dělil? Na čtvrtinu?“

„Jsem uznalý, když někdo slouží dobře. Snad nám to nechybělo.“

„Ne, vůbec ne. Starosti jsi mu jistě taky nechal ze čtvrtiny.“

„Všechny,“ odsekl. „Baví ho to.“

„To jsi tedy byl opravdu uznalý,“ řekla uštěpačně.

„Co ty máš za povahu!“ podivil se. „Tak já jsem Oldřicha ošidil a on má neprávem jen čtvrtinu mého jmění?“

„Čtvrtinu? To snad ne. Jen si spočítej, co jsi utrácel ty a co on. Čtvrtinu! Spolkne tě, pane z Lipé, když bude chtít. Teď se to ovšem změní. Je rytíř, to něco stojí, a král mu půjčky vracet nebude. Ale i tak. Oldřichovi to přeju. Jen ať si koupí třeba pět Radmil z Potštejna. Urozený je dost. Jeho otec...“

„Nechceš s tím přestat? Nakonec z něj uděláš levobočka samotného papeže. Ty, miláčku, moc ráda věříš svým báchorkám. Už mě to netěší.“

„To je škoda. Báchorka, které jsem věřila nejpevněji, jsi ty.“

„Já nejsem báchorka.“

Pokrčila rameny. „Co není? Báchorka! Sáhneš si snad na lásku?“

„Jistě,“ zasmál se spokojeně. „Hned. A tady.“

„Pusť.“ Dole bouchly dveře. Richenze zasvítily oči jako číhající kočičce. „Pan rytíř. Popěvuje si, slyšíš? Asi pořídil. Ten není hloupý. Vsaď se,“ řekla jasnozřivě, „že zítra s námi jede na Zbraslav.“

Zbraslavské slavnosti

Loďky se posouvaly zvolna proti proudu. Pan Oldřich Pluh si stačil za kuropění opatřit vlastní a ještě ji dát potáhnout vzácnými látkami. Přeplatil veslaře pana z Valdeka, o kterých se vědělo, že jsou nejobratnější a vždycky se dokážou držet v nejbližším okolí královské lodi. Pan Vilém teď stál na břehu, stíhal vzdalující se plavidla žalostným pohledem a láteřil na šetrného panoše, který je nevyplatil předem. Pan Pluh ano. Předem a hotově. A ještě jednou tolik slíbil dodatečně. Cítil se nádherně a jeho pohodu nijak nezkalilo ani vědomí neodvratného hněvu pana maršálka. Oldřich neměl oč přijít. Pan Vilém ho stejně čítal k čeledi pana z Lipé, čímž míra jejich sympatií byla dána jednou provždy.

Oldřich měl dobrý důvod, proč se držet poblíž krále, jehož náhlá příchylnost, kterou vzplál k nejnovějšímu rytíři české země, leckoho popouzela. I když její příčina sotva byla tajná. Honosná výbava pana Oldřicha Pluha mluvila za všechno. Jindřich z Lipé s královnou vdovou v lodici, která se držela mimo hlavní proud, ho pozorovali s pobaveným zájmem. Richenza se dovtípila první.

„Tak se mi všechno zdá, že páni z Potštejna předvádějí u dvora sestru," prohodila, když Oldřichovi veslaři se tlačili ke královské lodi až neslušně. „A náš Oldříšek se touží předvést zase jí."

Jindřich se obrátil a zapátral pohledem mezi dojíždějícími čluny. „Páni z Potštejna jsou tu sami."

„Pak tomu nerozumím."

„Ale ano. Královská přízeň je opojná." Jindřich si povzdechl. „Bývaly doby, kdy jsem i já jí míval zapotřebí. Určitě jsem si nepočinal skromněji."

„Ale ty jsi byl pan z Lipé. I když chudý."

„On je zas bohatý, i když jen Oldřich Pluh."

„Nemůžeme blíž?" zeptala se Richenza se zábleskem v očích.

„Ne," odpověděl stroze. To víš, že kvůli Oldřichovi. Jsem snad slepý? Z Jana se nám stal krásný chlapec. Moc krásný, opravdu. Stál

vpředu na lodi a vůbec si nevšímal té tlačenice, nepřítomný a zasněný. Zkřížit mu cestu, to bys asi chtěla. Aby viděl, jak půvabně vypadáš v té prosté bílé říze, kvůli které jsme se hned ráno pohádali. Byla moc tenká. Skoro průsvitná. Vůbec nevhodná pro takovou příležitost. Prý bílý vdovský šat. A zavití? Ohradila se. Po třinácti letech? To by se přece nehodilo. Ano, vždycky se hodí to, co se hodí jí. Ale teď krále nepředjedeme. Ne. I kdybys to chtěla jen natruc Elišce. To mě sice už neuráží jako muže, ale zato je to o to nebezpečnější.

Král asi ucítil upřený pohled v zádech, protože se otočil a zadíval se na Richenzu lichotivýma očima. Nepozdravili se, jen se dívali. Jindřich pocítil cosi jako záblesk sympatie k Elišce, která vstala, přešla k manželovi a obrátila podezíravou tvář dozadu.

Richenza se usmívala docela stejně jako předtím. „Jsi krásná," řekl Jindřich smutně. „Kdo chceš, aby si to uvědomil?"

„Ty," zavrkala tichounce. Naklonila se k ruce, kterou v rozčilení svíral na okraji lodi, a pokryla ji hebkou dlaní. Poslední pohled ke královské lodi, posměšný, vítězný - a celý zbytek cesty si už nevšimla nikoho jiného než jeho. Ale Jindřich přes její hlavu dobře viděl, že král Jan z ní oči nespustil.

Oldřichova loď zůstala pozadu a pak se k té přední připojila z druhé strany. Tentokrát byl odměněn. Dvě dívenky stěží čtrnáct let a těsně u zábradlí ta, kterou hledal. Dívala se do vody a nevšímala si štěbetání svých společnic.

„Radmilo," řekl Oldřich tiše. Byl tak blízko, že stačilo vztáhnout ruku a dotknout se jí. Snad i obejmout.

„Ty," vydechla a v jejích očích byl úlek. „Co tady děláš?"

„Jedu na Zbraslav."

„To nemůžeš! Já ... Nečekej, že já ..."

„Nečekám nic. Jedu tam na pozváni krále."

„Prosím tě, jdi teď pryč."

„Má přítomnost se tě přece netýká. Přestaň se bát."

„Kdyby tě uviděli..."

„Tak mě uvidí. Já se neskrývám, nemám proč." Chvíli sc na ni díval. „Jsi velice krásná," řekl pak. „Vypadáš přesně tak, jak má vypadat urozená panna v královské službě."

„To je lichotka?“ zeptala se nejisté.

„Nevím.“ Urozená panna. Jednou urozená choť. Jeho myšlenky zalétly zpátky k dřevěné tvrzi. Zuzanka hrozně nesvá v panských šatech, které tak obezřele vybíral. Když přijel za týden, už byla zase v podkasané sukni. Nečekala ho. Zděšeně vykřikla a honem se běžela převléknout. Šel jí pomoci. V těch šatech ji už neviděl. Odjel dřív. Šerá síň tvrze ještě voněla dřevem. Jejich lože bylo širší než pelíšek, ale touha byla táž. I její oči. I líbezné tělo maličké kouzelnice, jen nepatrně proměněné uzrálým plodem jejich lásky.

Opouštím tě a odcházím, ale jsi moje. Vrátím se. Jsi moje. Čarodějné slovo jedenkrát už nahradilo čarovnější vždycky. Vždycky tě obejmu a políbím. Vždycky tě protknu silou touhy. Vždycky už čekej. Vždycky přijdu.

Odcházel ve spěchu. „Vrátím se.“

„Já vím.“

Plakala a její slzy mu protékaly mezi prsty, když při loučení schýlila tvář k jeho ruce. Sukně a živůtek ležely pohozené v nohách lože jako na louce pod šípkem. Bezpečně věděl, že v nich půjde ven a bude se dívat za obláčkem prachu, značícím stopu, kudy ho ponese cválající kůň. Ty šaty pro paní zůstanou v truhle. Skřítečku! Jak tě za to miluju! A jak je mi smutno. Protože jsem rytíř a má choť nemůže chodit bosonohá. Ale má láska zato smí být má.

Shledal, že se Radmila zardívá pod jeho upřeným pohledem, a odvrátil oči. Teď se mě zeptá, pomyslel si zmateně. Přece v nich musela objevit tu druhou.

„Měl jsi divné oči,“ řekla a neúspěšně se pokusila zakrýt zachvění hlasu. „Ještě chceš, abych s tebou utekla?“

„Ty bys šla?“ zeptal se s úžasem.

„Nevím,“ zajíkla se. „Bojím se. Teď už i tebe.“

„Nemusíš.“ Vztáhl ruku a dotkl se jejích prstů. Chvíli je držel, ale neříkaly mu nic. Naklonil se přes okraj lodky a opatrně políbil jeden po druhém. Byly chladné, útlé a pěstěné. Lodka se zahoupala. Pustil ji a posadil se, skoro vděčný za to vyrušení.

„Jestli se s tebou kdy ožením,“ řekl rychle, než se mezera mezi nimi rozšířila, „pak jen se souhlasem tvého bratra. Anebo vůbec ne.“

Zasmušile se zadíval před sebe. Jeho veslaři rychle ztráceli pole, když je nepobízel. „Neujížděj," promluvil vedle něj nečekaně pan z Lipé. Vzhlédl. Jeho loďka plula podle vyšperkovaného člunu hradecké královny. „Víš co? Přijmi mě k sobě. O Její Milost se už postará její zeť." Pokynul Jindřichovi Javorskému a obratně přestoupil na Oldřichovu loď. „Zaraz je," přikázal mu, jako by tu byl pánem on. „Pojedeme až vzadu. Musíš se smířit s pány z Potštejna. Těžko bys to dokázal sám a mrtvý ženich není žádný ženich. I kdybys Mikuláše zabil v božím soudu, těžko si nějaká panna pamětlivá své cti může vzít vraha svého bratra."

„Nemíním .. .," ozval se Oldřich rozpačitě. Vzpomínka na skřítečka ho zdržovala od konečného rozhodnutí.

„Když nemíníš, tak na ni nedotirej," řekl pan z Lipé vážně. „Ta loď, to nádherné vystrojení, draze koupená královská přízeň ... Vzpamatuj se přece, Oldřichu. Býval jsi jiný."

Oldřich na něj krátce pohlédl. „Ty jsi byl také jiný, pane," prohodil, naklonil se přes okraj člunu a zamyšleně pozoroval svůj obraz ve vodě. „Před Týřovem."

Jindřich se zarazil. „Je to tak znát?"

„Pro ty, kdo s tebou žili den co den? To jistě, pane."

„Kde je tu podobnost? Byl jsem první muž v zemi a závistníkům to pilo krev. Ale ty? Můj panoš a rytíř bez erbu?"

„Ty jsi byl příliš vysoko a já zase příliš nízko. Protiklady se podobají nejvíc."

„Dejme tomu. Byl jsem v Týřově půl roku a ty na Potštejně všeho všudy den. Neříkám, že ten den nebyl horší, i když si to stěží umím představit. Ale budiž. Nepoznal jsem všechnu hrůzu světa. Poznal jsem jen svou vlastní smrt."

„Já taky, pane. A nemohl jsem ani snít o pomoci."

„Ani dnes mi neřekneš, co ti udělali?" zeptal se Jindřich tiše.

Oldřich se k němu obrátil naplno a studeně se usmál. „Ale ano. Proč ne? Pan Mikuláš mě dal rozčtvrtit. Pamatuju se jen na vzdalující se koňské zadky . .." Hlas se mu přece jen zadrhl. „Vidíš, i teď," pokračoval celkem vyrovnaně. „Řadu měsíců jsem se bál i jen vzpomenout. V noci jsem se probouzel zbrocený potem. Prý mě slýchali i křičet ze spaní. Nevím. Nevím ani, jak jsem vyvázl.

Probudil jsem se v chatrči u jedné čarodějnice. Dva mladí lidé mě našli mezi ostružiním. Jak jsem se tam dostal, mohu jenom hádat.“

„Tím spíš,“ řekl pan z Lipé a odmlčel se.

„Co tím spíš?“

„Dokážu tě chápat. V té chvíli v týřovské mučírně jsem i já byl bez pomoci. Mrtev. Bez milosti, zrovna jako ty. A právě proto. Moje jediná touha je - pryč. Pryč ode všeho. Pryč k tichému domovu. Bez krále. Bez dvora. Bez hodností. Nemůžu. Ještě ne. Ale až nastane ta chvíle, nezaváhám ani na vteřinu. Proč ty? Miluješ tolik tu pannu? Ano, i to bych dovedl pochopit, ale . . .“

„Ne, nemiluju ji,“ řekl Oldřich k jeho i svému překvapení a s údivem shledal, že je to nepochybně pravda. „Všechno se ve mně zlomilo. Šťastná smířlivost. Láska. Ne, nemiluju a nesmířím se. Nikdy. Té touze neporoučím. Musím být víc než oni. A budu.“

Jindřich mu mlčky položil ruku na rameno. Ano, právě tak to bylo kdysi s Valdekem. Ukázat mu! Já, žebrák, který si vzal jeho sestru. Kvůli věnu. Nebral si ji jen kvůli věnu a měl ji rád, ale ...

Vrátil se pohledem k té, která v jeho životě byla rovna slovu Láska, a pocítil hlubokou vděčnost. „Nic ti nevyčítám, Oldřichu,“ řekl tiše. „Nemám proč. Chtěl bych tě jen varovat. Ukázat *jim* není cíl života. A když, umřeš jednou nespokojen, marný a nešťastný.“

„Zapomínáš, že moudrost pana z Lipé se vždycky nehodí pro Oldřichy Pluhy,“ usmál se Oldřich hořce. „Vlastně nikdy.“

„Tvá touha tě může dovést od Potštejna k Týřovu. Poslední chvíle, můj milý, je úplně stejná. Úplně. Pro pána jako pro raba.“

„Ne, já nebudu tak důvěřivý,“ řekl Oldřich suše. „Jedna výstraha mi stačí pro život.“

Valdekova loď je zvolna dotahovala. Pan Vilém stál na zádi, zamračený a přísný, a díval se upřeně před sebe. Jako by neviděl nevěrné veslaře na vyšperkovaném člunu. Bez pozdravu je minul a beznadějně se pokusil probít hemžením kolem královské lodi.

„Aspoň to,“ řekl pan z Lipé s úsměvem. „Bude si myslet, že jsi veslaře najímal pro mne. Já už to unesu. Pan z Valdeka je nebezpečný nepřítel. Ty, hochu, jsi ještě moc malý pán, abys ho popouzel.“

Oldřich jen mlčky pokynul ke korouhvi nad svou hlavou. Jindřich zvedl oči. „Myslel jsem, že jezdíš pod ostrví," podivil se.

„Ta mi nepatří. Jsem, co jsem, a tak buď zvítězím, anebo padnu. Nebudu se přetvařovat. Aby se mi po straně posmívali, že se chci s ronovskou ostrví vloudit mezi pány? Leckomu by to možná bylo příjemnější, ale budou mě muset přijmout tak, jak jsem. Jsem Oldřich a říkají mi Pluh. Víc o mém rodu nikdo neví. Leda bych se chtěl vydávat za drobného vladyku. Koupil jsem nedávno vesnici s tvrzí, Plužní Žďár. To se dá docela snadno změnit, v listinách se jména komolí ještě daleko hůř. Tak proč ne Žďár Pluhův? Tamější zemani bývali ve službách pánů z Hradce. Jenomže i kdyby se nakrásně časem zapomnělo, že Pluh je přezdívka, a ne rodové jméno, pro pány z Potštejna to stejně není dost. Copak by Radmilu dali svému zbrojnoši? Ne. Jsem, a chci být, co jsem. Plužní Zdár mě opravňuje k tomu znaku, což uznal i sám král."

„Hledal jsi dlouho tu podivuhodnou vesnici?" zeptal se Jindřich vztekle. Mezek. Tvrdohlavec jeden. Kdyby je aspoň už nedráždil.

„Dlouho, pane."

„Vlastně . . ." Ovšem. Pluh. Jindřich se rozesmál a zlost ho docela přešla. „Máš pravdu. Zhrdl jsi ostrví pro knížecí znak. Paní Richenza bude spokojená. Taky jedna z jejích báchorek, víš? Pánům z Potštejna naznačila, že jsi vlastně Přemyslovec. A jak vidím, ty se k tomu znáš." Oldřich zvedl překvapeně obočí. „Prapředek královny Elišky se nazýval Přemysl Oráč," pokračoval Jindřich rozmarně. „Pluh k němu patří, nezdá se ti? Míříš vysoko." Zvážněl. „Chceš pobuřovat tím selským znamením na panské korouhvi? Stěží na pár let. Co je má ostrev? Osekané dřevo. Znamená nejspíš, že kdosi z mých pradědů rubal v lese stromy. V nejlepším případě slézal někam do štolv.

Bojovník, ženoucí na vítěznou zteč nepřátelské hradby, musí mít pořádný žebřík, víš? Po ostrvi by se moc vysoko nevyšplhal. A Hrabišici? Hráběmi se snad bili rytíři? To ještě mlčím o Valdekově svini. A nikdo z nás není malý pán."

Při druhém břehu se zvolna plazila loď pánů z Potštejna. Už se nemohli omeškávat víc, i když se jim zrovna nechtělo na oči panu z Lipé, který se tak beze všech předsudků plavil pod *pluhem* zbrusu

nového povýšence. Dnes ho viděli prvně po roce. Zprávu o jeho návštěvě na Potštejně jim přinesla už Cilka. Ale raději by se vyhnuli.

Pan Oldřich Pluh si jich nevšímal, zato pan z Lipé zlomyslně pobízel veslaře k rychlosti, která postačovala k tomu, aby jim na Zbraslavi odřízli cestu k přístavu. Snad by se dalo proklouznout. Už tam skoro jsme, a než naberou rychlost. .. Póta s Mikulášem šeptem vydali příkaz, jejich loď prudce vyrazila, předjela tu pobuřující korouhev a s nebezpečným zahoupáním se stočila k přístavišti. Vyhráno!

Zmýlili se. Únikový manévr se přes všechnu jejich snahu nezdařil. Loď pod korouhví s pluhem sice zůstala poslední, ale přirazila ke břehu tak přesně a hbitě, že pan z Lipé vystoupil současně s nimi a už se stěží mohli tvářit, že ho nevidí. Oldřich se váhavě připojil k boku pana podkomořího.

„Chtěl jsem být u vašeho prvního setkání," prohlásil pan z Lipé bez obvyklých kliček a zdvořilostí. Ostatně na ně nebyl čas. Zdrželi se daleko za ostatními a královské slavnosti nečekají. „Nechci, aby se moji přátelé bili na potkání. To, co se stalo, nemusím opakovat. Všichni to víte líp. Vím a ručím vám svou ctí za to, že pan Oldřich nikdy nemínil svést nepočestně pannu Radmilu, a dnes vám i on může stvrdit slovem rytíře, že to ani v budoucnosti neudělá. Mstili jste zneuctěnou čest. Že omylem, za to může spíš lehkovážnost těch dvou mladých lidí než váš úsudek. Kdo z otců a bratrů by neuvažoval stejně? Dlužíte omluvu nejenom vy jemu, ale i on vám. Snad lze tedy upustit od obojího. Pan Oldřich souhlasí. Smím doufat, že i moji drazí přátelé, páni z Potštejna?"

„Drazí přátelé" se na sebe podívali. Pan z Lipé se svým obvyklým přehledem a výmluvností uhladil cestičku skoro na skluzavku. Stačí se pohnout, a sjedeme bez námahy tam, kde nás chce mít. A kde je žádoucí, abychom byli. Bývalý *rab* se těší přízni samotného krále a bylo by víc než mrzuté, kdyby vyhledával pomstu.

Páni se uklonili a promluvil Póta, zatímco Mikuláš nedokázal odvrátit pohled od *tobo*, který se přes smířlivou řeč pana podkomořího tvářil náramně upjatě. Rok. Vzpomněl si na poslední urážku, zrudl a rychle se ovládl. Rytíře nelze zbičovat a rvát čtyřmi

koni. Zbývá jen smír anebo boží soud. Ať rozhodne Póta. Je uvážlivější.

Póta se nerozmýšlel. V tom narovnání zatím měli vrch, a zůstane-li to tak, tím líp. „Já i můj synovec jsme už zapomněli, jde-li o to," řekl rychle. „Souhlasí-li pan rytíř, smažme to."

„Jmenuju se Oldřich Pluh," prohlásil Oldřich suše. „Nemusíš se rozpakovat toho jména použít, pane z Potštejna."

Zakoušel prazvláštní pocity tváří v tvář svým vrahům. Pan z Lipé ho svým prohlášením zaskočil, i když samozřejmě nemínil udržovat otevřené nepřátelství. Co! On že dluží omluvu? I on? Tu chvíli před rokem měl před očima stejně jasně jako Mikuláš, jehož pohled ho ani na chvíli neoklamal. Rab, zbitý panským bičem a roztažený na zemi k potupné, strašné smrti. Prožil ji. Žádný odsouzenec se neprotrpěl dál než on. Prožil ji možná bolestněji o ten krutý návrat k životu. O ty měsíce trýznivého umírání. O beznadějnou nemohoucnost, v níž s trpícím tělem strádala i duše a možná víc. Muka. Hrůza z nebytí. Zdesetinásobená smrt. Co o tomhle mohou vědět páni z Potštejna? Omluva? Padnout by měli na kolena. Padnout a prosit.

„Pak je vše v pořádku, aspoň doufám," prohlásil pan z Lipé spokojeně, zatímco se do Oldřicha zabodával pohledem vpravdě baziliščím. „Podej si, Oldřichu, ruku s panem Mikulášem, a můžeme jít."

Oldřich sebou trhl a zbledl, jako by na něj sáhla smrt. Také Mikuláš vrhl na strýce pohled napůl prosebný a napůl rozhněvaný. Póta, který neměl zábrany, protože koneckonců to byl on, kdo tenkrát zachoval Oldřichovi život, se obrátil k panu z Lipé. „Jsem starší," řekl usměvavě. „Snad by se hodilo líp ..."

„Ne." Pan z Lipé prozkoumal rychlým, zpytavým pohledem všechny tři přítomné. „Chci to a na tom trvám. Mám už takové rozmary."

Spojeni očima, Oldřich a Mikuláš pokročili blíž a jako na povel vztáhli k sobě ruce. „Upřímnost je nade všechno," zahlaholil pan z Lipé bodře. „Ta tryská ze srdce. Tak vřelý stisk jsem si ani nepředstavoval. Pojďme už. Bojím se, že mše dávno začala." Vzal Oldřicha kolem ramen a rychle ho odváděl. „Máš rozum?" sykl

zlostně. „Byl jsi v Potštejně na návštěvě. Cos tam chtěl? Pobít je s celou čeládkou?“

„Ne,“ zamumlal Oldřich. Barva se mu zvolna vracela do zsinalé tváře. „Já ... Děkuju ti, pane. Už je mi líp.“

Jindřich dobře věděl proč a střežil se obrátit, aby se jeho pozornost nedotkla Mikuláše, který si za nimi třel pohmožděnou ruku s výrazem skutečného zděšení. „Tak vidíš,“ řekl Póta. „Měl jsem strach, že zařveš. To by byl konec. Pan podkomoří vás naštěstí přerušil včas.“

„Přece si nevšiml!“ vyhrkl Mikuláš a zamračil se.

„Ne, to určitě ne,“ zamlouval Póta honem svou vlastní řeč. Leda by byl slepý, miláčku. Zkroutil ses jako had pod stiskem té neúprosné ruky. „Bolí to moc?“ zeptal se s účastí.

„Nikdy bych nevěřil, že má takovou sílu,“ zajektal Mikuláš sklesle a zlehka pohladil pochroumanou pravici. „Chtěl mě urazit!“ vzplanul najednou. „Já ho zabiju! Přece jenom ho...“

„Buď zticha. Vrátil ti aspoň něco a je spokojen. Pan z Lipé čertovsky dobře rozumí své věci. Jenom si vzpomeň. Kolikátý díl to asi byl těch radovánek, které jsi mu loni poskytl? Nebo by ti bylo milejší pana Oldřicha Pluha odprošovat?“

„Nikdy.“

„Tak vidíš. Pojď, ať se ti moc netočí kolem Radmily.“

„Pluh ve znaku!“ ušklíbl se Mikuláš. „To udělal schválně, nebo je tak pitomý?“

„Schválně, můj milý,“ řekl Póta vážně. „Na pana Pluha ať si radši každý dá dobrý pozor. Ty, Mikuláši, první. Pojď.“

Radmilu objevili ve společnosti královniny důvěrnice. Její dvě svěřenky klečely až u oltáře s královskou rodinou. Radmila vyměnila s bratrem prchavý úsměv a dál se věnovala nové přítelkyni. Panstva byl plný kostel. Sebeurozenější společnice by tam jen darmo zabíraly místo. Páni z Potštejna se nicméně ještě vtlačili dovnitř. Nádherný letní den je nelákal a rozhodně se nemínili dát nadále zahanbovat. *Ten* se tam určitě dostal s panem z Lipé.

Měli pravdu. Oldřich stál hned u dveří a zamyšleně pozoroval obě dívky. Gertrudu ovšem znal, už z doby, kdy docházela tak pilně do domu pana z Lipé. Pan podkomoří si samozřejmě neodpustil tu

narážku. Tvá Radmila dostane dobrou školu. Dostane, opravdu? Tím hůř. Anebo lépe? Urozená choť by měla být počestná. Nic, pryč s těmi úvahami. Nikdy ji nechci nepočestně svést. Pan z Lipé to slíbil za mne a já jsem neodporoval. Svedu tvou sestru a tebe zabiju, tak jsem to měl říci, ale už je pozdě. Nic z toho neudělám. Přijal jsem Mikulášovu ruku. Jsem rytíř, víc než nějaký vladyka, ale přesto mám svého pána. Bez pana z Lipé nejsem nic a nehodlám to zapomenout.

Pan z Lipé ho ztratil celkem záměrně. Z Potštejnů už nešel strach a jeho místo bylo mnohem dál. Tak vpředu, kam rozhodně neměl přístup Oldřich Pluh. Minul i pana z Rožmberka, který se nijak netlačil mezi hodnostáře, a vlídně se usmál na Kateřinu po jeho boku. Tvářili se šťastně. I při slavnostní mši se kradmo drželi za ruce. Jen začni nějakou lichou hru, pane Zajíci. Jenom si začni, bez opory. Ani Strakoničtí nevypadají na to, že by ještě vyhledávali třenice. A Mikuláš Opavský... Vyměnil úsměv i s mladým vévodou, který se držel mezi slezskými knížaty, shromážděnými kolem Richenzy, a protlačil se k ní.

„Smiřoval jsem Oldřicha s jeho příštím švagrem," odpověděl potichu na její vyčítavý pohled.

„Proč jsi ho nepřivedl sem? Přece víš, jak je urozený, a.. ."

„Kš," okřikl ji šeptem. „Nezlob." Našel pod pláštěm její paži, výmluvně po ní sjel volným rukávem až k rameni a stiskl. „Tohle snad stačí," dodal pro jistotu, aby své výstraze dodal váhy.

„Vůbec ne," špitla, přivírajíc zelené oči. „Máš tu koně? Lodí to bude domů trvat strašlivě dlouho."

Pustil ji a zamračil se. Tohle mi dělá schválně! Chvíli mu trvalo, než se soustředil, jat proti své vůli ďábelsky vyvolanou představou milostného přítmí. Honem se zadíval k oltáři. Neušel mu Eliščin černý pohled, který na něj upřela s netajenou nenávistí. Proč pořád? Ne, Richenza rozhodně neměla jezdit z Hradce. Neměla. I Eliščin choť král Jan ji chvílemi vyhledával lichotnýma očima. Eliška, nikdy zvlášť půvabná, už zase byla znetvořena přicházejícím dítětem. A měla bystrý zrak. Janův zájem jí jistě neušel. Kdoví, jestli nevěděla i o včerejší návštěvě. Je schopna předpokládat, že Richenzu výhodně půjčuju. Králi! Na okamžik vzplanul při té představě, ale rychle se

ovládl. Ne. Tisíckrát ne. Nevěřím, že by mě podvedla. Nikdy s nikým.

Opodál, hned za královskou rodinou, stáli dva uherští velmoži. Richenza zatahala Jindřicha za rukáv. „Svatba," zašeptala. „Karel Robert požádal o ruku královy sestry. Proto obě přijely tak nahonem."

„Ano," řekl jen. Dosud soustředěně vnímal Eliščin pohled, který se na něj upíral jako nepřátelská výzva.

„Ty jsi to věděl!" Ztlumila výbuch hněvu, aby ho slyšel jen on. Na její tváři zůstal neměnný snivý úsměv a oči se pobožně dívaly k oltáři. „Jindřichu! Jak jsi mi to mohl zatajit?"

„Nic nevím," odpověděl stejně tiše koutkem úst. „Odpusť. Nevím, proč by mě to mělo zajímat."

Richenza hluboce vzdychla a sklonila tvář do sepjatých dlaní. „Jsi balvan," sykla mezi prsty. „*Mne* to zajímá."

Už neodpověděl a sledoval bohoslužbu, čím dál tím mrzutější. Zbraslavský opat od oltáře co chvíli vyslal k Elišce důvěrný úsměv, jako by ji chtěl povzbudit. Při čem? Proč? Valdek stál ve stínu v boční lodi a nespouštěl z ní pohled, žhavý něhou a výčitkou. Jenom král nesledoval němohru za svými zády. Roztěkaně se rozhlížel, jednou se usmál na Jindřicha, třikrát na Richenzu a pět úsměvů vyslal někam do hlubin chrámu, patrně Kateřině z Rožmberka. Jindřich si všiml, že se zarděla a její choť hněvivě svraštil obočí. Můj milý králi! Hledáš někoho jiného, to je jasné, tvůj pohled pořád roztržitě bloudí sem a tam, tak nepopouzej, ano? Pan z Rožmberka má královské laškování asi v takové lásce jako já. A už vůbec se vedle Elišky neohlížej po jiných ženách, smím-li ti radit. Ne, nesmím. Jsem jen pan z Lipé a ty jsi český král. Díváš se po ženských, zatímco černé pohledy za tvými zády splétají smyčku. Na koho? Nejspíš ještě jednou na tvého přítele Jindřicha. Tak už se vzpamatuj. Nebo zas řekneš ano?

Tentokrát se pan z Lipé výjimečně mýlil. Snad že ho žárlivé vidiny zaslepovaly odjakživa, ztrácel soudnost tváří v tvář obdivným pohledům, určeným pro Richenzu, a okamžitě propadal škarohlídství. Králův pohled sice vytrvale bloudil po tvářích přítomných žen, - jak by ne, ani pan podkomoří nebýval dřív jiný -

ale myšlenky, které se mu honily hlavou, byly tak královské, jak jenom v jeho postavení bylo možné. A vůbec, ani zdaleka se netýkaly jeho choti.

Vzal na vědomí tvrdou skutečnost, s výsledky jarního narovnání se celkem smířil, ale osten v něm zůstal. Kupodivu byl namířen ne proti odbojníkům, ale proti té, která byla vlastní příčinou všech různic a svárů. Eliška ho naučila posuzovat význam žen i jinak než podle tváře.

Paní Kateřině se dvořil po celé tři týdny, které v dubnu strávil na Rožmberkově zboží, ale úplně ve vší počestnosti, jak si žádala zdvořilost. Být nevšímavý k půvabné ženě bylo v zemích, kde vyrůstal, pečetí hulváta a hňupa. A Kateřina se mu skutečně líbila. Krom toho ho zajímala, a možná ještě víc, jako nový jazýček u falešně opuncované váhy. Viola! Eliška sázela u komořího na dávné vášně. Ale se svou novou mladou chotí vypadal dokonale šťastný. Jen králův zájem mu zjevně vadil, ať už byl jak chtěl nevtíravý.

Vášeň! Jsou vůbec jediné lásky? Na cos to chtěla sázet, Eliško? Ano, při pohledu na Jindřicha z Lipé by člověk tomu skord věřil, pomineme-li takovou maličkost, jako je choť, sedm dětí a kupa dobrodružství, o kterých se mluví, krom jistě přinejmenším stejné kupy těch, o kterých se mlčí. A ona, krásná královna vdova? V nejlepším případě je její *jediný* Jindřich aspoň čtvrtý. Ještě to není ani deset let, co jsem prvně spatřil svou choť, a na první pohled jsem věděl - domníval jsem se vědět -, že na jinou se nikdy ani nepodívám. A dnes? Nevěra je mi tak běžná jako každému. Dokonce mám i lásku, o kterou usiluji s neobvyklou vytrvalostí, snad že mi už léta obratně uhýbá. Tak proč by zrovna Rožmberk měl nadosmrti truchlit pro Violu? Vartemberk, bratr paní Kateřiny, býval nejbližší přítel pana z Lipé. A vládla-li komořímu žena dřív, proč ne i dnes?

Takže mám vlastně po starostech. S panem z Lipé už vyjdu nadosmrti, řekl bych. Kráčet od prohry k prohře se mi věru nechce. Už toho bylo dost. Ve dvaadvaceti je nejvyšší čas aspoň na jedno vítězství. Nejen ve fraucimoru. Co zbývá králi v zemi, kterou řídí jiní? Mít zemí víc. Aby byl slušný důvod pro to, že na ně někdo jiný dozírá. Jako v Lucembursku.

Tohle srovnání Eliška ve vzácné shodě ve svými nepřáteli nemá ráda. Jenomže já zase nemám rád, když mě chce za nohu přivázat k přemyslovskému trůnu. Mám-li být králem jenom podle jména, nebudu sedět na zadnici, hrome. I ten nejprozíravější pan z Lipé zašilhal za hranice jenom proto, že potřeboval urovnat domácí poměry. Ale já dobře vím, že záleží na vztazích se všemi kolem i s těmi, kdo s těmi všemi kolem sousedí. Nedat se obklíčit. Věděli to i jejich Přemyslovci. Přemysl Druhý byl rakouský vévoda a Václav Druhý dokonce polský král. Pro syna získal uherskou korunu, aspoň načas. Ale z obklíčení se nevymkl.

Habsburkové se v Přemyslově Rakousku usadili po čertech pevně, takže rakouský vévoda už nebudu. Nebudu ani polský král, přestože si tak pořád říkám. Ale i Jindřich v Korutanech si říká český král. Jemu to není k ničemu a mně? Kdoví. Vypíchnout Lokýtka se mi sotva někdy zdaří, ale zástavní hodnota takového titulu je značná. Leckteré právo mohu odprodat, potřebuje-li někdo posvěcení a není zadobře s Lokýtkem. Jako hned pomezní vévodové. Jistěže to jsou také polská knížectví, ale dobře si pamatuju, jak si Francie nenápadně uždibuje z Německa, i když hraniční území jsou ve formálním svazku s římskou říší. Ve skutečnosti tíhnou na západ. Tak proč ne Slezsko k Čechám?

Ukázal jsem jim schůdnou cestičku. Když jsem Mikulášovi znovu udělil opavské vévodství, dostal svůj statut ve vztahu k českému království. Všichni se usmívali. Chlapec se nezmohl na víc než opsat Václava. Ano, použil jsem listin Eliščina otce. Těch, které vydával slezským knížatům, přes jejichž země vedl most k jeho druhému království. Jen ať si vzpomenou. Já most nepotřebuju, ale oni potřebují svazek, který by je zaštítil dřív, než je Lokýtek spolyká jednoho po druhém. Úplný cizinec, jako jsem já, až od francouzských hranic, má pro ně více půvabu než zpychlý příbuzný, jehož úspěch je zahanbuje. Když bratránek ano, tak proč ne já? Ale Jan Lucemburský, český král? Můj otec byl císař. Taková moc už nikoho neponižuje.

Taky to pochopili. Slétají se pod nejrůznějšími záminkami. Pravda, s Javorským jednám o Hradec a věno Přemyslovny a Boleslav Lehnický je můj švagr a oba jsou lakotní rváči, na těch

nevymluvím nic, aspoň ne hned. Jenomže jejich návštěva bude ostatním divná. A dostanou strach. Strach, aby nezmeškali.

O západní hranici se bát nemusím, aspoň zatím. Naopak: Když jsem Ludvíka Bavora dostrkal na římský trůn, dal mi to všechno hezky po lopatě. Všechno, co z dědictví Václava Druhého připojím k Čechám, ať už Polsko, Míšeň nebo cokoli, mi římský král předem přiznává plným právem. To jsou jen řeči, řekli by ti zde. Možná jsou. Jenomže vítězství získané jen tak bez jakéhokoli požehnání shůry obvykle nepřežije vítěze. Čehož zářivým příkladem jsou právě jejich Přemyslovci. Kde je Polsko a Uhry? Kde je Rakousko?

Na jihu máme Habsburka a s mým východním sousedem se většinou mívá v lásce. A ten zas s Lokýtkem. Karel Robert Uherský, to je klíč k bezpečnosti země, a nepochopil to ani pan z Lipé, ani Eliška. Jako by s Moravou nesousedila ta veliká, mocná říše a v ní král Anjouvec, který mluví francouzsky jako já. Kdysi sok Eliščina bratra. No samozřejmě, proto se budeme za hrob nenávidět, i když se to tak zatraceně nehodí. Veliký Václav Druhý s ním dokonce válčil, on, mírumilovný král mnich. Ale mně Karel Robert nepřekáží. Leda jako potenciální spojenec Habsburků. Pan z Lipé mi to vysvětlil jednoduše. S uherským králem nelze počítat, protože nepůjde proti Habsburkům, stejně jako nikdy nepůjde proti Lokýtkovi.

A to je všechno, Jindřichu? Nejsem tak náročný. Stačí, když Karel Robert s nimi nepůjde proti mně. A toho snad lze dosáhnout. Zvláštní. Přestože je vdovec, nikoho nenapadlo, proč že jsem z Lucemburska povolal obě své sestry. Zdá se jim jedině možné, že i pro moje sestry ta nejsamozřejmější vlast jsou zrovna Čechy. Já jsem se asi nikde nenarodil a ony taky ne. Můj celý život začal sňatkem s Přemyslovnou, zvlášť když můj otec císař nežije. Za nohu k trůnu. To je ono. Přítomnost uherských magnátů ve výroční den pohřbu Eliščina otce berou jako neotesanost a hloupý vtip. Tak nepietní! Taková neúcta k mrtvému králi, který Karla Roberta nazýval uzurpátorem a jehož syna možná právě tihle spolu s ostatními vyháněli z budínského hradu! Ale co, chlapeček nezlobí, nechává nás v klidu, tak může mít své rozmary.

Jen Eliška je zasmušilá. Možná i kvůli nim. Mít tady biskupa! Případnou rozepři by určitě urovnal, je moudrý muž a chápe, a

potom - královskému sňatku má žehnat prelát nejvyšší možné důstojnosti, a ne nějaký mnich. Co dělat. Jan z Dražic tvrdohlavě sebral dvě stě hřiven zlata a s nimi se pošetile šel soudit do Avignonu. Bláhovec! V Cechách by z toho dvakrát zaplatil arcibiskupovi za nejnákladnější obřad královské korunovace, ale tam? To stačí tak nejvýš na podmazání papežova ševce. Kardinál - marný sen. A papež? Cert vzal toho Jindřicha ze Šumburka a všechny udavače s ním. Ten nejrohatější, ohavný, chlupatý čert. Co je to za zemi, když už v ní není ani biskup! Panebože! Styděl bych se sem pozvat přítele. Karel Robert má arcibiskupa. A ne jediného. Naštěstí nepřišel sám a sňatek v zastoupení může posvětit i mnich. Ten můj je aspoň opat. A pěkně bohatý.

Jan ještě jednou zabloudil pohledem k Richenze a znovu se zadíval na obě své sestry. Kterou? O jménu nevěsty se při jednání nemluvilo. Povolal obě, aby se mohl správně rozhodnout. S třináctiletou Beatricí se setkal naposled předloni jako s naprostým dítětem, které si hrálo s panenkami, a o rok starší Marie rostla v klášteře, čas jezdit za ní neměl a tak ji neviděl už osm let. Její vážná krása ho překvapila. Původně myslel samozřejmě spíš na ni, ale teď zaváhal. Mše se chýlila ke konci a pořád nebyl schopen dojít k rozhodnutí. Hrabě Šimon dva kroky od něho také pozoroval obě dívky se zachmuřenou tváří a občas se na krále tázavě zadíval. Reč byla o jedné nevěstě a teď jsou dvě. Ale král se tvářil čím dál tím neproniknutelněji, jen v očích mu občas zajiskřilo, jak se v něm rodila nezbedná myšlenka.

Pan z Lipé nepokojně sledoval ty poťouchlé záblesky, a protože uherský magnát stál mezi ním a králem, mylně je vztahoval na sebe a na Richenzu. Při modlitbě se přeříkával, jak nebyl schopen se soustředit. Pohledy spojené i utíkající, mihotání nezachytitelných i zjevných úsměvů, to všechno v něm budilo dojem splétající se sítě, jejíž smyčky se děsil. Valdek. Eliška. Král. Zbraslavský opat. A co Rožmberk?

Zapátral po něm očima, ale už zazněl chorál, dav se zavlnil a pohnul se k východu. Jindřich podal rámě Richenze, když si předtím nade všechnu pochybnost ověřil, že opat se záměrně vyhýbá jeho pohledu. Měl bych jít za ním a uvést ho do rozpaků. Jenže - proč?

Opat! Sám o sobě nic neznamená a Jan ho v radě trpí stejně jenom z lenosti. Na kutny nedá. Je rytíř.

A dokud Eliška neporodi, tak snadno si ho neomotá. Nejmíň čtyři měsíce máme čas čelit nebezpečí. Je-li. Valdek je maršálkem. Má snad víc možností, než míval, ale ... Násilím se vzpamatoval z chmurných úvah. Byl jsem maršálek a podkomoří, a odvezl mě na Týřov. Záleží na hodnosti? Sám může putovat někam ... Ba ne. Za Vilémem stojí římský král. A Eliška. Ta nikdy nedopustí, abychom ho skřípli. Nikdy ne. A máme vůbec proč? Všude vidím stíny. Stárnu. Jsem unavený. A miluju.

Sevřel pevněji Richenzinu paži. „Brno je královské město," řekl, když vycházeli z chrámu. „Prosím tě, rozmysli si to! Prosím tě!"

Nijak se nepodivila. Snad sledovala jeho myšlenky, jako on často její, pokud mu žárlivost nezatemňovala smysly. „Je blízko Vídně."

„Nedráždi mě," řekl zasmušile. „Přísahám ti, že už mě to zmáhá, přesvědčovat sám sebe třikrát denně, že miluješ jen mne. Kromě toho jsme se s králem Janem smířili a nadále nechci mít s Habsburkem žádné spolky krom vyplácení zástav. Pochop to."

„Chápu to. Nemáš s ním spolky, jen já jsem jeho příbuzná. Mohu se nadít, že mě nenechá v nesnázích, bude-li třeba. Doufejme, že ne."

Jan vyběhl kvapně z chrámu, rychle se rozhlédl a připojil se k nim. „Doufám, že mi opat Elišku uvnitř zdrží dost dlouho," řekl se smíchem. Vypadal vzrušeně. „Chtěla se pomodlit u otcova hrobu. Páni to snad odbudou zkrátka. To není pohled pro ni."

Jindřich se překvapeně ohlédl. Na prostranství před kostelem se uvolnilo. Panstvo se rozestoupilo do špalíru, kterým se teď sem tam procházely obé mladičké princezny. Mladší Beatrix se křečovitě držela Gertrudy, která ji předváděla s kuplířským úsměvem. Dva vousáči z uherské země mohli na nich oči nechat. Chvílemi popoběhli za nimi a zase couvli, dorozumívajíce se výkřiky v rodné řeči, kterým nikdo z přítomných nerozuměl. Za nimi, s křečovitou důstojností a značně rozpačitě, se procházela Radmila s Marií.

„Nechal jsem je vybrat," zachechtal se Jan tiše. „Ať si můj uherský soused nestěžuje, že dostal zajíce v pytli. To je pohled, co?"

Jindřich pohlédl ze strany na Richenzu. Usmívala se. Necítí opravdu ani stín pohoršení, nebo se přetvařuje? Kdo se v ní vyzná.

„Tobě je jedno, kterou si vybere?“ zeptala se.

„Proč ne? Druhou provdám lip, jenomže ještě nevím za koho. Tak ať se snaží. Kterou ceníš víc?“

Richenza se zadívala na dívenky pozorněji. Útlá tmavovlasá Marie s jímavýma hlubokýma očima ji dojala na první pohled. Beatrix byla boubelatá modrooká světlovláska. „Podle mne, nebo podle nich?“

„Váš názor se liší?“

„Rozhodně. Dala bych vždycky přednost Marii. I jako muž.“

„Proč myslíš, že oni ne?“

„Uhersko je plné tmavovlasých žen. Krom toho je Beatrix mladší, ale vypadá vyspěleji. A do třetice, tvá *panna* Gertruda se vyzná ve svém řemesle. Podívej!“

Gertruda právě se smíchem plácla přes drzé ruce, které se k nim vztahovaly, snad jak si uherští magnáti chtěli na nevěstu sáhnout jako na koně při koupi nebo pochválit její průvodkyni plesknutím po zadečku, a odvedla svou svěřenku k Marii a Radmile. Hrabě Šimon se přiblížil s tlumočníkem. Oči se mu ještě leskly po dráždivé přehlídce.

„Beatrix, sladkou plavovlásku,“ prohlásil bez váhání.

„Tak do chrámu,“ zavelel Jan. „Zástupní sňatek vykonáme ihned.“

„Modlí se tam tvá choť,“ připomněl mu Jindřich tiše. Beatrix se polekaně tiskla k Marii. Takové slunné dítě. Přišlo mu jí líto.

„Eliška bude jenom šťastná,“ prohlásila Richenza medově. „Může se pomodlit ještě jednou po novém obřadu.“

„Myslíš?“ zeptal se Jan pochybovačně.

„Doufám s tebou,“ zasmála se. „Je tu bez ní nějak vlídněji a my se s Jindřichem aspoň můžeme těšit z tvé vzácné společnosti.“

„Jsi šťastný člověk, pane z Lipé,“ usmál se Jan. „Tvá ...“ Rozpačitě se odmlčel a honem se obrátil k Jindřichovi Javorskému, který jim mlčky naslouchal. „Tvá tchyně je roztomilá,“ dořekl.

„Je,“ souhlasil javorský vévoda okamžitě a vřele přitiskl její ruku ke svým rtům. „Jsem šťasten, že moje Anežka se jí podobá čím dál víc.“

„Jaká byla Eliščina matka?“ zeptal se Jan.

„Habsburkovna,“ ušklíbl se Jindřich pomstychtivě. „Půjdeme zpátky do chrámu?“

Nešli. Na stupních se objevila Eliška, bledá jako stěna. Opírala se o Gertrudu, která se tvářila jako zosobněná svatost. Podívala se na objímající se královské sestry a pak zamířila ke skupince slezských vévodů. „Podej mi rámě, Mikuláši,“ vyzvala bratrance a teprve pak se obrátila k Janovi, nevšímajíc si Richenzy ani pana z Lipé, jako by byli vzduch. „Jak jsi mohl!“ řekla třesoucím se hlasem. „Tak zneuctít památku mého otce! I klášter, kde .. .“ Zajíkla se.

Jindřich se na ni podíval s pobaveným údivem. Sám cítil pohoršení při pohledu na to čisté mládí, předváděné jako na trhu otroků. Ale zneuctěná památka krále Přemyslovce ho přitom nenapadla. Jak se ho to týká? To Jindřich VII. v daleké Pise měl spíš důvody obracet se v hrobě.

Jan zachoval vážnou tvář. „Jsi rozrušena, drahá,“ pronesl starostlivě a vrhl vyčítavý pohled na Gertrudu. „Sňatek mé sestry s uherským králem poslouží k utužení přátelského pouta. Sama víš, že ještě před půl rokem byl spojencem rakouských vévodů.“

„Smiřuješ se se všemi, jak se zdá,“ odsekla, přejela hněvivým pohledem Jindřichovu nepohnutou tvář a pevněji se zachytila Mikulášovy paže. „Já nezapomínám, kdo jediný nás neopustil v tísnivém postavení. Vzpomínáš? Kdybys mě nechal skutečně vládnout v mé zemi, nemusel by Mikuláš čekat na Opavsko ani den. Mám pravdu, pane z Lipé? Takhle to řekl a zrovna tobě, tuším. Jenomže, ano, zapomněla jsem, že můj choť ve své zemi dosud nevládne.“

„Proč ho ponižuješ?“ ozvala se Richenza nečekaně. „Žádný muž neposlouchá rád, že je pod pantoflem své ženy. A takhle veřejně.“

Eliška zrudla jako krocan, dokonce i Jan se zamračil. „Jednou tě uškrtím,“ sykl Jindřich po straně k Richenze, která se tvářila jako docela způsobná kočička se zataženými drápky. „Včera je pozdě.“

Zasáhl opavský vévoda. „Díky za tvou starost, drahá Eliško," řekl překotně, aby vymazal trapnou chvíli. „Ale křivdíš svému choti. Ve skutečnosti už jsem vévodou. K listinám přivěsíme pečeti co nevidět."

Eliška znejistěla. „A hodnost?" zeptala se nicméně vzpurně. „Jakoupak hodnost ti udělil můj choť za odměnu tvých zásluh? Kdekdo posbíral hodnosti přede dvěma měsíci v Domažlicích. Škoda, že jsi tam nebyl. Asi ses postavil na nesprávnou stranu, Mikuláši. Pro odměny nevěrným na věrné nezbylo."

„Netoužím po dvorských hodnostech," zakoktal zaskočený Mikuláš, který si nemínil nikoho znepřátelit pro soukromou pomstu Eliščinu.

„Proč ne?" vykřikla a zabodla se pohledem do Jindřicha. „Řekni, pane z Lipé. Ty přece rozhoduješ o nejvyšších hodnostech. Zbývá něco pro mého příbuzného? Přemyslovce? Opavského vévodu? Který stál vždycky věrně při svém králi? A vždycky bude stát?"

„Nejvyšší hodnost, Milosti?" zeptal se Jindřich klidně. „Nebo snad nějaký úřad na Moravě? Či v Čechách? Urbura nebo ..."

„Nejvyšší hodnost!" obořila se na něj. „Snad jsi rozuměl."

„Jde-li o zásluhy. . ." Jindřich pokrčil rameny. „Vévoda Mikuláš je bojovník k pohledání. Co takhle úřad nejvyššího maršálka?"

Elišce znovu na tváři naskákaly hněvivé rudé skvrny. Vypadala teď ještě méně přitažlivě než kdy dřív. Jan, který se zlobil na Richenzu za nešetrnou poznámku, se s povzdechem ohlédl po Gertrudě. Pohladil očima líbeznou, nestárnoucí tvář. To je snad škoda, aby zůstala jen společnicí královny. Gertruda se zatvářila odtažitě a poodstoupila k Elišce. Chceš se dát prosit? Dobrá, dokážu to. Ty nejsi královna. Nebudeš na mne aspoň štěkat jako ... Vyčítavě se podíval na Richenzu a zachytil její pohled, pokorný, prosící. Obměkčeně se usmál. Na tu se hněvat. .. Eliška už zase křičela vysokým, přeskakujícím hlasem. Zacpat si uši. Ale nejde to.

„Úřad nejvyššího maršálka je v povolaných rukou. Sám jsi ho žádal pro pana z Valdeka, ne?" Vbodla se do Jindřicha jízlivýma očima. „Ale je mezi námi jeden z nejvyšších hodnostářů který svůj

úřad přijal jen na naléhání ostatních a proti své vůli. Proč ubožáka nezprostit? Nepamatuješ se, pane z Lipé?“

„Jistě, české podkomořství,“ souhlasil Jindřich klidně. „Netušil jsem, že by ho vévoda chtěl.“

„Nechci!“ vykřikl Mikuláš. „Já ,..“

„Buď přece soucitný, Mikuláši,“ řekla Eliška medově. „Pan z Lipé se touží zbavit nepohodlné hodnosti. Nevidíš?“

„Přestaň,“ okřikl ji Jan s nenadálou přísností a vysloužil si za to uznalý úsměv od Richenzy. „Čas ani místo nejsou vhodné ke změnám královské správy. A ty, odpusť mi. . . Zkrátka není to tvá věc.“

Elišce vhrkly slzy do očí. Jindřich, který měl ještě vztek na Richenzu, se chopil příležitosti. „Jistěže o tom nemůžeme rozhodnout hned a tady,“ prohlásil, „ale já s největším potěšením pouštím svou hodnost do rukou vévody Mikuláše. Můžeme to zpečetit v královské radě, ještě než odjedeme na Moravu, Milosti.“

„Na Moravu?“ Eliška se podívala tázavě na manžela. „My jedeme na Moravu? Nic jsi mi neříkal.“

Jan vrhl na Jindřicha pohled skoro vděčný. Vyřídit to tady a nakvap. Nic nemohlo být příhodnější. „Jenom já, drahá,“ řekl láskyplně „Tak únavná cesta už není pro tebe. Neboj se, vrátím se včas.“

„Jak včas?“ vybuchla, zápasíc se slzami.

„Než se narodí náš syn či dcera. Pojď, musíme už jít.“

Ale to je několik měsíců, chtělo se jí křičet. Několik měsíců budeš daleko, s *ním*, možná i s ní! Podkomořství je zapomenuto, pane z Lipé? Ne, není, netěš se. Jenomže teď se neovládám. Nemůžu.

Sklonila hlavu, pustila se Mikuláše a položila třesoucí se ruku na Janovu čekající paži. Vrhl ještě přes rameno uličnický pohled na uklánějící se skupinku, usmál se na Gertrudu a s vážnou tváří zamířil ke kostelu, odkud už slavnostně zněly svatební zvony.

„Půjdeme také, ne?“ Jindřich se obrátil k Richenze, ale vévoda Mikuláš ho zadržel.

„Tos nemyslel vážně, pane z Lipé," řekl chvatně. „Já to vím a nikdy nepřijmu. Neměj obavy. Ale radši už o tom nezačínej. Královna nedá pokoj. Nezavdávej jí záminku."

„Vůbec nechci tak znepokojovat Její Milost," usmál se Jindřich. „V jejím stavu je to na pováženou. Proč bys nemohl být podkomořím? Mám hodnost, která se mi líbí víc. Být přítelem."

„To jsi řekl moc krásně, Jindřichu," prohlásila Richenza sladce. „Budu taky Janovou přítelkyní, ano? Vévoda má pravdu. Té hodnosti se nemůžeš vzdát. Je poslední. Maršálkem je pan z Valdeka."

„Ale já nechci být v Čechách podkomořím. Měl bych moc daleko do Brna. Leda bys. .."

„Ne."

Chvíli se na sebe dívali. Pak se Jindřich obrátil k opavskému vévodovi a řekl vážně: „Z té duše, pane Mikuláši. Myslím to doopravdy. Můj úřad je tvůj."

„To je bláhovost!" vykřikl Mikuláš odmítavě. „Já nemohu. Nikdy jsem nespravoval takový úřad. Nechci. Neumím. Správa vévodství a ještě podkomoří! Přece jsem nezešílel. Nemám potřebný úvěr, znalosti, nic. Měj rozum, pane z Lipé."

„Půjčím ti svého podkomořího, chceš?" usmál se Jindřich. „Či myslíš, že jsem královská města objížděl sám? Nikoli. Sedával jsem v Hradci, pane, a můj úřad se konal sám od sebe. Oldřich má úvěr i zkušenosti. Ber, dokud nabízím."

„To nemyslíš..." začal vévoda, ale Jindřich ho nezdvořile přerušil.

„Přemyslovec nemůže chybět u královské svatby, pane vévodo. Ať si nikdo nedělá vroubky, kolik slov jsme spolu ztratili v ústraní."

Richenza se na něj podívala vyděšenýma očima, když konečně osaměli.

„Co jsi to udělal!"

„Jenom to, co bylo nutné, miláčku. Špatně se ovládáš, způsobila jsi to sama. Ale já nelituju."

„Počkej." Vyvinula se mu. Dva mniši se zvědavě dívali na jejich polibek. „Tady přece ne."

„Seženu koně, kdybych je měl ukrást. Kde je Oldřich?"

„Je rytíř,“ připomněla mu. „Zapomínáš, že není tvůj sluha. A půjčuješ ho jako vykládané sedlo na podkomořského koně pana vévody.“

„Bude rád. Oldřicha to baví, to sis nevšimla? Je přece jenom ...“

„Co?“ vysunula bojovně bradu.

Rozesmál se. „Jistě ne Přemyslovec nebo pan z Lipé. Příliš vznešení a zkažení. Pojď. Jan pokukuje po Gertrudě, Oldřich po Radmile a Mikuláš se chystá k svatební noci s dcerou ratibořského vévody. A já? Jsem už tak starý? Jedeme domů. A hned.“

Koně sehnal jen jednoho. Ale byl to rytířský kůň, který se hnal podle Vltavy bezpečným cvalem, zatímco jezdec v jeho sedle držel před sebou vílu, která dávno ztratila plášť pozemšťanky, a spokojeně ji líbal, nedávaje pozor na cestu. Proč také? I kdyby zabloudili... V předvečer svatého Jana Křtitele i začarovaná noc drží svůj ochranný závoj nad bezpečím zbloudilých milenců.

Jde jenom o trůn ?

Před okénkem bylo vidět hlavu černého koně nebo jen vypjatou šíji, když ho jezdec nutil k pomalejšímu kroku, aby nepředjížděl královská nosítka. Jako by se bál popojet blíž. Eliška se vyklonila ven. Kožich se jí svezl z ramen a ovanul ji mráz. Pan maršálek právě přitahoval uzdu zbujnělému koni, který se toužil proběhnout mezi třpytivými vločkami. Snášely se tiše na střechu nosítek i na zavátou cestu, jako by jejich stopy byly první, které poskvrnily jejich nedotčenou běl.

Eliška se s povzdechem schoulila zpátky do kožešin. Pan z Valdeka okatě předstíral, že ani nezahlédl její tvář. A přece, snad ... že by už ne? - číhá na každou příležitost k tomu pohledu.

„Míjíme Křivoklát," sdělila Gertrudě.

„Nepřespíme tam?"

Gertruda měla sto chutí protáhnout přeleželé údy, ale za nic se jí nechtělo pouštět mrazivý vzduch do teploučkého úkrytu.

„Tak blízko?" zeptala se Eliška pohrdavě. „Tři dny obětovat na cestu! Ne. Až v plaském klášteře. Musíš to vydržet."

„Je to zajížďka." Gertruda nejela na Loket prvně a královnina tvrdohlavost, s níž trvala na jiné cestě, ji popouzela. „Podél Ohře je to blíž."

„Po zamrzlé řece se jede nejrychleji," odmítla ji královna a zamračila se. „Berounka, Střela. Pak už je na Loket skok."

Ohře není řeka? pomyslela si Gertruda zlostně, ale jenom své paní mírně připomněla: „Sotva jsi skončila šestinedělí."

„Ano, skončila." Hlas najednou jak z kovu. Gertruda zmlkla. Za ta léta už dobře věděla, kdy smí Elišce odporovat a kdy ne.

„Chtěla jsem vidět Týřov," promluvila královna znovu sama od sebe. „Aspoň se podívat. A do Plas nesu vzkaz ze Zbraslavi, to přece víš."

„Radši bych nevěděla," řekla Gertruda s povzdechem. Celé spiknutí jí bylo proti mysli. Ne že by Elišce nepřála vítězství, ale

spory o královské žezlo jí vždycky byly cizí a osamělá cesta jenom s Vilémem z Valdeka neslibovala žádné vzrušující zážitky, aspoň pro ni. Kdepak zůstali páni s lichotnýma očima? Chůva. Pár služek. Notář Jan, intrikánský a lstivý příživník, který snad nikdy ani nepohlédl na ženu? I kdyby se jí líbil, a to vůbec ne. Valdekovi zbrojnoši? Jsou ještě neurvalejší než jejich pán. S hradskou chasou se zahazovat nemůžu, jsem přece urozená panna a pověst by šla od úst k ústům. Ani s tím písařem bych neměla. Ale je asi jediný v té zrůdné nudě. Ve vlastním zájmu by měl být mlčenlivý. Je přece klerik, budoucí kněz.

Opatrně si přesedla a na chvíli zahnala postupující rozmrzelost vzpomínkou, která jí rozestřela po tváři úsměv, spokojený a zároveň škodolibý. Chlapečku! Tuhle hru na nic mám snad nejraději. Copak si myslíš? Ze opustím své teplé místečko pro několik tvých přelétavých úsměvů? Já vím, ty jsi také z těch pánů z Lipé. Obejmout, pomilovat a už nic. Hůř. Ten by mě snad i zabezpečil. Ty nemůžeš, i když jsi král. I kdybys mohl, nedbal bys. To ti nebylo dáno. Dnes tu a zítra jinde, neuvidím tě třeba dva roky a tvá choť ... Ne. Obvykle se neohlížím na city žen, ale ji mám ráda. Neudělala bych to, i kdyby nebyla královna, která mě může zničit. A i když jí tím vůbec, ale vůbec nepomáhám. Mezi vámi je konec. Vím to a i ona to ví. Víš to ty? Nebo jsi schopen přijít, jako bys ji objal naposled včera, přijít jen tak a kdykoli, ze zvyku, z rozmarné touhy, třeba i z lásky, kdoví, skoro po roce? K ní ne, můj milý. K ní určitě ne. Eliška Přemyslovna je z jiného těsta než usměvavé dívky, které máš tak rád. Než já, která se přetvařuju, protože ji nechci zarmoutit a protože mě to baví. V mých letech takhle zbláznit samotného krále! V mých letech? Nejsem, starší než ona. A vypadám dětsky. Nevinně. Prostoduše. Jsem krásná. Ona už ne. Byla. Dovedla to líp než já, ale bojím se, že už svou krásu ztratila, rodíc tvé děti. Za to bys ji měl milovat, ale to muži nedovedou. Vyzývavá ňadra a svůdné boky. Po čtyřech dětech? Ostatně ty nikdy neměla. Její krása byla v něčem nepostižnějším. Vůbec nebyla krásná. Její kouzlo bylo v tom, že krásná být uměla.

Teď už to neumí. Či ano? Její tvář se zvolna proměňuje. Ten pohled znám. Do sebe zahleděný a soustředěný. Co ji to vlastně

vede? Cit? Touha po slávě? Po trůnu jejího otce? Nepochopitelné. Proč? Mohla se pobavit jako nikdo. Královna! Mít její možnosti... A chotě, který jak je rok dlouhý, není doma a netýkavý už vůbec ne ... Tvář krásní. Dívám se na ni, jako po každé okouzlena tou proměnou, a žasnu. Věc je jasná, je rozhodnuto. Kdoví co se událo před dvěma roky na Křivoklátě. Kdoví. Vyhodila ho hned zkraje. Podle času, který tam strávil, a podle jejich tváří druhý den. To už jsem viděla sama. Ještě v Praze. Spráskaný pes a velice, ano, velice nespokojená paní. Co udělal? Nebo to nedokázala? Kdoví. Sdílná je jenom někdy a nikdy v podrobnostech. Jako by věděla, že s tímhle bych jí neuměla poradit. Pan Zajíc z Valdeka! Br. Ani po smrti. Netoužím poznat, co je být znásilněna.

Že by tohle? Tohle! Ať už se stalo cokoliv, je rozhodnuto. Znám svou královnu. Ať už je utoužená za ten rok bez lásky, anebo se chce jen pomstít nevšímavému, nevěrnému motýlkovi Janovi či panu z Lipé nebo té jeho couře, s kterou se oba celé léto bavili v Brně, anebo prostě chce být královnou a chlapeček jí překáží, už omrzel, pan Vilém Zajíc je maršálek, je hrdina a přítel římského krále ...

Pan Vilém Zajíc z Valdeka, ano. Ať se stalo cokoliv, už je to rozhodnuto. A už ji nezklame. Jakmile se ona tváří takhle, je připravena čelit všemu. Udělat z noci den, z Valdeka pana z Lipé - to? Že by ještě pořád?

Koňská hlava se v okně objevila celá, ale ne nadlouho. K šíji se sklání tvář. „Týřov," řekl pan z Valdeka stručně a uvolnil výhled.

Nosítka se zastavila. Eliška se předklonila a zadívala se vzhůru k bledému zimnímu nebi, proti němuž se ostře rýsovaly černé obrysy vysoké věže. „Tam?" zeptala se tiše.

Ale Vilém nesledoval její pohled. „Ano, ve věži, Milosti," odpověděl po paměti a upřeně se jí díval do tváře, kterou se přehnal odraz protichůdných citů, které si netroufal zkoumat blíž. Zůstal jen smutek.

„Zkazili, na co sáhli," řekla spíš pro sebe. „Mohl být pokoj. Dál!"

Koně vykročili. Pan z Valdeka si dodal odvahy a snížil tvář znovu k oknu. „Tentokrát, Milosti..." začal.

„Tentokrát!“ vybuchla hořce. „Tvůj Ludvík Bavor! Neví nic lepšího než smiřovat, smiřovat, smiřovat. Nechci se smířit. Smír je porážka. Už nikdy, Viléme. Raději...“

„Máš přece mne,“ řekl něžně. „Já tě nezradím nikdy a . . .“

„Nikdy?“ Rozesmála se, ale nebyl to veselý smích. „Máš krátkou paměť, pane . . . maršálku.“ Oslovení ho uhodilo jako urážka. Eliška přivřela oči. „Zradils mě s mým úhlavním nepřítelem, přestože mezi vámi stála nenávist na smrt. Zradils mě při první příležitosti. Dnes jedeš se mnou. Jak mohu vědět, jaký budeš zítra?“

„To záleží jen na tobě, Milosti,“ vyhrkl. „Jenom na tobě.“

„Dnes přenocujeme v plaském klášteře,“ řekla s tak hrůznou věcností, až se otřásl a zrudl až po kořínky vlasů. „Křivoklát máme za sebou, takže jsme přes půl cesty k cíli.“

Zaváhal. Cynický dvojsmysl. Řekla ho schválně? Nakonec neuvěřil, a přesto, že se mu opět vzdálila do svého cudného příbytku bohyně, pocítil při té vzpomínce vztek. „Dobře jsi mi připomněla Křivoklát,“ odsekl hněvivě. „Moc dobře, Milosti. Vzpomínej lip, než mě odsoudíš. Stál jsem při tobě věrně. To až po návratu tvého chotě ...“

Eliška se roztřásla, těžko mohl posoudit, jestli vzrušením, anebo zimou. „*Mně* jsi sliboval!“ vyčetla mu prudce. „Mně! Co s tím má co činit choť?“

„Jen maličkost,“ odpověděl s vynuceným klidem. „Maličkost, kterou jsi docela přehlédla, bohužel. V druhých nosítkách můžeš najít živoucí připomínku.“

Eliška neodpověděla. Najednou rozhodnuta pohlédla vybízivě na Gertrudu. „Smím si přesednout, Milosti?“ zeptala se Gertruda, vždycky citlivá k nejnepatrnějšímu pokynu. „Zdá se mi, že cesta je příliš dlouhá. Děti jsou čtyři, chůva je nezvládne.“

„Ano, jdi,“ svolila Eliška co nejstříbrněji. „Díky, Gertrudo.“

V nosítkách se uvolnilo. Postávali dlouho, pan z Valdeka se neměl k tomu, dát příkaz k další cestě, i když už byla Gertruda usazena u dětí. Popojel kupředu a znovu se vrátil, jako by se nemohl rozhodnout. „Samotné ti bude zima,“ řekl konečně chraptivě.

„Schoulím se do koutka,“ odpověděla usměvavě. „Takhle vidíš? Je to, jako bychom tu byli dva.“

Mlčel jen chviličku. „Jsme tu dva," prohlásil odhodlaně, přehodil nohu přes sedlo a vstoupil k ní, aniž se dotkl země. „Dva!" A jako sebevrah při střemhlavém skoku bleskurychle rozhrnul její plášť a vztáhl lačné ruce, očekávaje trest v zápětí.

Nepřišel; Eliška se mu schoulila do náruče a vzlykla bez slz - ty přece jen nedokázala -: „Viléme!"

Držel ji opatrně v objetí a chvatně vzpomínal na tu překaženou noc. Nesmím. Nesmím se už dát svést překotností své touhy. Takoví panáčci, jako je její choť nebo pan z Lipé ... Měl jsem se poučit, co od milence očekává jemná žena. Měl. Ale doma jsem to nikdy nepotřeboval. Eliška Přemyslovna není paní z Valdeka. Je královna a zvyklá na pošetilé rytíře, kteří ženské kráse holdují složitěji.

Jeho ruka poslušně zabloudila pod plášť hebkým dotykem. Eliška, která čekala krutý stisk pomstychtivé vášně, bezděčně zatajila dech a vzrušení ji nečekaně prostoupilo od hlavy až k patě. To, co s Janem bývalo samozřejmé, se tady stávalo zázrakem. Slzy? Vzlyk štěstí? Touhy? Blaha? Jsem krutě opuštěná. Zavržená. Mám čtyři děti, můj choť už o mne nestojí. Dívá se po Gertrudě. A hůř, po té Rejčce. Na mne už ne,"

Ruka se osmělila. Panovačný stisk, který dřív probouzel její odpor, teď hnětl její tělo do podoby svých snů. Jsem krásná, pomyslela si uchváceně a zachytila druhou ruku, která se sháněla po její. Prsty se chvíli hladově proplétaly, a pak i ji vtáhla dovnitř, chvějíc se při jejím zimavém dotyku. Sálající horko roztouženého těla chlad brzy roztavilo. To lože tu mít dnes, vzdychla potají. Sebenepohodlnější, jakékoli lože ... Cítila slzy stékat z řas po tvářích dolů až k jeho rtům na svém obnaženém hrdle, a ještě níž, rty je sledovaly, ne už tvrdé a neobratné jako tehdy, učily se rychle, přilnuly k nejcitlivějším místům, až sebou prudce trhla, vzpomínajíc na dvouměsíčního synka.

„Ne," vydechla nezřetelně. „Je mi moc zima. To ne."

Beze slova ji zahalil do kožešin, spokojený sám sebou a s hlavou v oblacích. Nosítka? Ne, hněvala by se. Nezkazím nic. Ne, nic už nezkazím. Přitulil její hlavu k svému rameni a s tváří, zabořenou do měkké kožešiny její čapky snil o královském loži.

Vedle nosítek zvolna kráčel jeho černý kůň a občas stočil hlavu, aby na ně pohlédl moudrýma, chápajícíma očima.

„Mohu vám jenom poděkovat, páni," řekl král Jan a násilím potlačil zívnutí. „Pro dnešek končíme." Natáhl před sebe nohy a chvíli lenivě pozoroval špičky bot. Proč nikdo neodchází? „Nadále budu potřebovat jen svého truchsasa a číšníka," dodal s úsměvem. „A..." Podíval se na Jindřicha z Lipé a odmlčel se. Pan z Lipé se tvářil velmi podivně. Jana najednou přešla chuť pozvat ho na večeři. Vstal, odhodlán propustit liknavé pány rozhodněji, ale pan z Lipé ho předešel.

„Cože tu dnes chybí pan nejvyšší maršálek, pane purkrabí?" zeptal se vlídně, ale jeho oči byly studené jako do modra kalený meč.

Vilémův bratr Oldřich ze Žebráka se pod tím pohledem zakoktal. „Snad nějaká nemoc, pane z Lipé. Pokud vím, nevrátil se ještě do Prahy."

„Odkud se nevrátil?" I Jindřichův hlas teď zestudeněl.

Purkrabí se vzchopil. „Co já vím?" odsekl. „Nehlídám ho."

„Škoda."

Pan ze Žebráka protrhl královskou smůlu a rychle se odporoučel. Ale k Janovu podivu se nikdo nehýbal. Jen zbraslavský opat popošel ke dveřím, ale znovu se vrátil a ohlédl se velice podezíravě po panu z Lipé. „Ještě něco jsme zapomněli, otče opate?" zeptal se Jan s nebezpečnou vlídností. „Věnování své choti jsem ti přece už potvrdil. Nebo si dnes přináší nové?"

Konrád sebou trhl, zamulal cosi nesrozumitelného a rychle vycouval ze dveří. „Vidím, že už to víš, Milosti," prohodil teď pan z Lipé ke královu překvapení a v jeho hlase zazněla úleva.

Jan se rozlítil. „Co vím? Nic nechci vědět. Mám hlad. V radě jste všichni mlčeli. Teď chcete besedovat?"

Jindřich vyměnil pohled s nejvyšším komořím a povzdechl si. „Musím tě poprosit, abys vyslechl pana Oldřicha Pluha, Milosti."

„Mohl přece přijít místo Mikuláše. Nač ty obřadnosti?" Jan se rychle rozhodl. „Pojďte všichni," řekl schválně nezdvořile. „Povíte mi to u večeře. Snad vás královský rozpočet ještě unese."

„Neradi bychom rušili tvé soukromí.“ Jindřich násilím zahnal nedobrý pocit. Rytíř nebojuje se ženami. Ale je královna žena? A zůstává štvanec rytířem? „Jistě se těšíš na večeři se svou chotí.“

Jan se na něj nejisté podíval. Elišku neviděl už dobře čtrnáct dní. Ve dne vyjížděl lovit vlky, kteří se táhli až k okolním vesnicím, a večer se královnině komnatě vyhýbal. Trochu i navzdory. Ne jí, Gertrudě. Aby jí ukázal, že není lecjaký hošíček, z jakých si může beztrestně dělat dobrý den. Nechceš? Dobře. Král dvakrát neprosí. Totiž dvakrát snad ano, i desetkrát, ale po jedenácté už ne. Na Elišku moc nemyslel. *Velká láska* ho přešla už docela. Starší žena. Bez půvabu. Hádavá. Nesnáze se kolem ní jenom vršily. Život mohl být příjemný a snadný dokonce i tady. Viděl to loni na Moravě. Ty čtyři měsíce byly jako nepravděpodobný sen, když na ně vzpomínal z Pražského hradu. Na podzim po návratu Eliška ošklivější než kdy jindy, sotva tři týdny před porodem. Obvyklé zmatky. Výčitky. Druhý syn. A hned zase třenice. Jan chtěl Jindřicha po svém otci, ale Valdek se okamžitě rozkohoutil. Přemysl Otakar, to je to pravé, nejslavnější královské jméno. Eliška souhlasila okamžitě. Při křtu rýnští a čeští páni málem tasili meče. Vyhrál to Přemysl. Jak by ne? Lucemburčanů byla jen hrstka. Tak tedy Přemysl... Přemyslovno. Máš, co jsi chtěla. Jenom milence už ne. Chotě, to ano. Občas přijdu splnit svou povinnost, až k tomu nastane čas.

„Elišce - není dobře,“ řekl a uhnul pohledem. „Nepřijde.“

„Milosti,“ hlas pana z Lipé zazněl důtklivěji, „jak dlouho jsi už neviděl svou choť?“

„To je snad moje věc. Nechápu, proč to zajímá zrovna tebe. Obavy, které jste mi střídavě den co den tlumočili v Brně, jsem doufám rozptýlil. Choť, jehož uhranula milovaná žena, by se snad před ní neschovával celé měsíce. Příjemné měsíce, nebýt každodenního připomínání, že králem jsem já, ne ona. Jako bych, pánové, byl! To nejlíp víte vy, a ne moje choť. Ta, jak se na ženu sluší, možná přede. Pokud jde o mne, tak se o to nestarám. Co chcete víc? Mám ji snad bít a znásilňovat? Jenom si řekněte! Anebo udělat toužící milenku z vojevůdce, aby ona, poddajná, poslouchala mne? Jdi, pane z Lipé, nech už toho. Nastaral ses dost. Pojď, zdržujeme pány. Stůl je, doufám, připraven.“

Jindřich ho zadržel. „Zanedbat Přemyslovnu je těžká chyba.“

„Tak tebe to nepřešlo?“ zasmál se Jan zlostně. „Vaše Přemyslovna! Máte i Přemysla Otakara, tak co ještě chceš? Mám plodit další Křesomysly, Vratislavy či Bořivoje? Na to, uznej, je ještě čas.“

„Milosti,“ ozval se Petr z Rožmberka, „prosíme tě, abys zůstal vážný. Nejsme tu náhodou.“

Jan svraštil obočí. „To bohužel jsem nucen chápat, pane komoří. Dal bych přednost tomu, kdybyste na to zapomněli, ale zavázal jsem se k poslušnosti, jak se zdá.“

„Nepřipomínáme ti to často,“ podotkl Jindřich.

„To jistě ne. Obvykle jednáte beze mne. Nač je mne třeba dnes?“

Petr z Rožmberka, který se necítil osobně ohrožen, a proto netrpěl skrupulemi pana z Lipé, promluvil znovu. „Nám vlastně na nic, Milosti,“ řekl suše, „chceš-li být jenom hrabětem z Lucemburku.“

Jan sebou trhl. „Co tím chceš říci?“

„Jenom to, Milosti, že pro muže je vždycky prozřetelné starat se bedlivěji o svou choť.“

„Chápu tě, pane,“ utrousil Jan mrzutě. „Kdyby, tvá choť byla má, určitě bys ji tu viděl po mém boku. Odpovím. Jsem poslušný, přece jsem to slíbil. Přesně to nevím, ale je to určitě víc než deset dní, co jsem vaši Přemyslovnu viděl naposled.“

„A pana maršálka?“ zeptal se Jindřich.

„Valdeka? Chceš mi snad naznačit, že . ..“

„Nic nechci naznačit. Je to už víc než týden, co královnu pan z Valdeka doprovázel na Loket. I s dětmi. Jistě se nenadáli, že to tvé pozornosti unikne tak docela.“

„S Valdekem! Eliška!“ Jan se rozesmál, ale rychle zvážněl.

Vlastně to vůbec nebylo k smíchu. Už pochopil, že to není jen jeho manželské štěstí, co je ohroženo. Nasadil královskou masku, ale Jindřich se rychle chopil jeho paže.

„Ne, neříkej, že o tom víš, nebo žes ji tam dokonce poslal,“ řekl prosebně. „Z nás, co tu jsme, se nikdo nevysmívá nikomu. Jen

trneme. Maličký Přemyslovec s ní a Vilém Zajíc na cestě do Bavorska.“

„Poslal jsem posla,“ prohlásil Petr z Rožmberka a upřeně se díval na krále. Ty, zrovna ty budeš posuzovat moje manželské štěstí. Hrálo v tom také úlohu. Když mladičký synovec Kateřiny, nejvyšší číšník Beneš z Vartemberka, dorazil před týdnem do Krumlova s tou poplašnou zvěstí o vzpouře královny, nechtělo se mu tak velice do Prahy, že poslal na Loket a poslal tam muže chápavého. Jeho panoš se ani nepokusil vejít do hradu, když viděl vyjíždět družinu pana maršálka. Na noclehu v Chebu se od zbrojnošů dověděli víc. Pan Vilém Zajíc jede k Ludvíku Bavorovi. Prý na královský rozkaz. To Petrovi už stačilo. Nerad a rozezlen opustil Krumlov, kde mu jeho mladá chod skoro po roce konečně sdělila to sladké, toužebně očekávané tajemství. Ze všeho nejvíc se mu právě chtělo zůstat s ní. A teď byl tady. „Pan Vilém z Valdeka v noci na včerejšek přenocoval v Chebu na cestě do Bavorska. Prý na královský rozkaz. Král ho nedal, tak tedy královna.“

„Nerozumím.“ Byla to pravda. Skutečně nedokázal pochopit. Milenci, snad, to ano. Ať sebeohavnější představa, byl ochoten to připustit. Ale vlastní žena proti manželovi, tak zjevně ... Podíval se na Jindřicha z Lipé a v jeho očích byla prosba za odpuštění šesti měsíců Týřova. Tak ona? Ale důkazy! „Co chce?“ Znělo to přiškrceně a opravdu měl pocit, že ho někdo rdousí.

„Její děd, Přemysl Otakar, požádal papeže o zrušení svého sňatku. A ještě dávno předtím zapudil svou choť. Stává se to, jsou-li důvody. Zřídkakdy ovšem ze strany ženy. Ale může-li pokládat sebe za dědičku země, má-li v rukou nejen právo platného následníka, ale i dost moci a stojí-li za ní římský král...“

„To Ludvík Bavor neudělá,“ řekl Jan temně.

„Co víš, co udělá? Ludvík Bavor potřebuje jen jedno: mít v Čechách klid. Tím jsme tě porazili my. A teď možná ona zase nás.“

„Nevěřím.“ Jan vstal, tápavě udělal pár kroků a zase se otočil. „Nevěřím!“ opakoval prudce. „Odjela, dobrá. Je uražena, prosím, má proč. I Přemyslovna je žena, aspoň někdy. Byl jsem... Nebyl jsem v poslední době zvlášť pozorný. Snad mohla zatoužit i pobavit se s ctitelem. Není to zrovna potěšující, ale lidské. Odmítám cokoli

jiného. Co! Korunovaného krále zahnat ze země? Ona, královna? Nevěřím.“

Páni se po sobě podívali. Pak promluvil Petr z Rožmberka, velice mírně, ačkoli i on měl dobrou příčinu nedůvěřovat královně. Ale o tom Jan snad nevěděl a nejvyšší komoří platil za nestranného. „Ani my bychom raději nevěřili, Milosti. Snadno nás přesvědčíš. Budeš-li téhož názoru, i až vyslechneš pana Oldřicha Pluha, rádi přijmeme tvé pokárání.“

„Sem s tím rytířem,“ řekl Jan nevrle a znovu se posadil. „Co nejrychleji, ať vím, komu jsem svěřil rytířský pás. Poslouchal doufám za dveřmi mé choti, když přijímala hold pana z Valdeka.“

„Je snoubenec panny z Potštejna,“ dovolil si Jindřich malou nadsázku. „Ostatně, nevěříš-li jemu, můžeš se vždycky ještě zeptat své sestry, Milosti.“ Jan pobledl a neřekl už nic.

Oldřich vešel, strnulý a rozrušený, o nic klidnější než král.

„Máš mi co říci, pane,“ oslovil ho Jan značně nemilostivě. „Tak spusť. Poslouchám.“

Oldřich zaváhal, krátce se podíval na pana z Lipé, ale pak se znovu narovnal. „Rozmyslel jsem si to,“ řekl tlumeně a sklopil oči. „Nebudu vypovídat ani pod ztrátou svobody.“

„Máš zvláštní choutky,“ řekl Jan a usmál se, ač mu do smíchu vůbec nebylo. Ve skutečnosti už značně toužil dovědět se víc. „Kolik máš ještě svědků, pane z Lipé?“

„Žádné, Milosti. Ani pan Oldřich není *můj* svědek. Škoda, že ti výpověď pana komořího nestačí.“

„Nejde o Zajíce z Valdeka, jde o mou choť.“

„Zajisté, Milosti. Dovolíš? Řeknu panu Pluhovi jen několik slov.“ Oldřich zvedl oči a vrátil mu pohled stejně tvrdě. Hlas pana z Lipé zazněl ale andělsky mírně. „Máš docela pravdu, Oldřichu, já tě neviním. Mám právo obětovat tvou hlavu pro své bezpečí? Určitě ne. I mně se příčí zakroutit krkem ženě a stejně bychom to nedokázali. Král miluje svou choť a věří jí. Zajede za ní na návštěvu a všechno bude v pořádku. Jenom tak v žertu jí řekne jména těch, kteří ji obvinili. Padne-li tvé, jsi ztracen, a až bude králem malý Václav v poručenské péči své matky, přijdeš o hlavu. Máš pravdu. Jenom nech všechno na té dívce. Ať raději natáhnou na skřipec ji, ne? Nevěst,

těch ještě seženeš! Jsi mladý, bohatý, a budeš-li se dále takhle tužit, co nevidět tě povýší do panského stavu. Jdi. Nemusel ses ani obtěžovat, Oldřichu.“

Do Oldřichovy tváře se vrátila barva. „Díky, pane,“ řekl a usmál se, jako by právě vyslechl jen upřímnou chválu. Jeho docela nové rytířské sebevědomí se toužilo zbavit cejchu udavače za mučednickou svatozář. Jistě, král miloval svou choť. Ještě před rokem se všemi válčil v jejím jménu, posedlý touhou pomstít Přemyslovnu. To všechno, co tady říkal pan z Lipé, znělo až příliš pravdivě. Proč by se Radmila zříkala zásluhy, že sama jediná upozornila krále, kdyby všechno bylo tak jasné? Ne, pan Oldřich Pluh to nezamlčí, bude-li řeč o odměnách. Trest přijme sám.

„Slyšel jsem z věrohodných úst o rozhovoru, který Její Milost vedla se zbraslavským opatem,“ prohlásil už bez zaváhání. „Šlo o otázky církevního práva a o možnost učinit neplatnou svátost manželství. O následnická práva prince Václava a jeho matky jako vladařky s neomezenou svrchovanou mocí. O tom, že je třeba co nejrychleji odjet do bezpečí, než Tvá Milost něco vytuší. Tvou sestru chtěli odvézt s sebou, jen pro odpor její společnice k tomu nedošlo. Pan z Valdeka měl do Bavorska s návrhem na řešení české otázky odcestovat ihned. Naplnilo mě podivem, že odjezd odložil o týden.“

Jan sevřel rty. Týden, mé hrdličky? „Koho vzala s sebou?“

„Notáře Jana, písaře Mikuláše a svou společnici Gertrudu. A děti s chůvou, samozřejmě. Tvá sestra měla sloužit za rukojmí, kdyby ses snad chtěl bránit, Milosti.“

Jan se k němu obrátil naplno. „To jsi mi měl říci hned!“ vybuchl v rozporu se vším, co říkal prve. „Týden! Kdyby pan z Valdeka postupoval podle plánu ...“ Zachvěl se.

„Svěřil jsem se panu z Lipé okamžitě,“ ohradil se Oldřich. „Ale chtěl napřed všechno prověřit.“

„Co jsi zjistil?“ obrátil se král k Jindřichovi.

„Jeli přes Plasy. Cisterciácké kláštery jsou asi s nimi a všichni Buzici sviní hlavy. Kdo ví, co krušnohorští páni. Mám tam pár přátel. Poslal jsem k nim, ale neozvali se. Nechci tě strašit, možná jen prozatím. Buď jak buď, Loket je zvolen dobře. Hrad sám je nedobytný, leda zradou, je téměř na hranicích a na jih krytý spojenci.

Strakonické ze všech pánů Valdek přemluví nejspíš a snad i Švamberky. Třebouň, původiště rodu jeho otce, než se usadil na Valdeku, je blízko. Nebude snadné je odříznout. A ty se k římskému králi nedostaneš, leda přes Míšeň. Nakonec uvízneš v Lucembursku a budeš ještě rád. My uvízneme hůř.“

Jan vyskočil. „Jedeme,“ zavelel. „A hned.“

„Kam?“

„Na Loket. Ta se ještě podiví. Má choť!“

„Moc brzy. Napřed si musíš zajistit pány v okolí.“

„To stihnu cestou. Nebo mám počkat, až se Zajíc vrátí a postaví celou hotovost? Když přijdu s vojskem, neotevře mi Loket bránu. Ne, jenom s družinou.“

Jindřich se uznale usmál. „Výborně.“

„Jdi se strojit, pane z Lipé. Tebe chci mít s sebou především.“

„Se mnou ti také neotevřou bránu.“

„Stáhneš korouhev, aby nevěděli.“

„Ne.“

Jan se na něj překvapeně podíval. „Co ne?“

„Já nepojedu.“

„Ty mě překvapuješ, pane z Lipé. To, co jsi tady prve říkal panu Oldřichovi, jsi nejspíš myslel ty sám na sebe.“

„Mysli si, co chceš.“ Jindřich povýšeně přešel urážlivost královské řeči. „Zkrátka nepojedu. Příčí se mi to.“

„Mně také.“

„Jenomže já na štěstí nejsem král a její choť. Spokoj se manželským pokáráním. A potají. Proč ji chceš ponižovat? Život je dlouhý. Jednou ...“

„Proč ona ponižuje mne?“ vybuchl Jan.

„Zatím jsi slyšel jenom jednu stranu,“ připomněl mu Jindřich. „A nechtěls věřit.“

„Však uslyším i druhou.“ Jan se pomstychtivě usmál. „Proto ten spěch, otče Konráde! Opata asi nemůžu natáhnout na skřipec, aby líp zpíval, co? Ani královnu? Snad ještě někdo zbude. Aspoň písaři.“

„Kdo je tu?“ vykřikla Eliška ostře a vztyčila se na loži.

„Král.“

Hlavou jí proběhla vzpomínka na tu noc. Jen něco přes rok, panebože! Vtrhl k ní čerstvý a ještě vonící podzimní nocí.. . Stiskla rty. Hlas patřil jejímu purkrabímu. Žádné objetí ji nečekalo v nepřátelské tmě. „Jaký král?“ zeptala se ovládnuté.

„Tvůj ... tvůj choť,“ zakoktal purkrabí překvapeně. Jaký jiný král? „Přijel prý na návštěvu. Prý na něj čekáš... toužebně.“

To bylo příliš. Eliška vyskočila. „Plášť,“ přikázala Gertrudě. „Doufám, že nemrzne. Promluvím s ním z hlásky.“

Hlas pronikl dveřmi až k purkrabímu, který se krčil na chodbě. „Proč z hlásky, Milosti? Jde sem. Já ...“

„Jak jde sem?“ štěkla zuřivě. „Ty jsi je vpustil?“

„Sesedají na nádvoří, Milosti. Přece ... král...“

„Ty jsi mi pustil vojsko do hradu?!“

„Vojsko ne. Královskou družinu.“

„To tě bude stát purkrabství,“ řekla Eliška jasnozřivě. „Ať se neopováží vstoupit dovnitř. Dej rozkaz věžím. Ať se neodváží. Loket je můj hrad. Dědictví Přemyslovců. Ano, nebo ne?“

„Jistě je, Milosti. Odpusť. Zařídím to.“ Spěšné kroky se vzdalovaly skoro úprkem. Eliška si sedla zprudka na kraj lože. Nohy se pod ní podlamovaly.

„To není moudré,“ špitla Gertruda za ní ve tmě. „Po dobrém ...“

„Po dobrém si s ním jednej ty. Já už toho mám dost. Myslíš, že přijel jenom tak? Na návštěvu? On za mnou? V noci?“

„Není to tak dávno, co ti na tom nepřišlo nic divného,“ usmála se Gertruda. „Ještě jsem nestačila ani zavřít dveře, a už jste se objímali. Právě tady.“

Právě tady. To byla za mnou jen ta jedna noc. Daleko. Nevydařená. A teď ... Právě tady. Krom toho mě tenkrát miloval. A já jeho. Teď už mě nemiluje. A já jeho?

„Co je?“ vykřikla, jak se spěšný dupot znovu blížil.

„Milosti! Král dal střílet do obránců věží! Bijou se!“

Gertruda vykřikla. Královna zůstala jako led, klidná a chladná. „Jen ať se brání,“ řekla hlasem zvonu. „Vlastně jsou v pasti. Mezi věžemi na nádvoří. A až se vrátí pan z Valdeka ...“ Odmlčela se. Prokletý týden! Kdy? Kdy se vrátí? Bledá a zledovělá naslouchala

celou noc třesku zbraní z nádvoří. Do první věže se útočníci vlámali za svítání.

„Dost!“

Jan se otočil a zvedl ruku, aby zadržel vojáky, kteří se sápali do proražených dveří. Ještě dnes, na rumišti vyhaslé touhy, se cosi v jeho nitru zachvělo při zvuku toho hlasu. Ji musím ušetřit. Královna. Přemyslovna. Přicházela prostovlasá, s rozhořelýma očima, ve tváři bílá jako smrt.

„Jak jsi se mohl opovážit!“ vybuchla zlomeně.

„Myslel jsem, že tě vězní drak. Chtěl jsem tě vysvobodit.“ Mluvil ovládnutě, s malinkou stopou výsměchu. „Copak by Eliška Přemyslovna odmítla byt a lože svému choti králi? Jen jsem si spletl draka se zajícem. A to je smutné.“

Stáhla se do sebe. „Co chceš?“

„Hrad, děti, všechno. A hlavně přisluhovače. Rád si poslechnu podrobnosti. Tebe ne. Ty jsi svobodná. Královnu neomezuju. Můžeš si vybrat místo po mém boku anebo...“

„Ne.“ Eliška pohodila hlavou a zadívala se mu vzdorně do očí. V té chvíli byla její tvář krásnější než kdy jindy. „Dej mě uvěznit spolu s nimi. Ať všichni vidí, koho si posadili na trůn mých předků.“

„Mne,“ řekl Jan vesele. „To nemusíš nikomu ukazovat, všichni mě vidí. Sedím tam. Sice z milosti pana z Lipé, ale tím líp. Sedím aspoň pevně. Dáš přednost Mělníku, tuším. Nebo bys raději přebývala v Hradci?“

V Hradci! Ovšem, *ta* se už loni usadila v Brně. V nenáviděném Hradci, kde spolu, oni dva... „Jsem tvá zajatkyně,“ prohlásila chladně. „Dělej si se mnou, co chceš.“

Naklonil se k ní. „Těšilo by tě to?“

„Co?“

„Kdybych chtěl.“

Kde se vzala ta propast, panebože! Ještě před rokem jsme se milovali. Ještě, před rokem ... „Co mám udělat, než mě propustíš?“

„Vzdát věže do mé moci. Jinak ...“

„Rozumím. Síly i času máš dost.“ Bohužel. Valdek je ještě na cestě. To bude trvat, než se doví a obrátí se zpátky. Měli jsme si odřeknout ten blažený týden. Slabost se mstí.

„Až příliš. Nuže?“

Zvedla hlavu. „Vzdejte se!“ vykřikla. „Zmýlila jsem se. To přišel král, ne nepřítel. Složte zbraně!“

„Díky,“ řekl Jan, chopil se její ruky a dvorně ji políbil.

Ucukla téměř s odporem. „Mohu teď jít?“

„Jistě. Ne, dovnitř ne,“ zarazil ji. „Odjedeš okamžitě.“

Zajíkla se. „Děti...“

„Zůstanou tady.“

„Podvedl jsi mě! Podvedl! Ty ...“

„Ne, nekladla sis podmínky. Nebuď bláhová, trvalo by to jen o několik hodin déle. Tvůj Zajíc je daleko. Nemůžeš čekat pomoc.“

Sklonila hlavu. „Chceš se mě na něco ptát?“ zeptala se temně.

„Tebe? Ne. Tak nás neponížím. Jeď.“

Obrátil se na patě a ani se nepodíval za odjíždějícími nosítky. Zmatení ozbrojenci se kupili na nádvoří, jak je jeho lidé vytlačili z jejich míst. Co s nimi? „Ven,“ řekl. „Plnili jen příkazy. Pusťte je z hradu. Ale beze zbraní.“

Otočil se zády a vešel do hradu přímo ke komnatě, kterou Eliška opustila. Co čekal? Byla prázdná. Povzdechl si. Lůžko je pohodlné, ještě se pamatuju. A celou noc jsem nespal. S Gertrudou by to bylo sice příjemnější, ale ... Pustil ji zase z hlavy. To má čas. Zavolal nového purkrabího, už zutý a v posteli. Sotva únavou držel oči. „Dej vyslechnout ty dva písaře, Winklere,“ řekl a zívl. „A řádně zapisujte. Chci to vědět, hned jak se vzbudím. Spoluviníky a tak. Už jdi.“

Okamžitě usnul, ale byl vzhůru kupodivu brzy. Čekal, že zaspí nejmíň do večera. Protáhl se a blaženě se provaloval dál. Mám poslat pro Gertrudu? Jsem přece vítěz a ona zrádkyně. Spoluvinice mé choti. Můj rozkaz platí. Ne už dětinská prosba, ale vůle krále.

Ne. Ne, přijmu ji oblečen a vsedě a zdrtím ji hněvem vladaře. Ať sama prosí. Chci vidět ten svádivý pohyb boků a všechno slibující úsměvy. Dám si říci? Ne, nedám. Ne hned, ale král má být milostivý. Nešťastnice! Až do zítřka ji trápit nenechám.

Dal se obléci. „Přivedte královninu společnici,“ přikázal.

„Milosti, ta je ... dole,“ řekl sluha a poodstoupil, aby se podíval, leží-li správně záhyby královského pláště.

Jan nepochopil. „Jak dole?“

„Pan purkrabí pro ni ráčil poslat. K výslechu. Potkal jsem jeho posla, když jsem šel k tobě. Mám poslat vzkaz? Ale už asi..

Jan se konečně dovtípil. Co! Rytířský král, a na jeho rozkaz mučí ženy? Snad dokonce za to, že odmítaly mé objetí? Ne! To jsem přece nepřikázal. Řekl jsem jasně, ty dva písaře.

„Kde je to?“ zeptal se a zamířil ke dveřím. „Zavolej někoho, ať mě vede.“

Seběhl po schodech a zamířil přes nádvoří k druhé věži. Už cestou to slyšel. Řev, tlumený tlustou zdí. Mužský hlas, nepochybně. Snad je čas. Zakopl o schod a zastavil se v chodbě. Ted! Vzlyk. Zaštkání. Spíš prosba než výkřik bolesti. Vyděšený, křehký hlas.

„Král!“ vykřikl strážný přede dveřmi.

Jan vstoupil. Nikdo se nepohnul a neozval se už hlásek krom sténání nešťastníka, od jehož spáleného boku ještě stoupal dým.

„To ona!“ vykřikl teď zběsile. „To všechno ona, děvka! Děvka je to, nic víc! Vlezla mi do postele! Vůbec nic jiného, přísahám! Nic nevím, Milosti. Sloužím ti vždycky věrně a ...“

Katův pomocník mu docela neodborně nacpal do otevřených úst vlastni pěst. „Kuš,“ řekl. „Nejsi tázán. A kousneš-li mě, příště přitlačím.“

S tou katovskou pěstí ve vyvrácených čelistích už vůbec nevypadal tak pěkně, ale .. . Hezký chlapík. Ale křehoučký. Zebra vystupují na bílém těle jako u kostlivce. Inu, jen škrabák, co se dá dělat. A do postele, říkáš? Fuj. Zbabělce mám v lásce. Opovržlivě svraštil obočí. „Jen přitlač, pan purkrabí ti přidá čtyři groše. Přitlač pořádně.“

Teď teprve se rozhlédl. V druhém koutě hromádka masa a kostí. Stařík ve mdlobách. Asi notář. A vedle na žebříku s povypjatým tělem, jako by chtělo uniknout z osudné smyčky ... Její oči byly zoufalé a ustrašené, jako by žalovaly. Přišel ses podívat? Ale mlčela, zkroušená, poražená, plná děsu. U žebříku stál sám mistr kat, takový kousek si věru nechtěl nechat ujít, a s rukou položenou neúčastně na jejím ňadru vyčkával další rozkazy. Jan se zamračil. Copak ten dotyk nevnímala? Ten dotyk upocené, špinavé, surové pracky?

„Řekl jsem ty dva písaře, Winklere," oslovil purkrabího, který až poskakoval samou horlivostí, aby si král všiml, že pro jeho bezpečí a klid byl ochoten osobně podstoupit i ohavnost výslechu.

„Jistě. A spoluviníky. Chceš vědět, co prozradili, Milosti?"

„Spoluviníky, ne spoluvinice," opravil ho Jan. „Sejměte tu ženu. A ty mluv."

„Notář vypovídal velmi obšírně. Tady ..."

„Pošli mi písaře se zápisem. Dál. Ten mladý?"

„Ten nechtěl říci nic, všechno sváděl na ni. A tak jsem myslel ..."

Jan pohlédl na Gertrudu. Visela očima v jeho tváři. Rukou na jejím těle bylo víc, jak ji odvazovali, a každý si chtěl aspoň na chviličku přijít na své. Nezdráhala se. Zdálo se, že je vděčná svému půvabu, který ji uchránil bolestnějšího stisku. Ale její oči neslibovaly nic. Vyhaslé oči. Bez ohně.

„Panna bude vypovídat dobrovolně," řekl Jan, přistoupil ke Gertrudě a přehodil přes ni vlastní plášť. Pacholci uskočili, jako by je polil ohněm. „Pojď." Pokynul jí ke stolu.

Gertruda začala mluvit, ještě než se otázal. Snaživě. Dopodrobna. Ulekaný hlas se chvílemi zajíkal. Hanba poslouchat. Už ji chtěl přerušit, ale neudělal to. Jenom ať píšou. Všechno. Až když přišla řeč na Zajíce z Valdeka a jeho týdenní pobyt na Lokti, zarazila se a znovu se zavěsila uštvanýma očima do jeho tváře.

„Dál," řekl suše. „Začni jeho odjezdem, to stačí."

Poslušně koktala dál. Jan už ji neposlouchal. Měli pravdu. Zatraceně měli pravdu. Svině. Svině ten Valdek. Spal s ní? Spal s mou chotí? S tou netýkavou Přemyslovnou? Týden tu promilovali a prohráli tak své spiknutí? No, měl bych mu být vděčen. Nejsem. Žárlivost z pýchy je možná horší než z lásky.

Když jsem ji miloval, nikdy mě ani ve snu nenapadlo... A možná už tenkrát. Ano? Však se to dovím.

Ale dobře věděl, že už se nezeptá. Nikdy. To vědět, co bych musel udělat? To dnes už bylo víc než dost. Toužím vést rytířské boje, kdy mě do bitvy nese zpěněný kůň. Ale válčit se ženou? Svou chotí? Směšné, nic víc. A ještě paroháč! Ne.

Trhl sebou, když si uvědomil napjaté ticho. Písař škrábal po papíře a purkrabí se na něj díval otrockýma psíma očima. Moc hodný pejsánek. Pilňoučký. Gertruda na něm visela úpěnlivým pohledem a polozadušenému nahatému Eliščinu písaři lezly oči z důlků. Jan skončil svůj průzkum u něho a vstal. „Vyslechněte ho co nejdůkladněji," řekl tvrdě. „Je vinen. Vím to." Obrátil se ke Gertrudě. „Pojď."

Rámě jí nepodal. Vyšel ven a za sebou slyšel její kobrtavé, tiché cupitání. A znovu ten řev. Tentokrát silnější. Ohlédl se přes rameno. Gertruda se ani nezastavila. Tam mučí jejího milence, až z něj nezůstane kůstka celá. Možná ho umučí, a ona... Pravda, zradil ji. Tak mohla kvílet ona, kdyby bylo na něm. Proč by se jí to mělo dotýkat? Gertruda milovala lehoučké hry lásky, v nichž srdce mlčí.

Šla za ním s prázdnýma očima. Jiná žena. To pro tu chvíli, kdy ji kati svlékli a ... Přece jsem přišel včas, či ne? Žádná krev, nic. Jen strach. To stačí strach? Šel rovnou do ložnice a posadil se na rozestlané lože. Zůstala stát u dveří, pořád tak pokorná a poslušná.

„Cisterciáčtí opati," řekl tiše. „Vida. A Valdek. Pověz mi, před rokem, když jsem sem přijel..." Zarazil se.

„Ano, Milosti?" zeptala se učinlivě.

„Proč byl můj syn půl roku na Křivoklátě?"

„Nic nevím, Milosti," odhodlala se konečně k slabému odporu. „Opravdu. Řekla jsem všechno. O panu z Valdeka už nevím nic."

„A o královně?" Mlčela. „Víš, nebo ne? Chceš se snad vrátit - tam?"

„Ne!" vykřikla. „Povím ti všechno, co chceš vědět, jenom ..."

„Mlč." Dlouho se na ni díval. Snad ani nebyla krásná. Tak obyčejná ustrašená myška. „Ty máš královnu ráda, viď?" zeptal se jemně.

„Mám vás oba ráda," ohradila se prudce. „Oba. Přece víš, že ..." Zmlkla pod jeho upřeným pohledem. Zvolna rozevřela jeho plášť na svém těle. Tohle chce? „Já..., já se snad raději napřed vykoupu," prohlásila překotně, když se zamračil, a přičetla to stopě katovských rukou, kterých, se rytíř musí štítit.

„Vrať mi ten plášť," řekl vyprahle. „A počkej v posteli."

Celá se tetelila ochotou. Kde jsi, má touho? Vyšel ven.

„Ať děvečka přinese šaty paní Gertrudě,“ přikázal sluhovi. „A vyřídí jí, ať zůstane tam. Já - podívám se napřed k dětem a pak mi připrav lože někde jinde.“ Studené, opuštěné lože. Proč?

Netoužím po ní, uvědomil si s úžasem. Už ne.

Drobty z Artušova stolu

Jindřich z Lipé kráčel zachmuřeně nahoru k hradu. Pěšky, aby měl čas se dobře rozmyslet. Jistě, byla to věc podkomořího, ale kníže Mikuláš byl daleko a bezradný Oldřich přiběhl za ním. Uměl si sice poradit i s rychtářem a urovnal celou záležitost, jak to jen šlo, jenže to nestačí.

„Spadl jsem z koně," přivítal ho Jan hned na prahu. Zhmožděná tvář, zateklé oko, ruka na pásce. Ještě se kolem něj otáčel felčar, kterého teď poslal kopancem ke dveřím. „Divoch, má vina. Vyjeli jsme si do obory a ..."

„V noci?" přerušil ho Jindřich nezdvořile.

„A proč ne?" odsekl Jan. „Je úplněk a vidět jako ve dne."

„Na bláznovství králů je vidět vždycky!" zaburácel Jindřich. „I kdyby byla nejčernější noc!"

Jan se natáhl na připravené lože a chvíli mlčel. „Chybí mi chůva," protáhl pak lenivě. „Myslím, že už to říká - kdekdo. Nejenom zbraslavské kutny. A pan z Lipé mě nechal na holičkách, i když se právě on o to přičinil především. Eliška by si mě už ohlídala. Kdo žaloval? Rychtář? Drábové? Nebo pan Pluh? Či snad dokonce manžel té paní, který nosí parohy určitě ze zlata? Nešetřil jsem. To není můj zvyk."

„O žádné paní nic nevím," zamračil se Jindřich.

„Ne? Přece mě chytili, když jsem skákal z okna."

„Myslel jsem, že jsi šel z hospody."

„To taky. To okno bylo nad krčmou. Stihl jsem všechno dohromady. Kdyby mě ten pitomec nepoznal, mohl být pokoj."

„To ano. A nadobro. Byli by tě utloukli."

„Nesmysl. Na pár drábů bych ještě stačil."

„V bezvědomí?"

Jan se ošil. „Ano, jeden mě zezadu praštil do hlavy. Ale byl bych ..."

„Proboha mlč! Čím jsi je rozzuřil, že té napadli tak zběsile?"

„Oni mne? Já jsem napadl je! Přece si nenechám líbit, aby zatýkali krále!“

„Mohl ses prohlásit.“

„To jsem právě nechtěl.“ Jan se najednou rozesmál. „Já tě totiž úplně chápu, Jindřichu. Nechci být pro smích nějakým biřicům a luze. Myslel jsem, že uteču. Kdopak vybírá rychtáře?“

„Podkomoří.“

„Takže pan Pluh. Vyřiď mu blahopřání. Jeho rychtář se ve své věci vyzná. Těm pacholkům neuteče ani myš. Natož tak vzrostlá jako já.“

„Myslíš, že to je k smíchu?“ zeptal se Jindřich mírně. „Milosti! To by mi ani tak nevadilo, že si na mne už kdekdo ukazuje prstem. Zkazil ho. To má na svědomí pan z Lipé. A že tvoje choť na Mělníce se může smát a Valdek ... To lze překousnout. Ale když jsem odmítl tě na tvých toulkách noc co noc doprovázet...“

„Jdi! To jsi udělal z mravnosti? Myslel jsem, že tě to v tvém věku už unavuje.“

„V mém věku mě hlavně unavuje pořád vychovávat nezvedené kluky.“

„To jako mne?“

„To jako tebe, Milosti.“

Jan se zamračil a zadíval se nad sebe do šerého stropu. „Nuda,“ řekl konečně. „Malost. Padá to tu na mne. Mám pocit, že hniju. Bez choti, tedy bez fraucimoru. Šetřit, křičí můj podkomoří. Jdi mi s tím. Ještě nepít, žít mravně, modlit se. Rytíř ...“

„Rytíř snad vyvádí po nocích, uráží počestné ženy á ruší bohoslužby neslušnými vtipy? To mě král Václav tedy pěkně obelhával, když mě pasoval a přijímal můj rytířský slib.“

„Ovšem, tebe pasoval velký Přemyslovec. A je to tady zas.“ Jan se mrzutě převrátil a zabořil tvář do podušek. „Nech mě radši spát.“

Jindřich si přisedl na pelest. „Nebyl velký, ale uměl být. Sahal mi sotva k ramenům, a nikdy jsem neměl pocit, že ho převyšuju. Ty nejsi menší než já. Postavou.“

„Ale duchem, ano? Dobrá, už jsem to slyšel. Dobrou noc.“

„Malost? Tu každý nese v sobě, ať je kdekoliv. Poslouchej mě. Praha je srdce křesťanského světa. Ani Paříž, ani Špýr, ba ani Řím.

Tváří se velikášsky, ale ve skutečnosti nejsou. Praha je začarovaný střed. Představ si Evropu. A Prahu. A pak uvažuj. Ti skutečně velcí Přemyslovci to pochopili a v jejich době byla Praha první významem.“

První významem! Jan po něm blýskl rychlým pohledem a zase odvrátil oči. Tuhle tirádu sis mohl odpustit, pane z Lipé. Znám Evropu o něco líp než ty. A mám cit pro mytickou symboliku. Tak podbízivé srovnání. Město, které je skutečným srdcem země. Té země, která je srdcem Evropy. Myslíš, že mě to nikdy nenapadlo? Jak využít podivuhodného podobenství, aby z ošumělé, zanedbané země se stal střed křesťanského rytířstva? Tví Přemyslovci! Navštěvoval snad Filip Sličný Prahu? Či kdokoli, na kom záleží? Němečtí kupci, to ještě. A ctižádostiví měšťané se sem hrnuli za stříbrem. Prý až z Flander. Také italští bankéři. Ale co je tu jiného než to stříbro? Římský Kapitol? Posvátný stánek Karla Velikého v Cáchách? Papežský dvůr? Paláce na Seině a na Loiře? Či aspoň vzácné ostatky, za nimiž se táhne procesí poutníků? Nic.

Dva biskupové, to je všechno, a metropolita je za hranicemi. A teď je i pražský biskup kdoví kde. Kuriální procesy se vlečou. Kupecká země. Ti páni si jen hrají na rytíře a pořád počítají svoje groše, arci těžké a stříbrné. Stříbrné srdce. Ano, tak by se to dalo říci. Stříbrné srdce namísto zlatého grálu. Jan místo Artuše. Král jako král.

První významem, pane z Lipé? Měly kdy tvoje Čechy svůj vlastní rytířský řád? Přemyslovci, a pupek světa! Ať se nesměju.

Uložil se pohodlněji a zeptal se se zlomyslnou prostoduchostí: „A copak pro to udělal tvůj velký malý Václav?“

„Třeba stavěl. Vystavěl město i hrad. Postavil Zbraslav, zavedl groše, vytvořil horní právo - musím mluvit dál?“

„Hrad shořel. A město taky.“

„Ano, několikrát. I předtím, než se ujal vlády. Přesto ho postavil zas. Velký král nemůže bydlet v zříceninách uprostřed živořící země a starat se jen o chlast a o ženské.“

Nono. To už nepřeháněj, milý příteli. Ty mě nebudeš učit, co je to být velkým králem. Ty ne. Chlast. Ženské. Kriste na nebi, co mi taky zbývá! To, co se stalo na Lokti ... Měl jsem se ti snad spíš

vyplakat na rameni, pane? Ano, to by se ti líbilo. Od té doby, co jste mě porazili, se chováš jako úzkostlivý tatíček. Jenomže ten by si aspoň položil tu zásadní otázku - proč. Ty se neptáš, ty všechno víš, a já jsem prostě nezbedný kluk, kterého je třeba peskovat.

Dovedeš si vůbec představit, co pokořený král a zrazený manžel v tvé přelaskavé péči potřebuje v sobě zadupat? Chlast, ženské. Zapomněl jsi na hazardní hry, výtržnosti v kostele a jadrná slova. Tak skvostně jako česky nezní v žádném jiném jazyku.

Měl bys být hrdý. Ve francouzštině nemají říz, a proto se jim vyhýbám. Zato tady si dávám záležet. Stojí to za to.

Nasadil prostoduchou tvář a řekl nevinně: „Asi už nebudu velký král."

„Jeho dvůr byl skvělý. Měl jsi vidět jeho korunovaci. Závistivci si o ní dodnes vyprávějí. Po celou dobu jeho vlády panoval blahobyt a mír. Nikomu se je nepovedlo rozvrátit, až když umřel. Král český a polský. Malost nebylo slovo z jeho slovníku."

„Bál se bouřky a koček," odsekl Jan. „Já jsem rytíř. Můj život je meč. A reziví."

Jindřich si povzdechl. „Dobrá, nechme tedy Václava. Ale jeho otec byl Přemysl Otakar, král železný a zlatý. Říkávalo se mu první rytíř v křesťanstvu a ani nejhorší nepřítel mu to neupíral."

„Váš slavný král vedl spoustu válek, pokud vím."

„Zas ne tak moc, jenom když byl nucen. Celá dlouhá léta vládl v míru. Dával zákony. Zakládal města. Jeho dvůr platil za nejskvělejší v říši. Kdejaký knížecí synek se hrnul do jeho družiny. Básníci..."

„Básníci se asi drží chudého krále," ušklíbl se Jan. „Na to já nemám, mohu-li věřit panu Pluhovi."

„*Na to* ano," řekl Jindřich významně.

„Chceš snad říci, že pan podkomoří otevře rázem štědrou dlaň, jakmile se odhodlám kráčet ve stopách velkého Otakara?"

„Nešlo by to bez těch posměšků?" zeptal se Jindřich mírně. „Zatím jsi peníze na nic rozumného nechtěl. Nikdy. Když bylo třeba, nenechali jsme tě na holičkách, pokud vím."

„Pořádal také turnaje?"

„Přemysl? Samozřejmě. Dokonce Václav, jak byl nebojovný. To patří k lesku slavností. Byl přece český král, to zavazuje."

„Já jsem syn římského císaře.“

„To bohužel nejsi už šest let.“

„Bohužel.“ Jan se chvíli mlčky díval do stropu. „Dobrá, pane z Lipé. Uspořádám v Praze velký turnaj. Vyřid to panu Pluhovi.“

„Kdy?“

„Hned. Co nejdřív.“

Jindřich si povzdechl. „A k oslavě čeho chceš pořádat slavnost?“ zeptal se shovívavě. „V zchátralém městě, kterému vévodí zpustošený hrad. V hladové zemi, kde řádí po cestách lapkové. To je jen dovršení velkých skutků, pane, ne velký skutek sám. Turnaj! Jenom tak?“

„Na oslavu rytířství, pane úředníku,“ řekl Jan suše. „Můj Bože, doufám, že mi nikdy nebude čtyřicet. Řeknu Mikulášovi, aby se radši obešel bez pana Pluha a sehnal mi ty peníze. Anebo tady shniju.“

Jindřich couvl. Zmínka o čtyřicítce ho popudila jako vždycky. Co! Já, *já* že už se nepostavím do šraňků? „Bez pana Pluha nesežene ani groš,“ řekl nicméně s lehkým opovržením. „Myslíš-li, že tím dosáhneš velikosti Přemysla Otakara ...“

„Víc. První v křesťanstvu? Dobrá, to Praha bude, ale ne jenom tak po domácku. Založím rytířský řád. Kruh Artušův. Rytíři celého světa budou vzhlížet k stříbrnému srdci křesťanstva, jako Saracéni k vytoužené Mekce.“

„Poraď se ještě,“ řekl Jindřich váhavě.

„To rád. S tvým synem, s Plichtou ze Zerotína, s Michalovicem, s mladými Vartemberky, dokonce možná i s panem Pluhem, který docela zdatně třímá meč a určitě se touží předvést jinak než jenom jako písař opavského vévody. Svolej je. Poradíme se. S těmi, jichž se to týká. Ne se staříky, kteří si večer u krbu nahřívají papuče.“

Jindřich poraženě mlčel. Mladí páni to samozřejmě uvítají s jásotem. Po tolika letech zas něco rytířské slávy na ten omšelý dvůr! „Oprava hradního nádvoří nebude levná,“ namítl.

„Ty jsi se zbláznil!“ Jan se rozesmál. „Abych byl pro smích? Ne. Postavím v oboře obrovské kolbiště i s tribunami. Do měsíce. Do měsíce musí všechno stát. Do Hradu! Tam se snad vejdou rytíři celého světa?“

„Milosti, nepřeháněj. Je nás dost, ale ...“

„Koho nás? Pošlu pozvání k panovnickým dvorům. Všem významnějším pánům z říše, Francie, Anglie. Do Neapole, Říma, prostě všude.“

Jindřich potřásl pochybovačně hlavou. „Myslíš, že přijdou? Tak z ničeho nic?“

„Přijdou, nestarej se. Já nejsem Přemyslovec, kterého zná jen hrstka sousedů. Můj otec byl císař, korunovaný v Římě.“

Rej přilbic a chocholů. Oldřich na skvostném koni je přehlížel trochu zasmušile. K tak slavnému klání měl rytíř nastupovat svěží, a ne po řadě úmorně strávených dnů a probděných nocí. Slavné klání. Opravdu? Oldřich se nevesele ušklíbl. Tohle ještě k tomu. Ze všech napjatě očekávaných slavných rytířů Evropy se nedostavil ani jediný. Dva Míšňané, které pracně sehnal Jindřich z Lipé, jinak nic. Výkvět českého rytířstva stačil zaplnit nádherně zbudované kolbiště v Královské oboře, ale to ctižádosti Jana z Lucemburku určitě nestačilo. Artušův stůl!

Pan z Lipé se za zvednutým hledím usmíval trochu škodolibě. Měl ovšem proč. Mohl jen sedět a dívat se, jak si mladý král dá potupnou lekci sám. On se nemusel pachtit dnem a nocí, aby sehnal ty hory stříbra po domech pražských lichvářů. Kratičká lhůta, kterou Oldřich dostal k tak náročnému úkolu, mu nedávala víc možností než vyrabovat tučné měšce měšťanů z obou pražských měst. Nevděčná práce. Pravda, měl k ruce biřice a dráby a nemusel žebronit, ale při vymáhání platů nikdy nemiloval přímé násilí. Spíš diplomatické jednání a půjčku, to lze opakovat. Ale násilím vybrat smyšlenou pokutu jde jen jednou. Pak už si ti mazaní úhoři dají dobrý pozor a Jan Lucemburský bude jejich stříbro potřebovat ještě příliš často. Nadělat si nepřátele je snadné, ale proměnit je zase v dojné krávy jde už hůř. Pan podkomoří, opavský vévoda, si ovšem přijel; až k hotovému. Bodejť, vnuk slavného Přemysla. Hodnost a pocty patří jemu a špínu ať si smlsá parchant Oldřich Pluh.

Kníže Mikuláš ho minul s přátelským úsměvem. Oldřich se v chvilkovém vzdoru k němu připojil a před královskou lóži předstoupil mezi nejpřednějšími pány. V příští chvíli už zalitoval.

Radmila po boku mladičké lucemburské kněžny k němu vyslala úsměv tak zářivý, že mu nezbývalo než vybočit z řady a přijmout její pás na znamení, že se bude potýkat v jejích barvách. Raději by ten něžný pokyn přehlédl, ale mladý Jindřich z Lipé po jeho boku ho upozornil přátelským žduchnutím. Mikuláš z Potštejna na druhém konci řady se mračil jako bouře.

Oldřich se znovu vyhoupl na koně a zvědavě se ohlédl. V královské lóži chyběl král. Dvě křesla pod královským baldachýnem byla vyzývavě prázdná. Málokdo věděl, komu bylo určeno to druhé. Leckdo se domníval, že pro královnu. Ale královna, která měla ozdobit světovou slavnost Artušova stolu, nebyla Eliška Přemyslovna, zakletá dosud na Mělníce, leč brněnská královna vdova, Richenza Jindřicha z Lipé. Jenže ani ona nepřišla. S kratičkou omluvou, že se necítí dobře. Pan z Lipé jen krčil rameny a s prostoduchým úsměvem říkal, že o tom nic neví. Už dávno nebyl v Brně. Což byla koneckonců pravda.

Král opustil své místo, sotva se přiblížila první řada rytířů k holdování. Věděl to, s třikrát odloženou slavností už nebylo možné otálet, přesto ho popudil pohled na příliš známé tváře, mezi nimiž urážlivě chyběly ty druhé. Rytíři z celého světa! Pch. Čechy a Morava, dva z Míšně spíš jen pro výsměch, římský král neposlal ani posla a mezi českými pány ještě chyběl Vilém z Valdeka, který na celou slávu opovržlivě ohrnul nos. On ovšem nepotřeboval vyhledávat milost svého krále, když stál pod záštitou Ludvíka Bavora. Chyběl i slavný turnajník Plichta ze Zerotína, ačkoli mu Jan dvakrát vzkazoval. Porýnská rytířská klání ho zřejmě lákala víc než pražský Artušův stůl. Aspoň ten. Aspoň ten mu mohl dodat světového lesku! Jan se zamračeně strojil do zbroje. Spíš na zapřenou. Supí pera ho sice prozrazovala, ale nesl štít bez znaku. Vybít si vztek aspoň na kolbišti!

Rytíři se už potýkali. Vlažně, bez zápalu, až na ty nejmladší. Oldřich s povzdechem spustil hledí a vmísil se mezi ně. Vyznamenat se! Tady? Významnější páni postávali u šraňků a čekali, až co král.

Oldřich odrazil dva tři chlapce, kteří se na něj hnali, přijal výzvu nejmladšího Vartemberka, Kadolta z Miličína a patnáctiletého vnuka Sezemy z Ostí a najednou byl uprostřed arény sám mezi popadanými

panošíky. Žádná velká sláva to nebyla, nicméně diváci, kteří se sešli ke královské podívané, ho odměnili nadšeným jásotem. Králova sestra Marie, sotva odrostlá dětským šátečkům, se na něj usmívala s obdivem ve velkých černých očích, jako by byl sám statečný Roland či jiný rek z rytířských bájí. Poražení skládali své chocholy Radmile k nohám. Už jich byla hromádka. Hrdina klání. Je ovšem klání a klání. Na tomhle měli zkřížit dřevce nejznamenitější rekové světa, a ne mezi prvními parchant Oldřich Pluh.

Oldřich se ušklíbl shovívavé pochvale v očích pana z Lipé a zůstal stát proti královské lóži, čekaje další výzvu. Samozřejmě nepřišla. Hošíci, kteří si odbývali svůj první křest, už byli opatrní, a slovutní rytíři se zrovna nehrnuli do boje. Konec. Vítězné kolo a odměna z Radmiliných rukou. Pak bude klání možná pokračovat, ale už beze mne. Spát. Hlava mi třeští a přilba je k nesnesení těžká. Ještě že už to mám za sebou. Musím se vyhnout rozhovoru s pyšnou pannou. Její hrdina! Ne, dnes rozhodně nemám náladu zamilovaně vrkat.

Sňal přilbu, jak se slušelo. Právě včas, aby zaslechl od zábradlí hanlivou poznámku Mikuláše z Potštejna. „Vítěz turnaje! Ti hošíci lítali ze sedel, jako by nabíral hnůj vidlemi.“

Oldřich, který ho už minul, teď obrátil koně. „S vidlemi jsem se naučil zacházet už jako dítě. Je to znamenitá zbraň, zvlášť proti prasatům. Chceš zkusit? Stojím ti k službám.“

Mikuláš zlostně frkl, pobídl koně a klusem odjížděl podél hrazení. Princezna Marie v lóži hněvivě vykřikla. Panoš krále Jana se úprkem řítil za Mikulášem. „Byl jsi vyzván vítězem, pane,“ prohlásil udýchaně, když ho dostihl. „Jeho Milost si přeje, abys nastoupil. „Domnívá se, že boj mezi vyrovnanými soupeři bude důstojnějším zahájením her.“

„Někdo mě vyzval? Nevšiml jsem si,“ zahučel Mikuláš a vztekle odcválal do rohu kolbiště, aby od svého panoše přijal dřevec a štít.

Vyrazili proti sobě zběsilým tryskem. Náraz a praskot zlámaných dřevců. Oldřich se mírně otřesen vrátil na svou stranu. Radši snad zlámat znovu, to omlouvá rytířův pád. Ne. Žádný úskok. Já ne.

Vybral zbraň pečlivě a zaujal postavení. V uších mu hučelo. Budiž. Čest poraženým. Opřel se o štít chvíli před srážkou a zakolísal. Letím, pomyslel si tupě při houpavém nadnesení, ale najednou byl znovu v sedle a taktak že nepřepadl dopředu, když jeho kůň klopýtl o Mikulášův štít. Pan z Potštejna se kutálel v písku jako řinčící sud.

V hledišti zabouřilo. Král Jan rozjařeně spustil hledí a obrátil se proti panu z Lipé, který se obratně natočil bokem a vyjel na Petra z Rožmberka, aby zahájil boj rovných soupeřů. Jan zůstal nerozhodně stát. Jindřich z Lipé se mu vyhnul úmyslně, o tom nemohl pochybovat. Proč? Proč! Samozřejmě, ten první si myslí, že mě zmůže. A nechce. Je mu to líto. Lituje mne. Mne! Ještě mu ukážu, co umím.

Bez sebe vzteky se vrhl k Oldřichovi, který překvapeně couvl. Král! Sám král? Nikdo si nevšiml nepatrné mezihry mezi králem a jeho prvním dvořanem. Ještě před chvílí se zdálo, že pokynem k pokračování boje chtěl zastřít triumf bezvýznamného povýšence, a teď ho náhle královskou výzvou povznesl nade všechny.

Soupeři se obřadně pozdravili a rozjeli se. Oldřich horečně uvažoval. Vyrazit ze sedla krále, to přece nejde. Ale prohrát se mu nechtělo. Jan Lucemburský nebyl na kolbišti kdekdo a změřit s ním síly... Jsem unavený. Stejně podlehnu. Postavím se mu jako rovnému, nic se nemůže stát.

Třesknutí. Koně zůstali stát jako vbiti do země. Oldřich si se zadostiučiněním uvědomil, že odolal. V příští chvíli zaváhal. Prokleté dřevo ne a ne prasknout. Co dál? Jeden z nás musí podlehnout, jeden z nás... Okamžik měl pocit, že získává, rychle zmírnil tlak a nechal dřevec sklouznout trochu stranou. Teď vyletím. On se opírá přímo.

Najednou tlak povolil. Král spustil dřevec a minul ho s odvrácenou tváří. Postaví se mi ještě? Ne. Asi to poznal. Zahodil zbraň i štít, sestoupil z koně a dává se odstrojovat. Konec. Páni opouštěli arénu spolu s králem a na kolbiště zase vrthli panošíci.

Radmila měla slzy v očích, když ho obřadně věnčila vavřínem. „Proč jsi to udělal?“

„Bylo to vidět?“ lekl se.

Zamračila se. „Vysmívat se mi nemusíš.“

„Já že se. .. Promiň. Prostě jsem myslel zrovna na něco jiného.“

„Jako vždycky,“ udala a napřímila se s bledým úsměvem. Viděla, že Marie Lucemburská visí na Oldřichovi obdivným pohledem, a řekla, jak se slušelo: „Díky za prokázanou poctu, pane. Chci tě za svého rytíře pokládat i nadále, dovolí-li to můj bratr a král.“

Bratr! Konečně pochopil. „Musel jsem, urazil mě.“

„I srazit jsi ho musel?“

„Musel, když jsem nechtěl padnout sám. Netrap se. Nějak to dopadne.“

Nějak! To jistě. Radmile zacukalo v koutcích úst, ale ovládla se. To tak, ještě slzy. „Přijdeš k hostině?“ zeptala se zkrotle.

„Bude-li nějaká ...“ Oldřich pokrčil rameny. „Bojím se, drahá, že spíš ne. Moc bych se nedivil, kdyby král odjel ještě dnes.“

Nebyl daleko od pravdy. Kdyby Jan mohl, obrátil by koně a štval by ho rovnou až k Rýnu. Jenomže tak si zadat nemohl. To tak, aby všichni viděli, jak se ho dotkla ta nezdařená sláva. Ti zdejší přijeli, to ano, ale nikdo z nich mě snad už nebere vážně. Jindřich mi uhnul před střetnutím, a jak sklouzl dřevec toho Pluha ... Náhoda? Jistě, mohla to být i neobratnost. Ale na takové „náhody“ Jan nevěřil.

Jindřich z Lipé ho dohonil až na okraji královské obory. „Stalo se něco, můj králi?“ zeptal se starostlivě.

„Ne.“ Jan, se nevesele zasmál. „Copak by se taky mohlo stát? Tady! Ty jsi se povedl, pane z Lipé. Tvá královna mi dala košem a ty ses mi ani nepostavil. Tak co se stalo? Samozřejmě nic.“

„Má královna není moje, Milosti,“ řekl Jindřich vážně. „Dělá si, co chce, a vždycky bude. Nevím, proč nepřijela. Ale nebudu ti lhát a předstírat, že mě to mrzí. Myslím, že se vůbec nehodilo, aby předsedala slavnosti zrovna po tvém boku.“

„Její choroba tě neznepokojuje? To mne ano. Myslím, že se pojedu přesvědčit, jestli už je zdráva. V Praze mě nedrží nic.“

Chlapeček v kolébce zavrněl. Oldřich se protáhl a položil se na bok. Ve skutečnosti ani nespal, jenom se v mátožném, parném

odpoledni natáhl na Zuzančino lože k prvorozenému Oldříškovi. Přivřenýma očima se zalíbením pozoroval Zuzanku, která tichounce, aby je nerušila, konejšila maličkého, pak se opatrně odsunul od spícího synka a posadil se.

Zuzana se na něj zadívala velikýma, polekanýma očima. „Vzbudili jsme tě?“ zeptala se starostlivě.

„Nespal jsem. Tady vždycky zlenivím. Neměla bys mě tak hýčkat.“

„Jsi tu zřídkakdy.“

„Výčitka?“ Vstal, po špičkách přešel k ní, zpolehounka ji k sobě přivinul a políbil na chvějící se rty.

„Vůbec ne,“ ohradila se. V očích jí stály slzy. „Jak bych tobě mohla něco vyčítat?“

„Třeba Jindříška,“ usmál se. „Měl jsem se držet zpátky. Je sotva o deset měsíců mladší než ten první.“

„Mně to nevadí. Mám ho moc ráda.“

„Ale trápila ses.“

„Už tolik ne. Líbí se mi mít s tebou děti. Chtěla bych jich mít tucet. Třeba dva.“

„Proboha ne!“ vykřikl a okamžitě ztišil hlas, když se ulekaně ohlédla po spících dětech. „Já chci mít také někdy skřítečka k milování. Na další děti máme čas.“ Podíval se na ni rozesmátýma očima. Odpočatá a svěží vypadala stejně roztomile, jako když se předloni skulili do pelíšku. Snad ještě líbezněji. Děťátko. „Kolik je ti vlastně let?“ zeptal se. S údivem si uvědomil, že ho to ještě nikdy nenapadlo.

„Už sedmnáct,“ odpověděla s vážnou důstojností.

Sedmnáct let. Dvě děti. Mně je o jedenáct víc, měl bych se oženit, jsem rytíř a v královské přízni, boháč, komu to jednou zanechám, tihle dva dostanou nejvýš po vesnici, ale žádný z nich nemůže zdědit můj pluh ve znaku. Výsměšná připomínka. Jim by vlastně patřil spíš než synovi Radmily z Potštejna. Povzdechl si. „Já tě mám moc rád, skřítečku,“ zašeptal zamilovaně. „Moc. Ale ten uličník spí na našem místě. Pojď ke mně, než se probudí.“

Sám spával vedle ve větší síni. Zuzanka se tam nikdy nepřestěhovala z komůrky pro děvečku. Je to tu útulnější, pípla, když naléhal. Na šaty si už zvykla, ale panské pohodlí bylo jen pro pána.

„Vždyť je den," namítla nesměle.

„Právě. Do večera je strašně dlouho."

Zvedl ji jako pírko, pořád ještě neváţila skoro nic, odnesl ji na pečlivě ustlané lože a sám zastrčil závoru. „Tak," řekl spokojeně. „Kdoví, kdy ti zase uteču, tak ať neodjíţdím hladový." Přečetl si v jejích očích otázku, kterou se neodvaţovala vyslovit, a odpověděl okamţitě, po pravdě a sám trochu udiven. „Já jsem ti celou dobu úplně věrný, skřítečku. Nevím proč.. Nikdy jsem ti nic takového neslíbil. Ale prostě mě nenapadá, s nikým ..." Zachvěla se a přimkla se k němu blíţ. Už nepromluvili. Aţ za dlouho. Zuzanka s odvrácenou tváří a zavřenýma očima lehounce líbala jeho dlaň, která zemdleně zůstala leţet na dosah jejích rtů. Oldřich se zadíval do roubeného stropu a zeptal se tiše: „Chtěla by ses vdát?"

Trhla sebou. „Ne, já jsem spokojena," vyhrkla překotně. „Ne, prosím tě. Nikdy jsem nepomyslela ..."

„Svět je zlý, moje maličká. Je moc zlý k matkám bez choťů. A já ... Nikdy tě nechci opustit, ale ..."

„Já vím, ţe si mě nemůţeš vzít," řekla statečně. „Já nejsem ţena pro pána. Ale někoho jiného - nikdy."

„Díky," zašeptal dojatě a objal ji pevněji. Malátnost zvolna vyprchávala. „Moc ti děkuju. Provdal bych tě, kdyby sis to přála, ale strašně by mě to bolelo. Pokusím se tě zajistit, tebe a všechny naše děti, dřív neţ ..." Odmlčel se.

Chvíli čekala a pak se odváţila tichoučké otázky: „Dřív neţ co?"

Trhl rameny. „Co já vím, co se můţe stát? Jsem také smrtelný."

Rozplakala se. Dokonce ho odstrčila, když ji spěchal kajícně políbit. „Co je ti?" zeptal se. „Trápíš mě."

„A ty mne ne?" vybuchla. „Myslíš, ţe je pro mne snazší představovat si tvou smrt neţ tvoje manţelství? Já přece vím, ţe se chceš oţenit. Nebudu ti lhát, ţe jsem z toho kdovíjak šťastná, ale abys umřel, to nechci. Nikdy to nebudu chtít."

„To jsem přece neřekl," namítl překvapeně.

„Ne. Ale chceš mi to ulehčit a mluvíš o umírání. Jako kdybych já ... Co jsi to za člověka!“

„Já se dokonce ani nechci ženit,“ řekl vážně. „Měl bych, a nechci. Nechme toho už. Až se to jednou stane, ani to nemusíš vědět a trápit se už vůbec ne. Nebudu sem jezdit o nic míň než teď.“

„To sotva můžeš,“ ušklíbla se vzdorně. Její něžná pokora se kamsi vytratila. Teď to vypadalo, že má na něj vztek.

„Tvrdila jsi, že ti to nevadí.“

„Vždycky mi to vadilo. Ale nechtěla jsem ti to dělat těžší.“

„Teď chceš?“

„Ty přece taky. Nebudu nosit ty šaty, nač? A ať mi neříkají paní. Já přece nejsem žádná paní. Nikdy nebudu.“

„No tak,“ řekl káravě a stiskl ji pevněji, když se mu pokusila vykroutit jako hádě. „Nezaháněj mě. Na ten tucet dětí mě ještě potřebuješ.“ Políbil plačící oči jedno po druhém. „Dělám si o tebe prostě starosti. Je to tak ohavné? Ženit se nechci. Nebudu. Zkrátka ještě o tom vůbec nic nevím.“

V podstatě mluvil pravdu. V Praze se dvořil Radmile, jak se slušelo a jak všichni očekávali, ale vlastně čím dál tím chladněji. A kdykoli začalo už být trapné nevyjádřit se, vždycky vyvolal nějakou nesnáz s jejím bratrem. Jako teď při turnaji. A ať byl k sobě sebeupřímnější, nedokázal posoudit, jestli příčinou jeho váhavosti byla obava z panského odmítnutí, nebo Zuzanka. Jezdil sem zřídka, protože povinnosti podkomořského úřadu ho příliš zaměstnávaly v Čechách, ale nezanedbal jedinou příležitost, kdy se mohl utrhnout. On, který nikdy neměl vlastní rodinu, tím upřímněji přilnul k ní i k dětem. Krom toho po ní toužil jako muž a vlastně čím dál tím bláznivěji. Drobounká, skromná, nenápadná, ale učarovala mu. Asi už tenkrát, když se mu zjevovala místo vrásčité kořenářky v horečnatých snech. „Skřítečku,“ zašeptal. „Nikdy jsme se přece nehádali. Já tě miluju.“

Mlčky ho objala co nejpevněji. Proč mluvíme? pomyslel si.

S ní se lze tak snadno dohovořit očima, polibkem, dotekem. Slova jsou zlá. Dělají všechno významnější. Co řekneš, platí jako rána mečem, mnohdy smrtelná. Opatrně ji políbil a přilnul k ní s mátožnou touhou jako v polosnu. Ztichlí si usnuli v objetí, dokud je

neprobudily hlučné hlasy ze dvora. Zuzanka tiše vykřikla, popadla šaty a vklouzla do komůrky k dětem. Oldřich se ustrojil jen nalehko. V horkém dnu a ve své vlastní tvrzi.. . Odstrčil závoru přesně ve chvíli, kdy se za dveřmi zastavily spěšné kroky.

„Pane!“

V chodbě stál uřícený, zchvácený písař a otíral si pot z čela. Oldřich vyhlédl na dvůr. Podomek snímal sedla uštvaným koním a čtyři zbrojnoši se skulili do stínu. Ti ještě měli náladu na laškování s boubelatou děvečkou, která jim přinášela džbánek k napití.

„Copak je, Hensline?“ zeptal se Oldřich vlídně, popadl zničeného klerika za rameno a dostrkal ho dovnitř ke stolu. „Přines nám něco pít a nelelkuj!“ houkl na děvečku, která s nebeskou trpělivostí snášela dotírání bezbožných vojáků.

„Praha se bouří, pane,“ vydechl konečně Henslin a třesoucí se rukou utrhl límeček, který ho škrtil. „Myslel jsem ... nejdřív k tobě. V tom vedru! Myslel jsem, že nedojedu.“

„Ale dojel jsi.“ Oldřich chvíli čekal a mocí krotil netrpělivost. Vojáci byli poměrně svěží, ale nejspíš nevěděli nic. Henslin byl nejobratnější z jeho písařů, a čím ho příroda obdařila na duchu, ubrala mu na zdatnosti těla. Taky mu hověl víc, než bylo zdrávo. Sednout na koně a hnát se někam nocí i dnem bylo nejen nad jeho síly, ale dokonce k neuvěření. „Tak mluv,“ vyzval ho a přisunul mu džbán.

Henslin se hltavě napil. „Děkuju, pane. Tady je - tady je líp.“ Chvíli váhal a pak si zbytek vody vylil na hlavu. Otřásl se jako mokrý pes, ale oči se mu vyjasnily. „Sbírají vojsko, pane,“ řekl už vyrovnaně. „Sotva král po turnaji vytáhl paty z Prahy. Najímají žoldnéře. Obranu povede pan z Valdeka.“

„Jakou obranu?“

„Promiň, zapomněl jsem. Sešli se na tajné schůzi. Všichni měšťané k urovnání starých sporů. A že prý v neklidných dobách už za nebožtíka Václava krále bývalo zvykem, aby ohrožená obec vybavila šest mužů zvláštní pravomocí k znovunastolení pořádku. Zvolili je. Vedle Olbramovice Menharta Velřlovic Joklin Jakubův. Dřív nepřátelé.“

„Znáš i ostatní?“

„Jistě. Meinlin Rokycanský, samozřejmě. Také Kunšík, to nevím, jestli Plaier nebo Junoša, Albrecht Štuk a Fricek od Kokotů. Muži, jak říkají, přední významem i rodem. Prý nezamýšlejí nic zlého. Jen krále zpravit o tom, co se děje. O panské zvůli a ...“

„Velflovic s Olbramovicem? Vida. A jak s tím souvisí pan z Valdeka?“

Henslin se ušklíbl: „Jako odpůrce panské zvůle, co? Já pane nejsem šlechtic. Víš, že jsem byl nějaký čas na Zbraslavi. Ten se něco natrápil opata. Ochránce. To je ten pravý. Ale klášterníci teď naříkají spolu s měšťany a z pana Zajíce je rázem spasitel.“

„Proto ses asi málem neuštval až k smrti. Mluv dál.“

„Je toho málo? Máš pravdu, pane. To bych se ještě odvážil váhat. A cestovat jen v noci v nosítkách. Ale ten spěch. Říkám ti, že král ještě ani nebyl v Brně, a už se domlouvali. To muselo být smluveno o hodně dřív. Zpravit krále! Spíš vyhrožovat chtějí. Peníze na žoldnéře zřejmě nebylo těm ubohým, ožebračeným chudákům těžké sehnat. Záloha Valdekovi. Jistě nebyla malá. A chtějí ...“
„Co?“

„Mluvilo se o královně Elišce. Že ona je pravá královna.“

„Měl jsi jet rovnou do Brna za panem z Lipé.“

„Myslel jsem, že ty bys snad radši.. .“

„Co já? Zásluhy, můj milý. Nezříkej se jich. Jsi můj člověk, lesk padne i na mne. Nemusím u toho být osobně.“

Henslin se na něj zchytrale zadíval. „Ze zásluh nemám strach, pane. Ale napadlo mne, že se král možná bude hněvat.“

„Proč? Dostal, co chtěl, a nebylo to málo. A taky to nebylo jednoduché.“

„Právě. Budou si stěžovat na násilí ze strany královských úředníků. Prý ... bezprávně užili i útrpného práva a ...“

„To králi stěží vadí. Královští úředníci? Podkomořím je vévoda opavský. Útrpné právo!“ Krátce se zasmál a najednou zvážněl a zadíval se ostře na Henslina. „Nebo se stalo něco, o čem nevím?“

„Ne, to vůbec ne. Jde o Meínlina Rokycanského, který...“

„Vím. Ropuchy, s tou jejich jemnou kůžičkou. Jeď, neměj starosti. A nemusíš se štvát. Do Brna dojedeš do večera. Právě včas, aby si páni všechno řádně rozmysleli při víně.“

Písař zaváhal. „Ty - vůbec ne ...?“

„Ach Bože!“ vykřikl Oldřich mrzutě. „Myslel jsem, že tentokrát tu chvíli zůstanu. Ale ne, pan rytíř musí do boje. Jeď, nestarej se. Co bych tam dělal už teď? Víc než svou družinu neseženu. Ať mi pan z Lipé vzkáže, až vojsko vyrazí, připojím se k nim kdekoli. A na žold že králi vyberu až v Praze. A rád.“

Dal chudákovi Henslinovi čerstvý doprovod i koně a přikázal zbrojnošům, ať hledají cestu ve stínu. Podnikavý písař se nakonec vsunul mezi ně a vojáci nad jeho hlavou drželi velký plášť, nabodnutý na hrotech čtyř kopí. Oldřich se díval za svérázným baldachýnem a v duchu počítal. Dnešek. A zítřek jistě. Pak už jenom den nebo dva. Jen co se stačí vrátit posel z Opavska a pan z Lipé sežene zbrojnoše ze svých moravských hradů. Brněnská hotovost. Pár stovek stačí. Lepší rychlý úder, než se tamti sešikují líp. Na to pan maršálek přijde taky. Tři čtyři dny. A konec s idylou.

„Musíš odejít?“ zeptala se Zuzanka za jeho zády.

„Ještě ne. Ale brzy.“

Chvíli se na sebe dívali. „Byla bych radši...“ Umlkla a potřásla hlavou, ale rozuměl jí. Kdybys byl opravdový rab. Seděl bys na svém a nehonili by tě po světě. Jenomže to štěstí platí jen pro ženy a jenom někdy. Rab taky může skončit ubitý na smetišti a bez pomoci, bez pomsty. A opuštěné ženě se pak vede hůř než tobě na tvrzi. Nechci. Chci mít vždycky tolik moci, aby mé děti žily v bezpečí.

„Kratičký čas,“ řekl s povzdechem. „Musíme ho využít co nejlíp.“ Krátce ji políbil a vyšel na dvůr. „Ať se chlapi přestanou vyvalovat v chládku a čistí zbraně! Do pěti dnů se zúčastníme královské přehlídky.“

Mýlil se. Už třetí den zrána dorazil posel z Brna se vzkazem značně netrpělivým. Velice nerad se vysoukal ze Zuzančiny postele.

„Nevím, kdy přijedu, skřítečku. Asi to nebude hned tak.“

Skoro nemluvila. Jen chvílemi se letmo dotkla jeho ruky, když mu chystala snídani. V bráně se ještě otočil, dokonale vystrojený pán. Kovové přezky na jeho řemení se stříbrně blýskaly, jak je naleštila pečlivá Zuzančina ruka. Stála na prahu a dívala se za ním jako vždycky. Jako by ho viděla naposled.

Pan z Lipé ho v Brně uvítal ne právě přívětivě. „Že musím pro tebe vzkazovat, Oldřichu!“ řekl nemilostivě. „Pošleš si písaře a ...“

„Byl u toho a já jsem stěží víc,“ odpověděl Oldřich k vlastnímu podivu dost nakvašeně. „Nepatřím mezi dvorské hodnostáře. Ale jak vidíš, byl jsem připraven. Víc vojska nepostavím.“

„Snažil ses?“

Oldřich nechal vyčítavou narážku bez povšimnutí a šel se poklonit Richenze. Král Jan, jak si už v Brně zvykl, byl u ní, lehkovážný a dobře naladěný jako vždycky.

„Prý jsi vyvolal v Praze vzpouru, pane rytíři,“ řekl rozmarně. „To tě přijde draho. Nová hotovost a nové obléhání.“

„Mne?“ Oldřich pokrčil rameny. „Jsem jen úředník k ruce tvým hodnostářům a plním jejich rozkazy.“

„Vážně, Oldřichu,“ promluvil pan z Lipé za jeho zády. „Vévoda podkomoří žije v Opavě. Nemůže sledovat, co děláš jeho jménem.“

„Ty jsi to sledoval?“ zeptal se Oldřich drze. Byl čím dál tím popuzenější. Vznešení páni! Stříbro, ber kde ber. A pak je vinen někdo druhý.

„Tenkrát nebyly stížnosti.“

„Byly.“

„Aspoň ne takovéhle.“

„To je jen náhoda. Neporušil jsem právo, pokud vím.“

„Jsou různá práva, Oldřichu. Starý Meinlin je vlivný muž. Jeden ve Starším Městě z nejvlivnějších. A Kunšík Plaier s Eklinem ...“

„Co je s nimi? Nepropadá snad lichvářův majetek? Kde jsem měl brát, když ne u těch, co mají? Víš, kolik chudáků ožebračili? A hned spustí pokřik kvůli zabaveným domům. Ti ještě sedí na stříbře. Jak vidíš, zůstalo jim i na žold zbrojnošům. To kdyby mi Jeho Milost vyčetla, dovedl bych to pochopit.“

„Já ti nevyčítám,“ ozval se Jan Lucemburský. „To jenom pana z Lipé popadl spravedlivý hněv. Prý to nebylo moudré.“

„Moudré!, Je moudré ždímat zemi? Nevymyslel jsem si to já, Milosti. A platy z pražských masných kotců jsem také já nepřevedl do Brna.“ Zbláznil jsem se? pomyslel si s úlekem. Nedorostl jsem ještě úlohy dvořana. Ten mlčí a jen pokorně sbírá drobty královského hněvu, aby ho později ve chvíli přízně zpeněžil.

Ale Jan se neurazil. „Důchod z masných kotců byl královský a mohl jsem ho podle vlastního uvážení věnovat krásné pani, ne?“

„Byl královský, když jsi ho předtím odňal městu, Milosti.“

„Jsi bezohledný, Oldřichu,“ ozval se Jindřich tiše.

„A lichváři jsou plní ohledů?“ vybuchl Oldřich. „Ano, nejvíc jsem šel po těch třech a měl jsem proč. Ptej se městské chudiny. A taky pánů rytířů. Ti ovšem na dluhy neumírají.“

„Jak víš, že půjčovali na lichvářský úrok?“

„To ví každý. Ty neznáš, jak to chodí? Křesťanské úpisy nemluví o úrocích. Ne. Jenom se dlužník zavazuje zaplatit za nedodané zboží, mnohdy i dvojnásobek vypůjčené částky. O tom jsi neslyšel? Mohu ti přivést deset ubožáků, vlastně ne, stěží tři zůstali naživu z těch, které ožebračil ten rokycanský upír.“

Ano, pan z Lipé to dobře znal z doby své mladosti, kdy se jako chudičký rytíř potloukal u královského dvora, až po krk v dluzích, které nebylo možné zaplatit. Co úpisů se napsal za stolní náčiní, za nespočetné lokte drahocenných látek, které nikdy ani okem nezahlédl, vděčný za sebemenší hotovost, která mu umožnila nevést si tak zcela ošuměle! Lichváři byli vlastně dobráci. Co by si bez nich počali rytíři bez majetku? Pan Oldřich Pluh je ovšem potřebovat nebude. Pan Oldřich se vyzná. I bez lichvářů.

„Ukroť svůj spravedlivý hněv,“ řekl jízlivě. „Úpisy, kde se nehovoří o úrocích, to přece není důkaz. A jestli jsi Meinlina dal vyslýchat útrpným právem ...“

„Ano? Zmučili ho, ubožáka?“ vybuchl Oldřich zuřivě. „Jeden biřic se neudržel, když mu spílal zlodějů, a trochu do něj strčil. Odřená tvář a pohmožděná ruka při pádu. To bylo všechno. Mučírna! To se ví. Že potom začal zpívat a vydal nám své truhly se stříbrem? Jen poučení, pane. Občas jsme měli možná vskutku přizvat kata. Ti mají z rány strach. A vždycky mají dost stříbra, aby si za ně kůži nechali proděravět jiní. Mučit! Odcházel po svých a dost křepče na svůj věk, jak spěchal. Já vím, co je to mučení. Ty to víš taky. To je smrt. A po ní je už člověk někdo jiný. Meinlin Rokycanský! Ať se nesměju. To říkal můj písař?“

„Ne. Včera večer přišel posel z Prahy. Od Frenclina Jakubova.“

„Poslali stižný list?“ užasl Oldřich.

„Chraň bůh, naopak. Všechno se přísně tají. Ale Frenclin si otevírá vrátka - a možná nejen sobě. Je přece jen bratr, i když nevlastní, Joklina Jakubova. A taky se leckomu pan Zajíc asi nelíbí.“

„Žádný div. Ani mně.“ Oldřich se rozveseleně podíval na mladého krále. „Všichni kolem něj se potápějí, ale on je přítel římského krále. Vždycky vyvázne. Náramný spojenec, který si může troufat všechno - na vrub ostatních.“

„Výčitka, pane rytíři?“ Jan se usmál. „Příště tě požádám o radu. Copak bys dělal ty, kdyby se k tobě ráčil obtěžovat sám římský král a orodoval za viníka?“

„Římský král by se neměl plést do našich sporů,“ řekl Jindřich.

„Loni v Domažlicích ti to nevadilo,“ ušklíbl se král. „Nač si stěžuješ? Ty nejmíň. Zdědil jsi po něm hodnost maršálka.“

„Na hodnosti...“ Jindřich spolkl prudké slovo. „Za mnohem míň jsem seděl půl roku na Týřově,“ řekl jen. „Pro pouhé podezření.“

„Chceš jeho krev?“

Otázka Jindřicha zaskočila. Valdek byl svině, nepochybně, ale ... Jeho ztracený boj bezděky budil úctu. Starý citlivka. Ještě se rozpláču. Právě já nad těmi dvěma. Kde, kde je rozcestí, na němž jsem se nenávratně minul s tou dívenkou, kterou jsem míval tak rád a toužil jen po jejím štěstí? Jak se můj malý Eliáš proměnil ve zlou královnu, která šíří jen děs a hrůzu? Já její nepřítel, já její oběť, já její vrah, a přece kdysi neměla věrnější duši, než jsem já. Co víc, ona mě milovala. To je to, možná. Nelze být lhostejný, kde promluvila vášeň. Láska - nenávist. Nic mezi tím. Nenávidím ji? Vlastně ne. Teď už je mi jí tak nejspíš líto. A její temný rytíř, hrdina pro zasmání s Ludvíkem Bavorem za zády - a přece si nemůže být jist. Mocní tak často selhávají. Selhal i Jan. A neznám lepšího. Přátelství? Nebo jste milenci? Tak hrůzná představa pro toho, kdo vychutnává obřad lásky! Při takovém milování musí téci krev. A slzy bolesti místo slasti. Bez rozkoše. Nebo se mýlím?

„Milosti, vrátil se posel z Krumlova.“

„Sem s ním. Co nejrychleji.“

Mladičký Beneš z Vartemberka stanul ve dveřích, jako by se bál postoupit dál v zaprášených botách. Jindřich se na něj zkoumavě zadíval. Beneš byl vždycky samý smích. Teď ... Možná byl unaven.

Jistě jel bez přerušení do Krumlova i zpátky. Krále se jeho zkroušený vzhled nedotkl.

„Tak kde se připojí pan z Rožmberka?“ zahlaholil. „A hlavně kdy? Podle toho vyrazíme.“

„Nikde.“ Beneš rozpačitě přešlápl a zvedl hlavu. „Vůbec jsem s ním nemluvil.“

„Jak to? Nedojel jsi do Krumlova?“

„Ale ano. Zapřeli mi ho. Prý - odjel.“

„Kam?“

„Nikam. Nechtěl prostě se mnou mluvit. Klábosil jsem se strážným hodinu. Prý odjel a zakázal, aby za ním posílali. Den na to, co přijal Zajíce z Valdeka.“

Jindřich se podíval po všech přítomných a docela nevhodně se usmál. Chudáčkové? Ode všech opuštěni? Rožmberk už je síla.

„Jen aby nás nakonec nebylo míň,“ řekl jasnozřivě.

„Tváříš se, jako by tě potkalo štěstí,“ řekla Richenza a přitáhla si jeho ruku. „Nepřijdeš nikdy k rozumu?“

„Ne, nikdy. Jen slavné bitvy jsou pro naše rytířské koně, viď, můj králi? Slavné bitvy a nesnadná vítězství.“

„A snadné prohry.“

Zavrtěl hlavou. „Prohry nejsou. Ta jediná, má lásko, je smrt.“

Dokud nás nerozdělí smrt

Má země se zlatými klasy! Na Loket jsem ujížděla v sněhu. V nosítkách. V kožešině. Teď jedu v sedle, vykládaném zlatem, a můj rytíř, který se tenkrát ke mně kradmo vloudil, jede vedle mne, jako by byl král. Je králem Jindřich z Lipé? Jestli ano, budeš jím i ty, Viléme. A možná víc o to královské lože. Protože *jeho* královna není vladařka. Projíždím předměstím kolem Petrského kostela k Poříčské bráně. Čekají mě, je otevřená. Jenom pro mne. Už je rozhodnuto. Boj. Můj choť mnou pohrdl, mám mlčet? Ten nestydatý zrádce, který se vyválel v posteli mého otce, vládne mou zemí jménem hraběte z Lucemburku a špiní každým dechem dědictví a dílo Přemyslovců. Mám mlčet? Vzali mi děti. Moje děti! Mám mlčet?!

Mé město mě vítá otevřenou branou. I pro ně jsem jediná záchrana. Nikdy jsem nemilovala německé měšťany a oni se vždycky báli Valdeka. To není svazek z lásky, ne. Ale z nezbytnosti. Jim vzali všechno stejně jako mně. Může se měšťan vzbouřit proti králi? Sám jistě ne. Ale já jsem Přemyslovna.

Rytířek! Za toho půl roku, co mě nemá, nadobro zdětinštěl. Ano, tak se to hodí pánům z Lipé. Nevycválaný koníček shodil ohlávku a teď tedy vyhazuje. Pro smích všem. A taky pro pláč. Koho biřici málem utloukli, když lezl za děvkami ná zapřenou? Kdo rozléval víno po pražských hospodách a opilý vedl oplzlé řeči i při mši? Český král! A vyvádí jako robě, které uteklo chůvě. Však jí utekl.

Domluvili mu nejspíš. Přestal vyvádět a začal nudu zahánět vznešeněji. A nákladněji. Takže se páni měšťani přestali smát. Artušův kruh! To jsem se smála já. Zakládat světový rytířský řád ve vybrakované zemi, která od smrti mého bratra třináct let nevyšla z bojů! Ta slavnost měla zastínit i korunovaci mého otce! Dobře tak. I kdyby se vyvedla, bylo by dobře. Pan Pluh vyždímal měšťany. Do poslední kapičky jejich stříbra. Je rytíř, snaží se. Jenom tak dál. Ten nesmysl bude Jana stát korunu, kterou jsem mu na hlavu vstavila já v dobré víře, že na trůnu svých předků vítám chotě a krále. Choť - na

několik nocí. Král - ani den. Vždycky jen já. Pan z Lipé. Kdokoli. Už nechci.

Praha jásá. Snad trochu rozpačitě, ale jásá. Kořistníci bláhově odjeli povyrazit se k paní Rejčce. Jsou daleko a já jsem tady. Já. Přemyslovna. Královna. Jejich ochránkyně a záštita. Také můj otec ochraňoval měšťany. I děd. Němci? Všichni také ne, a co na tom konečně záleží? Jsou lidé pracovití. Tepny země, kterými proudí její krev. K čemu je cval rytířských koní, kteří jen dupou po polích a ničí vzrostlé osení?

Usmívám se po celou dlouhou cestu od brány k Velkému rynku a věru je mi do smíchu. Vilém z Valdeka vedle mne mi už svou přítomností připomíná - a neúprosně - bezcennost jakýchkoli smluv. Ochránce mnichů a měšťanů! Divoký Valdek, plenitel církevního zboží. Sveřepý Valdek, postrach pokojných měst. Hrdinný Valdek, bijce Němců. Beránci najali vlka. Proč ne? Divný je svět. Velice podivný je svět, kde rytíři šlapou po dcerách králů a roztahují se povýšenci. Takže si Valdek obléká beránčí roucho a já se usmívám na měšťany. Proč ne?

Už je znám. Vítají mě v domě Hensla od Kamene na Tandléřském trhu u Rynku. Praha totiž - a i to je předmětem jejich nespokojenosti - nemá radnici. Jistěže, to je hanba. Slibuju nápravu jménem svého syna. Kde je můj syn? Stýská se mi. Srdce mám sevřené steskem a touhou. Pan Zajíc na tom vydělá.

I já snad. Začíná se mi to líbit. Tak, bez přetvářky. Jsme, jací jsme. V tom týdnu na Lokti jsme si konečně porozuměli. Dnes tedy v Praze. Na Hradě ne. Na Hrad si netroufám, zatím. Mou osobní ochranu převezme úplně pan z Valdeka, říkám a měšťani kývají. Samozřejmě. Dívají se na něj dokonce s jakousi něhou. Pan Vilém jim udělal cenu. Takový pán, a jenom dvě stě hřiven. Stará záští jsou zapomenuta.

Ano, dokáže být i velkodušný, kvůli mně. Mám ráda jeho pohled, neměnně oddaný a milující. Láska. Vášeň. Zbožňování. Užila jsem si jich tak málo. Už nejsem žádná mladá kráska. Vlastně jsem nikdy nebyla. A teď stárnu. Stárnu, chátrám, už nedokážu být ani přitažlivá, ale on to nevidí. Miluje dceru Přemyslovců. Je krásná. Nikdo není krásnější.

Stárnu a zůstala jsem prázdná. Snad proto konečně dokážu opětovat ten cit. Ano, těším se na dnešní noc. Už přivolávám blížící se večer. Nelžu ti, Viléme. Už je to rok, co mě naposled objal můj choť. Teprve rok, co se nad ložem mé lásky ještě vznášela ta nenáviděná tvář. Jindřich z Lipé! Deset let, bože, jsem protoužila. Možná i víc. Možná už od dětských let. I tenkrát, když jsem ti ho dala k utýrání. I tenkrát jsem ho ještě milovala. Už ne. Už jenom toužím, aby nebyl. Vymazat ho ze svého života. Z budoucnosti i z minulosti. Jen bez něho mohu být nepokořená.

Jistě, pošleme posly za králem. Jsem ochotna se smířit, jakpak ne? Musí dát záruky, hlavně městu. Ale nedá-li ...?

Měšťané blednou. Možná chtěli míň. Ale už si pozvali mne a Valdeka. Už nemůžou zpátky. Pan Vilém je přítel římského krále. Čeho se bojíte, čeho? Čtu jim to v očích. Jindřicha z Lipé. A jímá mě hněv.

Je to snad poprvé, co Češi sesadí zvoleného krále? Mé právo je nepochybné. Z Jindřicha Korutanského nebyl strach? A zvítězila jsem už tehdy. Já a měšťané.

Umlkám pod Vilémovým pohledem a sama se divím. Chci-li být skutečně vladařka, musím vládnout i sobě, a přede všemi. Zvyšovat hlas? Křičet? A dokonce nesmysly? Jsou pražští měšťané ve své většině Češi? A povýšili mě na trůn oni snad? Ne. Selhali. Ohavně selhali, a nebýt pana z Lipé ... Vzpomínka. Nic. Ani záchvěv vděku. Taky proč?

Mlčím a poslouchám Valdeka. Můj podiv roste. Jak jsme se změnili, já i on! Ten drsný zarputilec teď mluví hedvábným hlasem. Ani pan z Lipé by to nedokázal líp. Jeho sebevědomí roste v královském objetí. Je klidný, rozvážný a duchaplný. On! A už se nechvástá. Není třeba. Je Vilém z Valdeka, milenec české královny.

Strhl je. Měšťánci zase provolávají slávu, jen Velflovici mlčí. No, z těch snad není strach. Vždycky patřili k Janovým nepřátelům. Zbraslavský opat chybí. Drží se zpátky, od února má, chudák, strach. Taktak vyvázl, snad také jen na přímluvu Ludvíka Bavora, takže je vděčný Vilémovi. Pěje teď o něm samou chválu. Ale nevyjádřil se. Což o nějaký konvent! Jsou to chudáci. Nemůžou vlastně nic. Leda

pak u papeže. Rozvod. Ano, budu se usmívat na opata. Jejich řád je mocný. Budu se na něho usmívat.

„V nejbližších dnech přijde pan z Rožmberka s velikým vojskem," slyším Vilémův hlas a trnu. Opovážlivec! Spoléhat na Petra z Rožmberka? teď? Po Violině smrti? Když ho pan z Lipé oženil s Vartemberkovou Kateřinou? Svojanov! K čemu je mi teď. Na tu připomínku by se připojil spíš k nim. Ta, kterou jsem za něho provdala já, ho podváděla. Od pana z Lipé dostal do postele nevinné mládí. Vilém zešílel, spoléhá-li na něj. Přece sám říkal, že se vytáčel.

Nebo nespoléhá? Jenom chce ohromit? „Stačím sám k ochraně města, ale nejde jen o ochranu. S hotovostí, kterou přivede nejvyšší komoří, lze i zvítězit. V nejhorším oželíme markrabství."

Mračím se. Morava! Markrabí Jindřich z Lipé ... Proč se mi všude plete? Ovšemže není markrabí, jen plnoprávný hejtman. V mém věrném Brně. *Ona* je markraběnka. Bývalá. Já ... Tak dobře, oželíme markrabství. Všechno se nedá vyhrát. A opře-li se Jan o Habsburka, protože co jiného mu nyní zbývá, je Ludvík Bavor náš. A navždycky. Morava! Však to nebude věčně. Neusmívám se, ale vysílám k Vilémovi pohled, pod kterým jihne. A umlká. Je pozdě. Stmívá se, je vlastně noc.

„Její Milost je unavena," řekl najednou docela jiným hlasem. „Prosím, skončeme jednání."

Couvají s úklonami, mám pro ně milostivý úsměv a pro Viléma teď ani pohled. Nesmíme se prozradit. Konečně ticho. Jsme tu sami.

Vilém se zvolna obrací a já ... Jsem to já? Vstávám a letím k němu rychleji, než stačil ke mně pokročit. Svírá mě k nevydechnutí. I já jeho. Nemůžeme udělat ani krok. Touha nás neúprosně svázala. Tam, hned v té síni. Bez měkkého lože. Tak, jak jsme. Kácíme se na kamennou zem skoro v mdlobě. To, to je rozkoš? Nevím. Je to kruté, strašné a bolestné. Polibek jako rána mečem. Nemilosrdně ho vracím a v ústech cítím krev. Mučíme se. Milujeme se. Snad, snad to bylo vždycky takhle. Nečisté. Zvířecí. K nenasycení. Umdlel jsi dřív než já. Chtěl jsi mi ukázat, kdo je pánem v loži Přemyslovny? Ne. Královna jsem já.

Zpokorněl jako vždycky. Odcházíme nahoru a smějeme se potrhaným šatům. Je to divný smích. Křečovitý a neveselý.

Rozechvěle mě odstrojuje a snaží se mě laskat tvrdou, válečnickou dlaní. Nechci! Slast patří do jiného lože. S tebou neznám blaho. Pojď!

Vydává se mi. Tak úplně, až to budí soucit. Ne, nechci ho ponížit. Vím, že jsem zvítězila. Vím, že vedle něho vždycky budu královna. „Zítra tě čeká boj, Viléme," šeptám a líbám mlčící rty, které se chvějou, nejspíš vysílením. „Musíme spát."

Usnul snad ještě dříve, než jsem domluvila. Měsíc dopadá na naše lože širokou stříbrnou stuhou. Jeho obličej v té záři je zsinalý. Mrtvý. Snad opravdu už umřel. Dlouho se dívám do té drsné tváře, která nezná úsměv ani ve spánku. A přece je šťastný. Vím to. Zoufale šťastný pro jedinou noc. Pro ten okamžik, s nímž se rveme. Pro objetí, které nás vodí divnými, ponurými jeskyněmi, uzavřenými ostatním smrtelníkům. Má láska. Měla jsem vědět, že moje láska můžeš být jen ty. Dávno. A nemusela jsem dnes tak křečovitě nenávidět Jindřicha z Lipé. Tebe bych nemusela nenávidět nikdy, Viléme. Či ano? Máme ještě čas i k nenávisti? Uléhám k tobě zkamenělá touhou. Spíš tvrdě. Ne, neprobudím tě.

Valdek byl voják. Ráno se probudil včas a tiše vstal, aby nevyrušil spící ženu. Den byl čas k boji. Ne k milování. Jeho nenapadlo políbit čelo pod rudohnědou kadeří a promilovat se k střízlivému bdění tak bláznovsky, jak sluší milencům. Ustrojil se a po špičkách odešel. Čeleď ho viděla dole v domě upjatého a kamenného jako vždycky.

Přetvářka? Ne. Ale kdejaký podomek nebude nakukovat do lože Přemyslovny jeho očima. Byly věcné a chladné jako jindy. Milenci? K smíchu. Je přece královna.

Vyjel obhlédnout hradby a vrátil se s kořistí. Město jásalo. Byl dost moudrý, aby netajil ten vzkaz jenom pro její sluch. Čím dřív to budou vědět váhající, tím líp. A hlavně, měl důvod vtrhnout do její ložnice. Aspoň se podívat. A vzpomenout.

Eliška ještě měla v očích spánek, když zvedla rozcuchanou hlavu z podušky. Bezradně, docela bez vůle, přejela váhavou dlaní přes nocí pomačkanou tvář. Chtěla být krásná. Pro něj byla.

„Milosti,“ vyhrkl hned na prahu, zatímco mu přes rameno nakukovaly zvědavé děvečky, aby viděly, jak královna přijme tu novinu. Ale jemu do očí neviděly. Mohl se dívat nestoudně, milostně, jak chtěl. A díval se. Díval se očima té noci. „Rožmberk přivede čtyři sta jezdců.“

Chtěla být krásná? Proč? Zvedla se. „Díky, pane z Valdeka,“ řekla svým královským hlasem, hlasem dne, a Vilém se zachvěl v hloubi duše. Pokorné oči ho neokouzlovaly. Ona nebyla žena vzpomínek. V jejích dnech netrvají noci. Dívala se a mluvila vždycky jen z výše trůnu. Kovová slova padala dolů jako zpívající zvony, ale bez srdce. Couvl a pustil dovnitř ženy s královskými šaty. Pojedeme za Zderazskou bránu čekat vojsko pod korouhví s pětilistou růží? Dnes sotva přijdou. Pojedeme?

Jeli. Eliška nemilovala nečinnost a kromě toho věděla, po čem Vilém prahne. Být s ní. Třeba všem na očích. Přestrojeni pro denní jas za královnu a za otroka. Za mocnou královnu, která nemusí mít strach. Vyzývavě se projížděli podél hradeb venku za příkopem.

Všechny brány byly otevřené jako kdykoli v míru. Jenom na věžích opevnění ostrozrací chlapci napínali pozornost. Jezdce, který se hnal bláznivým tryskem od východu, spatřili nejdřív strážci Horské brány.

„Zavřete!“ řval z plných plic. „Zvedněte mosty! Zavírejte brány, dokud je čas!“

Královna, která se vracela k Zderazu od Benedikta, taktak zastavila koně, aby se nesrazili. Valdek mu popojel vstříc.

„Co se děje?“

„Vojsko! Vojsko se blíží! Uvidíte ho co nevidět!“

„Rožmberská růže?“

„Ne. Ronovská ostrev a český lev.“

Řítil se ulicí a za ním se šířil děs. Vilém s Eliškou se na sebe podívali. „Brzy,“ řekla cizím hlasem. „Jak se to dověděl?“

„Dřív nebo později...“ Valdek pokrčil rameny. Vypadal rozjařeně. „Mám obsadit Hrad?“ zeptal se. „Možná je ještě čas.“

„Ne. Kdo je pán Hradu, nebude pánem v městě.“

Kývl. Byla to pravda. Ostatně, purkrabí se ještě nevyjádřil. „Zajistím věže," prohlásil. „To postačí. Menší Město je bez významu. *Tady* se musíme udržet. Až přijde Rožmberk..."

„Věříš tomu?"

„Jsem si jist." Podíval se na ni. Psovský pohled zmizel. Byl den, čas boje, čas pro muže. „Jdi domů a čekej," přikázal jí, jako by nic nebylo samozřejmější, než že je pánem on. „Večer přijdu, i kdyby na nás metali ohnivé trakaře."

Do hradu vkráčeli jako na procházce. Bývalé opevněné podhradí se tvářilo svatě a oddaně. Jak jinak než s králem přece? Ti na druhé straně snad ne? Proboha! O tom nic nevíme.

Dověděli se to co nevidět, když z mosteckých věží začaly lítat šípy. I z té na levém břehu. Král se jen hrnul do boje proti odvážlivcům, ale Jindřich ho zarazil. „Přes most? Nechat si pobíjet vojáky jednoho po druhém? Až padne město, věže se stejně vzdají. Vzpomeň si, při tvém příjezdu."

„To byla ona se mnou," řekl Jan zarmouceně. Město se zavřenými branami mu zapuzenou choť připomnělo nečekaně vábivou vzpomínkou.

„A mne vyznamenávala přízní. Můj králi, bohužel je to pryč."

„Co navrhuješ?"

„Zítra upevníme své postavení. Pozítří na ně udeříme."

„A dnes?"

„Dnes?" Jindřich se na něj s úsměvem podíval. „Dnes budeme spát. A ty snad raději s Gertrudou než sám."

„S Gertrudou! Proč?"

„Aby tě přešlo vzpomínání."

Hluboká pravda. Jan si dal přivést zajatkyni a shledal, že malinko zevzpurněla. Pobyt ve věži nebyl patrně tíživý. Purkrabí? Možná. „Chci s tebou spát," řekl bez okolků. „A poroučím ti to, ať chceš, nebo ne. Na touze nezáleží, sám ji necítím. Ale nemám tu jinou ženu." To bylo něco nového. Znejistěla. Ale pak si vzpomněla na mučírnu a začala se svlékat. „Počkej," zarazil ji. „Tobě je to jedno? Co cítíš ty a co cítím já?"

Deptající strach! Vzchopila se. Tuhle hru znám. Musím ji hrát tak, jak ji umím, nebo prohraju. „Tobě ne?“ řekla. „Tím líp.

Zažertoval sis a jsi teď spokojen, ano?“ Odvrátila se, ale ne tak rychle, aby nezahlédl slzy, které se jí draly do očí. To ovládala.

Jan chtěl hrát světáka. Před ní nikdy nebyl a ty slzy ho dojaly. „Spolčila ses s ní proti mně,“ začal tiše a v té chvíli Gertruda věděla, že vyhrála.

„Myslel jsi na mě někdy jinak než jako na panenku do postele?“ osopila se na něj nečekaně. „Staral ses někdy o to, co cítím já? Jak žiju? Co mě čeká? Ty rozmazlený synáčku a choti! Co jsem byla já? Služka. Hadr pod nohy. Pro paní, pro pány. Ona jediná se ke mně chovala slušně. Ona, ne ty. Sloužila jsem jí oddaně. Snad mě tak čekalo zabezpečené stáří, aspoň jsem si to myslela. A pak mě nechala bez pomoci. Já už nevěřím nikomu. Ani se na mne nezeptala. Či ano?“

„Ne, nezeptala se,“ řekl Jan zamyšleně a podíval se na ni s novým zájmem. „Ty nemáš nic?“

„Nic. Vůbec nic. Jenom tři vesnice, které mi kdysi dal pan z Lipé za to, že s tebou nebudu spát.“

„Ale!“ Jan zrovna nadskočil. „To sis vymyslela!“

Gertruda pokrčila rameny. „Zeptej se. Třeba to nepopře, nelže rád.“

„Za ty tři vesnice ...“

„Máš o mně lepší mínění? Za míň jsem spala s leckým. Takhle jsem aspoň měla pocit, že ti prospívám.“

„Mně? Neviděla jsi, jak se trápím a ...“

„Netrápil ses. A taky jsem ti neprospěla. Myslela jsem, že mezi námi je něco víc. Není. Je asi lhostejné, jestli mě obejmeš nebo ne. Vždycky bylo. Pan z Lipé je snílek a já s ním. Myslet si, že já naruším tvůj vztah k tvé choti! Jaká troufalost. Vlastně to bylo vysvobození, když...“ Rozplakala se. Vžila se do úlohy a zalíbila se jí. Věčná, ponižovaná láska. Přece už deset let. „Pamatuješ? Tenkrát jsem se bála tvé matky. Potom tvé choti. A nakonec i tebe, miláčku.“

To už ji objímal. „Gertrudo, ty mi lžeš,“ řekl něžně.

Usmála se. „Pravda je, co právě cítíme. Pravda je, že toužíš po mně a já po tobě. Mlč, miláčku. Už mlč.“

Ráno Jan vyhledal svého maršálka spokojený a zářící. „Chtěl jsi ušetřit tři vesnice?“ zeptal se škodolibě. „Měls pravdu. Už jsem doeliškoval. Po téhle noci...“ Rozesmál se. „Víš, že ji učila každý pohyb, každý vzdech, každý ston, který mě ohromoval? Měl jsem umělou ženu v posteli devět let! Strašlivý pocit. Ty a Gertruda mě máte na svědomí. Měl bych vás popravit.“

„Chceš?“

„Ne, vybiju se na měšťanech. Vypadneme z Hradu?“

„Určitě. Takhle mají pocit, že ani o nic nejde.“

S třemi sty bojovníků překročili řeku a vrhli se na zderazské předměstí. Chatrče, ve strachu opuštěné, stály v plamenech. Jan, rozpálený a dychtivý, se hnal k Zderazské bráně. Žoldnéři z hradeb zmizeli. Vypadalo to, že se město vzdává. Jindřich se stáhl zpátky a ze strany pozoroval hemžení u brány. Tak rychle to vlastně ani nemělo být, pomyslel si truchlivě. Rožmberk je nechal na holičkách. Pochopitelně. Jako vždycky každého.

„Za mnou!“ zařval najednou skoro dřív, než si uvědomil, co se děje. Moudrost zralého věku! Ještě že ji mám. Ještě že jsem tolikrát viděl, jak končí smělý útok, nehlídaný z boku.

Zasáhli zrovna včas. Brána se rozlétla k výpadu, vedenému s nečekanou zběsilostí. Jen několik jezdců. Málem to zaplatil sám král, kdyby Jindřichův houfec v poslední chvíli neprorazil nenadálé obklíčení. Couvli, ale rytíř v jejich čele se hnal znovu do útoku na beznadějnou přesilu. Hrome! Teď stát stranou ... Oldřich Pluh nejspíš vycítil Jindřichovu myšlenku, a jak byl na kraji řady, bleskurychle se se svou družinou vrhl jako klín mezi obránce Prahy a pootevřenou bránu. Nikdo v ní na obranu? Už vůbec nikdo krom hrstky odvážlivců? Jejich velitel postřehl nebezpečí a strhl koně zpátky právě včas. Oldřich uvízl v nepřátelském houfu. Zakolísal. Podle sklonu těla Jindřich poznal, že je zraněn, a vrhl se mu na pomoc. Na okamžik se střetl s vůdcem Pražanů. Bez korouhve nad hlavou a se spuštěným hledím, ale Jindřich věděl, že má proti sobě Valdeka. Poznal ho i on? Asi ano. Srazili se se slepou zuřivostí. Krev. Jeho, nebo má. Mezi námi může už rozhodnout jen smrt. Vojáci couvli před tím zběsilým soubojem a šarvátka na chvíli

uťichla. Po zbrojích obou tekla krev, ale žádný z nich jako by necítil své rány.

Oldřich sehnal dohromady družinu a s mečem v levici, těžce nakloněn ke straně, prorazil tenkou řadu.

„Jsou v bráně!“ vykřikl kdosi za Valdekem. Strhl koně. Jeho meč sklouzl a Jindřichův pronikl mezi pláty zbroje. Vilém nezakolísal. Plec jeho koně zrudla širokým proudem krve, ale neúnavný rytíř se vrhl do brány a taktak že neuvěznil smělce uvnitř v městě. Oldřich se rázem octl v povážlivém postavení, zraněný a vlastně odzbrojen. Meč v levé ruce nemohl nahradit pádnější pravici a štít. Před chvílí útočník, teď na útěku, prudce vyrazil proti Valdekovi - a minul. I Vilémův meč ťal do prázdna. Oldřich ještě uhnul, ale ztratil rovnováhu a zřítil se po boku koně přímo pod kopyta jízdy, která se mu hnala na pomoc. Jindřich se znovu srazil s Valdekem, ale sotva se padlý rytíř octl v bezpečí, dal pokyn k ústupu. Na hradbách se konečně váhavě objevili lučištníci.

Vilém je nepronásledoval. Zůstal stát v bráně neporažen a sledoval odražené útočníky.

„Smeteme ho!“ vykřikl král.

„Ne. Teď ne. Boj má své zákony. Zatím zvítězili.“

Stáhli se až ke kouřícím domům. Zraněných bylo málo. Jenom Oldřicha odváželi v bezvědomí mezi dvěma koni přes brod ke Hradu.

„Zítra se připravíme líp,“ řekl Jindřich temně s pohledem na bránu. Teprve teď se zavírala za Valdekovými zbrojenci. „Řádil jako pominutý. Myslím, že jsem prvně v životě měl při souboji strach. Nikdy jsem se s ním nesetkal v přímém boji, ale ...“ Potřásl hlavou. „Až do dneška jsem byl přesvědčen, že jsem lepší já.“

„Jsi. Zvítězil jsi.“

„To byla náhoda. Vyrušili ho. Zvítězil? Ne, jen jsem nepodlehl. A chceš-li vědět pravdu, teď se divím. Spíš jsem měl.“

„Chci se s ním utkat sám.“ Jan se zamračil. „Sám. Muž proti muži.“

Jindřich na něj krátce pohlédl. „Teď myslíš na svou choť.“

„Ano, myslím.“ Jan zvedl oči k blednoucímu nebi. „A v noci na ni budu myslet ještě víc.“

„Máš Gertrudu," připomněl mu Jindřich. „Vrať se do Hradu a nevzpomínej. Gertruda umí leccos, co tě rozptýlí."

Jan dlouho mlčel. „Čerta," řekl konečně a pokusil se o úsměv, který dopadl křivě. „Ale není královna." Vzchopil se. „Nežárlím. Ale zítra toho kance rozsekám vlastní rukou. Přísahám."

Nebylo zítra. Když se dychtiví útočníci seskupili znovu kolem brány, zahrály nízké paprsky ranního slunce po lesklých přilbicích. Pan Petr z Rožmberka se svými jezdci projel nevšímavě kolem ztichlého vojska do brány, která se mu otevřela vstříc s hlučným jásotem.

„Zpátky," procedil pan z Lipé sevřenými zuby, bledý pohnutím, jak se pokoušel krotit bezmocný vztek. „Zpátky a zavřeme se v Hradu, než přijdou posily. Ještě že se nám nepostavil rovnou polem. Jenom těch, co jsou s ním, je dobře o třetinu víc než nás."

Po druhé noci s Gertrudou se Janovi vrátila smířlivost. Pokrčil rameny. „Co budeme dělat?" zeptal se jen.

„Počkáme. Třeba má pan z Rožmberka pro nás ještě překvapení. Doufám, že horší než tohle už nebude."

Překvapení, které měl pan z Rožmberka v záloze, bylo jistě s to ohromit i otrlého maršálka, ale zatím je chystal jen pro královnin sluch. Sám se s tím poznáním ještě nevypořádal. Původně byl rozhodnut zachovat naprostou nestrannost. K Valdekovým návrhům se nevyjádřil a vzkaz Jindřicha z Lipé jednoduše ani nevyslechl, i když se jeho sympatie klonily spíš k jeho straně. S Eliškou Přemyslovnou měl staré účty, které ... Ovšem, to se teď změnilo. Celou cestu jel sám, v čele svých vojáků, daleko před nimi, aby k němu nedoléhal ani rušivý šum hlasů. Potřeboval být se svými myšlenkami úplně sám.

Král? Jan Lucemburský, ano. A s ním je Jindřich z Lipé, který určitě nic neponechá náhodě. S panem z Lipé by snad byla řeč. Ale kdoví. Přilnul k Janovi Lucemburskému a s Přemyslovci dávno skoncoval.

Já vlastně také. Když mi poslední syn toho prastarého rodu ukradl mou lásku. Mou lásku! Byla má?

Vzpomínka se mu vynořila s naléhavou trapností. Pan z Lipé, tehdy v zajetí u Valdeka. On sám u krále, protestující a rozhořčený. Ve dveřích Eliška Přemyslovna s nepřirozeně přeslazeným úsměvem a za ní ... Ano, ty jsi pan z Rožmberka, vladař nejmocnějšího rodu. Přijmi svou odměnu a buď náš.

Deset let odpíraný sňatek s vdovou po královnině bratru!

Neuvěřitelný dar. Přijal ho i s tím rozsudkem, který znal možná předem. Jako by čekal od prvního dne, že se objeví Záviš jako stín z minulosti. Děti, které ho provázely, Petr stěží zahlédl. Ani ho nenapadlo o nich uvažovat, jak byl soustředěn na podezíraného milence a na ni. Nikdy si s nimi nespojil Violino podivné zmizení, když ji po smrti jejího chotě marně hledal ve velkoborském klášteře, kde měla trávit první čas svého vdovství. A kdykoli o ně letmo zavadil nechtěnou myšlenkou, budily v něm jen ohavnou představu plodu hříšné lásky. Dokud je před několika dny nespatřil na vlastní oči u Violina hrobu ve Vyšším Brodu a nedověděl se, kdy se narodily. Ani ne osm měsíců po smrti Violina prvního chotě, českého krále Václava. Posledního Přemyslovce. Jenom dva lidé na světě dnes vědí, že nebyl poslední.

Díval se na věže Prahy, zatímco sjížděl ke Zderazu přímo do zad útočícím královským vojákům. Mám? To je mé pokání. Dlužím ho Viole za tu nelásku, která rozleptala každý zbytek citu. Jak se mi měla svěřit? Mně? Zlostnému žárlivci dát do ochrany ten křehký život? Záviš je žebrák, ale rytíř. Já velmož. Rožmberk. Ale rytíř ne.

Ne. Chci-li být docela upřímný, tak nejsem. Jistě, mé pohnutky jsou ušlechtilé, ale ... Není to zvláštní? Já jediný získávám, ať se teď stane cokoliv. Možná i převýším pana z Lipé. Já, ochránce, první přítel, neústupný zastánce prastarého královského rodu. A zklame-li Eliška Přemyslovna? Pak zase já, nestranný spravedlivý, který je mocí donutí dořešit spor v míru. Proti mým bojovníkům nemůže zvítězit žádný z nich. I na to jsem myslel? Možná.

Navíc - jsem šťastný. Teď, když *ona* umřela. S dívenkou, která vždycky milovala jenom mne. Docela prostě. Jiného nepoznala. Ano, jsem šťastný jako nikdy za života zbožňované Lásky. Snad že ta docela obyčejná, lidská láska nakonec znamená víc. Proto já nemůžu, pane z Lipé, skoncovat s Přemyslovci. Ale snad je v tom i

boží trest pro Elišku Přemyslovnu. Přijme ho tak, jak sluší dceři králů? Trest, ale zároveň i naděje. Protože nemůže zvítězit nad svým chotěm, nechráněna jménem toho, koho jí přicházím zvěstovat.

Královna ho uvítala hned za branou na bělouši a s Valdekem po boku. Couvli do čísi zahrádky, aby do města mohla projet celá ta síla.

„Díky, pane z Rožmberka," řekla mile a nedala na sobě znát tu nevraživou myšlenku, že mohl na královo vojsko rovnou udeřit. Ovšem, chce smlouvat. Nejdřív sliby. Po bitvě se špatně vymáhají.

Zdálo se, že Rožmberk ten názor sdílí. „Rád bych urychleně s tebou pohovořil, Milosti," prohlásil neomaleně. Ale jistě, na zdvořilůstky nebyl čas. „Co nejdřív a mezi čtyřma očima."

Ještě se pokusila ho pohnout k činnosti dřív. „Ale zavře-li se král v Hradu . . ." prohodila.

Svraštil obočí. „Mohu přivést i silnější hotovost, shledám-li, že je proč."

Shledám-li, že je proč! Vzdala se. Rožmberk vypadal neurvale. Ještě mi zazlívá Violu a svojanovského purkrabího? Musím se připravit, že tohle vítězství levné nebude. Ale ať. Zaplatím třeba krví svého srdce. Chci svého syna. A chci být královna.

„Přišel jsi včas jen díky panu z Valdeka," řekla s jemnou výčitkou, aby si uvědomil, že jeho prodleva se mohla nevyplatit. „Včera už málem byli v bráně. Měšťané selhávají jako vždycky."

„Nechtěl jsem vůbec. Čekáme dítě každým dnem. Byl bych raději zůstal doma, ale ..."

„Doma! Teď, když jde o všechno? Nebýt pana z Valdeka, který hrdinsky vypadl z brány a zaplatil to málem životem ..."

„Ne," přerušil ji Vilém a zamračil se. „Nebylo nebezpečí." Obrátil se k Rožmberkovi a dodal, jako by vladařem byl on: „Její Milost tě čeká v domě u Kokotů, pane. Rozmísti své lidi a pospěš si." Vzal uzdu Eliščina koně a s klidem vjel mezi strkající se rožmberské jezdce, jako by jeho zjev stačil k uvolnění průchodu.

Nezmýlil se. Rozestoupili se okamžitě. Pustil její uzdu a o koňskou hlavu jel napřed k Rynku, rovnou ulicí za sv. Jiljím, bez ohlédnutí. Teď bych se měla urazit, blesklo jí hlavou, ale dívala se na něj spíš polekaně a s hrůzou si uvědomila, že do jejích očí

vstupuje pokora. Zatím to nepozoroval, zaujat sám sebou a tvrdou kázní, s níž se snažil udržet svatozář nezranitelného hrdiny. O trochu krve! Kdo že mě zasáhl tak, že neuzvednu meč? Pan z Lipé? Směšné. Seděl na koni stejně hrozivý jako včera. Meč u sedla. Kéž není třeba ho tasit. Vilém z Valdeka na konci sil? Ne, nikdy. Věděl, i Eliška věděla, že raději umře, než by to dal znát. Hrdina Přemyslovny je nezdolatelný.

Včera se vrátil sám. Pověst o bitvě před branou se roznesla a Eliška ho už netrpělivě vyhlížela z pavlače, když se objevil za rohem Junošova domu. Jel krokem, stříbrná zbroj a černý kůň, jediná barva byla rudá na jeho chocholu a jeho krev. Jel vzpřímený. Tak vzpřímený, až to vypadalo, že se v příští chvíli skácí. V té letmé chvíli hrůzy, když sbíhala po schodech dolů, jí hlavou šlehla vzpomínka na Křivoklát. Také já tehdy přijížděla černá a zlatá, jen s rudými červánky svých rozpuštěných vlasů. Tehdy byl otrok. Dnes...

Nepadl. Vstoupil do domu bez pomoci a Eliška se ještě ovládla a na paláci čumilům předvedla jen ukázku královského majestátu, který blahosklonně vítá hrdinu. Ale poslušně se podvolila, když ji zlým pohledem vykázal z pokoje, kde na něj čekal ranhojič. Až do večera trvalo, než k ní přišel. Podal jí rámě jako vždycky a uvedl ji ke stolu. Bez zakolísání. Jen křečovitý stisk ruky a, namáhavý dech jí prozradily, co ho to stálo sil. Nejedl, nepromluvil. Spíš ani neposlouchal hlučná slova chvály, jimiž ho zahrnovali hejtmané měšťanů.

Eliška vycítila jeho skrytý zápas s vlastní nemohoucností a zkrátila hodokvas, jak jen mohla. Konečně osaměli. Byla noc. „Měl ses uložit, Viléme.“ řekla zadýchaně. „Tohle nebylo třeba.“ Vzala ho za ruku. Byla horká a trhavě se chvěla. „Pojď. Musíš ...“

„Ano, musím.“ Popadl ji a přenesl ji přes práh ložnice, než se stačila ohradit. Nohy se pod ním podlomily, ale mohlo to být i tak, že poklekl, když ji kladl na lože. Neodvážila se bránit.

„Miluju tě,“ řekl těžce s čelem skloněným k její ruce. „Ale...“

„Já vím,“ přerušila ho honem. „Dnes přece vůbec nechci...“

„Nechceš?“ Vstal. V matném pohledu byly jen stopy zloby, nic víc. „S neschopným mrzákem, ano? To nejsem. Nikdy nebudu.“

Padl k ní jako podťatý strom. Těžce a bolestně. Přijala ho s poděšeným vzlyknutím. Úporně se rval s vlastní slabostí i s její odmítavou strnulostí. Smrtelný zápas. Agónie smyslů. I Eliška, ztichlá a zděšená, zemdlela k smrti v tom strastiplném, nekonečném objetí. Spánek úplného vyčerpání, podobnější spíš mdlobě, je pohltil oba najednou.

Ráno se polekaně dívala na pokrývky, potřísněné jeho krví. Jak to vysvětlím? Ale nikdo se neptal. Jak by také mohl? Královny! Když procitla, byl dávno pryč jako vždycky. Ještě zmámená vzpomínkou sešla dolů. Čekal, chladný, uctivý a odměřený. Jeho oči už nebyly očima otroka. Ani mé očima paní, uvědomila si s hrůzou a zatoužila skrýt tvář pod závojem. Dnes se mu krásná zdát nebudu.

Mýlila se. V jeho očích byla. Jeho vítězství jí přidávalo krásy a konečně se jí cítil hoden, jako by k tomu stačilo jen prolít krev. Poroučel bez rozpaků. I jí. Ani mu nepřišlo, že to si ještě nikdy nedovolil.

Odmítl pomocnou ruku, když slézal z koně, a nastavil dlaň královně. „Bude vydírat," řekl. „Měj se na pozoru."

Hořce se usmála. Vydírat! Snad je to spravedlivé. Nikdy dřív než to jitro ji nenapadlo, že přání královny může být vydírání, a vrací-li poddaný ránu, není zločinec. „Mám na vybranou? Jeho lidí je plné město."

Valdek se na ni překvapeně podíval. „Zabiju každého, kdo by ..." začal.

„Mlč," usmála se a položila dlaň na jeho rty, popraskané horečkou. „Napřed snad vyslechneme, co si přeje."

Kopnutím zavřel dveře před dotěrnýma očima a sevřel ji tvrdě do náruče. „Nedráždi mě," zašeptal a rozechvěl se, snad i slabostí. „Nedráždi mě, je den."

Chvíli stáli a poslouchali zběsilý tlukot svých srdcí. „Přijmeš ho tady?" zeptal se nehlasně. Němě kývla. S tak vyzývavou silou odpovídala tlaku jeho dlaní, že málem upadla, když ji nečekaně pustil. Taktak ji zachytil. Ani se neusmáli. To Jindřich by ... pomyslela si okamžitě a pro jistotu se pokryla ještě slavnostnější vážností. Ale Vilém v té ulétající vteřině nepoznal nic. Dnes si byl

jist. Uklonil se a couvl. „Musíš mu vyhovět. Chce s tebou mluvit sám.“

„Ne. Chci tě tu mít.“

„Nebude mluvit.“

„Bude.“

Čekali spolu. Mlčky, prolnuti svou přítomností. To se mi ještě nikdy nestalo. Nikdy. Kéž jsem to poznala dřív! Nemusela jsem Jana předloni volat z Lucemburku. Nemusela jsem nic, jen žádat o rozvod. Mám přece syna. Dědice. Z řádného sňatku. Nebýt té šílené vášně, která mě zaslepila ... Jindřich z Lipé! Vždyť už je lhostejný. Vilém mi tenkrát radil smír. Bez chotě. Měl pravdu? „Smíříme se?“ zeptala se.

„Ne,“ uťal stroze. „Nikdy.“

Ale věděla, že ani Vilémovi nezáleží na Jindřichovi z Lipé víc než jí. Šlo o krále. Jejího chotě.

Rožmberk přišel dřív než čekali. Taktak stačili pustit své ruce s hladově propletenými prsty. Všiml si? Ne. Byl rozrušený a nevšímavý ke všemu, co se dělo mimo něho. Podíval se omluvně na Valdeka a řekl velmi mírně: „Prosil jsem tě o zcela soukromé slyšení, Milosti.“

„Ne,“ odpověděla Eliška stříbrně a pevně sevřela ruku na Vilémově paži. „Nemám tajemství před panem z Valdeka.“

Rožmberk chvíli mlčel. „Je to tvé tajemství,“ řekl konečně. „Jak si přeješ.“

„Ty jsi mi přišel říci moje tajemství?“

Nadechl se a řekl rychle: „Milosti, žije syn tvého bratra.“

„Jak prosím?“ zeptala se nechápavě.

„Syn tvého bratra žije,“ opakoval zarytě. „Viděl jsem ho.“

„Ano,“ vzdychla. „Žije i syn mého otce kancléř Jan a vévoda Opavský, vnuk mého děda. Co z toho? Jestliže žije v bídě, ráda ...“

„Ne, nežije v bídě. Ale netuší, že je král.“

„Král?“ Na to slovo už byla netýkavá. „Vzpamatuj se, pane z Rožmberka,“ řekla nevlídně. „Levoboček nemůže být král.“

„Není levoboček,“ prohlásil Petr pevně. „Viola byla Václavova pravoplatná choť.“

Vilém pokryl Eliščinu ruku svou dlaní a pevně ji stiskl, jako by ji chtěl varovat. Nebylo to třeba. Tentokrát byla v střehu. Nekoktat. Královny nekoktají. Napřed pochopit, než řeknu, čeho bych mohla litovat. V hlubokém tichu se jí zdálo, že myšlenky, které jí překotně víří v hlavě, vydávají slabounký stříbrný zvuk jako nejtenčí, neviditelná struna napjatá k prasknutí.

Viola. Tehdy, když zabili Václava, a na jeho trůnu se roztahoval tlustý Korutanec, jak jsem toužila po tom dítěti! Ne, řekla, nebudu ho mít. Lhala? Mohla lhát? Mohla, to jistě. Ale lhala opravdu? *Chci to!* Ať lhala či ne. Toužím trůn svého otce zbavit Jana z Lucemburku. Proč? Abych se mohla pelešit s Valdekem a pod *můj* baldachýn zasedl cizí hoch, jehož jsem nikdy neviděla? A co můj syn? Co můj syn, příští král?

Děti! Vzpomněla si a zatrnulo v ní úlekem. Gertruda se o nich zmínila jen tak a já ... Ježíši! Ještě jsme se smály! Pryč. Pryč ten výraz z očí. Ani jeden z nich v nich nepotřebuje číst.

S úsilím překonala děs a přiměla se k ukázněnému rozhodnutí. Ne, Viola nelhala. Lže Rožmberk a je dost jasné proč. Byl přece její choť. Chce kráčet v stopách Falkenštejna? Vytlačit mne? Ponížit Viléma?

Setřásla Valdekovu ruku. „Jak to souvisí s Violou?“

„Je to její syn.“

Eliška se vzchopila. „Tak Viola měla syna,“ prohodila soucitně. „To je mi líto. Netušila jsem, že zašla tak daleko ve svém... vztahu. Ujišduju tě, že bych si nikdy nepřála učinit ji tvou chotí, vědět...“

„Co vědět?“ Také já jsem věděl. Domníval jsem se, že vím. Bláhovci, ty i já.

„Samozřejmě, věděla jsem, že za ním jezdí. Ale řekla mi, přátelství a jakýsi snad příbuzenský vztah ... Já nejsem podezíravá, pane z Rožmberka. Nikdy by mě nenapadlo, že královna ...“ Na okamžik ji zachvátila panika. Vilém ví, že lžu. Čistá královna, která nikdy neměla milence! „Tehdy jsem byla nevinná,“ zachránila honem, co se dalo, „a její cesty na Svojanov bych nikdy ... Jak ses dověděl o těch dětech?“

O *dětech*? Ne o synovi? Ona to věděla už dřív! „Vyrůstaly tam," vypravil ze sebe Rožmberk ustrnule. „Jsou dvojčata. I tvůj bratr byl z dvojčat, Milosti, a podoba, zejména té dívky, tvému otci..."

„Dětská podoba muži, který je mrtev už patnáctý rok!" zasmála se téměř přirozeně. „Pan ze Svojanova uchopil svou příležitost. Divím se, pane z Rožmberka, žes mu uvěřil. Je jistě milé se domnívat, že tvá chod byla věrná stejně tobě jako prvnímu manželovi, ale pro ukojení ctižádosti dobrodruha, který ti sváděl ženu ..."

„Pan ze Svojanova neuchopil nic," přerušil ji nezdvořile. „Plnil jen Violino přání. Dověděl jsem se to náhodou. Odvezl oba hezky rychle, abych je nemohl zadržet. Ale vím kam a najdu je."

„To je šílenství!" vykřikla. „Proč? Proč ona? A proč teď ty?"

„Viola se bála o život svých dětí na trůnu, poznamenaném vraždou jejich otce. Ale já se bojím o svou zem."

Eliška mlčela, bledá a rozechvělá. Nad slunce jasněji pochopil, že mu věří. Valdek se díval na ni. S úzkostí. S nadějí.

Vzpamatovala se. Ne. Ne! Král bude můj syn. Nedělej na mne oči, Viléme. Královská teta může být i paní z Valdeka, ano? Jako si Viola vzala Rožmberka. Kunhuta Falkenštejna. A jako Jindřich z Lipé spí s Rejčkou veřejně. Co udělají? *Co udělají ti druzí?*

„Škoda," řekla tak zvučně, až se sama lekla. Kovově to zadunělo, jako když pevný štít odrazí ránu mečem. „Tak krásný sen. Jenomže pouhý sen, bohužel. Viola zcela jistě nečekala dítě mého bratra. Myslíš, že tohle nás nenapadlo? Mou sestru a mne? Tři měsíce po Václavově smrti to zjišťovala moje chůva a ani podle jiných příznaků . . . Krom toho byla v klášteře ve Velkém Boru celý rok po svém ovdovění. Dítě by nám jeptišky jistě nezatajily." Anna ji odvezla nějak příliš rychle, uvědomila si se zachvěním. Viola plakala a říkala, že neví, a tu prohlídku jsem si vymyslela já. Anna ji unesla dřív, než k tomu došlo. Tehdy byla královna. Věděla snad . .. ? I kdyby. Chápu ji, byla královna. Dnes jsem královna já. A navíc mám syna.

„Ve Velkém Boru nikdy nebyla," řekl Petr bledý jako stěna, ale vítězně. „Pod jejím jménem tam vstoupila její společnice. Viděl jsem ji. Mohu to odpřisáhnout. Abatyše ani sestry Violu neznaly."

Rudý hněv zaplavil Eliščiny oči. Chvíli nevnímala nic, až svůj vlastní hlas, který mluvil klidně, s blahovolnou jistotou. „Ovšem, ve Velkém Boru ji neznaly. Snadno tak mohla zachránit rok s milencem. Děti! O rok starší anebo mladší, kdo to pozná! Jsi bláhový, pane z Rožmberka. Radím ti dobře, mlč, nechceš-li, aby si na tebe posměváčci ukazovali prstem.“

„Doufal jsem, že ty, Přemyslovna,“ řekl Rožmberk temně. „Proto jsem přišel, nechápeš? Ne pro nesmyslné spory, které už léta poškozují zemi. Ale vrátit český trůn rodu, jemuž patří. Tvému rodu.“

„Můj syn je Přemyslovec!“ vykřikla Eliška zběsile. „Ne oni! Mlč!“

„V misálu pasovského biskupa je zaznamenán den, kdy je křtil. Docela náhodou, ale je. Necelých osm měsíců po smrti tvého bratra. Dokážu . . .“

„Co chceš dokazovat?“ Rozhlédla se štvanýma očima. Vilém se na ni díval s těžkou pochybností. Ovšem, jemu by se to hodilo. „Dokážu ti já,“ řekla odhodlaně. „Jsem královská dcera. Přijala jsem bez podezření tvou přísahu, žes viděl v klášteře jinou pod Violiným jménem. Přijmi i ty mou. Přísahu Přemyslovny. Viola je mrtva. Má sestra a má chůva už nežijí. Není tu nikdo, jenom já, kdo ví, že Viola byla prohlédnuta a nikdy neměla děti s Václavem. Odpřisáhnu to, bude-li třeba. Na svatý kříž a v kostele.“

Viléma přesvědčila. Jeho zarmoucené oči rychle utekly, aby je nepřistihla při té bláhové naději. Rožmberk se jí díval zpříma do očí. Bez hněvu. S pohrdavým úžasem a trochu se soucitem. Jeho pohled mluvil jasně. Byl si jist, že lže. Byl si jist?! Na okamžik ji zachvátil děs. Poslední Přemyslovec. Nepochybný král. Ne! Mám syna.

Petr konečně vydechl. Souboj očí skončil. Už věděl, že nebude řečeno nic, co by ho zavazovalo dál. „Ujmu se rád úlohy prostředníka jako vždycky,“ oznámil jí suše. „Doufám, že lze smluvit mír bez značnějších ztrát. Rovnováha sil po mém příjezdu to zaručuje. Přeju Tvé Milosti hodně zdraví i sil. I tobě, pane.“

Otočil se na podpatku a byl pryč. Vilém se pohnul, jako by chtěl vstát. „Ne,“ řekla mrtvě. „Nech ho jít.“

„Mír s *těmi!*“ vykřikl. Neodvažoval se jmenovat krále. Mír! Mír mezi manžely znamená společný stůl a manželské lože. „Půjdu za ním a přemluvím ho. Je rozrušen. Vzpamatuje se, když ...“

„Ne, zůstaň se mnou, Viléme,“ vzlykla. Hlas se jí zlomil. „Zůstaň tu, jsem tak strašně sama! Nepřesvědčíš ho, nechápeš? On přece věří, že jsem křivopřísežnice.“

„Zabiju ho!“ rozzuřil se. „Ať mi to opakuje a ...“

„Ne!“ Vrhla se mu kolem krku a zaplavila ho slzami. Tryskaly nezadržitelně z jejích očí a odplavovaly všechno. Hrůzu i naději. Je konec. Ale mohl být i horší. Ať zvítězím já, nebo Jan, jednou bude králem můj syn. Můj syn zasedne na český trůn. Můj, *můj* prvorozený syn. „Miluju tě! Kolik času nám zbývá? Nepromarni ho zbytečně. Nenechávej mě samotnou! Přísahám ti ...“ Křivopřísežnice, uvědomila si výsměšně. Ne, jsem matka, měla jsem právo. A tohle je skutečná pravda. Navždycky pravda před Bohem. „Přísahám ti, že ti zůstanu věrná, dokud nás nerozdělí smrt. Přísahám ti to, Viléme, už nikdy nevstoupím na Hrad českých králů jako jeho choť. Dokud nás nerozdělí smrt. To ti přísahám.“

Jen neodcházej. Neodcházej, neposlouchej ten jed. Já tolik potřebuju, abys mi věřil. Aspoň ty.

„Bez Rožmberka nemůžeme zvítězit,“ řekl temně.

„Já vím.“ Ztišila se. Vzhlédla k němu a pokusila se o úsměv. „Jedenáctý den v červenci. Kolik jich zbývá? Pojď. Budeme čekat spolu na ten poslední.“

Zůstali stát proti sobě uprostřed Juditina mostu. Věže po obou stranách střežily staroměstské stráže. Tu na straně Hradu obsadili Velflovici, první odpadlí, druhou Volframovici, kteří při královně setrvali nejvěrněji. Obě dvojice na liduprázdném mostě byly v bezpečí. Dlouho bylo ticho. Eliška, opírající se o Valdeka, zůstala stát pět kroků od krále. Den byl pod mrakem. Dosud vyprahlý červenec spíš hrozil chladnou sprškou. Smutný den. Pro ni určitě.

Jindřich je přelétl pohledem, jediný vymaněn ze začarovaného kruhu. Jan se díval upřeně na Elišku, ona i Valdek na krále. Mé vztahy byly nejsložitější vždycky s Vilémem, uvědomil si. Nejdřív zdvořilí příbuzní, chladně nedůvěřiví, chvíli srdeční a chvíli

pohrdaví. Pak nepřátelé. Spojenci. Dokonce přátelé, když jsme Elišce pomáhali k trůnu. Znovu spojenci, hned nato nepřátelství na smrt, které mě přivedlo až do věže Týřova. A zase spolu proti králi a rýnským žoldnéřům. Teď ... Valdek. Vlastně byl celý život mé druhé já, v dobrém i zlém.

Elišku a Jana jsem miloval od prvního spatření. Upřímně, ze srdce. A oni mě. A jeden druhého. Teď ... Ano, Eliška mě milovala. Asi jinak, určitě jinak, než bych si byl přál. Láska a nenávist. Nejdřív mě milovala, teď mě nenávidí a nikdy se to nezmění. Jan mě má rád. Dvakrát zaváhal, ale jen z lásky ke své choti. Myslím, že na něj se už mohu spolehnout. A já? Ne, o mne nejde. O mne už nejde v této hře, ačkoli jsem divnou náhodou zůstal vítězem. Proč? Mně jedinému na tom - ano, *mně na tom nezáleží.* Asi proto jsem zvítězil. Král je můj a moji nepřátelé v prachu. Proč?

Nejstálejší je Vilém z Valdeka. Pevný a vždycky svůj. Miloval ji, miluje ji a nikdy ji nepřestane milovat. Když se loni zjara připojil k nám, bylo to jenom ze zrazené lásky. Ano, mé druhé já. Jak jsme si nerozuměli! Ani dnes. Nikdy bys neuvěřil, že ruka, kterou ti podávám, je upřímná. Jsem pro tebe jen druhý Jan. Jan starší a dočista zkažený. A Jana nenávidíš. Kvůli ženě, která nikdy nebyla půvabná a bude stará o sto let dřív než moje Richenza. Stará. Ne, láska nikdy není stará. Třeba už ani Richenza nemá jiný půvab než ten, kterým ji obestírají mé oči. A Eliška je tedy krásná. Krásná jen pro tebe.

„Chcete být sami?“ zeptal se jemně, když nikdo nepromluvil, a poodstoupil. Jan se podíval tázavě na Elišku. Zavrtěla hlavou. Z Valdekovy tváře zmizel úzkostný, napjatý výraz, který se na ní na okamžik objevil. Zůstali. Jen Vilém pustil Eliščinu paži a o krok ustoupil podle Jindřicha.

Stáli teď proti sobě sami, nevěrní manželé, lhostejní manželé, manželé, kteří se kdysi milovali. Nehezká žena s povadlou tváří a mladý, zářící krasavec. Tři z nich si bolestně uvědomovali ten nepoměr. I Jan, který mohl být spíš polichocen. Jen Valdek hleděl na Elišku a obestíral ji krásou, která žila v něm. Zdálo se mu, že při pohledu na ni král zatouží obnovit svá práva chotě, a žárlil k umření.

„Dohodněme se," řekl Jan a přistoupil k ní blíž. „Nikdy jsem tě nechtěl dohnat tak daleko. Nechtěl, přísahám. Tenkrát na Lokti..."

„Vyhostil jsi mě bez dětí."

„Ano, pro první chvíli. Opatření, které jsem musel udělat. Tví lidé všechno přiznali."

„Co se stalo s Gertrudou?" zeptala se konečně.

„Žije, neměj starost."

Ze záblesku v jeho očích Eliška vyčetla pravdu a smutně se usmála. Milenky. Jedna za druhou. Kočičky s pružným tělem. Hodí se k sobě s panem z Lipé. Jako otec a syn. Jako bratři. Jak jsem ho mohla milovat?

„Má dobré srdce, jen se bojí," řekla vlídně, aby se Janovi trochu pomstila. „Vždycky udělá, co si mocní přejí. Dokud mi sloužila, poslouchala mě a byla mi věrná. Bude poslouchat i tebe, neměj strach."

Zamračil se.

„Chceš Gertrudu zahrnout do našeho ujednání?"

„Ne, vůbec ne. Stačí mi, že je v bezpečí." Podívala se na něj se stopou jízlivosti. „Vyhostil jsi mě tedy na Mělník pro první chvíli. Pokračuj."

„To mi věř. Vůbec jsem neměl v úmyslu ... Ale bylo tolik jiných věcí... Zkrátka jsem zapomněl. Tobě to možná připadalo dlouhé."

„Zapomněl!" Elišce se rozhořely oči a Vilémova ruka bezděčně zatápala po opasku. Kdyby tu byl ozbrojen, snad by tasil. „Zapomněl jsi mě samotnou, bez dětí. Bavil ses, pořádal turnaje, dvořil se krásným ženám, a já? Nikdy ses nepokoušel mi porozumět, Jene. Kdybys mě znal jen trochu, věděl bys, že nemohu zůstat nečinná. Bez muže ano. Ale úplně beze všeho, na čem lpím, bez jediné blízké duše ..."

„Měla jsi pana z Valdeka," řekl Jan zle, vděčný za poslední slova, která mu umožnila vyslovit Vilémovo jméno bez toho nejšpinavějšího podezření. I když ho naznačil.

„Pan z Valdeka nikdy nebyl na Mělníce. Až když pro mne přijel, aby mne dovedl do Prahy. Měl bys to vědět."

„Nedával jsem tě hlídat. Ale prosím, věřím ti. Psali jste si?"

„To ano."

Jan se mocí pokrotil. Co je to list? Psaný písařem a jiným písařem čtený dychtivému sluchu? Konečně - žárlím snad? Na ni? Já? Byl bych směšný. „Nechrne toho," řekl. „Povstání je potlačeno, teď jednejme jen o budoucnosti. Snad jsem se i já provinil."

„*Snad,*" usmála se. „Děkuji."

Úsměvem zkrásněla. Jan se na ni díval, na chvíli v zajetí vzpomínek. Okouzlovala mě jako nikdo. Právě tou tvrdostí. Silou své vůle. Miloval jsem ji? Určitě. Snad pro tu vzpomínku lze zapomenout i v manželském loži, které vychladá ... Dokážu to? Nikdy jsem moc nedbal na královské povinnosti, ale každý má nějakou choť a ona je královna. Manželky, které rodí děti a děti, nikdy nezůstanou svěží. A přece ty děti potřebujeme.

Zmocnila se ho nechuť, ale přemohl ji a zeptal se hrdinně: „Chceš se ke mně vrátit? Jako královna? Jako ... choť?"

„Ne." Eliška odpověděla okamžitě. Bez stopy zaváhání. Snad i důrazněji, než se slušelo. Ne. Jako rána bičem. Jako blesk, který pročišťuje dusný vzduch. Stačilo podívat se na Valdeka a král i Jindřich věděli všechno. Jan zbledl, zrudl a nakonec jeho tvář zůstala zsinalá.

„Jak si přeješ," řekl ovládnuté a Eliška prvně pocítila strach. „Vrátíš se tedy na Mělník. S dětmi," dodal po kratičkém zaváhání. „Nechci, aby ses znovu cítila tak příliš osamělá, že ... Václava si ovšem ponechám."

„Ne! Můj syn..."

„*Můj* syn bude jednou králem. Ale zatím jsem králem já. Nebudu trestat. Nikoho." Pohlédl krátce na Viléma a zaplavil ho vztek. Valdek ho očividně nevnímal. Díval se na Elišku a v jeho očích byla bouře štěstí. „Pan Vilém Zajíc musí ovšem zvážit, za koho chce bojovat napříště. Zde v Cechách to už naštěstí nebude třeba. Ale snad mu poradí jeho přítel římský král."

Na pana z Valdeka to neudělalo hlubší dojem. Kdoví, jestli vůbec rozuměl, co král říká. Vyhnat ze země pryč ho stejně nemůžu. Jan si povzdechl a obrátil se k Jindřichovi. „Pan z Rožmberka se domnívá, že lze neprodleně svolat smírčí sněm, jen co se dohodnu se svou ... s královnou," řekl teď výslovně jemu. „Zařiď to, prosím, se stranou pana z Valdeka." Udělal krok zpátky k hradu, ale přece jen

mu to nedalo a vrátil se k Elišce. „Přeju ti všechno dobré, paní," řekl vážně, zvedl její ruku ke rtům a lehce ji políbil. „Sbohem."

Už se neotočil. Jindřich pohlédl na Valdeka. „Je-li ti libo, pane z Valdeka, můžeme se sejít zítra na stejném místě a v stejnou hodinu k projednání podmínek příměří."

„Prosím."

Oba se krátce uklonili, Vilém se chopil Eliščiny vztažené ruky a odváděl ji pryč. Nepromluvili, jen se na sebe dívali.

Jindřich zamyšleně kráčel za Janem. Dohonil ho až v bráně věže. Mlčky sedli na koně. Rožmberk, který na ně čekal, popojel blíž. „Dej svolat sněm, pane z Rožmberka," řekl král stroze. „Jsme dohodnuti."

Pohnal koně do kopce od mostu kolem biskupova dvora, jako by se chtěl hnát tryskem i strmou strahovskou cestou. Petr se chystal rozjet za ním, ale Jindřich ho zadržel.

„Chce být sám," řekl a mimovolně odvrátil pohled k druhé straně mostu, kde ještě bylo vidět Elišku s Vilémem z Valdeka zacházet branou věže. „Ty, pane z Rožmberka, jsi samé překvapení," podotkl zamyšleně. „Nejdřív nejsi k nalezení, ba zapíráš se, pak přitáhneš s hotovostí hodnou velké bitvy proti našim ubohým družinám a nakonec se ukáže, že to přišel jen anděl míru. Nač tolik vojáků? Chtěl jsi nás zastrašit? Ale žádné podmínky si nekladeš, pokud vím."

„Kdoví." Také Petr se zadíval k zavírající se bráně za řekou. „Co si o mně myslíš, pane z Lipé?"

„To je právě to, co nevím," řekl Jindřich pomalu. „Několikrát jsem se už domníval, že tě znám. Ale vždycky ses zachoval docela opačně, než se dalo čekat."

„Tohle už skončilo. Nikdy už nezažiješ... překvapení. Sbohem."

Rožmberk obrátil koně a hnal se cvalem k svému domu. Než si to Jindřich stačil rozebrat, v plném trysku se zarazil a stejným kvapem se vrátil. „Pane z Lipé," vyhrkl bez přechodu udýchaně, „dejme tomu, že by král Václav Třetí nezemřel bezdětný. Co bys udělal?"

„Jak to myslíš?" zeptal se Jindřich s úžasem.

„Dejme tomu, že Viola po jeho smrti někde v ústraní porodila. A dejme tomu, že by to byl syn.“

Jindřich se na něj zadíval pozorněji. Ne, nevypadalo to, že se pomátl. „Ten syn se přece nenarodil, pane z Rožmberka,“ řekl s důrazem na každém slovu. „Na to je pozdě už víc než deset let.“

„A co když ano?“ Petr ho popadl za rameno a přitáhl ho těsně k sobě. „Co když někde.. . Když žije skutečný Přemyslovec?“

Jindřich se ozval až za hodnou chvíli. „Jenže nežije,“ řekl pevně. „V zemi je konečně mír. Přemyslovec! Lucemburk! Záleží na tom? Už je čas žít. Rveme se třináct let. Rozhlédni se. Ta země nekvete dokonce patnáctý rok. Ani tvůj Václav Třetí. ..“ Mávl rukou. „Jan Lucemburský možná není žádný zázrak. Ale třeba bude jeho syn. Anebo syn jeho syna. Anebo žádný. Už musíme hledat sílu jinde než v králi.“

„Nevymlouvej se!“ vybuchl Rožmberk. „Přece jsi pochopil, co ti říkám!“

„Už jsem to zapomněl, pane z Rožmberka. Zapomeň taky. Bude ti líp.“

První den života

„Smím-li tě vyrušit, Milosti," řekl francouzsky králův panošek, „pan Oldřich je prý očekáván v radě."

Princezna Marie Lucemburská se usmála trochu lítostivě. „Musíme se bohužel vzdát tvé společnosti, pane," řekla mladému rytíři, který rychle vstal. I když vzkazu nerozuměl, pochopil, že se týká jeho. „Vrať se co nejdřív, prosím tě."

Oldřich políbil Mariinu vztaženou ruku a lehce se uklonil Radmile z Potštejna, která upjatě zůstala sedět na svém místě. Ženich, který nebyl ženichem, byl teď tak vyznamenáván urozenější přízní, že cítila potřebu dát mu jemně najevo svou nelibost. Bohužel jeho rabská podstata tak nevtíravé náznaky nevnímala. Neotesanec. Chlap. Bylo jí do pláče, když zmizel za dveřmi bez jediného pohledu na ni.

„Moc hezký rytíř." Marie žvatlala roztomilou hatmatilkou, která se Oldřichovi obzvlášť líbila. Radmila se jen útrpně usmála. „Opravdu, moc," pokračovala horlivě. „Škoda, že nejsem panna z Potštejna. Pro sestru krále ... Škoda."

Ani ta panna z Potštejna, má milá, pomyslela si Radmila vztekle. Ani ta. Kdoví, jestli Mikuláš dá někdy opravdový souhlas. Takový pan rytíř Nikdo, a tváří se, jako by měl na každém prstu nejmíň pět hraběnek. Ještě se ani nevyjádřil. Rozmýšlí si to? On? Proboha! Snad si nemyslí na princeznu? Drahocenné dary, kterými si zvykl ji zahrnovat, ji najednou začaly pálit, jako by ... Ne, samozřejmě, jeho milenka nejsem, ale kdo to ví? Kdo ví, že si mě nevydržuje jen tak? Královská přízeň zaslepuje. Leckdo si možná myslí, že takový pán Odnikud je víc než dcera Procka z Potštejna. Moci tak přimět Mikuláše, aby ho trochu přitlačil! Přivádí jeho sestru přece do řečí. Ale on ne. To kdybych mu jen slůvkem naznačila, bude se radši bít než žádat nerovný sňatek. To by pan Oldřich musel moc prosit. Moc.

A už to vypadalo, že se mu ani nechce. Už víc než rok byl přece rytířem. Víc než celý dlouhý rok.

Vzdychla. „Bojím se, že Tvá Milost správně nechápe. Nejsme snoubenci."

„SnoubenciI" zvolala Marie oživeně. „Nuda! To se rozumí, že ne. Ale láska, to snad ano, ne? Tak hezký rytíř a tak sličná panna. Moc jsi se bála, když ho přinesli."

„Ne. Jenom nemám ráda krev."

Radmila sklonila hlavu k vyšívání a Marie se zasnila. Tenkrát ho přinesli do Hradu. Nebylo kam jinam, v městě nebylo jisto. Zbrojnoši se popletli a místo do purkrabství zamířili rovnou ke královské věži. Marie z kláštera, kde vyrůstala, znala víc než leckterý ranhojič. Ve špitále byla jako doma. V bratrově věčně opuštěném Hradě se nudila a díky bojům před městem tu nebyl nikdo, kdo by ji odkázal do mezí vhodných pro princeznu. Až na Radmilu ovšem, ale ta omdlela jako špalek, když kolem nesli raněného, z něhož crčela krev. Marie to přičítala pohnutí a dosud jí to nikdo nevymluvil. Milenci. Romantická láska, které bratr nepřeje, ačkoli příliš často přivíral oko. Jasně nebyli bez naděje. Docela jasně ne.

Marie sedala potají u jeho lože. Nikoho by to ve snu nenapadlo a ranhojič mlčel ve svém vlastním zájmu. Něco takového přece neměl připustit. Nakonec žalovala Radmila, jenže to Oldřich už dávno otevřel oči a brzy nato vstal. Teď vysedal on s oběma dívkami. Neosobně milý, přátelský. Patnáctiletá Marie byla zamilovaná po uši, ale statečně si namlouvala, že to dělá kvůli Radmile. Jenomže Oldřich se choval podivně. Jako by byl zakuklený princ, který může pomýšlet na to, přiženit se do královské rodiny. Nebo se možná nechoval vůbec nijak. Nijak, ani k Radmile. Vyhověl, když ho zvaly, a dvořil se princezně, jak čekala. Nic víc.

Marie se obrátila prudce k Radmile. „Co myslíš, že mu mohou chtít?"

Radmila pokrčila rameny. „Nevím. Pan Pluh je velký přítel tvého bratra. Mého ne."

„Chystá se válka." Marie svraštila obočí. „Braniborský markrabí je mrtev a nezanechal dědice. Všichni se vrhnou na kořist. I Jan."

„Potom se ovšem neobejde bez pana Oldřicha Pluha," řekla Radmila jízlivě. „Třeba ho povýší i do panského stavu, aby se mohl dívat ještě výš."

„Bojím se. Bije se příliš odvážně. Vidělas, jak ho tenkrát přivezli. Jediného."

„Asi je škoda cedit urozenější krev."

Marie se nad Radmilinou poznámkou příliš nezamýšlela. „Být tam," zasnila se. „Být tam a přimět ho, aby se nedal přemluvit. Proč on?"

Oldřich její domluvu naprosto nepotřeboval. Byl lépe zpraven než Marie, věděl dobře, oč jde, a byl odhodlán tomu čelit. Jeho sebevědomí, prudce vzrostlé přízní obou královských sourozenců, se už nehodlalo podřizovat kdekomu. Vstoupil s ledovým klidem do místnosti, kde zasedala královská rada, které byl výjimečně přítomen i Mikuláš Opavský.

„Nezpravili mě včas, Milosti," řekl omluvně. „Byl bych písaře přivedl hned s sebou."

„Písaře? Proč?" podivil se král.

„Kvůli vyúčtování."

„Ach tak." Jan se podíval na Jindřicha z Lipé s výmluvným gestem. Už jsem domluvil.

„Nejde o účty, Oldřichu," ozval se Jindřich z Lipé vlídně. „Špatně jsi pochopil. Vévoda nemá nedůvěru k tobě ani k tvým lidem. Jenom je třeba sehnat úvěry. Víš, že Jeho Milost táhne s vojskem do Budyšína. To stojí mnoho. Zisk není okamžitý a komora se pochopitelně zadluží. Jenom ty můžeš ..."

„Já nemůžu nic," skočil mu Oldřich nezdvořile do řeči. „Podal jsem zprávu panu vévodovi a ten se mnou naprosto souhlasí." Obrátil se přímo ke králi a dodal vážně: „Milosti, někdy nepříznivé okolnosti ovlivní stav věcí natolik, že podkomoří ztratí hotovost i úvěr. Pak zbývá jenom jedno; pověřit úřadem někoho s bezpečnějším zázemím, jako se stalo před deseti lety, kdy v hodnosti pan z Lipé vystřídal pana z Lichtemburka. Bojím se, že táž situace nastala i dnes. Úvěr pana vévody nestačí. Je přečerpán. Leda by mínil dát své vévodství do zástavy na dlouholetou záruku. Ale ničím takovým mě nepověřil."

„To rozhodně nemíním," ozval se Mikuláš živě. „Už jsem to říkal, Milosti, a teď to slyšíš potvrzeno z těch nejvěrohodnějších úst. Už loni jsem tě upozornil, že k tak náročné hodnosti nemám nadání."

„To je nesmysl," řekl Jindřich ostře. „V takové chvíli země nemůže zůstat bez podkomořího a ..."

„Právě." Oldřich už podruhé drze přerušil svého pána. Sledoval rozhovor tak napjatě, že si to ani neuvědomil. „Proto jsem poradil panu vévodovi, aby úřad složil bez průtahů hned. Řešení nemá smysl odkládat. Jiné totiž není."

„Oldřichu," ozval se pan z Lipé hrozivě. „Uvědomuješ si..."

Do třetice a tentokrát úmyslně ho Oldřich nenechal domluvit. „Jistěže, byl jsem měsíc vázán na lože a něco bych snad ještě sehnal," řekl mírně. „Ale určitě ne dost. Mí písaři a úředníci nejsou neschopní. Měsíc je dost, ale zase ne tolik, abych je nemohl nechat bez dozoru. Nestalo se to prvně. Účty jsem přezkoumal, jsou v pořádku. Pár grošů, které má pan vévoda ještě za komorou, ty se snadno splatí. Myslím, že nezbývá, než aby Tvá Milost urychleně obsadila úřad někým jiným. Přeješ-li si, dám poslat pro písaře hned. Vyúčtování..."

Král se díval na Jindřicha a pan z Lipé promluvil. „To počká. Běž teď, Oldřichu, smím-li tě prosit, za paní Richenzou, ať se necítí tak sama. Přijdu co nevidět."

Oldřich se uklonil. „Rád pozdravím Její Milost," řekl jaře a byl ze dveří, aniž vyčkal královského svolení. Páni se po sobě podívali.

„Vidíš, že jsem nelhal," ozval se kníže Mikuláš.

„Tak jsem to nemyslel." Jindřich se smířlivě usmál, ačkoli jím lomcoval vztek. „Jde jen o nedorozumění, promluvím s ním. Byl jsem dost dlouho podkomořím, abych si dovedl poradit. Měj do zítřka strpení, Milosti. Oldřich je někdy zbytečně opatrný."

„Nechci být podkomořím," prohlásil Mikuláš mrzutě. „Nestojím o to a mám z toho strach."

„Prodělával jsi?"

„Až dosud ne, ale nejsem žádný boháč. Nemohl jsem držet hotovost, k zvelebení vévodství potřebuju každý groš. A úvěr ... O Opavsko nechci přijít, to snad chápete."

„Ty nemáš! Oldřich má, nijak se nenuzuje."

„Jenomže podkomoří jsem já, ne on.“

To srovnám, neměj obavy.“ Jindřich se obrátil k Janovi. „Zakončíš jednání sám?“

„Ale ne, umíš to líp.“ Jan roztěkaně poslouchal, jak Jindřich obezřele volí slova. Žádné nejasnosti, na které by se někdy někdo mohl vymlouvat. Eliška by mě už pokárala. Pak si pan z Lipé nemá připadat v Čechách králem. A proč ne? Proč vlastně ne? Mám celý život unuděně kývat, jako právě ted, a přemýšlet jen o ženských? I to je příjemné, pravda. Ale už nejsem tak mladý ani ještě tak starý, aby mi to stačilo. Nejvýš bych mohl hlídat tvoje účty, pane, a tvoje písaře. A to je ještě otázka, co by to bylo platné. Ne. Vím něco lepšího, pane z Lipé. To se ještě podivíš.

A možná ani nebudeš moc rád. Mít všechno na hřbetě je nuda. Zvlášť bez nemohoucího štítu, který po libosti nastrčíš, kdykoli se některý mocný pán bude štětit, - a to oni dovedou především. Královská vůle. Ano, pane z Lipé, královská vůle bude tvá. A jsem si jist, skutečně jist, že s otěžemi vlády ve tvých rukou jsem tady v bezpečí.

Tomu se přece říká přátelství, či ne? Příteli Jindřichu, o vánocích se spolu zpijem do němoty, jak se sluší, a pak ... Tohle je jenom malička zkouška, ten výpad nazdařbůh, malička zkouška pro tebe i pro mne. Ale já vím, že obstojíme. Oba. Cítím se na víc než na pozlacenou sošku ukazovanou při procesích. Jsem muž a král. A rytíř. Rytíři patří do ruky meč. Bil jsem se zatím jen za římského krále, a ve svém vlastním jménu ne. Mám příležitost poprvé. Nepropasu ji.

Budyšín. Lužice. Bývaly lénem Přemyslovců. Pravda, i Zhořelec. Kdysi je dostala věnem kterási Eliščina prateta provdaná do Branibor, ale co na tom záleží? Všechno, dokud byl mocný Waldemar živ. Dnes nic. Waldemar umřel sotva před měsícem a mně už přede dvěma týdny holdovali zástupci Budyšína. Javorskému švagrovi zase Zhořelec. Dověděl se to včas a byl tam možná ještě dřív, než Waldemar vypustil duši. Copak to, Jindřich Javorský je aspoň po matce z rodu braniborských markrabí, a malý landsberský kníže dokonce skutečný potomek rodu, ale co ostatní? Brunšvický Ota, Jindřich Meklenburský, Vratislav Pomořansko-Wolgatský? To

ještě nemluvím o houfu Piastovců, a každý z nich chce urvat rychle co největší kus z osiřelého krajíce. Tak proč ne já? Jsem dědic Přemyslovců, český král. Jako vrchní lenní pán nezastupitelný panem z Lipé. A nikým. Pole mé slávy je jenom moje.

Čeští páni to vědí. A přejou mi. Král, mocný před sousedy, jim nevadí. Naopak, jsou na něho i pyšní. Vadí jim jenom král mocný doma. Vlastně mi prokázali službu. Mám je rád. Ukázali mi moje místo v ponížení i v slávě. Je na mně, které si vyberu. Už jsem si vybral. Doufám navždycky.

Nejnebezpečnější soupeř o jižní dědictví mrtvého Waldemara je javorský vévoda. Je ovšem zetěm Jindřichovy Rejčky. Jenomže na takové příbuzenské svazky knížata kašlou. Zeť. A co má být? Rozšiřuje jen panství její dcery, ne? Co bys udělala ty, Eliško? Jistě ne to, co Jindřich z Lipé, který Javorskému postoupil celou svou žitavskou zemi, aby se zřekl braniborského nároku. To, co si výměnou vymínil na Moravě, se přece zdaleka nevyrovná celé Žitavě. K tomu nemusím být ani počtář, abych na to přišel. Pár vesniček! Půl Brodu. Chce být u ní, syčela bys a měla bys nejspíš pravdu, a proč ne? Žitavskou zemi budoval celý život. A teď je pryč. Podezřelé, syčela bys. Kdoví, co zamýšlí doma, zatímco budeš pryč. A kdybych ho vzal s sebou? Žitavu postoupil jenom naoko a sám se chce dostat do Budyšína. Nebo dobýt celou Lužici javorskému knížeti, aby *její* dcera vládla v mocnějším vévodství.

Tomu mám věřit? Ne, už nikdy. To jsou ti páni, před kterými jsi mě varovala. Ale já je mám rád pro něco jiného, co ty nikdy nepochopíš. Nemůžeš. Dali mi svobodu být velký. Přijímám. Ten jediný, na kterého sázíš ty, tu není. Nemá už žádnou hodnost. A nikdy mít nebude. Já už jsem skončil se Zajícem. Navždycky.

„Pan z Rožmberka, z Landštejna, pan Hynek Berka z Dubé, pan z Michalovic, ze Smojna, a samozřejmě opavský vévoda," vypočítával teď Jindřich z Lipé přítomné účastníky tažení. „A jistě ještě řada dalších. Pan purkrabí, promiň, zapomněl jsem."

Oldřich ze Žebráka se ustaraně usmál. Od té doby, co se jeho bratr octl v nemilosti, neměl rád, když někdo přehlížel jeho horlivost. Vždycky v tom viděl úmysl i nebezpečí.

„Kdybys dal příležitost Vilémovi, Milosti," řekl vážně, „jistě bys nelitoval. Je skvělý bojovník, a nechávat ho doma . . ."

Jan se ušklíbl. Jistě, nechat Valdeka doma by bylo nebezpečné - dokud jeho chotí byla Eliška Přemyslovna. „Pan z Valdeka odjede z Čech dávno před námi," řekl mírně, „jestli už neodjel. Římský král nás žádal o přispění v utkání s rakouským Fridrichem. Pan z Valdeka se přihlásil sám. Pole jeho slávy je možná blíž než moje."

Jindřich se na něj zkoumavě zadíval. Takže Valdek tu nezůstane. Tím líp. Měl zcela jiné představy o době své vlády nad Čechami než nekonečné válčení s Valdekem. Musím dohlédnout, aby opravdu odjel, zavadil o něj poslední myšlenkou. Pošlu se podívat, co s ním je.

Posel, kdyby ho vyslal dřív, by asi byl poněkud v rozpacích. Pan Vilém byl už tři dny na Mělníce, a teprve dnes se chystal k odkládanému odjezdu. Jeho čekající hotovost, nenasycená a ponechána sama sobě, zatím plenila zboží klášterů.

Stál ustrojen na cestu před královnou. Právě se dostavil k obřadnému slyšení, jen chvíli potom, co z komůrky, kde spal, vyklouzla dobře zahalená žena a zmizela v královnině ložnici. Až po ní se trousil k obsluze své paní nepočetný fraucimor.

„Opouštíš nás brzy, pane z Valdeka," řekla Eliška svým nejjímavějším hlasem. Po noci, jako byla tahle, zněl obzvlášť sytě a čarovně. Především Vilémovi. Myslela výtku vážně, i když ne docela. Jeho delší přítomnost by ji beznadějně zapletla do sítě pomluv. Ty noční návštěvy nelze přece tajit do nekonečna. „Vrať se nám co nejdřív," dodala s úsměvem, který říkal vše.

Vilém byl bledý a vzrušený. Dnešní noc přetáhli nebezpečně, ještě v něm doznívala. Sklonil se k její ruce. „Milosti," řekl vřele, až příliš vřele jenom na dvořana, „můj meč, mé srdce, já celý patřím tobě. Dokud nás nerozdělí smrt."

„Dokud nás nerozdělí smrt," zašeptala Eliška jen pro jeho sluch a pohnula toužícími prsty v jeho dlani. Oba na chvíli zavřeli oči v úderu vzpomínky. Vilém konečně odpoutal rty od královské ruky a vstal.

„Doufám, že novou poklonu Tvé Milosti budu moci složit co nevidět," prohlásil škrobeně. Jen v očích, které se upřeně dívaly na

ni, bylo víc. „Zároveň se zprávou o skutečné a úplné porážce habsburského vojska. Vynasnažím se ze všech sil, aby můj návrat ti vždycky přinášel jen radost.“

„Jsem o tom přesvědčena, pane z Valdeka.“ Její rty se nehlasně pohnuly společně s jeho, jak opakovaly tajné zaklínadlo.

Dokud nás nerozdělí smrt. Jen my dva víme opravdu, jenom my víme... Ať už si chichotající se fraucimor špitá cokoliv, nikdo, nikdo v těch nocích nebyl s námi. Já zatvrzelá panna. Cudná mniška. On karatel. Muž přísně odříkavých mravů. Ne, už nás nespoutává Jindřich z Lipé ani Jan Lucemburský. Jsme svoji po svém. Nesmiřitelní. Tvrdí. Snad neobratní. Ale milujeme se.

Mlčící rty znehybněly. Poslední pohled a pan z Valdeka obřadně couvá ke dveřím. Eliška zůstala sedět jako zkamenělá. Procitla dávno potom, co odešel, a přestože vyběhla na věž nedůstojným kvapem, už nezahlédla ani oblak prachu na cestě.

„Doufám, že ses moc nenudila, miláčku.“ Jindřich políbil Richenzu bezostyšně na rty. Dávno odvykli přetvářce. Byli milenci a každý to věděl. I sluha, který honem zavíral dveře. I mlčící Oldřich v koutě.

„Vůbec ne. Poslal jsi mi milou společnost.“

„Zítra ráno vyrazíme.“ Jindřich se posadil, letmo zhodnotil, který ze dvou pohárů na stole patří Richenze a který Oldřichovi, a zhluboka se napil z toho Richenzina. Přítomnost pana rytíře zatím okázale nevnímal.

„Kam do Žitavy?“ zeptala se zvědavě.

„Ne, to je vyřízeno. Tvůj pan zeť konečně ráčil projevit souhlas. Zaplať Bůh. Nerad bych, aby se mi Jan porval zrovna s ním.“

„Jste posedlí,“ povzdechla si. „Waldemar Braniborský umřel, je to sotva pár dní, a čiperové se už perou. Přece má synovce, ne? Chlapec. Nedužívé dítě. Zrovna takový byl Václav, když...“

.....mu Ota Braniborský ukradl Budyšín a Zhořelecko,“ doplnil Jindřich posměšně. „Za Přemysla Otakara patřily k Čechám.“

„Ale!“ podivila se. „Moc se spoléháš, můj milý, že z české minulosti neznám nic. To bylo dřív. Od té doby, co můj třetí choť tak

usiluje stát se českým králem, začala jsem se starat i o věci, které mě vlastně nebaví.“

Lehce zčervenal. „Třetího chotě vynech,“ řekl mrzutě. „Není bohužel tvůj choť a bohudík ani král.“

Usmála se. „Vraťme se k věci. Budyšín dostala věnem Přemyslova sestra, která si vzala Otu Dlouhého. Takže co? Nejvýš byl českým lénem, ale patřil k braniborské marce. To Jindřich, můj zeť, je aspoň po matce Otův vnuk.“

„Otázka nároků je vůbec nejasná.“ Jindřich si dolil, znovu se napil a mrskl pohledem po Oldřichovi. „Nakonec rozhodnou zbraně jako vždycky. Je lepší aspoň ty přebytečné odstranit napřed z cesty. První výboj českého krále po dvaceti letech! Rozumíš? Konečně ve stopách Přemysla Otakara a Václava. Jan je rytířský král. Je veliký právě v boji. Takové chvíli, která konečně znovu ukáže světu český lví spár, rádi a s nadšením obětujeme vše.“

„Proč?“

„Co proč?“ zakoktal se nemile vyrušen. Richenza měla nepříjemný zvyk přivádět ulétající myšlenky zpátky na zem.

„K čemu je lví spár, když v zemi není blahobyt a mír?“

„Mír je a blahobyt bude,“ odsekl. „Přej mi čas. Prosím tě! Já vím, že ty takhle neuvažuješ. Koneckonců jsi žena. Ale muž přece pochopí. Muž, který se nazývá rytířem. Když já jsem obětoval Žitavu ...“

„Ne snad zadarmo,“ polekala se upřímně.

„Prosím tě, mlč,“ okřikl ji už nevrle, protože rušila tirádu, která byla určena pro Oldřichův sluch, a obracela ji stále nežádoucím směrem. „Snad by ses měla připravit na cestu. Nenechávej si všechno na poslední chvíli.“

„Kam? Ještě jsi mi to neprozradil.“

„Doprovodím tě zpátky do Brna. Po sněmu už nebudu mít čas.“

„A na zpáteční cestu si mám něco chystat?“ vykřikla překvapeně. „Co, prosím tě? A kdyby, nikdy to nedělám sama.“

Vzdal se. Richenza nebyla tak nechápavá, jak se ráda tvářila. „Myslel jsem to dobře,“ řekl s povzdechem. Zakládal si na tom, že k ní byl vždycky zdvořilý, ačkoli se tak zjevně snažila ho co chvíli

popouzet. Ale byl rytíř a miloval ji. „Tebe správní věci nikdy nezajímaly.“

„Už jsem ti řekla, že se teď zajímám o ledacos, můj králi,“ usmála se. „Ty občas potřebuješ anděla strážného.“

„Prosím,“ řekl poněkud uražen. „Jak si přeješ. Ale nezazlívej mi pak, že ses nudila.“

„Z toho máš jistě strach,“ podotkla s nebeskou nevinností.

„Chci vědět, co Oldřicha tolik znepokojuje. Čtu mu to na nose. Bývá zábavnější.“

„Neznepokojuje mě nic,“ ozval se Oldřich. „Jsem naopak docela spokojen a ...“

„Nech toho,“ přerušil ho Jindřich. „A přines ještě víno a jiný pohár paní Richenze, než zasedneme.“

Oldřich mírně ztuhl. Už si moc zvykl být pokládán za rytíře a pána i v královských komnatách. Ale vzdálil se bez odmluvy.

Richenza, která dobře vycítila tu malou hru, nadzvedla obočí a zadívala se na Jindřicha. „Ty nemáš sluhu?“ zeptala se prostomyslně.

„Záleží na tom? Často tě přece obsluhuju sám.“

„Jenomže Oldřich ke mně snad nemá tytéž vztahy.“

„Ještě před rokem by ani necekl!“ vybuchl Jindřich. „Vidíš ho!“

„Necekl ani teď.“

Oldřich se vracel. S prázdnýma rukama. Bez vyzvání zasedl za stůl, zatímco sluha, kterého přivedl, rozestavoval číše. Tvářil se docela samozřejmě a usilovně se snažil, aby to nevyznělo drze.

„No tak do toho, Oldřichu,“ vyzval ho Jindřich, když sluha konečně odešel. „Chtěl bys mi vysvětlit, proč radíš opavskému vévodovi, aby se vzdal podkomořského úřadu?“

„Protože na to nemá, pane z Lipé,“ odpověděl Oldřich stručně a jasně.

„Jak nemá? Za rok nevybral žádné důchody?“

„Pozůstatky několikaleté neúrody je značně snížily. Za druhé byly velké výdaje. Vypláceli jsme i rýnské žoldnéře, které si král přivedl proti nám. Zjara ten turnaj. Vojenské tažení na Prahu. Měsíc jsem nebyl s to dohlédnout, to víš, že zisky utrpěly. On se přece o nic nestará. A teď peníze na žold - ne, komora už nemá. Nezbývá, než aby přišel jiný podkomoří, který je s to si pro chvíli tísně vypomoci z

vlastního. Vévoda bohužel všechny zisky utopil na Opavsku. Nemá nic.“

„Ty také ne?“ zeptal se Jindřich. Přes všechnu snahu ho začal přemáhat vztek.

„Já? Přece nejsem podkomoří.“

„Ale zbohatl jsi z toho úřadu. Já jsem se s tebou dělil o příjmy a vévoda jistě také. Nebo ne?“

„Ano, dělil. Dokonce z třetiny, ne jako ty. Tu třetinu pochybného zisku jsem ale dávno už ztratil ve výdajích. Účty jsem předložil. On to ví. Zbytek je na něm - a prostě nemá.“

„Dárečky panně z Potštejna, soukromé půjčky králi na tvé jméno, aby ses mu zapsal do srdce, ten nestydatý přepych, jímž se obklopuješ, pane rytíři - kdepak jsi to vzal? Léta se přiživuješ na komorních ziscích. Nic z toho, co máš, ti vlastně nepatří. Co jsi byl, než jsem tě vytáhl z bláta? Jen parchant, u hromady hnoje. Nic víc - *pane*. Teď není chvíle na to, aby se povýšené nuly tvářily jako panstvo, rozumíš? Založíš vévodu Mikuláše a důchody se ti vrátí. To přece víš.“

Oldřich urážkou zbledl jako křída. „Založ si ho sám,“ vypravil ze sebe chraptivě. Hlas se mu třásl. „Jsem parchant od hnoje a všechno mé je tvé, ne? Jsem jenom sluha, kterého jsi laskavě obdaroval. Poníženě děkuju.“

„Počkej,“ zarazil ho Jindřich ve dveřích. „Tak daleko zacházet nebudeme. Vybudoval sis už postavení a ...“

„Podomka, kterého půjčujou. Díky, jsi laskav. Jistě máš právo na mé úsluhy, ale po opavském vévodovi mi nic není. Proč ho mám vydržovat? A kdekoho? Půjčuješ svého krejčího? Ne, toho si vážíš, to je mistr. Snad mi popřeješ osobní svobodu. Ten rytířský pás jsem dostal od krále, ne od tebe. A na jeden statek jsem si vydělal i jinak. Mám na to doklady. Ostatní pokládej za svoje. Sbohem.“ Už byl ze dveří, ale ještě jednou se vrátil, před oněmělého Jindřicha naházel na zem dva prsteny, démantovou sponu a stříbrný pás a byl pryč, než kdokoli stačil vydechnout.

„No tohle ...,“ zmohl se konečně Jindřich na slovo. „Toho hada jsem já, často, vlastnoručně ... Mizera!“ zabouřil najednou a praštil pěstí do stolu, až číše poskočily. „Chám! Rab! Moc jsem ho hýčkal.

Tohle si troufá? Mikuláš z Potštejna měl pravdu. Jen je pusť mezi nás a uvidíš. Slyšelas? Že ho půjčuju vévodovi! A proč ne? Mělo by mu to lichotit. Co chce? Být snad podkomoří sám? On? Oldřich, který si klidně říká Pluh, jako že se to snad rozumí samo sebou? Rána do zad je to, nic víc. Dnes, právě dnes se mu zachtělo kopnout do milostivé ruky! No dobře. Už ji otevřenou neuvidí. Podkomoří! To abych sám... Hejtman a ještě podkomoří! Jsem snad blázen? Založím Mikuláše. Konečně můžu počkat i s odměnou za Žitavu. „Co říkáš?“

„Styď se.“ Znělo to tak klidně a mírňounce, že nejdřív nepochopil.

„Cože?“

„Ptal ses, co říkám, tak jsem to řekla. Styď se.“

„Já?“

„Kdo jiný? Snad ne on? Jak víš, že není urozenější než ty, jestli se všechno poměřuje otcem? Jak to víš? A i kdyby ne. Poznal jsi někdy věrnější a statečnější duši? Má ctižádost a má proč ji mít. Znáš ho už deset let. Předstíral jsi, že ho máš rád jako vlastního syna. Nechals ho věřit, že stojíš za ním, ať se přihodí cokoliv. A zatím jsi ho pokládal jen za parchanta od hnoje. Ty, pan z Lipé. Proti mně - úředník.“

„Cože?“ vyletěl zběsile.

Richenza se na něj podívala z výšky a korunovala svou řeč. „Jindřichu, já, *já* se za tebe stydím. Zůstaň si. Do Brna dojedu sama. Darmo bychom se cestou hádali.“

Podíval se na ni, jako by ji chtěl uškrtit. „A stejně sis mě nevzala!“ utrhl se na ni. „Bodejť, královna. Ale já, úředník, si ovšem nesmím troufnout na sluhu. Patrně patříme do jednoho pytle. Ano?“

„Ne, nepatříte. Tohle by Oldřich neudělal. Je jemný a citlivý. Ty se jen tak tváříš.“

„To je patrně tím, že nejsem parchant,“ řekl jízlivě. „Tohle by Oldřich neudělal! A co? Naházel jsem mu snad já šperky pod nohy? Jako nějakému lichváři? Za tohle by mě dal spráskat, moje milá. On na mém místě.“

Richenza si vzpomněla na všechny krvavě kruté hádky, kterými se léta drásali, a hrdinsky se přemohla. Dokonce k němu přistoupila,

ovinula paže kolem jeho krku a hebce se otřela o jeho tvář. „Mně na Oldřichovi vlastně nezáleží," zašeptala. „Jenom mě krutě uráží, že ty jsi takový. To přece musíš vědět, žes mu ukřivdil. To musíš, vždyť měl pravdu. Proč to nepřiznáš?"

Bezděky opětoval její polibek a byl ztracen jako kdykoli.

„Protože," řekl už na ústupu, „protože mi tím způsobil strašnou nesnáz a nechce to pochopit. Kdekdo přece ví, že Oldřich je můj člověk. Jak teď vypadám? Loni jsem opavskému vévodovi pustil podkomořství. Nerad a na nátlak. Kdekdo si pomyslí, že jsem ho Oldřichovým prostřednictvím tiše ožebračil, abych se znovu dostal ke komorním důchodům. Jenomže loni není dnes. Jsem maršálkem, moravským hejtmanem a po dobu tažení budu i hejtmanem v Čechách. Král, řeklo by se. Potřebuju být podkomoří? Ne, potřebuju spíš podkomořího."

„A ideálním podkomořím je právě opavský vévoda," povzdechla si Richenza. „Jindřichu, kdy už dostaneš rozum. Nemám proti Mikulášovi vůbec nic, ale k správě důchodů přece nemá nejmenší vlohy. Říká to sám."

„Vlohy nemá, ale má Oldřicha. Jiný se na to vrhne sám. Bude podvádět a ..."

„Proč jiný? Ty přece máš také Oldřicha. Totiž - měl jsi."

„Ano, měl." Políbil ji. „A už nemám. Vidíš, co mi udělal."

„Myslím, že bys ho měl odprosit," řekla rázně a držela se ho jako klíště, aby nemohl uhnout jejím rtům.

Vzbouřil se. „Nikdy!"

„Vlastně proč?" uvažovala dál. „Oldřich je slušný, spokojí se omluvou. Ale když to budeš moc odkládat, bude to horší."

Chvíli se nechal líbat, aby se mu porážka aspoň vyplatila. „Dobře," řekl pak. „Dám ho zavolat. Ale jestli čekáš, že si před ním kleknu ..."

„To vůbec ne," zasmála se. „Já vím, že už se ti špatně vstává, miláčku."

Ten uličník je o dvanáct let mladší, pomyslel si melancholicky. Už jen proto mám právo na něj řvát. Měl by to uznat. Měnil bych. Už docela zkrotlý došel ke dveřím a otevřel je.

„Zavolej pana Oldřicha," řekl sluhovi.

Podkoní přiběhl místo mladého rytíře. „Pan Oldřich odjel už před hodnou chvílí. Vyběhl z domu jako ďas, ani nepočkal, až mu řádně ustrojili koně, a už byl v sedle. Prý ...“ Zaváhal a podíval se na Jindřicha s jakousi obavou. Až teď si uvědomil, jak to znělo divně. „Prý koně zaplatí.“

Oldřich hnal hřebce k východu a ani nevnímal spalující vedro.

Jel bez družiny, rozzuřený a plný hořkosti. Co! Panáček pana z Lipé? Vlídné pleskání po ramenou, jen se tuž, Oldřichu, přivedeš to daleko. Já ti uhladím cestu, já ... Mysli si na urozenou pannu, budeš rytířem a možná víc, jenom si stav tvrz a třeba i hrad, pan z Lipé stojí za tebou, pan z Lipé ... Prolévej krev a nech královskou dceru, ať se tvých ran dotýká něžnýma rukama, jen sni, jsi můj a budeš poslouchat, jen sni, dokud to dovolíme. Dost. Parchant od hnoje. Oldřich Pluh.

Co na tom? Jsem. Krčit se a pořád čekat všetečnou otázku, kdože byl tvůj otec, rytíři? Ano, to ovšem, máš dost stříbra, jistě, na to si náš král potrpí. Jen znej svou mez. Pán třeba s holým zadkem vždycky zůstane víc a ty jen ponížený služebníček. Protože, slyšíš? Nic ti nepatří. Panské úchvaty jsou jen pro pány, a co sis vysloužil, to není tvoje. Jen nacpi panský chřtán svým stříbrem dosyta, a co ti ukáplo, pečlivě seber, abys měl čím cinknout do nastaveného měšce. I to ti vyčtou. Ne. Už dost.

Noc ho překvapila v lesích za Brodem. Tak jak byl, lehl do trávy a usnul se sedlem pod hlavou na dosah pasoucího se koně. Za svítání už cválal dál. Do Kramolína dorazil jako bouře a vběhl do domu.

„Pojď,“ řekl Zuzance, která se honemhonem sháněla po lepších šatech, a popadl ji za ruku. „Ty šaty nehledej a nikdy je už nenos. Pojď, spěcháme.“

Děvečku poslal k dětem a k Zuzančinu zděšení jí přikázal, aby zabalila truhly.

„Stalo se něco?“ zeptala se Zuzanka bez dechu.

„Nic, co by tě netěšilo. Aspoň doufám.“ Zvedl ji před sebe na koně a na okamžik, než ho pohnal do klusu, ji k sobě přivinul a políbil. Voněla mlékem. Svěží pleť, zlatavá sluncem, se odrážela od bělostného plátna halenky. Vlastně jsem mohl počkat, pomyslel si

roztouženě. V té chladné síni na pohodlném loži ... Ne, už ani jedinkrát.

„Kam jedeme?“

„Ne daleko.“

Sestoupil u kostela a snesl ji v náruči. Faráře našel v sádku za domem. „Žijeme v hříchu, otče,“ řekl a pořád strkal před sebou vystrašenou Zuzanku. „Chci to napravit a hned. Máme dvě děti. Nemůžeme čekát.“

Farář si sice pomyslel, že při dvou dětech už na dnu tak nezáleží, ale těžký měšec ho přesvědčil. Tolik grošů pohromadě snad ještě neviděl. Jeho vesničané stříbrem neoplývali. Svědky Oldřich sehnal, zatímco se Zuzanka zpovídala. Ostatně krátce. Za celý život měla jenom ten jediný hřích. Ani Oldřich se u zpovědi nezdržel dlouho. Co měl tomu knězi vykládat o hříchu pýchy a ctižádosti, které ho poháněly po cestách vzdálených lásce a křesťanské pokoře? Tady v tom vlídném koutku ... Vzal to zkrátka. Také mu vlastně vyšlo jenom to líbezné milování. Hřích! A co to ostatní, pro co bible nemá slova?

Klečel vedle Zuzanky a usmíval se, zatímco sluneční paprsky široce padaly do kostelíka. Zuzanka plakala a smála se, hlásek se jí třásl dojetím, že málem ze sebe nevypravila slovo, a křečovitě se držela jeho ruky. Kněz velebně kázal o manželské lásce a věrnosti. Ještě se zvědavci nesešli ke kostelu, když odjížděli, muž a žena, v objetí, vážní, beze slova. Zuzanka nepromluvila, ani když v Kramolíně dal truhlice naložit na vůz a jenom s dětmi a s ní se vydal úvozovou cestou za humna k prázdné usedlosti.

„Zítra vyberu sýpky a přivedu dvě krávy a koníka,“ řekl jí, když obešli stavení. Bylo prázdné a v chlévech bylo pusto, ale střecha byla nepoškozená a zánovní krovy držely. Sedlák, kterého vypudily hlad a bída minulých let, prodal svůj statek pánovi za babku časně zjara. „Víc do příštího jara nepotřebujeme. Vyber si dobrou dojnici. Prasátka a drůbež, jen co stačíš. Děvečku žádnou nechci. Ani pacholka.“

„Kdo bude orat, když tu nejsi?“ odvážila se. „Já to neumím.“

Klekl, prudce ji objal a zabořil jí hlavu do klína. „Budu tady," řekl tiše, slavnostně a vážně. „Vždycky tu budu, abych oral a sil. A miloval tě, kdykoli se nám zlíbí."

Svlékl rytířské šaty, nechal je ležet, kde byly, a jenom v kamizole jako každý podruh jí nosil vodu do světnice, zatímco drhla podlahu. Skončili pozdě večer. Všude bylo čisto, děti už spaly vedle v komůrce a široké lože vonělo sluncem a svěžestí.

„Kde máš šaty?" polekala se.

„Za domem, nech je být. Už je nechci." Objal ji. „Jsi unavená?" zeptal se. „Byl to moc rušný den, já vím, ale ..."

Zvedla k němu oči. „Můj muž," zašeptala s úsměvem. „Jsi můj muž, opravdu. Zůstaneš se mnou jako jiní."

„Jsem." Zdvihl ji do náruče a chvíli ji nosil po světnici jako dítě, než ji uložil a poklekl na ještě vlhkou podlahu. „Smiluj se. Toužím obejmout svou ženu. Poprvé."

Tichounce se zasmála a ve tmě si přitáhla jeho ruce. Spočinuly na ní chvíli nehybně. Se rty přitisknutými k sametové pleti si vybavoval bláznivou změť obrazů. Tu vesnici, kde kdysi vedl pluh. Boje pana z Lipé. Hloupé šarvátky i rytířské turnaje. Hru na lásku a zadky čtyř rozbíhajících se koní. Ještě v něm škublo bolavou vzpomínkou. Čarodějnice. Dívčí oči. A sluncem zalitý pelíšek. Rytířský pás. A zase ona na louce, s příliš těžkou nůší a obrovskýma očima. Děťátko. Domov. Druhý syn. A tam v tom vzdáleném světě jen neskutečné stíny lidí, slov, činů, i ta krev, kterou cedil před Prahou, byla jako z jiného světa, dětsky zamilovaná princezna, urozená panna přijímající dary a odmítající objetí, pocty a zlato a sliby a vydírání, nic, prázdnota, ani ta urážka už nebolela, nic.

Ruce i rty ožily. Jen vzlykla štěstím, když přilehl k ní a probil ji hladovou, mlčenlivou touhou. Můj muž. Má žena. Poprvé.

Ráno si spali v objetí znaveně jako děti, protknuti k neodtržení. Zuzanka se vzbudila první a opatrně, pomalu se přimkla těsněji k manželovi, který se pohnul ve spánku, snad omámený dychtivostí snu, a ještě se zavřenýma očima poslechl nesmlouvavý rozkaz procitajících smyslů. Miluju ho, pomyslela si rozechvěle, zatímco se jí blažené slzy řinuly po tvářích. Vždycky ho budu milovat. Kéž nikdy neskončí malátné objetí nekončící slasti, kéž nikdy neskončí ...

V té chvíli je probudil dětský pláč. Byl den. Oldřich se odtáhl, nerad, ale šťastný, a spokojeně se položil na záda, zatímco Zuzanka běžela ukonejšit dítě. Byl den. Byl první den jejich života.

Jediná je sláva

Severák zafičel. Noc slibovala být už pořádně chladná. Počátkem září to tak někdy bývá. Zatím to nikomu moc nevadilo. Král hnal ty stovky jezdců kupředu jak ďas. Když ho nechtěli ztratit, štvali koně až k umdlení. Teď zastavil. Rozjaření vojáci žertovali, ale Petr z Rožmberka ho dojel s mrzutě staženým obočím.

„To není válečné tažení, Milosti," řekl rozhněvaně, „to je jak jízda do pekel. Koně jsou uštvaní, jen vojákům narostla křídla a kázeň je pryč."

Král Jan se na něj podíval hezky svrchu. „Můj poručník je pan z Lipé, pane komoří," řekl jízlivě. „A proto jsem ho nechal doma. Nezačínej s tím káravě zdviženým prstem. Nemám to rád."

„Měl bys ale vědět. .."

„Já vím, co dělám," přerušil ho král. „Vím to moc dobře." Pootočil se v sedle a zvolal zvučně: „Pana z Koldic a pana z Bergova!"

Pánové přicválali. „Poroučíš, Milosti?"

Ota z Bergova měl co dělat, aby pokrotil koně. Těma z Koldic se smál. Ne jemu. Jenom tak, z radosti. Bylo mu dobře.

„Co je to před námi za město? Vy to tu znáte."

„To už je Lubsko, pane," řekl Ota z Bergova zchváceně. „Nikdy bych nevěřil, že sem dorazíme už dnes."

„Výborně! Začínám mít hlad. Doufám, že je tam nějaký slušný hostinec. Zůstaneme na noc."

„Zavřeli brány, Milosti. Čekají nás."

„Dnes snad ne. Po soumraku se brány zavírají vždycky. Stěží už je vidět, kolik nás je. Vy, pane Těmo s panem Otou, se tu vyznáte. Pojedete napřed a ubytujete nás. A pana z Rožmberka vemte s sebou. Zbytečně by mi tu radil. Vy to potřebujete spíš."

„Milosti!" ohradil se Petr. „Přespíš-li v městě na zapřenou, stane se z noclehu past, poznají-li tě. A to spíš ano. Hned za rozbřesku, až

uvidí vojsko, zajistí všechny podezřelé cizince. Při obležení se to tak dělá vždycky.“

„Já na zapřenou?“ Jan sňal klobouk, potřásl dlouhými vlasy a přesedl si pohodlněji v sedle. „Copak mi radíš ty, pane z Rožmberka? Nemůžeme přece táhnout rovnou na Kubín. V zádech potřebuju mít aspoň jedno přátelské město.“

„Jakpak bys je chtěl získat? Nezbývá než utábořit se a zítra vzít ztečí hradby. Snad se tak příliš tuze bránit nebudou. Ale docela dobrovolně nás nevpustí. Víš, jak odpověděli poslům ... Budou chtít sjednat podmínky, zajistit privilegia, aby se jim kapitulace vyplatila, a ...“

„Na to nemám čas,“ přerušil ho král, zahodil klobouk a obrátil se na panoše. „Zbroj, přilbu, meč. A pospěš si.“

„Ty chceš - teď v noci?“ Rozkaz už letěl řadami. Žertování ztichlo, bylo slyšet jen řinčení kovu a sem tam zaklení.

Král neodpověděl. „Machaude, bude dnes svítit měsíc?“ zavolal přes rameno.

„Jistě, Milosti, nebe je jasné,“ ozval se ze skupinky úředníků udýchaný hlas. I klerici hnali koně jako běsi a teď skoro padali únavou. „Vyjde tak za hodinku, za půl druhé. Srpeček. Ale roste.“

„Dobře, to stačí.“ Soumrak zhoustl. Tři páni taktak zahlédli králův pokyn, aby se sjeli blíž. „Ty, pane Těmo, to tu znáš. Kolik vás asi pustí dovnitř?“

„Ne víc než dvacet, Milosti.“

„To tedy vyberte horké rváče. Ty, Ota, Rožmberk a každý pět nejstatečnějších mužů. Bez těžké zbroje, rozumíš? Tak pozor na hrdla a hlavy. Jeden se musí dostat někam do zvonice. Jeden z vás tří, pánové. Žádný zbrojnoš. Chci mít jistotu. Neuvidíme nic, tak musíme slyšet. Vy ostatní budete čekat někde u brány. Až vyjde měsíc, začne vyzvánět a vy zevnitř otevřete. Zvon bude znamení i pro nás. Strážné nezabíjet, radši zajmout. Nemůže jich být moc.“

Město jim otevřelo jenom malou branku. Pan Těma a pan Ota se svými družinami bez potíží halasili místním nářečím. Rožmberk mlčel. Jeho němčina zněla moc po rakousku, jak byl od hranic zvyklý. Dobrodružný podnik ho začal rozjařovat, ačkoli v hloubi duše dobře tušil, že král, který projevil tak bystrý úsudek, se jen chtěl

zbavit jeho rad. Vzal to ďas. To vím jenom já a on. Pro ostatní je to projev důvěry. A kdyby ne, co je mi konečně i do nich. „Zvonici najdu sám," řekl šeptem Těmovi. „To nevíš, že jsem zběhlý mnich? V kostelech se vyznám."

Nešpory. Ano, to je pravá chvíle. Vloudil se do otevřeného kostela a skryl se nad kůrem. Chvíli čekal, než se odvážil vystoupit až nahoru na zvonici. Potmě tápal podle dřevěného zábradlí. Konec. Tady je někde hrozivá díra dolů, kterou nevidím. Srpeček, říkal ten Francouz. Kéž by stačil. Taky mě může srazit zvon, který rozhoupám. Vůbec to tady neznám. Neměl bych sejít dolů? Ale jak v úplné tmě najdu konec provazu, když ani nevím, kde visi?

Jednu ruku pevně sevřel kolem trámu a druhou chvíli tápal v prázdnu, až zachytil visící provaz. Jeho dotyk mu dodal jistoty, přestože ztrouchnivělé dřevo trámu podezřele zapraskalo. Opatrně si přitáhl provaz blíž, aby ho neztratil, a začal pomalu sestupovat. Jenom pár schodů. Musím vidět okénkem zvonice, až vyjde měsíc. Kostel je prázdný, slyším, jak někdo zamyká, No, snad mě tu naši nenechají.

Král Jan se zatím v hluboké tmě s vojskem opatrně stahoval k nic netušícímu městu. Nechtěl v neznámém terénu v trysku polámat koním nohy. Tomu měsíci to ale trvá, pomyslel si mrzutě, když hodnou chvíli přešlapovali a mráz se mu pomalu kradl po těle. Konečně. Cípek žlutého srpku měsíce se začal vynořovat z lesů. Jako na povel zaslechl tlumený zvuk šarvátky v místech, kde spíš tušil než viděl bránu, a vrhl se vpřed. Sám jenom s nejbližšími. Na zlomek vteřiny v něm zatrnulo. Co ti ostatní? Povel ani pohyb nevidí. Útlý srpek měsíce jen malinko rozjasnil mlčenlivou scénu, když stříbrný hlas zvonu rozrazil ticho nad nimi. V té chvíli padl most přes příkop a brána se otevřela. Dobyvatelé s rykem vpadli do probouzejícího se, vyplašeného města. Pan z Koldic rychle hnal svou družinu k druhé bráně a už se vojsko valilo proudem do ulic. Vlastně se nikdo nebránil. Nebyli mrtví, až na pár pošlapaných.

Dávno ještě nebyla půlnoc, když král zasedl k obřadné večeři jako host vyděšených starších města. „Proč ten zvon zase zvoní?" zeptal se v dobrém rozmaru. „A pořád poplašněji. My už jsme tady, ochráníme vás. Nemusíte se bát."

Radní se po sobě podívali. Nikdo z nich nedal rozkaz zvonit. Který blázen? Pohněvat českého krále! Ještě to dobře skončilo. Moc dobře. Mohlo to dopadnout hůř. Stejně nepřijde pomoc. A kdyby, jsou z města zříceniny. „Hned to zarazím, Milosti," řekl purkmistr plaše, „dovolíš-li, abych odešel."

„Ne." Měšťané byli vlastně rukojmí, i když se s nimi zatím zacházelo vlídně. „Kdepak je Rožmberk? Kostely, to je jeho. Ať dojde pro toho zvoníka."

Těma z Koldic a Ota z Bergova vypukli v nezadržitelný smích, jak si uvědomili holou pravdu. „Milosti! To zvoní nejspíš on. Zapomněli jsme ho zamčeného v kostele."

Král se ušklíbl. „Vy neřádi," řekl vlídně, „tohle jste udělali schválně. Chtěli jste se mi zavděčit, co? Ale já mám Rožmberka rád, i když je morous. Nechám na něm, jestli vám odpustí."

Vydali se pěšky ke kostelu, jehož zvon naříkal o pomoc. Doklinkal při rachotu klíče v zámku. Král položil ruku na rameno notáři, který ho doprovázel. „Machaude, zpívej," vyzval ho a poslouchal kroky, které dupaly dolů po skřípajících schodech. „Pan z Rožmberka zuří, neslyšíš? Vzal sis, jak vidím, loutnu od hostiny, tak zpívej, ječ a řvi. Pan komoří je vzdělanec a ctí umění. Podaří-li se ti ukonejšit jeho hněv, dostaneš další prebendu. Tak hraj."

Petr na schodech zaslechl zvuky písně a zastavil se. Vida kejklíře. Přijdou si jako o masopustu a předtím ... Najednou to i jemu přišlo k smíchu. Sedl si na schod a rozesmál se. Kroky, které k němu stoupaly, byly už trochu vratké.

„Kdepak jsi?" ozval se králův hlas kousek pod ním. „Víno tu mají znamenité. Přinesl jsem ti ochutnat. Pojď, připijeme si."

Petr vztáhl ruku a ve tmě nahmátl číši. Jan došátral až k němu a přisedl si. Vlastně spíš upadl. Cosi šplíchlo. „Ulil jsem, ale na přípitek to stačí," řekl. „Vyslov ho sám. Jsi hrdina dne."

„Na krále, kterému už nikdy neporadím, jak bojovat líp," prohlásil Rožmberk slavnostně a dopil naráz poloprázdnou číši. Na točitých schodech se rozjasnilo od pochodní, jak se sem najednou hrnuli všichni. Friduš ze Smojna s konvicí a jeho syn s druhou. Už jich tu bylo tucet. Někdo vystrčil nad namačkané hlavy soudek, z kterého víno crčelo rovnou do nastavených úst. Nad tou bezbožnou

vřavou seděl na schodech jako na trůnu český král a v opilé pohodě objímal pana z Rožmberka.

Sedíme před Kubínem. Tentokrát jsem si nevymyslel nic. Rožmberk se na mě pořád dívá s očekáváním, ale mne nic mimořádného nenapadá. Takovou světlou chvilku jako před Lubskem už nepřivolám. Ani to nejde, pověst nás předešla a Kubínští si dávají moc dobrý pozor na zbloudilé poutníčky. Ti ostatně do obleženého města nechodí. Je zima.

Zahříváme se, jak to jde, a pod hradbami se utkáváme v drobných kláních za zvuků Machaudovy loutny jako ve šraňcích. Kubínští se na to dívají z hradeb a dívky házejí květiny vítězům. Přes vodní příkop a na nastrčená kopí. Neotevřeli. Na to, abychom stiskli město ze všech stran, nás není dost, takže je nevyhladovíme. Tak nevím. Asi nechtějí českého krále. Jistě bych mohl poslat pro posily, řádně je sevřít a vnutit jim svou moc. Ale přemýšlím. Potřebuju jen zajištěnou zemi. Z důvodů, které zatím neprozrazuju, se nemohu pouštět do nejistého dobrodružství, jehož ovoce je třeba střežit nocí i dnem. Posádka tady, posádka v Lubsku, a vrátí se nás pár. Ještě nás nějaký lapka zajme cestou a bude z toho ostuda. V Budyšíně, Kamenici a Lubavě je klid. Tam mě chtějí.

Lubava - Lubsko ... Má to co dělat s láskou? Asi ano, ale s jistotou to tvrdit nemůžu. Česky jsem se sice naučil jakž takž, ale nějak nemám cit pro slovanské řeči. I když jsou líbezné na poslech. Rozhodně příjemnější než němčina. Lubsko. Sommerfeld. Tak i onak mu říkají a jak to zní různě. Ale i kdyby ta jména tady zněla tisíckrát líbezněji, už se mi stýská po Durbuy, Arlonu, Thionville, Le Mans, tady se řeka jmenuje Neisse, Nisa zní líp, ale stejně to není Clervé, ne, ani Alzetta.

Ano, stýská se mi. Nevhodné pro dobývání měst. Trčet na jednom místě je vždycky nuda. Je konec, zdá se. Lubsko-Sommerfeld. Co s tím? Bez Kubína. Dívám se na západ a sním. Sním o líbezném údolí, kde si postavím hrad. Budu mít království bez královského hradu a daleko od něho svůj královský hrad. A tam si přivedu Gertrudu. Protože koho? Nádhernou urozenou dívku, kterou bych miloval a která by byla hodna královského vínku? Sny. Jsem ženatý. A ostatně se nádherné urozené milované dívky mění

jak na obrtlíku v líté saně. Ne. Gertrudu. Je to jen kočička, ale objímat ji je pastva pro náročného milence. Milovat - to už asi nelze.

Škoda, bylo to krásné. Obě mé lásky mě dávno opustily. Ta, kterou už nemám, i ta, kterou mám. Lhostejně sbírám dívky kolem cest. Jediná není žádná. Nikdy už nebude. Škoda. Ano, jsem dospělý. Tím se to asi stává. Jediná? Jistě. Jediná je sláva.

Ale tady už bředne a rozmělňuje se, jako ta velkolepá láska. Vojáci kýchají a dostávají rýmu v chladných stanech. Na co tu ještě trčíme? Kubín mě prostě nechce. Mám ho pokořit? Anebo odtáhnout a ztratit celou Lužici? Já, český král, hrabě lucemburský a budyšínský markrabí? Budyšín marka nikdy nebyla. Tím titulem jsem ho povýšil já sám. A vida, přiznali mi ho. Markrabí budyšínský. To tebe nenapadlo, švagře Jindřichu, co? Takže tvůj Zhořelec je jenom panství a markrabí jsem já ke všem svým titulům. Začíná jich být dost.

A co když přece dobudeme to zatvrzelé, bránící se město? Mám zavolat pěší vojsko k dokonalému oblehnutí? Nemám? Mám? Vyrazili jsme hezky daleko. Český lev olizuje drsným jazykem už celou Lužici. Spolkne ji? O tom rozhodnu jen já. Trčím tu v bažinách a uvažuji. Ano, já váhám. Asi poprvé. Vždycky jsem věděl hned, co budu dělat, a třeba zbrkle, ale rozhodnut. Samozřejmě mě vábí nová země. Nejsem beránek, jsem dravec. Doma mi sice svázali křídla, ale na lov mě moji sokolníci vypouštějí. To by byl nepodařený lov, když sokol uletí a nechá oběť ležet pro jiné sokoly!

Počkám, s čím přijede bratránek Mikuláš. Poslal jsem ho k wittenberskému vévodovi. S Javorským jsem se přece také dohodl, či ne? Jenomže pravoplatný dědic není on, ale ten landsberský hošík. Je mu jedenáct a Rudolf Wittenberský, saský kurfiřt, je jeho poručníkem. Už ho dost oškubali, ze severu, z východu a z jihu. Také já samozřejmě, ale Budyšín je přece léno Přemyslovců, ne?

Rudolf Saský, Habsburkův věrný přítel, který ho také volil před Frankfurtem, byl donedávna bezvýznamný. Wittenbersko je zemička, která by se dvakrát vešla do Budyšínska. A dnesr Jeho kurfiřtský hlas je nepochybný, protože jeho bratránek Jindřich, straník Ludvíkův, o mnoho nepřežil frankfurtskou volbu. Navíc je poručníkem dědice Branibor. Nejsou to ani dva měsíce, co

Waldemar všem kolem naháněl hrůzu a neduživý synoveček nemohl ani snít o tom, že by se dostal za hranice Landsbergu.

Waldemar byl veliký vládce. Spolykal všechny své sousedy a pořád šilhal někam přes hranice. Jenomže neměl syna. A asi nepočítal se svou rychlou smrtí. Kdo s ní počítá? Jinak by asi líp zabezpečil práva toho chlapce, který je přece jenom poslední mužský potomek slavného rodu. A jeho vdova se náramně rychle chytla Oty Brunšvika. Kdoví, jestli mu trochu nepomohli. Jenomže celé Branibory nemohou přece být vdovský podíl. Dcera, to ještě, snad. Ale manželka? Takže my všichni vlastně vedeme svatý boj proti nemravným uchvatitelům. Ale marná sláva, ten nejsvětější je ten Rudolfův.

Ne že by na tom záleželo. Ale snažím se být rytíř, kde to jde. A tady to asi bude nutné. Na jihu máme Habsburka. Tak pozor na nůž v zádech. Karel Robert je můj švagr, Opavsko je mé, i Kladsko, Javorský se Žitavou je můj přítel, Budyšín mi přísahal a tam jsem si jistý, mám tam i svoje lidi, aby hlídali, míšeňští páni Ota z Bergova a Těma z Koldic tam mají statky a ostatně to všechno zprostředkovali, míšeňský biskup je Těmův bratr a ani s míšeňským vévodou to není zlé, můj hejtman Jindřich z Lipé je s Mišňany jedna ruka, zaplať bůh. Rýnská Falc, hlavní most mezi Lucemburskem a Prahou, je v rukou Ludvíka, teď, co jeho bratr umřel. Ale v tom všem sedí zavrtán dnes nepochybný saský kurfiřt. Kdysi nepřítel. A dnes?

Já svoje skutečná přátelství, ta z dětství, ještě neovlivněná ziskuchtivým počtem, ctím nadosmrti. Ale ti všichni žijí ve Francii, dnes nemám nikoho, a posuzovat jiné podle sebe? Vždyť kdo si byli bližší zamlada než bratránci Ludvík Bavor s rakouským Fridrichem! Oba mladší bratři, kteří nikdy nečekali, že se stanou mocnými knížaty. Prý spolu vyrůstali. Ludvíkova matka byla sestra Fridrichova otce, a než jsme my, mohučský arcibiskup a my Lucemburkové, přetáhli Ludvíka na svou stranu lákavým zacinkáním královské koruny, aby vystoupil proti Fridrichovi, byli prý nejvěrnější přátelé.

Je možná věrnost na trůnu? Co kdybych se já dnes sešel s hrabětem de La Marche, svým dětským druhem Karlem, a osud nás svedl jako nápadníky kteréhosi trůnu? Právě nás dva? No, zvážil

bych si, o který trůn jde. Francouzský bych mu nechal a český je zase můj. To by pochopil. Ne. Mezi námi stěží dojde k tomu, co se stalo mezi Fridrichem a Ludvíkem. A jsou-li bratranci, je Eliška zas jejich sestřenice. I její matka byla Habsburkovna. A milovala se snad někdy s někým z nich?

Eliška ... Ne, radši nevzpomínat. Nikdy ji nepochopím a už nechci. Nikdy ne.

Takže co? Když Rudolf Falcký umřel, značně povolilo pouto, které saského kurfiřta poutalo k Fridrichovi. Nepřítel-přítel. Teď si mohu vybrat. Buď zdeptat habsburského straníka na jiném poli, jak se sluší, - anebo vyvléci spojence z habsburského tábora? Cenného spojence. Který sedí nepříteli v týle. A kurfiřta. Vlastně dvojitého, protože ať si z okrajů Branibor ukousneme, co chceme, kurfiřtský hlas zůstane tomu chlapci. Je nás jen sedm. A až na kolínského arcibiskupa by *nemusel* žádný z nás stranit Fridrichovi.

Ostatně je tu nudno. Bitva! Kdepak. Jen brouzdání močálem a občas někam lenivě dopadne nazdařbůh vystřelený šíp. Ale jestli saský kurfiřt sbírá vojsko, tak bitva bude. Bude-li. Ještě mám k rozmýšlení čas, než se Mikuláš vrátí. Svést bitvu, zvítězit a ... A sedět jako hlídací pes u kořisti? Ne. Mám velice rád Jindřicha z Lipé a vážím si ho. Jako přítele a jako rytíře. I jako hejtmana, ale v Čechách. Stárne a už mu neslouží tak dobře zrak. Dál nedohlédne než k hraničním horám. Co! Navěky odpudit Rudolfa a nemít za to nic? Až odjedu z Čech a Kubín mu otevře brány? I Lubsko-Sommerfeld? A nakonec možná i Budyšín? Vždyť každý hledá ochranu a vítěz je vždy mocný. Mnohem mocnější než poražený. Ne, starý příteli. Mám plné spolehnutí na tebe v tvém království, které je moje jenom podle jména. Ale to, co ti zanechám tady, musí být jistota. Jsem, podivíš se, jsem už zodpovědný.

„Milosti!“ Petr z Rožmberka se vynořil z mlhy několik kroků od něho. Kopyta jeho koně čvachtala v kalužích. Ten můj už možná ani nevytáhne nohy z bláta, pomyslel si Jan znechuceně a trhl uzdou, aby nehybně stojící zvíře přiměl k pohybu. „Milosti, opavský vévoda se vrátil.“

Jan se rychle podíval nejvyššímu komořímu do tváře, ale byla nehybná. Mikuláš se vrátil - a dál nic. Chtěl by mi radit, ale netroufá

si už. Tak vida. Přece jen to s nimi jde. Ovšem za hranicemi. „Kde je?“

„Hledá tě na druhé straně hradeb. Když objedeme město, setkáte se.“

„Tak pojď.“ Jeli podél příkopu jako na procházce. Z obléhaných nebyl strach. Krčili se za hradbou a vyčkávali. Docela očividně si nechtěli znepřátelit nikoho. Jistě. Město by se dalo dobýt, a docela snadno. Takovou sílu Wittenberk nepostaví, aby nám mohla vzdorovat. Zvlášť kdybych přivolal posily. Mám?

„Proč ty tajnosti, Mikuláši?“ zeptal se vévody, když na sebe skoro narazili v husté mlze. „Mohl jsi na mne přece počkat v ležení.“

„Se mnou přijel Wittenberkův posel, pane. Chtěl jsem tě napřed zpravit, abys znal jeho stanovisko a mohl se rozmyslet.“

A mohl se rozmýšlet s panem Rožmberkem, co? „Tak mluv.“

„Sbírá vojsko na ochranu práv mladého Jindřicha a od Lužice neupustí. Můžeme ho tu čekat každým dnem. To asi vědí i v Kubíně.“

„Asi.“ Jan pobídl koně a hnal se zpátky k táboru.

„Milosti!“ volal za ním Mikuláš překvapeně. „Snad bys měl...“

„Vzkázat pro posily?“ houkl Jan přes rameno. „To už je moje starost. Napřed promluvím s poslem. Za mnou, pánové.“

Nedohonili ho dřív než v táboře, když už přijímal hold vyslance. Ten si ho prohlížel se zjevnou zvědavostí. Mladého českého krále ještě nikdy neviděl. Jeho pán patřil k habsburským straníkům a při jednáních se nikdy nesetkali. A Čechy byly uzavřená země, kde v posledních letech řádil mor. Kdo by tam vážil marnou cestu!

Jan poslouchal pozorně jeho uctivý projev, ačkoli byl rozhodnut už předem. Ale nechtěl se ukvapit. Záleží na tom, zda Wittenberk zahraje na moudrou notu. Zlehčovat své postavení v říši nemůžu, jsem přece král.

Ne, tohle nebezpečí nehrozí. Saský kurfiřt je rozumný a správně oceňuje mou moc. Posel je uhlazený, zdvořilý a překypuje uctivostí bez stopy výsměchu. Jeho pán z celého srdce zdraví jasného českého krále a vkládá do jeho rukou spravedlivou při braniborského dědice. Mladičký Jindřich Landsberský je jediný a poslední potomek slavných Askánců. Ze severu i z východu ziskuchtiví sousedé chtějí

sirotka ožebračit a jistě schválně klamně zpravili rytířského českého krále, že Lužice nepatří k braniborskému dědictví. Nejjasnější vladař možná neví, že poručníkem markraběte je Rudolf Wittenberský, saský vévoda, který je připraven hájit jeho práva i zbraní. V Berlíně shromažďuje velké vojsko. Jistě je nechce obracet proti nejjasnějšímu králi, když je možné se přátelsky dohodnout. Vždyť dávné vztahy k císaři Jindřichovi slavné paměti atakdále.

Jan poslouchal s královskou vážností, ačkoli mu přišla k smíchu vzpomínka, jež se mu nenadále vynořila. Jediné setkání s Rudolfem. Když se před Frankfurtem před šesti lety konala osudná dvojí volba na římský trůn, Balduin s Petrem z Aspeltu znemožnili plavbu po Mohanu lodím se zásobami jídla, takže habsburští volitelé byli o hladu. V okolí nezůstala ani skýva chleba. Jen řípa na polích. Český král přes řeku s tou prasečí stravou v ruce viděl právě saského kurfiřta. Jindy se nesetkali.

„Jsem poslední, kdo by se stavěl proti nároku zákonného dědice," přerušil posla. „Také můj švagr, javorský vévoda, je po matce z Waldemarova rodu a já dědické nároky žen ctím. Ale budiž. Jsem ochoten k smírnému narovnání. Vždyť získat vzácného přítele je poklad, nad který není. Nemohu ovšem zklamat svou milovanou choť. Jenom jí kvůli jsem táhl do krajin, které bývaly lénem Přemyslovců."

„Ale Sommerfeld, který držíš, pane, už ne, a Kubín . . ."

„Poslouchej dobře a vyřiď to vévodovi. Jen kvůli němu jsem ochoten oželet část zákonného nároku své choti. Obětoval jsem i kus vlastní země na náhradu práv javorskému vévodovi, aby se zbraní v ruce nepustošil můj Budyšín. Zřekl jsem se i Zhořelce, aspoň zatím, jen pro zachování míru. A zřeknu-li se Lužice, na kterou mi Javorský postoupil svá práva, chci mít jistotu, že žádná z mých zemí, ani Budyšínsko, teď ani v budoucnu nebude ohrožována kýmkoli."

Posel zhluboka vydechl. Jeho pán mu dal v jednání určitou volnost a Budyšín byla krajní mez, ale přece jen to mez byla. I tak snad lze říci, že pořídil, odvolá-li český král své vojsko od Kubína. Už s ostatními napadníky bylo starostí až dost a zbavit se toho nejmocnějšího je cenné. „O Budyšínu, Milosti, jistě nemůže být řeč,"

řekl co nejpokorněji. „Wittenberský vévoda i braniborský markrabí ti vzdávají svůj dík.“

„Své vojsko stáhnu. I ze Sommerfeldu. Vyřid to svému pánu. A že ho vždycky hodlám ctít jako přítele, bude-li on ctít hranici Budyšína.“

Milostivě propustil posla a ohlédl se po Rožmberkovi. Nejvyšší komoří se usmíval. Spiklenecky a s pochopením. A taky omluvně.

„Vidíš, že dokážu dbát rad i nevyslovených, pane z Rožmberka,“ řekl král s úsměvem. „Vidím ti na očích, že mi vyčítáš leda přílišnou obezřelost. Sommerfeld jsem možná mohl zachovat.“

„Možná ano,“ řekl Petr. „Hejtmanů bys mezi pány našel dost. A spolehlivých. A Praha není tak daleko, abys ...“

„Ne. Praha není.“ Kdybych, můj milý, mohl dohlížet z Prahy, tak bych se možná se saským kurfiřtem rval.

„Ale řekl bych, že tvé rozhodnutí bylo správné,“ pokračoval Rožmberk, „smím-li vůbec posuzovat jednání svého krále. Budyšínsko je nedávný zisk a až po jeho bezpečnějším zajištěni je možné pomýšlet na výboj, který by nekončil jen okamžitým úspěchem.“

Přece jen lekce, pane z Rožmberka? Jenom si poslouž. Ještě tě překvapím, i tvého pana z Lipé. Obrátil se k Vilémovi z Landštejna. „Ať strhnou tábor,“ řekl. „Je tu ohavně. Pojedeme zpátky co nejrychleji.“

„A Lubsko?“

„Tam zajede jen Michalovic a odvolá posádku. To bude stačit. Či si chceš ještě jednou zazvonit?“

Petr se usmál. „To mi stačilo. Už nikdy nepolezu na zvonici. Zvlášť potmě ne.“

„Ještě jednou dík. Slyšel jsem, že máš syna, pane komoří. Moje vděčnost ti patří dvojnásob, když jsi svou choť i jeho opustil v takové chvíli.“

Rožmberkovi křečovitě cuklo v dosud usměvavé tváři. „Opustil jsem je dávno dřív, Milosti,“ řekl chmurně. „Narodil se při obléhání Prahy.“

Podivný patron. První syn! Rožmberk je skoro král a bez dědice už překročil třicítku. Měl by jásat. Jan se na něj zamyšleně podíval. „Ano. I tam jsi mi vlastně prokázal službu."

„Za to přísluší dík jenom tvé choti," řekl komoří ztuhle. „Já vždycky zůstanu věrný zákonnému králi."

Ten chlapec kdesi, Přemyslovec ... Ne. Pan z Lipé má pravdu. Jana Lucemburského jsme zvolili a korunovali. Má už dva syny. Záruka, že nehrozí nebezpečí nových zmatků. A navíc, on dobře pochopil, co znamenáme my ve své zemi a co očekáváme od krále. Snad na to nezapomene.

Král sice nezapomněl na obležené Brno a domažlickou kapitulaci, ale mlčky přešel Rožmberkovu odpověď i její podivný úvod. Ano, teď bych se mohl dovědět, jak to bylo. A na čí popud. A proč byl s ní a teď je se mnou. Chvíle lenivého čekání, kdy nás od ostatního světa odděluje závoj mlhy, by mohla svést k větší důvěrnosti i nemluvného komořího. Jenomže záleží na tom? Už tenkrát v Praze se rozhodl mezi námi dvěma a asi natrvalo. Rožmberk se nepřidrží poražených. On ne. A možná tenkrát opravdu chtěl jenom zajistit mír. Vždyť jeho ozbrojenci uvnitř Prahy vzali Valdekovi všechny možnosti. To bylo moudré. Krveprolití v městě a násilí na vlastní choti... Ne, měl tisíckrát pravdu. Mám pana z Lipé a pana z Rožmberka a Eliška je bezmocná. Na Valdeka si Jindřich dá už pozor.

Valdek. A ona. Jan jí byl nevěrný dávno dřív, ale ta představa ho pronásledovala jako královna všech nočních můr. Bože, jak planě může končit láska! A jak hanebně. Pryč. Nemít to pořád před očima. A přece - můžu se spolehnout? Valdek se vrátí. Možná se už vrátil. Co bude dál? Nejen v království, i mezi námi třemi. *Co bude dál?*

Co by bylo. Hlídat a polykat vlastní žluč. Ale jestli si kvůli těm dvěma nakonec netroufnu opustit Prahu jako nějaký ubohý, žárlivý manžílek, proč, k čertu, pouštím naději na Lužici? Jen sedět v Praze a hnít? A k čemu mi nakonec je saský kurfiřt? Teď! Po těch prapodivných zprávách o neslavném střetnutí obou římských králů. Spíš nestřetnutí. Na to jsem Ludvíkovi poslal právě Valdeka, aby zas všeho nechal? Jenomže ten se rve radši se mnou. Měl jsem s ním

táhnout sám. Až jednou budu u toho, tak se už, Ludvíku, nevykroutíš. Skoncovat. Jednou provždy.

To si dám pozor na šestnáctileté kluky s vyděšenýma očima. Mladičký Jindřich, tvůj synovec, je sice rozvážný chlapec, ale v boji? To musíš děti držet za ručičku, Ludvíku, když už z nich chceš mít vojáky. Na povídačky o chystané zradě vzal prý do zaječích první a vsadím se, že pan Zajíc s ním. Teď už je možná na Mělníce. Zchvácení poslové zmateně melou páté přes deváté. Nikdo nic neví jistě. Měl jsem tam být. Jenomže jsem chtěl zajistit zisk v Budyšíně. A získat Dolní Lužici. Lužici?

„Tábor zůstane stát," prohlásil najednou ostře, jak se mu znechutila vlastní nerozhodnost. „Okamžitě pošli za panem z Landštejna. Nestrhávat stany. Ani jediný."

Rožmberk chtěl něco namítnout, ale při pohledu na královu tvář si to rozmyslel. Teď ne. Na dnu, dvou nezáleží. Snad se nám podaří ho ještě přemluvit. „Řeknu mu sám," řekl s povzdechem a obrátil koně. Skoro se srazil v mlze s Benešem z Vartemberka, který se sem hnal zbrkle tryskem.

„Milosti!" vykřikl, sotva rozeznal krále. „Oldřicha ze Žebráka hledá spěšný posel. Pan z Valdeka se do Čech nevrátí."

„Cože?!" Král rázem ožil. Tak ne už hlídat. Ne za nohu k trůnu. Ale mohu projevit takovou vrtkavost? „Pane komoří!" křikl za loudajícím se jezdcem. „Tábor zůstane stát zítra do úsvitu! Do večera bychom daleko nedojeli. A ať se všichni připraví na cestu. Zítra jedeme domů tryskem."

A kdo mi dokáže, že jsem to prve myslel jinak? Viděl, jak Rožmberkův kůň se dává do veselého klusu, a přirazil se svým těsně k Vartemberkovi. „Opakuj to," požádal ho rozjařeně. „To jsou krásná slova, a nikdy se jich nenabažím. Je mi, jako by mě pouštěli na svobodu. Jakže jsi to řekl?"

Beneš se usmál. Upřímnost bez truchlivé přetvářky se mu líbila. Nadechl se a opakoval slavnostně: „Pan z Valdeka se už do Čech nevrátí. Nikdy."

Smrt mé lásky

Slota. V mlze vypadaly stíny lidí jako přízraky. Vilém z Valdeka vztekle zaklel, když jeho kůň přišlápl čísi nohu a začal se plašit, jak nešťastný pěšák vykřikl. Stejně utrpěl nejvýš leknutí. V takovém blátě ho sebetvrdší kopyto sotva poškodilo. Bořili se jako v močálu.

„Kde jsme?“ houkl nazdařbůh do mlhy.

„Čert ví, pane.“ Jeho panoš se vynořil vedle něj. Vypadal jako ďáblův zmetek, zmazaný černohnědým bahnem až po uši. Asi nevypadám líp. Vilém se ušklíbl. To věru stálo za to. Mohl jsem zůstat doma. U ní. Nikdo by ani nevěděl, že jsem neodtáhl, a nejmíň Ludvík Bavor. Stěží nás stačil spočítat. Čert vzal toho dolnobavorského vévodu. A čert vzal všechny krále. Kdo to kdy slyšel, utíkat před bitvou! Nač vojsko? Proč se dal tedy korunovat, když se Habsburkovi jakživ nepostaví polem? Peláší jako zajíci. Ano, to bude zase smíchu. Už vidím tu drzou hubu pana z Lipé, jak se roztahuje v škodolibém úsměvu. Zajíc na útěku! To je ovšem vtip. Jsem snad tak malicherný, abych kvůli němu měnil jméno? Čert vzal Jindřicha z Lipé i s Ludvíkem. A se všemi.

„Zeptej se, kde je král.“ Požádat o proupuštění a honem zpátky. Co nejrychleji. Už toho mám dost. Jedno jsem se přece naučil od pana z Lipé. Zalézt si ke své královně.

Už houstla i tma. Blátivá cesta bez konce. Jako v pekle. Panoš ho znovu našel spíš zázrakem. „Král je v Mnichově. Tady vpředu už rozbíjejí tábor. Poroučíš stavět stany?“

„Pojedeme dál. Sežeň lidi.“

Ukázalo se, že to není tak snadné. Ve světle táborových ohňů u stanů s korouhví se možná podaří je shromáždit. Vilém klel bez přestání. Zatracená práce. Ještě noc v pomateném táboře. Zas začne nějaký blázen vykřikovat, že se tu chystá zrada, a budou utíkat v kypícím zmatku jako od Muhldorfu. Habsburk už vlastně vyhrál. Kdyby Bavor složil říšskou korunu, udělal by líp. Kde rozhodují

zbraně a mužný boj, stěží obstojí proti rytířskému Fridrichovi. Liknavec, který se bojí úderu! Bodejť by nevzrostly pověsti o zradě. Čeká jak ovce, až mu Habsburk vtrhne do Bavorska. Tam, ve Švábsku měli udeřit. Anebo v Rakousku. Z dolních Bavor lze vpadnout po Dunaji až k Vídni. Ale ne, čeká. A třese se. Věděl to ten potměšilec Jan? Věděl to, když mě posílal? On, který se před třemi lety tak hrnul do rytířského boje, dnes táhne na Lužici. Kdyby tu byla celá síla z Čech ... Stejně se říká, že bitvu na Neckaru vyvolali oni. Užitek nepřinesla, ale aspoň také ne takovou hanbu jako dnes. Utéci bez boje. Jenom tak, jako hejno vrabců.

Vilém se převrátil na zvlhlé kůži. Sotva ulehl, a už ho všechno tlačilo. A byla zima. Vojáci venku posedali u ohňů, ale on netoužil po jejich hlučné společnosti. Spánek nepřicházel. Zavřel oči a usilovně přivolával Elišku. Nic víc než zářící pohled a ten hlas. Dokud nás nerozdělí smrt. Co bude dál? Jak dlouho je možné... Jindřich z Lipé s tou Rejčkou ovšem žije už léta, ale Eliška není vdova. Její choť je živ. Dokud nás nerozdělí smrt. Ano, dokud nás nerozdělí, musíme bojovat o trůn jejího otce. Jiné štěstí a jiný klid pro Přemyslovnu není, ani pro mne. Kdyby všichni králové světa. Kdyby všichni ... Dokud nás nerozdělí smrt, držet tě v objetí a zakoušet to divné, nepřátelské štěstí, krutou, krvavou bitvu vítězného pudu, vášeň, smršť lásky, ano, milujeme se, neznáme úsměv blaha, ale milujeme se, dokud nás nerozdělí smrt.

Její hlas stříbrným kovem stekl do vzpomínek a Vilém shledal, že se usmívá. Usmívá! On! Najednou necítil vlhkost a zimu. Ležel uvolněně v prochladlém stanu a zdálo se mu, že cítí jaro, všechna jara, která budou s ní, příval štěstí ho rozehříval a přibíjel k tvrdému lůžku náporem touhy. Domů. Ještě dnes. Hned teď tě sevřít do náruče v té bouři rozdychtěných citů. Je jaro. Jsi země, která se otvírá, a já jsem rozsévač. Chci mít s tebou dítě.

Královské dítě z krve Přemyslovců. To je ta vrcholná, šílená závrať touhy, která chyběla v našem objetí. Jen jsem ti pořád chtěl něco dokazovat. Proč? Milujeme se. Láska chce vydat plod. Souhlasíš, viď? Já chci. Chtějí Ať je co je. Dokud nás nerozdělí ...

Nad jeho hlavou s trhnutím prasklo plátno. Chvíli se díval na hrot šípu, který se komíhal v protržené stěně stanu, jen s nevrlým

údivem probuzeného spáče. Sražená mlha mu stekla na tvář chladnou krůpějí. Otřásl se a probral se docela. V příští chvíli ho zachvátil slepý vztek.

„Co je to?“ Vyběhl před stan. Tma plná kouře. Po zdušených ohništích dupaly žoldnéřské boty. Třesk zbraní. Udýchaný zbrojnoš se mihl kolem něho. Vilém ho popadl za ruku. „Co se děje?“

„Bijou se. Norimberští a ... Čert ví. Pusť.“

„Habsburk?“

„Kdepak Habsburk. Někdo něco ukradl či co. Pusť, spěchám.“

Vilém ho nechal běžet. Durynk, podle hlasu. U čerta, domů, třeba sám! Kdesi se přehnalo pár koní, jak kdosi splašeně utíkal z vřavy. Už to vypadalo na slušnou bitvu. Aspoň ten panoš! Kde mám zbroj? Kolem jeho hlavy přeletěl nový šíp a rozpáral celou stěnu stanu. Z plácajících se, mokrých hadrů vydoloval aspoň meč. Ostatně zbroj pro pěšího ... Ještě zapínal opasek, když cosi horce zavadilo o jeho ruku a zběsilou silou mu vjelo do těla. Zařval. Spíš to bylo zavytí. Rukama vytrhl obří šíp, jehož hrot zůstal vězet kdesi v těle, a chvíli se potácel na místě bez jediné myšlenky krom mučivé trýzně, která mu rvala útroby. Padl jak podťatý dub do krvavého bláta, které zpod jeho těla vystříklo do všech stran.

Houpavý pohyb ustal. Vilém pootevřel oči. Něco v něm hořelo. Tiše zasténal. „Pít.“

Chladivé krůpěje na rtech. Okamžik úlevy a po ní zášleh divé bolesti. Ale jen zachroptěl, hlas ho neposlouchal.

„Stát,“ slyšel z dálky panoše. „Tady zůstaneme. Oheň rozdělejte hned u nosítek. V noci bude zima.“

Zima? Ano, roztřásala ho, ale zároveň strašné horko. „Kde jsme?“ zasípal.

Panošova tvář se přiblížila. Četl v ní nevěřící radost. „Jsi při sobě!“ vykřikl. „Vždyd jsem to říkal, že pan z Valdeka ... Jenom pár kroků od Dachova, pane,“ dodal honem, když viděl, že se Vilémova tvář křiví námahou při pokusu o další slovo. „Našli jsme tě až ráno. Tam to vypadá! Hromady mrtvých jako po bitvě.“

Vilém ho neposlouchal. Ten šíp, uvědomil si s úděsem. Roztrhal jsem se, jak jsem ho rval ven. Hrot zůstal uvnitř, cítím ho. Panoš je

pitomec. Ježíši! Jen zaskučel, když se pokusil promluvit, a na rtech znovu cítil chladnou vodu. Taktak odvrátil hlavu. Teď nesmím pít. Ne, nechci umřít. Přece ne ...

„Ranhojiče," zaúpěl a silou vůle udržel v nehybnosti tělo, které se svíjelo krutou bolestí. „Co nejrychleji. Umírám."

„Ano, pane. Pošlu do Mnichova. V městě spíš ..." V očích úlek. „Rána přece vypadala čistá a ..." „Mlč."

Přemyslovec. Můj syn. A její hlas, hlas svatebních zvonů. Dokud nás nerozdělí smrt. Hlas umíráčku. Žalostný k pláči. Stříbrné zvonky na saních, znovu jedeme k Lokti, objímám tě, mé ruce se chvějou, vidíš, horké, suché, ne, ta bolest patří k noci v obléhané Praze, jenom je stokrát horší, stokrát větší je i mučivá rozkoš, miluju ...

Ranhojič skončil krvavou práci, potřásaje hlavou. Vilém se probral třetí den. Svět v husté mlze se točil a v uších mu zněl hlas zvonů, její hlas. „Domů," zašeptal s námahou. „Chci okamžitě domů. Vzkažte do Mělníka. Dokud nás nerozdělí smrt."

Nečas. Jindřich z Lipé si rozmrzele přitáhl plášť, kterým se čerstvý vítr vytrvale probíjel k jeho tělu. Začátek listopadu. Chtělo by to spíš kožich. Ale do Brna se vracet nemůžu. Už ne. Bojím se hněvu své paní. Už to nemůžu odkládat.

„Ta vesnice je snad na konci světa," utrhl se na panoše, který jel vedle něho vesele a křepče, jako by nefičel protivný severák. Ovšem, mládí. Chlapci je stěží dvacet. Já v jeho věku ... Zamračil se. „Byls tam vůbec někdy?"

„Já ne. Ale Přibek trefí, s panem Oldřichem tam býval často."

Pan z Lipé kýchl. Jeho mrzutost rostla s vnucující se rýmou.

Určitě jsem neměl jezdit. Docela jistě ne. Smířit se s ním mě bude stát přemáhání i v nejrůžovější náladě. Takhle můžeme dojít nejvýš k dalšímu sporu. Zvlášť když pan Pluh neráčil už víc než dva měsíce udělat první krok. Richenza . .. Čerta! Musím.

„Měli jsme se stavit v Templštejně," zahučel nevrle. „Pirkner určitě nemá špatné víno. Na dnu víc nebo méně nezáleží."

Samozřejmě. Už druhý týden jezdil po Moravě a Richenza ty míle stěží počítá. Jenže jí musel slíbit, že si pospíší a - ovšem - že se

pokusí najít Oldřicha. Dalo se čekat, že zalezl v Kramolíně. Od té hádky o něm slyšet nebylo. Hejtmanování v Čechách byla dobrá záminka, ale král už byl přes tři týdny zpátky. Posílala ho hned ten den, co se vrátil do Brna. Naléhavost své cesty si vymyslel. Kunovice i Hostěradice znal, ještě když patřily králi, a uvázat se v nová zboží mohl klidně komorník. Nebo některý syn. Za celé Žitavsko to stejně bylo málo. Ta půlka Brodu už byla lepší, ale podíl na dolování zatím vázl, díky panu Pluhovi. Všechno spolykala půjčka na tažení. A ještě odprošovat! A v takovém počasí!

„Museli bychom přebrodit Jihlavu," opakoval panoš nesměle už po čtvrté.

„Cože? Proč? Je to na druhé straně?"

„Templštejn, kdybys byl, pane, ráčil ..."

Jindřich najednou ožil. „Co je to tam?" ukázal přes řeku. „Hrad?"

„Nevím. Zeptám se." Panoš se tryskem vrátil od zbrojnoše, který byl zpraven líp. „To je Rabštejn, pane."

„Jaký Rabštejn? Nikdy jsem o něm neslyšel."

„Rabštejn pana Oldřicha. Začal ho stavět už před rokem."

„Hrad? To jsme snad měli..." Jindřich nedořekl. Čím déle se díval, tím viděl jasněji. Hrad ne. Stavba byla opuštěná. Rozestavěné zdivo trčelo smutně do výše. Tam věru nikdo nečekal návštěvy u útulného krbu. „Dál," zavelel. „Pan Oldřich se svým hradem nespěchá."

„V létě ze stavby všechny odvolal."

„V létě. Hm." Jindřich se schoulil, jak ho rozrazila zima, a dostal na Oldřicha vztek. Trucuje. I tuhle zříceninu ať sežere pan z Lipé, co? Jestli mě bude chtít hnát zpátky do zimy, přísahám, že ho seřežu a zaberu jeho dům, je-li tam aspoň trochu teplo. Všechno jeho je moje, tak tedy i ta tvrz. Richenze řeknu, že třeba umřel. Když ho dám popravit, bude to pravda.

„Rychleji," poručil. Zabrán do krvelačných myšlenek urazil zbytek cesty v pohodě. Ale snad ho rozehřála i čipernější jízda. Před Oldřichovou tvrzí seskočil z koně naladěn daleko vlídněji než dřív. Čeled se přeuctivě sběhla.

„Chci mluvit s pánem," řekl. „Ohlašte mu pana z Lipé."

Jakýsi stařík, snad správce, vyběhl z domu a poklonil se málem k zemi. „Rač dovnitř, pane. Všichni jsme tu k tvé službě.“

Křivdil jsem mu, pomyslel si Jindřich spokojeně. Čiperná ženička na jeho rozkaz hbitě svařila víno. Pomalu srkal a cítil se čím dál líp. Stařík stál pořád vyčkávavě před ním jako zvlášť ochotný a přičinlivý pes. Div nepanáčkoval.

„Já už nic nepotřebuju, jenom pána,“ řekl Jindřich vlídně, „Pospěš si, zavolej ho.“

„To, pane, myslíš - jako - Oldřicha?“

„Pana Oldřicha Pluha, ovšem. Je tu, doufám.“

„Ne.“ Jindřich se zamračil, ale než se stačil rozhněvat doopravdy, děda překotně pokračoval: „Ale to vůbec není třeba, pane. Řekl nám výslovně, že přijdeš udělat pořízení ohledně nemovitostí i nás. Vážíme si té cti, pane ...“

„Jak to?“ přerušil ho Jindřich. „Proč já? Co je mi do toho?“

„Přece ... přece ti to tu všechno patří, pane,“ zakoktal starý muž. „Čekali jsme tě už dávno, ale říkal, že možná to chvíli potrvá.“

„K-d-e j-e?“ Jindřich pečlivě odděloval písmena, aby své otázce dodal důrazu. „No tak! Rychle.“

„V tom osamělém dvorci za vesnicí. Jeli jste kolem, pane.“

Jindřich si matně vzpomněl. Hnali se tryskem kolem osamělého stavení a jeho kůň se začal plašit. Jakýsi sedlák, zachumlaný v kožichu a s hučkou vraženou až na nos, vyjel se spřežením z úvozu, a pranic nedbaje rytířských koní pana z Lipé, klidně vjel do cesty cválající družině. Museli uhnout na zbahnělou louku. Na nadávky se ani neotočil a zajel do dvora.

„Má vypráskané čeledíny,“ řekl nevrle.

„V Oldřichově dvorci přece ...“ Stařík se zakoktal.

Oldřich? A bez *pána*? Jindřich nakrčil přemýšlivě nos. „Chvílí tu zůstanete,“ řekl panošovi, když znovu vyšel na dvůr. „Pojedu sám. Jen s Přibyslavem.“

Jeli klusem. Svařené víno příjemně hřálo a ostatně i vítr ulehl Jindřicha nevraživost dávno opustila. Spíš byl teď zvědavý.

Dvůr s hromadou hnoje. Pár slepic jako kdekoli. Kdesi za domem patrně vypřahal Oldřichův pacholek a hovořil s koni drsným hlasem všech kočí, které kdy Jindřich slyšel. Na zápraží vyběhla

žena a zůstala zaraženě stát. Chlapeček asi půldruhá roku se jí držel za sukně. Vzala ho na ruku a její tvář zvolna nabírala zavilý, nepřátelský výraz.

Jindřich ji poznal. Pradlenka z vesnice u Potštejna. „Chci mluvit s panem Oldřichem," řekl a postoupil k ní.

„Neznám," odsekla zarputile a honem zavírala.

Jindřich hbitě strčil nohu mezi dveře. „Ale znáš," usmál se mile. „Taky tenkrát jsi znala. Jenže dnes mě už neobelžeš, malička." Bez vyzvání prošel síní. Nikde nikdo. Nahlédl do dalších dveří, ale komůrka byla prázdná až na kolébku, ve které spalo půlroční dítě. Jindřich si uvědomil blátivé šlápoty, které zanechal na podlaze, a kajícně ustoupil. „Promiň," omlouval se s úsměvem, kterým odzbrojoval každou ženu. „Ale já s tvým pánem musím mluvit."

Ji neodzbrojil. „Co mu chceš?" zeptala se bez úsměvu.

Jindřich bleskem vystihl, že tohle je žena, která má právo se ptát, a na okamžik úžasem ztratil řeč. Ty děti byly nejspíš Oldřichovy. Už to tak vypadalo. Ten, kterého podivná děvečka držela na ruce, měl docela nepochybně jeho oči. „Nepohodli jsme se," řekl bez dalšího odporu. „Chci to napravit."

Najednou s úžasem shledal, že dívka pláče. Stála, dívala se na něj a z velkých černých očí se bez hlesu koulely slzy jedna za druhou. „Je za domem," řekla konečně zlomeně. „Vypřahá." Odvrátila se a s dítětem v náruči zašla do světnice.

Jindřich si obtočil plášť těsněji kolem těla a znovu vyšel ven. Teď poznal konečně Oldřichův hlas. Prve, když mluvil ke koním, zněl cize. „Nech toho, pane. Vždycky skládám sám."

Přibyslav, který se hrnul na pomoc urozenému panu Pluhovi, zůstal zaraženě stát. „Já přece nejsem pán, pane Oldřichu."

„A já zase nejsem pan Oldřich. Pusť. Stejně nevíš, kam s tím polenem."

„Za kůlnou je jich hromada," promluvil pan z Lipé od rohu. „Nanos tam náklad z vozu, Přibyslavě. Oldřich bude tak laskav a půjde se mnou do domu."

Oldřich se otočil, jako by Jindřicha objevil až teď. „Ne," řekl zamračeně. „V Kramolíně ti nebudou dělat potíže, ale tenhle dům je můj."

„Všechno je tvoje. Nech už toho.“

Oldřich se podíval na poleno ve své ruce, jako by se výzva pana z Lipé vztahovala jen k němu, a pustil ho na zem. „Dobrá. Za kůlnu ne, Přibku. Nanos je tamhle pod stříšku.“ Prošel kolem Jindřicha bez zastavení a jenom utrousil přes rameno: „Prosím.“

Zašli do domu. Zuzanka seděla v světnici za stolem s chlapečkem na klíně. Oldřich k ní přistoupil a políbil ji i dítě.

„To je má žena, pane z Lipé,“ řekl se zdvořilým chladem a přisedl si k ní. „Čím mohu posloužit?“

Mladá žena se nezvedla, aby mu něco podala, ale Jindřicha se jejich krajní nepohostinnost nedotkla. Bez okolků se posadil proti nim. „Přišel jsem se ti omluvit, Oldřichu,“ prohlásil statečně, ačkoli takový ústupek vůbec nebyl v jeho plánu. „Neměl jsem pravdu.“

„Neměl,“ souhlasil Oldřich poklidně. „To je všechno?“

„Všechno.“

Mlčeli. Muži se na sebe upřeně dívali a Zuzance se do očí znovu vkradly slzy. Jindřich neklidně poposedl, ale vzápětí si uvědomil, že je to on, kdo musí ovládnout rozhovor, a přemohl svou nejistotu. „Tak přestaň trucovat,“ vyzval Oldřicha vlídně. „Paní Richenza je z toho smutná.“

„Paní Richenza se zase rozveselí, neměj strach.“ Oldřich se trochu usmál, ale hned zase zvážněl. „Já netrucuju. Jen jsem si zvolil svůj způsob života.“

„U hnoje?“ neudržel se Jindřich.

To bylo neprozřetelné. Oldřich stiskl rty. „Ano, parchant u hnoje. To jsem. Bojím se, že tě zdržuju, pane z Lipé.“

„Čekáš, že se urazím?“ zeptal se Jindřich sametově. „Můj milý Oldřichu, já tě znám. Máš strach sám ze sebe. Proto mě chceš honemhonem vyhnat.“

„Nemám strach. Zasil jsem včas a dost. Já a moje rodina se nemusíme bát hladu.“ Ale Zuzanka už plakala. Oldřich očividně ztrácel klid.

Jindřich se na ni soucitně podíval. Dívenko! Tvůj milý není sedlák, kterého si můžeš přivázat k svému stavení. Jestli ti napovídal něco takového, lhal. A čím dřív to poznáš, tím líp. Je pyšnější než pan z Lipé o to vzpříčené břevno ve znaku, který ani nezná.

Levoboček. Ani ne levoboček. Parchant je. A proto se vždycky bude drát výš. „Tak mluvme otevřeně. Přede mnou si nehraj na raba, pane ... z Rabštejna. Nepřijal jsi mou omluvu? Tak žádej zadostiučinění. Jsi rytíř, s nímž zkřížil dřevce i český král. Já jsem jenom pan z Lipé.“

Zuzanka se vyjeveně zadívala na manžela. Český král! Tohle jí nikdy neřekl. Oldřich se vzpamatoval. „Neplač,“ řekl jí něžně. „Jdi, skřítečku, a ulož Oldříška. Podívej, usíná. A ...“

„Uvidím tě ještě?“ vzlykla.

„A hned se vrať,“ dokončil načatou větu a usmál se. „Bez tebe nepromluvím ani slovo.“

I Jindřich tiše čekal, až se vrátila. Oldřich vstal, popošel k ní a zůstali stát proti němu spolu v objetí. „Proč jsi přišel?“ odhodlal se Oldřich k výboji. „Mám se vrátit? K opavskému vévodovi? Či k tobě?“

Jindřich pokrčil rameny. „Nechceš mi rozumět? Skutečně jsem cítil, že se ti stala křivda. Chci, abys věděl, že to vím.“

„Co z toho?“

„Nevím, to už je tvoje věc. Jsi pán svého zboží. Jestli chceš, věnuj ho klášteru anebo králi a zůstaň si tady. Nenutím tě. Ale ...“

Vyčkávavě se odmlčel. V Oldřichových očích se objevil nový výraz. Jindřichovi se zdálo, že v nich čte stesk, ale vzápětí si nebyl už jist. Dívaly se ocelově a klidně jako při souboji.

„Díky,“ řekl Oldřich ovládnuté. „Všechno, co bývalo moje, je tvé. Věnování učiň sám ze své vůle. Jenom tě poníženě prosím, abys mi ponechal dům, ve kterém žiju. Nerad bych své děti vodil žebrotou.“

Na jeho řeči nic poníženého nebylo krom toho slova. „Pořád se na mne hněváš?“ zeptal se Jindřich mírně. „To je mi líto.“

„Ne, jsem ti vděčný. Ukázal jsi mi moje místo. Děkuju.“

„Teď lžeš.“

Oldřich mlčel. Promluvila Zuzanka. Zvolna a s důrazem. „My se máme rádi.“

Oldřich se beze slova sklonil a políbil ji. Když se narovnal a podíval se znovu na Jindřicha, byl už zase její. „Ano, máme se rádi,“ řekl tiše a bez trpkosti. „Milujeme se. Je moje choť. Je to snad žena

pro rytíře? Nebo pro pána? Je moje choť od toho dne, kdy jsi mi ukázal, kdo jsem. Předtím jsme spolu jen žili. Tu a tam. Znáš rozdíl, kdy muž přistupuje k ženě, která je částí jeho života, místo příležitostného, kradeného objetí, když se ti hodí zavítat? Ty ano, pane z Lipé. Vzdal by ses všeho pro to štěstí, zrovna jako já, kdybys mohl. Jenže nemůžeš.“

„Ty taky nemůžeš, Oldřichu. Tlak zvenčí není všechno. To, co je v nás, je silnější. A neznáš-li sám sebe, budeš litovat.“

„Litovat čeho?“ Oldřich k sobě přitiskl Zuzanku pevněji. „Mít štěstí potají a navrch dělat pána? Proč? Otroctví v zlatých šatech dvořana je hanebnější, než jaké kdy může stihnout nevolníka. Kdysi jsem myslel, že pocit bezpečí lze mít jen v panské přízni a s trochou moci, kterou se podaří uchvátit i mně. Ale nikdy jsem se necítil silnější než tady.“

„Tady, můj milý, může přijít kdejaký pán z Potštejna a ...“

„Ne. Proč tady? Cpu se, kam nepatřím? Popuzuju? Dávám si říkat pane, ačkoli jsem rab? Překážím někomu? Ne, oru, seju, vozím dříví a miluju svou ženu, která se nenarodila na hradě. Mně můžou být ukradeni Mikulášové z Potštejna. A já jim rovněž. V tom je bezpečí.“

„Těch jizev na jeho těle!“ řekla Zuzanka nenávistně. „Viděls je? Všechny získal jako pán. Já nechci, aby ho zabili. Kdykoli jsme se loučili, musela jsem se bát, že už ho neuvidím. Teď ...“

„Teď se nebojíš?“ zeptal se Jindřich z Lipé vážně. „První rytířský kůň, který bude cválat kolem tvého dvorce, ti ho odvede.“

„Už cválali.“ Oldřich dlaní otřel Zuzance slzy a pohladil ji po vlasech. „Ti tvoji. Nestraš ji, pane z Lipé.“ Usmál se. „Ty mi nevěříš, protože nechceš chápat. Ale přísahám ti, jsem šťastný. Nikdy jsem nebyl, až teď.“

„Nic tě nestraší?“

„Ne,“ odsekl Oldřich zbytečně příkře. „Co mě má strašit?“

„Tvá ctižádost. Nebývala malá.“

„A v čem je? V služebníčkování? Ve vybírání berní? Střetnutí na bojišti s někým, s kým jsem se včera bratřil a zítra budu zas? V tom, aby mě uznali za rovného sobě ti, kteří jsou hluboko pode

mnou? Aby se na mne usmíval Mikuláš z Potštejna? Ne. Má ctižádost je tady. Jsem dobrý hospodář. To uvidíš.“

„To doufám, Oldřichu. A nejen na tvých polích.“ Pan z Lipé vstal a usmál se na Zuzanku. Roztomilé dítě. Manželka? Opravdu? To ovšem ... Ukvapil se ve vzteku? Nebo, má pravdu? „Nepřemlouvám tě k ničemu,“ řekl vážně. „S takovým úmyslem jsem nepřijel. Prostě jsem nevěděl, co s tebou je. A když jsem tě viděl... Nezdá se mi to pravděpodobné, ale to musíš vědět líp sám. Tvé statky pochopitelně zůstávají tvoje. Můžeš-li, tak na můj tehdejší výbuch zapomeň. Hněvivá slova nejdou vždy od srdce. Už se tak dobře neovládám jako kdysi a tys mě přivedl do nesnází.“

„To je mi líto, pane.“ Oldřich se usmál. „Doufám, že už pominuly.“

„Samozřejmě. Poradili jsme si i bez tebe. S mou pomocí můžeš počítat, budeš-li někdy. ..“ Zarazil se. Že by se jeho vlastní družina přes jeho zákaz přihnala tryskem a s takovým povykem?

Dveře se rozlétly. „Hledám pana Oldřicha Pluha,“ řekl zamračeně příchozí a jeho oči utkvěly na Jindřichovi.

„Jsem tady, pane ze Žebráka,“ odpověděl Oldřich a poodstoupil od Zuzanky. Pohled pražského purkrabího po něm překvapeně sklouzl.

„Nepoznal jsem tě, promiň,“ zahučel. „Posílá pro tebe král. Prosím, abys mě následoval bez prodlení.“

Jindřich zasáhl. „Pojedu s tebou, pane purkrabí, a vysvětlím Jeho Milosti sám . ..“

„Ne,“ odsekl Valdekův bratr nerudně. Návrh byl špatný už proto, že pocházel od pana z Lipé. Nikdy ho neměl v lásce. Zvlášť teď. „Mám přivést pana Oldřicha Pluha a toho přivedu.“

„Máš námitky, kdybych vás doprovázel?“

„To jistě nemohu mít, budete-li spěchat tak, jak je třeba.“

„Potom, smim-li tě prosit, počkej venku. Připravíme se. Ručím ti svou ctí, že se pan Oldřich nepokusí o útěk.“

„O útěk?“ Hlas pana ze Žebráka zazněl překvapeně, ale netrápil se dalšími úvahami. Měl jiné starosti než pana z Lipé a jeho podivínství a nebylo pranic divného na tom, že za Oldřicha Pluha

mluví on. „Počkám. Ale rád bych se vydal na cestu včas. Přespat můžeme v Jihlavě.“

„V Brodě,“ opravil ho pan z Lipé zachmuřeně. V Brodě, který mu teď patřil, se cítil jistěji než v královském městě. Kdoví, co se stalo. Zrovna Valdekův bratr! Právě on!

„Tím líp, stihneme-li to,“ souhlasil purkrabí a vyšel k svým lidem. Venkovskou dívku, která se krčila v koutku světnice, nepozdravil. Jak mohl tušit, že je to paní Pluhová?

Oldřich se teď k ní obrátil, pobledlý, ale klidný. „Neboj se,“ řekl. „Já se vrátím.“ Jistotu, která tak neochvějně zazněla v jeho hlase, ve skutečnosti necítil. Tehdejší výbuch pana z Lipé ... Měl jsem to čekat. Nesnáze? Ano, něco se přihodilo. Měl mi to říci včas. O útěk? Samozřejmě, že se nepokusím. Kam a proč, od ní a od dětí?

„Převlékni se,“ řekl pan z Lipé bezvýrazně. „Raději.“

Ano, radši ať mě soudí jako pána. Byl jsem to blázen! Má pravdu. Neschoval jsem se. Jednou jsem zapadl do soukolí a kdo ví, co se komu na mně znelíbilo. „Nemám nic jiného,“ odsekl nicméně vzpurně.

Zuzanka sebou trhla. „Máš.“ Polykajíc slzy poslušně odešla vedle a vytáhla z truhly jeho panské šaty, nedbale tehdy zahozené před chalupou. Bůhví, proč je celou dobu opatrovala. Snad v skrytu duše vždycky věděla, že se to jednou stane. Přijdou a odvedou ho. Přijdou a ...

„Neplač,“ řekl Oldřich prosebně. „Proboha, neztěžuj mi to!“

Jindřich k němu přistoupil a zadíval se mu zblízka do očí. „Jestli jsi to všechno myslel vážně, Oldřichu .. . Teď doufám, že ano. Možná je to jediná naděje, která ti zbývá. Dej všechno králi až na tenhle dům. Dej mu všechno a vrátíš se. Ať už se stalo cokoliv, tvé stříbro bude potřebovat vždycky.“

„A co pak?“

„Pak? Měl jsi pravdu. Pak už na tobě nebude záležet.“

„A přijde nějaký pan z Potštejna,“ zašeptal Oldřich spíš pro sebe a otřásl se. „Promiň,“ dodal nahlas. „Odjíždím nerad, doléhá to na mne. Už budu rozumný.“ Převlékl se, políbil Zuzanku, která se zalykala pláčem, a rychle vyšel ze dveří ještě před Jindřichem.

Pan z Lipé vzal Zuzanku za třesoucí se bradu. „Pojedu s ním a nedovolím, aby mu něco udělali. Věř mi, prosím tě.“

„Já vím.“ Pohodila hlavou a zadívala se na něj zoufalýma očima. „Já vím, že ne. Ale nevrátí se.“

„Vrátí se nepoškozený. Neplač už.“ Potlačil mimovolnou touhu políbit lítostivě našpulené rtíky a jen ji pohladil po uslzené tváři.

Venku Oldřich právě sedal na Přibyslavova koně. „Osedlá si mého,“ řekl chmurně Jindřichovi. „Nechci zdržovat.“

„Ano. Někdo musí do Brna vyřídit, že . ..“ Ach Bože! Další trmácení v prožluklé zimě! Čert mě sem nosil! Právě dnes! Zastyděl se. „Ostatní čekají v tvrzi. Pojď.“

Vyrazil napřed. Vypálit Valdekovi rybník, to by mě mělo těšit. Ať už jde, oč chce .. . Kdyby byl úřad nejvyššího kata, který by směl zastávat jen dvorský hodnostář, tak bych ho svěřil purkrabímu. Tváří se, jako by přijel s úkolem Oldřicha zardousit. Co může mít v úmyslu král? Možná jsem trochu moc pospíchal na Moravu. Možná ještě není docela vyhráno. Možná, že Valdek s Eliškou ...

Pan z Lipé se mýlil. Pan ze Žebráka měl málo příčin k úsměvu a nijak to nesouviselo s královským posláním. Leda tak, že v něm rostlo podezření, jestli nešlo jen o to, mít ho z cesty. Podivná přítomnost pana z Lipé v té chvíli u Oldřicha Pluha vzbudila jeho podezíravost. Dnes jím zmítala víc než jindy. Bratr, byť v nemilosti, býval mocný a v jeho stínu měl pan Oldřich pocit, že se mu nemůže nic stát. Dnes ...

Mlčky a zachmuřeně jeli všichni spolu, zabráni do neutěšených myšlenek. Pan z Lipé k nim měl nejmíň důvodů. Jenže byl možná jediný, kdo nevěděl, že tělo Viléma z Valdeka už tři týdny odpočívá v rodinné hrobce v klášteře Svaté Dobrotivé.

Z Mělníka je tam daleko.

„Pan z Lipé!“ V hlase Jana Lucemburského zaznělo neskrývané potěšení. „To jsi si tedy pospíšil. Přijel jsem včera.“ Pokynem hlavy propustil purkrabího a ušklíbl se na Oldřicha. „Že si ty budeš sedět na měšci, pane rytíři, to jsem skutečně nečekal.“

„Já?“ Překvapený Oldřich se na víc nezmohl.

„Kdo jiný? Nebo ses schovával z jiného důvodu, než aby ses ukryl před věčně nastavenou dlaní svého krále? To mi zaplatíš draze, pane. Draze. Už vím, jak na tebe. Ohlídá mi tě pan z Lipé.“ Obrátil se k Jindřichovi. „Doufám, že nemáš námitky. Jistě znáš svou ... paní královnu vdovu líp než já, bohužel.“

„Námitky?“ Teď bylo na Jindřichovi, aby koktal. „Proč?“

„Taky si myslím, že není proč.“ Jan se zarazil a podíval se na oba pozorněji. „Tváříš se, jako bys nevěděl, oč jde, pane z Lipé, jako obvykle, když se chceš vytáčet. Ne, tomu neunikneš. Vždyť nejde o nic jiného, než oč usiluješ, co já vím, patnáct let. Eliška by se divila tvé liknavosti. Když jsem tě poznal...“

Jindřich se vzchopil. „Ale já skutečně nevím, oč jde, Milosti. Nemám zdání. Prosím tě, abys mluvil otevřeně. Oldřich se vyrovná. Jsem o tom přesvědčen a ...“

„Nemáš zdání! Lháři! Paní královna ti neříkala nic a ty jsi přijel jenom tak, prostě jen ke mně na návštěvu, ačkoli jsi prohlásil, že se teď ani nehneš ze své Moravy. Tak jak je to?“

„Ne, paní královna mi neříkala nic. Nebyl jsem totiž v Brně.“

„Ne?“ V králových očích škodolibě blýsklo. „Ale já ano. Přece ti říkám, že jsem přijel včera. Vzkázal jsem pro tebe. Jak to, že jsi tady, když ti nikdo nic neříkal?“

Jindřich se podíval na Oldřicha. „Byl jsem právě u pana Pluha, když ho obmyslel návštěvou pan purkrabí, a myslel jsem, prostě usoudil jsem, že ho raději doprovodím. Kdybych jen tušil, že jsi v Brně ...“

„Hnal by ses na ochranu krásné paní, ano. Nemusíš mít strach, jen jsem se zastavil. Měl jsem málo času. Jen jsem chtěl s tebou mluvit...“ Jan se ušklíbl. „Ona ...“

„Co ona?“ Jindřichův hlas zazněl nebezpečně.

„Půjčila mi, když to chceš vědět. Tady to vidíš, pane,“ obrátil se Jan k Oldřichovi. „To je tvá vina. Rytíř, a loudí na půvabné ženě peníze místo polibku. Nechali jste mě všichni na holičkách.“

„Tvůj žold jsem vyplatil,“ připomněl Jindřich jemně.

„Ovšem, další dluhy. Žold! A co já? Mikuláš si sedí na Opavsku, ty v Brně a podkomoří prostě není. Nebudu s vámi ztrácet čas. Mám spolehlivého podkomořího, aspoň doufám.

Jestli se ovšem s panem Pluhem nebudeš o jeho úřad hrdlit ty.“

„O úřad... podkomořího?“ zašeptal Jindřich nevěřícně. Oldřich mlčel, zděšený, němý a vítězný. Ten zápas v jeho nitru nemohl skončit jinak. Pan z Lipé o něj zavadil pohledem soucitným i výsměšným. Věděl.

„Ovšem. Ženský rozum mnohdy ... Věříš, že mě to nikdy nenapadlo? Tak jednoduché řešení. Vždycky jsem se měl o správních věcech radit spíš s královnou vdovou než s pány z Lipé. Pojď sem, rytíři.“

„Jedna z nejvyšších dvorských hodností - to myslíš vážně?“

„Smrtelně vážně, pane z Lipé. A co má být? Přísahal jsem, že dvorské úřady nebudou zastávat cizinci. Je on snad cizinec?“

„Ale není český pán.“

„Tomu nerozumím. A co je tedy?“

Oldřich se vzchopil. Naposledy. „Jen parchant,“ řekl zřetelně. „Parchant od hnoje.“

Jan se na něj vážně podíval. „Tohle bych hleděl zapomenout, pane Oldřichu. Chápu, nejsi panského stavu. Na kom to závisí? Na panovníkovi? Moc práv mi páni nenechali, ale tohle ano. Chci, abys ty byl podkomořím, a smí-li ten úřad zastávat jen pán, tak budeš pánem. Do svého odjezdu to stačím zařídit.“

Jindřich sebou trhl. „Ty odjíždíš?“

„Mám cosi... v hrabství. Proto jsem tě dal zavolat.“

„Prosím tě, to nemůžeš,“ promluvil Jindřich naléhavě. „V zemi je konečně snad mír. Na jak dlouho? Nemůžeme zůstat bez krále. Lidé jsou zvyklí a ... Chápej, nemůžeme.“

„Potřebuješ se za mne schovávat?“ zeptal se Jan hedvábně. „Čekal bych od tebe víc sebedůvěry, pane. A důvtipu. Už jsi mě mohl poznat. Znáš mě pomalu deset let. Snad je to chyba. Pořád ve mně vidíš toho chlapce, který sem přijel šťastný a důvěřivý. A zamilovaný jako blázen. Pro oči své paní bych snad dokázal tu i zůstat, ale kdo je má paní dnes? Ty zastánce Přemysloven! Kdo? Řekni! Nemusel bych se ti vůbec zpovídat, ale já neodjíždím z rozmaru. Dostal jsem z Lucemburska znepokojivé zprávy. Není to poprvé. Už jednou jsem vyměnil místodržíciho, ale nemám šťastnou ruku. Jsou mi oddáni možná víc než ty, ale vladařským přehledem se

ti zdaleka nevyrovnají. Čechy jsou pod tvou vládou v bezpečí, Lucembursko ne. Takže tam stejně musím. Udělit napomenutí a odpuštění pánovi de Beaufort. A lekci sousedům, kteří si myslí, že opuštěná země v rukou panstva je snadnou kořistí pro nenasyty.“

„I tady máš nenasytné sousedy.“

„Děláš si blázny?“ vykřikl Jan. „Sousedy! Ty na ně nestačíš? Ty, Rožmberk, Landštejn, tady pan Pluh, prostě všichni? Dal jsem si dobrý pozor, abych zajistil i Budyšín, i za tu cenu, že jsem úplně proti své přirozenosti - a to ti přísahám, že proti ní - ustoupil od spornějšího výboje, který by mi znepřátelil saského kurfiřta. A mohl jsem jít dál. Můžeš se zeptat Rožmberka. Mohl. Ne, ovládl jsem se, pane z Lipé, jen kvůli tobě. Aby tvé panování bylo klidné a bezpečné. Usedlý monarcha, jako už jsi ty, musí mít možnost pečlivě hospodařit v míru. A kdyby se něco přesto strhlo, tak se neboj. Mohl jsem z Prahy do Lucemburku, můžu i z Lucemburku do Prahy.“

„A celá říše mezi tím. Jsi si tak jist, že Ludvík Bavor zůstane tvůj přítel? Nebo že Habsburkové nakonec nezvítězí? Jsou odhodlaní, tvrdí, schopní. Zvlášť Leopold.“

Jan se usmál. „Tu starost, Jindřichu, snad přenech mně. Nenechám padnout svého spojence. Habsburk nezvítězí. A když, tak nám ho nakloní královna vdova, ne? Už jednou to udělala.“

„Nám? Snad mně. A zrovna proti tobě.“ Jindřich si povzdechl. „Habsburský zájem je jasný. Z Lucemburska by ses do Čech pak mohl dostávat jen ze severu, a to ještě kdoví. Tvé državy jsou příliš vzdálené.“

„Tvůj oblíbený Václav Druhý vládl také v Polsku, které s Čechami nesousedilo, ne?“

„Měl hejtmany. Byl tam všehovšudy třikrát na pár dní. A měl otevřený most přes slezská knížectví.“

Jan nasadil prostoduchou tvář. „Copak já nemám hejtmana? Mohl se někdo z nich snad rovnat tobě, pane z Lipé?“

„Měl hejtmany v Polsku! V Čechách ne!“ vykřikl Jindřich rozhořčeně. „A kudy ty máš otevřený most? Říkám ti upřímně, že tvůj Ludvík Bavor mi vypadá tak nejspíš na porážku. Před bitvou couvá, nikdy nevpadl do Rakous a Habsburkové se mu prohánějí po

Bavorsku rok co rok. Jednou dobudou i hrad, do kterého zaleze, a bude po všem.“

Jan stáhl obočí. „Už jsem ti řekl, že je to moje starost,“ řekl zvysoka. „Já nezalezu. A slavní čeští bojovníci doufám také ne. Všechny cesty mi zůstanou otevřené a já jsem dobrý jezdec. Žádná vzdálenost není dost velká pro mne a královského koně, kterého vždycky seženu.“

„Přece.“ Jindřich se k němu naklonil a vzal ho za ruku. „Poslouchej mě, můj pane. Nikdy jsi neprohloupil, když jsi poslechl. Scelit svá území je přední snaha velkého panovníka. Všimni si, jakou zemi vybudoval mrtvý Waldemar, a kdyby nezemřel bez potomstva ... Ale právě díky jeho smrti cesta na sever není zavřená. Vždyť jeho dědic by se možná jinde cítil bezpečněji než v zemi ohrožené ze všech stran. Jindřich Javorský ti postoupil svůj nárok za Žitavsko. Dal jsem ho rád. Buď stejně velkorysý pro slávu přemyslovského dědictví. Schůdnější cesta není.“

„Obávám se, že ti nerozumím,“ řekl Jan pomalu a jeho oči ztvrdly. Rozuměl velmi dobře a snažil se získat čas, aby přemohl vztek a byl s to dát královskou odpověd.

Obvykle prozíravý Jindřich to tentokrát nepochopil a vrhl se střemhlav do tůně. „Dokud je Ludvík Bavor římským králem, můžeš směnit říšské léno za jiné.“

„Ovšem, třeba Čechy za Rýnskou Falc,“ řekl Jan už ovládnutě. „Starší falckrabí Rudolf zemřel a s jeho syny si Ludvík už poradí. Čechy by se mu hodily. Tuhle pohádku jsem už slyšel, pane z Lipé. Nadělala mnoho zlé krve po Čechách.“

„Já jsem tomu nikdy neuvěřil,“ ohradil se Jindřich. „To je nehoráznost. Čechy a Rýnská Falc! Království za léno rozdrobené mezi tucet dědiců! Ne. Ani v dobách našeho nepřátelství bys toho přece nebyl schopen, pane.“

„To víš, že ne, když mě hlídala Přemyslovna,“ řekl Jan sladce, ale doutnající vztek v něm přece jen vybuchl. Jindřich sebou až trhl leknutím, když král vstal a obořil se na něj zuřivě: „Proč si tedy myslíš, když jsi tak strašně moudrý, pane Jindřichu, že bych byl ochoten dát Lucembursko třeba za celé Branibory? Čechy! Ty vidíš

jenom Čechy! Ale já jsem se tam narodil. A vždycky jsem byl šťastný tam, ne tady!“

Neklidnými kroky začal přecházet po místnosti, aby zkrotil hněv. Jakž takž se mu to na chvíli podařilo. „Tady je dusno,“ řekl už suše. „Ty to necítíš? A kdysi jsem měl i tebe za rytíře. Král musí sedět na zadnici a poslouchat? Mám s podkomořím snad počítat grošíky? Já? Udělal jsem pro tebe až dost. Dal jsem ti pana Pluha, na kterého se můžeš spolehnout.“ Krátce se zasmál. „Život! Tady? Nemůžu se pomilovat, zažertovat, popít, nic. Dokonce ani bojovat, pane z Lipé. Ani ten velkolepý turnaj jste mi nedopřáli. Hvězdy rytířstva se štítí zaostalé země. Nebo se boji loupežníků na pokojných cestách tvých Čech. A právem. Proč jinak by nepřijeli? Vysvětli to rozumně. A dvorští hodnostáři jenom čeští páni. Proč ne? Ale za chvíli mi začnete předpisovat, že nesmím mít milenku z Porýní, když v Čechách je tolik krásných žen! Jsou. Ale taky jsou studené jako psí nos. A která není, tu si žárlivý pán hlídá. Je to tak, pane z Lipé? Pryč!“ Hlas se mu zatřásl rozčilením. „Já ... Já to tu nenávidím!“

„Tohle jsi neměl říkat,“ řekl Jindřich hluše. „Je to tvá chyba. Každý miluje svou zem.“

„Já taky miluju Lucembursko.“ Janovo vzrušení opadlo. Podíval se na oba pány téměř provinile. „Nechtěl jsem, odpusť. Tak zlé to zase není. Prostě - dusím se tu. Zvykli jste si mě hlídat. Domlouvat mi. Tam jsem svobodný. Tady už nikdy nebudu skutečně králem. Vy jste mě zmrzačili.“

„Být král není jen sláva velkých bojů.“

„Že není? Naštěstí ještě nejsem tak starý jako ty.“

Jindřich sebou trhl, ale ovládl se. Byl jsem v třiadvaceti moudřejší? Už jsem překročil čtyřicítku. Má pravdu, bohužel.

„Nebudeme tě tedy už mrzačit,“ řekl suše. „Radši se zmrzačíme mezi sebou. Obejdeš se i bez nenáviděného českého stříbra, nebo si určíš hodnostáře, jehož prostřednictvím ti předložíme účty?“

„Účty!“ vykřikl Jan zděšeně. „Ne! Nechám tu pana z Weilnau, aby mi vozil důchody. Nenecháš přece českého krále v cizině chodit žebrotou. A cena trůnu, milý příteli, je vysoká.“

„Mám tomu rozumět...“ zakoktal překvapený Jindřich.

„Rozuměj tomu, jak ti libo. Vládni a hospodař si tu, jak umíš a jak chceš. Jsi-li tak schopný, jak ses tváříval, vyplatíš i mne bez nesnází. Učty nebudu žádat nikdy, neboj se. Jenom to královské výkupné. Ale s tím počítej. U cizích královských dvorů se zahanbovat nedám.“

Zaskočený Jindřich rychle přemýšlel. Je to tak lepší. Možná ano. Ale teď ... Už nejsem ten Jindřich z Lipé, který sníval o tom, být králem. Od Týřova nejsem. Jsem stárnoucí rytíř, který potkal štěstí a touží užívat ho v pohodě. Richenzo! Ne, není mi třiadvacet. Jsem zodpovědný. Zachytil Oldřichův chápavý pohled a usmál se. Pro něj to ještě něco znamená. Podkomoří! Kdysi to byla hodnost, o kterou jsem se rval i já. První muž království. Před králem. Ale po skutečném vládci.

„Takže to potáhneme spolu, Oldřichu,“ ušklíbl se. „Tohle jsme včera asi nečekali. Hleď dostavět svůj hrad. Pán nesídlí v kdejaké tvrzi.“

„Ty nemáš hrad?“ podivil se Jan. „Přece jsem dávno ...“

„Nechal jsem toho.“ Oldřich znejistěl. Ten hrad tak blízko Kramolína ... Ještě se nevzpamatoval a nevyrovnal s ničím. Ani s tím, že je ženatý a jeho děti jsou po matce poddaní Mikuláše z Potštejna.

„Jak se jmenuje ten hrad?“

„Rabštejn,“ odpověděl pan z Lipé místo Oldřicha. „Rab z Rabštejna. To přece zní pěkně.“

Jan potřásl hlavou. „Ty jsi divný člověk. Oldřich Pluh z Rabštejna! Vsadím se, že to chceš jenom proto, aby Mikuláš z Potštejna prskal víc, až ti bude dávat svou sestru. Ted, podkomořímu, sotva odolá.“

„Ohledně panny z Potštejna . ..“ Oldřich se úzkostlivě podíval na Jindřicha a sklopil oči. „Ještě jsem se nerozhodl,“ zamumlal nezřetelně.

„Taková krásná dívka!“ vykřikl Jan překvapeně. „A paní královna vdova mi vyprávěla, jaká to byla velká láska! A že jen tvůj rod ...“ Malinko se usmál. „Vlastně máš pravdu. Nežeň se nikdy s dívkou urozenější, než jsi sám. Nikdy, pane. Zvlášť když chce vypadat jako královna. Dobře, pro začátek ti stačí purkrabství. Pán

bez hradu, to prostě nejde. Omrzí-li tě pohoršovat chlapským jménem, můžeš si říkat Oldřich z Křivoklátu.“

„Z Křivoklátu?!“ Jindřich a Oldřich se ozvali dvojhlasem.

„Mám přece právo jmenovat purkrabího královského hradu. Či ne, pane zemský hejtmane? Křivoklát chci mít v spolehlivých rukou. Je to hrad, kde bude vyrůstat můj syn. Tak kdysi přece určila má choť Přemyslovna. Já její vůli ctím.“

„Milosti,“ ozval se Jindřich vážně. „Chceš odjet, prosím. Já ti nebráním, i když bych rád. Ale chceš-li z této země vidět zrnko stříbra, nevrš v ní další zmatky. Křivoklát je pana z Valdeka. Nechci bojovat s ním a s královnou ani v tvém jménu a z tvého pověření. Už toho bylo dost.“

Jan se na něj chvíli díval s nevěřícím úžasem. „Ty skutečně nesbíráš klepy, pane z Lipé,“ řekl pak s jemnou jízlivostí. „Jezdíš si po Moravě a nestaráš se. Toužím pryč z celého svého srdce. Ale nikdy - rozumíš? Nikdy bych si to nedovolil, kdyby pan z Valdeka byl živ.“

„Cože?“

„Česká zem přišla o svého bojovníka,“ promluvil Jan s nádhernou, královskou vážností. „Šetři své slzy, já také nepláču. Nářek nad jeho smrtí nechme ženám.“

Jan nedocenil svou choť. Eliška neplakala. Pod šerou rouškou, snad nepoznána, klečela v kapli eremitů Svaté Dobrotivé, v hrudi kámen, celá spíš zkamenělá než naživu. Dokud nás nerozdělí smrt. Já první jsem to vyslovila. Proč? Smrtelné objetí, smrtelná vášeň, láska až k smrti. .. K smrti ano. Za hrob? Představ si paže, které tě objímaly, tlící pod kamenem. Představ si to a mluv o lásce za hrob. Dokud nás nerozdělí smrt. Ano, rozdělila nás. Výsměšný sykot umlká. Sssmrt. Sssmrt pod klenbou Sssvaté Dobrotivé.

Komu jsi dobrotivá, divná svatá mého podivného milence? Co jsem hledala v té kryptě pod zemí? Ne, rakev neotevřeli. Ani jsem nechtěla. Dost mi vyprávěli, než abych chtěla spatřit přízračnou tvář tvých muk. Osm dní. Nejdřív přišla zpráva o tom neslavném ústupu. Bez bitvy. Vrátí se, nemusím se bát. Protože tentokrát jsem se bála. Poprvé jsem se bála své samoty. Mé království je rozchváceno, byl jsi má jediná naděje. Viléme! Teprve teď jsem tě milovala. Teprve

od té chvíle, co jsem pronesla ta krutá, osudná slova. Dokud nás nerozdělí smrt. Až v jejím stínu. Zabila jsem tě?

Krvavé šlápoty pokrývají královské stupně trůnu. Jedna přes druhou. Už nepoznáš, která je čí. Mohla jsem kývnout Rožmberkovi a přijmout toho chlapce. Mohla jsem? Byl bys teď živ. Ale já bych tě nemilovala. Já sesazená královna. Já teta krále Přemyslovce. Já odstrčená od trůnu.

Boží trest. Křivě jsem přísahala. Takových je, ale jen pro mne mělo nebe trest. Pro mne je všechno těžké. Krvavé. Kruté. Jako tvá láska, Viléme. Teď jsem sama. Už úplně a navždycky.

Ani se nepřežehnala křížem. Svatá Dobrotivá v ní už svým jménem budila trpký, hořký smích. Dobrotivá jen pro Jindřichy z Lipé. Nedobře sis ji vybral, Viléme.

Mží. Tvůj panoš mě doprovází. Ví, oč jde. Poslouchal tvoje blouznění. Dívá se na mě s pochybností. Jsem přece ošklivá a stárnu. Od té doby, co nejsi, ještě rychleji. Mží. Právě tak bylo, když tě zahubili. Při rvačce v táboře šípem do břicha. Hlahol velkých slavných bitev je asi jen pro rozjásané rytíře, jako je Jindřich z Lipé a můj Jan. Můj! Řekla jsem to? Můj! Můj jsi byl jen ty. A nejsi.

Sedla do nosítek, pořád tak divně strnulá. Koně se dali do pohybu. Okénkem bylo vidět sošnou tvář, tvář z kamene, tvář, která možná nikdy, vůbec nikdy nemohla patřit živé ženě, protknuté úderem touhy, s rozkvetlými rty a vítěznýma očima. Vyhaslá, poražená, mrtvá socha. Socha z náhrobku.

Hrobka v klášteře Svaté Dobrotivé zůstala chladná a opuštěná, zapomenutá. Valdekův panoš u nosítek se díval na Eliščinu mramorovou tvář a po zádech mu přejížděl mráz. Bylo to vzrušující. Doprovázím samotnou královnu. Znám její tajemství. Jenom já a ten mrtvý. Odmění-li mne ...

Eliška nepřemýšlela o odměně ani o trestu pro nikoho. Byla stejně mrtvá jako Vilém z Valdeka. Už necítila nic.

Její šťastnější sokyně v té chvíli ovíjela havraními vlasy šíji živého milence. „Nevracel ses tak strašně dlouho!“ řekla s výčitkou.

„A zase odjedu.“ Jindřich vysmekl hlavu z hedvábné ohlávky a dal si práci, aby bezbolestně rozpletl uličnický uzel na Richenzině vrkoči. „Jen jsem ti přijel něco říci, i když to možná už víš.“

„A co?“

„Že i tvůj třetí choť je český král.“

Díval se do mořských světélkujících očí a najednou si uvědomil, že pro ten okamžik je dokonale šťasten. Jako dítě, bez zachvění, bez jediného stínu. Jak jsem si kdy mohl myslet, že tyhle oči lžou? pomyslel si s údivem. Nevěrná! Ona? Mně?

„Nemohl jsem to odmítnout,“ ohradil se proti nevyslovené výtce.

„Chtěl jsi?“

„Moc.“

Objal ji, čím dál tím smutnější z blížícího se rozloučení. Z celého těžkého, krutě vybojovaného vítězství ho těšil jen pocit bezpečí, který je teď obklopoval. Richenza plakala jako vždycky. Štěstím a slastí. Steskem ne. Pro ni byl daleko, protože okamžik lásky ještě nepominul, a dokud trval, minulost a budoucnost pro ni nebyly.

Pan rytíř Oldřich zvaný Pluh, královský podkomoří a nejvyšší hodnostář, horečně plnil královské měšce, šťastný a zapomnětlivý. Vzkaz Zuzance ho ani nenapadlo poslat. Na venkovský dvorec si místo něho vzpomněl pan z Lipé. Jen s přemáháním se zastavil na zpáteční cestě, aby Zuzanku zpravil o zázračném vzestupu jejího manžela. Pan podkomoří neviděl zatmívající se oči a hasnoucí úsměv. Všemi myšlenkami byl už na Křivoklátě, kam brzy přivede královského syna, malého Přemyslovce, pod svou ochranu.

Všichni mu záviděli a nejvíc Mikuláš z Potštejna.

A Jan, dosud bezstarostný Jan, Jan Lucemburský, Jan, český král, na samém úsvitu své vzcházející oslnivé hvězdy, v myšlenkách poslouchal bouřlivý cval rytířských koní, kteří ho zanesou blíž k radostným krajům lesklých evropských dvorů, kde hrdinové lámou dřevce na kolbišti pro úsměv krásných žen a kde je v nádherném šeru komnat králů a prelátů otevřena cesta k nejfantastičtějším snům o slávě a moci, snům, z nichž lze učinit závratnou skutečnost.

Proto pryč, pryč ze zatuchlé země, která zná jenom pláč a mlhy podzimu. Smutný, ubohý a chudý je hrad českých králů. Smutná, ubohá a chudá je ta zem. Stříbro! Je skutečné bohatství jenom v

lesklém kovu, který ti odpočítávají spořiví hodnostáři? Groš po groši. Jak kapky podzimního deště. Ne! Jenom bystrá řeka nebo nic.

Bystré řeky té chudé země tekly lenivě, jak je spoutával přízrak příštího ledu. Země se choulila, zamlklá, zamlžená. Ale hluboko v jejích útrobách klíčilo sémě života.

Jen dobří ho tuší.

Jen dobří, kteří čekají na budoucnost bez lesklých mečů a chocholů.

Jenom ti, kterým ta sladká hrouda patří.

Ti, co jsou na ní doma.

Cizinci ne. Ani král - je-li cizinec.

OBSAH

Zrození toulavého rytíře	7
V zapomenutém království	23
Láska si nevybírá	38
O zakletém hradu a smutné královně	56
Hebká je kukla smrtihlava	76
Čtyřikrát umřeš	95
Spáleniště	110
Divoká jako jarní vítr	130
Sladká tího života	142
Ohněm a mečem	160
Bylo i to, že jsme se milovali	178
Chceš-li být českým králem	192
Vladaři z milosti	212
Hrátky pro pana rytíře	230
Zbraslavské slavnosti	251
Jde jenom o trůn ?	273
Drobty z Artušova stolu	292
Dokud nás nerozdělí smrt	312
První den života	337
Jediná je sláva	354
Smrt mé lásky	367

LUDMILA VAŇKOVÁ RAB Z RABŠTEJNA

Ilustrace Miroslav Váša
Typografie Bohuslav Blažej
Vydal Československý spisovatel v Praze
roku 1985 jako svou 5325. publikaci
Odpovědná redaktorka Věra Pašková
Výtvarný redaktor Bohuslav Holý
Technická redaktorka Ivana Škorpilová
Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., závod 2, Brno
AA 25,53 /text 25,22, il. 0,31/, VA 26,01
Vydání první. Náklad 40 000 výtisků
Stran 396. 601/22/856. 22-137-85
13/33
Kčs 30,-